PREGLED

Odluke o prihvatljivosti i meritumu

1996. – 2002.

PREGLED

Odluke o prihvatljivosti i meritumu

1996. – 2002.

Sarajevo, 2003.

Main Office
Musala 9, 71 000 Sarajevo
Phone: +387 33 212 064 Fax: + 387 33 212 059
E-mail: chamber@hrc.ba

www.hrc.ba

Banja Luka Office
Simeuna Đaka 5, 78 000 Banja Luka
Phone/fax: +387 51 211 695
hrchamber@teleklik.net

ZAHVALE

Namjera ovog Pregleda prakse Doma za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu jeste da osigura lak pristup jurisprudenciji Doma onima koji će preuzeti odgovornost za donošenje presuda u oblasti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, pogotovo svim redovnim sudovima, Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine i Evropskom sudu za ljudska prava, kao i ljudima Bosne i Hercegovine koji traže pravdu radi povrede svojih ljudskih prava, te onima koji se bave ili istražuju u oblasti prava. Pregled sadrži sve odluke o prihvatljivosti i meritumu koje je Dom donio u periodu od 1996. godine, kada je uspostavljen, pa do kraja 2002. godine. On ne sadrži odluke o prihvatljivosti i meritumu donijete u toku 2003. godine – zadnje godine postojanja Doma. Nadamo se da će u bliskoj budućnosti biti objavljen svezak koji će sadržati odluke donesene u 2003. godini. Ovaj Pregled je objavljen na našem jeziku u toku 2004. godine.

Realizaciji ovog Pregleda doprinijele su mnoge osobe. U ranoj fazi njegovog začetka, prvenstveno je Therese Nelson, Izvršni dužnosnik, bila odgovorna za dizajn, nadzor i uređivanje Pregleda. Kasnije se tim naporima pridružila Sheri Rosenberg, međunarodni pravnik u Domu. Brett Dakin, koji je u Sarajevu radio kao stažist tokom ljeta 2001. godine, napisao je i sastavio prvu polovinu Pregleda. U ovom zadatku pomagali su mu Michael Gibson, Jamie Metz, Susanna Segulja i Gina Vetere, stažisti u Washingtonu, D.C. ured ABA/CEELI, pod nadzorom Sarah Warner. Nakon toga je Geert-Jan van den Hoek, koji je stažirao u Sarajevu tokom ljeta 2002. godine, preuzeo pisanje i unošenje unakrsnih referenci u Pregled. Tokom ovog perioda, pod rukovodstvom Manfreda Nowaka, Pregled je dobio novi dizajn, a dodati su i novi indeksi. Tokom zadnje godine rada, Toby Cadman, međunarodni pravnik u Domu, preuzeo je glavnu odgovornost za Pregled – pišući sažetke odluka, unoseći unakrsne reference s pozivanjem na predmete, te radeći na njemu sve dok nije završen. Jakob Möller je proveo mnoge sate korigirajući zažetke odluka i radeći na uredničkim izmjenama u konačnoj verziji. Na kraju, zahvaljujemo se Eriki i Norbertu Paulu Engelu zato što su osigurali publicitet jurisprudenciji Doma, time što su objavili ovaj Pregled uključujući i puni tekst nekoliko odluka Doma u HRLJ (Human Rights Law Journal - Časopisu koji se bavi tematikom ljudskih prava).

SADRŽAJ

UVOD GOSP. MANFREDA NOWAKA VII

ČLANOVI DOMA XXVII

SKRAĆENICE XXIX

SAŽECI ODLUKA 1

ANEKS 6 UZ OPĆI OKVIRNI SPORAZUM ZA MIR U BIH 321

PRAVILA PROCEDURE 327

PREDMETI PO HRONOLOŠKOM REDU PREMA BROJU PREDMETA 345

PREDMETI PO ABECEDNOM REDU 351

INDEKS ČLANOVA 357

INDEKS PREDMETA PO TEMAMA 363

UVOD GOSP. MANFREDA NOWAKA

1. Zaštita ljudskih prava prema Dejtonskom mirovnom sporazumu

Nakon tri i pol godine oružanog sukoba, etničkog čišćenja i genocida sa otprilike 250.000 poginulih, 2,6 miliona (gotovo 2/3 predratne populacije) raseljenih i više od 20.000 nestalih, međunarodna zajednica, predvođena Klintonovom administracijom, zaustavila je oružani sukob u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: BiH) prisilivši glavne političke aktere u bivšoj Jugoslaviji da postignu **Dejtonski mirovni sporazum** (u daljem tekstu: Dejtonski sporazum).[1] Dejtonski sporazum je postignut i parafiran u Zrakoplovnoj bazi Wright-Patterson u Daytonu, Ohio u novembru 1995., a potpisan je u Parizu 14. decembra 1995. godine. Sastoji se od Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH (u daljem tekstu: Opći okvirni sporazum) te jedanaest aneksa uz njega, a potpisali su ga predsjednici Slobodan Milošević (Savezna Republika Jugoslavija – Srbija i Crna Gora), Franjo Tuđman (Republika Hrvatska) i Alija Izetbegović (Republika BiH) uz svjedočenje Evropske unije (EU) kao i pet članica Kontakt-grupe (Francuske, Njemačke, Ruske Federacije, Ujedinjenog Kraljevstva i Sjedinjenih Država). Na osnovu Dejtonskog sporazuma i Rezolucije savjeta sigurnosti UN-a br. 1031 od 15. decembra 1995. godine, međunarodna zajednica pokrenula je mirovnu operaciju dotad neviđenih razmjera uz učešće nekih 60.000 vojnika pod komandom NATO-a (IFOR), gotovo 2.000 civilnih policajaca UN-a (u daljem tekstu: IPTF) kao i složene civilne komponente pod koordincijom Ureda Visokog predstavnika (u daljem tekstu: OHR), a pod nadzorom Vijeća za implementaciju mira (u daljem tekstu: PIC). Ljudska prava igraju značajnu ulogu u kolektivnom naporu da se uspostavi održivi mir, a raznim međunarodnim organizacijama (posebno UN-u, OSCE-u, Vijeću Evrope, i EU-u) povjereni su različiti zadaci u vezi sa ljudskim pravima u smislu nadziranja, pružanja pomoći i implementacije.[2]

U Aneksu 4 Dejtonskog sporazuma sadržan je novi **Ustav Bosne i Hercegovine**, što podrazumijeva državu BiH i njena dva entiteta, hrvatsko-bošnjačku Federaciju BiH (u daljem tekstu: Federacija) i Republiku Srpsku (u daljem tekstu: RS). Međutim, centralna vlada je vrlo slaba, a većina bitnih državnih funkcija uključujući oružane snage, policiju, sudstvo, kao i poreske organe počiva na dva entiteta. Ljudska prava igraju značajnu ulogu u Ustavu prema članu II(2) gdje se navodi: "[p]rava i slobode sadržani u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenim protokolima primjenjuju se direktno u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima". Pored toga, prema članu II(4) uživanje prava i sloboda, predviđenih u 15 međunarodnih i evropskih sporazuma o ljudskim pravima osigurano je svim osobama u BiH bez diskriminacije. Članom II(1) se takođe uspostavlja, na ustavnom nivou, **Komisija za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu** kao institucija za ljudska prava na nivou države. Dalje odredbe o funkcijama i sastavu Komisije za ljudska prava sadržane su u Aneksu 6.

Aneks 6 Dejtonskog sporazuma je poseban **Sporazum o ljudskim pravima** (u daljem tekstu: Sporazum). U njegovom članu I ponovo se navodi obaveza tri Strane u BiH koje su potpisnice Aneksa 6 (BiH, Federacija i RS) "da osiguraju svim osobama pod svojom jurisdikcijom najviši nivo međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda" navedenih u Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i u još 15 međunarodnih i evropskih ugovora. Da bi pomogla Stranama u BiH "da ispoštuju svoje obaveze prema Sporazumu" uspostavljena je

---

[1] Za tekst Dejtonskog sporazuma vidi 35 ILM (International Legal Materials) (1996) 89. Dejtonski sporazum i drugi pravni dokumenti o BiH objavljeni su u Ured Visokog predstavnika, Bosna i Hercegovina – Najvažniji tekstovi, 3. edicija, Sarajevo 2000.

[2] O aspektima ljudskih prava u Dejtonskom sporazumu vidi, npr., James Sloan, "Dayton Peace Agreement: Human Rights Guarantees and Their implementation", 7 EJIL (European Journal of International Law) (1996) 207; Paul Szasz, "The Protection of Human Rights through the Dayton/Paris Peace Agreement on Bosnia", 90 AJIL (American Journal of International Law) (1996) 301; Michael O'Flaherty/Gregory Gisvold (eds.), *Post-War Protection of Human Rights in Bosnia and Herzegovina,* The Hague/London/Boston 1998; Wolfgang Benedek et al. (eds.), *Human Rights in Bosnia and Herzegovina after Dayton – From Theory to Practice*, The Hague/Boston/London 1999; Manfred Nowak, "Lessons for the International Human Rights Regime from the Yugoslav Experience", Collected Courses of the Academy of European Law, Vol. VIII, Book 2, 2000,141 at 173 et seq.

Komisija za ljudska prava koja se sastoji od institucije Ombudsmana[3] i suda za ljudska prava pod nazivom Dom za ljudska prava za BiH (u daljem tekstu: Dom)[4]. Komisija je u izvjesnoj mjeri ustrojena po uzoru na bivši strasburški sistem za implementaciju Evropske konvencije, pri čemu Ured Ombudsmana igra ulogu bivše Evropske komisije za ljudska prava (ispituje pojedinačne prijave proglašavajući ih neprihvatljivim, pregovara o prijateljskim rješenjima, piše izvještaje koji sadrže pravno mišljenje o navodnim kršenjima ljudskih prava i prosljeđuje izvjesne predmete Sudu da bi on donio konačnu odluku), dok Dom igra ulogu Evropskog suda za ljudska prava. Gđa Gret Haller, koja je bila **Ombudsman za Bosnu i Hercegovinu** u periodu od 1996. do 2000. godine, vršila je svoju dužnost u velikoj mjeri u skladu sa ovim modelom. Međutim, postoje i važne razlike između Aneksa 6 i bivšeg strasburškog modela koji bi Ombudsmanu dozvolio da primjenjuje manje legalistički pristup kao i da djeluje kao prava institucija Ombudsmana, fokusirajući se na obimne istražiteljske ovlasti sadržane u članovima V i VI Sporazuma i pregovarajući o rješenjima s organima vlasti o kojima se radi.[5] Nasljednik Gret Haller, ombudsman iz Švedske Frank Orton, je izgleda bio više sklon da slijedi taj model. U praksi, značajna razlika između sistema Evropske konvencije, kako se primjenjivala do stupanja na snagu 11. dodatnog protokola (u daljem tekstu: DP) 1998. godine, i sistema Komisije prema Aneksu 6 je ta da pojedinačni podnosioci prijava imaju pravo da se direktno obrate Domu. Pošto se ispostavilo da je procedura pred gđom Ombudsman bila vrlo duga, postupanje u skladu s njenim izvještajima se nije odvijalo baš najbolje, a samo je relativno mali broj predmeta bio proslijeđen Domu, te je veliki broj podnosilaca prijava konačno odlučio da zaobiđe gđu Ombudsman i obrati se direktno Domu. Drugim riječima, ispostavilo se da Komisija za ljudska prava za BiH, koja je zamišljena kao jedna ustanova za ljudska prava na državnom nivou, sa zajedničkim uredima i osobljem kao i jasnom podjelom rada na osnovu međusobne saradnje, djeluje kao dvije posebne ustanove. Ova *de facto* odvojenost legalizirana je do kraja 2000. godine kada je Ured Ombudsmana zakonom koji je nametnuo Visoki predstavnik postao domaća ustanova na nivou države BiH (no, ipak, ne na ustavnom nivou) dok je mandat Doma prema Aneksu 6 produžen do kraja 2003. godine. Prema tome, tekst koji slijedi fokusiran je samo na mandat, funkcije i praksu Doma.

2. Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu

Dom je sud specijaliziran za bavljenje ljudskim pravima, ustanovljen međunarodnim ugovorom kao dio jedne državne institucije za ljudska prava u smislu Pariških principa,[6] tj. Komisije za ljudska prava za BiH. Premda se Komisija izričito pominje u članu II(1) Ustava, njena pravna osnova sadržana je prvenstveno u članu VI Dejtonskog sporazuma, te u njegovom Aneksu 6. Tokom prelaznog perioda od pet godina, gđa Ombudsman i većina sudaca Doma su, u skladu sa članovima IV(2) i VII(2) Sporazuma, morali biti strani državljani – ali ne državljani bilo koje od susjednih zemalja. U isto vrijeme, članom III(2) Sporazuma precizirano je da o plaćama i troškovima Komisije i njenog osoblja trebaju zajednički odlučiti Strane u BiH, te da ih treba snositi BiH. Dom se, prema tome, može

---

[3] Dejtonski sporazum koristi izraz Ombudsman za ljudska prava. Osoba koja je prva obnašala tu dužnost, švicarski diplomata Gret Haller, koristila je zvanični naziv "Ombudsperson for Bosnia and Herzegovina" (koji smo prevodili kao "Ured gđe Ombudsman za BiH), a njen nasljednik Frank Orton (iz Švedske) izmijenio je to u Ombudsman of Bosnia and Herzegovina (Ombudsman BiH). U daljem tekstu, koristiće se izraz gđa Ombudsman za BiH.

[4] Iz travaux préparatoires Dejtonskog sporazuma čini se da je Dom bio zamišljen kao stalni sud za ljudska prava sa međunarodnim članovima u vrijeme prelaznog perioda. Izraz sud za ljudska prava je izbjegnut iz dva razloga: htjelo se izbjeći bilo kakvu zabunu sa Sudom za ljudska prava Federacije koji je bio predviđen u Dijelu IV(c)(5) Ustava Federacije, koji je usvojen 1994. godine na osnovu Washingtonskog sporazuma kojim je okončan oružani sukob između Hrvata i Bošnjaka, no taj sud u praksi nije nikad uspostavljen; kao i zbog otpora srpske delegacije prema nazivu sud za ljudska prava. Vidi Gro Nystuen, *Conflicts between norms regarding ethnic discrimination in the Dayton Peace Agreement*, PhD thesis Oslo 2004.

[5] Vidi, npr., Jessica Simor, "Tackling Human Rights Abuses in Bosnia and Herzegovina: The Constitution is Up to It; Are its Institutions?", 2 EHRLR (European Human Rights Law Review) (1997) 644; Donna Gomien, The Human Rights Ombudsperson for Bosnia and Herzegovina, in Gudmundur Alfredsson et al. (eds.), International Human Rights Monitoring Mechanisms – Essays in Honour of Jakob Th. Möller, The Hague/Boston/London 2001, 763.

[6] O Pariškim principima vidi Komisija za ljudska prava UN Res. 1992/54 od 3. marta 1992. i UN GA Res. A/RES/48/134 od 20. decembra 1993.; Birgit Lindsnaes/Lone Lindholt/Kristine Yigen (eds.), *National Human Rights Institutions; Articles and working papers – Input to the discussions on the establishment and development of the functions of national human rights institutions*, Copenhagen 2001.

okarakterisati kao **sudsko tijelo *sui generis***, sa pravnom osnovom kako u ustavnom tako i u međunarodnom pravu, a da pri tom nije ni ustavni a ni međunarodni sud.[7]

Dom je ustanovljen u martu 1996. godine, a njegov mandat se završio sa 31. decembrom 2003. godine u skladu sa Sporazumom koji su potpisale Strane u Bosni i Hercegovini dana 25. septembra 2003. godine, a koji je ustvari nametnula međunarodna zajednica.[8] Sjedište Doma bilo je u zgradi Predsjedništva BiH u Sarajevu, a imao je i regionalni ured u Banja Luci. Sastojao se od **14 sudaca** koji su imenovani u skladu sa odredbama člana VII Sporazuma. Dana 15. marta 1996. godine, Komitet ministara Vijeća Evrope je, u skladu sa svojom rezolucijom (93) 6,[9] imenovao osam međunarodnih sudaca i odredio profesora Petera Germera iz Danske za Predsjednika Doma. Ubrzo nakon toga Republika Srpska je imenovala dvojicu srpskih sudaca, a Federacija dvojicu sudaca iz reda hrvatskog i dvojicu sudaca iz reda bošnjačkog naroda. Nakon prve sjednice međunarodnih sudaca koja je održana na poziv Vijeća Evrope u Strasbourgu, Dom je održao svoje inauguralno zasjedanje u Sarajevu dana 27. marta 1996. godine. Od tada je Dom zasjedao gotovo svakog mjeseca tokom jedne sedmice sve do svoje zadnje plenarne sjednice na dan 5. decembra 2003. godine, kako u plenarnom sastavu Doma tako, od aprila 1998. godine, i u dva vijeća sastavljena od po sedam sudaca, kako je predviđeno članom X(2) Sporazuma. Nakon ostavke Petera Germera dana 30. juna 1997. godine zbog toga što ni BiH ni međunarodna zajednica (a pogotovo, Vijeće Evrope i OSCE) nisu bili voljni da preuzmu finansijsku odgovornost za Dom, vršilac dužnosti Predsjednika Doma je bio islandski stručnjak za ljudska prava Jakob Möller. Komitet ministara Vijeća Evrope je 24. oktobra 1997. godine imenovao Michèle Picard, suca iz Francuske, za novog Predsjednika i ona je obavljala tu dužnost sve do kraja mandata Doma. Iako su rad Doma nastavili ometati ozbiljni problemi finansijske prirode tokom cijelokupnog perioda njegovog funkcioniranja, u okviru PIC-a (Vijeća za implementaciju mira) je, na inicijativu Visokog predstavnika, postignut sporazum da će u principu Evropska Unija i Sjedinjene Države snositi glavnu odgovornost za osiguravanje finansijskih resursa Doma. Dom je 13. decembra 1996. godine, nakon dugih diskusija, usvojio **Pravila procedure** u skladu sa članom X(2) Sporazuma, koja su zatim u više navrata izmijenjena i dopunjena.[10] Ova Pravila su sačinjena na osnovu prvog nacrta koji je pripremilo Vijeće Evrope, a koja su u principu slijedila model (tadašnje) Evropske komisije i Suda za ljudska prava.

Iz gore navedenih razloga, nikad nije oformljen jedinstveni **ured sa zajedničkim osobljem** Komisije, kako je predviđeno članom III Sporazuma. Dužnost Arhivara, šefa pravnog osoblja Doma, obavljalo je više osoba, što je djelomično finansiralo Vijeće Evrope. U vrijeme kada je prestao sa radom, u Domu je radilo ukupno 55 osoba, što domaćih što stranih, koji su svoje dužnosti izvršavale na vrhunski kompetentan i motivisan način pod profesionalnim rukovodstvom Ulricha Garmsa kao Arhivara te Therese Nelson kao Izvršnog dužnosnika.

3. Mandat i praksa Doma

U skladu sa članom II(2) Sporazuma, Dom ima dvije jasne nadležnosti:

- da razmatra navodne ili očigledne **povrede ljudskih prava** predviđenih **Evropskom konvencijom** i njenim dodatnim protokolima
- da razmatra navodnu ili očiglednu **diskriminaciju** po bilo kojem od osnova kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno porijeklo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status koji proizlazi iz uživanja prava i sloboda predviđenih u **16 međunarodnih sporazuma** navedenih u Dodatku.[11]

---

[7] O literaturi u vezi sa Domom vidi bibliografiju dole.

[8] O razlozima za prestanak rada Doma i pravnu analizu Sporazuma vidi u odjeljku 4 dole.

[9] Član 1 Rezolucije (93) 6 od 9. marta 1993. o "Nadziranju poštivanja ljudskih prava u državama Evrope koje još nisu članice Vijeća Evrope", koji se izričito pominje u članu VII(2) Sporazuma, glasi: "Na zahtjev evropske države koja nije članica, Komitet ministara može, nakon konsultacije sa Evropskim sudom i Komisijom za ljudska prava, imanovati za to kvalificirane osobe u sudsko ili neko drugo tijelo odgovorno za nadziranje poštivanja ljudskih prava koje je ta država uspostavila u okviru svog internog pravnog sistema (u daljem tekstu "nadzorno tijelo")." Za tekst rezolucije vidi 18 HRLJ (Human Rights Law Journal) (1997) 296.

[10] Tekst Pravila procedure objavljivan je u godišnjim izvještajima Doma, a nalazi se i na web-stranici www.hrc.ba. Vidi takođe Aneks ove Zbirke dole.

[11] U Dodatku je navedeno sljedećih 16 "Sporazuma o ljudskim pravima":

Dom ima nadležnost da razmatra takvu **povredu** ako je navedeno ili se čini da ju je počinila bilo koja od **tri Strane u Bosni i Hercegovini** (Država BiH, Federacija ili Republika Srpska), što podrazumijeva i dužnosnike ili organe Strana, kantona, općina, odnosno bilo kojeg pojednica koji djeluje po ovlašćenju takvog dužnosnika ili organa. Prema tome, Dom nema nadležnost da razmatra povrede za koje se navodi da su ih počinili IFOR (ili njegov nasljednik SFOR), IPTF (ili njegov nasljednik, Policijska misija EU), Visoki predstavnik, OSCE odnosno bilo koji pripadnik međunarodne zajednice. Ukoliko neka osoba bude, npr., isključena iz učešća na izborima od strane OSCE prema Aneksu 3 ili smijenjena sa neke dužnosti prema takozvanim "Bonnskim ovlašćenjima" Visokog predstavnika,[12] Dom nije nadležan *ratione personae* da taj predmet razmatra.[13] Međutim, ukoliko je osporavana radnja nametnuta od strane bosanskih organa vlasti po savjetu, na poticaj ili pod pritiskom međunarodne zajednice, kao što je uklanjanje s dužnosti i decertifikacija policajaca od strane IPTF-a[14], zabrana učestvovanja na izborima vojnom oficiru visokog ranga od strane izborne komisije BiH na osnovu odluke SFOR-a[15] o njegovom smjenjivanju s dužnosti ili sprovođenje zakona koje je nametnuo Visoki predstavnik[16], Dom je nadležan *ratione personae* da odlučuje o tom pitanju.

Prema članu VIII(1) Sporazuma, Dom će primati žalbe "preko Ombudsmana u ime podnosioca prijave, ili izravno od bilo koje Strane ili osobe, nevladine organizacije, ili grupe pojedinaca koji ustvrde da su žrtva povrede od strane bilo koje Strane ili koje nastupaju ime navodnih žrtava koje su umrle ili nestale". S izuzetkom jedne "**međuentitetske prijave**" koju je podnijela Federacija protiv Republike Srpske u odnosu na njenu odgovornost za propust da raseljene osobe vrati u posjed njihovih predratnih stanova, a u vezi sa sporom oko tačne lokacije međuentitetske linije razgraničenja kod Aerodroma Sarajevo,[17] Dom je primao samo **pojedinačne prijave** koje su podnijele pojedinačne žrtve ili pravne osobe, kao što su vjerske organizacije (npr. razni predmeti u vezi grobalja i lokaliteta

---

1. Konvencija o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948.
2. Ženevske konvencije I-IV o zaštiti žrtava rata iz 1949. i Ženevski protokoli I-II uz njih iz 1977.
3. Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 1950., te protokoli uz nju
4. Konvencija o statusu izbjeglica iz 1951. i protokoli uz nju iz 1966.
5. Konvencija o statusu udatih žena iz 1957.
6. Konvencija o smanjenju broja osoba bez državljanstva iz 1961.
7. Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz 1965.
8. Međunarodni ugovor o građanskim i političkim pravima iz 1966. i Fakultativni protokoli uz njega iz 1966. i 1989.
9. Ugovor o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima iz 1966.
10. Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979.
11. Konvencija protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka iz 1984.
12. Evropska konvencija o sprječavanju torture i nehumanih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavnja iz 1987.
13. Konvencija o pravu djeteta iz 1989.
14. Konvencija o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji iz 1990.
15. Evropska povelja o regionalnim jezicima ili jezicima manjina iz 1992.
16. Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina iz 1994.

[12] "Bonnske ovlasti", koje su u znatnoj mjeri povećale mogućnosti Visokog predstavnika da rješava pravne i političke sporove u BiH, proističu iz člana XI(2) Zaključaka Konferencije za implementaciju mira održane u Bonnu 9. i 10. decembra 1997. Za tekst vidi OHR Essential Texts (supra note 1), 184 at 199. Ova publikacija takođe sadrži razne odluke Viskog predstavnika koje je donio koristeći "Bonnske ovlasti".

[13] Vidi, npr., predmete br. CH/98/230 *Suljanović* i CH/98/231 *Čišić i Lelić protiv Bosne i Hercegovine i Republike Srpske*, odluka o prihvatljivosti od 14. maja 1998., predmet br. CH/98/1266 *Čavić protiv Bosne i Hercegovine*, odluka o prihvatljivosti od 18. decembra 1998., predmete br. CH/00/4027 i CH/00/4074, *Općinsko vijeće Općine Mostar-jugozapad protiv Visokog predstavnika*, odluka od 9. marta 2000.; i – za pregled prakse Doma po tom pitanju, predmet br. CH/01/7728 *V.J. protiv Federacije BiH*, odluka od 4. aprila 2003., tačke 111-122.

[14] Vidi predmet br. CH/03/12932 *Džaferović protiv Federacije BiH*, odluka o prihvatljivosti od 3. decembra 2003.

[15] Vidi predmet br. CH/02/12470 *Obradović protiv BiH i Federacije BiH*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 7. novembra 2003.

[16] Vidi predmete br. CH/97/60 i dr., *Miholić i drugi protiv BiH i Federacije BiH*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 7. decembra 2001., tačke 126-133.

[17] Predmet br. CH/00/5738 *Federacija BiH protiv Republike Srpske*, odluka o prihvatljivosti od 8. aprila 2002.

na kojima su se nalazile džamije uništene u toku rata, koje je podnijela Islamska zajednica[18] ili predmet koji je podnijela Katolička crkva[19]), udruženja dioničara,[20] radio i TV stanice[21] ili slična udruženja. **Gđa Ombudsman** je prvih godina uputila Domu relativno mali broj predmeta, bilo u ranoj fazi svoje istrage u skladu sa članom V(5) bilo na osnovu izvještaja nakon okončanja njene istrage u predmetu u skladu sa članom V(7) Sporazuma. Na hiljade predmeta su podnijeli **članovi porodica u ime osoba koje su umrle ili nestale** u masakrima i operacijama etničkog čišćenja tokom oružanog sukoba koji su se desili prvenstveno u gradovima i selima u istočnom dijelu Republike Srpske, kao što su Srebrenica, Žepa, Bratunac, Rogatica, Višegrad ili Foča.[22]

Kriteriji prihvatljivosti u članu VIII(2) Sporazuma slični su onima sadržanim u usporedivim dokumentima o ljudskim pravima, kao što su Evropska konvencija ili prvi Fakultativni protokol uz Međunarodni ugovor o građanskim i političkim pravima. Ipak, Dom ima unekoliko veću slobodu nego, na primjer, Evropski sud za ljudska prava, kod odlučivanja "koje će prijave prihvatiti i kojim će ih redoslijedom rješavati". S obzirom na činjenicu da su prvih godina domaći pravni lijekovi bili prilično nedjelotvorni ili nepostojeći, Dom je odlučio primjenjivati zahtjev o iscrpljivanju domaćih pravnih lijekova i podnošenju prijave Domu u roku od šest mjeseci od datuma donošenja konačne odluke u domaćem postupku u skladu sa članom VIII(2)(a) na vrlo fleksibilan način. Kada se činilo da su sudovi postali djelotvorniji a Dom poznatiji javnosti, počelo se sa primjenom strožijih normi u ovom pogledu. Pošto je zaista vrlo mali broj žalbi u vezi sa ljudskim pravima bio podnesen nekom drugom međunarodnom tijelu za ljudska prava nadležnom za međunarodnu istragu ili rješavanje, Dom gotovo nikad nije prijavu proglašavao neprihvatljivom po osnovu *res iudicata* ili *lis alibi pendens* u skladu sa članom VIII(2)(b) i (d). Slično tome, aktivnosti koje su poduzimale druge Komisije ustanovljene Aneksima Dejtonskog sporazuma, kao što su Komisija za imovinske zahtjeve (CRPC) prema Aneksu 7 ili Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika prema Aneksu 8, obično nisu sprječavale Dom da ispituje ovakve predmete jer se činilo da su žalbe drugačije.[23] Dom je, u skladu sa članom VIII(2)(e), davao poseban prioritet navodima o posebno teškim ili sistematskim povredama, kao što su

---

[18] Vidi, npr., predmet br. CH/97/29 *Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske (predmet džamija u Banja Luci)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 11. juna 1999.; predmet br. CH/99/2177 *Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske (predmet groblja u Prnjavoru)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 11. februara 2000.; predmet br. CH/98/1062 *Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske (predmet džamija u Zvorniku)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 9. novembra 2000.; predmet br. CH/99/2656 *Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske (predmet džamija u Bijeljini)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 6. decembra 2000.; predmet br. CH/00/4889 *Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske (predmet groblja Jakeš)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 12. oktobra 2001.; predmet br. CH/01/7701 *Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske (predmet džamije u Mrkonjić Gradu)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 22. decembra 2003.

[19] Vidi, npr., predmet br. CH/02/9628 *Vrhbosanska nadbiskupija protiv Federacije BiH*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 6. juna 2003.

[20] Vidi, npr., predmete br. CH/00/5134 i dr., *Škrgić i drugi (uključujući "Udruženje za zaštitu nezaposlenih dioničara Agrokomerca") protiv Federacije BiH*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 8. marta 2002.

[21] Vidi, npr., predmet br. CH/01/7248 *Ordo RTV "Sveti Georgije" protiv Bosne i Hercegovine*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 5. jula 2002.

[22] Vidi, npr., predmet br. CH/99/3196 *Palić protiv Republike Srpske (Žepa)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 11. januara 2001.; predmete br. CH/01/8365 i dr., *Selimović i 48 drugih protiv Republike Srpske (predmeti Srebrenica)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 7. marta 2003.; predmete br. CH/01/7604 i dr., *Ibišević i 1804 druga protiv Republike Srpske*, odluka o brisanju od 3. juna 2003.; predmete br. CH/01/8569 i dr., *Pašović i drugi protiv Republike Srpske (predmeti nestalih osoba iz Foče)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 7. novembra 2003.; predmete br. CH/02/8879 i dr., *Smajić i drugi protiv Republike Srpske (predmeti nestalih osoba iz Višegrada)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 5. decembra 2003.; predmete br. CH/02/9358 i dr., *Malkić i drugi protiv Republike Srpske (predmeti nestalih osoba iz Vlasenice)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 22. decembra 2003.; predmete br. CH/02/9851 i dr., *M.Ć. i drugi protiv Republike Srpske (predmeti nestalih osoba iz Rogatice)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 22. decembra 2003.; predmete br. CH/02/10235 i dr., *Mujić i drugi protiv Republike Srpske (predmeti nestalih osoba iz Bratunca)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 22. decembra 2003.

[23] Vidi, npr., predmet br. CH/97/29 *Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske (predmet džamija u Banja Luci)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 11. juna 1999., tačke 137-141; predmet br. CH/98/756 *Đ.M. protiv Federacije BiH,* odluka o prihvatljivosti i meritumu od 14. maja 1999.; predmet br. CH/98/698, *Jusufović protiv Republike Srpske*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 9. juna 2000.

mučenje, samovoljne egzekucije, prisilni nestanci, itd., te onima zasnovanim na navodima o diskriminaciji, posebno u odnosu na povratak izbjeglica i interno raseljenih osoba.

Ogromna većina od **više od 1.200 odluka o neprihvatljivosti**, koje je Dom usvojio do kraja svoga mandata u decembru 2003. godine, donijeta je na osnovu toga da je prijava "očigledno neosnovana", tj. da nije u dovoljnoj mjeri potkrijepljena ili da prijava ničim ne ukazuje da postoji neka povreda, odnosno da je "nespojiva" sa Sporazumom prema članu VIII(2)(c). Pored nespojivosti *ratione personae*, kako je gore naznačeno, znatan broj prijava je proglašen neprihvatljivim *ratione materiae*, pošto navodna povreda nije uključivala neko od ljudskih prava zagarantovanih Evropskom konvencijom, ili su podnosioci prijava navodili povrede ljudskih prava izvan domena primjene Evropske konvencije (obično ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava) bez navođenja diskriminacije u uživanju tih prava, kako se zahtijeva članom II(2)(b) Sporazuma.[24] Mnoge prijave su proglašene neprihvatljivim kao nespojive *ratione temporis* kada su Domu podnesene žalbe na povrede ljudskih prava koje su se desile u toku oružanog sukoba. Pošto je Dejtonski sporazum stupio na snagu 14. decembra 1995. godine, Dom je bio spriječen, prema općeprihvaćenim principima međunarodnog prava, da razmatra povrede ljudskih prava koje su se dogodile prije tog datuma. S druge strane, ubrzo se ispostavilo da mnoge povrede potiču iz događaja koji su se desili u toku oružanog sukoba ali su se nastavile i nakon stupanja na snagu Dejtonskog sporazuma. Ako je, npr., osoba nestala, u toku oružanog sukoba ali je viđena živa i nakon 14. decembra 1995. godine, Dom je imao nadležnost da odlučuje o predmetu.[25] Slično tome, ako su osobe nestale u toku oružanog sukoba a njihovi rođaci su nakon toga bezuspješno nastavili preduzimati korake da bi došli do informacija od tuženih Strana o sudbini i mjestu gdje se nalaze njihovi najmiliji, moglo je doći do povrede prava članova ovih porodica da saznaju istinu koja proističe iz zaštite porodičnog života prema članu 8 Evropske konvencije nakon 14. decembra 1995. godine.[26] Ako je osoba otpuštena sa posla u toku oružanog sukoba ili deložirana iz svoje kuće na osnovu svoje nacionalne pripadnosti te je bezuspješno poduzimala pravne radnje radi vraćanja u posjed, Dom je bio nadležan *ratione temporis* da razmatra povrede koje su se desile nakon 14. decembra 1995. godine i obično je uzimao u obzir ranije događaje radi konteksta.[27] Takođe, ako je u toku oružanog sukoba bila srušena džamija, a organi vlasti Republike Srpske sprječavali njenu rekonstrukciju nakon 14. decembra 1995. godine, Dom je odlučivao o ovoj praksi diskriminacije u korist Islamske zajednice.[28]

Prema članu VIII(3), Dom može odlučiti da **briše** prijavu na osnovu

- toga što podnosilac prijave ne namjerava nastaviti sa postupkom po svojoj prijavi,
- što je stvar riješena,
- ili što iz bilo kojeg drugog razloga, koji utvrdi Dom, više nije opravdano nastaviti sa ispitivanjem prijave.

Dom je, kako su godine prolazile, sve više koristio ovu odredbu. U mnogim predmetima, odluke se zasnivaju na povlačenju podnosioca prijave iz predmeta ili na propustu da odgovori na saopćenja Doma, što je vodilo ka zaključku da on ne namjerava nastaviti sa postupkom u svom predmetu pred Domom. Nešto je teže pitanje da li je **stvar** koja se nalazi pred Domom **riješena**. Većina predmeta u kojima je Dom donio odluku odnosi se na pokušaje raseljenih osoba da se vrate u posjed svojih kuća i stanova, iz kojih su deložirani tokom operacija etničkog čišćenja za vrijeme oružanog sukoba. Nakon mnogih presuda Doma u kojima su nađene povrede prava na imovinu i zaštitu doma, te nakon više

---

[24] Vidi, npr., predmet br. CH/01/6662 *Huremović*, odluka o prihvatljivosti od 6. aprila 2001., tačka 4, (pravo na smještaj); i predmet br. CH/01/7674 *Kunić i 104 druga*, odluka o prihvatljivosti od 9. novembra 2001., tačke 20-22, (pravo na rad).

[25] Vidi, npr., predmet br. CH/96/1 *Matanović protiv Republike Srpske*, odluka o prihvatljivosti od 13. septembra 1996.; predmet br. CH/99/3196 *Avdo i Esma Palić protiv Republike Srpske*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 11. januara 2001., tačke 40-44.

[26] Vidi, npr., predmete navedene u fusnoti 22 gore, kao i predmet br. CH/02/9180 *Boško i Mara Jovanović protiv Federacije BiH*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 5. decembra 2003., tačke 71-72.

[27] Vidi, npr., predmet br. CH/97/67 *Zahirović protiv Federacije BiH*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 8. jula 2000., tačke 104-108 i 120-132; predmet br. CH/02/12016 *Čengić protiv Republike Srpske*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 10. oktobra 2003., tačke 11, 117-119.

[28] Vidi, npr., predmet br. CH/97/29 *Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske (predmet džamija u Banja Luci)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 11. juna 1999., i druge odluke navedene u fusnoti 22 gore.

izmjena i dopuna diskirminirajućeg stambenog zakonodavstva koje je nametnuo Visoki predstavnik, stambeni organi su postepeno usvojili manje diskriminacijski stav prema manjiskim povratnicima i počeli su sa implementacijom odgovarajućih zakona i odluka Komisije za imovinske zahtjeve (CRPC) prema Aneksu 7, koje su bile obavezujuće i utvrđivale ko je bio predratni vlasnik ili nosilac stanarskog prava na određenoj kući ili stanu. Pošto je Domu podneseno na hiljade sličnih stambenih predmeta, mnogi podnosioci prijava su konačno uspjeli da se vrate u posjed svojih kuća i stanova dok su se njihovi predmeti još uvijek nalazili u postupku pred Domom. Neki od podnosilaca prijava su povukli svoje prijave, dok su drugi željeli ostati pri svojim zahtjevima jer su njihova ljudska prava zaista bila kršena godinama, a oni su trpjeli materijalnu i nematerijalnu štetu u periodu tokom kojeg su nezakonito sprječavani da se vrate u posjed svojih predratnih domova. Dom je, uprkos tome, u većini predmeta odlučivao da takve prijave briše pošto je glavni zahtjev zapravo bio riješen. Dom je ovakve odluke pravdao svojom obavezom prema članu VIII(2)(e) da da prednost navodima o posebno ozbiljnim ili sistematskim povredama ljudskih prava, činjenicom da se pred njim nalazi veliki broj neriješenih predmeta koji se stalno povećava, te značajnim napretkom do koga je došlo u provedbi imovinskih i stambenih zakona. Mada su ovakve odluke možda bile nepravedne prema nekim podnosiocima prijava, Dom je ovakav pristup uspostavljanja pravične ravnoteže između interesa pojedinačnih podnosilaca prijava i društva u cjelini smatrao opravdanim u skladu sa svojim općim mandatom da "odlučuje koje će prijave prihvatiti".[29] Međutim, u svih tih **otprilike 1.000 odluka o brisanju** koje su usvojene do kraja 2003. godine Dom se uvjerio da je takav ishod bio u skladu s ciljem poštivanja ljudskih prava, kako se zahtijeva članom VIII(3) Sporazuma.

Isto se odnosi i na pokušaje Doma da upriliči **prijateljsko rješenje** u skladu sa članom IX. Iako je Dom stavio na raspolaganje svoje usluge radi postizanja prijateljskog rješenja spora u različitim predmetima,[30] uspio je da se postigne takvo rješenje samo u jednom ranom predmetu diskriminacije na poslu te je o tome objavio izvještaj, koji je, kako se zahtijeva članom IX(2), proslijeđen Visokom predstavniku, OSCE-u i Vijeću Evrope.[31]

Većina odluka o neprihvatljivosti i brisanju usvojena je čak bez prosljeđivanja prijava tuženim Stranama. Ukoliko se čini da neka prijava, nakon prvog razmatranja od strane Doma, postavlja pitanje prema Sporazumu, ona se prosljeđuje tuženoj Strani ili tuženim Stranama o kojima se radi sa zahtjevom da se dostave pismena zapažanja o prihvatljivosti i meritumu. Tako dobivena zapažanja se zatim šalju podnosiocu prijave da bi na njih odgovorio svojim pismenim zapažanjima. Radi razjašnjavanja činjenica i izvjesnih pravnih pitanja, često su obje strane u postupku bile pozivane više puta da podnesu dodatna pismena zapažanja. Ovaj **pismeni postupak**, koji se zasniva na pravnim principima proceduralne pravičnosti, jednakosti strana u postupku i "*audiatur et altera pars*", je znao trajati i po nekoliko godina. Iako **Pravila procedure**, koja je Dom usvojio slijedeći model Pravila procedure Evropske komisije i Suda za ljudska prava, u principu predviđaju poseban postupak za prihvatljivost a poseban za meritum, Dom je, radi efikasnosti rada, samo u malom broju predmeta usvojio posebne **odluke kojima se prijava proglašava prihvatljivom**. U velikoj većini prihvatljivih predmeta, Dom je slijedio praksu usvajanja samo jedne odluke o prihvatljivosti i meritumu. Do kraja svoga mandata u decembru 2003. godine, Dom je usvojio preko 225 odluka o prihvatljivosti i meritumu, a samo nekih 15 posebnih odluka o prihvatljivosti iza kojih je slijedila odluka samo o meritumu. Pošto je Dom često spajao po nekoliko sličnih prijava u jednoj odluci, ovaj relativno mali broj odluka riješio je znatno veći broj prijava. Dom je, pored toga, razvio praksu odlučivanja o značajnim pravnim pitanjima koja se tiču, na primjer, stambenog zakonodavstva, stanova bivše Jugoslovenske narodne armije (JNA), deviznih štednih uloga, privatizacijskih zakona, pitanja prava na penziju ili nestanaka, u odabranom broju "**vodećih predmeta**" (pravnih presedana). Ove su odluke

[29] Vidi, npr., predmet br. CH/99/2198 *Vujičić protiv Federacije BiH*, odluka o brisanju od 10. oktobra 2002.; raniji, drugačiji pristup Doma u ovoj materiji može se naći u predmetu br. CH/99/2336 *S.P. protiv Federacije BiH*, odluka o brisanju od 2. jula 2001.; za slučaj u kome je Dom odlučio nastaviti sa donošenjem odluke o meritumu bez obzira na povrat podnosilaca prijava u posjed njihovih stanova vidi predmet br. CH/00/6436 i 6486 *Krvavac i Pribišić protiv Federacije BiH*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 5. jula 2002., tačke 46-54.
[30] Vidi, npr., predmet br. CH/97/46 *Kevešević protiv Federacije BiH*, odluka o meritumu od 10. septembra 1998.; predmet br. CH/02/9628 *Vrhbosanska nadbiskupija protiv Federacije BiH*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 6. juna 2003.; predmet br. CH/02/12016 *Čengić protiv Republike Srpske*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 10. oktobra 2003.
[31] Predmet br. CH/97/35 *Malić protiv Federacije BiH*, Izvještaj objavljen 25. maja 1998.

zapravo imale direktan uticaj na mnoge hiljade sličnih predmeta, od kojih su mnogi još uvijek pred Domom i o njima se može odlučiti po uzoru na ove "vodeće predmete" ili, ukoliko stvar bude riješna u bliskoj budućnosti na zadovoljavajući način, mogu biti i brisani. U većini "vodećih predmeta" i drugih važnih predmeta, Dom je održavao **javnu raspravu** u skladu sa članom X(3) Sporazuma, pozivao svjedoke, pozivao Ombudsmana, Visokog predstavnika, OSCE i druge da djeluju kao *amicus curiae*, a često je imenovao i vještake da pomognu, na primjer, u rješavanju zamršenih ekonomskih pritanja.

Odluke Doma **o prihvatljivosti i meritumu** su konačne i obavezujuće (pravosnažne) presude u skladu sa članom XI(3) Sporazuma, koje u principu slijede model presuda Evropskog suda za ljudska prava. Nakon uvoda i opisa postupka pred Domom, detaljno se iznose relevantne činjenice, zakonske odredbe, žalbeni navodi i podnesci strana. Osim u slučaju da je o prihvatljivosti odlučeno u posebnoj odluci, pravno mišljenje Doma se prvo bavi relevantnim pitanjima prihvatljivosti te zatim merituma prijave. U većini predmeta u kojima je donijeta odluka o meritumu, Dom je nalazio jednu ili više povreda ljudskih prava u donosu na obaveze iz Sporazuma, tj. povrede ljudskih prava zagarantovanih Evropskom konvencijom odnosno diskriminaciju u uživanju ljudskih prava nabrojanih u Evropskoj konvenciji ili u nekim od ostalih 15 ugovora, a posebno Međunarodnom ugovoru o građanskim i političkim pravima, Međunarodnom ugovoru o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima te Međunarodnoj konvenciji o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije. Ustvari, presude Doma obrađuju **pitanja ljudskih prava u širokom rasponu**, koji odražava realnost postkonfliktne situacije u BiH. Većina predmeta odnosi se na stambena i imovinska pitanja kao i diskriminaciju nacionalnih i vjerskih manjina i povratnika u uživanju različitih prava, kao što su pravo na rad, na pravično suđenje, na slobodu i sigurnost osobe, na slobodu kretanja, na slobodu vjeroispovijesti, na socijalnu sigurnost, pravo na penziju, na privatni i porodični život, i na zaštitu doma i imovine. Ostali važni predmeti odnose se na smrtnu kaznu, samovoljno pritvaranje, mučenje i neljudsko postupanje, prisilni rad, prisilne nestanke, protjerivanje i izručenje, slobodu izražavanja, vjeroispovijesti i udruživanja, pravo na pravično suđenje pred nezavisnim i nepristrasnim sudovima, pravo na obrazovanje, kao i različita ekonomska pitanja koja proističu iz stare devizne štednje, privatizacije preduzeća u društvenom vlasništvu ili neizvršenje presuda kojima se dosuđuju monetarni iznosi na teret vlade, a na osnovu teške situacije u pogledu javnog budžeta.

Ako Dom ustanovi kršenje Sporazuma, ima obavezu u skladu sa članom XI(1) Sporazuma da u svojoj odluci o meritumu obradi pitanje "koje korake treba preduzeti tužena Strana da bi ispravila to kršenje, što podrazumijeva naredbe da se sa kršenjima prestane i od njih uzdrži, novčanu naknadu (za materijalnu i nematerijalnu štetu), kao i privremene mjere". Ovlasti Doma da **naredi odgovarajuće pravne lijekove i odštetu** žrtvama nadilazi ovlasti te vrste koje ima Evropski sud za ljudska prava da pruži pravednu zadovoljštinu prema članu 41 Evropske konvencije i predstavlja važnu i inovativnu karakteristiku Sporazuma. Iako ne može neposredno poništiti neki zakon, presudu ili odluku organa uprave koje je donio neki od organa vlasti u Bosni i Hercegovini, Dom može narediti tuženoj Strani da ukine osporavani akt. Nakon početnog oklijevanja da u potpunosti koristi svoju ovlast da naređuje pravne lijekove, Dom je postepeno usvojio šire tumačenje člana XI. Gdjegod je to bilo moguće, Dom je naređivao vraćanje u pređašnje stanje, tj. poništavanje osporenih upravnih, sudskih ili zakonodavnih akata, puštanje pritvorenika na slobodu ili vraćanje podnosioca prijave u posjed njegovog predratnog doma ili na radno mjesto. Naredbe su često usmjerene na preduzimanje pozitivnih koraka, kao što su: odobravanje dozvole za ponovnu izgradnju uništenih džamija ili da se stavi na raspolaganje odgovarajuća parcela zamljišta za tu svrhu tamo gdje je, na primjer, na lokaciji bivše džamije podignuto neko drugo zdanje;[32] izmjene i dopune zakonodavstva kojim se reguliše proces privatizacije da bi se osigurao jasan pravni okvir za kompenzaciju starih deviznih štediša; angažovanje advokata i pružanje diplomatske i konzularne podrške navodnim teroristima, koji su navodno protupravno deportovani u bazu Sjedinjenih Država u zaljevu Guantanamo;[33] te iscrpna

[32] Iako bi vraćanje u prethodno stanje značilo narediti rušenje bespravno izgrađenih objekata, Dom se uzdržao od naređivanja takvih mjera: vidi, npr., predmet br. CH/98/1062 *Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske (predmeti džamija u Zvorniku)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 9. novembra 2000., i, posebno, odluka o preispitivanju od 2. oktobra 2001.; i predmet br. CH/01/7701 *Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske (predmet džamije u Mrkonjić Gradu)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 22. decembra 2003.

[33] Predmeti br. CH/02/8679 i dr., *Boudellaa i drugi,* odluka o prihvatljivosti i meritumu od 10. oktobra 2002.

istraga o ozbiljnim kršenjima ljudskih prava, kao što su mučenje i prisilni nestanci, s ciljem da se počinioci privedu pred lice pravde i da se rezultati istrage saopšte žrtvama[34].

U većini predmeta, Dom je takođe naređivao isplatu **kompenzacije** za materijanu štetu, kao što je gubitak prihoda ili plaćanje stanarine za alternativni smještaj, te za nematerijalnu štetu, kao što su bol i patnja. U predmetima sistematskih nestanaka u toku oružanog sukoba, Dom je nalazio povrede prava članova porodice da saznaju istinu te, pored temeljite istrage o događajima i davanja informacija porodicama, naređivao kolektivnu novčanu kompenzaciju. U predmetu masakra u Srebrenici u julu 1995. godine, Dom je naredio Republici Srpskoj da uplati ukupno 4 miliona KM (više od 2 miliona EURA) Fondaciji Srebrenica-Potočari spomen-obilježje i mezarje.[35] U drugim predmetima, naredio je da se uplati 100.000 KM Institutu za nestala lica radi obavljanja istraga i ekshumacija u određenim regijama.[36] U pojedinačnim predmetima, iznos kompenzacije je često bio iznad 10.000 KM. Dom je, u nekim predmetima, donio posebnu odluku o daljim pravnim lijekovima ako se ispostavilo da prvobitni pravni lijekovi nisu bili dovoljno djelotvorni ili ih je tužena Strana jednostavno zanemarila.[37] U nekim ranijim predmetima, Dom je donio posebne odluke o kompenzaciji, što podsjeća na praksu Evropskog suda za ljudska prava.[38]

Članom X(1) Sporazuma Domu se daju izričite ovlasti da naređuje **privremene mjere**. Dom je te ovlasti koristio prvenstveno u stambenim predmetima da bi spriječio deložaciju podnosioca prijave i u predmetima gdje se radilo o smrtnoj kazni da bi zaustavio izvršenje kazne.[39] U predmetima koji su uključivali hitnost, Predsjednica Doma odnosno Predsjednica ili Predsjednik odgovarajućeg vijeća ima ovlasti da naredi privremene mjere kada Dom ne zasjeda.[40] U većini slučajeva, tužene Strane su postupale u skladu sa privremenim mjerama koje je Dom naredio. U dobro poznatom "Alžirskom predmetu", četiri osobe osumnjičene za terorizam predate su snagama Sjedinjenih Država u BiH, koje su ih deportovale u Guantanamo Bay uprkos naredbe za privremenu mjeru koju je izdala Predsjednica Doma da bi zaustavila deportaciju dok Dom ne donese odluku u tom predmetu.[41]

Većina odluka Doma usvojena je jednoglasno. Ukoliko se članovi Doma nisu mogli složiti, odluke su usvajane jednostavnom većinom, a u izuzetnim slučajevima Predsjednica je imala odlučujući glas.[42] U skladu sa članom XI(4) Sporazuma, svaki član ima pravo da **izdvoji mišljenje**. U znatnom broju

---

[34] Vidi, npr., predmet br. CH/98/1374 *Pržulj protiv Federacije BiH*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 13. januara 2000.; predmet br. CH/00/3642 *Aleksić protiv Republike Srpske*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 8. novembra 2002.; predmeti br. CH/01/8365 i dr., *Selimović i 48 drugih protiv Republike Srpske (predmeti Srebrenica)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 7. marta 2003.

[35] Predmeti br. CH/01/8365 i dr., *Selimović i 48 drugih protiv Republike Srpske (predmeti Srebrenica)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 7. marta 2003.

[36] Predmeti br. CH/01/8569 i dr., *Pašović i drugi protiv Republike Srpske (predmeti nestalih osoba iz Foče)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 7. novembra 2003.; predmeti br. CH/02/8879 i dr., *Smajić i drugi protiv Republike Srpske (predmeti nestalih osoba iz Višegrada)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 5. decembra 2003.; predmeti br. CH/02/9358 i dr., *Malkić i drugi protiv Republike Srpske (predmeti nestalih osoba iz Vlasenice)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 22. decembra 2003.; predmeti br. CH/02/9851 i dr., *M.Ć. i drugi protiv Republike Srpske (predmeti nestalih osoba iz Rogatice)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 22. decembra 2003.; predmeti br. CH/02/10235 i dr., *Mujić i drugi protiv Republike Srpske (predmeti nestalih osoba iz Bratunca)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 22. decembra 2003.; i predmeti br. CH/02/12551 i dr., *Husković i drugi protiv Federacije BiH (predmeti nestalih osoba iz Mostara)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 22. decembra 2003.

[37] Predmeti br. CH/99/2425 i dr., *Ubović i drugi protiv Federacije BiH*, odluka o daljim pravnim lijekovima od 6. decembra 2002.; predmeti br. CH/00/5134 i dr., *Škrgić i drugi protiv Federacije BiH*, odluka o daljim pravnim lijekovima od 7. marta 2003.; predmeti br. CH/97/48 i dr., *Poropat i drugi protiv BiH i Federacije BiH*, odluka o daljim pravnim lijekovima od 4. jula 2003.

[38] Vidi, npr., predmet br. CH/96/30 *Damjanović protiv Federacije BiH*, odluka o zahtjevu za kompenzaciju od 16. marta 1998.

[39] O smrtnoj kazni, vidi predmet br. CH/96/30 *Damjanović protiv Federacije BiH*, odluka o meritumu od 8. oktobra 1997.; predmet br. CH/97/59 *Rizvanović protiv Federacije BiH*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 12. juna 1998.; predmet br. CH/97/69 *Herak protiv Federacije BiH*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 12. juna 1998.

[40] Vidi pravilo 36(2) Pravila procedure.

[41] Predmeti br. CH/02/8679 i dr., *Boudellaa i drugi,* odluka o prihvatljivosti i meritumu od 10. oktobra 2002.

[42] Vidi pravilo 19(2) Pravila procedure.

kontroverznih odluka o meritumu a takođe i u izvjesnim odlukama o prihvatljivosti i brisanju, članovi Doma iskoristili su svoje pravo da izdvoje svoje mišljenje o slaganju ili neslaganju.

Dom je na početku imao samo plenarna zasjedanja, tj. zasjedao je u punom sastavu od 14 sudaca. U 1998. godini, ustanovljena su **dva Vijeća** od po sedam sudaca u skladu sa članom X(2) Sporazuma. Nakon toga, većina odluka Doma usvojena je na Vijećima. Iako se članom X(2) predviđa postupak preispitivanja pred plenarnim Domom na prijedlog strana u postupku odnosno na prijedlog Ombudsmana, Dom je odlučio, slijedeći model iz člana 43 Evropske konvencije, ograničiti pravo na preispitivanje samo na izuzetne slučajeve. Svaki **zahtjev za preispitivanje** je prvo bio proslijeđen vijeću koje nije donijelo odluku u tom predmetu, radi davanja preporuke plenarnom Domu. Plenarni Dom je imao pravo takav zahtjev prihvatiti jedino ako je predmet pokretao ozbiljna pitanja koja utiču na tumačenje ili primjenu Sporazuma ili ozbiljno pitanje od općeg značaja, te ako su cjelokupne okolnosti opravdavale preispitivanje odluke.[43] U praksi, Dom je odbio ili odbacio ogromnu većinu od 152 zahtjeva za preispitivanje koja je primio. Ukoliko je prihvatio zahtjev za preispitvanje, Dom je nastavio sa postupkom i donio posebnu **odluku o preispitivanju**. Do kraja svoga mandata u decembru 2003. godine, plenarni Dom je donio ukupno 9 odluka o preispitivanju i u nekim predmetima čak izmijenio odluku dotičnog vijeća.[44] U tri predmeta, u kojima je Dom prihvatio zahtjev za preispitivanje, odluku mora donijeti institucija koja je njegov pravni sljednik.

Odluke Doma su objavljivane[45] i prosljeđivane stranama u sporu, Visokom predstavniku, Generalnom sekretaru Vijeća Evrope i OSCE-a, kako je predviđeno članom XI(5) Sporazuma. Odluke su konačne i obavezujuće, a tužene Strane su obavezne da ih u potpunosti izvrše.[46] Prvih je godina **izvršavanje odluka Doma** bilo prilično slabo i prestavljalo je veliku prijetnju njegovoj djelotvornosti i kredibilitetu. Postepenim uključivanjem Visokog predstavnika kao glavnog autoriteta za osiguravanje i koordinaciju implementacije civilnog dijela Dejtonskog sporazuma, stepen izvršenja se stabilno povećavao. U nekim predmetima, u koje spada i predmet džamija u Banja Luci, Visoki predstavnik je čak upotrijebio i svoje "Bonnske ovlasti"[47] da bi smijenio zvaničnike koji su vršili opstrukciju, uključujući i gradonačelnika Banja Luke koji je odbijao izvršiti naredbu Doma da dozvoli ponovnu izgradnju Ferhadija džamije.[48] Visoki predstavnik je u više navrata nametnuo nove zakone u skladu sa jurisprudencijom Doma, a ponajviše u imovinskim i stambenim predmetima. Kao rezultat pritisaka i nadgledanja međunarodne zajednice, uključujući IPTF i OSCE, većina odluka i naredbi Doma, posebno privremene mjere i naredbe za isplatu kompenzacije, su u praksi bile izvršene. Međutim, manje je impresivan rezultat tuženih Strana u pogledu zakonodavnih i strukturalnih promjena koje je Dom u svojim odlukama od njih zatražio, na primjer u oblasti privatizacije i ekonomskih reformi. U ljeto 2002. godine, kao dio takozvane "reorganizacije" aktivnosti međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, Visoki je predstavnik prenio na OSCE funkciju pažljivog nadgledanja implementacije odluka Doma. Međutim, OSCE ima manje ovlasti i mogućnosti da nametne njihovo izvršenje od Visokog predstavnika.

---

[43] Pravilo 64 Pravila procedure.

[44] Vidi, npr., predmet br. CH/98/1062 *Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske (predmeti džamija u Zvorniku)*, odluka o preispitivanju od 2. oktobra 2001.; predmet br. CH/99/2150 *Unković protiv Federacije BiH*, odluka o preispitivanju od 6. maja 2002.; i predmet br. CH/98/668 *Ćebić protiv Federacije BiH*, odluka o preispitivanju od 5. decembra 2003.

[45] Dom je objavio svoje odluke u godišnjim svescima odluka i na Internetu (www.hrc.ba). U nekim predmetima, tuženim Stranama je naređeno da odluku objave u svojim službenim glasilima: vidi, npr., *Selimović i drugi protiv Republike Srpske (predmeti Srebrenica)* odluka o prihvatljivosti i meritumu od 7. marta 2003. Takođe, sve odluke o meritumu i o preispitivanju bile su uručene na javnim raspravama koje su održane u Kantonalnom sudu u Sarajevu. Neke su odluke objavljene i u međunarodnim časopisima, kao što je HRLJ.

[46] Član XI(3) i (5) Sporazuma.

[47] O "Bonnskim ovlastima" vidi fusnotu 12 gore.

[48] Predmet br. CH/97/29 *Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske (predmeti džamija u Banja Luci)*, odluka o prihvatljivosti i meritumu od 11. juna 1999.

4. Postepeni prestanak rada Doma

Još u novembru 1996. godine, samo pola godine nakon što je Dom ustanovljen, takozvana "**Venecijanska komisija**" Vijeća Evrope po prvi put je zagovarala spajanje Doma sa Ustavnim sudom BiH.[49] Glavni argumenti u korist spajanja bili su djelomično **preklapanje nadležnosti između Doma i Ustavnog suda** te navodna prelazna priroda Doma do primanja BiH u Vijeće Evrope i ratifikacije Evropske konvencije.[50] Iako Ustavni sud ima apelacionu nadležnost u vezi pitanja ljudskih prava kao i nadležnost da preispituje usklađenost zakona sa Evropskom konvencijom prema članu VI(3)(b) i (c) Ustava BiH, nadležnost Doma da odlučuje u stvarima koje uključuju ljudska prava je mnogo šira. U praksi, djelomično preklapanje sa nadležnostima Ustavnog suda nije stvorilo nikakve probleme pošto su obje sudske ustanove odlučile da ne preispituju odluke one druge.[51] Ustavni sud prvenstveno rješava opća pitanja i sporove prema ustavnom pravu te je prihvatio i donio odluku u malom broju pojedinačnih žalbi koje su se odnosile na ljudska prava, dok je ogromna većina žrtava povreda ljudskih prava upućivala svoje žalbene navode Domu. Drugim riječima, iako su Ustavni sud i Dom tokom godina razvili podjelu rada koja je dobro fukcionisala i u praksi riješili moguće sukobe do kojih je moglo doći radi preklapanja njihovih nadležnosti, "Venecijanska komisija" je, uprkos tome, nastavila zagovarati svoju ideju spajanja dviju institucija.[52] Ovi napori su intenzivirani sa pristupanjem BiH Vijeću Evrope u aprilu 2002. godine, njene ratifikacije Evropske konvencije te nastojanjima međunarodne zajednice, a najviše sadašnje vlade Sjedinjenih Država, na implementaciji što brže "izlazne strategije" za BiH.

Ovo nas dovodi do drugog argumenta za spajanje ili prestanak rada Doma, njegove **navodne prelazne prirode**. Kao argument za prelaznu prirodu Doma pominje se član 5 rezolucije 93(6) Komiteta ministara Vijeća Evrope, na koji se izričito poziva u članu VII(2) Sporazuma,[53] a kojim se predviđa da aranžmani iz ove rezolucije "prestaju kada država koja je zatražila pristup postane članica Vijeća Evrope osim ako nije drugačije dogovoreno između Vijeća Evrope i države o kojoj se radi". Međutim, pomniji uvid u Dejtonski sporazum, a posebno Aneks 6, pokazuje da se prelazna priroda odnosi samo na međunarodne članove koje je imenovao Komitet ministara Vijeća Evrope, a ne na samu instituciju Doma.[54] Prema članu VII(3) i (4) Sporazuma, članovi Doma se imenuju na period od pet godina i mogu ponovo biti imenovani. Nakon preuzimanja odgovornosti kako je opisano u članu XIV, članove će imenovati Predsjedništvo BiH. Slična se odredba nalazi u članu IV(2) u odnosu na Ombudsmana. Odredba o preuzimanju odgovornosti u **članu XIV** glasi:

> "Pet godina nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma institucije Bosne i Hercegovine preuzet će odgovornost za nastavak rada Komisije osnovane u Poglavlju II ovog Aneksa, osim ako se strane drugačije ne dogovore. U ovom drugom slučaju, Komisija će nastaviti rad kako je gore predviđeno."

---

[49] Evropska komisija za demokraciju putem zakona, Mišljenje od 16. novembra 1996. o ustavnoj situaciji u Bosni i Hercegovini sa posebnim osvrtom na mehanizme zaštite ljudskih prava, 18 HRLJ 1997, 297 na 307. Iako "Venecijanska komisija" ima samo savjetodavnu ulogu, Visoki predstavnik je obično uvažavao i implementirao njena mišljenja.

[50] O pristupanju BiH Vijeću Evrope vidi Manfred Nowak, "Is Bosnia and Herzegovina ready for membership in the Council of Europe? The responsibility of the Committee of Ministers and of the Parliamentary Assembly", 20 HRLJ (1999), 285.

[51] Vidi predmet br. CH/00/4441 *Sijarić protiv Federacije BiH*, odluka o prihvatljivosti od 6. juna 2000.; predmet br. CH/99/2327 *Knežević protiv Republike Srpske*, odluka o prihvatljivosti od 11. oktobra 2001.; a za praksu Ustavnog suda vidi odluke u predmetima br. U 7/98, U 8/98, U 9/98, U 10/98, U 11/98, od 26. februara 1999., sve objavljene u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine br. 9/99, a na engleskom u Bulletin of the Constitutional Court of BiH 1999/I, 77 et seq. Vidi takođe Steiner, C./Ademovic, N., Kompetenzstreitigkeiten im Gefüge von Dayton, in: Graf Vitzthum, W./Winkelmann, I. (eds.), Bosnien-Herzegowina im Horizont Europas, Tübinger Schriften zum Staats- und Verwaltungsrecht, Band 69 (2003), 127-132.

[52] Vidi, posebno, Izvještaj Radne grupe Komisije o spajanju Doma za ljudska prava i Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, usvojen na sastanku na Bledu, u Sloveniji 12. juna 2001. (Coe Doc. CDL(2001)62 def.) te "Prijedlog Zakona o spajanju Doma za ljudska prava i Ustavnog suda Bosne i Hercegovine", koji je Venecijanska komisija usvojila 20. oktobra 2001. u Veneciji (CoE Doc. CDL-INF(2001)20).

[53] Vidi gornju fusnotu 9.

[54] Vidi takođe "Mišljenje o pravnim aspektima budućnosti Doma za ljudska prava i predloženom spajanju istoga sa Ustavnim sudom BiH", koje je Dom usvojio 7. novembra 2002. i distribuirao međunarodnoj zajednici u BiH kao i bosanskim vlastima.

Sistematsko tumačenje ovih odredbi, što potvrđuje *travaux préparatoires*,[55] dovodi do sljedećih zaključaka. Komisija za ljudska prava za BiH uspostavljena je na osnovu Dejtonskog sporazuma[56] kao **stalna institucija za ljudska prava na državnom nivou**. Također, Ujedinjene nacije su priznale Dom kao jednu od državnih institucija za ljudska prava ustanovljenu u skladu sa "Pariškim principima".[57] Tokom prvih pet godina, tj. do 14. decembra 2000. godine, Komisija je morala raditi sa predominantnim međunarodnim učešćem. Ovaj prelazni period od pet godina mogao se produžiti uz izričiti sporazum triju Strana u Bosni i Hercegovini (BiH, Federacije i RS), za još jedan prelazni period. Ukoliko takav sporazum ne bi bio postignut, institucije BiH su trebale preuzeti odgovornost za "nastavak rada Komisije". Ovo znači da je Komisija trebala nastaviti da radi kao institucija Države BiH (tj. ne-entitetska) sa Ombudsmanom i sucima Doma koje imenuje Predsjedništvo BiH. Najprikladniji način preuzimanja odgovornosti za rad Komisije bi bio usvajanje amandmana na Ustav u skladu sa članom X Aneksa 4,[58] u kojem bi bile jasno navedene funkcije Ombudsmana i Doma i kojim se mogao razriješiti ostatak problema preklapanja nadležnosti sa Ustavnim sudom BiH. No, pošto se čvrsta pozicija Komisije takođe može izvesti i iz člana II(1) Aneksa 4, tačan sastav i funkcije Komisije, koja je, u principu, trebala nastaviti rad u skladu s Aneksom 6, mogla se odrediti i običnim zakonom.

U praksi su međunarodna zajednica i Strane u Bosni i Hercegovini slijedile drugačiji pravac djelovanja koji, po mišljenju Doma, nije u skladu sa odgovarajućim odredbama Dejtonskog sporazuma. Pošto prijedlozi "Venecijanske komisije" za spajanje Doma i Ustavnog suda još nisu bili uznapredovali do tog stepena da bi se mogli implementirati u praksi, strane u Bosni i Hercegovini su postigle sporazum 10. novembra 2000. godine, odnosno samo mjesec dana prije očekivanog preuzimanja odgovornosti prema članu XIV, da **produže mandat Doma** u sastavu od osam međunarodnih i šest sudaca iz Bosne i Hercegovine za još tri godine, tj. **do 31. decembra 2003. godine**. Taj Sporazum je u skladu sa članom XIV, te su svi suci Doma nastavili da obavljaju svoju funkciju u Domu i u ovom drugom prelaznom periodu.

Što se tiče drugog dijela Komisije, Ombudsmana za BiH, izvršen je "prenos" na institucije BiH pomoću običnog "**Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine**",[59] nacrt kojega je sačinio Ured Visokog predstavnika, a, pošto ga nije usvojila Parlamentarna skupština BiH, Visoki predstavnik ga je i nametnuo. Članom 8. ovog Zakona, koji je stupio na snagu 3. januara 2001. godine, predviđa se imenovanje **tri Ombudsmana** dvotrećinskom većinom u oba Doma Parlamentarne skupštine, na zajednički prijedlog Predsjedništva BiH. Prema tome, očito je da će tri Ombudsmana biti imenovana u skladu sa nacionalnom šemom. Tri Ombudsmana su (kako se i očekivalo, jedan Bošnjak, jedan bosanski Srbin i jedan bosanski Hrvat) imenovana tek u novembru 2003. godine, pošto prelazna odredba iz člana 41. Zakona predviđa imenovanje samo jednog **prelaznog Ombudsmana**, od strane šefa Ureda OSCE-a, za još jedan prelazni period do 31. decembra 2003. godine. Bivši Ombudsman iz Švedske Frank Orton obavljao je funkciju prelaznog Ombudsmana BiH tokom perioda od tri godine. Zakon o Ombudsmanu pokreće čitav niz zamršenih pravnih pitanja. Posebno, dolazi do znatnog odstupanja od funkcija Ombudsmana, kako su određene Aneksom 6, a uopće nije precizirano da li novi Ombudsman BiH još uvijek predstavlja onu instituciju o kojoj je riječ u Aneksu 6 te, ako je tako, kakav bi trebao biti njen odnos sa Domom kao drugim dijelom Komisije za ljudska prava. Stoga se može zaključiti da je Komisija prestala da postoji na dan 31. decembra 2000. godine, te da je Ured Ombudsmana za BiH iz Aneksa 6 zapravo zamijenjen novom institucijom koja ima drugačiji mandat, čiji rad reguliše isključivo Zakon o Ombudsmanu za ljudska prava BiH. No, ostaje upitno da li je ovaj Zakon usklađen sa članom II(1) Ustava BiH te članovima IV i XIV Aneksa 6. Članom IV(2) Sporazuma predviđa se, npr., samo jedan jedini Ombudsman (umjesto tri

[55] Vidi Nystuen, gornja fusnota 4.
[56] Član VI Općeg okvirnog sporazuma, član II(1) Ustava BiH u Aneksu 4 i Sporazum o ljudskim pravima u Aneksu 6.
[57] Vidi spisak učesnika 6. međunarodne konferencije o institucijama za ljudska prava na državnom nivou održane u Copenhagenu i Lundu od 10. do 13. aprila 2002. godine u koje spada i Ombudsman za ljudska prava BiH, Frank Orton, kao predstavnik institucije za ljudska prava iz Bosne i Hercegovine. Vidi takođe www.nhri.net. O Pariškim principima vidi gornju fusnotu 6.
[58] Član X(2) predviđa, između ostalog, da nijedna izmjena i dopuna ovog Ustava ne može umanjiti niti jedno od ljudskih prava i sloboda koje se pominju u Ustavu.
[59] Službeni glasnik BiH 32/00.

Ombudsmana) kojega je, nakon preuzimanja odgovornosti kako je opisano u članu XIV, trebalo imenovati Predsjedništvo BiH a ne Parlamentarna skupština.

Što se tiče Doma, međunarodna zajednica nije se mogla odlučiti u 2003. godini ni za predlagano spajanje sa Ustavnim sudom ni za prenos nadležnosti na institucije BiH, a niti za dalje produžavanje mandata predviđenog Aneksom 6, već je težila "konačnom rješenju" u pogledu sudbine Doma.[60] Na prijedlog međunarodne zajednice, a posebno Vijeća Evrope, OSCE-a, EU-e te Vlade Sjedinjenih Država, tri Strane u Bosni i Hercegovini su 22. i 25. septembra 2003. godine potpisale "Sporazum u skladu sa članom XIV Aneksa 6 uz Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini"[61], koji je sačinio OHR. Prema ovom Sporazumu, mandat Doma završava se sa 31. decembrom 2003. godine. O gotovo 9.000 predmeta koji su još bili u toku pred Domom na dan 31. decembra 2003. godine odlučiće **Komisija za ljudska prava pri Ustavnom sudu** koja se sastoji od pet bivših članova Doma (dva međunarodna i tri suca iz Bosne i Hercegovine koje je imenovao Predsjednik Ustavnog suda), koja će raditi na privremenoj osnovi od 1. januara 2004. godine "najkasnije do 31. decembra 2004. godine". Predsjednik Ustavnog suda, Mato Tadić, koji je bio i Potpredsjednik Doma, imenovao je islandskog suca Jakoba Möllera za Predsjednika Komisije za ljudska prava.

"O novim predmetima koji se odnose na zaštitu ljudskih prava a koje Ustavni sud primi nakon 1. januara 2004. godine odlučuje **Ustavni sud** u skladu sa svojim nadležnostima predviđenim Aneksom 4". Ova odredba iz člana 5. gore pomenutog Sporazuma se izgleda odnosi i na prijave podnesene Domu nakon 31. decembra 2003. godine. Međutim, nisu poduzeti nikakvi napori da se izmijeni i dopuni Ustav BiH radi usklađivanja nadležnosti Ustavnog suda u oblasti ljudskih prava sa širim mandatom Doma. Umjesto toga, članom 14. se predviđa da će "Tokom perioda koji počinje 1. oktobra 2003. godine, a okončava se 31. decembra 2004. godine, relevantne domaće vlasti omogućiti razvoj postojećeg tranzicionog sistema u održiv sistem zaštite ljudskih prava". Drugim riječima, Sporazum se zasniva na pretpostavci da će pet članova Komisije za ljudska prava pri Ustavnom sudu moći u toku jedne godine odlučiti o više predmeta nego što je Dom odlučio u gotovo osam godina, da će Ustavni sud moći odlučiti, uz svoje ostale zadatke, o većini od 100 do 200 novih predmeta koje će Dom u prosjeku mjesečno primati, a da će preostale predmete riješiti "relevantne domaće vlasti", najvjerovatnije sudovi BiH i njena dva entiteta. Ne mora se biti stručnjak za ljudska prava u BiH da bi se zaključilo da su sve tri pretpostavke, u najmanju ruku, nerealistične te da gore spomenuti Sporazum, koji se tobože zasniva na članu XIV Aneksa 6, predstavlja očito kršenje ove i svih drugih odredaba Dejtonskog sporazuma.

5. Konačni zaključci

Nakon tri i po godine operacija ekstremno brutalnog etničkog čišćenja i oružanog sukoba, koji je doveo do prvog genocida u Evropi nakon Nacističkog holocausta, **pravna država u BiH je doživjela slom**. Zdanja sudova su uništena, suci su izginuli ili su raseljeni iz čisto nacionalističkih, etničkih i vjerskih razloga, preostali ili novoformirani sudovi su bili "etnički čisti" i dijelili su "pravdu" u skladu sa željama vladajućih nacionalističkih stranaka i političara. Pored toga, suci i pravnici u ovoj zemlji školovani su u socijalističkom sistemu, gdje je vršenje pravde tokom dugog perioda bilo podvrgnuto manipulaciji i uplitanju politike. Ljudi u BiH nisu vjerovali u vladavinu prava i nezavisnost sudstva, već su bili naviknuti da se oslanjaju na ostvarivanje svojih prava uz pomoć onih koji su držali političku i (para)vojnu vlast.

Dejtonski sporazum, uz sve svoje slabosti i nedostatke, imao je tri glavne vizije: okončanje oružanog sukoba i nasilnog etničkog čišćenja pružanjem vojne sigurnosti; **poništavanje rezultata etničkog čišćenja** davanjem apsolutnog prioriteta manjinskim povracima i borbi protiv etničke i vjerske diskriminacije; te stvaranje održivog mira sveobuhvatnim **procesom izgradnje institucija** na osnovu demokratizacije, pravne države i ljudskih prava. Uz gotovo 60.000 teško naoružanih vojnika predvođenih NATO-m u zemlji, koji su pružali pouzdanu vojnu kao i rastuću unutarnju sigurnost, ostvaren je jedan od glavnih preduslova za uspješan i održiv proces izgradnje mira u relativno

[60] Vidi, npr., "Izvještaj o statusu implementacije Aneksa 6 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini a u vezi konačne sudbine Doma za ljudska prava", koji je sačinio Odjel za ljudska prava OSCE-a i podnio ga Vijeću za implementaciju mira u februaru 2003.
[61] Službeni glasnik BiH 35/03

kratkom periodu nakon okončanja oružanog sukoba. U oblasti pravde, moralo se pozabaviti dvama glavnim zadacima: istraživanjem genocida, ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti koji su izvršeni tokom oružanog sukoba i privođenjem počinilaca pred lice pravde; te pružanjem djelotvorne zaštite od kršenja ljudskih prava u poslijeratnom periodu, koja su većinom bila direktan nastavak i rezultat politike etničkog čišćenja iz prošlosti. Prvi zadatak je bio povjeren prvenstveno Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju (ICTY) u Hague-u, a drugi zadatak prvenstveno **Komisiji za ljudska prava za BiH**, koja je prema Aneksu 6 Dejtonskog sporazuma bila predviđena kao neka vrsta **modela za modernu instituciju za ljudska prava na državnom nivou** sa fokusom na rješavanje pojedinačnih žalbi kako nesudskim tako i sudskim sredstvima.

Nema sumnje da je Komisija mogla raditi efikasnije. Saradnja i podjela rada između Ureda Ombudsmana i Doma nije funkcionisala kako je predviđeno Dejtonskim sporazumom, a Komisija kao zajednička institucija nije zapravo nikad ni postojala. Dom je na početku radio vrlo sporo i prvih se godina više bavio rješavanjem svojih finansijskih i logističkih potreba nego presuđivanjem u predmetima koji su se odnosili na kršenja ljudskih prava. S druge strane, spor i oprezan početak rada Doma, kojemu je bilo potrebno više od pola godine za usvajanje vlastitih Pravila procedure, imao je i izvjesnih prednosti. Što je najvažnije, neke od beskrajnih diskusija o Pravilima procedure koje su se koncentrisale na iznenađujuća pitanja, kao što je odabir zvaničnih i radnih jezika Doma, da li je potreban prevod između bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika, te u kojoj mjeri se moglo smatrati da suci iz Bosne i Hercegovine "zastupaju" svoje etničke i vjerske zajednice, dovele su do potpunog međusobnog razumijevanja različitosti u porijeklu, kao i političkom i pravnom rezonovanju. To je opet u značajnoj mjeri uticalo na uspješno **smanjivanje uticaja politike na donošenje sudskih odluka**. Iako se u mnogim "vodećim predmetima" o kojima je Dom odlučivao radilo o krajnje osjetljivim političkim pitanjima, rasprave među sucima i obrazloženja odluka Doma su se prvenstveno zasnivali na pravnim argumentima, a većina odluka je na kraju usvojena jednoglasno. Ovo samo po sebi predstavlja ogromno postignuće u dugoročnom procesu izgradnje sudskih institucija.

Tokom godina, Dom je postajao sve poznatiji širom zemlje i stekao je reputaciju dijeljenja pravde na nezavisan način žrtvama povreda ljudskih prava. Tokom manje od osam godina svoga postojanja, Dom je bio zatrpan sa otprilike 15.000 pojedinačnih žalbi, tj. u prosjeku po 2.000 godišnje. Statistčki grafikon u Aneksu[62] pokazuje da se broj predmeta registrovanih kod Doma u toku jedne godine povećavao sa početnih par stotina u toku prvih godina do vrhunca od preko 4.000 u 2002. godini. Čak i u godini konačnog "rješenja" u pogledu njegove sudbine, koja je bila predmet intenzivnih rasprava i špekulacija u bosanskim medijima što je kod populacije proizvelo nesigurnost u pogledu toga kakvi su izgledi i da li je uopšte uputno podnositi nove prijave Domu, ipak je registrovano više od 2.000 novih predmeta. Već sami ovi statistički podaci ukazuju na to da postoji **stalna potreba za nezavisnim specijaliziranim presuđivanjem u oblasti ljudskih prava,** kao i povjerenje, koje ljudi u BiH imaju u Dom.

Istina je da se činilo da Dom kroz mnoge godine nije mogao djelotvorno rješavati rastući broj predmeta, a broj **nagomilanih predmeta** je do kraja 2002. godine narastao na više od 10.000 neriješenih predmeta. Ovo se, bar djelomično, može objasniti praksom Doma da daje prednost takozvanim "vodećim predmetima", na koje se trošilo mnogo vremena a Dom je time statististički presudio o vrlo malom broju pojedinačnih prijava, no koje su, ako su bile ispravno implementirane, imale presudan uticaj na mnoge druge predmete o kojima je kasnije moglo biti odlučeno na osnovu ranijih odluka ili su čak mogle biti brisane sa liste, pošto je glavno pitanje bilo riješeno odgovarajućim aktivnostima organa vlasti u Bosni i Hercegovni. U godini svoga ukidanja, Dom se po prvi put našao u poziciji da riješi više predmeta od ukupnog broja novih registrovanih predmeta, te se prema tome i broj predmeta pred Domom smanjio na manje od 9.000 do kraja 2003. godine. Drugim riječima, Dom je prestao da postoji u vrijeme kada je dosegao najviši nivo statističke "efikasnosti", i kada je postojala nada da će Dom, sa ili bez svojih međunarodnih članova, biti u stanju da u značajnoj mjeri smanji ogroman broj predmeta koji su se nagomilali pred njim te, time, ubrza svoj postupak.

Ako ostavimo po strani pitanje je li decembar 2003. godine bio najbolje vrijeme za ukidanje nekih od vodećih "zajedničkih institucija" Dejtonskog sporazuma u oblasti pravne države i ljudskih prava, od

[62] Vidi grafikon dole.

kojih su najvažnije Komisija za imovinske zahtjeve (CRPC) ustanovljena prema Aneksu 7 i Dom, ova kobna odluka međunarodne zajednice, u saradnji sa bosanskim političarima, ilustrira jedno mnogo **fundamentalnije razilaženje oko izgradnje održivih institucija** u postkonfliktnoj situaciji. Iako se Dejtonski sporazum zasniva na filozofiji izgradnje dugoročnih institucija uz prvobitnu pomoć međunarodne zajednice s ciljem da se "vlasništvo" nad ovim institucijama preda bosanskim organima vlasti nakon izvjesnog prelaznog perioda, najveći dio međunarodne zajednice trenutno prisutne u BiH radi na izlaznoj strategiji koja je usmjerena na raspuštanje ovih institucija po budžetskim osnovama te na pretpostavci da se situacija u vezi vladavine prava poboljšala do te mjere da su regularni organi vlasti u Bosni i Hercegovini, a prije svega redovni sudovi, sada u stanju da preuzmu odgovornost specijalnih (i navodno prelaznih) institucija stvorenih Dejtonskim sporazumom. **Ujedinjene nacije**, a prije svega Visoki komesar za ljudska prava koji je snažno zagovarao nastavak postojanja Doma kao bosanske institucije,[63] zagovaraju uspostavljanje djelotvornih državnih institucija za ljudska prava u svim zemljama svijeta, ali s posebnim prioritetom u postkonfliktnim situacijama. **Vijeće Evrope** je, s druge strane, još u godinama neposredno nakon oružanih sukoba, smatralo Dom jednom čisto prelaznom institucijom koju treba ukinuti čim BiH bude pristupila Vijeću Evrope, ratificirala Evropsku konvenciju o ljudskim pravima te, tako, potpala pod nadležnost Evropskog suda za ljudska prava. Umjesto da imaju BiH, sa domaćim sudom za ljudska prava na najvišem nivou koji direktno primjenjuje Evropsku konvenciju i praksu Strasbourga, kao model za nove Države članice da bi se izbjeglo pretrpavanje Strasbourškog suda hiljadama pojedinačnih prijava,[64] "Venecijanska komisija" i politička tijela Vijeća Evrope usvojili su strategiju, koja će bez sumnje dovesti do ogromnog povećanja pojedinačnih prijava podnesenih Evropskom sudu za ljudska prava.

ANEKS I: BIBLIOGRAFIJA

Rona AYBAY, A New Institution in the Field: The Human Rights Chamber of Bosnia and Herzegovina, Netherlands Quarterly of Human Rights 1997, 258

Wolfgang BENEDEK et al. (eds.), Human Rights in Bosnia and Herzegovina after Dayton – From Theory to Practice, The Hague/Boston/London 1999

Leif BERG, The Human Rights Chamber for Bosnia and Herzegovina – A Handbook for Practitioners, Sarajevo 1999

Tilman BLUMENSTOCK, Menschenrechtsschutz in Bosnien-Herzegovina am Beispiel der Human Rights Chamber for Bosnia and Herzegovina, in Arbeitspapiere und Materialien-Forschungsstelle Osteuropa, Bremen, Vol. 26, 2001

Andreas BUSCH, Privatisation and Human Rights in Countries in Transition: The Repeated Privatisation of the Company Agrokomerc in Bosnia and Herzegovina, in Humanitaeres Voelkerrecht-Informationschriften, Zeitschrift des Institute for International Law of Peace and Armed Conflict of the Ruhr Universitaet Bochum, Volume 4, 2002

Timothy M. CORNELL/Lance SALISBURY, The Importance Of Civil Law in the Transition to Peace: Lessons from the Human Rights Chamber for Bosnia and Herzegovina, Cornell International Law Journal, Volume 35, Issue 2, 2002, 389

Brett DAKIN, *The Islamic Community in Bosnia and Herzegovina v. The Republika Srpska*: Human Rights in a Multi-Ethnic Bosnia, Harvard Human Rights Journal, Vol.15, Spring 2002, 245

[63] Vidi pismo vršioca dužnosti Visokog komesara za ljudska prava UN, Bertranda Ramcharana, upućeno Visokom predstavniku 10. juna 2003.

[64] Evropski sud za ljudska prava je trenutno u potpunosti preopterećen mnogim hiljadama prijava koje su podnijeli građani novih država članica, kao što su Poljska i Ruska Federacija, a Komitet ministara razmatra drastičnu reformu strasbourške procedure da bi omogućio sudu da propisno radi.

Ulrich GARMS, Giusto processo anche nel processo di revisione, Cassazione Penale, Anno XLIII Fasc. 5 – 2003, 1715

Emmanuel DECAUX, La Chambre des Droits de L'Homme pour la Bosnie-Herzegovine, Revue Trimestrielle des Droits de L'Homme, October 2000, 709

Mehmet Semih GEMALMAZ, Constitution, Ombudsperson and Human Rights Chamber in Bosnia and Herzegovina, Netherlands Quarterly of Human Rights 1999, 277

Gret HALLER, The Human Rights Regime in Bosnia and Herzegovina in the European Context, in Benedek (op cit), 25

Christopher HARLAND/Ralph ROCHE/Ekkehard STRAUSS, A Commentary to the European Convention on Human Rights as Applied in Bosnia and Herzegovina and at Strasbourg/ Komentar Evropske Konvencije o ljudskim pravima prema praksi u Bosni I Hercegovini i Strasbourgu (to be published in February 2004)

Elisabeth KUETTLER, Die Menschenrechtskammer fuer Bosnien-Herzegowina, Menschenrechtszentrum Postdam, Vol. 17, Berlin 2003

Joseph MARKO, Fünf Jahre Verfassungsgerichtsbarkeit in Bosnien und Herzegowina: Eine erste Bilanz, in Der Rechtsstaat vor neuen Herausforderungen, Festschrift für Ludwig Adamovich, Vienna 2002, 385

Dominic MCGOLDRICK, From Yugoslavia to Bosnia: Accommodating National Identity in National and International Law, International Journal on Minority and Group Rights, Vol. 6, The Hague/Boston/London, 1999, 1

Ljiljana MIJOVIĆ, Human Rights in B-H, in Žarko PAPIĆ et al., International Support Policies to South-East European Countries: Lessons (Not) Learned in B-H, Sarajevo 2001, 209

Peter NEUSSL, Bosnia and Herzegovina still far from the rule of law/Basic facts and landmark decisions of the Human Rights Chamber, Human Rights Law Journal 1999, 290

Manfred NOWAK, The Human Rights Chamber for Bosnia and Herzegovina Adopts its First Judgments, Human Rights Law Journal 1997, 174

Manfred NOWAK, Die Menschenrechtsinstitutionen aufgrund des Dayton-Abkommens – Verfassungsgerichtshof und die aus Ombudsperson sowie Menschenrechts-Kammer bestehende Menschenrechtskommission für Bosnien und Herzegowina, Europäische Grundrechte Zeitschrift 1998, 7

Manfred NOWAK, Die Rechtsprechung der Menschenrechtskammer fur Bosnien und Herzegowina, in Gabriele von ARNIM/Volkmar DEILE/Franz-Josef HUTTER/Sabine KURTENBACH/Carsten TESSMER (eds.), Jahrbuch Menschenrechte 1999, Frankfurt am Main 1998, 191

Manfred NOWAK, Die Menschenrechtsbestimmungen des Abkommens von Dayton in der Praxis, in Wolfgang Benedek/Otto König/Christian Promitzer (eds.), Menschenrechte in Bosnien und Herzegowina: Wissenschaft und Praxis, Wien 1999, 29

Manfred NOWAK, Lessons for the International Human Rights Regime from the Yugoslav Experience, in Collected Courses of the Academy of European Law, Vol. VIII, Book 2, The Hague/Boston/London 2000, 141

Manfred NOWAK, Individual Complaints Before the Human Rights Commission for Bosnia and Herzegovina, in Gudmundur ALFREDSSON et al. (eds.), International Human Rights Monitoring Mechanisms, Essays in honour of Jakob Th. Möller, The Hague/Boston/London 2001, 771

Michael O'FLAHERTY/Gregory GISVOLD (eds.), Post-War Protection of Human Rights in Bosnia and Herzegovina, The Hague/Boston/London 1998

Katharina PESCHKE, Die Menschenrechtskammer fuer Bosnien und Herzegoinva, in JuS, September 2003

Seada PALAVRIĆ, Praksa Doma za ljudska prava za BiH – Da ili Ne, Pravni savjetnik br. 2 od 2002, 131

Seada PALAVRIĆ, Praksa Doma za ljudska prava za BiH, Pravni savjetnik br. 12 od 2002, 120

Seada PALAVRIĆ, Praksa Doma za ljudska prava za BiH, Pravni savjetnik br. 3 od 2003, 102

Dietrich RAUSCHNING, Die Menschenrechtskammer für Bosnien und Herzegowina, in Europäische Grundrechte Zeitschrift 1998, 11

Jessica SIMOR, Tackling Human Rights Abuses in Bosnia and Herzegovina: The Convention is Up to It; Are its Institutions?, European Human Rights Law Review 1997, 664

C. STEINER./N. ADEMOVIĆ, Kompetenzstreitigkeiten im Gefüge von Dayton, in: Graf W. VITZTHUM/I. WINKELMANN, (eds.), Bosnien-Herzegowina im Horizont Europas, Tübinger Schriften zum Staats- und Verwaltungsrecht, Band 69 (2003), 109, 127-132

Mato TADIĆ, Podnošenje zahtjeva Europskom sudu u Strasburu, Pravni savjetnik br. 10 od 2001, 34

Mato TADIĆ, Europska Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kroz teoriju i praksu – Članak 6 – drugi dio, Pravni savjetnik br. 5 od 2002, 125

Hannes TRETTER, Der Schutz der Menschenrechte in Bosnien und Herzegowina durch das Abkommen von Dayton, in Heribert Franz Köck (ed.), Rechtsfragen an der Jahrtausendwende, Wien 1998, 221

ANEKS II: PUBLIKACIJE DOMA ZA LJUDSKA PRAVA

Svesci odluka (na engleskom i domaćem jeziku)

- Odluke o prihvatljivosti i meritumu mart 1996. – decembar 1997.
- Odluke i izvještaji 1998.
- Odluke januar – juli 1999.
- Odluke august – decembar 1999.
- Odluke januar – juni 2000.
- Odluke juli – decembar 2000.
- Odluke januar – juni 2001.
- Odluke juli – decembar 2001.
- Odluke januar – juni 2002.
- Odluke juli – decembar 2002.

Godišnji izvještaji (na engleskom i domaćem jeziku)

- Godišnji izvještaj 1996. – 1997.
- Godišnji izvještaj 1998.
- Godišnji izvještaj 1999.
- Godišnji izvještaj 2000.
- Godišnji izvještaj 2001.

- Godišnji izvještaj 2002.

Baza za pretraživanje podataka sa odlukama Doma na www.hrc.ba

ANEKS III: STATISTIČKI GRAFIKON

Raskorak između registriranih i riješenih predmeta 1996. – 31. decembra 2003.

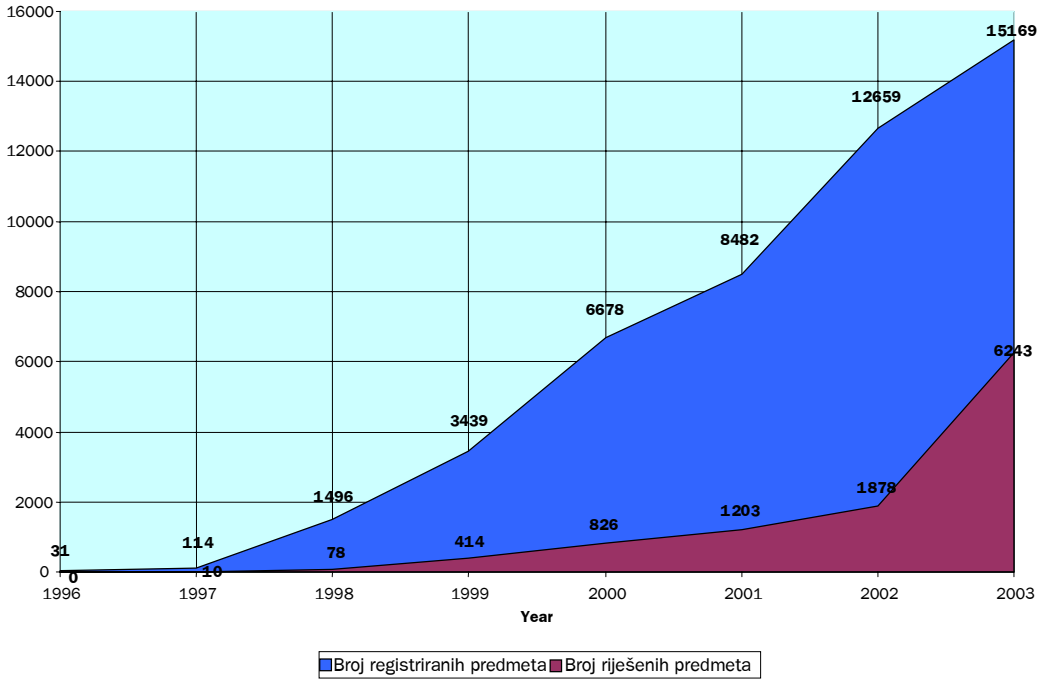

ČLANOVI DOMA

Član	**Država**
Gđa Michèle PICARD, Predsjednica	Francuska
Gosp. Mato TADIĆ, Potpredsjednik	Bosna i Hercegovina
Gosp. Dietrich RAUSCHNING	Njemačka
Gosp. Hasan BALIĆ	Bosna i Hercegovina
Gosp. Rona AYBAY	Turska
Gosp. Želimir JUKA	Bosna i Hercegovina
Gosp. Jakob MÖLLER	Island
Gosp. Mehmed DEKOVIĆ	Bosna i Hercegovina
Gosp. Giovanni GRASSO	Italija
Gosp. Miodrag PAJIĆ	Bosna i Hercegovina
Gosp. Manfred NOWAK	Austrija
Gosp. Vitomir POPOVIĆ	Bosna i Hercegovina
Gosp. Viktor MASENKO-MAVI	Mađarska
Gosp. Andrew GROTRIAN	Ujedinjeno Kraljevstvo

Gosp. Adam ZIELINSKI, podnio ostavku u martu 1997.	Poljska
Gosp. Peter GERMER, podnio ostavku u junu 1997.	Danska
Gosp. Vlatko MARKOTIĆ, preminuo u aprilu 1999.	Bosna i Hercegovina

SKRAĆENICE

CERD	Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije
Dom	Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu
Konvencija	Evropska konvencija o ljudskim pravima
CRA	Regulatorna agencija za komunikacije
CRPC	Komisija za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (ustanovljena prema Aneksu 7 uz Opći okvirni sporazum za mir u BiH)
Daytonski mirovni sporazum	Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini i njegovi Aneksi
Federacija (FBiH)	Federacija Bosne i Hercegovine
Sporazum o ljudskim pravima	Aneks 6 uz Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini
ICCPR	Međunarodni ugovor o građanskim i političkim pravima
ICESCR	Međunarodni ugovor o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima
ICTY	Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju
JNA	Jugoslovenska narodna armija
JNA penzija (Fond)	Penzija Zavoda za socijalno osiguranje vojnih osiguranika u Beogradu (Penzijski fond)
KM	Konvertibilne marke
novi Zakon o napuštenim stanovima	Zakon o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima
novi Zakon o napuštenoj imovini	Zakon o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine
stari Zakon o napuštenim stanovima	Zakon o napuštenim stanovima
stari Zakon o napuštenoj imovini	Zakon o korištenju napuštene imovine
Pravila puta	Saradnja na području ratnih zločina i poštivanja ljudskih prava (tačka 5. Rimskog sporazuma od 18. februara 1996., Dogovorene mjere)
Država (BiH)	Bosna i Hercegovina

SAŽECI ODLUKA

Predmet br.:	CH/96/1
Podnosioci prijave:	Josip, Božana i Tomislav MATANOVIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	6. august 1997. godine (odluka o meritumu)

ODLUKE O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Postupak pred Domom je pokrenula gđa Ombudsman za ljudska prava. Tri podnosioca prijave su Josip i Božana Matanović, stanovnci Prijedora, Republika Srpska, i njihov sin Tomislav Matanović, rimokatolički svećenik u tom gradu. Predmet se odnosi na njihovo navodno hapšenje i kasniji pritvor od strane pripadnika policije bosanskih Srba. Podnosioci prijave su navodno uhapšeni u augustu 1995. godine, te nakon izvjesnog perioda provedenog u kućnom pritvoru, odvedeni u policijsku stanicu u Prijedoru, u septembru 1995. godine. Od tada im se gubi svaki trag. Ime oca Matanovića se pojavilo na spisku zarobljenika koje su vlasti Republike Srpske ponudile 16. decembra 1995. godine kao razmjenu za ostale zarobljenike, kojeg je potpisao predsjednik Državne komisije za razmjenu ratnih zarobljenika i nestala lica Republike Srpske. U decembru 1995. godine i ponovo u martu 1996. godine, vlasti Republike Srpske su ponudile da se podnosioci prijave razmijene za zarobljenike koje je držala Federacija. Međutim, podnosioci prijava nisu ni razmijenjeni niti oslobođeni.

Prihvatljivost (*Posebna odluka usvojena 13. septembra 1996. godine*)

Dom je zapazio da su navodne žrtve lišene slobode prije 14. decembra 1995. godine. Međutim, kako su navodne žrtve samovoljno držane u pritvoru i bile lišene slobode i nakon 14. decembra 1995. godine, Dom je utvrdio da predmet spada u njegovu nadležnost *ratione temporis*. Napominjući da su navodne žrtve držane u komunikacijskoj izolaciji od momenta njihovog pritvora, kao i nakon 14. decembra 1995. godine, Dom je utvrdio da navodnim žrtvama nije bio dostupan nijedan djelotvoran pravni lijek. Stoga je Dom proglasio predmet prihvatljivim.

Gosp. Giovanni Grasso je priložio mišljenje o slaganju, u kojem navodi da je neophodno naglasiti da dokumenti dostavljeni Domu ukazuju *prima facie* da su dotične tri osobe samovoljno držane u pritvoru i nakon 14. decembra 1995. godine od strane organa vlasti tužene Strane, da se čini da dokumenti ukazuju da se oni drže u komunikacijskoj izolaciji, te da zbog toga nemaju na raspolaganju nijedan djelotvoran pravni lijek.

Gosp. Peter Germer i gosp. Miodrag Pajić su priložili izdvojeno mišljenje o neslaganju, u kojem tvrde da Dom ne treba i ne može odlučiti o pitanju prihvatljivosti, s obzirom da nije uspostavljen direktan kontakt između Doma i tužene Strane.

Meritum

Član 5 Konvencije

Dom je bio mišljenja da pretpostavka odgovornosti tužene Strane za sudbinu podnosilaca prijave nakon 14. decembra 1995. godine proizilazi iz utvrđene činjenice da su podnosioci prijave nestali za vrijeme kućnog pritvora, u kombinaciji sa zvaničnim priznanjem da je, nakon 14. decembra 1995. godine, otac Matanović bio držan kao zatvorenik, dokaz da su i njegovi roditelji najvjerovatnije bili u istom položaju, te dokaz koji ukazuje da su vlasti znale da su podnosioci prijave držani u pritvoru i nakon 14. decembra 1995. godine. Po mišljenju Doma, tužena Strana nije dala pouzdano i potkrijepljeno objašnjenje za nestanak podnosilaca prijave, niti je pokazala da je preduzela djelotvorne korake da se ta stvar istraži. Čini se da nije sprovedena nikakva istraga o brojnim izvještajima koji ukazuju da su podnosioci prijave uhapšeni u augustu 1995. godine i nakon tog

datuma držani u pritvoru. Stoga je Dom utvrdio da, nakon 14. decembra 1995. godine, tužena Strana nije osigurala prava podnosilaca prijave na slobodu i sigurnost ličnosti, kako je zagarantovano članom 5.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da odmah preduzme sve neophodne korake da se utvrdi mjesto na kome se nalaze podnosioci prijave ili da utvrdi njihovu sudbinu, da osigura da se oni oslobode, ukoliko su još živi, te da Domu dostavi izvještaj, bez odlaganja i u svakom slučaju do 6. oktobra 1997. godine, o koracima koje je preduzela da bi sprovela njegovu naredbu, kao i o rezultatima sprovedenih istraga. Dom zadržava mogućnost daljeg izdavanja naredbi, posebno uključujući naredbe za novčanu naknadu, kao i mogućnost donošenja odluke o daljem postupku u tom pogledu.

Izdvojena mišljenja o neslaganju/slaganju

Gosp. Manfred Nowak je priložio mišljenje o slaganju, u kojem navodi da je Dom, uz povredu člana 5, trebao utvrditi i povredu člana 3, zato što produženi period pritvora u komunikacijskoj izolaciji kome su podnosioci prijave izloženi, predstavlja nehumano postupanje, kao i povredu člana 2 stav 1 u vezi s članom 1, zato što prisilni nestanak podnosilaca prijave u periodu od jedne i po godine nakon stupanja na snagu Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Dejtonski mirovni sporazum) predstavlja ozbiljnu prijetnju njihovom pravu na život, da su jedan ili više podnosilaca prijave mogli umrijeti u pritvoru, a tužena Strana nije osigurala, niti zaštitila pravo podnosilaca prijave na život.

Gosp. Miodrag Pajić i gosp. Vitomir Popović su priložili mišljenje o neslaganju, u kojem navode da nije utvrđeno da su organi vlasti Republike Srpske zatvorili podnosioce prijave, te da je stoga odluka, kojom se utvrđuje da je Republika Srpska povrijedila ljudska prava, preuranjena.

Odluka usvojena 11. jula 1997. godine
Odluka uručena 6. augusta 1997. godine

Predmeti br.:	CH/96/2 i dr.
Podnosioci prijava:	Vlado PODVORAC i drugi
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naziv:	"16 JNA predmeta"
Datum uručenja:	12. juni 1998. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Svi podnosioci prijava su sa Saveznim sekretarijatom za narodnu odbranu zaključili kupoprodajne ugovore o otkupu stanova prema Zakonu o stambenom obezbjeđenju u Jugoslovenskoj narodnoj armiji (u daljem tekstu: JNA) i platili otkupnu cijenu 1992. godine. Većina podnosilaca prijava je pokrenula sudski postupak, tražeći da se utvrdi da imaju pravo da budu priznati kao vlasnici stanova. Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine je 3. februara 1995. godine donijelo Uredbu sa zakonskom snagom, kojom se sudovima i drugim državnim organima naređuje da odgode postupke koji se odnose na otkup stanova i druge imovine prema Zakonu o stambenom obezbjeđenju u JNA. Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine je 22. decembra 1995. godine donijelo Uredbu sa zakonskom snagom, u kojoj se navodi da su ugovori o prodaji stanova i druge imovine zaključeni, *inter alia, na osnovu* Zakona o stambenom obezbjeđenju u JNA, ništavi.

Prihvatljivost

Utvrdivši da podnosioci prijava nisu imali na raspolaganju nijedan djelotvoran pravni lijek, te da se stoga nije pokrenulo pitanje njihovog neiscrpljivanja, Dom je sve prijave, uključujući i prijave podnosilaca prijava koji nisu pokrenuli nijedan domaći postupak, proglasio prihvatljivim protiv Države i Federacije.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je utvrdio da podnosioci prijava imaju prava prema svojim ugovorima, koji su "svojina" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Učinak Uredbe od 22. decembra 1995. godine bio je poništenje ovih prava i stoga "lišavanje svojine" svakog podnosioca prijave tom Uredbom. Nijedna od tuženih Strana nije pokušala opravdati mjere o kojima je riječ u sadašnjim predmetima kao mjere "od javnog interesa" ili "u skladu sa uvjetima predviđenim zakonom". Stoga je Dom utvrdio da su podnosioci prijava primorani da snose "pojedinačan i pretjeran teret", te da je došlo do kršenja člana 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Sudski postupci podnosilaca prijava su bili prekinuti ubrzo nakon stupanja na snagu Uredbe od 3. februara 1995. godine, a prekid je nastavljen i nakon stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma. Stoga je Dom utvrdio nastavljeno uplitanje u prava podnosilaca prijava na pristup sudu radi utvrđivanja njihovih građanskih prava, kako je garantirano članom 6. Dom je takođe utvrdio da je trajanje postupaka produženo izvan "razumnog roka" zbog njihovog prekida, što je takođe kršenje člana 6.

Pravni lijekovi

Povrede člana 1 Protokola br. 1 proizlaze iz gore navedenih zakona. Država je odgovorna za usvajanje tih zakona, ali su pitanja koja zakoni tretiraju sada u domenu odgovornosti Federacije, koja priznaje i primjenjuje te zakone. U skladu s tim, Dom nije naredio Državi da poduzme neku radnju. Dom je

naredio Federaciji da poduzme neophodne zakonske i upravne korake da stavi van snage poništenje ugovora podnosilaca prijava. Dom je također naredio Federaciji da obustavi prisilan prekid postupaka koje je određeni broj podnosilaca prijava pokrenuo, te da poduzme sve neophodne korake kako bi svim podnosiocima prijava omogućila pravo na pristup sudu. Dom je za dalje razmatranje zadržao pitanje da li treba narediti neki drugi pravni lijek protiv svake tužene Strane i dozvolio podnosiocima prijava da podnesu sve zahtjeve koje žele podnijeti u tom pogledu, te da u roku od tri mjeseca podnesu zahtjeve za novčanu odštetu.

Odluka usvojena 14. maja 1998. godine
Odluka uručena 12. juna 1998. godine

Predmeti br.:	CH/96/3, 8 i 9
Podnosioci prijava:	Branko MEDAN, Stjepan BAŠTIJANOVIĆ i Radosav MARKOVIĆ
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	3. novembar 1997. godine (odluka o meritumu)

ODLUKE O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su 1992. godine zaključili sa JNA ugovore o otkupu stanova koje su koristili u Sarajevu. Uredbom Predsjedništva od 3. februara 1995. godine sudovima je naređeno da prekinu sve postupke koje su pokrenuli kupci JNA stanova da bi se u zemljišnim knjigama uknjižili kao vlasnici. Nadalje, kupoprodajni ugovori su poništeni zakonima koji su doneseni ubrzo nakon stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma (Uredba Predsjedništva od 22. decembra 1995. godine, usvojena kao zakon 18. januara 1996. godine). Podnosioci prijava su se žalili da su poništenjem njihovih ugovora povrijeđena njihova imovinska prava zagarantovana članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, te naveli razne druge povrede ljudskih prava koje proizilaze iz navedenih pitanja.

Prihvatljivost (*Posebna odluka usvojena 4. februara 1997. godine)*

U dijelu u kojem se podnosioci prijava žale na kontinuirani prekid njihovih predmeta nakon 14. decembra 1995. godine, dalje nepostojanje učinkovitog pravnog lijeka nakon tog datuma, te navodno retroaktivno poništenje njihovih ugovora zakonom donesenim nakon 14. decembra 1995. godine, njihovi žalbeni navodi su bili u okviru nadležnosti Doma i bili su u skladu sa Sporazumom *ratione temporis*. Dom je utvrdio da podnosiocima prijava praktično nije bio na raspolaganju nijedan pravni lijek, te je prijave proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iako podnosiocima prijava samim ugovorima nisu prenesena stvarna imovinska prava na stanovima podnosilaca prijava, na osnovu ugovora su stekli vrijedna lična prava koja su, po mišljenju Doma, predstavljala "imovinu" i bili "svojina" u smislu Protokola br. 1. Dom je zaključio da su poništenjem prava podnosilaca prijava iz ugovora povrijeđena njihova prava prema članu 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Dom je utvrdio da postoji kontinuirano uplitanje u pravo podnosilaca prijava na pristup sudu, kako je zagarantovano članom 6. Dom nije našao nikakvo opravdanje za ovakvo stanje stvari u svjetlu svog zaključka prema Protokolu br. 1, a utvrdio je i povredu člana 6 u dijelu u kojem je prinudni prekid predmeta podnosilaca prijava nastavljen i nakon 14. decembra 1995. godine. Dom je takođe utvrdio da zbog prekida postupak traje duže od "razumnog roka", što za posljedicu ima kršenje člana 6.

Odgovornost tuženih Strana

U pogledu Federacije, Dom je utvrdio da je ona odgovorna i za sadržaj i za primjenu zakona koji su na snazi na njenoj teritoriji, a koji se odnose na predmet žalbenih navoda podnosilaca prijava, čak iako te zakone nisu donijele institucije Federacije. Dom je dalje naveo da su strane, prema Aneksu 6 uz Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Sporazum o ljudskim pravima), odgovorne za povrede ljudskih prava počinjene na svakom nivou organizacije vlasti, uključujući nivo kantona i općina, te da podliježu nadležnosti Doma u vezi s takvim povredama.

U pogledu Države, Dom je zapazio da, u vrijeme kada je predmetna Uredba donesena i usvojena kao zakon, zakonodavni organi uspostavljeni Ustavima Države i Federacije još nisu bili osnovani. Bivše institucije Republike, uključujući zakonodavne institucije, su nastavile sa radom. Međutim, u mjeri u kojoj su tako radile, funkcionisale su kao institucije države Bosne i Hercegovine, koja je stoga odgovorna za njihove radnje. Pošto su institucije Države bile odgovorne za donošenje zakona kojima su poništeni ugovori podnosilaca prijava, Država je odgovorna za gore navedene povrede člana 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da preduzme sve potrebne korake da zakonodavnim ili upravnim radnjama proglasi nevažećim poništenje ugovora podnosilaca prijava. Dom je takođe naredio Federaciji da ukine prinudni prekid sudskih postupaka koje su pokrenuli podnosioci prijava, te da preduzme sve potrebne korake da osigura pravo podnosilaca prijava na pristup sudu. Dom je odlučio da za dalje razmatranje ostavi pitanje da li treba narediti druge pravne lijekove protiv svake tužene Strane i da li podnosiocima prijava treba dozvoliti da podnesu neki zahtjev koji bi željeli uputiti u tom pogledu.

Mišljenje o slaganju

Gosp. Dietrich Rauschning je priložio izdvojeno mišljenje o slaganju u kojem je detaljno opisao razloge koje on smatra važnijim za donošenje zaključaka Doma.

Odluka usvojena 3. novembra 1997. godine
Odluka uručena 3. novembra 1997. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA KOMPENZACIJU

Podnosilac prijave, gosp. Baštijanović, je tražio kompenzaciju u pogledu sljedećeg: nedopuštanja da se uknjiži u zemljišne knjige kao vlasnik stana kojeg je otkupio; kontinuiranog prekida parničnog postupka koji je pokrenuo 10. februara 1995. godine; patnje kojoj je bio izložen usljed negativnih komentara u medijima; i nepoštivanja odluke Doma od strane tuženih Strana.

U pogledu propusta Federacije da mu dopusti da se uknjiži kao vlasnik stana, Dom je zapazio da ni u jednom momentu nije postojala prijetnja da će biti deložiran, te je odlučio da nije odgovarajuće da podnosiocu prijave dosudi bilo koji iznos u vezi s ovim pitanjem. U pogledu prekida postupka, Dom je zapazio da jedino ima nadležnost *ratione temporis* u pogledu pitanja koja proizilaze nakon 14. decembra 1995. godine, te je odlučio da nije odgovarajuće da podnosiocu prijave dosudi bilo koji iznos u vezi s tim prekidom. U pogledu komentara koje su organi vlasti dali o njemu u medijima, podnosilac prijave nije prezentirao nijedan dokaz kojim bi potkrijepio ovu tvrdnju, tako da Dom smatra neodgovarajućim da podnosiocu prijave dosudi bilo koji iznos u vezi s tim. U pogledu propusta tuženih Strana da sprovedu odluku Doma, Dom je utvrdio da se ne može reći da je podnosilac prijave pretrpio finansijski gubitak, te stoga pitanje kompenzacije nije pokrenuto.

Odluka usvojena 15. jula 1998. godine
Odluka uručena 29. jula 1998. godine

Predmet br.:	CH/96/15
Podnosilac prijave:	Ratko GRGIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	3. septembar 1997. godine (odluka o meritumu)

ODLUKE O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Ovu prijavu je Domu podnijela njemačka sekcija Međunarodnog društva za ljudska prava, u ime podnosioca prijave, oca Ratka Grgića. Predmet se odnosi na navodno nezakoniti pritvor podnosioca prijave. Navedeno je da su ga 1992. godine uhapsili članovi jedne oružane organizacije priključene vojnim snagama Republike Srpske u njegovom stanu u Novoj Topoli, Republika Srpska, gdje je bio rimokatolički svećenik. Hapšenje je navodno izvršilo nekoliko muškaraca obučenih u vojne uniforme sa bijelim kaiševima preko struka i ramena i amblemima milicije "Belih orlova". Podnosilac prijave je odvezen u nepoznatom pravcu i do danas nije pronađen. Međutim, Državna komisija za razmjenu ratnih zarobljenika ga nije registrirala kao zatvorenika, niti kao nestalo lice.

Prihvatljivost (*Posebna odluka usvojena 5. februara 1997. godine*)

Dom je smatrao da je propust tužene Strane da odgovori na navode podnosioca prijave povećao težinu u smislu odlučivanja da li je ovaj slučaj sam po sebi *prima facie* dovoljan. U odsustvu takvog odgovora, Dom nije smatrao da je navod, da je otac Grgić u pritvoru od 14. decembra 1995. godine, trebao biti proglašen očigledno neosnovanim na osnovu toga što je bio nepotkrijepljen. Stoga je Dom proglasio predmet prihvatljivim u dijelu u kojem se odnosi na navod da je otac Grgić bio zatočen nakon 14. decembra 1995. godine.

Meritum

Dom je prvo podsjetio da je prijavu proglasio prihvatljivom samo u dijelu u kojem se odnosi na navod da je otac Grgić zatočen i nakon 14. decembra 1995. godine. Stoga bi Dom mogao utvrditi da je tužena Strana prekršila svoje obaveze prema Sporazumu o ljudskim pravima samo ako postoje dokazi koji pokazuju da je podnosilac prijave nezakonito pritvoren ili da su njegova prava na drugi način povrijeđena, u nekom periodu nakon 14. decembra 1995. godine. Za razliku od predmeta *Matanović*, Dom je zapazio da u ovom predmetu nema konkretne informacije ili dokaza koji bi mogli pokazati da je podnosilac prijave bio pritvoren bilo kada nakon njegovog hapšenja 1992. godine. Jedini dokaz se odnosio na navodno hapšenje i otmicu podnosioca prijave, za koje je rečeno da su se dogodili više od tri godine prije stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma. S obzirom na rat i sukob između zajednica u tom periodu, Dom je bio mišljenja da takav dokaz ne bi sam po sebi bio dovoljan da potkrijepi zaključak da je podnosilac prijave ostao u pritvoru nakon stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma, te da stoga nema povrede Sporazuma o ljudskim pravima.

Mišljenje o neslaganju

Gosp. Vlatko Markotić i gosp. Želimir Juka su priložili mišljenje o neslaganju u kojem podsjećaju da je Dom utvrdio povredu kod sličnih činjenica u predmetu *Matanović*. Oni tvrde da je teret dokazivanja u pogledu navodnog kontinuiranog privora podnosioca prijave bio ne samo na podnosiocu prijave, nego da je i tužena Strana bila obavezna da obezbijedi dokaze da je žrtva oslobođena. Oni zapažaju da tužena Strana nije ispunila ovu obavezu, te da je apsurd tražiti od žrtve da obezbijedi dokaze o svom kontinuiranom pritvoru. Stoga Dom nije trebao zaključiti da nema povrede.

Odluka usvojena 5. augusta 1997. godine
Odluka uručena 3. septembra 1997. godine

Predmet br.:	CH/96/17
Podnosilac prijave:	Mehmed BLENTIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	3. decembar 1997. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave, koji je državljanin Bosne i Hercegovine bošnjačke nacionalnosti, i njegova supruga su u septembru 1995. godine nasilno izbačeni od strane gospodina D.V. iz svoje privatne kuće u Banja Luci. Podnosilac prijave je pokrenuo postupak pred Osnovnim sudom u Banja Luci, koji je naredio deložaciju gospodina D.V. Učinjeno je nekoliko pokušaja da se izvrši odluka Suda, ali bez rezultata, jer policija nije poduzela ništa da pomogne službenicima Suda.

Prihvatljivost

Dom je utvrdio da korištenje domaćeg pravnog lijeka dostupnog podnosiocu prijave, čak i da bude uspješno, ne bi ispravilo njegov žalbeni navod u dijelu u kojem se odnosi na propust organa vlasti da sve do danas izvrše presudu. Stoga je Dom zaključio da prijavu treba prihvatiti i ispitati u meritumu, u dijelu koji se odnosi na povrede ljudskih prava podnosioca prijave, koje su se navodno desile nakon 14. decembra 1995. godine.

Meritum

Član 8 Konvencije

Napominjući da obaveza da se djelotvorno osigura poštivanje doma neke osobe znači da mora postojati djelotvoran mehanizam za njegovu zaštitu od nezakonitog uplitanja kakvo je pretrpio podnosilac prijave, Dom je utvrdio da policija tužene Strane nije pružila pomoć službenicima suda u stalnim pokušajima da sprovedu naredbu suda za deložaciju nezakonitog stanara i da je tolerisala stalno sprječavanje službenika da izvrše svoju obavezu. Nadalje, nije učinjen nijedan pokušaj da se krivično gone oni koji su odgovorni za ometanje izvršenja naredbe Suda, iako bi to bilo moguće prema domaćem zakonu. Stoga je došlo do povrede člana 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je utvrdio da je, iz istih razloga navedenih u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8 Konvencije, neuspjeh vlasti da poduzmu neophodne mjere za sprovođenje sudske naredbe, dosuđene u korist podnosioca prijave, podrazumijevao neuspjeh da djelotvorno osigura njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva, te da stoga postoji povreda člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Član 6 Konvencije

Dom je utvrdio da je policija bila pasivna uprkos svojoj obavezi da pomogne izvršenje sudske odluke, te da nepostupanje nadležnih vlasti predstavlja povredu prava podnosioca prijave da se odluka kojom se utvrđuju njegova građanska prava donese u “razumnom roku” prema članu 6.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da poduzme djelotvorne mjere da podnosioca prijave vrati u posjed kuće. Dom je zadržao pravo za podnosioca prijave da podnese zahtjev za novčanu naknadu ili neko drugo obeštećenje koje bi želio tražiti.

Odluka usvojena 5. novembra 1997. godine
Odluka uručena 3. decembra 1997. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA KOMPENZACIJU

Podnosilac prijave je naveo da je lice koje je stanovalo u njegovoj kući otuđilo izvjestan broj predmeta u njegovom posjedu, te zatražio kompenzaciju u vezi s tim. Podnosilac prijave je tražio kompenzaciju za nematerijalnu štetu u vezi s najamninom koju je plaćao za period u kojem je bio deložiran. Dom je utvrdio da navedeni gubitak pokretne imovine nije direktno uzrokovala Republika Srpska ili neko lice u ime nje, nego nezakoniti stanar. Stoga se Republika Srpska ne može smatrati odgovornom za to. Dom je utvrdio uzročnu vezu između neizvršenja presude i potrebe da podnosilac prijave iznajmljuje stan, te da je Republika Srpska odgovorna za štetu koju je podnosilac prijave pretrpio u vezi s tim. Stoga je Dom naredio Republici Srpskoj da podnosiocu prijave isplati 3.750 KM za plaćenu najamninu.

Odluka usvojena 14. jula 1998. godine
Odluka uručena (uz pismenu obavijest) 22. jula 1998. godine

Predmet br.:	CH/96/21
Podnosilac prijave:	Krstan ČEGAR
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	6. april 1998. godine (odluka o meritumu)

ODLUKE O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Gosp. Čegar je državljanin Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti i stanovnik Mišinog Hana, predgrađa Banja Luke. Prije rata je živio u Glamoču, koji je sada u sastavu Federacije. Gosp. Čegar je 1. juna 1996. godine pošao automobilom u Glamoč da posjeti svoj bivši dom. Našavši dom uništen, napustio je to mjesto. Odmah po izlasku iz Glamoča zaustavljen je i uhapšen od strane policije bosanskih Hrvata. Automobil podnosioca prijave, prikolica, izvjestan broj poljoprivrednih alatki i drugih stvari su bili oduzeti, a gosp. Čegar uhapšen. Rečeno mu je da je zadržan u namjeri da bude razmijenjen za druge zatvorenike koje su držale vlasti Republike Srpske. Gosp. Čegar je oslobođen 16. jula 1996. godine. Automobil i prikolica su mu vraćeni nakon intervencije međunarodnih implementacijskih snaga (IFOR-a). Druge oduzete stvari nisu vraćene.

Prihvatljivost (*Posebna odluka usvojena 11. aprila 1997. godine*)

Napominjući da podnosiocu prijave nije bio dostupan nijedan "djelotvoran pravni lijek", Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 5 Konvencije

Dom je bio mišljenja da hapšenje i pritvor gosp. Čegara radi razmjene za druge zatvorenike koje su držale vlasti Republike Srpske predstavlja povredu njegovog prava da ne bude samovoljno pritvaran prema članu 5, stav 1. Dom je bio mišljenja da propust organa vlasti Federacije da informišu gosp. Čegara o razlozima njegovog hapšenja ili o optužbama protiv njega predstavlja povredu njegovog prava da "odmah" dobije takvu informaciju u skladu sa članom 5, stav 2. Gosp. Čegar ne samo da nije bio obaviješten o razlozima svog hapšenja i pritvora dok mu nije rečeno, više od dva dana nakon hapšenja, da je zatvoren radi razmjene, nego mu uopšte nije saopšten bilo koji zakonski osnov za njegov pritvor. Dom je sljedeće utvrdio da gosp. Čegar nije mogao pokrenuti nikakav postupak u kojem bi Sud u kratkom roku donio odluku o njegovom nezakonitom zatočenju i naredio njegovo oslobađanje ako je pritvor bio nezakonit, što predstavlja povredu člana 5, stav 4.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je utvrdio da Federacija nije imala opravdanja za oduzimaje imovine gosp. Čegara. Prema tome, propust organa vlasti da gosp. Čegaru vrate poljoprivredne alatke i druge predmete oduzete pri hapšenju, predstavlja povredu njegovog prava na mirno uživanje imovine, kako je zagarantovano članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da gosp. Čegaru isplati iznos od 8.500 DEM kao kompenzaciju za materijalnu i nematerijalnu štetu.

Odluka usvojena 20. februara 1998. godine
Odluka usvojena 6. aprila 1998. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje odluke u kojem je osporila odluku Doma po osnovu toga da podnosilac prijave nije iscrpio domaće pravne lijekove; da to što je Dom utvrdio postojanje i količinu štete nije u skladu sa domaćim ili međunarodnim pravom; te da je iznos kompenzacije prevelik. Napominjući da Sporazumom o ljudskim pravima i Pravilima procedure Doma nije određeno preispitivanje odluka plenarnog Doma (kao što su Odluka o prihvatljivosti i Odluka o meritumu u ovom predmetu), Dom je odbacio zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 15. jula 1998. godine

Predmet br.:	CH/96/22
Podnosilac prijave:	Milivoje BULATOVIĆ
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	7. novembar 1997. godine (odluka o meritumu)

ODLUKE O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je 1992. zaključio ugovor o kupovini stana od JNA, u kojem je stanovao u Sarajevu. Uredbom Predsjedništva od 3. februara 1995. godine sudovima je naređeno da prekinu sve postupke koje su pokrenuli kupci JNA stanova da bi se u zemljišne knjige uknjižili kao vlasnici stanova. Nadalje, ugovori o kupovini su poništeni zakonima koji su usvojeni neposredno nakon što je na snagu stupio Dejtonski mirovni sporazum (Uredbom Predsjedništva od 22. decembra 1995. godine, koja je usvojena kao zakon 18. januara 1996. godine). Podnosilac prijave se žalio da je poništenjem njegovog ugovora prekršeno njegovo pravo na imovinu koje je garantirano članom 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, te naveo razna druga kršenja svojih ljudskih prava koja proizilaze iz pitanja u vezi s tim. Podnosilac prijave se također žalio na prijetnju deložacijom iz stana prema zakonodavstvu koje se odnosi na napuštene stanove.

Prihvatljivost *(Posebna odluka usvojena 10. aprila 1997. godine)*

U mjeri u kojoj žalbeni navodi podnosioca prijave proizilaze iz navodnog retroaktivnog poništenja njegovog ugovora o otkupu stana Uredbom iz decembra 1995. godine i nastavljenog prinudnog prekida sudskog postupka koji je podnosilac prijave pokrenuo, oni pokreću pitanja koja su u nadležnosti Doma *ratione temporis*. Utvrdivši da podnosiocu prijave nije bio dostupan nijedan "djelotvoran pravni lijek", Dom je prijavu proglasio prihvatljivom protiv obje tužene Strane.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iako ugovorom podnosioca prijave na njega nisu prenesena njegova stvarna prava vlasništva na stanu, on je stekao vrijedna lična prava, koja prema mišljenju Doma, predstavljaju "imovinu" i "svojinu" u smislu Protokola br. 1. Dom je zaključio da su poništenjem prava podnosioca prijave po ugovoru povrijeđena njegova prava prema članu 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Dom je utvrdio da postoji nastavljeno uplitanje u prava podnosioca prijave na pristup sudu, kako je garantirano članom 6. Dom nije utvrdio nikakvo opravdanje za ovo stanje stvari u svjetlu svog zaključka prema Protokolu br. 1., ali je utvrdio povredu člana 6 u mjeri u kojoj se prinudni prekid predmeta podnosioca prijave nastavio i nakon 14. decembra 1995. godine. Dom je također utvrdio da zbog prisilnog prekida postupak traje duže od "razumnog roka", što rezultira povredom člana 6.

Odgovornost tuženih Strana

U pogledu Federacije, Dom je utvrdio da je ona odgovorna za sadržaj i primjenu zakona koji su na snazi na njenoj teritoriji, koji se odnose na predmet žalbenih navoda podnosioca prijave, čak iako te zakone nisu donijele institucije Federacije. Dom je dalje utvrdio da su Strane, prema Sporazumu o ljudskim pravima, odgovorne za povrede ljudskih prava počinjene na bilo kojem nivou organizacije vlasti, uključujući nivo kantona i općina, te da podliježu nadležnosti Doma u vezi s takvim povredama. U pogledu Države, Dom je utvrdio da, u vrijeme kada je donesena i kao zakon usvojena Uredba iz decembra 1995. godine, zakonodavni organi predviđeni Ustavima Države i Fedeacije nisu još bili

osnovani. Prethodne institucije Republike, uključujući zakonodavne institucije, su nastavile raditi. U mjeri u kojoj su to radile, ipak su funkcionirale kao institucije Države, koja je stoga odgovorna za njihova djela. Pošto su institucije Države bile odgovorne za usvajanje zakona koji je poništio ugovore podnosioca prijava, Država je odgovorna za gore navedeno kršenje člana 1. Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da preduzme sve potrebne korake da putem zakonodavnih ili administrativnih radnji stavi van snage poništenje ugovora podnosioca prijave; da ukine prisilni prekid sudskog postupka koji je pokrenuo podnosilac prijave i da poduzme sve potrebne korake da osigura pravo podnosioca prijave na pristup sudu; te da podnosilac prijave ne bude deložiran iz stana koji koristi. Dom je za podnosioca prijave zadržao pravo na podnošenje zahtjeva koji želi podnijeti za novčanu naknadu ili druge pravne lijekove.

Mišljenje o slaganju

Gosp. Giovanni Grasso, gosp. Želimir Juka, gosp. Vlatko Markotić, gosp. Jakob Möller, gosp. Manfred Nowak i gosp. Vitomir Popović su priložili mišljenje o slaganju u kojem tvrde da prijetnja deložacijom gosp. Bulatovića predstavlja povredu člana 8 uz povredu člana 1 Protokola br. 1.

Odluka usvojena 3. novembra 1997. godine
Odluka uručena 7. novembra 1997. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA KOMPENZACIJU

Podnosilac prijave je tražio kompenzaciju u pogledu sljedećeg: propusta Federacije da mu dozvoli da se uknjiži u zemljišne knjige kao vlasnik stana; nastavljenog prisilnog prekida parničnog postupka koji je pokrenuo 21. oktobra 1994. godine; zato što su organi Federacije proglasili njegov stan napuštenim i nisu mu dostavili kopiju takve odluke; te pokušaja Federacije da ga deložira.

U pogledu prvog zahtjeva, Dom je zapazio da podnosilac prijave nije nikada tražio da se na bilo koji način postupa sa njegovim imovinskim pravom na stanu (na primjer, tražeći da ga proda, ili da ga koristi kao osiguranje za kredit), te se stoga nije moglo reći da je do danas pretrpio neku štetu kao posljedicu nemogućnosti da se uknjiži kao vlasnik. U pogledu drugog zahtjeva, Dom je napomenuo da ima samo nadležnost *ratione temporis* u pogledu pitanja koja se pokreću nakon 14. decembra 1995. godine, te da podnosilac prijave nije dostavio detalje o bilo kakvim troškovima koje je imao kao posljedicu prekida parničnog postupka. U pogledu trećeg zahtjeva, Dom je bio mišljenja da Odluka o meritumu predstavlja zadovoljenje u ovom pogledu. U pogledu četvrtog zahtjeva, Dom je prihvatio žalbe podnosioca prijave u vezi s uznemiravanjem koje je pretrpio od strane organa Federacije, koji su ga pokušavali deložirati, te naredio Federaciji da mu isplati 1.500 KM za patnju koju je pretrpio kao posljedicu pokušaja deložacije.

Mišljenje o slaganju

Gosp. Andrew Grotrian je priložio mišljenje o slaganju u kojem tvrdi da je Dom trebao izričito zadržati pravo za podnosioca prijave da u budućnosti podnese zahtjev za kompenzaciju u slučaju da Federacija ne ispoštuje naredbu Doma.

Odluka usvojena 15. jula 1998. godine
Odluka uručena (uz pismenu obavijest) 29. jula 1998. godine

Predmet br.:	CH/96/23
Podnosilac prijave:	Fatima KALINČEVIĆ
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. mart 1998. godine (odluka o meritumu)

ODLUKE O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave i njen suprug su bili nosioci stanarskog prava na stanu u Sarajevu. Suprug podnosioca prijave je 10. februara 1992. godine zaključio pismeni ugovor o otkupu stana u skladu sa uslovima iz Zakona o stambenom obezbjeđenju u JNA. On je 12. februara 1992. godine platio kupoprodajnu cijenu stana, koju je bio dužan platiti po ugovoru. Suprug podnosioca prijave i njena djeca su 1992. godine napustili Sarajevo i otišli u Veliku Britaniju. Podnosilac prijave i njen suprug su u januaru 1993. godine pokrenuli postupak da se uknjiže kao vlasnici stana. Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine je 3. februara 1995. godine donijelo Uredbu kojom se prekidaju svi sudski postupci u vezi s otkupom stanova prema Zakonu o stambenom obezbjeđenju u JNA. Parnični postupak podnosioca prijave je tom uredbom prekinut. Predsjedništvo Republike BiH je 22. decembra 1995. godine donijelo Uredbu kojom su ugovori o kupoprodaji stanova, zaključeni na osnovu Zakona o stambenom obezbjeđenju u JNA, proglašeni ništavnim. Podnosilac prijave je 30. aprila 1996. godine napustila Sarajevo s namjerom da posjeti supruga i djecu u Velikoj Britaniji. Podnosilac prijave se 12. jula 1996. godine vratila u Sarajevo i saznala da je stan proglašen napuštenim i da je dodijeljen nekom drugom. Podnosilac prijave se ponovo uselila u stan, u kojem je, u vrijeme kada je Dom razmatrao predmet, stanovala pod prijetnjom deložacije.

Prihvatljivost (*Posebna odluka usvojena 6. juna 1997. godine*)

Napominjući da nijedna tužena Strana nije dala nikakav prigovor na prihvatljivost prijave, te da podnosiocu prijave nije bio dostupan nijedan drugi "djelotvoran pravni lijek", Dom je proglasio prijavu prihvatljivom protiv Države i Federacije.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je utvrdio da su poništenjem kupoprodajnog ugovora Uredbom od 22. decembra 1995. godine, te poništenjem zahtjeva podnosioca prijave da se uknjiži kao vlasnik stana, povrijeđena njena prava prema članu 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Sudski postupak podnosioca prijave je prisilno prekinut ubrzo nakon stupanja na snagu Uredbe od 3. februara 1995. godine, a prekid je nastavljen i nakon stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma. Stoga je Dom ustanovio nastavljeno uplitanje u prava podnosioca prijave na pristup sudu radi utvrđivanja njenih građanskih prava, kako je zagarantovano članom 6. Dom je takođe utvrdio da postupak traje duže od "razumnog roka" zbog prisilnog prekida, što takođe predstavlja povredu člana 6.

Pravni lijekovi

Kršenja člana 1 Protokola br. 1 proizilaze iz gore navedenih zakona. Država je odgovorna za donošenje tih zakona, ali su pitanja, koja oni uređuju, sada u nadležnosti Federacije, koja ih priznaje i primjenjuje. Prema tome, Dom nije naredio Državi da poduzme neku radnju. Dom je naredio Federaciji da poduzme sve potrebne korake da se nekom zakonskom ili upravnom radnjom proglasi nevažećim

poništenje ugovora nametnuto Uredbom od 22. decembra 1995. godine, da ukine prinudni prekid sudskog postupka koji su pokrenuli podnosilac prijave i njen suprug i da poduzme sve potrebne korake da osigura pravo podnosioca prijave na pristup sudu, te da podnosilac prijave ne bude deložirana iz stana.

Odluka usvojena 17. februara 1998. godine
Odluka uručena 11. marta 1998. godine

Predmet br.:	CH/96/27
Podnosilac prijave:	Rifat BEJDIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	14. januar 1998. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine bošnjačkog porijekla i vlasnik je kuće u Banja Luci. Podnosilac prijave stanuje u prizemlju kuće, a njegov sin je sa porodicom stanovao na prvom spratu. Sina podnosioca prijave i njegovu suprugu je u augustu 1995. godine gosp. B.S. nasilno izbacio sa prvog sprata kuće. Podnosilac prijave je pokrenuo postupak pred Osnovnim sudom u Banja Luci, koji je donio presudu kojom se gosp. B.S.-u naređuje da stan na prvom spratu preda u posjed podnosioca prijave u roku od petnaest dana, pod prijetnjom prisilnog izvršenja. Gosp. B.S. je uložio žalbu Apelacionom sudu u Banja Luci, koji je žalbu odbio. Osnovni sud je 3. maja 1996. godine donio odluku o izvršenju tražeći od gosp. B.S.-a da podnosiocu prijave odmah preda stan u posjed, ali je gosp. B.S. nije ispoštovao. Učinjeno je nekoliko pokušaja da se odluka izvrši, ali bez rezultata, jer policija nije poduzela ništa da pomogne službenicima Suda.

Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom je 23. septembra 1996. godine donijela odluku kojom se gosp. B.S.-u dodjeljuje stan na privremeno korištenje prema Zakonu o korištenju napuštene imovine ("stari Zakon o napuštenoj imovini"). Podnosilac prijave je 3. oktobra 1996. godine uložio žalbu Ministarstvu za izbjeglice i raseljena lica protiv odluke Komisije. U vrijeme kada je Dom razmatrao predmet, nije bilo nikakvog odgovora.

Prihvatljivost

Dom je zaključio da nije bilo utvrđeno sa dovoljno sigurnosti da je podnosiocu prijave u praksi bio dostupan neki pravni lijek, te je prijavu proglasio prihvatljivom u dijelu u kojem se odnosi na navodne povrede ljudskih prava podnosioca prijave nakon 14. decembra 1995. godine.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je razmatrao dva odvojena aspekta predmeta u vezi s članom 1 Protokola br. 1. Prvo, predmet se odnosio na navodni neuspjeh vlasti da zaštite podnosioca prijave protiv nastavljenog uplitanja u njegova imovinska prava od strane gosp. B.S. Drugo, predmet se odnosio na navodno uplitanje u imovinska prava podnosioca prijave koje proizilazi iz upravne odluke da se stan dodijeli gosp. B.S.-u. Dom je zaključio da propust organa vlasti da izvrše sudsku odluku u korist podnosioca prijave predstavlja povredu prava podnosioca prijave na mirno uživanje imovine prema članu 1 Protokola br. 1. Dom je takođe zaključio da je odlukom Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom da stan dodijeli B.S.-u povrijeđen član 1 Protokola br. 1, jer nije uspostavljena pravična ravnoteža između opšteg interesa obezbjeđivanja smještaja za izbjeglice i prava podnosioca prijave da koristi svoju imovinu za smještaj svoje porodice.

Član 6 Konvencije

S obzirom da je policija bila pasivna uprkos svojoj obavezi da pomogne izvršenje sudske odluke, Dom je zaključio da inertnost nadležnih organa vlasti predstavlja povredu prava podnosioca prijave da se njegova građanska prava utvrde u "razumnom roku", te je stoga došlo do povrede člana 6.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da opozove odluku kojom se stan dodjeljuje gosp. B.S.-u, te da poduzme djelotvorne mjere da podnosioca prijave vrati u posjed stana.

Odluka usvojena 2. decembra 1997. godine
Odluka uručena 14. januara 1998. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA KOMPENZACIJU

Zahtjev za kompenzaciju podnosioca prijave je imao četiri stavke: kompenzaciju za štetu nastalu na kući i za gubitak pokretne imovine; materijalnu štetu zbog gubitka najamnine; nematerijalnu štetu za maltretiranje podnosioca prijave i njegove porodice; te za troškove i honorar advokata. U pogledu prve stavke, Dom je zaključio da se Republika Srpska ne može smatrati odgovornom za navodnu štetu i gubitak pokretne imovine. U pogledu druge stavke, Dom je utvrdio da postoji posljedična veza između neizvršenja presude i gubitka najamnine, te naredio Republici Srpskoj da podnosiocu prijave isplati 5.100 KM na ime materijalne štete. U pogledu treće stavke, Dom je utvrdio da navodno maltretiranje porodice podnosioca prijave ne spada u domen predmeta. U pogledu četvrte stavke, Dom je naredio Republici Srpskoj da podnosiocu prijave isplati 250 KM na ime troškova nastalih u postupku pred Domom.

Gospoda Miodrag Pajić i Vitomir Popović su priložili mišljenje o neslaganju, u kojem tvrde da je prijavu trebalo proglasiti neprihvatljivom zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova, te da se Republika Srpska ne može smatrati odgovornom za gubitak podnosioca prijave.

Odluka usvojena 14. jula 1998. godine

Predmet br.:	CH/96/28
Podnosilac prijave:	M.J.
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	3. decembar 1997. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave, koji je državljanin Bosne i Hercegovine bošnjačkog porijekla, bio je nosilac stanarskog prava na stanu koji se nalazi u Banja Luci. On i njegova porodica su nasilno izbačeni iz ovog stana u septembru 1995. godine od strane srpskog izbjeglice, gosp. K.V. Podnosilac prijave je pokrenuo postupak pred Osnovnim sudom u Banja Luci, koji je naredio deložaciju gosp. K.V.. Učinjeno je nekoliko pokušaja da se izvrši ova odluka, ali bez rezultata, jer policija nije učinila ništa da pomogne sudskim izvršiteljima.

Prihvatljivost

Dom je zaključio da nije utvrđeno sa dovoljno sigurnosti da je u praksi postojao neki pravni lijek dostupan podnosiocu prijave, te da stoga prijavu treba proglasiti prihvatljivom i ispitati meritum u dijelu koji se odnosi na povrede ljudskih prava podnosioca prijave, koje su se navodno dogodile nakon 14. decembra 1995. godine.

Meritum

Član 8 Konvencije

Navodeći da obaveza, da se djelotvorno osigura poštivanje doma neke osobe, podrazumijeva da mora postojati djelotvoran mehanizam za zaštitu protiv nezakonitog uplitanja takve vrste koje je doživio podnosilac prijave, Dom je zaključio da policija tužene Strane nije pomogla sudskim izvršiteljima da u ponovljenim pokušajima izvrše odluku suda, deložiraju nezakonitog stanara i da je tolerisala stalno ometanje izvršitelja u vršenju njihove dužnosti. Nadalje, nije učinjen nijedan korak da se krivično gone oni koji su odgovorni za ometanje izvršenja naredbe suda, iako bi to bilo moguće prema domaćem zakonu. Stoga postoji povreda člana 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je utvrdio da, iz istih razloga datih u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8, propust organa vlasti, da poduzmu potrebne mjere da se izvrši sudska odluka u korist podnosioca prijave, uključuje propust da se djelotvorno osigura njegovo pravo na mirno uživanje imovine, te da stoga postoji povreda člana 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Dom je zaključio da je policija bila pasivna uprkos svojoj obavezi da pomogne izvršenje sudske odluke, te da pasivnost nadležnih vlasti stoga uključuje povredu prava podnosioca prijave da utvrdi svoja građanska prava u “razumnom roku” prema članu 6.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da poduzme sve djelotvorne mjere da podnosioca prijave vrati u posjed predmetnog stana, te zadržao pravo za podnosioca prijave da podnese zahtjev za novčanu naknadu ili neki drugi pravni lijek ako to želi.

Odluka usvojena 7. novembra 1997. godine
Odluka uručena 3. decembra 1997. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA KOMPENZACIJU

Podnosilac prijave je tražio naknadu za: predmete koji su bili u stanu u vrijeme prisilne deložacije podnosioca prijave iz njegovog stana; popravke stana, uključujući farbanje i izgradnju; patnje podnosioca prijave i njegove porodice, te pravne troškove i honorare. Dom je utvrdio da navodni gubitak pokretne imovine i štetu na imovini nije direktno uzrokovala Republika Srpska ili neka osoba u njeno ime, nego nezakoniti stanar. Stoga Republika Srpska ne može biti odgovorna za njih. Dom nije utvrdio da je podnosilac prijave bio podvrgnut bilo kakvom maltretiranju zbog kojeg bi se organi vlasti smatrali odgovornim. U dijelu u kojem se zahtjev podnosioca prijave odnosi na njegovu porodicu, Dom je utvrdio da njihova navodna patnja ne spada u domen predmeta. Međutim, Dom je utvrdio uzročnu vezu između neizvršenja sudske odluke i duševne patnje podnosioca prijave, te naredio Republici Srpskoj da mu isplati 4.000 KM kao kompenzaciju za nematerijalnu štetu. Dom je dalje naredio Republici Srpskoj da podnosiocu prijave isplati 250 KM za sudske troškove.

Odluka usvojena 14. oktobra 1998. godine

Predmet br.:	CH/96/29
Podnosilac prijave:	Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini
Tužena Strana:	Republika Srpska
Drugi naziv:	"Islamska zajednica — Banja Luka"
Datum uručenja:	11. juni 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave predstavlja vjersku i etničku manjinu bosanskih Muslimana u Banja Luci, gradu u kojem je sada većinsko stanovništvo srpske nacionalnosti. Prije rata je u regiji Banja Luke živjelo oko 30.000 Muslimana koji su svoje vjerske obrede mogli obavljati u 15 džamija u gradu. Podnosilac prijave je tvrdio da je vlasnik 15 džamija uništenih u gradu 1993. godine, kao i zemljišta na kojem su se nalazile. Podnosilac prijave je naveo da je tužena Strana odgovorna za rušenje džamija i tvrdio da su opštinski organi Banja Luke nastavili destrukciju i uklanjanje ostataka džamija čak i nakon stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma. Podnosilac prijave je 3. marta 1997. godine tražio dozvolu za rekonstrukciju sedam džamija i izgradnju ograda oko predmetnih lokacija, ali nije dobio nikakav zvaničan odgovor.

Podnosilac prijave se žalio da ubijanje, protjerivanje i raseljavanje Muslimana u Banja Luci i rušenje njenih 15 džamija (prije Dejtonskog mirovnog sporazuma), zajedno sa uklanjanjem ostataka ovih džamija, skrnavljenjem obližnjih grobalja, uništenjem zgrade na lokaciji Ferhadija džamije, stalnim odbijanjem opštine da dozvoli izgradnju sedam džamija ili čak podizanje ograde oko mjesta na kome se nalaze ostaci džamija, nemogućnošću da Muslimani obavljaju molitve u odgovarajućim prostorijama, propustom lokalnih vlasti da zaštite vjernike za vrijeme molitve i sahrana, odbijanjem dozvole za sahranu pokojnog muftije na lokaciji Ferhadija džamije (sve događaji koji su se desili nakon Dejtonskog mirovnog sporazuma) predstavljaju diskriminaciju podnosioca prijave i njegovih članova u uživanju prava na slobodu vjeroispovijesti te prava na mirno uživanje imovine po osnovu vjerske i nacionalne pripadnosti. Ova diskriminacija je navodno nastavljena i nakon rušenja džamija 1993. godine.

Prihvatljivost

Ratione personae

Dom je utvrdio da je podnosilac prijave nezavisna vjerska zajednica kojoj, pored ostalih, pripadaju i svi Muslimani u Bosni i Hercegovini. Podnosilac prijave bi stoga mogao imati status "žrtve" u ime svojih članova u Banja Luci u pogledu navodne povrede njihovog prava na vjeroispovijest, kako je zagarantirano članom 9 Konvencije. Dom je prihvatio da je žalbeni navod u pogledu imovinskih prava podnesen od strane Islamske zajednice kao pravnog lica koje, prema domaćem zakonu, može posjedovati svoju imovinu. Stoga podnosilac prijave može imati i status "žrtve" u vezi s navodnom povredom svojih imovinskih prava prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Ratione temporis

U mjeri u kojoj je podnosilac prijave naveo da su vlasti Republike Srpske bile odgovorne, ili su 1993. godine, dozvolile destrukciju 15 džamija u Banja Luci, kao i ubijanje, protjerivanje i raseljavanje Muslimana iz tog područja prije stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma, Dom je utvrdio da nije nadležan da donosi odluku u predmetu. Preostali žalbeni navodi su u vezi s izvjesnim brojem događaja koji su, uzeti u cjelini, navodno prerasli u šemu diskriminacije koja je i dalje nastavljena. Dom je utvrdio da je nadležan da ispita ovu situaciju u mjeri u kojoj se ona nastavila nakon 14. decembra 1995. godine.

Lis alibi pendens

Dom je utvrdio da radnje koje je poduzela Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika u vezi s lokacijama porušenih džamija u Banja Luci nisu spriječile Dom da ispita žalbene navode podnosioca prijave u vezi s pravima i slobodama zagarantovanim Sporazumom o ljudskim pravima.

Iscrpljivanje domaćih pravnih lijekova

Podsjećajući da je teret dokazivanja bio na tuženoj Strani da pokaže da je, u teoriji i praksi, postojao djelotvoran pravni lijek dostupan podnosiocu prijave, Dom je zaključio da nije utvrđeno da je takav pravni lijek bio ili da je dostupan podnosiocu prijave.

Meritum

Član 9 Konvencije

Dom je utvrdio da propust vlasti u Banja Luci da odgovore na zahtjev podnosioca prijave da dobije dozvolu za ponovnu izgradnju sedam porušenih džamija predstavlja nezakonito uplitanje u prava ili ograničavanje prava Muslimana u Banja Luci da se slobodno očituju u svojoj vjeri, kako je zagarantovano članom 9. Sistematskim propuštanjem vlasti da zaštiti Muslimane protiv napada, provokacija i ostalih ometanja za vrijeme molitve i sahrana povrijeđena je pozitivna obaveza tužene Strane da osigura pravo na slobodu vjeroispovijesti članovima podnosioca prijave u Banja Luci. Stoga je Dom utvrdio povredu člana 9.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je utvrdio da objekti, koji su ostali na lokacijama porušenih džamija 14. decembra 1995. godine i pravo podnosioca prijave da prema Zakonu o građevinskom zemljištu Republike Srpske koristi zemljište na kome su se nalazile porušene džamije predstavljaju "imovinu" zaštićenu članom 1 Protokola br. 1. Podnosilac prijave je rušenjem i uklanjanjem objekata sa lokacija nakon 14. decembra 1995. godine bio lišen svoje imovine. Kontinuirano odbijanje opštine da podnosiocu prijave dozvoli da rekonstruiše neku od džamija predstavlja kontrolu korištenja njegove imovine. Tužena Strana nije utvrdila nikakav opšti interes koji opravdava sveukupno uplitanje u imovinska prava podnosioca prijave. Stoga je Dom utvrdio povredu člana 1 Protokola br. 1.

Diskriminacija

Dom je utvrdio da predmet uključuje diskriminaciju podnosioca prijave i njegovih članova u uživanju prava zagarantovanih gore navedenim članovima zbog njihove vjerske i etničke pripadnosti. Dom je utvrdio da su Muslimani u Banja Luci bili podvrgnuti drugačijem postupanju u poređenju sa lokalnom većinom Srba pravoslavaca. U nedostatku bilo kakvog opravdanja za takvo postupanje, Dom je zaključio da su vlasti u Banja Luci bile aktivno uključene u, ili su pasivno tolerisale diskriminaciju muslimanskih vjernika zbog njihove vjerske i nacionalne pripadnosti. Lokalnim muslimanskim vjernicima je ovakvim stavom vlasti bilo onemogućeno ili je nastavljeno onemogućavanje uživanja njihovog prava na slobodu vjeroispovijesti iz čisto diskriminatornih razloga. Prema tome, tužena Strana nije ispunila svoju obavezu poštivanja i osiguranja prava na slobodu vjeroispovijesti bez diskriminacije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da odmah poduzme korake da dozvoli podnosiocu prijave da podigne ograde oko lokacija 15 uništenih džamija i da održava te ograde; da poduzme sve neophodne korake da se uzdrži od izgradnje zgrada ili objekata bilo koje vrste na lokacijama 15 porušenih džamija, na grobljima i drugim islamskim lokacijama naznačenim u prijavi i da ne dozvoli takvu gradnju nijednoj drugoj instituciji ili osobi, osim podnosiocu prijave i osobama koje djeluju po njegovim ovlaštenjima; da se uzdrži od uništavanja ili uklanjanja svakog objekta koji je preostao na

lokacijama bilo koje od 15 porušenih džamija, na grobljima i drugim islamskim lokacijama naznačenim u prijavi, te da takvo uništavanje ili uklanjanje ne dozvoli bilo kojoj drugoj instituciji ili osobi, osim podnosiocu prijave i osobama koje djeluju po njegovom ovlaštenju; te da podnosiocu prijave izda, prema zahtjevu, neophodne dozvole za rekonstrukciju sedam uništenih džamija na lokacijama na kojima su i prije postojale.

Mišljenja o neslaganju/slaganju

Gosp. Rona Aybay, kome su se pridružili gosp. Hasan Balić i gosp. Mehmed Deković, priložio je mišljenje o slaganju u kojem je tvrdio da se privilegovano postupanje prema Srpskoj pravoslavnoj crkvi dato Ustavom Republike Srpske treba smatrati stalnim i neizbježnim izvorom diskriminacije.

Gosp. Viktor Masenko-Mavi je priložio mišljenje o djelimičnom slaganju i djelimičnom neslaganju (In memoriam Vlatku Markotiću), u kojem je tvrdio da bi, kada se Dom bavi predmetima diskriminacije u pogledu prava propisanih Konvencijom, bila dovoljna primjena člana 14 u vezi sa relevantnim članovima Konvencije, te da bi to dalo jasnoću i razumljivost presudama Doma. U pogledu pravnih lijekova, naveo je da bi bilo dovoljno da je Dom naredio tuženoj Strani da hitno obradi zahtjev podnosioca prijave za izdavanje dozvole za rekonstrukciju džamija.

Gosp. Vitomir Popović i gosp. Miodrag Pajić su priložili mišljenje o neslaganju u kome navode da je prijavu trebalo proglasiti neprihvatljivom iz sljedećih razloga: zato što je nespojiva *ratione personae*, nespojiva *ratione temporis*, *lis alibi pendens*, te zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova.

Odluka usvojena 11. maja 1999. godine
Odluka uručena 11. juna 1999. godine

Predmet br.:	CH/96/30
Podnosilac prijave:	Sretko DAMJANOVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	8. oktobar 1997. godine (odluka o meritumu)

ODLUKE O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Okružni vojni sud je 1993. godine osudio podnosioca prijave za genocid i zločine protiv civilnog stanovništva. Osuđen je na smrt. Viši sud u Sarajevu je 30. jula 1993. godine izmijenio činjeničnu osnovu presude, ali je podržao smrtnu kaznu. Kazna, potvrđena od strane Višeg suda, je bila za ubistvo dvojice braće, kao i za ubistvo trećeg lica. Navedeno je da se jedini dokaz protiv podnosioca prijave sastojao od lažnih izjava koje su prisilno dobijene od njega i njegovog suoptuženika. Prema njegovom zastupniku, advokat podnosioca prijave je otkrio da su braća živa i zdrava, te da su druga dva lica optužena za ubistvo trećeg lica u drugom postupku. Advokat je po osnovu ovih činjenica podnio zahtjev Višem sudu u Sarajevu za preispitivanje postupka.

Prihvatljivost (*Posebna odluka usvojena 11. aprila 1997. godine*)

Dom je utvrdio da su, u mjeri u kojoj se podnosilac prijave žalio da mu je bilo zaprijećeno izvršenjem smrtne kazne, njegovi žalbeni navodi bili u okviru nadležnosti Doma *ratione temporis*. Dom je sljedeće utvrdio da su žalbeni navodi koji se odnose na moguće izvršenje smrtne kazne na podnosiocu prijave, te postupanje kojem je bio izložen, pokrenuli ozbiljna pitanja prema Konvenciji. Dom je na kraju zaključio da nije utvrđeno da je podnosiocu prijave bio dostupan neki djelotvoran domaći pravni lijek, te je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Protokol br. 6 uz Konvenciju

Član 1 Protokola br. 6 uz Konvenciju ukida smrtnu kaznu. Međutim, član 2 istog Protokola ograničava ovo ukidanje tako što državama dozvoljava da "primijene" smrtnu kaznu za djela počinjena u ratu, pod uslovom da se kazna izvrši "samo u slučajevima predviđenim zakonom i u skladu sa njegovim odredbama." Dom je utvrdio da relevantnim odredbama Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije nedostaje potrebna preciznost u definisanju okolnosti u kojima se smrtna kazna primjenjuje i radnji za koje se primjenjuje, te zbog toga nije mogao utvrditi čvrst osnov za primjenu člana 2. Stoga je u mjeri, u kojoj je za podnosioca prijave postojala prijetnja izvršenjem smrtne kazne po osnovu njegove osude prema ovim odredbama, došlo do povrede njegovih prava prema članu 1. Dom je takođe smatrao da odredbe Krivičnog zakona, u mjeri u kojoj dopuštaju upotrebu smrtne kazne za vrijeme mira, nisu bile u skladu sa Ustavom i da prijetnja izvršenjem smrtne kazne nad podnosiocem prijave stoga nije predviđena nacionalnim zakonom u smislu člana 2. Stoga je došlo do povrede člana 2 Protokola br. 6.

Član 2 Konvencije

Član 2 stav 1 Konvencije zabranjuje smrtnu kaznu "osim u izvršenju kazne suda...". Smrtna kazna se, prema članu 2 stav 1, ne može izvršiti osim ako je ne nametne "sud" koji je bio nezavisan od vlasti i strana u predmetu i koji je ponudio proceduralne garancije prikladne uslovima. U pogledu okolnosti predmeta Dom je zaključio da Okružni vojni sud nije bio dovoljno nezavisan, te da se stoga ne može smatrati "sudom" u smislu člana 2 stav 1 Konvencije. Stoga je prekršen član 2 stav 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji (a) da ne izvrši smrtnu kaznu nad podnosiocem prijave i (b) da osigura da se njegova smrtna kazna ukine bez odlaganja. Dom je zadržao pravo za podnosioca prijave da podnese zahtjev za obeštećenje.

Mišljenja o slaganju

Gosp. Manfred Nowak i gosp. Jakob Möller su priložili mišljenje o slaganju u kojem navode da bi, čak i da su ispunjeni svi uslovi iz člana 2 Konvencije i člana 2 Protokola br. 6 uz Konvenciju, izvršenje smrtne kazne nakon stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma ipak predstavljalo povredu ustavne obaveze da se osigura apsolutno pravo da se ne bude pogubljen.

Gosp. Viktor Masenko-Mavi i gosp. Rona Aybay su priložili mišljenje o slaganju u kojem navode da Protokol br. 6 uspostavlja subjektivno i opravdano pravo pojedinca da ne bude osuđen na smrt u vrijeme mira, što implicira da zemlja potpisnica mora izbaciti smrtnu kaznu iz sistema kazni u svom krivičnom zakonu.

Odluka usvojena 5. septembra 1997. godine
Odluka uručena 8. oktobra 1997. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA KOMPENZACIJU

Podnosilac prijave je 10. decembra 1997. godine podnio zahtjev za kompenzaciju. U pogledu tvrdnje tužene Strane da je zahtjev podnosioca prijave za kompenzaciju bio preuranjen, zato što još nije tražio kompenzaciju prema Zakonu o krivičnom postupku Federacije, Dom je bio mišljenja da se pravilo, po kome se trebaju iscrpiti domaći pravni lijekovi, ne primjenjuje na zahtjeve za novčano obeštećenje podnesene Domu. Dom je prihvatio da strah podnosioca prijave da će biti pogubljen predstavlja duševnu patnju za koju se naređuje novčana naknada, ali je naglasio da može dosuditi samo naknadu za patnje nastale nakon 14. decembra 1995. godine. Uz to, Dom nije mogao dosuditi nikakvu naknadu za navodne nepravilnosti u prvobitnom sudskom postupku ili za navodno maltretiranje podnosioca prijave, što je bilo van okvira predmeta. Dom je zapazio da Federacija još nije donijela zakon kojim se ukida smrtna kazna, tako da zbog toga smrtna kazna podnosioca prijave još nije "ukinuta".

Dom je bio mišljenja da se šteta koju je pretrpio podnosilac prijave ne može precizno odrediti. Dom je naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati 15.000 DM za nematerijalnu štetu do i zaključno sa datumom njegove odluke i 1.750 DM za pravne troškove. Nadalje, Dom je naredio Federaciji da izvijesti Dom, u roku od mjesec dana, o koracima koje je poduzela da ispuni naredbu iz njegove odluke o meritumu ovog predmeta, da osigura da se ukine smrtna kazna protiv podnosioca prijave. Dom je zadržao pravo za podnosioca prijave da podnese dalji zahtjev za kompenzaciju ukoliko Federacija ne poduzme dovoljne korake da u roku od mjesec dana ukine njegovu smrtnu kaznu.

Odluka usvojena 11. marta 1998. godine
Odluka uručena (uz pismenu obavijest) 16. marta 1998. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje. Dom je zapazio da je jedina mogućnost za preispitivanje odluke Doma u slučaju kada odluku donese Vijeće, a kada njeno preispitivanje zatraži jedna od Strana ili Ombudsmen. Pošto je u ovom predmetu odluku o zahtjevu za kompenzaciju donio plenarni Dom, Dom je odlučio da odbaci zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 15. jula 1998. godine
Odluka uručena (uz pismenu obavijest) 22. jula 1998. godine

ODLUKA O DODATNOM ZAHTJEVU ZA KOMPENZACIJU

Podnosilac prijave je tražio dodatnu kompenzaciju jer tužena Strana nije ispoštovala odluku Doma uručenu 16. marta 1998. godine. U pogledu navodne nepravičnosti postupka Federacije da preinači smrtnu kaznu podnosioca prijave, Dom je utvrdio da je van domena predmeta. U pogledu propusta tužene Strane da potvrdi da je isplatila kompenzacije dosuđene podnosiocu prijave, Dom je utvrdio da ovo ne može biti razuman osnov za strah podnosioca prijave da će biti pogubljen. Stoga je Dom odbio zahtjeve podnosioca prijave za kompenzaciju za dodatnu duševnu patnju proisteklu iz straha da će smrtna kazna biti izvršena, te za pripremu zahtjeva za dodatnu kompenzaciju od strane advokata.

Odluka usvojena 16. aprila 1999. godine

Predmet br.:	CH/96/31
Podnosilac prijave:	Cecilija TURČINOVIĆ
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. mart 1998. godine (odluka o meritumu)

ODLUKE O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Zet podnosioca prijave je nosilac stanarskog prava na stanu u Sarajevu koji je nekad bio pod nadležnošću JNA. On je 1991. godine zaključio ugovor o otkupu stana od JNA i platio otkupnu cijenu po ugovoru. Zet i njegova supruga su 1992. godine napustili Sarajevo, ostavivši stan podnosiocu prijave. Stan je 19. septembra 1996. godine proglašen napuštenim odlukom Generalštaba Vojske Federacije po osnovu Zakona o napuštenim stanovima. Odluka je uručena podnosiocu prijave 3. oktobra 1996. godine, uz rok od 7 dana da napusti stan. Podnosilac prijave je 10. aprila 1997. godine bila deložirana na jedan dan, a narednog dana joj je bilo dozvoljeno da se vrati u stan. Podnosilac prijave se žalila na prijetnju deložacijom iz stana i tvrdila da postoje povrede njenih prava na dom, pristup sudu i mirno uživanje stana.

Prihvatljivost (*Posebna odluka usvojena 9. maja 1997. godine*)

Dom je utvrdio da pitanja na koja se žali spadaju u nadležnost Federacije, te da prijava ne otkriva nikakvu povredu ljudskih prava za koju se Država može smatrati odgovornom. Stoga je Dom proglasio prijavu neprihvatljivom u dijelu u kojem je upućena protiv Države, a prihvatljivom u dijelu u kojem je upućena protiv Federacije.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je utvrdio da je stan "dom" podnosioca prijave u smislu člana 8, pošto u njemu živi od 1992. godine. Napominjući da se odluka od 19. septembra 1996. godine, na kojoj se zasniva prijetnja deložacijom, poziva na zakonske odredbe koje ne postoje i da zato nije očit nikakav zakonski osnov za odluku, Dom je zaključio da prijetnja deložacijom podnosioca prijave nije "u skladu sa zakonom", te da stoga postoji povreda člana 8.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da ukine odluku od 19. septembra 1996. godine i da ne deložira podnosioca prijave iz stana.

Odluka usvojena 17. februara 1998. godine
Odluka uručena 11. marta 1998. godine

Predmet br.:	CH/97/34
Podnosilac prijave:	Jasmin ŠLJIVO
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	10. septembar 1998. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine, bošnjačke nacionalnosti. Podnosioca prijave i njegova dva prijatelja je 23. marta 1996. godine uhapsila policija Republike Srpske. Posjedovali su minu i neku žicu. Osnovni sud je 14. oktobra 1996. godine proglasio podnosioca prijave krivim za "udruživanje radi obavljanja neprijateljskih aktivnosti" i terorizma i osudio ga na sedam godina i šest mjeseci zatvora. Podnosioca prijave je na suđenju zastupao branilac koga je imenovao sud Republike Srpske, koji je nakon toga podnio žalbu protiv odluke nižeg suda. Okružni sud je 5. augusta 1997. godine odbio žalbu. Ministarstvo pravde Republike Srpske je 6. augusta 1997. godine donijelo odluku kojom se podnosilac prijave privremeno oslobađa iz zatvora na šest mjeseci radi liječenja epilepsije u psihijatrijskoj bolnici. Po isteku tog perioda, podnosilac prijave se trebao vratiti u zatvor radi izdržavanja kazne. U vrijeme kada je Dom razmatrao predmet, podnosilac prijave nije bio u zatvoru i izjavio je da ne namjerava da se vrati u Republiku Srpsku radi izdržavanja kazne.

Prihvatljivost

Dom je prijavu proglasio prihvatljivom u dijelu u kojem se odnosi na navodne povrede ljudskih prava podnosioca prijave prema članovima 3, 5 i 6 Konvencije.

Meritum

Član 3 Konvencije

Dom nije utvrdio povredu člana 3 u pogledu postupanja policije prema podnosiocu prijave. Podnosilac prijave nije prezentirao dokaze da su ga tukli ili mu verbalno prijetili, da je to prijavio nekom službeniku odnosno da je to pitanje pokrenuo na svom suđenju ili u nekom drugom kasnijem sudskom postupku. Podnosilac prijave se žalio da mu nije bila pružena nikakva ljekarska njega dok je boravio u pritvoru u policijskoj stanici u Srpskom Sarajevu, te da je njegov kasniji prelazak u psihijatrijsku bolnicu bio neodgovoarajući, s obzirom na njegovo epileptično stanje. Dom je zaključio da nema dovoljno dokaza da se utvrdi povreda člana 3 u vezi s liječenjem podnosioca prijave.

Član 5 Konvencije

Podnosilac prijave je naveo da njegovo hapšenje nije bilo u skladu s članom 5 stav 1, zato što nije bilo "osnovane sumnje" da je počinio krivično djelo. Dom nije na osnovu okolnosti predmeta utvrdio povredu člana 5 stav 1. Međutim, Dom je utvrdio da pritvor podnosioca prijave od gotovo dva dana duže nakon isteka roka u kojem protvorenici trebaju biti izvedeni pred istražnog sudiju predstavlja povredu člana 5 stav 3. Dom je takođe utvrdio da sudska odluka da otvori istragu protiv podnosioca prijave za ratne zločine nije bila u skladu sa članom 5 stav 1, zato što tužena Strana nije dobila prethodno odobrenje Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (ICTY), kako to zahtijevaju Pravila puta.

Predmet br. CH/97/34

Član 6 Konvencije

Podnosilac prijave je naveo da nije mogao dobiti pravnu pomoć po svom izboru zato što advokatima iz Federacije nije dozvoljeno da se pojavljuju pred sudovima Republike Srpske. Međutim, Dom nije utvrdio nijedan dokaz da je podnosilac prijave pokazao želju da angažuje svog advokata, te stoga nije utvrdio povredu člana 6 stav 3(c). Podnosilac prijave je takođe naveo da ga branilac, kojeg je imenovao sud, nije adekvatno branio. Dom je utvrdio da se sudski imenovani branilac nije sastao niti na neki drugi način komunicirao sa podnosiocem prijave u pripremi za suđenje ili neku drugu fazu postupka. Prema tome, Dom je utvrdio povredu člana 6 stav 3(b) zajedno sa članom 6 stav 1. Na kraju, podnosilac prijave je naveo da nije održano javno suđenje, da njegova porodica nije bila obaviještena o suđenju, te da predstavnici međunarodne zajednice nisu prisustvovali suđenju. Međutim, službeni Zapisnik sa suđenja eksplicitno je ukazao na javnu prirodu suđenja, a podnosilac prijave nije prezentirao nijedan dokaz da su njegova porodica ili međunarodna zajednica bili isključeni. Stoga Dom nije utvrdio povredu člana 6 stav 1 u tom pogledu.

Pravni lijekovi

Dom je odlučio da je ova odluka dovoljan pravni lijek za moralnu štetu koju je podnosilac prijave pretrpio.

Mišljenje o neslaganju

Gosp. Mehmed Deković je priložio mišljenje o neslaganju u kojem tvrdi da postoji povreda člana 3 zbog neadekvatnog liječničkog tretmana podnosioca prijave; člana 5 zato što ponašanje podnosioca prijave nije odgovaralo zločinu zbog kojeg mu se sudilo i za koji je proglašen krivim; i člana 6 zato što suđenje nije održano javno i zato što je podnosiocu prijave bila uskraćena pravna pomoć iz Federacije.

Odluka usvojena 16. jula 1998. godine
Odluka uručena 10. septembra 1998. godine

Predmet br:	CH/97/35
Podnosilac prijave:	Mirjana MALIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum objavljivanja:	25. maj 1998. godine

IZVJEŠTAJ O PRIJATELJSKOM RJEŠENJU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanka Bosne i Hercegovine, srpske nacionalnosti. Radila je kao vanredni profesor na Stomatološkom fakultetu Univerziteta u Sarajevu do 2. maja 1992. godine, kada je prestala raditi zbog rata. Odlukom Stomatološkog fakulteta od 11. jula 1992. godine prestao je njen radni odnos sa datumom od 23. maja 1992. godine zbog nedozvoljenog odsustva dužeg od 20 radnih dana. Ona je 20. jula 1992. godine uložila žalbu dekanu Stomatološkog fakulteta, ali nije dobila nikakav odgovor.

Podnosilac prijave je 23. februara 1996. godine podnijela žalbu Ombudsmanu Federacije da je diskriminisana u svom pravu na rad i ekonomsku nezavisnost time što je Stomatološki fakultet prekinuo njen radni odnos i što nije odgovorio na njen zahtjev da bude vraćena na posao, iako su drugi radnici, koji su bošnjačke nacionalnosti, vraćeni na posao. Ombudsman Federacije je istražio žalbeni navod i zaključio da predmet pokreće ozbiljna pitanja diskriminacije po osnovu nacionalnosti, zato što je Stomatološki fakultet, od kraja rata, vratio na posao četiri profesora bošnjačke nacionalnosti, ali podnosioca prijave nije.

Postignuto rješenje

Dom je usvojio izvještaj o prijateljskom rješenju u skladu sa članom IX Sporazuma o ljudskim pravima i pravilom 44 Pravila procedure Doma. Kao dio rješenja, Stomatološki fakultet je pristao da donese rješenje kojim će se poništiti prestanak radnog odnosa podnosioca prijave; da donese odluku kojom će se podnosiocu prijave ponuditi zaposlenje i radne dužnosti vanrednog profesora na Odsjeku oboljenja zuba, sa početkom od 23. maja 1992. godine; da reguliše sve obaveze koje se odnose na plaćanje doprinosa Penzijskom fondu u ime podnosioca prijave, kao i sve druge obaveze određene zakonom u pogledu ostvarivanja njenog prava na penziju, te da reguliše sve ostale obaveze koje se odnose na upisivanje neprekinutog staža u njenu radnu knjižicu i ostale zvanične dokumente Stomatološkog fakulteta, bez prekida od početka njenog radnog odnosa, te da omogući podnosiocu prijave da obavlja svoje zadatke pod istim uslovima obezbijeđenim svim zaposlenima sa istim kvalifikacijama i iskustvom, bez ikakvih ometanja. Podnosilac prijave se složila da odmah prihvati sve odluke Unverziteta nakon njihovog uručenja, bez prava žalbe, da bi se utvrdila njihova valjanost i izvršnost, da neće pokretati nikakva pitanja nakon njihovog uručenja i da neće tražiti neki drugi pravni lijek. Utvrdivši da se rješenje zasniva na poštivanju prava i sloboda iz Sporazuma o ljudskim pravima, Dom je odobrio uslove prijateljskog rješenja.

Izvještaj usvojen 14. maja 1998. godine
Izvještaj objavljen 25. maja 1998. godine

Predmet br.:	CH/97/40
Podnosilac prijave:	Saša GALIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	12. juni 1998. godine (odluka o meritumu)

ODLUKE O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave ima stanarsko pravo na stanu u Sarajevu. On je 10. februara 1992. godine zaključio ugovor o otkupu stana u skladu sa Zakonom o stambenom obezbjeđenju u JNA. Otkupnu cijenu po ugovoru uplatio je 14. februara 1992. godine. Podnosilac prijave je studirao u Francuskoj kada su počela neprijateljstva u Bosni i Hercegovini, a njegova porodica je ostala u njegovom stanu uz njegovo odobrenje. Stan je poslije ostavljen porodici Lika.

Stan je 22. aprila 1995. godine proglašen privremeno napuštenim, a 24. maja 1996. godine trajno napuštenim odlukama Vojnog stambenog fonda po osnovu Zakona o napuštenim stanovima. Ove odluke nisu bile saopštene podnosiocu prijave. Podnosilac prijave je 7. maja 1997. godine podnio žalbu Prvostepenom sudu u Sarajevu, a Sud je 17. juna 1997. godine dodijelio stan u posjed podnosiocu prijave. Porodica Lika se 3. oktobra 1997. godine iselila iz stana, a podnosilac prijave je vraćen u posjed stana. Otac podnosioca prijave je 4. oktobra 1997. godine odluku Suda saopštio Odjeljenju vojno-stambenog fonda. Međutim, podnosilac prijave je kasnije tog dana bio nasilno deložiran iz stana.

Prihvatljivost (*Posebna odluka usvojena 21. februara 1998. godine*)

Napominjući da nije utvrđeno da je podnosiocu prijave na raspolaganju bio neki djelotvoran pravni lijek, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Pozivajući se na predmet *Medan* Dom je zaključio da su odlukom od 24. maja 1996. godine, kojom se stan podnosioca prijave proglašava trajno napuštenim, te deložacijom podnosioca prijave iz stana 4. oktobra 1997. godine povrijeđena njegova prava prema članu 1 Protokola br. 1.

Član 8 Konvencije

Dom je utvrdio da deložacija podnosioca prijave predstavlja uplitanje u njegovo pravo na poštivanje doma. Podnosilac prijave nije dobio kopiju nijedne odluke kojom se odobrava deložacija, tako da mu je bilo nemoguće utvrditi pravni osnov odluke, ako je uopšte postojao. Stoga je Dom zaključio da deložacija nije u skladu sa zakonom i da predstavlja povredu člana 8.

Član 13 Konvencije

Tužena Strana nije sugerisala da postoji neki mehanizam u domaćem zakonu pomoću kojeg bi podnosilac prijave mogao tražiti pravni lijek za povrede svojih prava koje je Dom utvrdio. Prema tome, Dom je utvrdio povredu prava na djelotvoran pravni lijek pred domaćim vlastima, kako je zagarantirano članom 13.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da poduzme sve potrebne korake da dozvoli podnosiocu prijave da se uknjiži kao vlasnik stana. Dom je također naredio Federaciji da poduzme sve potrebne korake da poništi odluku kojom se stan proglašava trajno napuštenim, te da podnosiocu prijave dozvoli da stan vrati u posjed. Uz to, Dom je naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati 4.132 DM zbog nemogućnosti da koristi svoj stan i 16.50 DM za svaki dan nakon datuma uručenja odluke Doma dok podnosilac prijave ne vrati svoj stan u posjed.

Odluka usvojena 8. juna 1998. godine
Odluka uručena 12. juna 1998. godine

Predmet br.:	CH/97/41
Podnosilac prijave:	Milorad MARČETA
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	6. april 1998. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Milorad Marčeta je državljanin Bosne i Hercegovine, srpske nacionalnosti, nastanjen u Saveznoj Republici Jugoslaviji. Gosp. Marčeta se 22. oktobra 1996. godine vratio u Sanski Most da posjeti svoj bivši dom. Njegovo prisustvo je prijavljeno vlastima i nakon toga je uhićen. Na dan njegovog uhićenja, šef policije je naredio da se gosp. Marčeta pritvori na maksimalno tri dana zbog sumnji za neodređeno krivično djelo. Gosp. Marčeta je 25. oktobra 1996. godine optužen za ratne zločine i naređen je njegov pritvor prije suđenja u trajanju od mjesec dana. Advokat gosp. Marčete je dostavio sudu dokumentaciju o njegovom 50 postotnom invaliditetu od januara 1986. godine kao i potvrdu Ministarstva odbrane, kojom se potvrđuje da gosp. Marčeta nije bio pripadnik oružanih snaga od kada je odslužio obavezni vojni rok tokom šezdesetih godina. Gosp. Marčeta je 21. novembra 1996. godine optužen za ratne zločine. Njegov advokat je 27. novembra 1996. godine uložio žalbu, navodeći da nema *prima facie* dokaza o krivici gosp. Marčete, te da ICTY nije dao prethodno odobrenje za gonjenje, kako se zahtijeva Pravilima puta. ICTY je 8. augusta 1997. godine obavijestio bosansku ambasadu u Hagu da nema dovoljno dokaza za gonjenje. Sud i ured tužioca su 12. augusta 1997. godine obaviješteni o odluci ICTY-a i gosp. Marčeta je oslobođen istog dana.

Prihvatljivost

U pogledu žalbenih navoda podnosioca prijave u vezi s njegovim pritvorom i ograničenjem slobode kretanja, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom za razmatranje prema članu 5 stav 1 Konvencije. U pogledu njegovih navoda o diskriminaciji, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom za razmatranje prema članu 5 Konvencije i članovima 9, 12 i 26 Međunarodnog ugovora o građanskim i političkim pravima (u daljem tekstu: ICCPR).

Meritum

Član 5 Konvencije

Napominjući da se Pravila puta primjenjuju kao domaći zakon u Federaciji, te da je gosp. Marčeta bio pritvoren bez prethodnog odobrenja ICTY-a, Dom je utvrdio da gosp. Marčeta nije mogao ni u koje relevantno vrijeme biti zakonski uhićen ili pritvoren zbog optužbi za ratne zločine. Dom je stoga utvrdio da su uhićenje i pritvor gosp. Marčete u suprotnosti sa Pravilima puta. Prema tome, Dom je bio mišljenja da uhićenje i protvor gosp. Marčete predstavljaju povredu njegovog prava na slobodu i sigurnost osobe, kako je zagarantovano članom 5 stav 1.

Diskriminacija

Dom je utvrdio da je gosp. Marčeta žrtva diskriminacije. Gosp. Marčetu su zaustavili stanovnici Sanskog Mosta, a policija ga uhitila zbog srpske nacionalnosti. Uz tolerisanje policije, gosp. Marčetu su pretukli i prijetili mu civili koji su koristili uvredljive izraze u vezi s srpskom nacionalnošću gosp. Marčete i koji su ga povezali sa zvjerstvima koja su navodno počinili bosanski Srbi. Stoga je Dom utvrdio da je gosp. Marčeta po osnovu svoje nacionalnosti diskriminisan u uživanju prava na ličnu slobodu, slobodu kretanja i jednaku zaštitu zakona određenu članom 5 Konvencije i članovima 9, 12 i 26 ICCPR-a.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da gosp. Marčeti isplati 30.000 DM kao kompenzaciju za materijalnu i nematerijalnu štetu.

Mišljenje o neslaganju

Gosp. Masenko-Mavi je priložio mišljenje o djelimičnom neslaganju osporavajući obrazloženje većine o tretiranju pitanja diskriminacije. Prvo je gosp. Masenko-Mavi naveo da diskriminacija nije glavno pitanje u predmetu. Drugo, tvrdi da je bilo dovoljno razmatrati pitanje diskriminacije prema članu 14 Konvencije i da je razmatranje ICCPR-a bilo suvišno.

Odluka usvojena 3. aprila 1998. godine
Odluka uručena 6. aprila 1998. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je dostavila zahtjev za preispitivanje u kojem tvrdi da je iznos koji je Dom dosudio prevelik i da podnosilac prijave nije iscrpio sve domaće pravne lijekove prije pokretanja postupka pred Domom. Napominjući da Sporazum o ljudskim pravima i Pravila procedure Doma ne određuju preispitivanje odluka plenarnog Doma (kao što je odluka o prihvatljivosti i meritumu u ovom predmetu), Dom je odbacio zahtjev tužene Strane.

Odluka usvojena 15. jula 1998. godine
Odluka uručena 22. jula 1998. godine (uz pismenu obavijest)

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA KOMPENZACIJU

Podnosilac prijave je tražio kompenzaciju za sudske i ostale troškove u iznosu od 13. 711 DEM. Dom je zaključio da advokat podnosioca prijave nije identificirao posebne aktivnosti i iznos koji treba platiti za svaku aktivnost, te naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati 1.710 KM na ime kompenzacije za pravne i sudske torškove.

Odluka usvojena 15. decembra 1998. godine

Predmet br.:	CH/97/42
Podnosilac prijave:	Dušan ERAKOVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	15. januar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je nosilac stanarskog prava na stanu u Sarajevu. Grad je napustio u martu 1995. godine radi liječenja. Ubrzo nakon toga, njegov stan je proglašen napuštenim prema Zakonu o napuštenim stanovima (u daljem tekstu: stari Zakon o napuštenim stanovima) i privremeno dodijeljen privremenom korisniku. Podnosilac prijave se 21. juna 1996. godine vratio u Sarajevo, ali je pokušaj da ponovo uđe u svoj stan bio bezuspješan. Stan je u novembru 1996. godine proglašen trajno napuštenim i dodijeljen privremenom korisniku. Podnosilac prijave je u julu 1998. godine dobio odluku prema Zakonu o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima (u daljem tekstu: novi Zakon o napuštenim stanovima), kojom se potvrđuje njegovo stanarsko pravo i kojim mu se daje pravo da stan vrati u posjed. Međutim, odlukom je takođe utvrđeno da je privremeni korisnik dobio novo stanarsko pravo po osnovu ugovora zaključenog 7. januara 1998. godine i da je u taj stan preselio prije 7. februara 1998. godine. Prema novom Zakonu o napuštenim stanovima, davaocu stana na korištenje je stoga naređeno da predmet proslijedi nadležnom kantonalnom organu u roku od 30 dana radi dalje odluke, kojom je stan trebao biti dodijeljen privremenom korisniku ili podnosiocu prijave. Ta odluka još nije bila donesena kada je Dom razmatrao predmet.

Prihvatljivost

Napominjući da je stan podnosioca prijave bio proglašen napuštenim prije 14. decembra 1995. godine, ali zapazivši da se žalbeni navod podnosioca prijave odnosi na situaciju koja je nastavljena i nakon tog datuma, Dom je odlučio da je nadležan *ratione temporis* da ispita predmet. Pošto se od podnosioca prijave nije moglo tražiti da iscrpi još neki pravni lijek propisan domaćim zakonom, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 8 Konvencije

Kao i u predmetu *Kevešević*, Dom je utvrdio da odredbama starog Zakona o napuštenim stanovima nisu ispunjeni standardi "zakona" u smislu člana 8. Prema tome, Dom je utvrdio da je član 8 povrijeđen odlukom da se stan podnosioca prijave proglasi napuštenim. Dom je dalje zapazio da zahtjev podnosioca prijave još nije konačno ispitan u skladu sa rokovima iz novog Zakona o napuštenim stanovima. Stoga postoji povreda prava podnosioca prijave na poštivanje doma prema članu 8 u mjeri u kojoj postupak ispitivanja zahtjeva za preispitivanje nije bio "u skladu sa zakonom".

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Kao i u predmetu *Kevešević,* Dom je utvrdio da odluka, da se stan na kojem neko uživa stanarsko pravo proglasi napuštenim i da se stan dodijeli drugoj osobi, prema starom Zakonu o napuštenim stanovima, *de facto,* predstavlja eksproprijaciju koja nije u skladu sa "uslovima predviđenim zakonom." Prema tome, član 1 Protokola br. 1 je povrijeđen odlukom da se stan podnosioca prijave proglasi trajno napuštenim. S obzirom da njegov zahtjev za vraćanje u posjed nije konačno ispitan u skladu sa rokovima iz novog Zakona o napuštenim stanovima, ni ovaj postupak nije u skladu sa "uslovima predviđenim zakonom". Stoga postoji kontinuirana povreda prava podnosioca prijave prema članu 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da poduzme sve potrebne korake da bez daljeg odlaganja donese odluku o zahtjevu podnosioca prijave za vraćanje u posjed, s ciljem da mu se zahtjev odobri i da se odluka odmah izvrši.

Mišljenje o slaganju

Gosp. Vlatko Markotić, gosp. Vitomir Popović i gosp. Želimir Juka priložili su mišljenje o slaganju u kojem su naglasili da stanarsko pravo ne može prestati zato što osoba ide na liječenje, te da se ratni i poslijeratni zakoni nisu trebali primijeniti na pravo podnosioca prijave da bude vraćen u posjed, zato što na zakonit način nikada nije ni izgubio pravo na stan.

Odluka usvojena 14. januara 1999. godine
Odluka uručena 15. januara 1999. godine

Predmet br.:	CH/97/45
Podnosilac prijave:	Samy HERMAS
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	18. februar 1998. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Samy Hermas je državljanin Bosne i Hercegovine bošnjačke nacionalnosti. On ima i državljanstvo Jordana. Gosp. Hermasa i nekolicinu drugih je 10. februara 1996. godine uhapsila civilna policija bosanskih Hrvata. Odvedeni su u kasarnu u Kiseljaku koju su koristile oružane snage bosanskih Hrvata, gdje su u pritvoru držani 22 dana u hladnim ćelijama. Gosp. Hermas je 2. marta 1996. godine premješten u vojni zatvor, a tokom premještaja je bio teško pretučen. Gosp. Hermasa je u maju 1996. godine upravnik zatvora obavijestio da ga drže u očekivanju razmjene za zatvorenike hrvatske nacionalnosti koje je držala Vlada Bosne i Hercegovine. Gosp. Hermas je ostao u vojnom zatvoru do 27. juna 1996. godine. U tom periodu je morao raditi na čišćenju kasarne i prenosu opreme. On je 27. juna 1996. godine izveden pred istražnog sudiju koji je zvanično naredio njegov pritvor, kako se čini zbog optužbi za ratne zločine. Gosp. Hermas je 25. jula 1996. godine suočen sa jednom ženom koju je navodno mučio, ali ga ona nije prepoznala. Viši sud u Travniku je naredio da bude oslobođen. Protiv ove odluke je podnesena žalba, pa je naređeno da gosp. Hermas bude zadržan u pritvoru još mjesec dana. Gosp. Hermas je 7. augusta 1996. godine oslobođen u blizini Mostara u okviru razmjene zarobljenika.

Prihvatljivost

Argument tužene Strane, da je podnosilac prijave mogao da se obrati nadležnom ministru pravde i sudu radi naknade štete proistekle iz njegovog pritvora, Dom je protumačio kao izjavu da zakon Federacije određuje "izvršivo pravo na naknadu" zbog pritvora koji je pretrpio usljed kršenja člana 5. Da je Dom prihvatio ovaj argument, tada bi se podrazumijevalo da nije bilo povrede člana 5. Dom je ovaj prigovor uzeo u obzir u meritumu, a prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 3 Konvencije

Dom je zaključio da fizičko nasilje koje je podnosilac prijave pretrpio dok je bio u pritvoru predstavlja nehumano ili degradirajuće postupanje i povredu člana 3. Dom je zaključio da držanje podnosioca prijave u stanju produžene neizvjesnosti u smislu njegove moguće sudbine, što je dalje bilo otežano prijetnjama smrću i teškom povredom, takođe predstavlja kršenje člana 3.

Član 4 Konvencije

U svjetlu nezakonitog pritvora podnosica prijave koji predstavlja povredu člana 5 Konvencije, Dom je zaključio da njegov prisilni rad za vrijeme pritvora predstavlja povredu člana 4.

Član 5 Konvencije

Dom je zaključio da pritvor podnosioca prijave samo radi njegove razmjene za druge zatvorenike predstavlja povredu člana 5 stav 1. Dom je utvrdio povredu člana 5 stav 2 zbog činjenice da gosp. Hermas četiri i po mjeseca nije bio obaviješten o osnovama svog uhićenja. Dom je utvrdio povredu člana 5 stav 4 zato što podnosiocu prijave nije bio dostupan nijedan pravni lijek dok nije bio izveden

pred istražnog sudiju. Dom je utvrdio povredu člana 5 stav 5 zato što pravo na kompenzaciju prema zakonu Federacije nije djelotvoran pravni lijek.

Član 13 Konvencije

Dom je utvrdio da nije pokrenuto nijedno izdvojeno pitanje prema članu 13 u vezi s povredama članova 4 i 5 Konvencije. Međutim, Dom je zaključio da nije bio određen adekvatan pravni lijek u vezi s povredom člana 3 Konvencije. Stoga postoji povreda člana 13 Konvencije.

Diskriminacija

Dom je utvrdio da pritvor podnosioca prijave samo radi razmjene zatvorenika predstavlja diskriminaciju po osnovu njegove vjerske i nacionalne pripadnosti. Dom je utvrdio povrede člana 14 u vezi s povredama članova 3, 4 i 5 Konvencije.

Pravni lijekovi

Podnosilac prijave je od Federacije tražio pismeno izvinjenje. Dom je odlučio da njegova odluka predstavlja dovoljan pravni lijek u tom pogledu. Podnosilac prijave je takođe tražio od Doma da naredi vlastima Federacije da izdaju pismenu potvrdu da on nije bio pod istragom ili sumnjom u pogledu njegove uloge u ratu. Dom je utvrdio da je ovaj zahtjev van okvira predmeta. Dom je naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati iznos od 10.000 DEM kao naknadu za moralnu štetu, 6.500 DEM za izgubljeni prihod i 1.500 DEM za gubitak jedne godine studija.

Odluka usvojena 16. januara 1998. godine
Odluka uručena 18. februara 1998. godine

Predmet br.:	CH/97/46
Podnosilac prijave:	Ivica KEVEŠEVIĆ
Tužena strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	10. septembar 1998. godine (odluka o meritumu)

ODLUKE O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine porijeklom Hrvat. Svoj stan u Varešu, na kojem je bio nosilac stanarskog prava, napustio je 1993. godine, nakon što je grad prešao pod kontrolu Armije Republike Bosne i Hercegovine. U julu 1995. godine sin podnosioca prijave, a zatim u aprilu 1996. podnosilac prijave i njegova supruga su se vratili u stan. Stan podnosioca prijave je 22. novembra 1996. godine proglašen trajno napuštenim prema članu 10. starog Zakona o napuštenim stanovim. Podnosilac prijave je 26. novembra 1996. godine uložio žalbu protiv ove odluke Ministarstvu za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, koje je 28. novembra 1996. godine odbilo žalbu. Podnosilac prijave i njegova obitelj su deložirani 28. novembra 1996. godine. Dom je 11. marta 1998. godine održao raspravu na kojoj je zastupnik tužene Strane naglasio volju da se postigne prijateljsko rješenje. Međutim, podnosilac prijave je nakon rasprave u nekoliko navrata obavijestio Dom da nije vraćen u posjed svog stana.

Prihvatljivost (*Posebna odluka usvojena 16. januara 1998. godine*)

Napominjući da tužena Strana nije navela nijedan prigovor na prihvatljivost prijave, te da nije navela da postoji neki drugi djelotvoran alternativni pravni lijek koji bi podnosilac prijave trebao iscrpiti, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je utvrdio da su veze koje podnosioca prijave vežu sa njegovim prijeratnim stanom dovoljne da se isti može smatrati njegovim "domom" u smislu člana 8 stav 1 Konvencije. Utvrdivši da je odlukom od 22. novembra 1996. godine i kasnijom deložacijom došlo do uplitanja u pravo podnosioca prijave na poštivanje njegovog "doma" u smislu člana 8, Dom je razmatrao da li je to uplitanje bilo u "skladu sa zakonom", kako zahtijeva član 8. Dom je podsjetio da, da bi odredba ispunila standarde "zakona" onako kako treba razumjeti ovaj izraz u smislu člana 8, ona mora biti dovoljno pristupačna i mora se formulisati sa dovoljno preciznosti da bi omogućila građaninu da podesi svoje ponašanje.

U pogledu prvog uslova, Dom je zapazio da stari Zakon o napuštenim stanovima određuje rok od sedam ili petnaest dana od datuma objave Odluke o prestanku ratnog stanja u kojem zainteresirane osobe mogu tražiti pravo na povratak u stan na kome su imali stanarsko pravo. Ovu odluku je 22. decembra 1995. godine donijelo Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine i isti dan je postavilo na oglasnu ploču zgrade Predsjedništva u Sarajevu sa stupanjem Odluke na snagu istog dana. S obzirom na veliki broj osoba sa mogućim interesom za predmetne zakonske odredbe, kao i na činjenicu da su se ove osobe nalazile širom zemlje, pa i u inostranstvu, Dom je utvrdio da je bilo potpuno nerealno očekivati da te osobe saznaju sadržaj obavijesti postavljene na jednu jedinu oglasnu ploču u glavnom gradu. Stoga stari Zakon o napuštenim stanovima nije bio "dostupan".

U pogledu drugog uslova, Dom je utvrdio da je poštivanje rokova iz starog Zakona o napuštenim stanovima bilo praktično nemoguće. Nije prihvatljivo da se zakonom trajno uskrate prava osobama ako ne ispune potpuno nerazuman uvjet, kakav je dati rok, koji nije mogla ispuniti velika većina onih na koje se odnosio. Stoga je Dom utvrdio da stari Zakon o napuštenim stanovina nije ispunio

standarde "zakona" onako kako ovaj izraz treba razumjeti u smislu člana 8, te da postoji povreda prava podnosioca prijave na poštivanje njegovog doma prema članu 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz istih razloga navedenih u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8, Dom je utvrdio da je uplitanje u pravo podnosioca prijave na mirno uživanje imovine bilo u suprotnosti sa zakonom, te da stoga postoji povreda člana 1 Protokola br. 1.

Diskriminacija

Dom je utvrdio da podnosilac prijave nije predočio dovoljno dokaza da je njegova nacionalna ili etnička pripadnost motivirala vlasti da njegov stan proglase napuštenim i da njega i njegovu porodicu deložiraju, te stoga nije mogao zaključiti da je bio diskriminisan.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da poduzme sve potrebne korake da poništi odluku od 22. novembra 1996. godine kojom se stan proglašava napuštenim i da podnosioca prijave vrati u posjed stana.

Mišljenja o neslaganju

Gosp. Manfred Nowak je priložio mišljenje o neslaganju u kojem tvrdi da je Dom trebao razmatrati pitanje diskriminacije prema članu II stav 2(b) Sporazuma o ljudskim pravima u vezi s pravom na imovinu i pravom na poštivanja doma.

Gosp. Jakob Möller je priložio mišljenje o neslaganju u kojem tvrdi da je navod podnosioca prijave, da je jedini razlog za njegovu deložaciju bio to što je po nacionalnosti Hrvat, bio dovoljan da se uzdrži od utvrđivanja povrede člana 14 u vezi s članom 8 Konvencije i članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Odluka usvojena 15. jula 1998. godine
Odluka uručena 10. septembra 1998. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA KOMPENZACIJU

Podnosilac prijave je tražio kompenzaciju u iznosu od 6.500 KM za sljedeće stavke: (1) devastaciju stana; (2) pokretnu imovinu u stanu; (3) duševnu patnju podnosioca prijave i liječenje; (4) najamninu koju je podnosilac prijave morao plaćati za stanovanje na drugom mjestu; (5) troškove za pravne savjete i ostale troškove; (6) troškove ponovnog priključenja njegove telefonske linije. Dom je utvrdio da podnosilac prijave nije potkrijepio svoje navode za stavke (1) i (2). U pogledu stavke (3), Dom je naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati iznos od 1.500 KM za nematerijalnu štetu. U pogledu stavke (4), Dom je naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati iznos od 2.500 KM za materijalnu štetu. U pogledu stavke (5), Dom je utvrdio da nije odgovarajuće da dosudi isplatu za pravne troškove zato što podnosioca prijave nije zastupao advokat, ali je naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati 250 KM na ime kompenzacije za ostale troškove. Dom je utvrdio da podnosilac prijave nije potkrijepio svoj zahtjev iz stavke (6).

Mišljenje o neslaganju

Gosp. Manfred Nowak je priložio mišljenje o djelimičnom neslaganju navodeći da je Dom trebao ocijeniti ozbiljnost povreda ljudskih prava i količinu patnje koju su te povrede uzrokovale, te na osnovu takve ocjene, odlučiti o odgovarajućem pravnom lijeku i dosuditi pravičan iznos kompenzacije u obliku paušalnog iznosa. Umjesto da troši vrijeme na dugu "aktivnost utvrđivanja činjenica" o tome koliko je štete zaista prouzrokovano i da li je opravdan iznos od 650 KM za troškove pravnog savjeta, Dom je trebao dosuditi podnosiocu prijave paušalni iznos od najmanje 6.500 KM kao kompenzaciju za materijalnu štetu i duševnu bol.

Predmet br. CH/97/46

Odluka usvojena 15. maja 1999. godine
Odluka uručena (uz pismenu obavijest) 24. augusta 1999. godine

Predmeti br.:	CH/97/48 i dr.
Podnosioci prijava:	Milovan POROPAT i drugi
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naziv:	"4 predmeta stare devizne štednje"
Datum uručenja:	9. juni 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su državljani Bosne i Hercegovine. Prije raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije oni su ulagali devize kod bivših komercijalnih banaka u toj zemlji. Zbog rastuće nestašice deviza i drugih ekonomskih problema isplata sredstava sa ovih "starih" deviznih računa progresivno je organičavana po zakonima koji su doneseni tokom 1980-tih i početkom 1990-tih. Prije, u toku i nakon rata u Bosni i Hercegovini podnosioci prijava uglavnom nisu bili u mogućnosti da podižu novac sa svojih računa. Oni su pokrenuli sudske postupke u ovoj stvari, ali u periodu kada je Dom razmatrao predmet, njihove tužbe su bile bezuspješne, a postupci su još uvijek bili u toku.

U skladu sa zakonima koje je Federacija Bosne i Hercegovine usvojila 1997. i 1998. godine, a posebno Zakonom o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana u procesu privatizacije, potraživanja građana po osnovu stare devizne štednje trebaju biti riješena u procesu privatizacije imovine u društvenom i javnom vlasništvu. Kao i u slučaju potraživanja penzionera, vojnika i radnika u preduzećima koja su prije bila u društvenom vlasništvu, stanja štednje treba evidentirati na "Jedinstvenom računu građana" koji se vodi u Federalnom zavodu za platni promet. Umjesto isplate neisplaćenih penzija, plata ili štednje Zavod izdaje "certifikate" u odgovarajućim iznosima. Prema relevantnim zakonskim odredbama ovi certifikati se mogu koristiti u procesu privatizacije za kupovinu stanova, opštinskih poslovnih prostora i dionica, te sredstava preduzeća.

Nijedan podnosilac prijave nije dosad uzeo učešće u procesu privatizacije. Umjesto toga, oni žele da im se isplati gotovina sa njihovih bankovnih računa. Upotreba gore pomenutih certifikata u procesu privatizacije, navodno, nije opcija koja im odgovara pošto već posjeduju privatne kuće, a ne trebaju im sredstva koja se nude u procesu privatizacije ili nemaju dodatni gotov novac koji je neophodan za kupovinu takvih sredstava. Podnosioci prijava tvrde da će uskoro biti prisiljeni da prodaju svoje ceritifikate na sekundarnom tržištu, gdje su se, prema oglasima u dnevnim listovima od februara 2000. godine, takvi certifikati nudili na prodaju po cijeni od oko 5 procenata od njihove nominalne vrijednosti. Podnosioci prijava su se žalili da su povrijeđena njihova prava na mirno uživanje imovine i na pravičnu rapravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristrasnim sudom.

Prihvatljivost

Napominjući da su navodi podnosilaca prijava protiv dotičnih banaka ostali važeći i nakon stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma, Dom je utvrdio da je nadležan *ratione temporis* da ispita predmet. Takođe je utvrdio da je nadležan *ratione personae* da razmatra prijave u pogledu Države i Federacije. Dom je dalje utvrdio da podnosiocima prijava nije bio dostupan nijedan djelotvoran pravni lijek koji su trebali iscrpiti, te je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je utvrdio da su Država i Federacija povrijedile prava podnosilaca prijava prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. U tom pogledu, Dom je bio mišljenja da Država nije poduzela adekvatne korake u vezi stare devizne štednje da osigura prava podnosilaca prijava, a da je

Federacija poduzela mjeru u pogledu ove štednje, koja je podnosiocima prijava nametnula "pojedinačan i prevelik" teret. U svjetlu ovih zaključaka, Dom je odlučio da nije potrebno ispitivati žalbene navode podnosilaca prijava prema članu 6 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da izmijeni program privatizacije da bi se postigla pravična ravnoteža između opšteg interesa i zaštite imovinskih prava podnosilaca prijava kao imalaca računa stare devizne štednje. Dom nije naredio nijedan pravni lijek u pogledu povrede imovinskih prava podnosilaca prijava od strane Države. Međutim, objema tuženim Stranama je naređeno da podnosiocima prijava nadoknade sudske troškove.

Mišljenje o neslaganju

Gđa Michèle Picard je priložila mišljenje o djelimičnom neslaganju u kojem tvrdi da je Dom prekoračio svoju nadležnost u donošenju odluke o tome koje bi bilo pravo rješenje za Državu u odgovoru na pitanje stare devizne štednje, sve dok poduzetoj mjeri očigledno ne nedostaje razumna osnova. Stoga je glasala protiv utvrđivanja povrede od strane Države.

Gosp. Giovanni Grasso i gosp. Viktor Masenko-Mavi su priložili mišljenje o djelimičnom neslaganju u kojem navode da postoji povreda člana 6 Konvencije u tri predmeta, za koju je odgovorna Federacija.

Gosp. Dietrich Rauschning je priložio mišljenje o djelimičnom neslaganju u kojem navodi da nepostupanje Države ne predstavlja ni lišavanje, niti kontrolu upotrebe sredstava položenih u bankama, te da stoga Dom nije trebao utvrditi povredu od strane Države.

Gosp. Jakob Möller, kome su se pridružili gosp. Hasan Balić, gosp. Želimir Juka, gosp. Viktor Masenko-Mavi i gosp. Mato Tadić, priložili su mišljenje o djelimičnom neslaganju po pitanju pravnih lijekova, u kome navode da je Dom trebao narediti Državi da prizna svoj dio odgovornosti za donošenje pravednog i jednakog rješenja za pitanje stare devizne štednje.

Gosp. Miodrag Pajić i gosp. Vitomir Popović su priložili mišljenje o djelimičnom neslaganju u kome navode da su prijave trebale biti proglašene neprihvatljivim kao nespojive *ratione temporis* i *ratione materiae*, te da pravni lijek koji je Dom naredio nije djelotvoran.

Gosp. Andrew Grotrian je priložio mišljenje o djelimičnom neslaganju u kome navodi da Dom nije trebao utvrditi povredu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju od strane Države, nego da je u tri predmeta trebao utvrditi povredu člana 6 Konvencije od strane Federacije.

Odluka usvojena 10. maja 2000. godine
Odluka uručena 9. juna 2000. godine

Predmet br.:	CH/97/49
Podnosilac prijave:	Vladan ĐURIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	13. januar 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnositelj prijave, državljanin Bosne i Hercegovine, bio je nositelj stanarskog prava na stanu u Sarajevu. Krajem 1992. podnositelj prijave je, uz odobrenje nadležnih vlasti, otišao na liječenje u inozemstvo. Tokom 1994. godine davatelj stana na korištenje, "Energoinvest Birotehnika", je dodijelio stan privremenom korisniku, radniku "Energoinvesta Birotehnika". Podnositelj prijave se u Bosnu i Hercegovinu vratio 1996. godine, očekujući da će stanovati u svom stanu, ali je privremeni korisnik još uvijek koristio stan. "Energoinvest Birotehnika" je tražio od Općinskog sekretarijata za stambena pitanja da stan proglasi napuštenim i da poništi stanarsko pravo podnositelja prijave. Zahtjev "Energoinvesta Birotehnika" je usvojen i stanarsko pravo podnosioca prijave je prestalo, a stan je proglašen trajno napuštenim prema starom Zakonu o napuštenim stanovima. Nakon perioda u kojem je podnositelj prijave stanovao zajedno sa privremenim korisnikom i njegovom obitelji, zabranjen mu je pristup stanu. Podnositelj prijave je 1998. godine podnio Općinskom sekretarijatu za stambena pitanja zahtjev za vraćanje u posjed stana prema novom Zakonu o napuštenim stanovima.

Prihvatljivost

Dom zaključuje da su se domaći pravni lijekovi, koji su vjerovatno djelotvorni u teoriji, pokazali potpuno nedjelotvornim u praksi. Stoga je Dom utvrdio da se od podnositelja prijave nije moglo tražiti da iscrpi domaće pravne lijekove, te je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 8 Konvencije

Kao i u predmetima *Kevešević i Onić*, Dom je utvrdio da odredbe starog Zakona o napuštenim stanovima, uključujući one koje se odnose na ovaj predmet, nisu ispunile standarde "zakona" prema članu 8. Stoga, proglašenje stana podnositelja prijave napuštenim nije izvršeno "u skladu sa zakonom", kako zahtijeva član 8 stav 2, te je zato utvrđena povreda člana 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Kao i u predmetima *Kevešević* i *Onić*, Dom je utvrdio da stanarsko pravo podnositelja prijave na predmetnom stanu predstavlja "posjed" u smislu člana 1 Protokola br. 1, da odluka kojom se stan na kome neko uživa stanarsko pravo proglašava napuštenim, a stan dodjeljuje drugoj osobi prema starom Zakonu o napuštenim stanovima, predstavlja *de facto* eksproprijaciju koja nije izvršena "pod uvjetima predviđenim zakonom", te da stoga predstavlja povredu člana 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Napominjući da je ponašanje vlasti bio osnovni razlog kašnjenja postupka u predmetu podnositelja prijave, te da bi brzo rješenje spora bilo od posebne važnosti za podnositelja prijave, s obzirom da se pitanje odnosi na njegov dom i imovinu, Dom je utvrdio povredu člana 6 stav 1 u tome što postupak nije okončan u razumnom roku.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da poduzme sve potrebne korake da podnositelju prijave omogući da se što prije vrati u svoj stan.

Odluka usvojena 9. decembra 1999. godine
Odluka uručena 13. januara 2000. godine

Predmet br.:	CH/97/50
Podnosilac prijave:	Edita RAJIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	7. april 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je po nacionalnosti Hrvatica i nastavnica likovnog odgoja iz Semizovca kod Vogošće. Tokom rata, kada je teritorija na kojoj je ona predavala bila pod kontrolom srpskih snaga, ona je ostala tu i nastavila da radi kao nastavnica. Nakon završetka rata i integracije Vogošće u Federaciju, podnosilac prijave je željela da nastavi raditi u toj školi. Međutim, ona nije pozvana da se vrati na posao već joj je rečeno da učestvuje u konkursu za radna mjesta. Ona je učestovala ali nije primljena. Podnosilac prijave je koristila pravni lijek da bi se vratila na svoje radno mjesto, ali je njena tužba odbijena u prvom stepenu na osnovu toga što se podnosilac prijave, ostankom na teritoriji koja je bila pod kontrolom srpskih snaga, "stavila na stranu agresora". Dok je njena žalba pred Kantonalnim sudom u Sarajevu bila u toku, podnosilac prijave je našla novi posao u drugoj školi u Sarajevu. Podnosilac prijave se žalila da je bila diskriminisana u uživanju prava na rad zagarantovanog članom 6 Međunarodnog ugovora o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (u daljem tekstu: ICESCR) u vezi sa članom 5(e)(i) Međunarodne konvencije o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (u daljem tekstu: CERD), jer su na posao vraćeni uglavnom nastavnici bošnjačke nacionalnosti.

Prihvatljivost

Općinski sud II u Sarajevu je 18. novembra 1997. godine donio presudu. Podnosilac prijave se žalila. Općinski sud se suočio sa problemima kod dostavljanja presude zastupniku podnosioca prijave i nije imao evidentiran datum uručenja, te je stoga zatražio od zastupnika podnosioca prijave da navede kada je ona primila presudu. Pošto zastupnik nije dostavila ovu informaciju, sud je odbio da proslijedi žalbu i spis višem sudu. Dom je zapazio da na podnosiocu prijave ne treba biti teret dokazivanja da li je žalba blagovremeno podnesena. Stoga, ako sud ne može da odredi kada je presuda uručena, čini se da ne postoji osnova po kojoj bi se zaključilo da žalba nije blagovremeno podnesena i odbilo prosljeđivanje predmeta višestepenom sudu, kako je učinjeno u ovom predmetu. U svakom slučaju, Općinski sud bi imao mogućnost da odbije žalbu rješenjem na koje se podnosilac prijave mogla žaliti. To nije učinjeno u ovom slučaju. Dakle, propust Općinskog suda da pokrene postupak po žalbi podnosioca prijave zasnovan je na pogrešnoj primjeni domaćeg zakona. Dom je radi toga zaključio da podnosilac prijave nije imala na raspolaganju nikakav djelotvoran pravni lijek te je prijavu proglasio prihvatljivom, bez obzira na činjenicu da je domaći sudski postupak bio u toku.

Meritum

Diskriminacija

Dom je ustanovio da je retroaktivnim raskidom radnog odnosa podnosioca prijave od strane škole prekršeno njeno pravo da ne bude diskriminisana u uživanju prava na rad propisanog članom 6 ICESCR-a, te u uživanju prava na rad, na slobodan izbor rada i na zaštitu u slučaju nezaposlenosti prema članu 5 CERD-a. Dom je ustanovio da je pravi razlog prestanka radnog odnosa bila činjenica da podnosilac prijave nije izbjegla na teritoriju koja je bila pod kontrolom Armije Republike Bosne i Hercegovine i smatrao da to predstavlja neopravdano različito postupanje.

Član 6 Konvencije

Dom je ustanovio da je odlaganje prosljeđivanja predmeta iz Općinskog suda drugostepenom sudu

prekršilo pravo podnosioca prijave na raspravu u razumnom vremenu. Dom je ustanovio da je presuda Općinskog suda, u kojoj je navedeno da je prekid bio zakonit jer se podnosilac prijave "stavila na stranu agresora", dodala novi bitan argument osnovnom obrazloženju škole koji podnosilac prijave nije mogla pobiti u toku rasprave te da se, radi toga, suđenje nije moglo smatrati pravičnim u smislu člana 6.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati iznos od 12.886 KM na ime kompenzacije za izgubljene lične dohotke i za troškove postupka.

Odluka usvojena 3. aprila 2000. godine
Odluka uručena 7. aprila 2000. godine

Predmet br.:	CH/97/51
Podnosilac prijave:	Marija STANIVUK
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. juni 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave, srpske nacionalnosti, je prije rata vodila frizerski salon u Sarajevu, ali je živjela na Grbavici. Ona je 12. jula 1991. godine zaključila ugovor o zakupu sa Sarajevostanom (općinska/kantonalna institucija odgovorna za održavanje državne imovine) o korištenju prostorija na neodređeno vrijeme. U toku rata, ona nije mogla preći liniju fronta kako bi došla od kuće do radnje. Nakon rata R.M., Bošnjakinja koja tu sada vodi brijačnicu, ju je spriječila da uđe u svoju radnju. Privremeni ugovor o zakupu za brijačnicu zaključen je i potpisan 10. decembra 1994. godine između općine Novo Sarajevo i R.M. Uslovi iz ugovora su bili da će radnja biti pod zakupom godinu dana po prestanku rata. Podnosilac prijave se žalila općini Novo Sarajevo 6. maja 1996. godine tražeći vraćanje u posjed predmetnih prostorija i pokrenula sudski postupak da bi to okončala. Ovaj postupak je trajao od 1996. godine i stalno je odgađan.

Prihvatljivost

Smatrajući da nije utvrđeno da je podnosiocu prijave bio dostupan djelotvoran pravni lijek, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je ustanovio da postoji spor u pogledu "građanskih prava" podnosioca prijave u smislu člana 6 stav 1, ali nije ustanovio nikakve dokaze da je Općinski sud u Sarajevu bio pristrasan pri ispitivanju tužbe podnosioca prijave. Dom je, međutim, zaključio da je suđenje trajalo duže nego što bi to bilo razumno, jer je njen predmet bio u postupku tri godine i jer je održano deset ročišta. On je takođe zapazio da bi brzo rješenje spora bilo od posebne važnosti za podnosioca prijave jer se pitanje ticalo njenih sredstava za život. Radi toga, Dom je ustanovio da je došlo do povrede člana 6.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je takođe ustanovio da su preduzetništvo podnosioca prijave, uključujući i pravo podnosioca prijave da po zakupu koristi poslovni prostor, njena ekonomska sredstva koja predstavljaju "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Općina Novo Sarajevo se zadržavanjem poslovnog prostora u suprotnosti sa svojom obavezom iz ugovora o zakupu umiješala u prava podnosioca prijave po ovoj odredbi. Iako su se prostorije mogle opravdano dodijeliti M.R. u situaciji koja je nastala u ratu, zakup sa podnosiocem prijave nikada nije zakonski raskinut nakon završetka rata. Zbog toga, odbijanje općine Novo Sarajevo da podnosiocu prijave dozvoli da se vrati u te prostorije nije bilo " u skladu sa uslovima predviđenim zakonom" kako se zahtijeva članom 1 Protokola br. 1. Dom je radi toga ustanovio povredu člana 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da vrati podnosioca prijave u poslovni prostor i da joj isplati kompenzaciju za izgubljene prihode za period od januara 1997. do juna 1999. godine u iznosu od 7.500 KM. On je dosudio i dodatnu kompenzaciju za izgubljene prihode u iznosu od 250 KM mjesečno za svaki mjesec počev od 1. jula 1999. godine u kojem podnosilac prijave ne bude vraćena u posjed

poslovnog prostora, i 1.000 KM na ime troškova postupka.

Odluka usvojena 13. maja 1999. godine
Odluka uručena 11. juna 1999. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kome je obrazložila da prijava treba biti proglašena neprihvatljivom zbog toga što se još nije pokazalo da dostupni domaći pravni lijekovi nisu efikasni; da nije došlo do povrede člana 6 Konvencije; i da nije došlo do povrede člana 1 Protokola br. 1. Dom je ustanovio da predmet ne pokreće ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma o ljudskim pravima ili ozbiljno pitanje od opšteg značaja, i da ukupne okolnosti ne opravdavaju preispitivanje odluke. Dom je radi toga odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 9. septembra 1999. godine

Predmet br.:	CH/97/58
Podnosilac prijave:	Dušanka ONIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	12. februar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave ima stanarsko pravo na stanu u Sarajevu. Nakon posjete svojoj porodici na Grbavici u maju 1992. godine nije se mogla vratiti u svoj stan usljed neprijateljstava. Godine 1993. stan je proglašen napuštenim i privremeno dodijeljen osobi L.O. Zahtjev podnosioca prijave za vraćanje stana u posjed je odbijen 1996. godine kao neblagovremen prema starom Zakonu o napuštenim stanovima. U julu 1998. godine podnosilac prijave je dobila odluku po novom Zakonu o napuštenim stanovima, kojom je potvrđeno njeno stanarsko pravo, dozvoljeno da vrati stan u posjed i naređena deložacija osobe L.O. u roku od 90 dana. Međutim, nikada se nije smatralo da osobi L.O. treba alternativni smještaj u skladu sa novim Zakonom o napuštenim stanovima. U septembru 1998. godine podnosilac prijave je podnijela zahtjev za izvršenje odluke iz jula 1998. godine, ali nikada nije dobila odluku.

Prihvatljivost

Zapažajući da je stan podnosioca prijave proglašen napuštenim prije 14. decembra 1995. godine ali da se žalba podnosioca prijave odnosila na situaciju koja se nastavila do danas, Dom je odlučio da je nadležan *ratione temporis* da ispita predmet. Dom je zauzeo stav da domaći pravni lijekovi dostupni podnosiocu prijave "moraju biti dovoljno izvjesni ne samo u teoriji, nego i u praksi, i ukoliko to nisu, nedostajaće im neophodna pristupačnost i djelotvornost... [Š]taviše,... u primjeni pravila o iscpljivanju neophodno je realno voditi računa ne samo o postojanju uobičajenih pravnih lijekova u pravnom sistemu... nego i o opštem pravnom i političkom kontekstu u kojem oni djeluju kao i ličnim okolnostima podnosilaca prijava." Uvjerivši se da se od podnosioca prijave u ovom predmetu ne može zahtijevati da iscrpi dodatne pravne lijekove propisane domaćim zakonom, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom se pozvao na praksu iz odluke *Kevešević*, u kojoj je ustanovio da su veze podnosioca prijave sa njegovim/njenim predratnim stanom bile dovoljne da bi se on smatrao njegovim/njenim "domom" u smislu člana 8 stav 1 Konvencije. Dom je ustanovio da je odbijanje vlasti da dozvole podnosiocu prijave da se vrati u svoj stan predstavljalo nastavljeno uplitanje u njeno pravo na poštivanje doma u smislu člana 8. Kao u odluci *Kevešević*, Dom je ustanovio da odredbe starog Zakona o napuštenim stanovima, kako su primijenjene u konkretnom predmetu, nisu udovoljile standardima "zakona" u smislu člana 8 Konvencije. Što se tiče primjene novog Zakona o napuštenim stanovima, Dom je zapazio da odluka iz jula 1998. godine u korist podnosioca prijave još nije bila izvršena. Dom je zaključio da nije dokazano da je podnosilac prijave obaviještena, barem 30 dana prije isteka roka od 90 dana za L.O. da isprazni stan, ni o kakvim izvanrednim okolnostima koje opravdavaju produžetak ovog roka u skladu sa članom 7. stav 3. novog Zakona o napuštenim stanovima. Prema tome, procedura prema novom Zakonu o napuštenim stanovima nije bila ni "u skladu sa zakonom". U zaključku, član 8 je prekršen s obzirom na odbijanje prema starom Zakonu o napuštenim stanovima da se dozvoli podnosiocu prijave da se vrati u svoj stan i na propust da se izvrši odluka iz jula 1998. godine u skladu sa novim Zakonom o napuštenim stanovima kojom joj se dozvoljava da se vrati.

Predmet br. CH/97/58

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je ponovo potvrdio da se stanarsko pravo može smatrati "imovinom" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Kao u predmetu *Kevešević*, Dom je ustanovio da odluka kojom se stan, na kome neko ima stanarsko pravo, proglašava napuštenim i dodjeljivanje takvog stana drugoj osobi u skladu sa starim Zakonom o napuštenim stanovima, predstavljaju *de facto* expropriaciju koja "nije u skladu sa uslovima propisanim zakonom" kako se zahtijeva članom 1. Protokola br. 1. Prema tome, odredba je prekršena odbijanjem vlasti prema starom Zakonu o napuštenim stanovima da priznaju stanarsko pravo podnosioca prijave i dozvole joj da se vrati u svoj stan. Dom je dalje ustanovio da neizvršenje odluke iz jula 1998. godine, kojom se podnosiocu prijave dozvoljava da se vrati, nije bilo "u skladu sa uslovima propisanim zakonom" te da je, stoga, bilo i u suprotnosti sa članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da preduzme sve potrebne korake da omogući podnosiocu prijave da se hitno vrati u svoj stan.

Mišljenje o slaganju

Zapažajući da se stanarsko pravo ne može izgubiti zbog posjete porodici preko vikenda, gosp. Vlatko Markotić i gosp. Želimir Juka priložili su svoje mišljenje o slaganju u kome su iznijeli svoje mišljenje da podnosilac prijave nije bila dužna da ponovo stekne stanarsko pravo jer ga nikada nije ni izgubila.

Odluka usvojena 12. januara 1999. godine
Odluka uručena 12. februara 1999. godine

Predmet br.:	CH/97/59
Podnosilac prijave:	Nail RIZVANOVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	12. juni 1998. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Okružni vojni sud u Zenici je 4. avgusta 1993. godine osudio podnosioca prijave na smrt zbog zločina ubistva majke i oca u Rebrovcu i silovanja i pokušaja silovanja njihove dvije kćerke tinejdžerke koje je počinio 17. juna 1993. godine. Sve kasnije žalbe (Vrhovnom sudu, Okružnom vojnom sudu i Predsjedništvu) da se ukine smrtna kazna su odbijene. Gosp. Rizvanović je 9. avgusta 1997. godine tražio pomoć Doma koji je izdao privremenu mjeru naređujući Federaciji da obustavi izvršenje kazne dok Dom ne razmotri predmet.

Prihvatljivost

Federacija je 25. maja 1998. godine dostavila Domu svoja zapažanja u odgovoru na zahtjev gosp. Rizvanovića za novčanu kompenzaciju za strah koji je pretrpio zbog smrtne kazne. Federacija je ostala pri tome da nisu iscrpljeni domaći pravni lijekovi jer su zahtjev gosp. Rizvanovića za pomilovanjem i zahtjev za ublažavanje kazne bili još u toku. Međutim, rok za dostavljanje zapažanja je bio 10. novembar 1997. godine pa je Dom odbio da razmotri prigovore Federacije na prihvatljivost. Pored toga, Dom je obrazložio da samo pokretanje postupka za pomilovanje i ublažavanje kazne ne mogu garantovati da će gosp. Rizvanović biti pošteđen smrtne kazne. Stoga je Dom prijavu proglasio prihvatljivom u dijelu u kome se odnosi na povrede koje su se navodno dogodile ili je postojala prijetnja povrede ljudskih prava nakon 14. decembra 1995. godine.

Meritum

Protokol br. 6 uz Konvenciju

Član 1 Protokola br. 6 uz Konvenciju ukida smrtnu kaznu. Međutim, član 2 istog Protokola kvalifikuje to ukidanje time da država može "predvidjeti" smrtnu kaznu za djela počinjena u vrijeme rata pod uslovom da se takva kazna primjenjuje "samo na instancama utvrđenim zakonom i skladu sa njegovim odredbama". Ta odredba nije primjenjiva jer je gosp. Rizvanović bio osuđen na smrt prema zakonu koji nije ograničen na djela počinjena za vrijeme rata. Nadalje, riječ "primjena" u Protokolu br. 6 odnosi se na izricanje i izvršenje smrtne kazne. Kako nije bilo rata u vrijeme kada je Dom razmatrao predmet, član 2 Protokola br. 6 nije primjenjiv.

Član 2 Konvencije

Član 2 stav 1 Konvencije zabranjuje smrtnu kaznu "osim kad se radi o izvršenju sudske presude…". U skladu sa odlukom *Damjanović*, Dom je ustanovio da takav "sud" mora biti nezavisan i nepristrasan. U ovom predmetu, sudije Okružnog vojnog suda može imenovati i otpustiti Predsjedništvo po nalogu Ministarstva odbrane. S obzirom na to, Dom ne može smatrati da je Okružni vojni sud koji je osudio gosp. Rizvanovića "sud" prema članu 2 stav 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da ne izvrši smrtnu kaznu gosp. Rizvanovića, da ukine njegovu smrtnu kaznu i da mu plati 3.000 DEM na ime kompenzacije za nematerijalnu štetu. Dom je odbio zahtjev gosp. Rizvanovića za kompenzaciju troškova postupka jer nije dostavio dokaze u prilog svom zahtjevu.

Mišljenja o neslaganju/slaganju

Gosp. Rona Aybay je priložio mišljenje o slaganju iznoseći alternativno tumačenje člana 2 Protokola br. 6 uz Konvenciju. Gosp. Aybay je obrazložio da je Protokolom br. 6 uspostavljeno subjektivno i sudsko pravo da se ne bude pogubljen u vrijeme mira i da, stoga, Države potpisnice Protokola br. 6 imaju obavezu da ne izvrše nijednu smrtnu kaznu nakon prestanka "ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti".

Gosp. Hasan Balić je priložio mišljenje o neslaganju u kome je obrazložio da nije postojala zakonska osnova da se dosudi kompenzacija.

Odluka usvojena 11. juna 1998. godine
Odluka uručena 12. juna 1998. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Podnosilac prijave je podnio zahtjev za preispitivanje u kome se pozvao na odluku *Damjanović* i osporio iznos i vrstu kompenzacije koja mu je dosuđena kao i metod koji je korišten pri odlučivanju o njegovom zahtjevu. Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem je navela da su postojali dostupni djelotvorni domaći pravni lijekovi za pomilovanje; da podnosilac prijave nije iscrpio te pravne lijekove i da je podnosilac prijave prekršio pravilo šest mjeseci. Dom nije ustanovio da zahtjev podnosioca prijave pokreće ozbiljno pitanje koje se tiče tumačenja ili primjene Sporazuma ili ozbiljno pitanje od opšteg značaja. U pogledu zahtjeva tužene Strane, Dom je ustanovio da zbog toga što tužena Strana nije prigovorila u toku redovnog postupka, Dom nije smatrao da ukupne okolnosti opravdavaju preispitivanje odluke. Stoga, kako nijedan od zahtjeva nije ispunio dva uslova sadržana u pravilu 64 stav 2 njegovih Pravila procedure, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 13. novembra 1998. godine

Predmeti br.:	CH/97/60 i dr.
Podnosioci prijava:	Andrija MIHOLIĆ i drugi
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naziv:	"JNA predmeti po članu 3a"
Datum uručenja:	7. decembra 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Predmeti se odnose na pokušaje podnosilaca prijava, koji su bili pripadnici JNA, da vrate u posjed stanove u Bosni i Hercegovini. Svi podnosioci prijava su sa JNA zaključili ugovore o otkupu stanova negdje između novembra 1991. i marta 1992. godine. Svi podnosioci prijava su pokrenuli upravne postupke pred nadležnim organima vlasti za vraćanje svojih stanova u posjed. U svim ovim predmetima, nadležni organi vlasti su odbili njihove zahtjeve za vraćanje u posjed. U tri predmeta, žalbe podnosilaca prijava su bile u postupku pred kantonalnim sudovima. Podnosioci prijava nisu bili u mogućnosti da vrate u posjed svoje stanove zbog primjene člana 3a. novog Zakona o napuštenim stanovima u vezi sa članom 39e. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo

Članom 3a. novog Zakona o napuštenim stanovima se sprečavaju osobe, koje su bile u aktivnoj vojnoj službi u JNA 30. aprila 1991. godine, koje nisu bile državljani Bosne i Hercegovine od tog dana i koji nisu dobili status izbjeglice ili drugi vid zaštite u zemlji van bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije da vrate u posjed stanove u Bosni i Hercegovini na osnovu toga što se nisu smatrali izbjeglicama. Pored toga, osobama koje su ostale u aktivnoj vojnoj službi bilo kojih oružanih snaga van teritorije Bosne i Hercegovine poslije 14. decembra 1995. godine je onemogućeno da vrate u posjed stanove u Bosni i Hercegovini po istom osnovu. U vrijeme razmatranja, prijave podnosilaca prijava su bile u toku pred Komisijom za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (u daljem tekstu: CRPC).

Prihvatljivost

Dom je zapazio da stvari na koje su se podnosioci prijava žalili nisu bile u nadležnosti Bosne i Hercegovine. Međutim, Dom je ustanovio da su zahtjevi podnosilaca prijava, u početku, proizilazili iz Uredbe od 22. decembra 1995. godine kojom su svi JNA ugovori poništeni a koju je donijelo Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine, a usvojila Skupština Republike kao zakon. S obzirom da su podnosioci prijava naveli da su posljedice ove Uredbe nastavljene do danas, Dom je prijave proglasio prihvatljivim u odnosu na Bosnu i Hercegovinu.

U pogledu Federacije, Dom je prvo ustanovio da je, u skladu sa članom 3a. novog Zakona o napuštenim stanovima koji je odredba zakona Federacije, Federacija odgovarajuća tužena Strana u odnosu na navode o povredama koje proizilaze iz primjene člana 3a. od strane organa vlasti Federacije. Drugo, Dom je zapazio da čak i da su podnosioci prijava pokušali da iskoriste druge domaće pravne lijekove koji su im bili dostupni, ne bi imali izgleda za uspjeh i da se, stoga, od podnosilaca prijava ne mora zahtijevati da iscrpe dalje domaće pravne lijekove. Treće, Dom je podsjetio na svoju prethodnu odluku da zahtjevi podnosilaca prijava koji su u postupku pred CRPC-om nisu sprečavali Dom da ispita prijave. Dom je, radi toga, prijave proglasio prihvatljivim protiv Federacije.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je podsjetio da su prava po ugovorima o otkupu stanova zaključenim sa JNA predstavljala "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Dalje, Dom je ustanovio da je efekat Uredbe od 22. decembra 1995. godine bio da se ponište prava podnosilaca prijava stečena kuporodajnim ugovorima i da su novim Zakonom o napuštenim stanovima i Zakonom o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo podnosioci prijava i dalje lišavani svojih prava. Prema tome, svakom podnosiocu prijave je "oduzimana imovina" i prema svakom je postupano drugačije. Dalje, čak i da su razlozi koje je dala Federacija za to oduzimanje (stalna potreba da se obezbijedi smještaj za ratne vojne invalide i njihove porodice) bili "zakoniti ciljevi", Dom bi morao da utvrdi postojanje razumnog odnosa proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti kako ne bi ustanovio povredu.

Nakon pobližeg ispitivanja odredaba člana 3a. novog Zakona o napuštenim stanovima, Dom je zaključio da nije postojao razuman odnos proporcionalnosti u pogledu različitog postupanja prema podnosiocima prijava i postizanja navedenih ciljeva Federacije (tj. da se obezbijedi smještaj za ratne vojne invalide i njihove porodice). Dom je, radi toga, ustanovio da je Bosna i Hercegovina prekršila prava podnosilaca prijava prema članu 1 Protokola br. 1, a da je Federacija prekršila pravo podnosilaca prijava prema članu 1 Protokola br. 1 i da ih je diskriminisala u uživanju tog prava.

Član 8 Konvencije

U svjetlu nalaza prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, Dom je ustanovio da nije neophodno ispitati da li je došlo do povrede člana 8 Konvencije.

Član 6 Konvencije

S obzirom na svoju odluku u vezi sa članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju i na diskriminaciju u uživanju prava koja su njim zaštićena, Dom smatra da nije potrebno ispitati predmete prema članu 6.

Član 13 Konvencije

S obzirom na svoju odluku u vezi sa članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju i na diskriminaciju u uživanju prava koja su njim zaštićena, Dom smatra da nije potrebno ispitati predmete prema članu 13.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da preduzme sve potrebne korake da stavi van snage poništenja ugovora sva četiri podnosioca prijava i da dozvoli uknjižbu vlasništva na njihovim stanovima. Za dva podnosioca prijave, Dom je naredio Federaciji da preduzme sve potrebne korake da im omogući da vrate svoje stanove u posjed.

Mišljenja o neslaganju/slaganju

Gosp. Manfred Nowak, kome se pridružila gđa Michèle Picard, priložio je mišljenje o djelimičnom neslaganju u kome se ne slaže sa zaključkom da uplitanje u pravo na imovinu podnosilaca prijava koji su ostali u aktivnoj službi JNA u toku rata, a kasnije u aktivnoj službi Vojske Savezne Republike Jugoslavije, nije bilo proporcionalno ili čak da je bilo diskriminatorno. Gosp. Nowak je obrazložio da takvo uplitanje spada u široki okvir slobode odlučivanja koju vlade uživaju prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Gosp. Hasan Balić je priložio mišljenje o djelimičnom neslaganju u kome je obrazložio da je tužena Strana, u svrhu zaštite legitimnih interesa svojih građana i prava na njihovu imovinu koja još uvijek bila u društvenom vlasništvu, imala pravo da donese zakone koji bi zaštitili tu imovinu sve dok ona

pod jednakim uslovima ne bude dostupna svim građanima i da podnosioci prijava nisu pretrpjeli diskriminaciju u pogledu svog prava na mirno uživanje imovine.

Gosp. Dietrich Rauschining je priložio mišljenje o slaganju u kome je obrazložio da je shvatljivo da su neki od podnosilaca prijava bili vlasnici stanova ali da nisu imali pravo da ih koriste.

Odluka usvojena 9. novembra 2001. godine
Odluka uručena 7. decembra 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE I PRIJEDLOGU ZA PONAVLJANJE POSTUPKA

Federacija je podnijela prijedlog za ponavljanje postupka. Dom je ustanovio da je dio prijedloga, gdje Federacija tvrdi da je Dom pogriješio u svojoj odluci o prihvatljivosti i meritumu, u stvari bio zahtjev za preispitivanje. Pozivajući se na odluke u predmetima *Čegar* i *Softić*, u kojima je Dom odlučio da Pravila procedure Doma "propisuju samo preispitivanje, u određenim situacijama, odluka vijeća" i "da nije predviđeno nikakvo preispitivanje odluka plenarnog Doma ni u kakvoj situaciji", Dom je odlučio da ne prihvati prijedlog za ponavljanje postupka u dijelu u kojem on predstavlja zahtjev za preispitivanje.

U svom prijedlogu za ponavljanje postupka, Federacija je dalje iznijela da bi Dom trebao ponoviti postupak za razmatranje prijava. Federacija je u suštini iznijela dvije osnove po kojima tvrdi da je sastav Doma, kada je odlučivao o prijavama, bio tako ozbiljno okrnjen da to opravdava ponavljanje postupka u predmetima.

Prvi argument je bila tvrdnja da je jedan od članova Doma trebao biti izuzet iz donošenja odluke o prijavama jer je (i) prekršio obavezu povjerljivosti time što je dao primjerak odluke Doma Ministarsvu odbrane Republike Srpske, i (ii) jer je imao lični interes u predmetima ili je postupao kao savjetnik jedne od strana. Dom je ustanovio da iako je Federacija zapravo pružila dokaze o curenju povjerljivih informacija, nije utvrdio nikakvu značajnu vezu između ovog curenja i člana čije izuzeće ona sada, *ex post facto*, traži. Pored toga, Dom je ustanovio da čak i da je utvrđeno ili da se bar činilo vjerovatnim da je neki član odao informacije o usvojenoj, ali još neuručenoj odluci, nekoj trećoj strani, ova činjenica ne bi predstavljala dovoljan razlog za ponovno pokretanje predmeta.

Drugi argument je bio tvrdnja da je Dom namjerno razmatrao predmet u plenarnom sastavu da bi time lišio tužene Strane mogućnosti da se žale na odluku, čime je prekršio Konvenciju i stavio se u kontradikciju sa praksom Evropskog suda za ljudska prava. Dom je ustanovio da se za činjenicu da o prijavi može odlučiti Dom u plenarnom stastavu ne može reći da je u suprotnosti sa bilo kojim pravom sadržanim u Konvenciji i njenim Protokolima. Dom je istakao da član 2 stav 1 Protokola br. 7 uz Konvenciju posebno propisuje pravo žalbe samo u krivičnim predmetima. Pored toga, Dom je ustanovio da nema obavezu da slijedi proceduru Evropskog suda. Međutim, Dom je ustanovio da su odredbe Sporazuma o ljudskim pravima i Pravila procedure Doma veoma slične pravilima kojima se reguliše postupak pred Evropskim sudom. Na kraju, Dom tvrdi da je ispoštovao odredbe kojima je regulisan postupak pred Domom.

Odluka usvojena 8. februara 2002. godine

Predmet br.:	CH/97/62
Podnosilac prijave:	Dragan MALČEVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	8. septembar 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave, državljanin Bosne i Hercegovine hrvatske nacionalnosti, bio je nosilac stanarskog prava na stanu u Varešu, Federacija. On i njegova porodica su u toku rata napustili stan. Stan je 1993. godine proglašen napuštenim prema starom Zakonu o napuštenim stanovima. Od februara 1996. godine podnosilac prijave je koristio razne upravne i sudske pravne lijekove da vrati stan u posjed, uključujući podnošenje zahtjeva prema novom Zakonu o napuštenim stanovima, ali bez uspjeha. U oktobru 1997. godine stan je dodijeljen drugom korisniku koji je bio u stanu u vrijeme kada je Dom razmatrao predmet. Podnosilac prijave je podnio zahtjev CRPC-u 21. februara 1997. godine. Njegov zahtjev pred CRPC-om je ispitan u odluci od 28. oktobra 1999. godine u kojoj je navedeno da je podnosilac prijave bio nosilac stanarskog prava na stanu i da je imao pravo da ga vrati u posjed. Međutim, ta odluka nije izvršena.

Prihvatljivost

Nakon što je koristio domaće pravne lijekove više od četiri godine bez uspjeha, Dom je zaključio da domaći pravni lijekovi dostupni podnosiocu prijave nisu bili djelotvorni, pa je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 8 Konvencije

Zapažajući da je u odluci *Kevešević* ranije ustanovio da odredbe starog Zakona o napuštenim stanovima nisu ispunile standarde zakona u onom značenju u kome se taj izraz koristi za potrebe člana 8, Dom je ustanovio da je ova odredba prekršena stalnim odbijanjem organa vlasti nakon 14. decembra 1995. godine da dozvole podnosiocu prijave da se vrati u svoj stan. S obzirom na novi Zakon o napuštenim stanovima, organi vlasti nisu odlučili ni o jednom žalbenom navodu podnosioca prijave. Nadalje, on nije dobio odluku u vezi sa izvršenjem odluke CRPC-a. Na obje instance, propust da se donese odluka bio je u suprotnosti sa rokovima propisanim zakonom. Dakle, postupak nije okončan u skladu sa zakonom i došlo je do povrede prava podnosioca prijave na poštivanje doma zagarantovanog članom 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz istih razloga datih u kontekstu svog ispitivanja predmeta prema članu 8 Konvencije, Dom je ustanovio da je uplitanje Federacije u pravo podnosioca prijave na poštivanje doma bilo u suprotnosti sa zakonom i da je stoga došlo do povrede člana 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Dok je podnosilac prijave bio ekspeditivan u nastojanju da pronađe razne postupke koji su mu dostupni, organi vlasti Federacije nisu postupili u skladu sa svojim zakonima i postupcima u nastojanju da odluče o tim postupcima i nisu dali nikakvo objašnjenje za kašnjenja. Dom je zaključio da je dužina postupka prekoračila "razumno vrijeme" i da je, stoga, Federacija prekršila prava podnosioca prijave prema članu 6.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da vrati podnosioca prijave u posjed njegovog stana što je prije moguće i da mu isplati 13.250 KM za zakupninu koju je podnosilac prijave mogao zaraditi u periodu u kome se može smatrati da je Federacija odgovorna što on nije mogao ući u stan, i 1.750 KM za troškove postupka. Dalje, Federaciji je naređeno da plati podnosiocu prijave 250 KM za svaki mjesec za koji ne bude mogao da se vrati u svoj stan počevši od 1. oktobra 2000. godine.

Odluka usvojena 4. septembra 2000. godine
Odluka uručena 8. septembra 2000. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kome je osporila dosuđenju novčanu naknadu u korist podnosioca prijave. Ustanovivši da zahtjev za naknadu ne uključuje ozbiljno pitanje koje se tiče tumačenja Sporazuma o ljudskim pravima ni pitanja od opšteg značaja, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 9. novembra 2000. godine

Predmeti br.:	CH/97/63 i dr.
Podnosioci prijava:	Zijad ŠEĆERBEGOVIĆ i drugi
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naziv:	"4 JNA predmeta"
Datum uručenja:	11. juni 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su 1992. godine ugovorili kupovinu stanova sa JNA. Ti ugovori su poništeni zakonima koji su doneseni odmah poslije stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma. Podnosioci prijava su se posebno žalili da su poništenjem njihovih ugovora prekršena njihova vlasnička prava zagarantovana članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Oni su dalje naveli da je predsjedničkom Uredbom od 3. februara 1995. godine kojom je sudovima naređeno da odgode sve postupke za uknjižbu vlasništva stanova kupljenih od JNA prekršeno njihovo pravo na pristup sudu prema članu 6 Konvencije.

Prihvatljivost

U pogledu argumenta Federacije da predmeti spadaju u nadležnost Ustavnog suda i da, stoga, nisu spojivi sa Sporazumom o ljudskim pravima, Dom je podsjetio da je nadležan da razmatra "navodne i očigledne povrede ljudskih prava" zagarantovane Konvencijom. Smatrajući da je Dom bio nadležan *ratione temporis* da ispita ove predmete i da niko od podnosilaca prijava nije imao nijedan djelotvoran domaći pravni lijek na raspolaganju, Dom je prijave proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Ponovo potvrđujući svoju raniju praksu, Dom je ustanovio da su podnosioci prijava, u vrijeme donošenja zakona, imali prava po kupoprodajnim ugovorima koja su predstavljala "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Dejstvo zakona je bilo poništenje tih prava i lišavanje podnosilaca prijava imovine, čime su podnosioci prijava snosili "individualni i pretjeran teret". Radi toga je došlo do povrede člana 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Dom je zapazio, kao u ranijim JNA predmetima, da su sudski postupci u vezi sa uknjižbom vlasništva na stanovima bili ili mogli biti prekinuti ubrzo nakon stupanja na snagu predsjedničke Uredbe od 3. februara 1995. godine. Kako je očigledno da se ova situacija nije promijenila, nastavljeno je uplitanje u prava podnosilaca prijava na pristup sudu u razumnom vremenu u namjeri da se odluči o njihovim građanskim zahtjevima. Radi toga, došlo je do povrede člana 6.

Pravni lijekovi

Dom je zapazio da je Država odgovorna za donošenje zakona zbog čega je došlo do povrede člana 1 Protokola br. 1, ali da pitanja koja su regulisana zakonima sada spadaju u odgovornost Federacije koja priznaje i primjenjuje te zakone. Prema tome, Dom nije naredio Državi da preduzme bilo kakve radnje. Dom je naredio Federaciji da preduzme sve potrebne korake da stavi van snage sva poništenja ugovora; da ukine prinudan prekid sudskih postupaka koji imaju za cilj priznavanje imovinskih prava podnosilaca prijava i da osigura njihovo pravo na pristup sudu i raspravu u razumnom vremenu.

Mišljenje o slaganju

Gosp. Dietrich Rauschning je priložio mišljenje o slaganju u kome je pojasnio šta on smatra važnijim razlozima za donošenje zaključaka Doma.

Odluka usvojena 16. aprila 1999. godine
Odluka uručena 11. juna 1999. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Federacija je dostavila zahtjev za preispitivanje u kome je obrazložila da Dom nije imao nadležnost *ratione temporis* da ispita predmet i da Dom nije razmotrio argument da osporavane radnje proizilaze iz obaveza koje Federacija ima prema CERD-u. Dom je zapazio da su ovi argumenti stalno ponavljani i da ih je Dom odbijao. Stoga, s obzirom da zahtjev nije ispunio dva uslova sadržana u pravilu 64 stav 2 njegovih Pravila procedure, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 6. septembra 1999. godine

Predmet br.:	CH/97/65
Podnosilac prijave:	Milosava PANIĆ
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	14. maj 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Suprug podnosioca prijave je 1992. godine sa JNA ugovorio kupovinu stana u Sarajevu. Generalštab Armije Republike Bosne i Hercegovine je proglasio stan privremeno napuštenim dok su podnosilac prijave i njen suprug bili u Beogradu radi liječenja njenog supruga. Podnosilac prijave i njen suprug su se vratili u februaru 1996. godine i tražili vraćanje u svoj stan. U maju 1996. godine Generalštab Armije je stan proglasio trajno napuštenim u skladu sa starim Zakonom o napuštenim stanovima. U julu 1998. godine podnosilac prijave se prijavila za vraćanje u posjed u skladu sa novim Zakonom o napuštenim stanovima, ali nije dobila nikakav odgovor.

Prihvatljivost

Zapažajući da u pogledu JNA ugovora nije postojao djelotvoran pravni lijek dostupan podnosiocu prijave i da je u pogledu napuštene imovine podnosilac prijave iscrpila domaće pravne lijekove, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Kao u predmetu *Medan*, Dom je ustanovio da je od decembra 1995. godine, kada je stupila na snagu predsjednička Uredba kojom su retroaktivno poništeni ugovori o prodaji stanova i druge imovine zaključeni na osnovu Zakona o stambenom obezbjeđivanju u JNA, podnosilac prijave imala prava po kupoprodajnom ugovoru koja su predstavljala "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Svrha Uredbe je bila da se ponište ta prava i da se podnosilac prijave liši imovine. Kao u predmetima *Medan* i *Grbavac*, Dom je ustanovio da je podnosilac prijave morala snositi "individualni i pretjeran teret" i da je, radi toga, došlo do povrede člana 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Dom je zapazio da bi svaki sudski postupak koji bi pokrenula podnosilac prijave u svrhu uknjižbe njenog vlasništva na stanu bio odgođen odmah nakon stupanja na snagu predsjedničke Uredbe iz februara 1995. godine kojom se sudovima naređuje da odgode postupke u vezi sa otkupom stanova i druge imovine po Zakonu o stambenom obezbjeđenju u JNA. Dom je ustanovio da je do 1998. godine podnosilac prijave bila lišena prava na pristup sudu i na raspravu u razumnom roku. Dom je, radi toga, ustanovio povredu člana 6.

Član 8 Konvencije

Dom je podsjetio na svoj nalaz iz odluke *Kevešević* da odredbe starog Zakona o napuštenim stanovima, kako su primijenjene i na ovaj predmet, nisu ispunile standarde "zakona" u smislu člana 8. Stoga je član 8 prekršen odlukom iz maja 1996. godine kojom je stan proglašen trajno napuštenim. Zahtjev podnosioca prijave za vraćanje u posjed nije konačno ispitan u skladu sa rokom utvrđenim novim Zakonom o napuštenim stanovima. Stoga je ustanovljena povreda prava iz člana 8 na poštivanje njenog doma u smislu da postupak ispitivanja njenog zahtjeva za vraćanje u posjed nije bio "u skladu sa zakonom".

Pravni lijekovi

Dom je smatrao da je Država odgovorna za donošenje zakona koji su doveli do povrede člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, ali je ustanovio da su pitanja koja se sada rješavaju odgovornost Federacije koja priznaje i primjenjuje ove zakone. Radi toga, Dom nije naredio Državi da preduzme bilo kakve radnje. Stoga je Dom naredio Federaciji da preduzme sve potrebne korake da: stavi van snage poništenje ugovora; ukine prinudni prekid sudskih postupaka koji imaju za cilj priznavanje imovinskih prava podnosioca prijave i da osigura njeno pravo na pristup sudu i raspravu u razumnom roku. Dom je takođe naredio Federaciji, preko svojih organa vlasti, da preduzme hitne korake da vrati podnosioca prijave u njen stan.

Odluka usvojena 14. aprila 1999. godine
Odluka uručena 14. maja 1999. godine

Predmet br.:	CH/97/67
Podnosilac prijave:	Sakib ZAHIROVIĆ
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	8. juli 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine bošnjačke nacionalnosti. Oko 30 godina je radio kao vozač za preduzeće "Livno-bus" u Livnu, Kanton 10, Federacija. U vrijeme bošnjačko-hrvatskog sukoba u julu 1993. godine, nije mu bilo dopušteno da i dalje dolazi na posao nego je upućen na "čekanje" zajedno sa još 51 radnikom bošnjačke nacionalnosti. Do juna 1997. godine preduzeće je plaćalo izvjesnu naknadu podnosiocu prijave i drugim radnicima na čekanju. Ono je nastavilo plaćati doprinose za njih u fondove mirovinskog i socijalnog osiguranja do januara 1994. godine. Preduzeće je 1996. godine ponudilo formalne ugovore o zapošljavanju za nekih 40 osoba hrvatske nacionalnosti koji su "privremeno" preuzeli dužnosti podnosioca prijave i njegovih kolega bošnjačke nacionalnosti u toku neprijateljstava. U julu 1997. godine podnosilac prijave i njegove kolege su pokrenuli postupak pred Općinskim sudom u Livnu tražeći da budu vraćeni na svoja radna mjesta i da im se dosudi novčana naknada. U januaru 1999. godine podnosiocu prijave je ponuđeno da se vrati na posao kao vratar ili mehaničar u preduzeću, ali je on odbio ponudu. U vrijeme kada je Dom razmatrao predmet nije bila donesena nikakva presuda.

Prihvatljivost

Opseg predmeta

Zapažajući da podnosilac prijave nije podnio zajedničku prijavu koja bi uključivala njegove kolege iz preduzeća bošnjačke nacionalnosti koji su se suočili sa sličnom situacijom, Dom je prijavu ispitao jedino u dijelu u kome se odnosi samo na podnosioca prijave.

Ratione personae

Zapažajući da je podnosilac prijave podnio svoju prijavu samo protiv Federacije, Dom je opet potvrdio da nije ograničen izborom tužene Strane koji napravi podnosilac prijave. Međutim, Dom je ustanovio da nije moguće da se bilo koja radnja ili propust preduzeća pripišu Državi i odlučio da se ne može smatrati da prijava pokreće pitanja koja uključuju njenu odgovornost. U pogledu Federacije, Dom je zapazio da su organi javne vlasti za koje je odgovorna Federacija direktno uticali na sve radnje i propuste preduzeća i odlučio da Federaciju smatra odgovornom za predmetne radnje.

Ratione temporis

Zapažajući da je podnosilac prijave upućen na čekanje prije 14. decembra 1995. godine i da je tako ostalo do danas, Dom je ustanovio da žalba podnosioca prijave u pogledu upućivanja na čekanje i nemogućnosti da se vrati na posao spada u nadležnost Doma. U dijelu u kome se prijava odnosi na odluku preduzeća da prekine isplatu ličnih dohodaka podnosioca prijave, Dom je ustanovio da nije nadležan, ali da je nadležan da ispita činjenicu da lični dohodak i doprinosi podnosioca prijave nisu plaćani nakon 14. decembra 1995. godine. Dom je takođe ustanovio da je nadležan da ispita svaku radnju ili propust organa za koje je Federacija bila odgovorna u dijelu u kome su se takve radnje i propusti desili nakon 14. decembra 1995. godine.

Meritum

Diskriminacija

Dom je ustanovio da su organi javne vlasti za koje je odgovorna Federacija direktno uticali na radnje i propuste preduzeća Livno-Bus. Zapažajući da su samo radnici bošnjačke nacionalnosti ostali na čekanju, a oko 40 radnika hrvatske nacionalnosti je primljeno zvanično ili su samo popunili mjesta vozača, Dom je ustanovio da je podnosilac prijave, ostankom na čekanju u preduzeću nakon stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma, bio podvrgnut različitom postupanju u poređenju sa njegovim kolegama drugih etničkih ili nacionalnih pripadnosti. U dijelu u kome se ovo postupanje nastavilo nakon prestanka posebnih ratnih okolnosti, Dom nije ustanovio nikakve dokaze koji pokazuju da je to bilo objektivno opravdano u skladu sa legitimnim ciljem. Dom je zaključio da su organi vlasti općine Livno i Kantona 10 ili aktivno diskriminisali podnosioca prijave ili barem pasivno tolerisali diskriminaciju podnosioca prijave u uživanju njegovog prava na rad i pravične i povoljne uslove rada, kako je zagarantovano članovima 6 i 7 ICESCR-a zbog njegove bošnjačke nacionalnosti.

Član 6 Konvencije

Dom je podsjetio na predmet *Đ.M.* u kome je zapazio očiglednu praksu u Kantonu 10 da su samo članovi i simpatizeri vladajuće hrvatske stranke bili imenovani u sudske ustanove i da se na njih vršio politički pritisak. Objektivan posmatrač je stoga mogao opravdano sumnjati da je Općinski sud u Livnu bio "nezavisan" sud u smislu člana 6 stav 1. Dom je zaključio da se ne može smatrati da je Općinski sud u Livnu bio nezavisan od političkog uticaja kada je ispitivao tužbu podnosioca prijave. Prema tome, prekršena su njegova prava prema članu 6 u smislu da je predmetnom sudu nedostajala nezavisnost u smislu člana 6 stav 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da preduzme hitne korake da osigura da podnosilac prijave više ne bude diskriminisan u uživanju svog prava na rad i na pravične i povoljne uslove rada, te da mu se ponudi mogućnost povratka na posao pod istim uslovima kao i oni koje uživaju drugi radnici i u skladu sa njegovim kvalifikacijama. Dalje, Dom je naredio Federaciji da preduzme sve potrebne korake da osigura da tužbu podnosioca prijave protiv preduzeća Livno-Bus ispita nezavisan i nepristrasan sud i da plati podnosiocu prijave paušalan iznos od 24.000 KM za duševnu i materijalnu štetu.

Mišljenja o neslaganju

Gosp. Dietrich Rauschning je priložio djelimično mišljenje o neslaganju u kome je obrazložio da Dom nije utvrdio postojanje dovoljno dokaza da bi zaključio da sudsko vijeće Općinskog suda u Livnu koje je rješavalo ovaj predmet nije bilo nezavisno.

Gosp. Želimir Juka je priložio dugačko mišljenje o neslaganju u kome je obrazložio da u svjetlu ekonomskih poteškoća koje postoje u Bosni i Hercegovini, jedino da je Federacija odbila da iskoristi međunarodnu ekonomsku pomoć u skladu sa međunarodnim ugovorima za zaštitu ljudskih prava Dom bi bio nadležan da ustanovi povredu. On je takođe naveo da Federacija nije odgovorna za radnje preduzeća Livno-Bus.

Odluka usvojena 10. juna 1999. godine
Odluka uručena 8. jula 1999. godine

Predmet br.:	CH/97/69
Podnosilac prijave:	Borislav HERAK
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	12. juni 1998. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je 16. maja 1992. godine mobiliziran u oružane snage bosanskih Srba. Uhapsila ga je Armija Republike Bosne i Hercegovine 11. novembra 1992. godine. Dana 12. marta 1993. godine Okružni vojni sud u Sarajevu je osudio gosp. Heraka po optužbi za ratne zločine. Sud je osudio gosp. Heraka na smrt. Gosp. Herak se 27. aprila 1993. godine žalio na ovu odluku ali je Vrhovni sud potvrdio ovu presudu. Otac gosp. Heraka je 25. maja 1994. godine podnio zahtjev za pomilovanje Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, ali nije donesena nikakva odluka po zahtjevu.

Prihvatljivost

Zapažajući da tužena Strana nije navela da je podnosiocu prijave bio dostupan neki djelotvoran pravni lijek, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom u dijelu u kome se odnosi na povrede ljudskih prava podnosioca prijave za koje se navodi da su se desile ili je postojala prijetnja takve povrede poslije 14. decembra 1995. godine.

Meritum

Protokol br. 6 uz Konvenciju

Članom 1 Protokola br. 6 uz Konvenciju ukida se smrtna kazna. Međutim, član 2 istog Protokola kvalifikuje to ukidanje tako da se državi dozvoljava da "primijeni" smrtnu kaznu za djela počinjena u vrijeme rata pod uslovom da kaznu izvrši "samo u zakonom određenim slučajevima i u skladu s odredbama toga zakona". Dom je ustanovio da se ova odredba ne može primijeniti jer je gosp. Herak bio osuđen na smrtnu kaznu prema statusu koji nije ograničen na radnje počinjene u vrijeme rata. Nadalje, riječ "primjena" u Protokolu br. 6 se odnosi na izricanje i izvršenje smrtne kazne; pošto nije postojalo ratno stanje u vrijeme kada je Dom razmatrao predmet, član 2 nije primjenjiv. Radi toga je došlo do povrede člana 1 Protokola br. 6.

Član 2 Konvencije

Član 2 stav 1 Konvencije zabranjuje smrtnu kaznu "osim kad se radi o izvršenju sudske presude…". U skladu sa odlukom *Damjanović*, takav "sud" mora biti nezavisan i nepristrasan. U ovom predmetu, sudije Okružnog vojnog suda može imenovati i otpustiti Predsjedništvo po nalogu Ministarstva odbrane. S obzirom na to, Dom ne može smatrati da je Okružni vojni sud koji je osudio gosp. Heraka "sud" prema članu 2 stav 1. Iako je predmet gosp. Heraka razmotren po žalbi pred oba vijeća Vrhovnog suda, Sud nije istražio činjenice niti saslušao svjedoke. Žalba nije bila dovoljna da ispravi greške koje su se javile u vezi sa strukturom i sastavom Vojnog suda koji je sudio u predmetu na prvom stepenu. Stoga je došlo do povrede člana 2.

Pravni lijekovi

Dom je naredio tuženoj Strani da ne izvrši smrtnu kaznu nad podnosiocem prijave i da ga obavijesti u roku od mjesec dana o koracima koje je preduzela da izvrši te naredbe. Dom je odbio zahtjev podnosioca prijave za kompenzaciju jer je bio neblagovremeno podnesen.

Mišljenje o slaganju

Gosp. Rona Aybay je priložio mišljenje o slaganju u kome je obrazložio da je Protokolom br. 6 uz Konvenciju utvrđeno subjektivno i objektivno pravo da osoba ne bude pogubljena u miru. On je naveo da države potpisnice Protokola br. 6 imaju obavezu da ne izvrše smrtnu kaznu nakon prestanka "ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti" čak i u slučajevima kada je smrtna kazna izrečena prije prestanka "ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti".

Odluka usvojena 11. juna 1998. godine
Odluka uručena 12. juna 1998. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je dostavila zahtjev za preispitivanje u kome je obrazložila da nije bilo opasnosti da će biti izvršena kazna nad podnosiocem prijave jer je podnosilac prijave imao dostupne pravne lijekove koje nije iskoristio i što postupak pomilovanja koji je pokrenuo otac podnosioca prijave još nije završen. Tužena Strana je takođe navela da Dom ne bi trebao ispitivati nezavisnost Okružnog vojnog suda koji je donio prvobitnu odluku kojom je osuđen podnosilac prijave, jer je odluka donesena prije stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma. Dom je ustanovio da tužena Strana nije dostavila svoja zapažanja o prihvatljivosti i meritumu predmeta ni u jednoj fazi postupka. Dom stoga nije smatrao da ukupne okolnosti opravdavaju preispitivanje odluke ili da predmet pokreće ozbiljna pitanja koja se tiču tumačenja ili primjene Sporazuma o ljudskim pravima ili ozbiljna pitanja od opšteg značaja. S obzirom da zahtjev nije ispunio dva uslova sadržana u pravilu 64 stav 2 njegovih Pravila procedure, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 13. novembra 1998. godine

Predmet br.:	CH/97/70
Podnosilac prijave:	Ćazim LAČEVIĆ
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	7. oktobar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je zamijenio svoju kuću u Crnoj Gori za JNA stan u Sarajevu koji je otkupila druga osoba od Vojno-stambenog fonda u decembru 1991. godine. U januaru 1992. godine podnosilac prijave je sa drugom osobom zaključio ugovor o zamjeni i ubrzo nakon toga se druga osoba uselila u kuću u Crnoj Gori a porodica kćerke podnosioca prijave se uselila u stan u Sarajevu. Podnosilac prijave se također uselio u stan u septembru 1992. godine. Ni ta druga osoba ni podnosilac prijave nisu imali priznato pravo vlasništva odnosno nisu bili upisani u zemljišne knjige. U septembru 1992. godine stan u Sarajevu je proglašen napuštenim. Vojno-stambeni fond je podnosiocu prijave i njegovoj porodici prijetio deložacijom u toku i poslije rata, sve do početka 1998. godine.

Prihvatljivost

Federacija je obrazložila da je podnosilac prijave propustio da iscrpi domaće pravne lijekove tim što nije osporio odluku kojom je stan proglašen napuštenim i što nije ovjerio kod suda ugovor o zamjeni. Dom je smatrao da je, s obzirom na odluku da se predmetni stan proglasi napuštenim, pitanje iscrpljivanja domaćih pravnih lijekova sporno, jer su takve odluke prema novom Zakonu o napuštenim stanovima proglašene ništavim. U pogledu navodnog propusta podnosioca prijave da ovjeri svoj ugovor o zamjeni kod suda, Dom je ustanovio da krajem 1991. i početkom 1992. godine ugovori o kupoprodaji JNA stanova obično nisu bili uknjižavani. Stoga je Dom ustanovio da se od podnosioca prijave nije moglo zahtijevati da iscrpi domaće pravne lijekove na koje se poziva te je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Podnosilac prijave je postao vlasnik stana na osnovu ugovora o zamjeni sa drugom osobom. Dom je zaključio da je pravo koje je stekla druga osoba na stanu predstavljalo "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1 i prenosivu imovinu. Dom je ustanovio da, čak i ako podnosilac prijave u ovom slučaju nije sam otkupio "JNA stan" nego je ušao u posjed predmetnog stana osobe koja je zaključila takav kupoprodajni ugovor, imovinska prava podnosioca prijave su se mogla uporediti sa pravima podnosilaca prijava iz predmeta *Medan*. Stoga su pokušaji deložacije kćerke podnosioca prijave i njene porodice iz stana zasnovani na nepriznavanju prava podnosioca prijave na stan predstavljali povredu njegovih prava prema članu 1 Protokola br. 1. Odgovorne su i Fedracija, čiji organi su prijetili deložacijiom, i Država, čije institucije su donijele zakone kojima su retroaktivno poništeni kupoprodajni ugovori od decembra 1991. godine.

Pravni lijekovi

Dok povreda člana 1 Protokola br 1 uz Konvenciju proizilazi iz zakona za čije je donošenje odgovorna Država, pitanja koja su regulisana zakonima su sada odgovornost Federacije. Prema tome, Dom nije naredio Državi da preduzme bilo kakve radnje. Dom je naredio Federaciji da se suzdrži od svih radnji kojima se podnosiocu prijave i njegovoj porodici prijeti deložacijom iz stana i da dozvoli podnosiocu prijave da valjano podnese zahtjev za upis vlasništva na stanu.

Odluka usvojena 4. oktobra 1999. godine

Odluka uručena 7. oktobra 1999. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužene Strane su dostavile odvojene zahtjeve za preispitivanje ali ih je Dom zajedno razmotrio kao jedan zahtjev. U pogledu argumenta tuženih Strana da je nepostojanje uknjižbe ugovora o zamjeni kod nadležnog lokalnog suda učinilo taj ugovor nevažećim, Dom je ustanovio da propust da se izvrši uknjižba nije imao uticaja na pravovaljanost ugovora pošto su strane izvršile bitne obaveze sadržane u njemu. U pogledu arugmenta da će prema novom Zakonu o napuštenim stanovima podnosilac prijave imati domaći pravni lijek, Dom je ustanovio da sudski postupak ne bi omogućio podnosiocu prijave da se uknjiži kao vlasnik predmetnog stana i da mirno uživa svoju imovinu. Stoga je Dom ustanovio da zahtjev nije ispunio dva uslova sadržana u pravilu 64 stav 2 njegovih Pravila procedure i odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 9. decembra 1999. godine

Predmet br.:	CH/97/73
Podnosilac prijave:	Marija BOJKOVSKI
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	6. april 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je nosilac stanarskog prava na stanu u Sarajevu. Ona je napustila stan u vrijeme sukoba zbog zdravstvenog stanja i starosti. U pokušaju da se vrati u posjed svog stana podnosilac prijave je podnijela prijavu CRPC-u, koja je donijela odluku kojom se priznaje njeno stanarsko pravo, međutim, ta odluka nije izvršena.

Prihvatljivost

Dom nije dobio nikakve dokaze koji bi ukazivali na to da je Država bila odgovorna za neku od stvari na koje se žali podnosilac prijave pa je, stoga, predmet proglasio neprihvatljivim *ratione personae* protiv Države. Zapažajući da je podnosilac prijave već učinila brojne pokušaje da izvrši svoju CRPC odluku, Dom je ustanovio da se od podnosioca prijave ne mora zahtijevati da iscrpi bilo koji dodatni pravni lijek propisan domaćim zakonom i odlučio da prijavu proglasi prihvatljivom protiv Federacije.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je ustanovio da je posljedica nedjelovanja Federacije bila da se podnosilac prijave nije mogla vratiti u svoj dom i da je nastavljeno sa uplitanjem u njeno pravo na poštivanje doma. Zapažajući da je prema Zakonu o izvršenju CRPC odluka nadležni organ uprave dužan da donese zaključak o dozvoli izvršenja odluke u roku od 30 dana od dana podnošenja takvog zahtjeva za izvršenje, ali da podnosilac prijave nije dobila nikakvu odluku po svom zahtjevu za izvršenje CRPC odluke, Dom je ustanovio da propust nadležnog organa uprave da odluči o zahtjevu podnosioca prijave nije bio "u skladu sa zakonom" i da je stoga došlo do povrede člana 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz istih razloga iznesenih u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8, Dom je ustanovio da je Federacija prekršila član 1 Protokola br. 1 jer uplitanje u imovinu podnosioca prijave nije bilo opravdano.

Pravni lijekovi

Dom je naredio tuženoj Strani da podnosiocu prijave isplati iznos od 2.000 KM u znak priznanja za nepravdu koju je pretrpjela zbog nemogućnosti da se vrati u posjed svoga stana, posebno s obzirom na činjenicu da je preduzela sve potrebne korake da bi izvršila svoju CRPC odluku. U skladu sa svojom odlukom u predmetu *Pletilić*, Dom je naredio Federaciji da isplati podnosiocu prijave iznos od 100 KM na ime kompenzacije za nemogućnost korištenja stana i sve dodatne troškove za svaki mjesec koji podnosilac prijave bude prisiljena da živi u alternativnom smještaju.

Odluka usvojena 2. aprila 2001. godine
Odluka uručena 6. aprila 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Federacija je dostavila zahtjev za preispitivanje osporavajući novčanu kompenzaciju dosuđenu u korist podnosioca prijave. Dom je ustanovio da je dosuđeni iznos bio u skladu sa stalnom praksom Doma i zasnovan na odgovarajućim osnovama. Stoga je Dom ustanovio da zahtjev nije ispunio uslove sadržane u pravilu 64 stav 2 njegovih Pravila procedure i odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 7. juna 2001. godine

Predmet br.:	CH/97/76
Podnosilac prijave:	Irfan SOFTIĆ
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	12. oktobar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je radio kao pravni savjetnik u Ministarstvu robnog prometa, poduzetništva i turizma Republike Bosne i Hercegovine. To Ministarstvo je više puta transformisano. Ono je 21. januara 1996. godine postalo Ministarstvo vanjske trgovine i međunarodnih komunikacija tadašnje Republike, a 20. avgusta 1996. godine Bosne i Hercegovine. Predmet se odnosi na odluku ovog Ministarstva kojom je radni odnos podnosioca prijave u Ministarstvu trebao biti smatran retroaktivno nepostojećim od 1. februara 1996. godine, dana kada je on prebačen u novo transformisano Ministarstvo. Podnosilac prijave je podnio tužbe za isplatu ličnih dohodaka za nepriznati period radnog staža od Ministarstva za vanjsku trgovinu i ekonomske odnose Bosne i Hercegovine, sljedbenika Ministarstva vanjske trgovine i međunarodnih komunikacija. Tužbe su podnesene sudovima Federacije.

Prihvatljivost

Prvo, u pogledu principa *ratione personae*, Dom je zapazio da su organi Bosne i Hercegovine donijeli relevantna rješenja na osnovu svojih zakona i da je podnosilac prijave bio u radnim odnosima sa organima vlasti Bosne i Hercegovine, tako da se Federacija ne može smatrati odgovornom za postupke organa vlasti Bosne i Hercegovine u vezi sa radnim odnosom podnosioca prijave u ministarstvima. Ali, s ozbirom da su sudovi Federacije održali rasprave u postupcima koje je podnosilac prijave pokrenuo pred njima, Dom je mogao ispitati postupke sudova Federacije. Stoga je Dom razmotrio odgovornost Bosne i Hercegovine samo prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju a odgovornost Federacije samo prema članu 6 Konvencije.

Drugo, u pogledu iscrpljivanja domaćih pravnih lijekova, zapažajući da je podnosilac prijave bio strana u mnogim raspravama pred sudovima Federacije u nastojanju da se odluči o njegovim pravima i da je postupao po svom zahtjevu četiri godine i da je postupak i dalje trajao, Dom je ustanovio da podnosilac prijave nije imao na raspolaganju djelotvoran pravni lijek te nije mogao utvrditi da podnosilac prijave nije iscrpio djelotvorne domaće pravne lijekove.

Treće, u pogledu njegovih navoda o diskriminaciji, Dom je zaključio da je, pošto podnosilac prijave nije naveo da je prema njemu postupano drugačije po relevantnim osnovama, njegova žalba u vezi sa diskriminacijom bila očigledno neosnovana.

Na kraju, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom u vezi sa žalbenim navodom podnosioca prijave prema članu 1 Protokola br. 1 u odnosu na Bosnu i Hercegovinu i članu 6 u odnosu na Federaciju; neprihvatljivom u vezi sa žalbenim navodima podnosioca prijave o diskriminaciji i neprihvatljivom u vezi sa žalbenim navodom podnosioca prijave protiv Bosne i Hercegovine prema članu 6 i protiv Federacije prema članu 1 Protokola br. 1.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je smatrao da su rješenje o poništenju formalnog prelaska podnosioca prijave u Ministarstvo i kasnije odbijanje njegovih zahtjeva za isplatu predstavljali "lišavanje" njegove imovine. Poništenje zahtjeva podnosioca prijave za isplatu njegovih ličnih dohodaka koje je izvršila Bosna i Hercegovina

nije bilo u skladu sa uslovima predviđenim zakonom, te je Dom stoga ustanovio da je Bosna i Hercegovina prekršila prava podnosioca prijave prema članu 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Zapažajući da je bilo više rasprava i da su vremenski periodi između njih bili prilično dugi, te da je predmet podnosioca prijave još u postupku bez opravdanog razloga, Dom je ustanovio povredu prava podnosioca prijave na pravičnu raspravu u razumnom roku prema članu 6 stav 1 za koju je bila odgovorna Federacija.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Bosni i Hercegovini da isplati podnosiocu prijave iznos od 9.800 KM na ime kompenzacije za ustanovljenu povredu člana 1 Protokola br 1 uz Konvenciju. Ustanovljena povreda Federacije je smatrana dovoljnim pravnim lijekom za povredu člana 6 Konvencije.

Mišljenje o neslaganju

Gosp. Jakob Möller je priložio djelimično mišljenje o neslaganju u kome je obrazložio da je navod podnosioca prijave o diskriminaciji bio dovoljno potkrijepljen u smislu prihvatljivosti i da je trebao biti ispitan u meritumu.

Odluka usvojena 8. oktobra 2001. godine
Odluka uručena 12. oktobra 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Bosna i Hercegovina je dostavila zahtjev za preispitivanje u kome je obrazložila da je Dom pogrešno ocijenio činjenice u vezi sa zaposlenjem podnosioca prijave u preduzeću Energoinvest i u Ministarstvu trgovine i turizma Bosne i Hercegovine. Pozivajući se na odluku *Čegar* u kojoj je Dom odlučio da Pravila procedure Doma "propisuju samo preispitivanje, u određenim situacijama, odluka Vijeća" i "da nije predviđeno nikakvo preispitivanje odluka plenarnog Doma ni u kakvoj situaciji", Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 7. decembra 2001. godine

Predmet br.:	CH/97/77
Podnosilac prijave:	Nurko ŠEHIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	5. novembar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine bošnjačke nacionalnosti i vlasnik je kuće u Livnu. U julu 1993. godine osobe u uniformama Hrvatskog vijeća obrane su nasilno deložirale podnosioca prijave i njegovu porodicu iz njihove kuće. Nakon toga, raseljeno lice iz Bugojna hrvatske nacionalnosti uselilo se u imovinu podnosioca prijave. U novembru 1996. godine podnosilac prijave je pokrenuo postupak pred sudskim vlastima u Livnu, tražeći da vrati svoju kuću u posjed. Podnosilac prijave je u martu 1999. godine konačno dobio odluku Općinskog suda u Livnu u svoju korist i vratio svoju imovinu u posjed u septembru 1999. godine. Podnosilac prijave se žalio da je zbog etničke pripadnosti lišen prava na pravičnu raspravu pred nepristrasnim i nezavisnim sudom, prava na jednakost pred zakonom, kao i prava na poštivanje doma.

Prihvatljivost

Zapažajući da su žalbeni navodi podnosioca prijave usredotočeni na sudski postupak koji je pokrenuo u novembru 1996. godine, te na neprekidnu povredu njegovog prava na dom i mirno uživanje imovine zbog nedjelotvornosti tog postupka, Dom je ustanovio da je prijava, u dijelu u kome se odnosi na radnje i propuste organa vlasti tužene Strane od novembra 1996. godine, i dalje, spojiva sa nadležnošću Doma *ratione temporis*. Zapažajući da činjenica da se podnosilac prijave vratio u posjed svoje imovine nije uticala na nalaz Doma o prihvatljivosti niti je značila da predmet treba brisati na osnovu toga što je stvar već riješena, jer to ni na koji način ne utiče na ispitivanje mogućih povreda ljudskih prava, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Diskriminacija

Dom je ustanovio da Kantonalni sud u Livnu slijedi promišljenu politiku odgađanja postupaka i neizvršavanja donesenih odluka po pitanju zahtjeva izbjeglica povratnika koji se pokušavaju vratiti u posjed svojih domova. Iako vlasništvo podnosioca prijave na kući nikada nije bilo sporno, njegovi pokušaji da deložira nezakonitog korisnika i vrati kontrolu na toj imovini su bili neuspješni duže vremena, bez obzira na bezbrojna održana ročišta, žalbe i podneske koje je podnio podnosilac prijave, te uključenost domaćih i međunarodnih organizacija.

Dokazi pred Domom otkrivaju da je razlog različitog postupanja reciprocitet diskriminatornom postupanju kojem su navodno bile izložene izbjeglice iz Bugojna hrvatske nacionalnosti pred upravnim i sudskim organima u Bugojnu. Dom je ustanovio da ovaj razlog ne predstavlja zakonit cilj koji bi opravdao različito postupanje. Stoga je Dom ustanovio da je podnosilac prijave pretrpio diskriminaciju u uživanju svojih prava prema članovima 6, 8 i 13 Konvencije, članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju i prava na jednaku zaštitu zakona prema članu 26 ICCPR-a.

Član 6 Konvencije

S obzirom na dugo odlaganje izvršenja odluka u korist podnosioca prijave, Dom je ustanovio da je prekršeno pravo podnosioca prijave na pravičnu raspravu u razumnom roku. Pored toga, prijavljeno je da je sudija nadležan za predmet podnosioca prijave pred Općinskim sudom u Livnu izričito izjavio da je opstruirajući rješavanje predmeta podnosioca prijave djelovao po instrukcijama Predsjednika

Općinskog vijeća. Dom je zaključio da sudija nije djelovao "nezavisno" u smislu člana 6 stav 1. Sud koji nije u potpunosti nezavisan od političkih organa ne može objektivno ispoštovati zahtjev nepristrasnosti. Radi toga je došlo do povrede člana 6.

Član 8 Konvencije

Dom je ustanovio da propust sudskih vlasti da deložiraju bespravnog korisnika iz kuće podnosioca prijave predstavlja propust s njihove strane da osiguraju pravo podnosioca prijave na njegov "dom" u smislu člana 8 stav 1. Podsjećajući da je utvrdio da je nepoštivanje predmeta podnosioca prijave obrazloženo opštom namjerom da se opstruira povratak izbjeglica i raseljenih lica, Dom je zaključio da su prekršena prava podnosioca prijave iz člana 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je ustanovio, u osnovi iz istih razloga koji su dati u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8 Konvencije, da je propust organa vlasti da pomognu podnosiocu prijave da vrati svoju imovinu doveo do povrede njegovih prava prema članu 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Podsjećajući na odluku *Đ.M.*, u kojoj je dosudio kompenzaciju podnosiocu prijave u sličnoj situaciji na osnovu njenog bola i patnji, Dom je naredio Federaciji da isplati podnosiocu prijave iznos od 4.000 KM na ime kompenzacije za nematerijalnu štetu.

Odluka usvojena 7. oktobra 1999. godine
Odluka uručena 5. novembra 1999. godine

Predmeti br.:	CH/97/81 i dr.
Podnosioci prijava:	Miro GRBAVAC i drugi
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naziv:	"27 JNA predmeta"
Datum uručenja:	15. januar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su 1991. i 1992. godine ugovorili sa JNA kupovinu stanova. Ugovori su retroaktivno poništeni zakonima koji su doneseni u decembru 1995. godine. U nekim od predmeta, parnični postupci u vezi sa uknjižbom vlasništva podnosioca prijave odloženi su Uredbom donesenom u februaru 1995. godine. Podnosioci prijava su se žalili da su poništenjem njihovih ugovora prekršena njihova imovinska prava zagarantovana članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Oni su se dalje žalili da je prinudno odlaganje sudskih postupaka prekršilo ili moglo prekršiti njihovo pravo pristupa sudu zagarantovano članom 6 Konvencije.

Prihvatljivost

U pogledu argumenta Federacije da predmeti spadaju u nadležnost Ustavnog suda i da stoga nisu spojivi sa Sporazumom o ljudskim pravima, Dom je podsjetio da je nadležan da razmatra "navodne i očigledne povrede ljudskih prava" zagarantovane Konvencijom. Ustanovivši da je Dom bio nadležan *ratione temporis* da ispita ove predmete i da niko od podnosilaca prijava nije imao na raspolaganju djelotvoran domaći pravni lijek, Dom je prijave proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Ponovno potvrđujući svoju odluku u predmetima *Medan* i *Podvorac*, Dom je ustanovio da su, u vrijeme kada je Uredba iz decembra 1995. godine stupila na snagu, podnosioci prijava imali prava po kupoprodajnim ugovorima koja su predstavljala "imovinu" prema članu 1 Protokola br. 1. Svrha Uredbe je bila poništavanje tih prava te su podnosioci prijava, stoga, bili lišeni svoje imovine. Razmatrajući da li su lišavanja bila opravdana, Dom nije ustanovio nikakvu materijalnu razliku između ovih 27 predmeta i predmeta *Medan* i *Podvorac*. Pored toga, novi zakoni doneseni nakon odluke Doma u predmetu *Medan* nisu izmijenili situaciju podnosilaca prijava. Prema tome, Dom je ustanovio da su ovi podnosioci prijava snosili "pojedinačni i pretjerani teret" i da je došlo do povrede člana 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Dom je zapazio, kao i u predmetima *Medan* i *Podvorac*, da su predmetni sudski postupci prekinuti ili bi bili prekinuti ubrzo nakon stupanja na snagu Uredbe iz februara 1995. godine. Kako je očigledno da se ova situacija nije promijenila, nastavljeno je sa lišavanjem podnosilaca prijava njihovog prava na pristup sudu u razumnom roku radi odlučivanja o njihovim tužbenim zahtjevima (tj. priznanja vlasništva i uknjižbe u zemljišne knjige). Dakle, došlo je do povrede člana 6.

Pravni lijekovi

Dom je ustanovio da je Država odgovorna za donošenje zakona koji su prekršili član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, ali da su pitanja koja zakon sada rješava odgovornost Federacije koja priznaje i

primjenjuje te zakone. Radi toga, Dom nije naredio Državi da preduzme bilo kakve radnje. Dom je naredio Federaciji da preduzme sve potrebne korake da stavi van snage poništenja ugovora podnosilaca prijava; da preduzme sve potrebne korake da ukine prinudan prekid sudskih postupaka koji imaju za cilj priznavanje imovinskih prava podnosilaca prijava; da preduzme sve potrebne korake da osigura njihovo pravo na pristup sudu i na raspravu u razumnom roku. Dom je naredio Federaciji da trima podnosiocima prijava isplati kompenzaciju. Drugi podnosioci prijava nisu podnijeli zahtjeve za kompenzaciju.

Odluka usvojena 11. januara 1999. godine
Odluka uručena 15. januara 1999. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Federacija je podnijela zahtjev za preispitivanje u kome je obrazložila da je Vijeću I nedostajao *quorum* da presudi u ovim predmetima, pošto ono nije zasijedalo sa svih sedam članova; da Dom nije imao nadležnost *ratione temporis*, da razmatra predmete; da su njeni postupci posljedica obaveze prema CERD-u da osigura jednak tretman svim korisnicima društvenih stanova i da Dom nije razmotrio činjenicu da su prije zaključivanja kupoprodajnih ugovora nekih podnosilaca prijava neki od tih ugovora bili zabranjeni pravnim odredbama koje nikada nisu proglašene neustavnim. Dom se pozvao na odluku *Medan* i ustanovio da zahtjev nije pokretao ni ozbiljno pitanje koje se tiče tumačenja ili primjene Sporazuma o ljudskim pravima ni ozbiljno pitanje od opšteg značaja. Stoga je Dom ustanovio da zahtjev ne ispunjava dva uslova potrebna da bi Dom prihvatio takav zahtjev u skladu sa pravilom 64 stav 2 njegovih Pravila procedure i odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 15. maja 1999. godine

Predmeti br.:	CH/97/82 i dr.
Podnosioci prijava:	Velimir OSTOJIĆ i drugi
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naziv:	"32 JNA predmeta"
Datum uručenja:	15. januar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su 1991. i 1992. godine ugovorili sa JNA kupovinu stanova. Ugovori su retroaktivno poništeni Uredbom iz decembra 1995. godine. U nekim od predmeta, parnični postupci u vezi sa uknjižbom vlasništva podnosilaca prijava odloženi su Uredbom donesenom u februaru 1995. godine. Podnosioci prijava su se žalili da su poništenjem njihovih ugovora prekršena njihova imovinska prava zagarantovana članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Oni su se dalje žalili da je prinudno odlaganje sudskih postupaka prekršilo ili moglo prekršiti njihovo pravo pristupa sudu zagarantovano članom 6 Konvencije.

Prihvatljivost

U pogledu argumenta Federacije da predmeti spadaju u nadležnost Ustavnog suda i da stoga nisu spojivi sa Sporazumom o ljudskim pravima, Dom je podsjetio da je nedležan da razmatra "navodne i očigledne povrede ljudskih prava" zagarantovane Konvencijom. Ustanovivši da je Dom nadležan *ratione temporis* da ispita ove predmete i da niko od podnosilaca prijava nije imao na raspolaganju djelotvoran domaći pravni lijek, Dom je prijave proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Ponovno potvrđujući svoju odluku u predmetima *Medan* i *Podvorac*, Dom je ustanovio da su, u vrijeme kada je Uredba iz decembra 1995. godine stupila na snagu, podnosioci prijava imali prava po kupoprodajnim ugovorima koja su predstavljala "imovinu" prema članu 1 Protokola br. 1. Svrha Uredbe je bila poništavanje tih prava te su podnosioci prijava, stoga, bili lišeni svoje imovine. Razmatrajući da li su lišavanja bila opravdana, Dom nije ustanovio nikakvu materijalnu razliku između ova 32 predmeta i predmeta *Medan* i *Podvorac*. Pored toga, novi zakoni doneseni nakon odluke Doma u predmetu *Medan* nisu izmijenili situaciju podnosilaca prijava. Prema tome, Dom je ustanovio da su ovi podnosioci prijava snosili "pojedinačni i pretjerani teret" i da je došlo do povrede člana 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Dom je zapazio, kao i u predmetima *Medan* i *Podvorac*, da su predmetni sudski postupci prekinuti ili bi bili prekinuti ubrzo nakon stupanja na snagu Uredbe iz februara 1995. godine. Kako je očigledno da se ova situacija nije promijenila, nastavljeno je sa lišavanjem podnosilaca prijava njihovog prava na pristup sudu u razumnom vremenu radi odlučivanja o njihovim tužbenim zahtjevima (tj. priznanja vlasništva i uknjižbe u zemljišne knjige). Dakle, došlo je do povrede člana 6.

Pravni lijekovi

Dom je ustanovio da je Država odgovorna za donošenje zakona koji su prekršili član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, ali da su pitanja koja zakon sada rješava odgovornost Federacije koja priznaje i

primjenjuje te zakone. Radi toga, Dom nije naredio Državi da preduzme bilo kakve radnje. Dom je naredio Federaciji da preduzme sve potrebne korake da stavi van snage poništenja ugovora podnosilaca prijava; da preduzme sve potrebne korake da ukine prinudan prekid sudskih postupaka koji imaju za cilj priznavanje imovinskih prava podnosilaca prijava; da preduzme sve potrebne korake da osigura njihovo pravo na pristup sudu i na raspravu u razumnom roku. Dom je naredio Federaciji da osmorici podnosilaca prijava isplati kompenzaciju. Drugi podnosioci prijava nisu podnijeli zahtjeve za kompenzaciju.

Mišljenje o neslaganju

Gosp. Manfred Nowak je priložio mišljenje o djelimičnom neslaganju u kome se ne slaže sa načinom na koji je Dom dosudio kompenzaciju. On je obazložio da iznos kompenzacije ne treba biti ograničen pojedinačnim zahtjevima podnosilaca prijava nego da treba biti proporcionalan težini ustanovljene povrede i nastale štete. On je smatrao da su iznosi proizvoljni i da nisu proporcionalni težini ustanovljenih povreda, te da se Dom trebao ili suzdržati od dosuđivanja bilo kakve kompenzacije ili da je trebao dosuditi veći iznos svim podnosiocima prijava koji je trebao biti srazmjeran težini povreda.

Odluka usvojena 13. januara 1999. godine
Odluka uručena 15. januara 1999. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Federacija je dostavila zahtjev za preispitivanje. U pogledu argumenta Federacije da Dom nije imao nadležnost *ratione temporis* da razmatra predmete, Dom je smatrao da su, u dijelu u kome su se podnosioci prijava žalili na nastavljeno odlaganje svojih sudskih predmeta poslije 14. decembra 1995. godine, nastavljeno nepostojanje djelotvornih pravnih lijekova nakon tog dana i navodno retroaktivno poništenje njihovih ugovora zakonom donesenim poslije 14. decembra 1995. godine, njihove žalbe bile u nadležnosti Doma *ratione temporis*. U pogledu argumenta Federacije da su njeni postupci posljedica obaveze prema CERD-u da osigura jednak tretman svim korisnicima društvenih stanova, Dom nije ustanovio postojanje "ozbiljnog pitanja koje se tiče tumačenja ili primjene Sporazuma ili ozbiljnog pitanja od opšteg značaja". U pogledu argumenta Federacije da Vijeće II nije razmotrilo činjenicu da su prije zaključivanja kupoprodajnih ugovora nekih podnosilaca prijava takvi ugovori bili zabranjeni pravnim odredbama koje nikada nisu proglašene neustavnim, Dom se pozvao na odluku *Medan* i opet nije ustanovio postojanje "ozbiljnog pitanja koje se tiče tumačenja ili primjene Sporazuma ni ozbiljnog pitanja od opšteg značaja". Stoga je Dom ustanovio da zahtjev ne ispunjava dva uslova potrebna da bi Dom prihvatio takav zahtjev u skladu sa pravilom 64 stav 2 njegovih Pravila procedure i odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 15. maja 1999. godine

Predmet br.:	CH/97/93
Podnosilac prijave:	Mirjana MATIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. juni 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je nosilac stanarskog prava na stanu u Sarajevu. U aprilu 1992. godine podnosilac prijave i njena djeca su napustili Sarajevo. Dok je stan bio prazan, koristili su ga vojnici Armije tadašnje Republike Bosne i Hercegovine. Stan je u martu 1995. godine proglašen napuštenim u skladu sa starim Zakonom o napuštenim stanovima i dodijeljen B.H. U maju 1995. godine podnosilac prijave je pokrenula parnični postupak protiv B.H. tražeći da joj se vrati pokretna imovina u stanu. U novembru 1997. godine, podnosilac prijave je podnijela molbu CRPC-u i njen zahtjev je još u toku. U avgustu 1998. godine podnosilac prijave je dobila odluku po novom Zakonu o napuštenim stanovima kojom je potvrđeno njeno stanarsko pravo i dato joj pravo da vrati svoj stan u posjed. Odluka je kasnije poništena a postupak je nastavio da traje.

Prihvatljivost

Zapažajući da je stan podnosioca prijave proglašen privremeno napuštenim prije 14. decembra 1995. godine, Dom je međutim ustanovio da se žalba podnosioca prijave odnosila na situaciju koja se nastavila do danas. Dom je stoga ustanovio da je nedležan *ratione temporis* da ispita predmet u dijelu u kome se situacija nastavila i nakon 14. decembra 1995. godine. Zapažajući takođe da je podnosilac prijave istakla nekoliko žalbi koje su u osnovi drugačije od pitanja koja je iznijela pred CRPC-om i koja spadaju van nadležnosti CRPC-a, Dom je ustanovio da zahtjev podnosioca prijave koji je u toku pred CRPC-om nije sprečavao Dom da ispita njen predmet. Zadovoljan što se domaći pravni lijekovi koje je podnosilac prijave pokušala iskoristiti ne moraju smatrati djelotvornim u praksi i što se od podnosioca prijave ne mora zahtijevati da iscrpi dodatne domaće pravne lijekove, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom se pozvao na svoju praksu iz predmeta *Onić*, kojom je utvrdio da su veze koje je podnosilac prijave zadržala sa svojim predratnim stanom bile dovoljne da se stan smatra njenim "domom" u smislu člana 8 stav 1 Konvencije. Dom je podsjetio na svoj nalaz iz odluke *Onić* da odredbe starog Zakona o napuštenim stanovima, kako su primijenjene i u ovom predmetu, nisu zadovoljile standarde "zakona" u smislu člana 8. Prema tome, ova odredba je prekršena stalnim odbijanjem vlasti da odobri povratak podnosioca prijave u stan, primjenom starog Zakona o napuštenim stanovima. Dom je takođe ustanovio da je nastavljena povreda člana 8 propustom organa vlasti da ispoštuju proceduru uspostavljenu novim Zakonom o napuštenim stanovima i drugim domaćim zakonima u pogledu ispitivanja zahtjeva podnosioca prijave za vraćanje u posjed i neizvršenja odluke kojom joj je dato pravo da se vrati u svoj smještaj.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je ponovo potvrdio da se stanarsko pravo može smatrati "imovinom" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Dom je zaključio da je došlo do povrede ove odredbe zbog odbijanja prema starom Zakonu o napuštenim stanovima da se dozvoli podnosiocu prijave da se vrati u svoj stan. Povreda je nastavljena propustom organa vlasti da ispoštuju novi Zakon o napuštenim stanovima i drugo domaće zakonodavstvo u vezi sa ispitivanjem njenog zahtjeva za vraćanje u posjed.

Član 6 Konvencije

Dom je zapazio da sudski postupak koji je podnosilac prijave pokrenula radi vraćanja pokretne imovine traje od 1995. godine. Dom je ustanovio da je postupak prekoračio granicu razumnog roka i da je stoga došlo do povrede člana 6.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da procesuira zahtjev podnosioca prijave bez daljeg odlaganja i da preduzme sve neophodne korake da omogući podnosiocu prijave, čije je stanarsko pravo već potvrđeno izvršnom odlukom prema novom Zakonu o napuštenim stanovima, brz povratak u njen stan.

Odluka usvojena 14. maja 1999. godine
Odluka uručena 11. juna 1999. godine

Predmeti br.:	CH/97/104 i dr.
Podnosioci prijava:	Brankica TODOROVIĆ i drugi
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. oktobar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su državljani Bosne i Hercegovine. Prije raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije oni su položili devize kod komercijalnih banaka u toj zemlji. Zbog rastuće nestašice deviza i drugih ekonomskih problema, isplata sredstava sa ovih računa "stare" devizne štednje postepeno je ograničavana zakonskim propisima koji su donošeni tokom 1980-ih i početkom 1990-ih.

Svi zahtjevi podnosilaca prijava da podignu novac sa svojih deviznih računa u periodu poslije rata u Bosni i Hercegovini bili su odbačeni, ili bez obrazloženja ili uz pozivanje na zakone koje je usvojila SFRJ, Republika Bosna i Hercegovina ili Federacija Bosne i Hercegovine. Neki podnosioci prijava pokrenuli su sudske postupke radi pristupa deviznoj štednji, ali ti postupci su do danas ostali bez uspjeha. Iako je jedan podnosilac prijave dobio presudu u svoju korist, ministar finansija Federacije Bosne i Hercegovine ga je kasnije obavijestilo da njegova presuda ne može biti izvršena.

U skladu sa zakonima koje je Federacija Bosne i Hercegovine usvojila 1997. i 1998. godine, a posebno Zakonom o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana u procesu privatizacije, potraživanja po osnovu stare devizne štednje trebalo je da budu riješena u procesu privatizacije imovine u društvenom i javnom vlasništvu. Prema ovom Zakonu, Federacija je izdavala certifikate koji su se mogli koristiti u procesu privatizacije za otkup stanova, opštinskih poslovnih prostora, dionica preduzeća ili drugih dobara. Ovakva procedura je predviđena da bi se realizovala potraživanja građana i time spriječilo propadanje sistema otplate javnog duga, kao i bankovnog sistema.

Dom je prethodno, 9. juna 2000. godine, u predmetu br. CH/97/48 i drugi, *Poropat i drugi* protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine, u vezi sa podnosiocima prijava koji su bili u sličnim situacijama, odlučio da su, po osnovu stare devizne štednje, Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine prekršile prava podnosilaca prijava na mirno uživanje imovine prema članu 1 Protokola br. 1 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima. Dom je, između ostalih pravnih lijekova, naredio da Federacija Bosne i Hercegovine "izmijeni i dopuni program privatizacije tako da postigne pravičnu ravnotežu između opšteg interesa i zaštite imovinskih prava podnosilaca prijava kao imalaca stare devizne štednje".

U periodu od 2. novembra 2000. do 8. februara 2002. godine Federacija je izmijenila i dopunila razne odredbe Zakona o potraživanjima građana u pokušajima da izvrši naredbu Doma iz odluke Poropat i drugi. Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine je 8. januara 2001. godine odlučio da članovi 3., 7., 11. i 18. Zakona o potraživanjima građana – suštinske odredbe za određivanje načina konverzije stare devizne štednje u certifikate – nisu bile u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine.

Podnosioci prijava su se žalili da je prekršeno njihovo pravo na mirno uživanje imovine, zagarantovano članom 1 Protokola br. 1 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, i njihovo pravo na pravičnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, zagarantovano članom 6 Konvencije.

Prihvatljivost

Dom je ustanovio da su prijave prihvatljive protiv Bosne i Hercegovine u dijelu u kome se odnose na član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, ali je proglasio neprihvatljivim *ratione personae* žalbene navode upućene protiv Bosne i Hercegovine u pogledu nemogućnosti pristupa sudovima, kako je zagarantovano članom 6 Konvencije. Dom je ustanovio da je nadležan *ratione personae* da u cjelini razmatra prijave protiv Federacije.

Imajući u vidu pokušaje podnosilaca prijava da dobiju odštetu putem pravosudnog sistema, Dom je smatrao da podnosioci prijava nemaju na raspolaganju djelotvorne pravne lijekove koje bi od njih trebalo zahtijevati da iscrpe. Pored toga, propust gđe Mulalić-Rapo, gđe Ilić i gosp. Jankovića da pokrenu postupke i povlačenje tužbe gđe Hodžić, ne sprječavaju Dom da ispita njihove prijave.

Tužena Strana je uložila prigovor *res judicata*, jer su ove žalbe u osnovi bile iste kao stvar koju je Dom već ispitao. Dom je zaključio da se njegova odluka u predmetu *Poropat i drugi* nije odnosila ni na jednog podnosioca prijave; dakle, načelo *res judicata* se ne može vezati za njih. Pored toga, Dom je zaključio da trenutni status zakona koji utiče na staru deviznu štednju, u skladu sa odlukom Ustavnog suda Federacije, pokreće nova pitanja koja Dom nije razmatrao niti riješio.

Konačno, Dom je razmotrio da li je prijava gosp. Višnjevca neprihvatljiva prema pravilu šest mjeseci. Dom je zaključio, iz razloga što navodnu povredu čini situacija koja se nastavlja, da se pravilo šest mjeseci ne može primijeniti dok se ta situacija ne okonča, što se nije dogodilo.

Meritum

Dom je pozdravio izmjene i dopune relevantnih zakona Federacije Bosne i Hercegovine u cilju izvršenja ranije odluke Doma u predmetu *Poropat i drugi*. Međutim, zbog odluke Ustavnog suda Federacije od 8. januara 2001. godine kojom se neki od zakona proglašavaju neustavnim, nastavljanja primjene zakona, nereagovanja zakonodavnih organa i očigledne nedostupnosti pravnih lijekova pred domaćim sudovima, Dom je ustanovio stanje pravne nesigurnosti i uplitanje u imovinska prava podnosilaca prijava. Zapažajući da su zakonske mjere koje je Federacija preduzela bile u skladu s opštim interesom, Dom nije ustanovio opravdanje za propust tuženih Strana da riješe nastalu pravnu nesigurnost i uplitanje u imovinska prava podnosilaca prijava. Trenutna situacija stavlja neproporcionalan teret na pojedine imaoce računa, te je Federacija Bosne i Hercegovine time prekršila prava podnosilaca prijava zagarantovana članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Zbog svoje opšte odgovornosti za pitanja koja se tiču stare devizne štednje, Dom je takođe ustanovio da je Bosna i Hercegovina prekršila član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Dom je takođe ustanovio da je Federacija Bosne i Hercegovine prekršila član 6 Konvencije jer je faktički onemogućila pristup sudu podnosiocima prijava. U predmetu gosp. Milenka Višnjevca, Dom je ustanovio posebnu povredu člana 6 Konvencije jer Federacija nije izvršila pravosnažnu sudsku presudu podnosioca prijave.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da, u roku od šest mjeseci od dana uručenja ove odluke, ukloni nastalu pravnu nesigurnost donošenjem relevantnih i obavezujućih zakona ili propisa koji se jasno bave ovim problemom na način spojiv sa članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, kako je protumačeno u odluci Doma u predmetu *Poropat i drugi* i ovoj odluci. Stvarni metod rješavanja situacije i uklanjanja nastale pravne nesigurnosti odrediće Federacija. Dom je takođe zadržao pravo da naredi dodatne pravne lijekove u ovim predmetima šest mjeseci nakon dana donošenja ove odluke.

Odluka usvojena 7. oktobra 2002. godine
Odluka uručena 11. oktobra 2002. godine

Napomena: Dom je u ovom predmetu donio odluku “o daljim pravnim lijekovima” 4. jula 2003. godine

Predmet br.:	CH/97/110
Podnosilac prijave:	Munib MEMIĆ
Tužene strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. februar 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI i MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave, državljanin Bosne i Hercegovine i bivši pripadnik JNA, bio je nosilac stanarskog prava na stanu u Sarajevu. Dana 21. februara 1992. godine zaključio je ugovor o otkupu stana od JNA. Podnosilac prijave je tokom rata napustio Sarajevo, a ubrzo nakon povratka je saznao da je njegov stan proglašen napuštenim i dodijeljen drugom korisniku, prema starom Zakonu o napuštenim stanovima. Da bi vratio stan u posjed, podnosilac prijave je pokrenuo postupke, bez uspjeha, koji su uključivali organe povezane sa Vojskom Federacije, pred Općinskim i Kantonalnim sudom u Sarajevu, te kod Uprave za stambene poslove Novo Sarajevo prema novom Zakonu o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima.

Prihvatljivost

Dom primjećuje da su sudovi Federacije izjavili da se neće baviti predmetom podnosioca prijave dok se ne okonča upravni postupak, ali uprkos naporima podnosioca prijave Uprava za stambene poslove Novo Sarajevo nije donijela odluku u njegovom predmetu. Pozivajući se na predmet *Onić*, Dom je utvrdio da domaći pravni lijekovi koji su bili na raspolaganju podnosiocu prijave u praksi nisu bili efikasni i proglasio je prijavu prihvatljivom protiv obje tužene Strane.

Meritum

Član 8 Konvencije

Kao i u predmetu *Onić i Kevešević*, Dom je utvrdio da je došlo do povrede člana 8 uslijed priznavanja i primjene starog Zakona o napuštenim stanovima, proglašavanja stana napuštenim i kontinuiranog propusta od strane relevantnih vlasti da odluče o zahtjevu podnosioca prijave da vrati stan u posjed po novom Zakonu o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima. Dom je utvrdio da je Federacija odgovorna za ovo kršenje.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Kao i u predmetu *Onić i Kevešević*, Dom je utvrdio da je odluka kojom se proglašava napuštenim stan na kojem neko uživa stanarsko pravo i isti dodjeljuje drugoj osobi, koja je donesena prema starom Zakonu o napuštenim stanovima, dovela do *de facto* eksproprijacije koja nije provedena "pod uvjetima predviđenim zakonom" te stoga predstavlja kršenje člana 1 Protokola br. 1. Dom je utvrdio da je Federacija bila odgovorna za ovo kršenje. Pošto je već utvrdio kršenje člana 1 Protokola br. 1 u vezi stanarskog prava podnosioca prijave, Dom je zaključio da nije neophodno ispitivati pitanje vlasništva prema ugovoru o otkupu stana od 21. februara 1992. godine, čiju valjanost Federacija osporava.

Član 6 Konvencije

Dom je utvrdio da organi vlasti u ovom predmetu nisu odgovorno postupali da bi osigurali da se postupci okončaju u razumnom roku. Organi vlasti nisu postupali u skladu sa zakonima i postupcima koji su važili u Federaciji da se u ovim postupcima donese odluka i nisu ponudili nikakva objašnjenja za otezanje postupka. Dom je zaključio da je ponašanje organa vlasti bio glavni uzrok otezanja raznih postupaka. Primjećujući da je brzo okončanje spora bilo veoma važno za podnosioca prijave, pošto

se odnosi na njegov dom i imovinu, Dom je utvrdio da je došlo do kršenja člana 6 stav 1 jer u predmetu podnosioca prijave postupak nije okončan u razumnom roku. Dom je zaključio da je Federacija odgovorna za ovo kršenje.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da poduzme sve neophodne korake da po hitnom postupku vrati podnosioca prijave u njegov stan i da podnosiocu prijave isplati, kao nematerijalnu štetu za duševne patnje, 1.200 KM. Pošto nije utvrdio nikakvo kršenje prava za koje bi država bila odgovorna, Dom nije naredio državi da poduzme bilo kakve korake.

Odluka usvojena 8. februara 2000. godine
Odluka uručena 11. februara 2000. godine

Predmet br.:	CH/97/114
Podnosilac prijave:	Fatima RAMIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	7. septembar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je nosilac stanarskog prava na stanu u Sarajevu kojeg je privremeno napustila krajem osamdesetih jer je njenom sinu bilo potrebno liječenje u Hrvatskoj. Kćerka podnosioca prijave je nastavila živjeti u tom stanu, a podnosilac prijave je s vremena na vrijeme dolazila u posjetu. Uslijed ratnih dejstava, 20. maja 1992. godine, kćerka podnosioca prijave je napustila stan. Ovaj predmet se odnosi na pokušaje podnosioca prijave da vrati stan u posjed. Ona je pokušala da vrati stan u posjed preko nadležnih domaćih upravnih organa i CRPC-a. CRPC je 1998. godine donio odluku kojom se podnosiocu prijave potvrđuje status nosioca stanarskog prava, te smatra da podnosilac prijave ima pravo na povrat stana u posjed. Međutim, u januaru 2000. godine, domaći upravni organ je donio odluku kojom se utvrđuje da je podnosilac prijave napustila stan 1989. godine, te da uslovi iz Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima prema tome nisu ispunjeni.

Prihvatljivost

Primjećujući da je podnosilac prijave više puta bezuspješno pokušavala da popravi svoju situaciju, te da primjena relevantnog domaćeg zakona, čak i da je bila uspješna, ne bi predstavljala pravni lijek za tužbu podnosioca prijave koja se odnosi na propust domaćih vlasti da donesu i izvrše odluke u zakonskom roku, Dom je utvrdio da se ne može zahtijevati od podnosioca prijave da iscrpi dalje pravne lijekove koji su predviđeni domaćim zakonom. Što se tiče njene tvrdnje o diskriminaciji, Dom primjećuje da podnosilac prijave nije pružila nikakav dokaz kojim bi potkrijepila svoje navode, te stoga nalazi da je ovaj dio prijave očigledno neosnovan. Dom je, u skladu s tim, prijavu proglasio prihvatljivom prema članu 8 Konvencije i članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, te neprihvatljivom što se tiče tvrdnje podnosioca prijave o diskriminaciji.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je prvo zapazio da je stan podnosioca prijave bio njen "dom" u smislu člana 8. Time što je proglasila stan napuštenim i propustila da, u skladu sa zakonom Federacije, djelotvorno riješi zahtjev podnosioca prijave za povrat stana u posjed te njen zahtjev za izvršenje odluke CRPC-a, Federacija je spriječila podnosioca prijave da vrati stan u posjed. To predstavlja trajno uplitanje u pravo podnosioca prijave na poštivanje doma. Svaka odluka domaćih organa koja je donesena nakon odluke CRPC-a i koja je nespojiva s tom odlukom, je nezakonita osim ako ne potpada u usko definiranu kategoriju predmeta u kojima je po zakonu moguće odstupanje od odluke CRPC-a. Pošto se ovaj izuzetak ovdje ne može primijeniti, uplitanje nije bilo "u skladu sa zakonom". Dom je dakle utvrdio povredu prava podnosioca prijave na poštivanje doma zagarantovanog članom 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je smatrao da pravo podnosioca prijave u pogledu stana predstavlja "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Time što je stan proglasila napuštenim i propustila da dozvoli podnosiocu prijave da vrati stan u posjed na vrijeme, Federacija se uplitala u njeno pravo na mirno uživanje te imovine. Iz istih razloga koji su dati u ispitivanju predmeta prema članu 8 Konvencije, Dom je utvrdio da ovo

uplitanje nije bilo u skladu sa uvjetima propisanim zakonom, te je stoga došlo do kršenja prava podnosioca prijave na mirno uživanje imovine, zagarantovanog članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio tuženoj Strani da podnosioca prijave vrati po hitnom postupku u njen stan. Dom je također naredio tuženoj Strani da podnosiocu prijave isplati 2.000 KM na ime nematerijalne štete; 7.800 KM zbog gubitka korištenja stana i pokretne imovine koja se tu nalazila za vrijeme kada je podnosilac prijave bila primorana da živi u alternativnom smještaju; i 200 KM za svaki sljedeći mjesec koji bude primorana provesti u alternativnom smještaju počevši od 1. oktobra 2001. godine do kraja mjeseca u kojem bude vraćena u posjed.

Odluka usvojena 4. septembra 2001. godine
Odluka uručena 7. septembra 2001. godine

Predmeti br.:	CH/98/124 i dr.
Podnosioci prijave:	Ivan LAUS i drugi
Tužene strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naziv:	"7 JNA predmeta"
Datum uručenja:	11. juni 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su 1992. godine sklopili ugovore o otkupu stanova od JNA. Ti ugovori su poništeni donošenjem zakona u decembru 1995. godine. U nekim predmetima, parnični postupak koji se odnosio na uknjižbu vlasništva podnosioca prijave je odgođen Uredbom donesenom u februaru 1995. godine. Podnosioci prijava su se posebno žalili da je poništavanjem njihovih ugovora došlo do kršenja njihovih imovinskih prava zagarantovanih članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Prihvatljivost

Što se tiče argumenta Federacije, da ovi predmeti spadaju u nadležnost Ustavnog suda, te su stoga nespojivi sa Sporazumom o ljudskim pravima, Dom podsjeća da je u njegovoj nadležnosti da razmatra "navodna i očigledna kršenja ljudskih prava" zagarantovanih Konvencijom. Smatrajući da je Dom nadležan *ratione temporis* da ispituje ove predmete, te da nijedan podnosilac prijave nije imao na raspolaganju djelotvorne pravne lijekove, Dom je prijave proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

U skladu sa svojom prethodnom praksom, Dom je utvrdio da su, u doba kada je zakon iz decembra 1995. godine stupio na snagu, podnosioci prijava imali prava po svojim kupoprodajnim ugovorima koja su predstavljala "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Dejstvo zakona je bilo da poništi ta prava te da podnosioce prijava liši njihove imovine. U vezi sa ovim uplitanjem, podnosioci prijava su bili primorani da podnesu "individualni i pretjeran teret". Stoga je došlo do kršenja člana 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Dom je konstatovao, kao i u prethodnim JNA predmetima, da su sudski postupci u vezi uknjižbe vlasništva na stanovima bili ili bi bili odgođeni odmah nakon što je Uredba iz februara 1995. godine stupila na snagu. Pošto se ta situacija po svemu sudeći nije promijenila, došlo je do nastavljenog lišavanja prava podnosilaca prijava na pristup sudu u razumnom roku u postupku koji je trebao riješiti njihove tužbene zahtjeve. Time je došlo do kršenja člana 6.

Pravni lijekovi

Dom je utvrdio da je Država odgovorna za donošenje zakona koji je imao za posljedicu kršenje člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, ali da je materija koju je taj zakon uređivao sada u nadležnosti Federacije, koja priznaje i primjenjuje taj zakon. U skladu s tim, Dom nije naredio Državi da poduzme bilo kakve radnje. Dom je naredio Federaciji da poduzme sve neophodne korake da stavi van snage poništenje ugovora; da ukine prinudno odgađanje sudskog postupka koji ima za cilj priznavanje imovinskih prava podnosioca prijave; i osigura da podnosioci prijava imaju pristup sudu i pravo na raspravu u razumnom roku. Dom je naredio Federaciji da isplati nadoknadu onim podnosiocima prijave koji su podnijeli zahtjeve za kompenzaciju.

Odluka usvojena 14. aprila 1999. godine
Odluka uručena 11. juna 1999. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Federacija je podnijela zahtjev za preispitivanje. Dom je utvrdio da su svi argumenti Federacije nekoliko puta iznošeni u prethodnim JNA predmetima i da su svi odbijeni od strane Doma. Dom je smatrao da se u zahtjevu ne pokreće ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma o ljudskim pravima, niti ozbiljno pitanje od općeg značaja. Stoga, pošto zahtjev nije ispunjavao dva uslova iz pravila 64 tačka 2 njegovih Pravila procedure, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 8. oktobra 1999. godine

Predmeti br.:	CH/98/126 i dr.
Podnosioci prijave:	Ljubiša MARIĆ i drugi
Tužene strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naziv:	"8 JNA predmeta"
Datum uručenja:	10. mart 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI i MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su 1992. godine sklopili ugovore o otkupu stanova od JNA. Ti ugovori su poništeni donošenjem zakona u decembru 1995. godine. U nekim predmetima, parnični postupak koji se odnosio na uknjižbu vlasništva podnosioca prijave je odgođen Uredbom donesenom u februaru 1995. godine. Podnosioci prijava se žale da je zbog poništenja ugovora došlo do kršenja njihovih imovinskih prava zagarantovanih članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Oni takođe navode kršenje članova 6 i 13 Konvencije.

Prihvatljivost

U pogledu argumenta Federacije, da ovi predmeti spadaju u nadležnost Ustavnog suda, te su stoga nespojivi sa Sporazumom o ljudskim pravima, Dom podsjeća da je u njegovoj nadležnosti da razmatra "navodna i očigledna kršenja ljudskih prava" zagarantovanih Konvencijom. Smatrajući da je Dom nadležan *ratione temporis* da ispituje ove predmete, te da nijedan podnosilac prijave nije imao na raspolaganju djelotvorne pravne lijekove, Dom je prijave proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

U skladu sa svojom prethodnom praksom, Dom je utvrdio da su, u doba kada je zakon iz decembra 1995. godine stupio na snagu, podnosioci prijava imali prava prema svojim kupoprodajnim ugovorima koja predstavljaju "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Dejstvo zakona je bilo da poništi ta prava te liši podnosioce prijava njihove imovine. Prema tome, Dom je utvrdio da su podnosioci prijava bili primorani da podnesu "individualni i pretjeran teret", te da je došlo do kršenja člana 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Dom je zapazio, kao i u prethodnim JNA predmetima, da su sudski postupci u vezi sa uknjižbom vlasništva na stanovima bili ili bi bili odgođeni odmah nakon što je Uredba iz februara 1995. godine stupila na snagu. Pošto se ta situacija po svemu sudeći nije promijenila, došlo je do nastavljenog lišavanja prava podnosilaca prijava na pristup sudu u razumnom roku u postupku koji je trebao riješiti njihove tužbene zahtjeve. Time je došlo do kršenja člana 6.

Pravni lijekovi

Dom je primijetio da je Država odgovorna za donošenje zakona koji je imao za posljedicu kršenje člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, ali da je materija koju je taj zakon uređivao sada u nadležnosti Federacije, koja priznaje i primjenjuje taj zakon. U skladu s tim, Dom nije naredio Državi da poduzme bilo kakve radnje. Dom je naredio Federaciji da poduzme sve neophodne korake da stavi van snage poništenje ugovora; da ukine prinudno odgađanje sudskog postupka koji ima za cilj priznavanje imovinskih prava podnosioca prijave; i osigura da podnosioci prijava imaju pristup sudu i pravo na

raspravu u razumnom roku. Dom je naredio Federaciji da isplati nadoknadu za troškove postupka onim podnosiocima prijave koji su podnijeli zahtjeve za kompenzaciju.

Mišljenje o neslaganju

Gosp. Manfred Nowak je priložio mišljenje o djelimičnom neslaganju u kojem je osporio dodjeljivanje kompenzacije od strane Doma iz istih razloga kao i u mišljenju o djelimičnom neslaganju u predmetu *Ostojić i drugi* (CH/97/82 *i dr.*)

Odluka usvojena 8. marta 1999. godine
Odluka uručena 10. marta 1999. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Federacija je podnijela zahtjev za preispitivanje. Dom je utvrdio da su svi argumenti Federacije nekoliko puta iznošeni u prethodnim JNA predmetima i da su svi odbijeni od strane Doma. Dom je smatrao da se u zahtjevu ne pokreće ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma o ljudskim pravima, niti ozbiljno pitanje općenitog značaja. Stoga, pošto zahtjev nije ispunjavao dva uslova iz pravila 64 tačka 2 njegovih Pravila procedure Doma, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 9. jula 1999. godine

Predmeti br.:	CH/98/129 i dr.
Podnosioci prijava:	Matija IVKOVIĆ i drugi
Tužene strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naziv:	"7 JNA predmeta"
Datum uručenja:	10. mart 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su 1992. godine sklopili ugovore o otkupu stanova od JNA. Ti ugovori su poništeni donošenjem zakona u decembru 1995. godine. U nekim predmetima, parnični postupak koji se odnosio na uknjižbu vlasništva podnosioca prijave je odgođen Uredbom donesenom u februaru 1995. godine. Podnosioci prijava su se žalili da je zbog poništenja ugovora došlo do kršenja njihovih imovinskih prava zagarantovanih članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Prihvatljivost

U pogledu argumenta Federacije, da ovi predmeti spadaju u nadležnost Ustavnog suda, te su stoga nespojivi sa Sporazumom o ljudskim pravima, Dom podsjeća da je u njegovoj nadležnosti da razmatra "navodna i očigledna kršenja ljudskih prava" zagarantovanih Konvencijom, pa je predmete proglasio prihvatljivim. Uslijed nastavljanja navodnih povreda, Dom je smatrao da je nadležan *ratione temporis* da ispituje ove predmete. Stoga je Dom sve prijave proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je utvrdio da su podnosioci prijava imali prava prema svojim kupoprodajnim ugovorima koja su predstavljala "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Dejstvo zakona iz decembra 1995. godine je bilo da poništi ta prava, te liši sve podnosioce prijava njihove imovine. Dom je odbacio argument Federacije da je to poništavanje bilo "u javnom interesu" jer je prvobitna prodaja bila diskriminirajuća za one građane koji nisu imali pravo na kupovinu JNA stanova. Dom je utvrdio da su podnosioci prijava bili primorani da podnesu "individualni i pretjeran teret". Stoga možemo reći da je došlo do kršenja člana 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Dom je primijetio, kao i u prethodnim JNA predmetima, da su sudski postupci u vezi sa uknjižbom vlasništva na stanovima bili ili bi bili odgođeni odmah nakon što je Uredba iz februara 1995. godine stupila na snagu. Pošto se ta situacija po svemu sudeći nije promijenila, došlo je do nastavljenog lišavanja prava podnosioca prijave na pristup sudu u razumnom roku u postupku koji je trebao riješiti njihove građanske parnice. Time je došlo do kršenja člana 6.

Pravni lijekovi

Dom je utvrdio da je Država odgovorna za donošenje zakona koji je rezultirao kršenjem člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, ali da je materija koju je taj zakon uređivao sada u nadležnosti Federacije, koja priznaje i primjenjuje taj zakon. U skladu s tim, Dom nije naredio Državi da poduzme bilo kakve radnje. Dom je naredio Federaciji da poduzme sve neophodne korake da stavi van snage poništenje ugovora; da ukine prinudno odgađanje sudskog postupka koji ima za cilj priznavanje imovinskih prava podnosioca prijave; i osigura da podnosioci prijava imaju pristup sudu i pravo na

raspravu u razumnom roku. Dom je naredio Federaciji da isplati nadoknadu onim podnosiocima prijave koji su podnijeli zahtjeve za kompenzaciju.

Odluka usvojena 8. februara 1999. godine
Odluka uručena 10. marta 1999. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Federacija je podnijela zahtjev za preispitivanje. Dom je utvrdio da su svi argumenti Federacije nekoliko puta iznošeni u prethodnim predmetima JNA i da su svi odbijeni od strane Doma. Dom je smatrao da se u zahtjevu ne pokreće ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma o ljudskim pravima, niti ozbiljno pitanje općenitog značaja. Stoga, pošto zahtjev nije ispunjavao dva uslova iz pravila 64 tačka 2 njegovih Pravila procedure, Dom je odbio zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 9. jula 1999. godine

Predmeti br.:	CH/98/159 i dr.
Podnosioci prijava:	Akif HUSELJIĆ i drugi
Tužene strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naziv:	"5 JNA predmeta"
Datum uručenja:	11. juni 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI i MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su 1992. godine sklopili ugovore o otkupu stanova od JNA. Ti ugovori su poništeni donošenjem zakona u decembru 1995. godine. U nekim predmetima, parnični postupak koji se odnosio na uknjižbu vlasništva podnosioca prijave je odgođen Uredbom donesenom u februaru 1995. godine. Podnosioci prijava su se žalili da je zbog poništenja ugovora došlo do kršenja njihovih imovinskih prava zagarantovanih članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Prihvatljivost

U pogledu argumenta Federacije, da ovi predmeti spadaju u nadležnost Ustavnog suda, te su stoga nespojivi sa Sporazumom o ljudskim pravima, Dom podsjeća da je u njegovoj nadležnosti da razmatra "navodna i očigledna kršenja ljudskih prava" zagarantovanih Konvencijom. Smatrajući da je Dom nadležan *ratione temporis* da ispituje ove predmete, te da nijedan podnosilac prijave nije imao na raspolaganju djelotvorne pravne lijekove, Dom je prijave proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je zaključio da su, u doba kada je zakon iz decembra 1995. godine stupio na snagu, podnosioci prijava imali prava po svojim kupoprodajnim ugovorima koja su predstavljala "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Dejstvo zakona je bilo da poništi ta prava te liši podnosioce prijava njihove imovine. U vezi sa ovim uplitanjem, podnosioci prijava su bili primorani da podnesu "individualni i pretjeran teret". Prema tome, došlo je do kršenja člana 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Dom je zapazio, kao i u prethodnim JNA predmetima, da su sudski postupci u vezi sa uknjižbom vlasništva na stanovima bili ili bi bili odgođeni odmah nakon što je Uredba iz februara 1995. godine stupila na snagu. Pošto se ta situacija po svemu sudeći nije promijenila, došlo je do nastavljenog lišavanja prava podnosilaca prijave na pristup sudu u razumnom roku u postupku koji je trebao riješiti njihove građanske parnice. Time je došlo do kršenja člana 6.

Pravni lijekovi

Dom je utvrdio da je Država odgovorna za donošenje zakona koji je imao za posljedicu kršenje člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, ali da je materija koju je taj zakon uređivao sada u nadležnosti Federacije, koja priznaje i primjenjuje taj zakon. U skladu s tim, Dom nije naredio Državi da poduzme bilo kakve radnje. Dom je naredio Federaciji da poduzme sve neophodne korake da stavi van snage poništenje ugovora; da ukine prinudno odgađanje sudskog postupka koji ima za cilj priznavanje imovinskih prava podnosilaca prijava; i osigura da podnosioci prijava imaju pristup sudu i pravo na raspravu u razumnom roku. Dom je naredio Federaciji da isplati nadoknadu za troškove postupka onim podnosiocima prijave koji su podnijeli zahtjeve za kompenzaciju.

Mišljenje o slaganju

Gosp. Dietrich Rauschning je priložio izdvojeno mišljenje u kojem je obrazložio razloge koji su, po njegovom sudu, bili najbitniji pri donošenju zaključaka Doma.

Odluka usvojena 14. aprila 1999. godine
Odluka uručena 11. juna 1999. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Federacija je podnijela zahtjev za preispitivanje. Dom je utvrdio da su svi argumenti Federacije nekoliko puta iznošeni u prethodnim JNA predmetima i da su svi odbijeni od strane Doma. Dom je smatrao da se u zahtjevu ne pokreće ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma o ljudskim pravima, niti ozbiljno pitanje općenitog značaja. Stoga, pošto zahtjev nije ispunjavao dva uslova iz pravila 64 tačka 2 njegovih Pravila procedure, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 9. septembra 1999. godine

Predmeti br.:	CH/98/174 i dr.
Podnosioci prijava:	Ivan VIDOVIĆ i drugi
Tužene strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naziv:	"5 JNA predmeta"
Datum uručenja:	14. maj 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI i MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su 1992. godine sklopili ugovore o otkupu stanova od JNA. Ti ugovori su poništeni donošenjem zakona u decembru 1995. godine. U nekim predmetima, parnični postupak koji se odnosio na uknjižbu vlasništva podnosioca prijave je odgođen Uredbom donesenom u februaru 1995. godine. Podnosioci prijava su se žalili da je zbog poništenja ugovora došlo do kršenja njihovih imovinskih prava zagarantovanih članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Prihvatljivost

U pogledu argumenta Federacije, da ovi predmeti spadaju u nadležnost Ustavnog suda, te su stoga nespojivi sa Sporazumom o ljudskim pravima, Dom podsjeća da je u njegovoj nadležnosti da razmatra "navodna i očigledna kršenja ljudskih prava" zagarantovanih Konvencijom. Smatrajući da je Dom nadležan *ratione temporis* da ispituje ove predmete, te da nijedan podnosilac prijave nije imao na raspolaganju djelotvorne pravne lijekove, Dom je prijave proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je utvrdio da su, u doba kada je zakon iz decembra 1995. godine stupio na snagu, podnosioci prijava imali prava po svojim kupoprodajnim ugovorima koja su predstavljala "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Dejstvo zakona je bilo da poništi ta prava te liši podnosioce prijava njihove imovine. Dom je odbacio argument Federacije da je to poništavanje bilo "u javnom interesu" jer je prvobitna prodaja bila diskriminirajuća za one građane koji nisu imali pravo na kupovinu stanova JNA. U vezi ovog uplitanja, podnosioci prijava su bili primorani da podnesu "individualni i pretjeran teret". Stoga možemo reći da je došlo do kršenja člana 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Dom je zapazio, kao i u prethodnim JNA predmetima, da su sudski postupci u vezi sa uknjižbom vlasništva na stanovima bili ili bi bili odgođeni odmah nakon što je Uredba iz februara 1995. godine stupila na snagu. Pošto se ta situacija po svemu sudeći nije promijenila, došlo je do nastavljenog lišavanja prava podnosilaca prijava na pristup sudu u razumnom roku u postupku koji je trebao riješiti njihove građanske parnice. Time je došlo do kršenja člana 6.

Pravni lijekovi

Dom je zaključio da je Država odgovorna za donošenje zakona koji je imao za posljedicu kršenje člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, ali da je materija koju je taj zakon uređivao sada u nadležnosti Federacije, koja priznaje i primjenjuje taj zakon. U skladu s tim, Dom nije naredio Državi da poduzme bilo kakve radnje. Dom je naredio Federaciji da poduzme sve neophodne korake da stavi van snage poništenje ugovora; da ukine prinudno odgađanje sudskog postupka koji ima za cilj priznavanje imovinskih prava podnosilaca prijava; i osigura da podnosioci prijava imaju pristup sudu i pravo na

raspravu u razumnom roku. Dom je naredio Federaciji da isplati nadoknadu za troškove postupka onim podnosiocima prijave koji su podnijeli zahtjeve za kompenzaciju.

Odluka usvojena 13. marta 1999. godine
Odluka uručena 14. maja 1999. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Federacija je podnijela zahtjev za preispitivanje. Dom je utvrdio da su svi argumenti Federacije nekoliko puta iznošeni u prethodnim JNA predmetima i da su svi odbijeni od strane Doma. Dom je smatrao da se u zahtjevu ne pokreće ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma o ljudskim pravima, niti ozbiljno pitanje od općeg značaja. Stoga, pošto zahtjev nije ispunjavao dva uslova iz pravila 64 tačka 2 njegovih Pravila procedure, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 9. septembra 1999. godine

Predmeti br.:	CH/98/232 i 480
Podnosioci prijava:	Milan BANJAC i M.M.
Tužene strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naziv:	"2 predmeta JNA penzija"
Datum uručenja:	6. juli 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI i MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su državljani Bosne i Hercegovine koji žive na teritoriji Federacije. Oni su bivši oficiri JNA koji su penzionisani prije 1992. godine. Do izbijanja rata u Bosni i Hercegovini svoje penzije su primali od Zavoda za socijalno osiguranje vojnih osiguranika u Beogradu, kojem su plaćali svoje doprinose tokom aktivne službe. U septembru 1992. godine, Republika Bosna i Hercegovina je donijela Uredbu sa zakonskom snagom prema kojoj će JNA penzioneri primati 50% od iznosa svoje prijašnje penzije. Ova Uredba je potvrđena zakonom Republike Bosne i Hercegovine usvojenim u junu 1994. godine, te članom 139. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije, koji je stupio na snagu 31. jula 1998. godine. U ovoj odluci, Dom se oslanjao na sopstvene nalaze u predmetima *Šećerbegović, Biočić, Oroz* (CH/98/706, 740 i 776).

Prihvatljivost

Dom je zapazio da penzije ne spadaju među pitanja koja su u nadležnosti institucija Države, a koja su pobrojana u Ustavu Bosne i Hercegovine, te da državne institucije nisu ništa poduzele po ovom pitanju. Dom također zapaža da, do stupanja na snagu Federalnog zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, do isplate penzija podnosiocima prijava u iznosu od 50% je dolazilo usljed zakona usvojenih od strane Republike Bosne i Hercegovine, prije nego što je Dejtonski mirovni sporazum stupio na snagu. Dom zato zaključuje da se Bosni i Hercegovini ne može pripisati odgovornost za stvari na koje se podnosioci prijava žale, te da nema nadležnost *ratione personae* da nastavi razmatranje prijava u dijelu u kojem su one upućene protiv Bosne i Hercegovine.

Dom je prijave proglasio prihvatljivim u dijelu u kojem su upućene protiv Federacije Bosne i Hercegovine, a odnose se na sljedeća pitanja: da li podnosioci prijava imaju zaštićeni interes u okviru značenja člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju za isplatu punog iznosa penzija, i da li su podnosioci prijava pretrpili diskriminaciju u isplati svojih penzija. U dijelu u kojem se podnosioci prijava žale da njihove penzije nisu povećavane u skladu sa povećanjem plata i penzija u Federaciji, Dom je zapazio da takvo pravo nije zaštićeno Konvencijom; stoga su takva potraživanja neprihvatljiva kao potpuno neosnovana. Dom je utvrdio da su navodi podnosilaca prijava u vezi sa diskriminacijom kod povećanja u isplati penzija neprihvatljivi kao očigledno neosnovani, jer podnosioci prijava nisu potkrijepili ove tvrdnje.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je zapazio da su Evropski sud i Komisija za ljudska prava smatrali da, iako Konvencija ne jamči pravo na određeno socijalno osiguranje, pravo na penziju može, pod određenim okolnostima, predstavljati posjed zaštićen članom 1 Protokola br. 1. Dom je, međutim, također primijetio da podnosioci prijava nisu uplaćivali svoje doprinose u Penzijski fond Bosne i Hercegovine, te da nisu imali zakonski odnos sa tim fondom prije donošenja Uredbe iz septembra 1992. godine. Dom je stoga zaključio da podnosioci prijava nemaju prava da potražuju puni iznos JNA penzija, koja bi se mogla smatrati posjedom u svrhu člana 1 Protokola br. 1.

Diskriminacija

Dom je razmatrao moguću diskriminaciju u uživanju prava na socijalno osiguranje zaštićeno članom 9 Međunarodnog ugovora o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Dom je najprije razmatrao da li su podnosioci prijava tretirani drugačije nego njihove bivše kolege koje žive u Republici Srpskoj i Saveznoj Republici Jugoslaviji, koji još primaju cijeli iznos JNA penzija. Našavši da su penzije koje bivši pripadnici JNA primaju u Republici Srpskoj i u Saveznoj Republici Jugoslaviji izvan nadležnosti Federacije, te da potraživanje od Penzionog fonda JNA u Beogradu, iz kojeg penzioneri JNA koji žive u Republici Srpskoj i Saveznoj Republici Jugoslaviji primaju svoje penzije, ne podliježe zakonima koje su donijeli Republika Bosna i Hercegovina i Federacija, Dom je zaključio da je žalba podnosioca prijava u vezi diskriminacije neosnovana.

Dom je nakon toga razmatrao pitanje da li su penzioneri JNA tretirani drugačije od civilnih penzionera Penzionog fonda Bosne i Hercegovine. Našavši da civilni penzioneri nisu u poziciji sličnoj penzionerima JNA, Dom je zaključio da se tu ne postavlja pitanje različitog tretmana, te stoga ni pitanje diskriminacije u uživanju prava na socijalno osiguranje u vezi sa civilnim penzionerima. Na kraju, Dom je razmatrao da li su penzioneri JNA tretirani drugačije od vojnih penzionera Penzionog fonda Bosne i Hercegovine koji su služili u JNA prije nego što su pristupili Armiji Bosne i Hercegovine ili Vojsci Federacije. Dom je zapazio da je tim osobama priznat staž za vrijeme koje su služili u JNA u svrhu penzija. Dom je također konstatovao da je prosječna penzija ove grupe veća od prosječne isplate koju primaju penzioneri JNA kao i prosječne penzije civilnih penzionera. Dom je utvrdio da je razlika u tretmanu penzionera Armije Republike Bosne i Hercegovine i Vojske Federacije, s jedne strane, te penzionera JNA, s druge, bila opravdana, imajući u vidu da su prvi služili u oružanim snagama zemlje čiji penzioni fond isplaćuje njihove penzije. Stoga Dom nije utvrdio postojanje diskriminacije u uživanju prava na socijalno osiguranje prema članu 9 Međunarodnog ugovora o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.

Odluka usvojena 5. juna 2001. godine
Odluka uručena 6. jula 2001. godine

Predmet br.:	CH/98/271
Podnosilac prijave:	Meliha FILIPOVIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	10. decembar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanka Bosne i Hercegovine, nastanjena u Banja Luci. Ona je 23. januara 1995. iznajmila svoj stan gosp. L.N.-u. Kako korisnik nije ispunjavao svoje obaveze iz ugovora ona je pokušala da poništi ugovor. Podnosilac prijave je 15. marta 1996. pokrenula postupak pred Osnovnim sudom u Banja Luci zahtijevajući poništenje ugovora. U vrijeme kada je Dom razmatrao predmet, njen zahtjev je još bio u postupku pred sudom. U junu 1998. godine Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom je donijela rješenje kojim se stan dodjeljuje korisniku. Rješenje je poništeno presudom Vrhovnog suda Republike Srpske, i predmet je vraćen Komisiji za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom na ponovno razmatranje. Komisija je ponovo dodijelila stan korisniku. Podnosilac prijave se žalila Ministarstvu za izbjeglice i raseljena lica i u vrijeme kada je predmet bio na razmatranju pred Domom, predmet je još bio u toku.

Prihvatljivost

U pogledu navodne povrede imovinskih prava podnosioca prijave, Dom je zapazio da je podnosilac prijave imala pravo da zahtijeva povrat svog stana u posjed bilo kad. Dom je zapazio da podnosilac prijave nije uložila ovakav zahtjev, niti je pokušala da pokaže da takav zahtjev ne bi bio efikasan. Prema tome, Dom je odlučio da ne prihvati ovaj dio prijave u skladu sa članom VIII(2)(a) Sporazuma, jer podnosilac prijave nije pokazala da su iscrpljeni efikasni domaći pravni lijekovi. Što se tiče navodne povrede člana 6 Konvencije, Dom je zapazio da tužena Strana nije postavila nikakav prigovor na prihvatljivost prijave. Kako se činilo da ovaj dio predmeta nije neprihvatljiv *prima facie*, Dom je proglasio ovaj dio prijave prihvatljivim.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je zauzeo stav da su faktori, koje treba uzeti u obzir u određivanju da li je dužina parničnog postupka bila razumna, sljedeći: složenost predmeta, postupci podnosioca prijave i postupci domaćih vlasti. Ovdje je Dom utvrdio da predmet nije složen, da se nijedan postupak podnosioca prijave ne može smatrati uzrokom za odugovlačenje postupka, te da je tužena Strana odgovorna za odugovlačenje predmeta. Dom je, dakle, smatrao da je povrijeđeno pravo podnosioca prijave na "raspravu u razumnom roku", kako je propisano članom 6 stav 1.

Pravni lijekovi

Dom je Republici Srpskoj naredio da preduzme sve potrebne korake da osigura da Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica o predmetu podnosioca prijave odluči u razumnom roku propisanom zakonom i u skladu sa pravima podnosioca prijave zagarantovanim Sporazumom o ljudskim pravima, te da isplati podnosiocu prijave iznos od 500 konvertibilnih maraka (KM) kao priznanje za duševne patnje.

Odluka usvojena 3. novembra 1999. godine
Odluka uručena 10. decembra 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/367
Podnosilac prijave:	Ilija JANKOVIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	12. maj 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI i MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine. Njegova prijava se odnosila na pokušaje da otkupi stan od bivše JNA na kojem je imao stanarsko pravo. On je bio onemogućen da zaključi ugovor sa odgovarajućim organima pošto je došlo do spora oko otkupne cijene stana. Dana 24. juna 1997. godine podnosilac prijave je pokrenuo sudski postupak pred Osnovnim sudom u Banja Luci, tražeći da mu se omogući da zaključi ugovor o otkupu stana. Ovaj postupak je još uvijek bio u toku u vrijeme kada je predmet razmatran pred Domom.

Prihvatljivost

Primjećujući da u pravnom sistemu Republike Srpske nema redovnog pravnog lijeka koji je dostupan podnosiocu prijave protiv propusta suda da odluči u njegovom postupku, Dom je smatrao da ne postoji efikasan pravni lijek dostupan podnosiocu prijave, koji je on trebao da iscrpi, te je ovaj predmet proglašen prihvatljivim.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom se pozvao na predmet *Čuturić* (CH/98/1171) i tri činioca koja treba razmotriti prema članu 6: složenost predmeta, postupci podnosioca prijave i postupci domaćih organa. Dom je smatrao da se ne čini da je predmet složen; da se ne čini da se bilo koji postupak podnosioca prijave može smatrati uzrokom odugovlačenja postupka; te da je glavni očigledni razlog za propust da se odluči u predmetu propust tuženih da se pojave na raspravama. Dom je, dakle, smatrao da dužina postupka podnosioca prijave pred sudom nije razumna i da je ovo rezultat postupaka Republike Srpske i njenih organa i da je povrijeđeno pravo podnosioca prijave na pravično suđenje u razumnom roku kako je zagarantovano članom 6.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da preduzme sve neophodne korake da osigura da se o postupku podnosioca prijave odluči u razumnom roku.

Odluka usvojena 4. aprila 2000. godine
Odluka uručena 12. maja 2000. godine

Predmet br.:	CH/98/394
Podnosilac prijave:	Ivo JURIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	10. decembar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je do marta 1993. živio u stanu u Tuzli na kome je imao stanarsko pravo. U martu 1993. godine napustio je svoj stan i otišao na poslovno putovanje u inostranstvo sa kojega se nije vratio u roku od mjesec dana koji mu je dat u odobrenju za put. U novembru 1993. godine stan je privremeno dodijeljen porodici D. Stan je proglašen napuštenim prema Zakonu o napuštenim stanovima. Po prestanku ratnih dejstava podnosilac prijave je pokrenuo postupak pred nadležnim upravnim i sudskim organima da bi se vratio u posjed stana. Nakon oko dvije godine trajanja postupka i nekoliko negativnih odluka, podnosiocu prijave je 4. jula 1998. godine konačno potvrđeno njegovo stanarsko pravo odlukom koja je donesena prema novom Zakonu o napuštenim stanovima iz 1998. godine. Međutim, ova odluka nije izvršena.

Prihvatljivost

Zapažajući da je podnosilac prijave pokrenuo postupak prema novom zakonu da bi vratio stan u posjed, Dom je smatrao da se od podnosioca prijave nije moglo tražiti da iscrpi nikakav dodatni pravni lijek predviđen domaćim zakonom, pa je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 8 Konvencije

Kao u predmetu *Kevešević*, Dom je ustanovio da odredbe starog Zakona o napuštenim stanovima, kako su primijenjene i u ovom konkretnom predmetu, nisu udovoljile standardima "zakona" kako se ovaj izraz mora tumačiti u smislu člana 8. Konvencije. Shodno tome, Dom je smatrao da je ova odredba povrijeđena odlukom da se stan podnosioca prijave proglasi napuštenim. Kao u predmetu *Eraković*, Dom je dalje primijetio da zahtjev podnosioca prijave za vraćanje stana u posjed nije do kraja ispitan u skladu sa rokovima predviđenim novim Zakonom o napuštenim stanovima. Time je došlo do nastavljene povrede prava podnosioca prijave na poštivanje doma ptrema članu 8 usljed činjenice da postupak za ispitivanje njegovog zahtjeva za vraćanje stana u posjed nije bio "u skladu sa zakonom".

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Kao u predmetu *Kevešević,* Dom je ustanovio da odluka da se stan na kome neko ima stanarsko pravo proglašava napuštenim, te dodjeljivanje istog drugoj osobi prema starom Zakonu o napuštenim stanovima, predstavljaju *de facto* eksproprijaciju koja nije bila "pod uslovima propisanim zakonom". Shodno tome, odlukom da se stan podnosioca prijave proglasi napuštenim počinjena je povreda člana 1. Protokola br. 1. Pošto njegov zahtjev za vraćanje stana u posjed nije razmatran u roku propisanom novim Zakonom o napuštenim stanovima, ni ovaj postupak nije bio "u skladu sa zakonom". Time je došlo do nastavljene povrede prava podnosioca prijave zagarantovanih članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da poduzme sve neophodne korake kako bi omogućila podnosiocu prijave da se brzo vrati u svoj stan.

Odluka usvojena 3. novembra 1999. godine
Odluka uručena 10. decembra 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/457
Podnosilac prijave:	Milan ANUŠIĆ
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	13. oktobar 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Gosp. Anušić, državljanin Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti, je 5. septembra 1991. godine zaključio ugovor o otkupu stana u Sarajevu, na kome ima stanarsko pravo, od JNA. Usljed ratnih dejstava, on je stan napustio. Ubrzo nakon prekida sukoba, podnosilac prijave se vratio u Sarajevo, gdje je otkrio da neko drugi stanuje u njegovom stanu. Podnosilac prijave je tražio da mu se vrati stan u posjed i u vrijeme kada je Dom razmatrao njegov predmet on je bezuspješno tražio rješenje za svoj predmet više od četiri godine, obraćajući se raznim sudskim i upravnim organima u Sarajevu, uključujući tu i podnošenje tužbe prema novom Zakonu o napuštenim stanovima.

Prihvatljivost

Pošto nije mogao utvrditi odgovornost Bosne i Hercegovine za nastavak situacije na koju se podnosilac prijave žali, Dom je prijavu proglasio neprihvatljivom u odnosu na Bosnu i Hercegovinu. Pošto je podnosilac prijave više od 4 godine bez uspjeha koristio domaće pravne lijekove, Dom je zaključio da su se oni pokazali neefikasnim, te da se od podnosioca prijave ne može više tražiti da postupa po istim. Dakle, Dom je proglasio prijavu prihvatljivom u odnosu na Federaciju Bosne i Hercegovine.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je utvrdio da podnosilac prijave nije bio u mogućnosti da ponovo uđe u posjed stana zbog toga što su nadležni organi tužene Strane propustili da na efikasan način odgovore na njegov zahtjev za povrat po novom Zakonu o napuštenim stanovima. Nadležni organ tužene Strane je prekršio novi Zakon o napuštenim stanovima tako što nije prihvatio zahtjev, što nije odlučio pozitivno o povratu u posjed, i time što uopšte nije odlučio u zakonskom roku od 30 dana. Pošto uplitanje nije u skladu sa zakonom, tužena Strana je prekršila svoje obaveze prema članu 8 Konvencije.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je utvrdio da, pošto prava podnosioca prijave po ugovoru o kupovini predmetnog stana predstavljaju "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, odbijanje da se podnosiocu prijave prizna pravo da bude uknjižen kao vlasnik predstavlja uplitanje u njegovo pravo na mirno uživanje imovine. Dom je zapazio da se Zakonom o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo propisuje da Federalno ministarstvo odbrane mora izdati nalog kojim se odobrava da se kao vlasnik uknjiži lice koje je ostvarilo pravo na povrat stana prema novom Zakonu o napuštenim stanovima, a podnosilac prijave je ostvario svoje pravo prema novom Zakonu. Dakle, Federalno ministarstvo odbrane je bilo odgovorno za nemogućnost podnosioca prijave da se uknjiži kao vlasnik, i njihovi postupci nisu bili u skladu sa uslovima predviđenim zakonom. Dom je, dakle, utvrdio da su postupci Federalnog ministarstva odbrane u Sarajevu doveli do toga da podnosilac prijave i dalje nije u mogućnosti da se uknjiži kao vlasnik stana, te je tako Federacija povrijedila član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Član 6 Konvencije

Dom je zaključio da je dužina postupka, kojeg je podnosilac prijave pokrenuo tražeći povrat stana u posjed, premašila "razumno vrijeme", te da je prema tome Federacija povrijedila prava podnosioca prijave prema članu 6 stav 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da vrati podnosioca prijave u posjed njegovog stana i da ga uknjiži kao vlasnika. Dalje, Dom je naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati 5.000 KM kao kompenzaciju za nematerijalnu štetu uključivo sa danom donošenja ove odluke Doma.

Odluka je usvojena 10. oktobra 2000. godine
Odluka je uručena 13. oktobra 2000. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem je navela da podnosilac prijave nije u potpunosti iscrpio dostupne domaće pravne lijekove i da se ne slaže sa novčanim obeštećenjem dosuđenim u korist podnosioca prijave. Dom je zastupao mišljenje da je osnov na kojem se zahtjev za preispitivanje tužene Strane zasniva u suštini već ispitan od strane Vijeća I koje je razmatralo prihvatljivost i meritum predmeta. Dom je zaključio da zahtjev za preispitivanje ne ispunjava dva uslova za prihvatanje takvog zahtjeva prema pravilu 64, tačka 2, Pravila procedure Doma, te je stoga odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 7. decembra 2000. godine

Predmet br.:	CH/98/548
Podnosilac prijave:	Savo IVANOVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	6. juli 2000. godine (odluka o meritumu)

ODLUKE O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine crnogorskog porijekla. Viši sud u Sarajevu osudio ga je 1992. godine za ratne zločine protiv civilnog stanovništva i izrečena mu je kazna zatvora u trajanju od 15 godina. Vrhovni sud Bosne i Hercegovine je potvrdio presudu u decembru 1992. godine. Podnosilac prijave je u septembru 1996. godine podnio zahtjev za obnovu krivičnog postupka, koji je nakon nekoliko rasprava u Kantonalnom sudu Sarajevo (ranije Viši sud) i Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine konačno odbačen 10. februara 1998. godine. Podnosilac prijave se žalio na povredu prava na nepristrasan sud na temelju toga što je jedan od sudija vijeća Vrhovnog suda koje je odbilo njegov zahtjev za obnovu krivičnog postupka u februaru 1998. godine bio i član vijeća Vrhovnog suda koje je potvrdilo presudu 1992. godine. On se takođe žalio da nije imao pravično suđenje u postupku po svojoj molbi za ponovno otvaranje predmeta.

Prihvatljivost *(Posebna odluka usvojena 9. marta 2000. godine)*

Podsjećajući da je izvan nadležnosti Doma da odlučuje da li događaji koji su se desili prije 14. decembra 1995. godine uključuju kršenja ljudskih prava, Dom je zaključio da predmet spada u njegovu nadležnost *ratione temporis* u mjeri u kojoj se odnosi na postupak koji je doveo do odbijanja zahtjeva podnosioca prijave za ponavljanje postupka u njegovom predmetu. S druge strane, navodna kršenja prava podnosioca prijave da bude obaviješten o optužbama protiv njega i da ne bude primoran da svjedoči protiv sebe su neprihvatljiva kao nespojiva *ratione temporis.*

Podsjećajući da se pravo na ponovno suđenje ne nalazi među pravima i slobodama zagarantovanim Konvencijom, Dom je proglasio žalbeni navod podnosioca prijave, da mu nije pružena mogućnost da dokaže svoju nevinost na novom suđenju, nespojivim sa Sporazumom *ratione materiae.* Ipak, Dom je zaključio da je, u svjetlu obaveze Strana-potpisnica o postizanju "najvišeg nivoa međunarodno priznatih ljudskih prava", Dom nadležan da ispita žalbene navode podnosioca prijave koji se odnose na postupak pokrenut zahtjevom za ponavljanje postupka u njegovom predmetu.

Gosp. Andrew Grotrian, kome su se pridružili gđa Michèle Picard, te gospoda Hasan Balić, Mehmed Deković, Viktor Masenko-Mavi i Mato Tadić, je priložio mišljenje o neslaganju u kojem obrazlaže zašto je žalbene navode podnosioca prijave u vezi postupka pokrenutog zahtjevom za ponavljanje postupka u njegovom predmetu Dom trebao proglasiti neprihvatljivim kao nespojive *ratione materiae*.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je smatrao da su vijeće Vrhovnog suda Bosne i Hercegovine, koje je 1992. godine odlučilo po žalbi protiv prvostepene presude, i vijeće Vrhovnog suda Federacije, koje je odlučilo po žalbi protiv odluke Kantonalnog suda od 5. novembra 1997. godine, odbacujući zahtjev podnosioca prijave za obnovu krivičnog postupka, bili pozvani da odluče u osnovi o različitim pitanjima. Prvo vijeće je bilo suočeno sa žalbom upućenom protiv ocjene dokaza od strane prvostepenog suda. Drugo vijeće je utvrdilo da je predmet pred njim bio ograničen na pitanje da li je mišljenje vještaka trebalo smatrati "novim dokazom" u smislu Zakona o krivičnom postupku Federacije. Razmatrajući razliku u predmetu i prirodi pitanja koja su ispitivala vijeća Vrhovnog suda u kojima je učestvovao isti sudija, Dom je zaključio da ne postoji legitiman razlog da se podnosilac prijave boji za nedostatak nepristrasnosti od

strane tog sudije. Dalje, Dom je smatrao da ne može utvrditi da je obrazloženje konačne odluke Vrhovnog suda od 10. februara 1998. godine, kojom je zahtjev podnosioca prijave za obnovu krivičnog postupka konačno odbačen, bilo grubo i neprikladno i da mu nedostaje izgled pravičnosti. Dom, prema tome, nije utvrdio da prijava otkriva povredu prava podnosioca prijave prema članu 6.

Mišljenje o neslaganju

Gosp. Giovanni Grasso, kojem su se pridružili gospoda Dietrich Rauschning, Manfred Nowak, Miodrag Pajić i Vitomir Popović, je priložio mišljenje o neslaganju u kojem je naveo da postoji jasno kršenje prava podnosioca prijave na nepristrasan sud i prava na pravičan postupak, te da je stoga Dom trebao naći povredu člana 6 Konvencije.

Odluka usvojena 5. juna 2000. godine
Odluka uručena 6. jula 2000. godine

Predmet br.:	CH/98/575
Podnosilac prijave:	Jasmin ODOBAŠIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	11. maj 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Ovaj predmet se odnosi na pokušaje podnosioca prijave, državljanina Bosne i Hercegovine bošnjačkog porijekla, da povrati u posjed zemljišnu parcelu u Prnjavoru na kojoj se nalazi zgrada koju je on koristio dijelom za stanovanje, a dijelom u poslovne svrhe. Podnosilac prijave je živio u tim prostorijama i bio u njihovom posjedu do 27. februara 1994. godine kad ga je prisilno iselila lokalna policija. Sljedećeg dana, Opštinski sekretarijat za privredu, prostorno planiranje i finansije opštine Prnjavor izdao je prostorije u zakup privatnom preduzeću. U toku sljedećih nekoliko godina podnosilac prijave je tražio povrat svoje imovine, ali mu razni organi opštine Prnjavor nisu pozitivno odgovorili. U aprilu 2000. godine prostorije su konačno vraćene podnosiocu prijave.

Prihvatljivost

Imajući na umu da je podnosilac prijave iskoristio odgovarajuće domaće pravne lijekove da bi vratio u posjed svoju kuću i poslovni prostor i da se on nije mogao smatrati odgovornim za propust organa da se drži rokova za donošenje odluka kako je određeno važećim zakonom, Dom je našao da su pravni lijekovi iscrpljeni. Što se tiče *lis alibi pendens* argumenta tužene Strane (tj. da je Dom trebao odbiti prijavu, jer je stvar bila u toku pred drugom Komisijom koja je ustanovljena prema Dejtonskom sporazumu) u vezi sa zahtjevom kojeg je podnosilac prijave podnio CRPC-u, Dom je zapazio da je podnosilac prijave već primio odluku CRPC-a u svoju korist. Prema tome, Dom je proglasio prijavu prihvatljivom.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je smatrao da dodjela i izdavanje ovih prostorija pod zakup od strane opštine Prnjavor privatnom preduzeću bez da su prostorije po nekom pravnom osnovu proglašene napuštenim i propust vlasti Republike Srpske da dozvoli podnosiocu prijave da povrati u posjed imovinu, predstavljaju "uplitanje" u njegovo pravo na mirno uživanje posjeda. Vlasti nisu blagovremeno donijele odluku po zahtjevu podnosioca prijave za povrat u posjed kako je to predviđeno Zakonom o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine (novi Zakon o korištenju napuštene imovine). Prema tome, organi su propustili da postupe "u skladu sa uslovima predviđenim zakonom" i došlo je do povrede člana 1 Protokola br. 1.

Član 8 Konvencije

Zapazivši da postupci organa vlasti Republike Srpske da dodjeljuju i daju pod zakup imovinu podnosioca prijave privatnom preduzeću bez zakonske osnove i propust da se podnosiocu prijave vrati u posjed njegova imovina u predviđenom roku nisu bili u skladu sa uslovima predviđenim zakonom, Dom je ustanovio da uplitanje u pravo podnosioca prijave na poštivanje njegovog privatnog i porodičnog života i doma nije bilo "u skladu sa zakonom". Prema tome, došlo je do kršenja člana 8.

Pravni lijekovi

Za bespravno korištenje njegovog poslovnog prostora od decembra 1995. godine, Dom je naredio Republici Srpskoj da podnosiocu prijave plati iznos od 15.600 KM ili 300 KM mjesečno počevši od 1. januara 1996. godine do 30. aprila 2000. godine. Pored toga, Dom je naredio Republici Srpskoj da podnosiocu prijave plati 2.000 KM za patnje kroz koje je prošao dok je nastojao da vrati u posjed svoj dom.

Odluka usvojena 8. maja 2001. godine
Odluka uručena 11. maja 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje tvrdeći da je prijavu trebalo proglasiti neprihvatljivom, zbog toga što podnosilac prijave nije iscrpio domaće pravne lijekove, što se prijava odnosila na istu stvar koja je u toku pred CRPC-om i što je prijava bila očigledno neosnovana. Uz to, tužena Strana je osporila odluku o dodjeli materijalne i nematerijalne štete. Dom je smatrao da ovaj zahtjev nije ispunio dva uslova koja su neophodna da bi Dom takav zahtjev prihvatio prema pravilu 64 tačka 2 njegovih Pravila procedure i odlučio je da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 6. jula 2001. godine

Predmet br.:	CH/98/603
Podnosilac prijave:	R.T.
Tužena Strana:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	8. novembar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Dijete podnosioca prijave ubijeno je gelerom ručne bombe koju je slučajno aktivirao vojnik 3. korpusa Armije Republike Bosne i Hercegovine 1993. godine. Podnosilac prijave je 1996. godine pokrenula parnični postupak pred Osnovnim sudom u Zenici (sada Općinski sud u Zenici) radi naknade za materijalnu i nematerijalnu štetu. Iako je uloženo mnogo žalbi, do donošenja odluke Doma nikakva naknada nije bila isplaćena, a postupak je još bio u toku.

Prihvatljivost

Podnosilac prijave je uputila svoju prijavu protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine. Dom je smatrao da podnosilac prijave nije dostavila nijedan dokaz da je Bosna i Hercegovina na bilo koji način bila odgovorna za postupke na koje se ona žalila pred Općinskim i Kantonalnim sudom u Zenici. Prijava je prema tome proglašena neprihvatljivom kao nespojiva *ratione personae* sa Sporazumom u dijelu u kojem je upućena protiv Bosne i Hercegovine.

Federacija Bosne i Hercegovine je prvo istakla prigovor na prihvatljivost prijave zbog neiscrpljivanja, jer je postupak pred Općinskim sudom u Zenici bio u toku. Međutim, što se tiče žalbe podnositeljice prijave na dužinu postupka, Dom nije smatrao da je postojao djelotvoran pravni lijek koji je bio na raspolaganju podnosiocu prijave, a koji je ona trebala iscrpiti. Činjenica da je postupak bio u toku nije spriječila Dom da ispituje u meritumu da li je trajanje postupka do danas bilo nerazumno dugo što bi predstavljalo povredu člana 6 Konvencije.

Federacija Bosne i Hercegovine je dalje tvrdila da je prijava neprihvatljiva u pogledu pravila šest mjeseci, jer je podnesena 24. aprila 1998. godine, više od godinu dana nakon što je odluka prvostepenog suda od 18. februara 1997. godine postala djelimično pravosnažna i izvršna. Međutim, Dom je smatrao da je ovo pravilo uspostavljeno da bi se obezbijedio određeni stepen pravne sigurnosti i da se obezbijedi da predmeti koji postavljaju pitanja po Konvenciji budu ispitani u okviru razumnog roka. Dom je dalje istakao da tamo gdje navodna povreda predstavlja situaciju koja traje, pravilo šest mjeseci se ne može primijeniti ukoliko ta situacija nije okončana ili dok ne bude okončana.

Dom je smatrao da nije utvrđena nikakva druga osnova da bi se predmet proglasio neprihvatljivim i proglasio je prijavu prihvatljivom u vezi sa članom 6 Konvencije i članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju u dijelu u kojem je ona upućena protiv Federacije Bosne i Hercegovine.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je podsjetio da je prvi korak pri određivanju razumnosti dužine postupka da se odredi period o kome je riječ. Period koji treba uzeti u obzir započeo je 30. aprila 1996. godine kada je podnosilac prijave pokrenula parnični postupak pred prvostepenim sudom u Zenici zatraživši naknadu zbog smrti svog djeteta. Otprilike godinu dana kasnije, 18. februara 1997. godine, Sud je donio odluku kojom se podnosiocu prijave dosuđuje naknada. Međutim, od tada podnosilac prijave nije bila u mogućnosti da dobije dosuđenu joj naknadu, jer je postupak trajao do maja 2002. godine. Podsjećući na sudsku praksu Evropskog suda, Dom je zapazio da postupak izvršenja predstavlja drugu fazu, koju treba

razmotriti pri određivanju trajanja postupka prema članu 6, stav 1. Prema tome, u ovom predmetu postupak je već trajao više od 6 godina i još je bio u toku.

Podsjećajući na predmet *Mitrović,* Dom je smatrao da pri ocjeni razumnosti dužine postupka treba imati u vidu kriterije koje je Dom postavio, naime složenost predmeta, ponašanje podnosioca prijave i relevantnih organa vlasti i druge okolnosti predmeta. U vezi sa ovim, Dom je smatrao da se činjenična i pravna pitanja koja su pokrenuta u ovom predmetu nisu činila Domu toliko složenim da je bilo potrebno više od šest godina za vođenje postupka. Štaviše, Federacija Bosne i Hercegovine nije opravdala pretjerano duga proceduralna odlaganja. Dom je dalje smatrao da podnosilac prijave nije ni na koji način doprinijela dužini postupka.

Dom je zapazio da kada postoji odluka suda u njegovoj nadležnosti, član 6 se takođe primjenjuje na postupak izvršenja. Po mišljenju Doma, inertnost nadležnih organa vlasti koji nisu poduzeli neophodne korake da se izvrši sudska odluka i isplati naknada podnosiocu prijave uključuje odgovornost tužene Strane. Dom je, prema tome, smatrao da je Federacija Bosne i Hercegovine povrijedila pravo podnosioca prijave koje je zaštićeno članom 6 stav 1 Konvencije u vezi sa pravičnom raspravom u razumnom roku pri utvrđivanju građanskog prava.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Uzimajuću u obzir svoje zaključke do kojih je došao u vezi sa članom 6 Konvencije, Dom je odlučio da nije bio potrebno posebno ispitivati prijavu prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da podnosiocu prijave isplati kompenzaciju za materijalnu štetu i kamatu kao što je dosudio prvostepeni sud u svojoj presudi od 18. februara 1997. godine.

Odluka usvojena 4. novembra 2002. godine
Odluka uručena 8. novembra 2002. godine

Napomena: Dom je 7. februara 2003. godine odbio zahtjev za preispitivanje

Predmet br.:	CH/98/617
Podnosilac prijave:	Pavle LONČAR
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	9. mart 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti. Radio je u predstavništvu Unioninvesta u Frankfurtu (Njemačka), preduzeća koje je registrovano u Federaciji Bosne i Hercegovine. Podnosilac prijave je 3. decembra 1993. godine primio faks od generalnog direktora "Unioninvest"-a u Sarajevu kojim se on otpušta zbog toga što je prouzrokovao "negativne posljedice" u ekonomskom razvoju preduzeća. U 1996. godini pokrenuo je postupak pred sudovima Federacije protiv ovog otpuštanja, koji je u toku.

Prihvatljivost

Što se tiče žalbe podnosioca prijave u vezi sa njegovim otpuštanjem, koje se dogodilo prije 14. decembra 1995. godine, Dom je ustanovio da nije nadležan *ratione temporis* da razmatra ovu žalbu i proglasilo ju je neprihvatljivom, a što se tiče žalbe podnosioca prijave u vezi sa dužinom sudskog postupka, Dom nije smatrao da je postojao djelotvoran pravni lijek dostupan podnosiocu prijave koji je on trebao iscrpiti i proglasio ju je prihvatljivom.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom se pozvao na predmet *Čuturić* (CH/98/1171) i tri činjenice koje je trebalo uzeti u obzir prema članu 6: složenost predmeta, postupke podnosioca prijave i domaćih organa. Dom je ustanovio da ovaj predmet nije bio složene prirode, da podnosilac prijave nije značajno doprinio odgađanju postupaka i da je glavni očigledan razlog za ovo odgađanje bio propust Federacije da zahtijeva od "Unioninvest"-a da potpuno sarađuje sa Sudom. Stoga, Dom je ustanovio da je dužina trajanja postupaka podnosioca prijave pred sudom nerazumna i da je to bila posljedica postupaka Federacije i njenih organa i da je povrijeđeno pravo podnosioca prijave na pravično suđenje u razumnom roku, kako je zagarantovano članom 6.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da poduzme sve neophodne korake da osigura da se predmet podnosioca prijave okonča po hitnom postupku, a ako je moguće najkasnije do 31. jula 2001. godine. Dom je takođe naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati 1.000 KM za pretrpljen emocionalni stres zbog nedostatka konačne odluke o njegovom radnom statusu.

Izdvojeno mišljenje

Gosp. Mehmed Deković je podnio izdvojeno mišljenje o djelimičnom neslaganju u kojem je tvrdio da je Dom trebao narediti Federaciji da poduzme sve neophodne korake da osigura da postupak po žalbi podnosioca prijave bude okončan po hitnom postupku po donošenju odluke Doma bez ove kvalifikacije "ako je moguće najkasnije do 31. jula 2001.".

Odluka usvojena 7. marta 2001. godine
Odluka uručena 9. marta 2001. godine

Predmet br.:	CH/98/636
Podnosilac prijave:	Nenad MILJKOVIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	11. juni 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Jugoslavije, srpske nacionalnosti. On i njegova porodica koriste kuću u Banja Luci. Podnosilac prijave i njegova žena su 19. septembra 1994. godine zaključili ugovor o zakupu sa vlasnikom kuće, koji je bošnjačke nacionalnosti i koji je napustio Banja Luku. Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom u tom području je 1998. godine proglasila podnosioca prijave bespravnim korisnikom imovine i naredila mu da se iseli u roku od tri dana pod prijetnjom prinudne deložacije. Ova odluka je donesena po starom Zakonu o napuštenoj imovini. Podnosilac prijave se žalio Ministarstvu za izbjeglice i raseljena lica, ali nije dobio nikakvu odluku.

Prihvatljivost

Zapažajući da čak i da je podnosilac prijave pokušao da iskoristi pravne lijekove koji su mu bili na raspolaganju, on ne bi imao nikakvih izgleda da uspije, Dom je smatrao da ne postoji efikasan pravni lijek koji je podnosiocu prijave bio na raspolaganju, a koji je on trebao iscrpiti. Prema tome, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je ustanovio da odluka Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom predstavlja uplitanje javnih vlasti u pravo podnosioca prijave na poštivanje njegovog doma. Ovo uplitanje nije bilo "u skladu sa zakonom" kako to zahtijeva stav 2 člana 8, pošto je stari Zakon o napuštenoj imovini, koji je primijenjen u ovom predmetu, retroaktivno poništio njegov ugovor, koji je bio zakonit u vrijeme kada je zaključen. Prema tome, uplitanje se nije moglo predvidjeti u smislu člana 8, niti je stari Zakon o napuštenoj imovini pružao bilo kakvu djelotvornu zaštitu protiv moguće zloupotrebe. Prema tome, došlo je do kršenja člana 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je ustanovio da je retroaktivno poništavanje ugovora podnosioca prijave primjenom starog Zakona o napuštenoj imovini predstavljalo uplitanje u njegovo pravo na mirno uživanje imovine prema članu 1 Protokola br. 1. Ovo uplitanje nije bilo proporcionalno cilju koji je predviđen starim Zakonom o napuštenoj imovini, jer je podnosilac prijave bio prisiljen da "snosi individualni i pretjeran teret". Prema tome, došlo je do kršenja člana 1 Protokola br. 1.

Član 13 uz Konvenciju

Dom je ustanovio da nedostatak djelotvornog pravnog lijeka prema zakonu Republike Srpske protiv postupaka Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom predstavlja povredu člana 13.

Predmet br. CH/98/636

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da poništi rješenje Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom i da dozvoli podnosiocu prijave da bez ometanja uživa posjed predmetne imovine u skladu sa uslovima ugovora.

Odluka usvojena 13. maja 1999. godine
Odluka uručena 11. juna 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/638
Podnosilac prijave:	Sretko DAMJANOVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. februar 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioca prijave, koji je državljanin Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti, osudio je 1993. godine Okružni vojni sud u Sarajevu za genocid i ratne zločine protiv civilnog stanovništva. Podnosilac prijave je u decembru 1996. godine podnio zahtjev tadašnjem Višem sudu u Sarajevu za obnovu krivičnog postupka na osnovu otkrivanja novih dokaza. (Tada već) Kantonalni sud u Sarajevu je u maju i oktobru 1997. godine odbio zahtjev. Podnosilac prijave se žalio protiv ovih i drugih rješenja. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine je konačno odbio njegove žalbe u februaru 1998. godine. Podnosilac prijave je ista osoba koja je bila podnosilac prijave u predmetu br. CH/96/30 u kojoj je Dom ustanovio da smrtna kazna predstavlja kršenje obaveza Federacije prema Sporazumu o ljudskim pravima. U ovom predmetu, podnosilac prijave se žalio da nije imao pravično suđenje u postupku po zahtjevu za obnovu postupka.

Prihvatljivost

Dom je primijetio da se član 6 prema sudskoj praksi Evropske komisije o ljudskim pravima ne može primijeniti u postupcima u kojima je odbijen zahtjev podnosioca prijave za obnovu postupka. Međutim, Dom je ustanovio da je Kantonalni sud pri odbijanju zahtjeva podnosioca prijave "izmijenio činjenični nalaz" Vojnog suda koji je ustanovio da je podnosilac prijave kriv i, prema tome, ponovno odlučio o krivičnoj optužbi protiv njega. Dakle, Dom je zaključio da je bio nadležan *ratione materiae* da ispituje žalbu u meritumu.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je ustanovio da podnosilac prijave nije imao pravično suđenje u smislu člana 6 u postupku u kojem je odbijen zahtjev podnosioca prijave za obnovu postupka. Do ovog zaključka se došlo na osnovu nalaza da je "obrazloženje Kantonalnog suda neoprostivo neodgovarajuće i lišeno čak i izgleda pravičnosti", i da podnosiocu prijave zapravo nije pružena pravična šansa da se žali Vrhovnom sudu.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da odobri ponovno suđenje podnosiocu prijave.

Izdvojena mišljenja

Gosp. Andrew Grotrian je priložio izvojeno mišljenje o neslaganju kojem se pridružio gosp. Mato Tadić, u kojem je tvrdio da je Dom trebao ustanoviti da član 6 Konvencije nije primjenljiv u postupku o kojem je riječ. On je dalje tvrdio da naredba Doma za obnovu postupka prevazilazi umjestan opseg predmeta. Gđa Michèle Picard je podnijela izdvojeno mišljenje o djelimičnom neslaganju u kojem je tvrdila da je prijavu trebalo proglasiti neprihvatljivom, kao nespojivu sa Sporazumom *ratione materiae*.

Odluka usvojena 14. januara 2000. godine
Odluka uručena 11. februara 2000. godine

Predmet br.:	CH/98/645
Podnosilac prijave:	Nada BLAGOJEVIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	11. juni 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je zaključila ugovor o zakupu sa vlasnikom stana u Republici Srpskoj. Ovaj ugovor su strane obnovile nekoliko puta, a kada je vlasnik napustio Republiku Srpsku prije ili u toku rata podnosilac prijave je ostala u stanu. Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom sa ovog područja je proglasila podnosioca prijave bespravnim korisnikom stana i naredila joj da se iseli u roku od tri dana pod prijetnjom prinudne deložacije. Ova rješenja su donesena prema starom Zakonu o korištenju napuštene imovine. Podnosilac prijave se žalila Ministarstvu za izbjeglice i raseljena lica, ali nije dobila nikakav odgovor.

Prihvatljivost

Imajući na umu da izjavljena žalba podnosioca prijave nije odlagala izvršenje rješenja i iznos takse koju je ona trebala platiti za pokretanje upravnog spora pred Vrhovnim sudom, Dom je smatrao da nije bilo djelotvornog pravnog lijeka dostupnog podnosiocu prijave koji bi ona trebala iscrpiti i proglasio je prijavu prihvatljivom.

Meritum

Član 8 Konvencije

Konstatujući da je stari Zakon o korištenju napuštene imovine zahtijevao da se imovina unese u zapisnik napuštene imovine prije nego što bude dodijeljena nekoj osobi, a pošto takav unos nije izvršen za predmetni stan, Dom je ustanovio da odluka Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom nije "u skladu sa zakonom" u smislu stava 2 člana 8 Konvencije. Uz to, ova odluka nije bila proporcionalna cilju starog Zakona o korištenju napuštene imovine da se obezbijedi smještaj za izbjegla i raseljena lica u Republici Srpskoj. Dakle, došlo je do povrede prava na poštivanje doma podnosioca prijave prema članu 8 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da poništi rješenje Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom i dozvoli podnosiocu prijave da bez ometanja uživa korištenje stana u skladu sa uslovima ugovora.

Odluka usvojena 15. aprila 1999. godine
Odluka uručena 11. juna 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/659 i dr.
Podnosilac prijave:	Esfak PLETILIĆ i drugi
Tužena Strana:	Republika Srpska
Drugi naslov:	"20 predmeta iz Gradiške"
Datum uručenja:	10. septembar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

U toku rata, podnosioci prijava, svi izuzev jednog bošnjačke nacionalnosti, su bili primorani da napuste svoju imovinu u Gradišci, Republika Srpska. Ovu imovinu su koristila izbjegla ili raseljena lica srpske nacionalnosti. Ovi predmeti se odnose na dugogodišnje pokušaje podnosilaca prijava da kroz različite sudske i upravne postupke povrate u posjed svoju imovinu. Neki od podnosilaca prijava su imali uspjeha u vraćanju u posjed cjelokupne ili djelimične imovine, ali većina njih nije.

Prihvatljivost

Imajući na umu da su se svi podnosioci prijava prema starom Zakonu o napuštenoj imovini obratili relevantnim organima, da su deset podnosilaca prijave pokrenuli postupak pred Osnovnim sudom u Gradišci, da su svi izuzev jednog podnosioca prijave podnijeli zahtjeve za povrat prema novom Zakonu o napuštenoj imovini, Dom je ustanovio da se od podnosilaca prijave nije moglo tražiti da iscrpe dalje pravne lijekove. Dom je takođe ustanovio da propust podnosilaca prijava da se obrate CRPC-u nije bio osnova da se predmeti proglase neprihvatljivim.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je smatrao da činjenica da je prvostepeni sud odbacio tužbe podnosilaca prijava zbog nenadležnosti za rješavanje ovih pitanja i nalaz da sudovi nisu bili nadležni da rješavaju ovakva pitanja što je i Vrhovni sud podržao u sličnim predmetima, predstavlja povredu njihovih prava na pristup sudu radi odlučivanja o njihovim pravima i obavezama kako se to garantuje članom 6. Ovo se može primijeniti čak i na podnosioce prijava koji nisu pokrenuli sudske postupke, jer su takvi postupci odbijani zbog nenadležnosti.

Član 8 Konvencije

Dom je smatrao da je propust vlasti Republike Srpske da procesuira prijave podnosilaca prijave za povrat imovine i da im se dozvoli da stvarno povrate imovinu u posjed, predstavljao povredu prava podnosilaca prijava na poštivanje doma kako je to zagarantovano članom 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je smatrao da je postupanje sa imovinom podnosilaca prijava predstavljalo uplitanje u prava podnosilaca prijava na mirno uživanje njihove imovine. Dom je dalje ustanovio da stari Zakon o napuštenoj imovini nije ispunio standarde "zakona" u demokratskom društvu što je moglo opravdati uplitanje. U zaključku, Dom je ustanovio da su povrijeđena prava svih podnosilaca prijava na mirno uživanje imovine kako je zagarantovano članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Diskriminacija

Dom je smatrao da su podnosioci prijava diskriminisani u uživanju gore spomenutih prava, jer je stari Zakon o napuštenoj imovini, prema kojem su podnosioci prijava tražili povrat u posjed svoje imovine, sačinjen tako da se spriječi povratak manjina u Republiku Srpsku i zadrže učinci etničkog čišćenja koje se desilo u toku rata. Iako je Republika Srpska usvojila novi Zakon o napuštenoj imovini kako bi ispravila kršenja uzrokovana starim Zakonom, još nije bilo moguće reći da li novi Zakon ima takav učinak u praksi. Dakle, podnosioci prijava su bili diskriminisani u uživanju svojih prava prema članovima 6 i 8 Konvencije i članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da omogući što brži povratak onim podnosiocima prijava koji nisu vratili svoju imovinu u posjed. Takođe je naredio Republici Srpskoj da isplati kompenzaciju za moralne patnje i za stanarinu koju su podnosioci prijava bili prisiljeni plaćati dok su čekali na povrat svoje imovine. Ukupna kompenzacija u svakom predmetu se kretala od 1.200 do 6.400 KM.

Izdvojeno mišljenje

Gosp. Vitomir Popović je priložio izdvojeno mišljenje o neslaganju u kojem tvrdi da je Dom trebao proglasiti prijave neprihvatljivim zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova.

Odluka usvojena 9. jula 1999. godine
Odluka uručena 10. septembra 1999. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje po sljedećim osnovama: Dom nije bio nadležan da razmatra prijave, jer je CRPC trebala da ih ispituje, prijave je trebalo proglasiti neprihvatljivim zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova, a iznos dosuđene kompenzacije je bio pretjerano visok. Imajući na umu da je Vijeće II već razmatralo osnove za podnošenje zahtjeva tužene Strane za preispitivanje, Dom nije smatrao da oni pokreću ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma ili ozbiljno pitanje od opšteg značaja ili da ukupna situacija opravdava preispitivanje odluke. Pošto zahtjev za preispitivanje nije ispunio dva uslova sadržana u pravilu 64 tačka 2 Pravila procedure, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 5. novembra 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/660
Podnosilac prijave:	Sulejman BABIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	8. februar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine bošnjačke nacionalnosti. Živio je na Palama i radio kao administrativni službenik u Općini petnaest godina. Za vrijeme rata, kada su Pale bile pod kontrolom srpskih snaga, raseljen je u Sarajevo i radio je pod radnom obavezom u općini Pale koja je bila privremeno uspostavljena u Sarajevu. Po okončanju neprijateljstava i integraciji dijela Pala u Federaciju Bosne i Hercegovine, načelnik novoformirane općine Pale je donio upravni akt kojim se podnosilac prijave premješta na radno mjesto u Prači. Podnosilac prijave navodi da nije mogao putovati kroz Republiku Srpsku u Praču, što je odluku o njegovom premještaju u Praču učinilo neizvršivom. Radni odnos podnosioca prijave je prestao 3. juna 1996. godine. Podnosilac prijave je izjavio žalbu protiv odluka o premještaju u Praču i prestanku njegovog radnog odnosa tadašnjem Osnovnom sudu I u Sarajevu u julu 1996. godine. Kada je Dom razmatrao ovaj predmet, ovi postupci su bili u toku. Podnosilac prijave se žalio na povredu njegovog prava na rad kao i na to da nije došlo do značajnog pomaka u postupku pred sudom za više od četiri godine.

Prihvatljivost

Što se tiče žalbe podnosioca prijave na povredu njegovog prava na rad, Dom je zapazio da Konvencija ne sadrži pravo na rad i pravo na pristup javnoj službi ili pravičnoj naknadi i proglasio je ovu žalbu neprihvatljivom *ratione materiae*. Dom je proglasio predmet prihvatljivim u dijelu koji se odnosio na dužinu domaćih postupaka podnosioca prijave, jer nije smatrao da postoji neki dodatni pravni lijek na raspolaganju podnosiocu prijave, koji je on trebao iscrpiti.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je obratio pažnju na tri faktora koje je trebao razmotriti prema članu 6: složenost predmeta, postupke podnosioca prijave i domaćih organa. Dom je ustanovio da se ovaj predmet ne čini složenim, da nema naznaka da se odlaganje postupaka može pripisati podnosiocu prijave i da tužena Strana nije ponudila nikakvo objašnjenje da se odugovlačanje ne može pripisati sudskim organima. Imajući na umu da radnik koji smatra da je njegov radni odnos prestao nepravedno ima važan lični interes u brzom okončanju spora i dobivanju sudske odluke o zakonitosti ove mjere s obzirom da su u pitanju njegova sredstva za život, Dom je ustanovio da su povrijeđena prava podnosioca prijave na pravičnu raspravu u razumnom roku prema članu 6 stav 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da poduzme sve neophodne korake da osigura da se predmet podnosioca prijave okonča po hitnom postupku. Dom je naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati iznos od 1.000 KM na ime nematerijalne kompenzacije za duševnu patnju zbog nedostatka konačne odluke o njegovom radnom statusu.

Odluka usvojena 10. januara 2001. godine
Odluka uručena 8. februara 2001. godine

Predmet br.:	CH/98/688
Podnosilac prijave:	Idhan MUFTIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	8. novembar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je ranije bio zaposlen u preduzeću "Apoteka" u Banja Luci više od deset godina kao farmaceutski tehničar. On je 10. novembra 1992. godine stavljen na listu čekanja u preduzeću i 25. februara 1994. godine direktor "Apoteke" je donio odluku kojom podnosiocu prijave prestaje radni odnos. Podnosilac prijave je podnio tužbu protiv svog poslodavca u maju 1994. godine zbog nezakonitog otpuštanja. Nakon šest rasprava i osam odgađanja te više od pet godina vođenja postupaka, Osnovni sud u Banja Luci je u novembru 1999. godine donio odluku kojom se odbija tužba podnosioca prijave. Podnosilac prijave je uložio žalbu protiv odluke Osnovnog suda Okružnom sudu u Banja Luci, koji je donio odluku o vraćanju predmeta Osnovnom sudu. Osnovni sud je 14. marta 2002. godine donio odluku kojom je uvažio tužbu podnosioca prijave. Poslodavac je uložio žalbu protiv ove odluke. Predmet je u postupku rješavanja pred Okružnim sudom. Podnosilac prijave navodi povrede svojih prava na pravično suđenje u razumnom roku.

Prihvatljivost

Dom je zapazio da se žalbe podnosioca prijave djelimično odnose na događaje koji su se desili prije 14. decembra 1995. godine, kada je Sporazum stupio na snagu. Prema tome, Dom je dijelove prijave koji se odnose na događaje koji su se desili prije 14. decembra 1995. godine proglasio neprihvatljivim kao nespojive *ratione temporis* sa Sporazumom. Dom je smatrao da nije utvrđen nikakav drugi osnov da se predmet proglasi neprihvatljivim i proglasio je prijavu prihvatljivom u odnosu na navodne povrede člana 6 Konvencije koje su se desile poslije 14. decembra 1995. godine.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je podsjetio da je u svojoj sudkoj praksi uvijek smatrao da se sporovi u vezi radnih odnosa tiču "građanskih prava i obaveza" u smislu člana 6 stav 1 Konvencije.

U pogledu uslova pravične rasprave, Dom je smatrao da je podnosilac prijave propustio da pruži dokaze koji bi ukazali da postupak nije bio pravičan, a Dom, po vlastitom nahođenju, nije mogao naći nikakav dokaz o nedostatku pravičnosti sudova. Prema tome, nije bilo povrede prava podnosioca prijave na pravičnu raspravu zagarantovanog članom 6 stav 1 Konvencije.

U pogledu dužine postupaka, Dom je smatrao da, u skladu sa svojom nadležnošću *ratione temporis*, može ocijeniti razumnost dužine postupka samo u pogledu vremenskog perioda nakon 14. decembra 1995. godine. Međutim, mogao je uzeti u obzir u kojoj je fazi bio postupak i dužinu trajanja istog prije tog datuma. U ovom predmetu, postupak je trajao više od 18 mjeseci nakon stupanja Sporazuma na snagu i od tog vremena predmet je bio u postupku pred Okružnim sudom 6 godina i 10 mjeseci do donošenja odluke Doma. Naime, podsjećajući na svoje ranije uspostavljene kriterije za ocjenu razumnosti dužine postupka, složenosti predmeta, postupaka podnosioca prijave i nadležnih organa vlasti kao i drugih okolnosti predmeta, Dom je smatrao da pravno pitanje u ovom predmetu nije toliko složeno da bi bilo potrebno više od pet godina za donošenje odluke. Uz to, tužena Strana je propustila da navede posebne razloge koji bi mogli opravdati dužinu postupka i propustila je da podnosiocu prijave pripiše bilo kakvu odgovornost za to. Ipak, Imajući u vidu ratne sukobe, Dom je

smatrao da se određeno odlaganje domaćih sudova da donesu presudu mora prihvatiti. Međutim, Dom je utvrdio da je ovaj predmet bio u toku skoro sedam godina nakon završetka rata.

Dom je, radi toga, utvrdio povredu člana 6, stav 1 Konvencije u pogledu dužine postupka.

Pravni lijekovi

Dom je naredio tuženoj Strani da preduzme sve neophodne mjere da osigura da se donese konačna i obavezujuća odluka u razumnom roku kojom će se riješiti predmet podnosioca prijave. Dom je dalje naredio tuženoj Strani da isplati podnosiocu prijave iznos od 1.500 KM kao priznanje za patnje koje je pretrpio zbog nemogućnosti da svoj predmet riješi u razumnom roku.

Odluka usvojena 8. oktobra 2002. godine
Odluka uručena 8. novembra 2002. godine

Predmet br.:	CH/98/697
Podnosilac prijave:	Bakir DŽONLIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	11. februar 2000. godine (Odluka o meritumu)

ODLUKE O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Predmet se odnosio na pokušaje podnosioca prijave, državljanina Jugoslavije bošnjačke nacionalnosti, da se vrati u puni posjed kuće u Banja Luci, čiji je vlasnik. Dvije porodice raseljenih lica iz Federacije Bosne i Hercegovine su u augustu 1995. godine uselile u kuću bez odobrenja oca podnosioca prijave, koji je u to vrijeme bio vlasnik kuće. Podnosiocu prijave i njegovom ocu je ostavljeno da koristi jednu prostoriju u kući. Podnosilac prijave se žalio da su njega i njegovog oca ove dvije porodice uznemiravale i odbio je da učestvuje u plaćanju režijskih troškova kuće. Komisija za smještaj izbjeglica i raseljenih lica u Banja Luci, odsjek Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica, dodijelila je "višak stambenog prostora" u kući podnosioca prijave ovim porodicama na osnovu starog Zakona o napuštenoj imovini, koji je dozvoljavao Komisiji za smještaj izbjeglica i raseljenih lica da dodjeljuje, pod određenim okolnostima, višak prostora u stambenim objektima izbjeglicama ili raseljenim licima. Podnosilac prijave je pokrenuo mnogo upravnih i sudskih postupaka kako bi ove osobe iselio iz kuće i u maju 1999. godine, Komisija je naredila da se kuća podnosioca prijave vrati u njegov posjed. Međutim, ova naredba nije izvršena.

Prihvatljivost *(Posebna odluka usvojena 13. maja 1999. godine)*

Zapažajući da tužena Strana nije uložila nikakav prigovor na prihvatljivost ovog predmeta i kako se nije činilo da je predmet, *prima facie*, neprihvatljiv, Dom je predmet proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je zapazio da Ustav Republike Srpske predviđa da je utvrđivanje zakonskih prava i interesa uloga sudova i da bi se bilo koji predmet isključio iz njihove nadležnosti, to treba biti učinjeno zakonom ili nekim drugim važećim pravnim instrumentom i bila bi potrebna posebna izjava u tom smislu. Dom je u predmetu *Pletilić* našao da u odsustvu takve posebne izjave, starim Zakonom nije uklonjena sudska nadležnost nad imovinom koja je smatrana napuštenom. U ovom predmetu Dom je ustanovio da je nemoguće da o meritumu tužbe podnosioca prijave protiv sadašnjih korisnika njegove imovine odluči sud u smislu člana 6 stav 1 Konvencije. Prema tome, došlo je do povrede njegovog prava na efikasan pristup sudu kako je zagarantovano članom 6.

Član 8 Konvencije

Dom je ustanovio da rješenje Komisije za smještaj izbjeglica i raseljenih lica iz februara 1998. godine kojim se porodicama daje pravo da žive u kući podnosioca prijave i propust tužene Strane da izvrši rješenje Komisije iz maja 1999. godine, predstavljaju uplitanje u pravo podnosioca prijave na poštivanje doma i porodičnog života. Zapažajući da Komisija nije poduzela nikakve korake da izvrši svoje rješenje iz maja 1999. godine, usprkos činjenici da je zakonom Republike Srpske bila obavezna da to učini, Dom je ustanovio da ovo uplitanje nije bilo “u skladu sa zakonom” kako to zahtijeva član 8 stav 2. Prema tome, došlo je do povrede prava podnosioca prijave na poštivanje njegovog prava na dom i porodični život kako je zagarantovano članom 8 Konvencije.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

U skladu sa svojim nalazom da propust Komisije da izvrši svoje rješenje iz maja 1999. godine nije bio u skladu s zakonom, Dom je ustanovio povredu prava podnosioca prijave na mirno uživanje posjeda kako je zagarantovano članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijek

Dom je Republici Srpskoj naredio da isplati podnosiocu prijave iznos od 250 KM mjesečno za korištenje kuće od strane porodica i 30 KM mjesečno za režijske troškove koji su nastali tim korištenjem, od 1. augusta 1999. godine do kraja mjeseca u kome podnosilac prijave vrati u puni posjed svoju kuću. Dom je takođe dosudio podnosiocu prijave 2.000 KM za pretrpljene duševne patnje.

Odluka usvojena 12. januara 2000. godine
Odluka uručena 11. februara 2000. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Podnosilac prijave je podnio zahtjev za preispitivanje u kojem je tvrdio da mu se trebala dosuditi kompenzacija za korištenje kuće i za režijske troškove od 13. februara 1998. godine, dana kada je Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica donijelo rješenje kojim se privremenim korisnicima daje pravo na korištenje iste, a ne od 1. augusta 1999. godine. Zapažajući da je Vijeće I dugo razmatralo koje lijekove da naredi, Dom je smatrao da su pravni lijekovi, koje je naredilo Vijeće I, razumni s obzirom na ustanovljene povrede prava podnosioca prijave i da argumenti podnosioca prijave, prema tome, ne pokreću ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma o ljudskim pravima. Prema tome, Dom je smatrao da zahtjev nije ispunio dva uslova koja su potrebna da bi Dom prihvatio zahtjev prema pravilu 64 tačka 2, svojih Pravila procedure i odlučio je da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 5. aprila 2000. godine

Predmet br.:	CH/98/698
Podnosilac prijave:	Rasim JUSUFOVIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	9. juni 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Ovaj predmet se odnosi na pokušaje podnosioca prijave, državljanina Bosne i Hercegovine bošnjačke nacionalnosti, da povrati u posjed stan u Bijeljini, Republika Srpska, na kojem je nosilac stanarskog prava. On je živio u tom stanu do 1994. godine, kada ga je grupa naoružanih ljudi nasilno izbacila iz istog. Komisija za smještaj izbjeglica i raseljenih lica, Bijeljina, Odsjek Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica je u novembru 1996. godine, na osnovu starog Zakona o napuštenoj imovini, dodijelila stan podnosioca prijave drugoj osobi. Podnosilac prijave je pokrenuo razne domaće upravne i sudske postupke da povrati stan u posjed, ali bez uspjeha. Augusta 1997. godine podnosilac prijave je podnio zahtjev CRPC-u radi donošenja odluke kojom se potvrđuje da je on nosilac stanarskog prava na stanu i kojom mu se daje pravo da povrati stan u posjed i, u oktobru 1999. godine, dobio je odluku u svoju korist. Međutim, ova odluka nije izvršena.

Prihvatljivost

Zapažajući, kao i u predmetu *Pletilić*, da obraćanje sudovima nije bio djelotvoran pravni lijek i da su organi Republike Srpske propustili da ispoštuju relevantne rokove u vezi sa upravnim postupcima, Dom je ustanovio da se od podnosioca prijave nije moglo tražiti da iscrpi dalje pravne lijekove. Zapažajući da prijava podnosioca prijave postavlja i druga pitanja osim nadležnosti CRPC-a, Dom je ustanovio da nije spriječen da razmatra predmet na osnovu *lis alibi pendens*. Stoga je Dom predmet proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je zapazio da Ustav Republike Srpske predviđa da je utvrđivanje zakonskih prava i interesa uloga sudova i da bi se bilo koji predmet isključio iz nadležnosti to treba biti učinjeno zakonom ili nekim drugim važećim zakonskim instrumentom i za to bi bila potrebna posebna izjava u tom smislu. U predmetu *Pletilić,* Dom je ustanovio da u nedostatku takve izjave, stari Zakon o napuštenoj imovini nije uklonio nadležnost nad imovinom koja se smatra napuštenom. U ovom predmetu, Dom je ustanovio da je nemoguće da o meritumu u građanskoj tužbi za povrat posjeda stana na kojem podnosilac prijave ima stanarsko pravo odluči sud u smislu člana 6 stav 1 Konvencije. Prema tome, došlo je do povrede prava podnosioca prijave na efikasan pristup sudu kako je zagarantovano članom 6.

Član 8 Konvencije

Dom je zapazio da podnosilac prijave nije bio u mogućnosti da povrati posjed stana zbog propusta organa Republike Srpske da efikasno odluče o raznim njegovim zahtjevima po ovom pitanju. Dom je smatrao da odbijanje zahtjeva podnosioca prijave za povrat njegovog doma od strane sudova Republike Srpske nije bilo u skladu sa Ustavom Republike Srpske. Prema tome, propust sudova da odluče o postupku podnosioca prijave nije bio u "skladu sa zakonom", kako se zahtijeva članom 8 stav 2, pa je Dom ustanovio povredu člana 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

U skladu sa svojim nalazom da propust vlasti da dozvoli podnosiocu prijave povrat u posjed nije bio u skladu sa zakonom, Dom je ustanovio povredu prava podnosioca prijave na mirno uživanje posjeda kako je zagarantovano članom 1 Protokola br. 1.

Diskriminacija

Zapažajući da je jasno da je podnosilac prijave imao pravo prema zakonu Republike Srpske da povrati stan u posjed, nije u tome uspio uprkos uloženim naporima i da tužena Strana nije iznijela valjane razloge za ovo odlaganje, Dom je smatrao da je jedini vjerovatan razlog za namjernu opstrukciju kojoj je podnosilac prijave bio izložen u pokušajima da povrati posjed stana bila činjenica da je on bošnjačke nacionalnosti. Prema tome, Dom je zaključio da je podnosilac prijave bio diskriminisan u uživanju svojih prava prema gore spomenutim odredbama i da je ova diskriminacija bila na osnovu njegove bošnjačke nacionalnosti.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da plati podnosiocu prijave iznos od 1.200 KM kao kompenzaciju za duševnu patnju, iznos od 8.400 KM zbog nemogućnosti da koristi stan o kojem je riječ u prijavi od 1. januara 1997. do 30. juna 2000. godine, iznos od 200 KM mjesečno od 1. jula 2000. godine do kraja mjeseca u kojem on vrati stan u posjed.

Odluka usvojena 10. maja 2000. godine
Odluka uručena 9. juna 2000. godine

Predmet br.:	CH/98/704
Podnosilac prijave:	Jovanka KOVAČEVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. januar 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je posjedovala kuću i poslovni prostor (restoran) izgrađenu na društvenom zemljištu u općini Sanski Most, koju je podnosilac prijave napustila u oktobru 1995. godine. Kuća je 19. decembra 1995. godine u potpunosti izgorjela u požaru. Općina je 1997. godine klasifikovala parcele na kojima se prije izbijanja požara nalazila kuća podnosioca prijave kao neizgrađeno građevinsko zemljište i 1998. godine dodijelila zemljište sa dozvolom za gradnju drugom stanovniku Općine. Ignorisano je prioritetno pravo podnosioca prijave na obnovu kuće na tom zemljištu. Podnosilac prijave je podnijela zahtjev Općini da zaustavi radove na izgradnji koji su bili u toku na parcelama. Međutim, takva naredba nije donesena i na predmetnim parcelama je izgrađena kuća. Podnosilac prijave je preminula 28. novembra 1998. godine. Njena kćerka je nastavila postupak.

Prihvatljivost

Tužena Strana je tvrdila da Dom nije nadležan *ratione materiae* pošto predmet spada u nadležnost CRPC-a i da bi predmet radi toga trebalo proglasiti neprihvatljivim. Dalje, podnosilac prijave nije iscrpila domaće pravne lijekove, jer se nije obratila toj Komisiji. Dom je odbacio ove argumente. Prvo, nema sumnje o nadležnosti Doma da razmatra navodne povrede imovinskih prava; drugo, podnosioci prijava su slobodni da izaberu da li će se obratiti Domu prema članu 6 Općeg okvirnog sporazuma ili Komisiji iz Aneksa 7 Općeg okvirnog sporazuma; treće, zahtjev za iscrpljivanje domaćih pravnih lijekova prema članu VIII(2)(a) Općeg okvirnog sporazuma ne uključuje obraćanje drugim Komisijama koje su uspostavljene Općim okvirnim sporazumom kako je već ustanovljeno u predmetu *Pletilić.*

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je smatrao da, prema domaćem zakonu, u predmetima uništenja imovine vlasnik zadržava prioritetno pravo građenja na parceli. Dom je smatrao da osporavanje prioritetnog prava na građenje i neplaćanje kompenzacije predstavlja neopravdano lišavanje prava podnosioca prijave na uživanje imovine, čime je prekršen član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Član 6 Konvencije

Pošto je već odlučio da ovaj predmet prevashodno postavlja pitanja prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, u svjetlu utvrđene povrede tog člana, Dom je smatrao da nije neophodno da ispituje predmet prema članu 6 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio tuženoj Strani da kćerki podnosioca prijave dodijeli, u roku od tri mjeseca od dana kada odluka u ovom predmetu postane konačna i obavezujuća, parcelu gradskog građevinskog zemljišta koja je jednake površine, vrijednosti i kvalitete kao i parcele koje su joj oduzete.

Odluka usvojena 8. januara 2002. godine
Odluka uručena 11. januara 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

U svom zahtjevu za preispitivanje, podnosilac prijave osporava odluku Doma po sljedećim osnovama: a) Dom nije razmotrio odgovornost tužene Strane za uništenje kuće, b) nije bilo narebe za kompenzaciju u odnosu na uništenu kuću, c) nije bilo naredbe za naknadu nematerijalne štete iako je predmet sličan odluci Doma u predmetu *Islamska zajednica - Zvornik*, u kojem je naređena kompenzacija. Dom je naveo da podnosilac prijave nije dostavila osnove zašto pitanja koja su iznesena u zahtjevu za preispitivanje "pokreću ozbiljno pitanje koje se tiče tumačenja ili primjene Sporazuma ili ozbiljno pitanje od opšteg značaja". S obzirom da zahtjev za preispitivanje ne ispunjava prvi od dva zahtjeva iz pravila 64 tačka 2 njegovih Pravila procedure, Dom je odbio zahtjev za preispitivanje.

Predmeti br.:	CH/98/706, 740 i 776
Podnosioci prijava:	Zijad ŠEĆERBEGOVIĆ, Josip BIOČIĆ i Nikola OROZ
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naslov:	"3 predmeta JNA penzija"
Datum uručenja:	7. april 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su državljani Bosne i Hercegovine koji žive na teritoriji Federacije. Oni su bivši oficiri JNA koji su penzionisani prije 1992. godine. Do izbijanja rata u Bosni i Hercegovini svoje penzije su primali od Zavoda za socijalno osiguranje vojnih osiguranika u Beogradu, kojem su plaćali svoje doprinose tokom aktivne službe. U septembru 1992. godine Republika Bosna i Hercegovina je donijela Uredbu sa zakonskom snagom prema kojoj će JNA penzioneri primati 50% od iznosa svoje prijašnje penzije. Ova Uredba je potvrđena kao zakon Republike Bosne i Hercegovine u junu 1994. godine i Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije, koji je stupio na snagu 31. jula 1998. godine.

Prihvatljivost

Dom je zapazio da penzije ne spadaju među pitanja koja su u nadležnosti institucija Države, a koja su pobrojana u Ustavu Bosne i Hercegovine i da institucije Države nisu poduzele nikakve radnje u vezi sa ovim. Dom je takođe zapazio da je sve do stupanja na snagu Federalnog zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, do isplate penzija podnosiocima prijava u iznosu od 50% dolazilo usljed zakona usvojenih od strane Republike Bosne i Hercegovine prije stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma. Dom zato zaključuje da se Bosni i Hercegovini ne može pripisati odgovornost za stvari na koje se podnosioci prijava žale, te je prijavu proglasio neprihvatljivom, jer nema nadležnost *ratione personae* da nastavi razmatranje prijava u dijelu u kojem su one bile upućene protiv Države. Konstatujući da se žalbeni navodi u ovim predmetima odnose na situacije koja su trajale skoro osam godina i koje su i dalje nastavljene, Dom je ustanovio da se pravilo šest mjeseci nije moglo primijeniti u predmetima podnosilaca prijava i proglasio je prijave prihvatljivim u dijelu u kojem su upućene protiv Federacije.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je zapazio da su Evropski sud i Komisija za ljudska prava smatrali da iako Konvencija ne garantuje pravo na određenu socijalnu pomoć, pravo na penziju može pod određenim okolnostima predstavljati imovinu koja je zaštićena članom 1 Protokola br. 1. Međutim, Dom je takođe je zapazio da podnosioci prijava nisu uplaćivali doprinose u Penzijski fond Bosne i Heregovine, i da oni nisu imali zakonski odnos sa tim fondom prije donošenja Uredbe u septembru 1992. godine. Prema tome, Dom je zaključio da podnosioci prijava nemaju potraživanja u vezi sa punom JNA penzijom, koja bi se mogla smatrati imovinom prema članu 1 Protokola br. 1.

Diskriminacija

Dom je razmatrao moguću diskriminaciju u uživanju prava na socijalnu sigurnost zagarantovanu članom 9 Međunarodnog ugovora o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Dom je prvo razmotrio da li se prema JNA penzionerima postupalo drugačije u odnosu na civilne penzionere Penzijskog fonda Bosne i Hercegovine. Ustanovivši da civilni penzioneri nisu bili u relevantno sličnoj

situaciji kao i JNA penzioneri, Dom je zaključio da nije bilo različitog postupanja prema podnosiocima prijava i stoga, se pitanje diskriminacije u uživanju prava na socijalnu sigurnost, nije pokrenulo u vezi sa civilnim penzionerima.

Dom je dalje razmatrao da li su JNA penzioneri tretirani drugačije od vojnih penzionera Penzijskog fonda Bosne i Hercegovine koji su služili u JNA prije pridruživanja Armiji Bosne i Hercegovine ili Vojsci Federacije. Dom zapaža da su ove osobe dobile beneficije za period službe u JNA u svrhu utvrđivanja njihovih prava. Dom je također zapazio da je prosječna penzija ove grupe znatno viša od prosječne penzije koju su dobivali JNA penzioneri i prosječne penzije civilnih penzionera. Dom je ustanovio da je razlika u postupanju prema penzionerima Armije Republike Bosne i Hercegovine, Vojske Federacije i JNA penzionera bila opravdana smatrajući da su prvi služili u oružanim snagama zemlje čiji penzijski fond isplaćuje njihove penzije. Prema tome, Dom nije ustanovio diskriminaciju u uživanju prava na socijalnu sigurnost prema članu 9 Međunarodnog ugovora o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.

Izdvojeno mišljenje

Gosp. Viktor Masenko-Mavi je dostavio izdvojeno mišljenje o neslaganju u kojem on tvrdi da je Dom trebao proglasiti prijave prihvatljivim i u dijelu u kojem su upućene protiv Države i da je trebao ustanoviti da su podnosioci prijava bili lišeni svoje imovine na diskriminatoran način čime je prekršen član 14 Konvencije u svezi sa članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju i da su obje tužene Strane bile odgovorne za ove povrede.

Odluka je usvojena 9. marta 2000. godine
Odluka je uručena 7. aprila 2000. godine

Predmet br.:	CH/98/710
Podnosilac prijave:	D.K.
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	10. decembar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je živio u stanu u Kozarskoj Dubici, Republika Srpska, sa svojom porodicom. On i njegova supruga su 16. decembra 1997. godine zaključili ugovor sa C.Š., suprugom nosioca stanarskog prava na stanu. U skladu sa ovim ugovorom, podnosilac prijave i njegova supruga bi doživotno izdržavali C.Š. Suprug C.Š. je umro i, prema važećem zakonu, ona je imala pravo da postane nosilac stanarskog prava na stanu, ali nije preduzela potrebne zakonske korake da to učini. Zauzvrat što brinu o njoj, podnosilac prijave i njegova supruga su imali pravo da žive u stanu i, prema ugovoru, postali bi vlasnici tog stana nakon smrti C.Š. Ona je umrla 23. decembra 1997. godine.

Sekretarijat za upravno-pravne poslove opštine Kozarska Dubica je 28. maja 1998. godine proglasio podnosioca prijave bespravnim korisnikom stana i naredio mu da se iseli u roku od petnaest dana pod prijetnjom deložacije. Podnosilac prijave se žalio protiv ovog rješenja nadležnom organu. On je takođe podnio žalbu Domu. Dom je 18. juna 1998. godine naredio tuženoj Strani, kao privremenu mjeru, da preduzme sve potrebne korake da spriječi deložaciju podnosioca prijave iz stana. Međutim, 27. jula 1998. godine, suprotno ovoj naredbi, on je deložiran iz stana zajedno sa svojom porodicom.

Prihvatljivost

Utvrdivši da djelotvorni pravni lijekovi nisu bili dostupni podnosiocu prijave, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je zapazio da je podnosilac prijave živio u stanu od januara 1995. do deložacije u julu 1998. godine. Dakle, iako prema zakonu Republike Srpske podnosilac prijave nije imao pravo da stanuje u stanu u vrijeme deložacije, Dom je smatrao da je stan "dom" podnosioca prijave u smislu člana 8 Konvencije. Dom je smatrao da je deložacija podnosioca prijave predstavljala povredu njegovog prava na poštivanje doma, koje je zagarantovano članom 8. Naredbe Doma za privremene mjere su obavezujuće za Bosnu i Hercegovinu i njene entitete. Prema tome, deložacija kojom se krši naredba za privremene mjere, nije u skladu sa zakonom kako se zahtijeva članom 8. Stoga je Dom ustanovio povredu člana 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Zakon Republike Srpske zahtijeva da osoba stanuje u stanu u skladu sa ugovorom o doživotnom izdržavanju najmanje pet godina prije nego što se on ili ona može smatrati članom domaćinstva nosioca stanarskog prava na tom stanu. U ovom slučaju, podnosilac prijave nije živio u stanu toliko dugo. Osim toga, kako C.Š. nije u stvari bila vlasnik stana, ugovor nije mogao obezbijediti podnosiocu prijave i njegovoj supruzi nikakvo pravo vlasništva na stanu. Prava podnosioca prijave i njegove supruge prema ugovoru su, u skladu sa zakonom Republike Srpske, ograničena na pravo stanovanja u stanu za vrijeme života C.Š. Dakle, u vrijeme njegove deložacije iz stana, podnosilac prijave nije imao nikakvo zaštićeno pravo na stan, kao ni pravo za koje bi se moglo smatrati da predstavlja “posjed” u smislu člana 1. Protokola br. 1. Stoga Dom nije utvrdio povredu člana 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je smatrao da nalaz povrede prava podnosioca prijave zagarantovanih članom 8 Konvencije predstavlja dovoljan pravni lijek.

Izdvojeno mišljenje

Gosp. Jakob Möller i gosp. Vitomir Popović su priložili izdvojeno mišljenje u kojem su tvrdili da, iako propust tužene Strane da ispuni naredbu za privremene mjere predstavlja ozbiljnu povredu obaveza tužene Strane prema članu X(5) Sporazuma da u potpunosti sarađuje sa Domom, nema naznaka da je deložacija podnosioca prijave bila u suprotnosti sa članom 8 Konvencije.

Odluka usvojena 2. novembra 1999. godine
Odluka uručena 10. decembra 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/724
Podnosilac prijave:	Dragan MATOVIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	12. maj 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti iz Bijeljine, Republika Srpska. On je 31. januara 1993. godine uhapšen zbog ubistva dva lica. Vojni sud u Bijeljini je 30. decembra 1993. godine podnosioca prijave proglasio krivim i osudio na smrt. Nakon šest godina žalbi, odluka o poništavanju presude i kazne, obnovljenih presuda i smrtne kazne, 22. novembra 1999. godine Vrhovni sud Republike Srpske je preinačio smrtnu kaznu u kaznu zatvora u trajanju od dvadeset godina.

Prihvatljivost

U pogledu dužine postupka, Dom je zaključio da prijavu treba prihvatiti i ispitati u meritumu u dijelu koji se odnosi na povrede ljudskih prava podnosioca prijave, koje su se navodno desile ili za koje je postojala opasnost da se dese nakon 14. decembra 1995. godine. Konstatujući da je Vrhovni sud smrtnu kaznu preinačio, Dom je smatrao da su ispravljene sve povrede prava podnosioca prijave na život i da ne bude podvrgnut smrtnoj kazni. Dakle, Dom je zaključio da je ovaj dio prijave riješen, te je isti brisao.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je podsjetio da činioci, koje treba uzeti u obzir u određivanju da li je postupak trajao razumno dugo, jesu složenost predmeta, postupanje podnosioca prijave i domaćih organa vlasti. Dom je smatrao da je ovo bio složen predmet, s obzirom na ozbiljnost izvršenog krivičnog djela i izrečenu kaznu. Međutim, Dom je utvrdio da je do kašnjenja u vođenju postupka protiv podnosioca prijave došlo zbog činjenice da je vojni sud čekao na dopune i izmjene Krivičnog zakona Republike Srpske. Dakle, Dom je utvrdio da predmet nije ispitan u razumnom roku, te je našao povredu člana 6 stav 1.

Pravni lijekovi

Konstatujući da je, u toku postupka pred Domom, krivični postupak pred domaćim sudom okončan donošenjem konačne odluke kojom se smrtna kazna preinačuje u zatvorsku kaznu u trajanju od dvadeset godina, i da je podnosiocu prijave u potpunosti priznato vrijeme provedeno u pritvoru prije odluke Vrhovnog suda, Dom smatra da utvrđivanje povrede prava podnosioca prijave, kako je garantovano članom 6 Konvencije, predstavlja dovoljan pravni lijek.

Odluka usvojena 6. aprila 2000. godine
Odluka uručena 12. maja 2000. godine

Predmeti br.:	CH/98/752 i dr.
Podnosioci prijava:	Mirsada BAŠIĆ i drugi
Tužena Strana:	Republika Srpska
Drugi naziv:	"15 predmeta iz Gradiške"
Datum uručenja:	10. decembar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su državljani Bosne i Hercegovine, bošnjačke nacionalnosti. Oni su vlasnici nekretnina na području Gradiške, Republika Srpska, koji su bili primorani da odu u toku rata. Njihovu imovinu su koristila izbjegla i raseljena lica srpske nacionalnosti. Većina podnosilaca prijava je napustila Republiku Srpsku u toku rata i sada se vratila na to područje. Tri podnosioca prijave su se vratila u posjed svoje imovine. Ovi predmeti se odnose na njihove pokušaje da pred različitim organima vlasti Republike Srpske vrate svoju imovinu u posjed. Podnosioci prijava su preduzeli sve ili neke od sljedećih koraka da bi to ostvarili: obraćali su se Komisiji za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom u Gradišci i Ministarstvu za izbjeglice i raseljena lica u skladu sa starim Zakonom o napuštenoj imovini, pokrenuli su postupke pred Osnovnim sudom u Gradišci, obraćali se Komisiji za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom u skladu sa novim Zakonom o napuštenoj imovini, kao i raznim političkim institucijama Republike Srpske.

Prihvatljivost

Dom je konstatovao da iako novi Zakon o korištenju napuštene imovine ima za cilj okončanje nastavljene povrede prava podnosilaca prijava, on ne obezbjeđuje lijek za ranije povrede njihovih ljudskih prava. Dom je dalje zapazio da ga propust podnosilaca prijava da se obrate CRPC-u ne sprječava da razmotri njihove predmete. Dakle, pošto se od podnosilaca prijava nije moglo zahtijevati da iscrpe daljnje pravne lijekove, Dom je predmete proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je utvrdio da stari Zakon o napuštenoj imovini nije ispunio standarde koji se zahtijevaju od "zakona" prema članu 8 stav 2 Konvencije. Dom je smatrao da je novi Zakon o napuštenoj imovini ispunio zahtjeve prema članu 8 stav 2, jer daje pravo podnosiocima prijava da se vrate u posjed svoje imovine. Međutim, ostvarivanje ovog prava je u dvanaest predmeta kasnilo. Prema tome, postupci tužene Strane u pogledu podnosilaca prijave u ovih dvanaest predmeta nisu bili "u skladu sa zakonom" kako se zahtijeva stavom 2 člana 8. Dakle, postojala je povreda prava podnosilaca prijava na poštivanje njihovog doma prema članu 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz istih razloga koji su dati u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8, Dom je utvrdio da je postojala povreda prava podnosilaca prijava na mirno uživanje njihove imovine, kako je zagarantovano članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Član 6 Konvencije

Konstatujući da je rezultat stalne prakse Osnovnog suda u Gradišci da se oglasi nenadležnim u predmetima ovakve prirode, koju praksu je potvrdio i Vrhovni sud, bio ili bi bio takav da je za podnosioce prijava nemoguće da sud riješi njihovu tužbu u meritumu protiv sadašnjih korisnika

njihove imovine u smislu člana 6 stav 1, Dom je utvrdio da je došlo do povrede prava podnosilaca prijava na efikasan pristup sudu, koje je zagarantovano članom 6.

Diskriminacija

Konstatujući da su svi podnosioci prijava bošnjačke nacionalnosti, Dom je utvrdio da je donošenje i primjena starog Zakona o napuštenoj imovini predstavljalo diskriminaciju protiv podnosilaca prijava u njihovom pravu na poštivanje doma, na mirno uživanje njihove imovine i na pristup sudu. Ova diskriminacija je zasnovana na nacionalnosti u pogledu svih podnosilaca prijava, a novi Zakon o napuštenoj imovini ne pruža pravni lijek za ovu situaciju. Dakle, Dom je utvrdio da su podnosioci prijava bili diskriminisani u uživanju svojih prava prema članovima 6 i 8 Konvencije i članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da bez daljnjeg odlaganja omogući podnosiocima prijava, koji to već nisu uradili, da se vrate u posjed svoje imovine. Dom je naredio Republici Srpskoj da svakom od podnosilaca prijava isplati iznose od 1.200 KM do 3.400 KM za troškove zakupa koji su nastali zbog plaćanja za alternativni smještaj i/ili za duševne patnje.

Odluka usvojena 6. decembra 1999. godine
Odluka uručena 10. decembra 1999. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem tvrdi da nije došlo do povrede prava podnosilaca prijava koja su zaštićena članom 8 i članom 1 Protokola br. 1, da je Dom pogrešno zaključio da su podnosioci prijava diskriminisani, da podnosioci prijava nisu iskoristili domaće pravne lijekove, te da je dosuđena kompenzacija neodgovarajuća. Pošto je tužena Strana osnove za zahtjev za preispitivanje, najvećim dijelom, već pokrenula, a Vijeće II ih ispitalo u toku razmatranja predmeta, te pošto preostale osnove nisu pokretale ozbiljno pitanje koje se tiče tumačenja ili primjene Sporazuma o ljudskim pravima ili ozbiljno pitanje od opšteg značaja, Dom je našao da zahtjev nije ispunio dva uslova sadržana u pravilu 64 stav 2 njegovih Pravila procedure, te je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 11. februara 2000. godine

Predmet br.:	CH/98/756
Podnosilac prijave:	Đ.M.
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	14. maj 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave, bošnjačke nacionalnosti, vlasnica je kuće u Kablićima, Federacija. Porodica hrvatske nacionalnosti se 1993. godine nasilno nastanila u toj kući, a podnosilac prijave i njena porodica su nakon toga napustili zemlju. Podnosilac prijave je 1997. godine pokrenula postupke pred Općinskim sudom u Livnu i općinskim vlastima, tražeći da se vrati u posjed kuće. U vrijeme razmatranja predmeta pred Domom, nije bilo nikakvih pomaka u postupcima i hrvatska porodica je ostala u kući. Podnosilac prijave je 1998. godine podnijela prijavu CRPC-u.

Prihvatljivost

Dom je zapazio da su se žalbe podnosioca prijave odnosile na radnje i propuste organa tužene Strane iz oktobra 1997. godine i nadalje, te da spadaju u nadležnost Doma *ratione temporis*. Dom je dalje zapazio da je podnosilac prijave pokrenula nekoliko žalbi koje se suštinski razlikuju od predmeta koji je pokrenula pred CRPC-om i koje nisu u nadležnosti CRPC-a, tako da prijava nije bila neprihvatljiva *lis alibi pendens*. Podsjećajući na predmet *Čegar*, Dom nije mogao utvrditi da je podnosiocu prijave bio dostupan djelotvoran pravni lijek.

Meritum

Diskriminacija

Dom je utvrdio da se šablon diskriminacije osoba sastoji od propusta na strani Općinskog suda u Livnu i općinskih vlasti da rješavaju zahtjeve za vraćanje u posjed imovine koja pripada Bošnjacima povratnicima, ili u nesprovođenju presuda koje su donesene u korist takvih tužilaca protiv optuženih koji pripadaju hrvatskoj većini. Dom je zaključio da je podnosilac prijave diskriminisana u uživanju prava prema članovima 6, 8 i 13 Konvencije, članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju i članu 26 ICCPR-a.

Član 6 Konvencije

Dom je utvrdio da objektivni posmatrač može opravdano sumnjati da su Općinski sud u Livnu, općenito, a posebno sudija u predmetu podnosioca prijave, bili i da će biti nezavisni. Sud koji nije potpuno nezavisan od političkih tijela ne može objektivno ispoštovati zahtjeve nepristrasnosti iz člana 6, te tako podnosilac prijave ne može očekivati da će imati pravičnu raspravu u svom predmetu. Dakle, došlo je do povrede člana 6 stav 1.

Član 8 Konvencije

Pasivnost koju su pokazale općinske i županijske vlasti u odnosu na brojne zahtjeve podnosioca prijave, koji su imali za cilj da joj se omogući povratak u kuću, predstavljala je nepoštivanje njenog "doma" u smislu člana 8 stav 1. Prema tome, došlo je i do povrede člana 8.

Član 13 Konvencije

Pošto nije bilo odgovora na razne zahtjeve podnosioca prijave i žalbe upravnim organima, došlo je do povrede člana 13.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Propust organa vlasti da pomognu u vraćanju imovine podnosiocu prijave predstavlja povredu njenih prava prema članu 1. Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da odmah poduzme, putem svojih organa, mjere da vrati podnosioca prijave u njenu kuću. Dom je naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati, za nematerijalne štete, iznos od 4.000 KM i dodatni iznos od 10 KM za svaki dan od dana uručenja odluke Doma do povratka podnosioca prijave u posjed svoje kuće.

Izdvojeno mišljenje

Gosp. Vlatko Markotić i gosp. Želimir Juka, kojima su se pridružili gosp. Vitomir Popović i gosp. Miodrag Pajić, priložili su izdvojeno mišljenje u kojem su tvrdili da je podnosilac prijave imala pravo na povratak putem mašinerije CRPC-a, a ne putem Doma, te da Dom nije uzeo u obzir složene društvene i ekonomske uslove u Bosni i Hercegovini.

Odluka usvojena 13. aprila 1999. godine
Odluka uručena 14. maja 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/764
Podnosilac prijave:	Milan KALIK
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	10. septembar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine koji koristi kuću koja se nalazi u Banja Luci. Podnosilac prijave je 11. avgusta 1997. godine zaključio sporazum sa vlasnikom kuće u kojoj je živio od 1993. godine. Ovaj sporazum, u formi punomoći, daje pravo podnosiocu prijave da koristi kuću dok se sporazum ne poništi. Sporazum je bio ovjeren istoga dana od strane opštine (Bosanski) Petrovac u Federaciji Bosne i Hercegovine. Službenici Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom u Banja Luci, odsjek Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica, 13. jula 1998. godine došli su u kuću sa pripadnicima policije i pokušali da deložiraju podnosioca prijave i njegovu porodicu. Oni podnosiocu prijave nisu dali primjerak odluke kojom se naređuje njegova deložacija. Deložacija nije izvršena i službenici su rekli da će se vratiti. U vrijeme kada je Dom razmatrao ovaj predmet, podnosilac prijave je još uvijek koristio kuću.

Prihvatljivost

Podsjećajući na predmet *Onić*, Dom nije smatrao da je podnosilac prijave imao na raspolaganju domaći pravni lijek koji je trebao iskoristiti, te je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je konstatovao da se starim Zakonom o napuštenoj imovini zahtijeva da se imovina unese u zapisnik napuštene imovine prije nego što se ponovo dodijeli. U ovom predmetu, tužena Strana nije obezbijedila nikakav dokaz da je izvršena takva evidencija u pogledu kuće i podnosiocu prijave nikada nije uručeno rješenje Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom, doneseno prema Zakonu. Prema tome, Dom je utvrdio da pokušaji Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom da deložira podnosioca prijave nisu bili "u skladu sa zakonom" u smislu člana 8 stav 2, te da je došlo do povrede člana 8.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da osigura da Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom dozvoli podnosiocu prijave da nesmetano koristi kuću o kojoj je riječ u prijavi, u skladu sa uslovima sporazuma koji je zaključio sa vlasnikom.

Odluka usvojena 7. jula 1999. godine
Odluka uručena 10. septembra 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/774
Podnosilac prijave:	Sead KARAMEHMEDOVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	6. juli 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Prijava se odnosi na pokušaje podnositelja prijave da povrati posjed na dijelu stana koji se nalazi u Sarajevu, na kojem je prije bio nositelj stanarskog prava. Podnositelj prijave i njegova bivša supruga su 18. septembra 1995. godine morali napustiti stan zbog izbijanja sukoba u tom području. Nakon zaključivanja Djetonskog mirovnog sporazuma i integracije Ilidže u teritoriju Federacije, bivša supruga podnositelja prijave se vratila u stan, ali je nakon toga nasilno spriječila podnositelja prijave da se u isti vrati. U junu 1996. godine podnositelj prijave je pokrenuo sudski postupak protiv bivše supruge u cilju vraćanja u posjed dijela stana u kojem je živio prije rata. U vrijeme razmatranja predmeta pred Domom, postupak je još uvijek trajao.

Prihvatljivost

Konstatujući da nije bilo djelotvornog pravnog lijeka koji je podnositelj prijave trebao iskoristiti, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 6 Konvencije

S obzirom da predmet nije bio tako složen po svojoj prirodi da bi sudu trebalo više od dvije i po godine za njegovo rješavanje i da nema naznaka da bi se dužina postupka mogla pripisati postupcima podnositelja prijave, te da je brzo rješavanje predmeta bilo od velike važnosti za podnositelja prijave koji je živio na raznim mjestima za vrijeme trajanja postupka i čije zdravlje je očito bilo narušeno, Dom je utvrdio da je došlo do povrede prava podnositelja prijave na raspravu u razumnom roku u smislu člana 6 stav 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da poduzme sve neophodne mjere i osigura da sud riješi predmet podnositelja prijave po hitnom postupku.

Odluka usvojena 7. juna 2000. godine
Odluka uručena 6. jula 2000. godine

Predmet br.:	CH/98/777
Podnosilac prijave:	Emadin PLETILIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	8. oktobar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine, bošnjačke nacionalnosti, vlasnik nekretnine u Gradišci, Republika Srpska, koju je bio primoran napustiti u toku rata. U vrijeme razmatranja prijave pred Domom, tu imovinu su koristile dvije porodice izbjeglica i raseljenih lica, srpske nacionalnosti. Podnosilac prijave i njegova supruga su 1993. godine napustili Gradišku nakon što su se dogovorili sa jednom od porodica koje sada žive u kući da istu pričuvaju. Oni su se nakon rata vratili u Gradišku i utvrdili da njihovu imovinu koriste dvije porodice. Podnosilac prijave je poduzeo sljedeće korake radi vraćanja u posjed imovine: obratio se Komisiji za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom u Gradišci i Ministarstvu za izbjeglice i raseljena lica prema starom Zakonu o napuštenoj imovini; pokrenuo je postupak pred Osnovnim sudom u Gradišci, koji je predmet odbio zbog nedostatka nadležnosti, te se obratio Ministarstvu za izbjeglice i raseljena lica prema novom Zakonu o napuštenoj imovini.

Prihvatljivost

Podsjećajući na predmete *Onić* i *Pletilić*, Dom je utvrdio da se od podnosioca prijave nije moglo zahtijevati da iskoristi druge domaće pravne lijekove, te je predmet proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Podsjećajući na predmet *Pletilić*, Dom je utvrdio da stari Zakon o napuštenoj imovini nije ispunjavao standarde koji se zahtijevaju od "zakona" prema članu 8 stav 2, te je tako došlo do povrede prava podnosioca prijave zagarantovanih članom 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Podsjećajući na predmet *Pletilić*, Dom je utvrdio da je došlo do povrede prava podnosioca prijave na mirno uživanje imovine, koje je zagarantovano članom 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Podsjećajući na predmet *Pletilić*, i konstatujući da je rezultat sudske odluke bio ili bi bio takav da je za podnosioca prijave nemoguće da sud riješi njegovu tužbu u meritumu protiv sadašnjih korisnika njegove imovine u smislu člana 6 stav 1, Dom je utvrdio da je došlo do povrede prava podnosioca prijave na efikasan pristup sudu, koje je zagarantovano članom 6.

Diskriminacija

Podsjećajući na svoju odluku u predmetu *Pletilić*, da je donošenje i primjena starog Zakona o napuštenoj imovini predstavljalo diskriminaciju protiv podnosilaca prijava bošnjačke nacionalnosti, te da je on služio da spriječi povratak manjina i zaštiti osobe srpske nacionalnosti koje su koristile imovinu koja je smatrana napuštenom prema starom Zakonu o napuštenoj imovini, Dom je utvrdio da je podnosilac prijave bio diskriminisan u uživanju svojih prava prema članovima 6 i 8 Konvencije i

članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da omogući podnosiocu prijave da se vrati u posjed svoje imovine bez daljnjeg odlaganja i da mu isplati iznos od 1.200 KM na ime kompenzacije za duševne patnje.

Odluka usvojena 9. septembra 1999. godine
Odluka uručena 8. oktobra 1999. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem je tvrdila da podnosilac prijave nije iskoristio domaće pravne lijekove. Tužena Strana je dalje navela da ona nije odgovorna za to što je podnosilac prijave napustio svoj dom, da je na odgovarajući način izvršila ponovnu dodjelu tog doma u njegovom odsustvu i da je pružila mogućnost podnosiocu prijave da se vrati time što mu je učinila dostupnim upravna i sudska sredstva za to. U pogledu dosuđene kompenzacije, tužena Strana se protivi svakom dosuđivanju kompenzacije za duševne patnje jer su svi ostali građani kao rezultat rata takođe doživjeli duševne boli. Konačno, tužena Strana je tvrdila da je iznos dosuđene kompenzacije suviše visok. Dom je naveo da tužena Strana nije, ni u jednoj fazi postupka, podnijela zapažanja o pitanjima koja je pokrenula u svom zahtjevu za preispitivanje. Dom zbog toga nije smatrao da "cjelokupna situacija opravdava preispitivanje odluke", kako se zahtijeva pravilom 64 stav 2(b) Pravila procedure Doma. Pošto zahtjev za preispitivanje nije ispunio uslove navedene u pravilu 64 stav 2(b), Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 10. januara 2002. godine

Predmet br.:	CH/98/799
Podnosilac prijave:	Željko BRČIĆ
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	10. maj 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Predmet se odnosi na pokušaje podnositelja prijave da se vrati u posjed stana koji se nalazi u općini Mostar Stari Grad i koji je otkupio od JNA u februaru 1992. godine. Podnositelj prijave je pokušao riješiti svoj predmet putem sudskih i upravnih organa. Međutim, nadležni organi ga nisu vratili u posjed njegovog stana.

Prihvatljivost

Dom je prijavu proglasio neprihvatljvom *ratione personae* u dijelu u kojem je upućena protiv Bosne i Hercegovine, jer predmet nije pokretao pitanja koja su uključivala odgovornost Bosne i Hercegovine. Od podnositelja prijave se nije moglo zahtijevati da iskoristi daljnje pravne lijekove, te je prijava proglašena prihvatljivom u dijelu u kojem je upućena protiv Federacije Bosne i Hercegovine. U pogledu tvrdnje podnositelja prijave da je bio diskriminiran, Dom je zapazio da podnositelj prijave nije dostavio nikakve dokaze kako bi potkrijepio svoje navode. Stoga, Dom je ovaj dio prijave proglasio neprihvatljivim kao nepotkrijepljen i očito neutemeljen.

Meritum

Član 8 Konvencije

Nakon podsjećanja na odluku *Eraković*, Dom je zaključio da je došlo do povrede člana 8, zbog propusta vlasti da u toku tri godine odluče u postupku podnositelja prijave, kao i zbog propusta da se učinkovito izvrši odluka kojom mu se daje pravo da se vrati u svoje prebivalište.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je utvrdio, u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8 Konvencije, da propust organa vlasti da omoguće podnositelju prijave da se vrati u posjed stana nije bio u skladu sa zakonom. To je samo po sebi dovoljno da se opravda nalaz povrede prava podnositelja prijave na mirno uživanje njegovog posjeda, kako je zagarantirano člankom 1 Protokola br. 1. Prema tome, pravo podnositelja prijave po ovoj odredbi je povrijeđeno i ova povreda je nastavljena. Nadalje, Dom je, nakon podsjećanja na predmet *Medan i drugi,* zaključio da su postupci Federalnog ministarstva obrane u Sarajevu doveli do kontinuiranog onemogućavanja podnositelja prijave da se uknjiži kao vlasnik stana i da je Federacija Bosne i Hercegovine na taj način povrijedila članak 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da omogući podnositelju prijave da se uknjiži kao vlasnik stana i da ga odmah vrati u posjed istog, a najkasnije do 10. juna 2002. godine. Dalje, Dom je naredio tuženoj Strani da isplati podnositelju prijave iznos od 10.000 KM na ime kompenzacije nematerijalne štete i gubitka korištenja stana. Nadalje, Dom je naredio Federaciji da, od juna 2002. godine, isplaćuje podnositelju prijave 200 KM za svaki slijedeći mjesec u kojem on ne bude vraćen u posjed svog stana pa sve do kraja mjeseca u kojem bude vraćen, te da se svaka ova isplata vrši u roku 30 dana od kraja mjeseca na koji se odnosi.

Predmet br. CH/98/799

Odluka usvojena 6. maja 2002. godine
Odluka uručena 10. maja 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Federacija je podnijela zahtjev za preispitivanje, u kojem je tvrdila da je Dom trebao predmet proglasiti neprihvatljivim zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova, da je pogrešno protumačio zapažanja tužene Strane i da je stan podnositelja prijave stalno smatrao njegovim domom, te da je naredba za kompenzaciju zbog gubitka mogućnosti korištenja njegovog doma pretjerana. Podnositelj prijave je također podnio zahtjev za preispitivanje, u kojem je tvrdio da odluka nije riješila njegov radni odnos i zdravstveno stanje, kao i da kompenzacija nije proporcionalna njegovoj patnji. Dom je naveo da Federacija i podnositelj prijave nisu dali bilo kakvu osnovu o tome zbog čega bi pitanja, postavljena u zahtjevima za preispitivanje, pokrenula "ozbiljno pitanje koje se tiče tumačenja ili primjene Sporazuma ili ozbiljno pitanje od općeg značaja". Pošto zahtjevi za preispitivanje nisu ispunili nijedan od dva uvjeta navedena u pravilu 64 stav 2 njegovih Pravila procedure, Dom je odlučio da iste odbije.

Odluka usvojena 5. jula 2002. godine

Predmet br.:	CH/98/800
Podnosilac prijave:	Ljiljana GOGIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	11. juni 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave koristi kuću u Kozarskoj Dubici, Republika Srpska, kao poslovne prostorije. Podnosilac prijave je 26. februara 1990. godine zaključila ugovor o zakupu sa vlasnikom prostorija. Oni su 4. septembra 1995. godine zaključili naredni ugovor na period od pet godina počev od 30. avgusta 1995. godine. Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom u Kozarskoj Dubici, odsjek Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica je 3. jula 1998. godine proglasila podnosioca prijave bespravnim korisnikom prostorija i naredila joj da se iseli u roku od tri dana pod prijetnjom prinudne deložacije. Ovo rješenje je doneseno prema Zakonu o korištenju napuštene imovine. Podnosilac prijave se žalila Ministarstvu za izbjeglice i raseljena lica, ali nije dobila odluku.

Prihvatljivost

Konstatujući da podnosilac prijave, čak i da je pokušala iskoristiti pravne lijekove koji su joj bili na raspolaganju, ne bi imala nikakvih izgleda za uspjeh, Dom je smatrao da ne postoji efikasan pravni lijek koji je podnosilac prijave trebala iskoristiti, te je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 8 Konvencije

Zapažajući da iako ona u stvari ne stanuje u tim prostorijama, podnosilac prijave tu drži prodavnicu koja je za nju i njeno dijete jedini izvor prihoda. Dom je smatrao da je prikladno da se riječ "dom" protumači u kontekstu člana 8, u ovom slučaju, tako da uključuje dotične prostorije. Dom je utvrdio da je rješenje Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom predstavljalo uplitanje u pravo podnosioca prijave na poštivanje doma. Ovo uplitanje nije bilo “u skladu sa zakonom”, kako se zahtijeva članom 8 stav 2, jer je Zakonom o korištenju napuštene imovine, kako je primijenjen u predmetu podnosioca prijave, retroaktivno poništen njen ugovor, koji je bio zakonit kada je zaključen. Prema tome, uplitanje nije bilo u smislu koji predviđa član 8, niti je Zakon o korištenju napuštene imovine podnosiocu prijave pružio efikasnu proceduralnu zaštitu od moguće zloupotrebe. Zbog toga je član 8 povrijeđen.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je utvrdio da je retroaktivno poništavanje ugovora podnosioca prijave primjenom Zakona o korištenju napuštene imovine predstavljalo uplitanje u njeno pravo na mirno uživanje imovine, koje je zagarantovano članom 1 Protokola br. 1. Ovo uplitanje nije bilo proporcionalno cilju koji je trebalo ostvariti, jer je podnosilac prijave bila prinuđena da “snosi pojedinačni i prekomjeran teret”. Zbog toga je utvrđena povreda člana 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da poništi rješenje Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom i da podnosiocu prijave dozvoli da nesmetano uživa posjed dotične imovine u skladu sa uslovima ugovora.

Predmet br. CH/98/800

Odluka usvojena 13. maja 1999. godine
Odluka uručena 11. juna 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/814
Podnosilac prijave:	Darko PRODANOVIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	11. juni 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine koji koristi kuću u Kozarskoj Dubici, Republika Srpska. Podnosilac prijave je 15. decembra 1992. godine zaključio ugovor o zakupu sa ovlaštenim zastupnikom vlasnika kuće. Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom u Kozarskoj Dubici, odsjek Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica proglasila je 8. jula 1998. godine podnosioca prijave bespravnim korisnikom kuće i naredila mu da se iseli u roku od tri dana pod prijetnjom prinudne deložacije. Ova odluka je donesena prema starom Zakonu o napuštenoj imovini.

Prihvatljivost

Dom je zapazio da čak i da je podnosilac prijave pokušao iskoristiti pravne lijekove koji su mu bili na raspolaganju, ne bi imao nikakvih izgleda za uspjeh. Dom je stoga smatrao da ne postoji efikasan pravni lijek koji je podnosilac prijave trebao iskoristiti, te je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je utvrdio da je odluka Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom predstavljala uplitanje u pravo podnosioca prijave na poštivanje doma. Ovo uplitanje nije bilo "u skladu sa zakonom", kako se zahtijeva članom 8 stav 2, jer je starim Zakonom o napuštenoj imovini, kako je primijenjen u predmetu podnosioca prijave, retroaktivno poništen njegov ugovor, koji je bio zakonit kada je zaključen. Prema tome, uplitanje nije bilo u smislu koji predviđa član 8, niti je stari Zakon o napuštenoj imovini podnosiocu prijave pružio efikasnu proceduralnu zaštitu od moguće zloupotrebe. Zbog toga je član 8 povrijeđen.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je utvrdio da je retroaktivno poništavanje ugovora podnosioca prijave primjenom Zakona o korištenju napuštene imovine predstavljalo uplitanje u njegovo pravo na mirno uživanje imovine, koje je zagarantovano članom 1 Protokola br. 1. Ovo uplitanje nije bilo proporcionalno cilju koji je trebalo ostvariti, jer je podnosilac prijave bio prinuđen da "snosi pojedinačni i prekomjeran teret". Zbog toga je utvrđena povreda člana 1 Protokola br. 1.

Član 13 Konvencije

Dom je utvrdio da je odsustvo djelotvornog pravnog lijeka prema zakonu Republike Srpske protiv postupaka Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom predstavljalo povredu člana 13.

Predmet br. CH/98/814

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da poništi rješenje Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom i da podnosiocu prijave omogući da nesmetano uživa posjed predmetne imovine u skladu sa uslovima ugovora.

Odluka usvojena 13. maja 1999. godine
Odluka uručena 11. juna 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/834
Podnosilac prijave:	O.K.K.
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	9. mart 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanka Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti, nastanjena u Njemačkoj. Ona i njena kćerka su predratni suvlasnici stana koji se nalazi u Srpskom Sarajevu, opština Srpska Ilidža. Podnosilac prijave i njena kćerka su napustile svoj stan zbog ratnih djestava. Predmet se odnosi na pokušaje podnosioca prijave da vrati stan u posjed. Ona je podnijela zahtjev CRPC-u, koji je donio odluku kojom se potvrđuju njena vlasnička prava. Međutim, ta odluka nije bila izvršena.

Prihvatljivost

Konstatujući da je podnosilac prijave još uvijek imala mogućnost da učini dodatne pokušaje da izvrši odluku CRPC-a i da je već više puta bezuspješno pokušala da poboljša svoju situaciju, Dom je smatrao da se od podnosioca prijave nije moglo zahtijevati da iscrpi sve dodatne pravne lijekove propisane domaćim zakonom, te je predmet proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je utvrdio da je rezultat nepostupanja Republike Srpske bila takva situacija da se podnosilac prijave nije mogla vratiti u svoj dom i da je postojalo kontinuirano uplitanje u pravo podnosioca prijave na poštivanje njenog doma. Konstatujući da prema Zakonu o izvršenju odluka CRPC-a, nadležni upravni organ mora donijeti zaključak o izvršenju upravnog rješenja u roku od 30 dana od dana prijema takvog zahtjeva za izvršenje, ali da podnosilac prijave nije dobila odluku po svom zahtjevu za izvršenje odluke CRPC-a, Dom je utvrdio da propust nadležnog upravnog organa da odluči po zahtjevu podnosioca prijava nije bio "u skladu sa zakonom", te je stoga došlo do povrede člana 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz istih razloga koji su dati u kontekstu razmatranja predmeta prema članu 8, Dom je utvrdio da je došlo do povrede prava podnosioca prijave na mirno uživanje njene imovine, koje je zagarantovano članom 1. Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da poduzme sve potrebne mjere da izvrši odluku CRPC-a i omogući podnosiocu prijave da se vrati u posjed stana bez ikakvog daljeg odlaganja. Dom je naredio da Republika Srpska isplati podnosiocu prijave iznos od 2.000 KM za nematerijalnu štetu i 15.600 KM kao kompenzaciju za gubitak prava na korištenje stana i sve druge posebne troškove u vremenu kada je podnosilac prijave bila primorana da živi u alternativnom smještaju, te 300 KM za svaki sljedeći mjesec kada bude primorana da živi u alternativnom smještaju od 1. aprila 2001. godine do kraja mjeseca u kojem se vrati u posjed svog stana.

Predmet br. CH/98/834

Odluka usvojena 6. marta 2001. godine
Odluka uručena 9. marta 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem se ne slaže sa novčanom kompenzacijom dosuđenom u korist podnosioca prijave. Dom je utvrdio da zahtjev nije ispunio nijedan od uslova sadržanih u pravilu 64 tačka 2 Pravila procedure Doma, te je odlučio da zahtjev za preispitivanje odbije.

Odluka usvojena 10. maja 2001. godine

Predmet br.:	CH/98/866
Podnosilac prijave:	Nataša CAJLAN
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	9. mart 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Predmet se odnosi na pokušaje podnosioca prijave, državljanke Bosne i Hercegovine hrvatske nacionalnosti, da se vrati u posjed stana koji se nalazi u Banjoj Luci na kome je ona, zajedno sa svojim suprugom, nosilac stanarskog prava. Ona je iz stana deložirana 1995. godine od strane raseljenih lica srpske nacionalnosti. Nakon pokretanja sudskih i upravnih postupaka za vraćanje u posjed stana, JP Telekom, poslodavac njenog supruga, joj je 1996. godine dodijelio stanarsko pravo na drugom, manjem, stanu. Relevantni opštinski organi tražili su deložaciju podnosioca prijave iz ovog drugog stana.

Prihvatljivost

Podsjećajući na predmet *Pletilić*, Dom je utvrdio da se od podnosioca prijave nije moglo zahtijevati da iskoristi druge domaće pravne lijekove, te je predmet proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 6 Konvencije

Podsjećajući na predmet *Pletilić*, i konstatujući da je rezultat prakse sudova u Republici Srpskoj, tj. da se oglase nenadležnim u predmetima ovakve prirode, bio ili bi bio takav da je za podnosioca prijave nemoguće da sud riješi njenu tužbu u meritumu protiv korisnika prvog stana u smislu člana 6 stav 1, Dom je utvrdio da je došlo do povrede prava podnosioca prijave na efikasan pristup sudu, koje je zagarantovano članom 6.

Član 8 Konvencije

Konstatujući da je Osnovni sud u Banjoj Luci odbio zahtjev podnosioca prijave da se vrati u posjed svog doma, pošto se smatrao nenadležnim u takvim stvarima, i da ovo stajalište nije u skladu sa Ustavom Republike Srpske, Dom je ustanovio da propust suda da odluči u postupku podnosioca prijave nije bio "u skladu sa zakonom", kako se zahtijeva članom 8 stav 2. U pogledu upravnog postupka koji je pokrenula podnosilac prijave, Dom je zapazio da, u skladu sa Zakonom o prestanku primjene Zakona o korištenju napuštene imovine (novi Zakon o napuštenoj imovini), relevantne vlasti donose odluku po zahtjevu u roku od 30 dana od dana prijema istog. Podnosilac prijave je podnijela zahtjev 1999. godine, ali odluka nije donesena. Prema tome, postupci Komisije nisu bili “u skladu sa zakonom”. Stoga je došlo do povrede prava podnosioca prijave na poštivanje njenog doma, koje je zagarantovano članom 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz istih razloga koji su dati u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8 Konvencije, Dom je utvrdio da je došlo do povrede prava podnosioca prijave na mirno uživanje njene imovine, koje je zagarantovano članom 1 Protokola br. 1.

Predmet br. CH/98/866

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da poduzme sve potrebne mjere da omogući podnosiocu prijave da se vrati u posjed prvog stana, te da podnosiocu prijave isplati iznos of 1.000 KM kao kompenzaciju za duševne patnje.

Odluka usvojena 7. februara 2000. godine
Odluka uručena 9. marta 2000. godine

Predmeti br.:	CH/98/875, 939 i 951
Podnosioci prijava:	Radovan ŽIVKOVIĆ, Ilija SARIĆ i Dobrivoje JOVANOVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	12. maj 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su državljani Bosne i Hercegovine koji žive na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine. Oni su bivši pripadnici JNA koji su penzionirani prije 1992. godine. Do izbijanja rata u Bosni i Hercegovini svoje penzije su primali od Zavoda za socijalno osiguranje vojnih osiguranika u Beogradu, kojem su plaćali svoje doprinose tokom aktivne službe. U periodu od februara do aprila 1992. godine, podnosioci prijava su prestali primati isplate od Penzijskog fonda JNA. U septembru 1992. godine Republika Bosna i Hercegovina je donijela Uredbu prema kojoj će JNA penzioneri primati 50% od iznosa svoje prijašnje penzije. Ova odluka je potvrđena kao zakon Republike Bosne i Hercegovine u junu 1994. godine, te članom 139. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine, koji je stupio na snagu 31. jula 1998. godine.

Prihvatljivost

Podsjećajući na predmete *Šećerbegović, Biočić i Oroz,* Dom je zaključio da u odnosu na Federaciju ima nadležnost *ratione personae*, ali ne i u odnosu na Državu. Konstatujući da je situacija na koju su se podnosioci prijava žalili potvrđena Federalnim Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju, koji je stupio na snagu 31. jula 1998. godine, Dom je utvrdio da ima nadležnost *ratione temporis* da ispita prijave. Konstatujući da se žalbeni navodi odnosi na situaciju koja je trajala skoro osam godina i koja se nastavila, Dom je utvrdio da se u predmetima podnosilaca prijava ne može primijeniti šestomjesečni rok. Utvrdivši da nije bilo domaćeg pravnog lijeka koji su podnosioci prijava trebali iskoristiti, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Podsjećajući na svoje obrazloženje u odluci *Šećerbegović, Biočić i Oroz*, Dom je utvrdio da podnosioci prijava nisu imali pravo primati pune JNA penzije, koje bi se moglo smatrati imovinom prema članu 1 Protokola br. 1.

Diskriminacija

Dom je razmatrao moguću diskriminaciju u uživanju prava na socijalnu zaštitu, koje je zagarantovano članom 9 ICESCR-a. Podsjećajući na svoje obrazloženje u odluci *Šećerbegović, Biočlć i Oroz*, Dom je utvrdio da se položaj podnosilaca prijava, kao i JNA penzionera generalno, unutar penzionog sistema i sistema socijalne zaštite Federacije mogao okarakterisati elementima koji isključuju poređenje sa civilnim penzionerima kao grupom u istom ili suštinski sličnom položaju. Što se tiče razlike u postupanju u odnosu na penzionere Armije Republike Bosne i Hercegovine i Vojske Federacije, Dom je utvrdio da je razlika u postupanju opravdana. Stoga je Dom zaključio da ovi predmeti ne otkrivaju diskriminaciju podnosilaca prijava.

Odluka usvojena 4. aprila 2000. godine
Odluka uručena 12. maja 2000. godine

Predmet br.:	CH/98/892
Podnosilac prijave:	Dževad MAHMUTOVIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	8. oktobar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave, gosp. Dževad Mahmutović, je bošnjačke nacionalnosti i živi u Prnjavoru, Republika Srpska. Supruga podnosioca prijave je 17. maja 1998. godine umrla. Dva dana kasnije je sahranjena na muslimanskom gradskom groblju, gdje porodica Mahmutović posjeduje parcelu i na kojoj već decenijama sahranjuje svoje članove. Opština Prnjavor je 21. oktobra 1994. godine donijela Odluku kojom se muslimansko gradsko groblje stavlja van upotrebe i da će se sahrana umrlih Muslimana vršiti na "novom gradskom groblju u istočnom dijelu grada". U vrijeme donošenja odluke Doma, to novo groblje još nije postojalo. Opština Prnjavor je 30. jula 1998. godine donijela odluku kojim se podnosiocu prijave naređuje da, o svom trošku, izvrši ekshumaciju svoje umrle supruge i da prenese njene posmrtne ostatke na novo gradsko groblje (koje, u stvari, nije još postojalo). Podnosilac prijave je takođe bio obavezan da od Opštinske sanitarne inspekcije zatraži dozvolu za ekshumaciju svoje umrle supruge. Prema istoj odluci, žalba se mogla podnijeti u roku od 15 dana, ali žalba nije odlagala izvršenje. Podnosilac prijave je 20. avgusta 1998. godine podnio Domu zahtjev za privremene mjere, tražeći da Dom izda stalnu naredbu kojom se zabranjuje izvršenje odluke opštine Prnjavor da ekshumira posmrtne ostatke njegove supruge sa muslimanskog gradskog groblja i ponovo je sahrani na novom gradskom groblju. Podnosilac prijave se žalio da naredba da izvrši ekshumaciju svoje supruge predstavlja diskriminaciju protiv njega u uživanju prava na slobodu vjeroispovijesti na osnovu njegovog vjerskog i nacionalnog porijekla.

Prihvatljivost

Podsjećajući na svoju odluku u predmetu *Čegar*, da je teret dokazivanja na tuženoj Strani koja je, radi uvjeravanja Doma da je podnosilac prijave imao na raspolaganju djelotvorne pravne lijekove kako u teoriji tako i u praksi, tvrdila da domaći pravni lijekovi nisu iscrpljeni, Dom je utvrdio da podnosilac prijave nije imao djelotvorne pravne lijekove u ovom predmetu, koji bi mu omogućili da ispravi navodno kršenje, te je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Diskriminacija

Dom je odlučio da razmotri moguću diskriminaciju u vezi sa članovima 8 i 9 Konvencije. U pogledu člana 8, Dom je naveo da su radnje organa vlasti kojima se naređuje ekshumacija supruge podnosioca prijave sa porodične parcele bile tako blisko povezane sa privatnim i porodičnim životom podnosioca prijave da je to spadalo u opseg člana 8. U pogledu člana 9, Dom je ustanovio da je supruga podnosioca prijave bila sahranjena na muslimanskom groblju u skladu sa muslimanskim vjerskim propisima i običajima. Zbog toga, Dom je utvrdio da takva sahrana spada u opseg člana 9 u onoj mjeri u kojoj se odnosi na slobodu vjeroispovijesti, uključujući osobito slobodu ispoljavanja svoje vjere vršenjem vjerskih dužnosti i obreda.

U pogledu odluke opštine od 21. oktobra 1994. godine, kojom se određuje zatvaranje muslimanskog gradskog groblja, Dom je naveo da, iako je donesena prije stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma, ona je ostala na snazi nakon tog datuma i zbog toga je uticala na prava podnosioca prijave tvoreći pravnu osnovu za odluku od 30. jula 1998. godine, kojom se naređuje ekshumacija supruge podnosioca prijave. Štaviše, Dom je utvrdio da je odluka diskriminatorska jer se odnosila

samo na muslimansko groblje bez navođenja razloga za zatvaranje istog. Dom je zapazio da tužena Strana nije mogla ukazati na razloge koji su bili u osnovi te odluke.

Dom je zapazio da tužena Strana nije dala nikakve razloge u pogledu toga zašto je od podnosioca prijave trebalo tražiti da ekshumira svoju suprugu, osim činjenice da je groblje bilo zatvoreno. Dom je utvrdio da to što je groblje i dalje zatvoreno, prema odluci koja je donesena radi sprovođenja politike etničkog čišćenja, predstavlja različito postupanje prema Muslimanima, te se ne može smatrati sprovođenjem legitimnog cilja. Dom je, zbog toga, utvrdio diskriminaciju prema podnosiocu prijave u uživanju njegovih prava na privatni i porodični život prema članu 8, kao i njegove slobode vjeroispovijesti prema članu 9.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da se uzdrži od bilo kakvih radnji za uklanjanje posmrtnih ostataka supruge podnosioca prijave sa mjesta na kojem su sada sahranjeni i da podnosiocu prijave isplati iznos od 1.000 KM za kompenzaciju nematerijalnih šteta.

Izdvojeno mišljenje o slaganju

Gosp. Manfred Nowak je priložio mišljenje o slaganju u kojem je tvrdio da mjere koje je Dom naredio nisu bile dovoljne da isprave diskriminaciju prema podnosiocu prijave. Tvrdio je da je Dom trebao narediti da tužena Strana osigura da se Muslimani mogu sahranjivati u Prnjavoru i da se opštinski organi uzdrže od daljnjeg uplitanja u sahranjivanja Muslimana u Prnjavoru. Osim toga, vlastima Republike Srpske je trebalo narediti da preduzmu neophodne mjere protiv pojedinaca koji su odgovorni za nastavak takve politike "etničkog čišćenja prema umrlima".

Odluka usvojena 7. septembra 1999. godine
Odluka uručena 8. oktobra 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/894
Podnosilac prijave:	Dragan TOPIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	5. novembar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine i nosilac stanarskog prava na stanu u Prijedoru, Republika Srpska. Njemu je 25. avgusta 1994. godine dodijeljeno trajno stanarsko pravo na stanu od strane davaoca stana na korištenje. Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom u Prijedoru (u daljem tekstu: Komisija), odsjek Ministarstva za izbjegla i raseljena lica, je 9. aprila 1998. godine proglasila podnosioca prijave bespravnim korisnikom stana i naredila mu da se iseli u roku od tri dana pod prijetnjom deložacije. Ovo rješenje mu je uručeno 19. avgusta 1998. godine. Podnosilac prijave se 21. avgusta 1998. godine žalio protiv rješenja. U vrijeme razmatranja predmeta perd Domom, nije donesena odluka po ovoj žalbi, a podnosilac prijave je ostao u stanu.

Prihvatljivost

Podsjećajući na predmet *Onić*, i s obzirom na to da žalba koju je podnosilac prijave podnio nije odgađala izvršenje, te iznos koji bi on trebao da uplati da bi pokrenuo upravni spor pred Vrhovnim sudom, Dom je zaključio da podnosilac prijave nije imao djelotvoran pravni lijek na raspolaganju, te je predmet proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Konstatujući da Zakon o korištenju napuštene imovine zahtijeva da se imovina unese u zapisnik napuštene imovine prije nego što se dodijeli nekoj osobi, ali da tužena Strana nije obezbijedila nikakav dokaz da je izvršena takva evidencija u pogledu stana u ovom predmetu, Dom je utvrdio da se za pokušaje Komisije da deložira podnosioca prijave iz stana ne može smatrati da su "u skladu sa zakonom" u smislu stava 2 člana 8 Konvencije. Stoga je došlo do povrede člana 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz istih razloga koji su dati u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8, Dom je utvrdio da je došlo do povrede prava podnosioca prijave koja su zaštićena članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da preduzme neophodne mjere radi poništavanja odluke Komisije i dozvoli podnosiocu prijave da nesmetano koristi stan u skladu sa uslovima novog Zakona o napuštenoj imovini.

Odluka usvojena 8. oktobra 1999. godine
Odluka uručena 5. novembra 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/896
Podnosilac prijave:	Mirko ČVOKIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	9. juni 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti, nastanjen u Banja Luci. On je 1. juna 1996. godine išao u Glamoč da vidi svoj prijeratni dom. Kada je vidio da mu je dom uništen, otišao je. Odmah na izlazu iz Glamoča zaustavljen je i uhapšen od strane policajaca, bosanskih Hrvata, zajedno sa gosp. Krstanom Čegarom, koji je podnosilac prijave u predmetu br. CH/96/21. On je do 3. juna 1996. godine bio pritvoren u zatvoru u Glamoču, kada je prebačen u zatvor u Livno. Ponovo je 11. juna 1996. godine prebačen u vojni zatvor Rodoč, blizu Mostara. Podnosilac prijave je tvrdio da su mu prilikom hapšenja oduzete neke lične stvari i da mu nikada nisu vraćene. Dok je bio u pritvoru, rečeno mu je da ga drže u pritvoru zbog razmjene za zatvorenike hrvatske nacionalnosti, koje drže vlasti Republike Srpske. On je bio i verbalno zlostavljan, uključujući nazivanje "četnikom", a rečeno mu je i da bi trebao biti ubijen zbog svoje srpske nacionalnosti. Takođe je bio prisiljen da obavlja prinudni rad, uključujući istovar i nošenje teških materijala, a porcije hrane je dobijao rijetko i bile su lošeg kvaliteta. Tokom cijelog trajanja pritvora - 46 dana - nije mu bilo dozvoljeno da opere donje rublje. Podnosilac prijave je 16. jula 1999. godine pušten iz pritvora. On nije nikada dobio informaciju u vezi sa razlozima njegovog hapšenja i pritvora, osim da je držan zbog razmjene. U toku svog pritvora nije bio izveden pred sudiju ili drugog službenika koji vrši sudsku vlast.

Prihvatljivost

Dom je utvrdio da podnosilac prijave nije imao na raspolaganju djelotvoran pravni lijek, koji bi mu omogućio da ispravi kršenje na koje se žalio. U pogledu pravila šest mjeseci, Dom je zapazio da je podnosilac prijave bio u bolnici u periodu između 19. decembra 1996. i 28. januara 1997. godine, kao i u periodu između 6. februara i 3. marta 1997. godine. U ovim okolnostima, Dom je prihvatio razloge podnosioca prijave kao opravdane za kašnjenje prilikom podnošenja prijave Domu i proglasio je prijavu podnosioca prijave prihvatljivom.

Meritum

Član 3 Konvencije

Dom je smatrao da prijetnje upućene podnosiocu prijave, držanje u periodu produžene neizvjesnosti za svoju sudbinu, nedostatak odgovarajuće hrane i mogućnosti da pere odjeću predstavlja nehumano i ponižavajuće postupanje u suprotnosti sa garancijama iz člana 3.

Član 4 Konvencije

Dom je utvrdio da je rad koji se zahtijevao od podnosioca prijave u toku pritvora predstavljao povredu prava da ne bude primoran da obavlja prinudni ili obavezni rad, sadržanog u članu 4 Konvencije.

Član 5 Konvencije

Kao u predmetu *Čegar*, Dom je utvrdio da je podnosilac prijave bio uhapšen i pritvoren od strane predstavnika tužene Strane samo zbog razmjene za zatvorenike koje drže drugi. Dakle, hapšenje i pritvor podnosioca prijave su bili samovoljni i u suprotnosti sa članom 5 stav 1 Konvencije. Konstatujući da mu nisu date pravne osnove ni u jednoj fazi u toku pritvora, Dom je utvrdio da je došlo do povrede člana 5 stava 2. Kao u predmetu *Čegar*, Dom je utvrdio da podnosiocu prijave nije

bio dostupan nijedan pravni lijek u toku njegovog pritvora i da je zbog toga povrijeđeno njegovo pravo na preispitivanje zakonitosti pritvora prema članu 5 stav 4. Konačno, Dom se pozvao na predmet *H.R. i Momani* i smatrao da nije utvrđeno da je formalno pravo na kompenzaciju propisano Zakonom o krivičnom postupku u stvari bilo izvršno, čime je došlo do povrede člana 5 stava 5.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Konstatujući da je podnosilac prijave detaljno naveo stvari koje su mu navodno oduzete i da nije bilo naznaka da podnosilac prijave ne govori ništa osim istine kod nabrajanja istih, Dom nije mogao naći opravdanje za ono što je predstavljalo krađu imovine podnosioca prijave od strane pripadnika Federacije, te je zbog toga utvrđena povreda člana 1 Protokola br. 1.

Diskriminacija

Dom je utvrdio da je podnosilac prijave pritvoren i verbalno zlostavljan na osnovu svoje srpske nacionalnosti. Dakle, prema podnosiocu prijave je drugačije postupano isključivo zbog njegove nacionalnosti, što je takođe sadržavalo nehuman i ponižavajući postupak, prisiljavanje podnosioca prijave da radi, kao i oduzimanje njegovih ličnih stvari. Dom nije mogao naći razumno ili objektivno opravdanje za ovo različito postupanje te je zbog toga utvrdio da je podnosilac prijave bio diskriminisan u uživanju prava zagarantovanih članovima 3, 4 i 5 Konvencije i članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati 5.000 KM na ime kompenzacije za moralnu štetu i 1.310 KM na ime kompenzacije materijalne štete.

Izdvojeno mišljenje

Gosp. Mehmed Deković je priložio izdvojeno mišljenje u kojem je tvrdio da je prijavu trebalo proglasiti neprihvatljivom radi nepoštivanja pravila šest mjeseci.

Odluka usvojena 10. maja 2000. godine
Odluka uručena 9. juna 2000. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem je tvrdila da je prijavu trebalo proglasiti neprihvatljivom radi nepoštivanja pravila šest mjeseci, te je osporavala dosuđenu kompenzaciju. Dom je utvrdio da zahtjev za preispitivanje nije pokrenuo ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma o ljudskim pravima ili ozbiljno pitanje od opšteg značaja. Pošto zahtjev nije ispunjavao dva uslova sadržana u pravilu 64 stav 2 njegovih Pravila procedure, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Gosp. Jakob Möller je priložio izdvojeno mišljenje u kojem je tvrdio da je zahtjev za preispitivanje ispunjavao uslove sadržane u pravilu 64 stav 2 Pravila procedure Doma, te da je isti trebao biti prihvaćen. Preispitivanje osporavane odluke Doma bi omogućilo da Dom dodatno objasni, uopšteno, tumačenje i primjenu pravila šest mjeseci, a posebno da ispita da li su neograničene ovlasti Doma bile pravilno primijenjene.

Odluka usvojena 8. septembra 2000. godine

Predmet br.:	CH/98/916
Podnosilac prijave:	Nebojša TOMIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. januar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je bio predratni nosilac stanarskog prava na stanu koji se nalazi u Tuzli, Federacija Bosne i Hercegovine. Stan je napustio 1992. godine zbog kratkog putovanja, ali se nije mogao vratiti zbog izbijanja neprijateljstava. Lokalni organi vlasti u Tuzli su njegov stan dodijelili drugim osobama u skladu sa Zakonom o napuštenim stanovima (stari Zakon o napuštenim stanovima). U avgustu 1998. godine, podnosilac prijave je podnio zahtjev Službi za stambene i javne poslove u Tuzli prema novom Zakonu o napuštenim stanovima radi vraćanja u posjed svog stana. Pošto nije dobio nikakav odgovor, podnosilac prijave je u avgustu 1999. godine podnio žalbu Ministarstvu za prostorno uređenje i okoliš u Tuzli. U avgustu 2001. godine, Služba za stambene poslove je podnosiocu prijave konačno potvrdila stanarsko pravo, ali tu odluku nije izvršila uprkos kasnijim zahtjevima podnosioca prijave da to uradi.

Prihvatljivost

Zapažajući da domaći pravni lijekovi koje treba iskoristiti moraju biti djelotvorni, a ne samo dostupni na papiru, Dom je konstatovao da su domaći sudovi preispitivali zahtjev podnosioca prijave tri godine i nisu ga izvršili u roku koji je sud postavio, bez ikakvog opravdanja za to. Dom je stoga smatrao da je podnosilac prijave iskoristio sve djelotvorne pravne lijekove. Dom je zatim odlučio da se pravilo šest mjeseci ne može primijeniti, jer je navodna povreda bila kontinuirani propust tužene Strane da preispita predmet podnosioca prijave. Dom je utvrdio da je zahtjev podnosioca prijave prihvatljiv, osim zahtjeva da se utvrdi diskriminacija, koji je proglašen neprihvatljivim kao očigledno neosnovan.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je utvrdio da trogodišnje kašnjenje kod odlučivanja u hitnom i jednostavnom predmetu podnosioca prijave i neopravdani propust da pravovremeno izvrši zakašnjele odluke donesene u njegovu korist nije bilo "u skladu sa zakonom" u smislu člana 8, čime je došlo do povrede ovog člana.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je potvrdio svoje prethodne odluke da stanarsko pravo na stanu u društvenom vlasništvu jeste "imovina" u smislu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju i da je dodijeljivanje stanarskog prava drugoj osobi isto što i eksproprijacija, čime se krši ovaj član. Dom je smatrao da je došlo do povrede prava podnosioca prijave na mirno uživanje imovine, koje je zagarantovano članom 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Dom je smatrao da se u ovom predmetu može primijeniti član 6, jer je utvrđivanje stanarskog prava predstavljalo određivanje "građanskig prava" u smislu člana 6. Dom je zapazio da je brz ishod bio od posebnog značaja za podnosioca prijave koji je tražio da se vrati u posjed svog stana, da predmet nije bio tako složen i da je do kašnjenja došlo zbog postupaka tužene Strane, a ne zbog podnosioca prijave. U svjetlu ovih faktora, Dom je smatrao da domaći postupci nisu bili vođeni razumno brzo, čime je došlo do povrede člana 6 stava 1.

Predmet br. CH/98/916

Pravni lijekovi

Dom je naredio tuženoj Strani da podnosioca prijave vrati u posjed stana bez daljnjeg odlaganja, a najkasnije do 11. februara 2002. godine. Dom je takođe naredio tuženoj Strani da podnosiocu prijave isplati 3.000 KM na ime nematerijalne štete zbog gubitka mogućnosti korištenja svog stana, najkasnije mjesec dana od datuma kada odluka postane konačna i obavezujuća u skladu sa pravilom 66 Pravila procedure Doma.

Odluka usvojena 8. januara 2002. godine
Odluka uručena 11. januara 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem traži preispitivanje odluke Doma da dosudi novčanu kompenzaciju. Dalje je tvrdila da Vijeće II nije utvrdilo uzročnu vezu između propusta organa tužene Strane da podnosioca prijave vrati u posjed njegovog stana i moguće nematerijalne štete. Pored toga, pošto je podnosilac prijave 28. januara 2002. godine vraćen u posjed svog stana, tužena Strana je tražila da Dom briše predmet sa svoje liste predmeta. Dom je naveo da je dosuđivanje kompenzacije bilo u skladu sa praksom plenarnog Doma i zasnovano na odgovarajućim osnovama. Nadalje, Dom je utvrdio da se činjenica da je podnosilac prijave vraćen u posjed svog stana može smatrati kao djelimično izvršenje odluke Doma, ali ne i razlog koji bi mogao opravdati preispitivanje odluke ili brisanje predmeta sa liste predmeta pred Domom. Prema tome, Dom je bio mišljenja da zahtjev za preispitivanje nije pokrenuo "ozbiljno pitanje koje se tiče tumačenja ili primjene Sporazuma ili ozbiljno pitanje od opšteg značaja", kako se zahtijeva pravilom 64 stav 2(a) Pravila procedere Doma, te je odlučio da zahtjev za preispitivanje odbije.

Odluka usvojena 8. marta 2002. godine

Predmet br.:	CH/98/934
Podnosilac prijave:	Edin GARAPLIJA
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	6. juli 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Gosp. Garaplija, državljanin Bosne i Hercegovine bošnjačke nacionalnosti, bio je policajac u bosanskoj službi državne sigurnosti, Agenciji za istraživanje i dokumentaciju. Dana 13. juna 1997. godine Kantonalni sud u Sarajevu ga je osudio za otmicu i pokušaj ubistva i izrekao mu kaznu od 13 godina zatvora. Nakon uložene žalbe, presudu je potvrdio Vrhovni sud Federacije 26. maja 1998. godine. Podnosilac prijave se žalio je njegovo suđenje bilo nepravično i da je trebao biti pomilovan.

Prihvatljivost

Dom je proglasio neprihvatljivom kao nespojivu *ratione materiae* tvrdnju podnosioca prijave da je imao pravo na pomilovanje, jer Sporazum o ljudskim pravima ne sadrži takvo pravo. U pogledu tvrdnje podnosioca prijave da njegovo suđenje nije bilo pravično, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je prvo ispitao da li je došlo do povrede prava podnosioca prijave da se brani lično ili putem branitelja kojeg je sam izabrao, koje je zagarantovano članom 6 stav 3(c). Dom je utvrdio da nije došlo do povrede, jer podnosilac prijave nije ova pitanja pokrenuo u toku postupaka pred domaćim sudovima. Osim toga, Dom nije utvrdio da podnosilac prijave nije mogao opozvati ovlaštenje svog branioca u ovim postupcima.

Dom je zatim ispitao da li je podnosilac prijave bio lišen pravičnog suđenja zbog činjenice da nije bio prisutan u toku žalbenog postupka pred Vrhovnim sudom. Dom je podsjetio da je prisustvo optuženog jedan od uslova garancije prava na pravično suđenje, koje je sadržano u članu 6 stav 1 i stav 3(c). Dom je ispitao nadležnost Vrhovnog suda i smatrao da, pošto je Sud ispitao predmet u pogledu i zakona i činjenica, garancije iz člana 6 stav 1 i stav 3(c) se primijenjuju na postupak pred Vrhovnim sudom. Podnosilac prijave je tvrdio da mu nije bilo dozvoljeno da prisustvuje suđenju, dok je Federacija tvrdila da je mogao prisustvovati, ali da bi se od njega zahtijevalo da plati troškove u tom kontekstu. Dom je zaključio da pravo podnosioca prijave da bude prisutan u toku žalbenog postupka nije ispoštovano, te je stoga pravo prema članu 6 bilo povrijeđeno.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da poduzme sve neophodne mjere kako bi odobrila podnosiocu prijave ponavljanje žalbenog postupka, ako podnosilac prijave podnese zahtjev u tom smislu.

Odluka usvojena 3. jula 2000. godine
Odluka uručena 6. jula 2000. godine

Predmet br.:	CH/98/935
Podnosilac prijave:	Mirko GLIGIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	10. septembar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine i nosilac stanarskog prava na stanu u Prijedoru, Republika Srpska. Podnosilac prijave je 25. avgusta 1995. godine dobio trajno stanarsko pravo na stanu od strane davaoca stana na korištenje. Komisija za smještaj izbjeglica i raseljenih lica, odsjek Ministarstva za izbjegla i raseljena lica je 8. maja 1998. godine proglasila podnosioca prijave bespravnim korisnikom stana i naredila mu da se iseli u roku od tri dana pod prijetnjom prinudne deložacije. Podnosilac prijave se 15. maja 1998. godine žalio protiv ovog rješenja. Sve vrijeme dok je predmet bio na razmatranju pred Domom, nije donesena odluka po ovoj žalbi, a podnosilac prijave je još uvijek koristio stan.

Prihvatljivost

Uzevši u obzir da žalba koju je podnio podnosilac prijave nije odgađala izvršenje i visinu takse koju je trebao platiti da bi pokrenuo upravni spor pred Vrhovnim sudom, Dom je utvrdio na podnosilac prijave nije imao dostupan djelotvoran pravni lijek, te je predmet proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Konstatujući da Zakon o korištenju napuštene imovine (stari Zakon o napuštenoj imovini) zahtijeva da se imovina unese u zapisnik napuštene imovine prije nego što se dodijeli nekoj osobi, ali da takva evidencija nije izvršena u pogledu stana u ovom predmetu, Dom je utvrdio da se za pokušaje Komisije za smještaj izbjeglica i raseljenih lica da deložira podnosioca prijave iz stana ne može smatrati da su bili "u skladu sa zakonom" u smislu stava 2 člana 8 Konvencije. Stoga je došlo do povrede člana 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Utvrdivši da odluka kojom se naređuje deložacija podnosioca prijave iz stana nije bila u skladu sa zakonom, Dom je utvrdio da uplitanje u pravo podnosioca prijave na mirno uživanje svoje imovine nije bilo “pod uslovima predviđenim zakonom”, kako se zahtijeva članom 1 Protokola br. 1. Dakle, došlo je do povrede člana 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da preduzme sve neophodne mjere i poništi odluku Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom i dozvoli podnosiocu prijave da nesmetano koristi stan u skladu sa uslovima novog Zakona o napuštenoj imovini.

Odluka usvojena 7. jula 1999. godine
Odluka uručena 10. septembra 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/946
Podnosioci prijave:	H.R. i Mohamed MOMANI
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	5. novembar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

H.R. je Arapskog porijekla, državljanin Bosne i Hercegovine i Jordana. Mohamed Momani je državljanin Palestine, palestinskog porijekla. Uhapšeni su 10. februara 1996. godine od strane policije bosanskih Hrvata i stavljeni u pritvor zajedno sa Samy Hermasom, koji je bio podnosilac prijave u predmetu br. CH/97/45. Podnosioci prijave su 27. juna 1996. godine izvedeni pred sudiju i po prvi put im je dozvoljeno da se susretnu sa svojim advokatom. Istoga dana donesena je odluka kojom se naređuje produženje pritvora zbog sumnje da su počinili ratne zločine i druga krivična djela. Ured za razmjenu zatvorenika i drugih lica Hrvatske Republike Herceg-Bosna je učinio mnoge pokušaje da se podnosioci prijave razmijene. Podnosioci prijave su konačno razmijenjeni za ratne zarobljenike, bosanske Hrvate, 7. augusta 1996. godine.

Prihvatljivost

Konstatujući da tužena Strana nije dostavila nikakve podneske o prihvatljivosti predmeta i ne utvrdivši očigledne osnove koje bi opravdale proglašavanje prijave neprihvatljivom, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom u cijelosti.

Meritum

Član 3 Konvencije

Dom je utvrdio da fizičko nasilje počinjeno nad podnosiocima prijave dok su bili u zarobljeništvu, i time na milosti onih koji su ih zarobili, predstavlja nehuman i ponižavajući postupak. Po mišljenju Doma, isto se odnosilo na držanje podnosilaca prijave u stanju produžene neizvjesnosti u pogledu njihove moguće sudbine, što je dalje bilo otežano prijetnjama smrću i teškom povredom. Dom je stoga utvrdio povredu člana 3.

Član 4 Konvencije

Dom je utvrdio da se podnosioci prijave, koji su bili pritvoreni protiv svoje volje, nisu dobrovoljno ponudili da obavljaju rad koji su bili primorani obavljati dok su bili u pritvoru. Dom je prihvatio da su podnosioci prijave mogli s razlogom vjerovati da bi, da su to odbili, bili izloženi prijetnjama nasiljem protiv njihovih ličnosti. U tom pogledu Dom je zapazio da su oni već bili fizički napadnuti i da su potpuno zavisili od milosti osoba koje su ih držale u pritvoru. Zato se mora prihvatiti da se rad koji se tražio od podnosilaca prijave svodi na "prisilni ili obavezni rad", što je predstavljalo povredu člana 4.

Član 5 stav 1 Konvencije

Dom je utvrdio da su organi tužene Strane podnosioce prijave uhapsili i stavili ih u pritvor isključivo u svrhu razmjene za zarobljenike koje su držali drugi. Mada Dom nije razlikovao period nakon 27. juna 1996. godine od perioda prije toga, zapazio je da ukoliko je razlog za pritvor podnosilaca prijave sumnja, koja postoji od tog datuma, da su počinili ratne zločine, Pravila puta, koja su izravno primjenjiva u zakonskom sistemu Bosne i Hercegovine, zahtijevaju da ICTY prethodno ispita relevantnu naredbu, rješenje ili optužnicu. Ovaj zahtjev nije bio ispoštovan u tom pogledu. Lišavanje slobode nije bilo u skladu sa članom 5 stav 1, te je stoga Dom zaključio da je došlo do povrede člana 5 stav 1.

Predmet br. CH/98/946

Član 5 stav 2 Konvencije

Iako se činilo da je pritvor podnosilaca prijave izvršen radi razmjene za druge zatvorenike, i da su u maju 1996. godine bili tako obaviješteni od strane zapovjednika vojnog zatvora u kojem su bili pritvoreni, nije dat nikakav zakonski osnov. U ovim okolnostima, Dom je zauzeo stanovište da je datum kada su podnosioci prijave obaviješteni o razlozima njihovog hapšenja i svih optužbi protiv njih bio 27. juni 1996. godine. To je bio datum kada im je istražni sudija dao obavještenje koje im je omogućilo da pokrenu postupak za ispitivanje zakonitosti njihovog pritvora. Dom je zbog toga utvrdio da se odlaganje od nekih četiri i po mjeseca za pribavljanje takvog bitnog obavještenja ne može ni pod kakvim okolnostima smatrati u skladu sa članom 5 stav 2, te da je došlo do povrede člana 5 stav 2.

Član 5 stav 4 Konvencije

Dom je utvrdio da podnosiocima prijave nije bio dostupan nikakav pravni lijek prije 27. juna 1996. godine. Ovo je samo po sebi bilo dovoljno da se ustanovi da je postojala povreda člana 5 stav 4. Treba primijetiti da, iako izgleda da je pravni lijek postao dostupan podnosiocima prijave na dan 27. juna 1996. godine (koji podnosioci prijave nisu iskoristili), tužena Strana nije obrazložila da taj lijek ispunjava zahtjeve iz člana 5 stav 4. Stoga je Dom utvrdio povredu člana 5 stav 4.

Član 5 stav 5 Konvencije

Dom je utvrdio da, mada zakon Federacije predviđa pravo na kompenzaciju u vezi sa nezakonitim pritvorom, nije utvrđeno da je ispunjavao standarde Konvencije. Stoga je Dom utvrdio povredu člana 5 stav 5.

Član 13 Konvencije

S obzirom na potpunu zabranu koja je sadržana u članu 3 Konvencije, Dom je zaključio da se isti jednako primjenjuje na oblike neljudskog ili ponižavajućeg postupanja bez mučenja. Bez obzira da li je podnosiocima prijave bilo raspolaganju da pokrenu građanski postupak protiv tužene Strane ili podređenog organa u pogledu dobivanja obeštećenja, Dom nije bio uvjeren da je lijek koji povlači "temeljitu i djelotvornu istragu koja može dovesti do identifikacije i kažnjavanja onih koji su odgovorni i uključuje djelotvoran pristup tužitelju na istražni postupak" zapravo bio dostupan. Dom je zapazio da javni tužilac nije upotrijebio svoja ovlaštenja da sprovede istragu protiv onih koji su zarobili podnosioce prijave. Zaključno, član 13 je bio prekršen time što "djelotvorni pravni lijek" nije bio dostupan podnosiocima prijave u pogledu povrede člana 3.

Diskriminacija

Dom je utvrdio da su podnosioci prijave bili pritvoreni samo radi razmjene za druge zatvorenike. Za vrijeme njihovog pritvora, bili su izloženi zlostavljanju i primoravani na prislini rad na osnovu njihovog vjerskog i nacionalnog porijekla. Pošto nije bilo nikakvog objektivnog i razumnog opravdanja za takvo postupanje, Dom je zaključio da su podnosioci prijave bili diskriminirani u svojim pravima prema članovima 3, 4 i 5 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da provede temeljitu i djelotvornu istragu o hapšenju, zlostavljanju i prisilnom radu podnosilaca prijave, da idetifikuje one koji su odgovorni, da počinioce privede pravdi i da podnosiocima prijave osigura djelotvoran pristup istražnom postupku. Dom je naredio Federaciji da isplati gosp. Momaniu iznos od 11.500 KM i H.R.-u iznos od 12.500 KM kao naknadu za materijalnu i nematerijalnu štetu

Odluka usvojena 6. oktobra 1999. godine
Odluka uručena 5. novembra 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/948
Podnosilac prijave:	Mile MITROVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	6. septembar 2002. godine

ODLUKE O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hecegovine hrvatsko-srpske nacionalnosti. Prije izbijanja oružanog sukoba bio je radnik "Elektroprivrede", društvenog preduzeća u Sarajevu. U toku sukoba bio je komandir jedinice Civilne zaštite Republike Srpske. Poslije završetka oružanog sukoba, podnosilac prijave se 30. marta 1996. godine javio na posao. Tog dana je bio obaviješten da je njegov radni odnos prestao odlukom njegovog poslodavca od 30. oktobra 1993. godine, jer se bez opravdanog razloga nije javljao na posao 5 uzastopnih radnih dana. Podnosilac prijave je tražio pravni lijek da se vrati na posao, ali je Osnovni sud u Sarajevu odbio njegovu tužbu, jer je u toku oružanog sukoba bio na agresorskoj strani protiv Republike Bosne i Hercegovine.

Prihvatljivost (7. septembar 1999. godine)

Dom je zapazio da se žalbe podnosioca prijave odnose dijelimično na događaje koji su se desili prije 14. decembra 1995. godine, kada je Sporazum stupio na snagu. Prema tome, Dom je proglasio neprihvatljivim, kao nespojive *ratione temporis* sa Sporazumom, dijelove prijave koji su se odnosili na događaje koji su se desili prije 14. decembra 1995. godine.

Tužena Strana je izjavila prigovor na prihvatljivost prijave na osnovu neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova obrazlažući da je podnosilac prijave mogao Vrhovnom sudu podnijeti zahtjev za reviziju. Dom je smatrao da bi se takav pravni lijek smatrao vanrednim pravnim lijekom i podsjetio, kao na opšte pravilo, da se zahtjev za reviziju ili slični vanredni pravni lijekovi ne mogu uzeti u obzir kod razmatranja da li su domaći pravni lijekovi iscrpljeni. Osim toga, Dom je zapazio da je, u praksi, Vrhovni sud odobrio ovaj vanredni pravni lijek u samo malom broju slučajeva. Prema tome, Dom je smatrao da su postojali veoma mali izgledi da bi izjavljena revizija bila djelotvoran pravni lijek i stoga podnosilac prijave nije morao da koristi ovaj pravni lijek.

Izdvojena mišljenja

Gđa Michèle Picard, kojoj su se pridružili gospoda Jakob Möller i Andrew Grotrian, nisu se složili sa većinom da revizija Vrhovnom sudu ne treba biti iscrpljena prema praksi strazburških institucija pošto je "vanredni pravni lijek". Oni su tvrdili da je strazburška praksa mnogo suptilnija. Ona odstupa od kvalifikacije pravnog lijeka date u domaćem pravu i ispituje precizne karakteristike pravnog lijeka u svakom predmetu posebno, kako bi odredila da li je djelotvoran u smislu Konvencije. U ovom predmetu izjavljena revizija bi omogućila da Vrhovni sud ocijeni da li je pogrešno primijenjeno materijalno pravo. Jasno je da se spor između podnosioca prijave i preduzeća odnosio na materijalno pravo Federacije. Druga osnova za obrazloženje većine je to što je Vrhovni sud u praksi odobrio reviziju samo u veoma malom broju predmeta. Međutim, Vrhovni sud je mogao ocijeniti kako su niži sudovi primijenili zakon. Pred Domom nije bilo činjeničnog materijala koji bi sugerisao da ne bi bilo tako u praksi. U ovim okolnostima, nije bilo razloga za pretpostaviti da ovaj *prima facie* djelotvoran pravni lijek nije djelotvoran u praksi.

Meritum

Diskriminacija u uživanju prava na rad i slobodan izbor zaposlenja i prava na pravično suđenje zagarantovana članom 6 ICESCR-a i članom 6 Konvencije

Dom je smatrao da su radnje na koje se podnosilac prijave žali sadržavale uplitanje u njegova prava prema članu 6(1) ICESCR-a ili članu 6 Konvencije, kao i mogući propust Federacije da obezbijedi zaštitu tih prava.

Dom je konstatovao da je odluka poslodavca da prekine radni odnos podnosioca prijave bila zasnovana na njegovom petodnevnom neopravdanom izostanku sa posla prema Zakonu o osnovnim pravima iz radnog odnosa. Međutim, Dom je takođe konstatovao da preduzeće nije uzelo u obzir činjenicu da je podnosilac prijave živio na drugoj strani prve linije i prema tome propustilo da primijeni član 10. Zakona o radnim odnosima.

U pogledu sudskih odluka, Dom je smatrao da su domaći sudovi prekoračili svoje nadležnosti jer su se postupci koji su bili pokrenuti pred njima odnosili samo na zakonitost odluke poslodavca o prekidu radnog odnosa podnosioca prijave. Oni nisu odobrili nikakvo preispitivanje osnova na kojima se odluka zasnivala. Međutim, sudovi su odbili zahtjev podnosioca prijave prema članu 10. Zakona o radnim odnosima i odlučili su da je prekid radnog odnosa bio, u svakom slučaju, opravdan učešćem podnosioca prijave u sukobu "na strani agresora". Dom je utvrdio da je postupanje sudova otkrivalo njihovu namjeru da učvrste prekid radnog odnosa podnosioca prijave, umjesto da odluče o pitanju koje se nalazi pred njima. Štaviše, pošto su se osnove za prekid radnog odnosa podnosioca prijave, na koje se sudovi oslanjaju u praksi, primjenjivale skoro isključivo na osobe nebošnjačkog porijekla, Dom je zaključio da je ovaj nalaz bio diskriminatoran na osnovama nacionalne i etničke pripadnosti.

Dom je utvrdio da je podnosilac prijave bio podvrgnut različitom postupanju zbog njegove nacionalne i etničke pripadnosti. Nikakvi legitimni ciljevi nisu predočeni da bi opravdali ovo različito postupanje. Stoga, to je predstavljalo diskriminaciju u vezi sa oba prava, pravom na rad i pravom na pravično suđenje.

Član 13 Konvencije i član 5(e)(i) CERD-a

Dom je, s obzirom da je već bio utvrdio da je podnosilac prijave bio diskriminisan u uživanju svojih prava zaštićenih članom 6 Konvencije i članom 6 ICESCR-a, odlučio da nije bilo neophodno da posebno ispituje predmet prema član 13 Konvencije i u vezi sa diskriminacijom u uživanju prava prema članu 5(e)(i) CERD-a.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da odmah poduzme sve neophodne mjere da osigura da podnosilac prijave više ne bude diskriminisan u svom pravu na rad i pravične i povoljne uslove rada, te da mu se ponudi mogućnost da nastavi sa radom pod uslovima koji odgovaraju njegovom starom radnom mjestu i pod jednakim uslovima koje uživaju drugi zaposleni.

Dom je dalje naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati paušalni iznos od 10.000 KM na ime kompenzacije za materijalnu i nematerijalnu štetu, uključujući izgubljene plate i doprinose. Osim toga, podnosilac prijave je na kraju svakog mjeseca takođe primao isplate od 20 KM za svaki dan, sve dok mu se ne ponudi mogućnost da nastavi posao po uslovima koji odgovaraju njegovom starom radnom mjestu i pod uslovima koje imaju drugi zaposleni.

Izdvojena mišljenja

Gosp. Hasan Balić je tvrdio da je, da bi se mogla uspješno odbraniti, napadnuta strana po međunarodnom i domaćem pravu dužna da organizuje vlastitu odbranu i da, u skladu sa Poveljom UN-a, pozove druge države u pomoć. Tako je učinila i Bosna i Hercegovina. Donijela je Uredbu koja je kasnije postala Zakon o radnim odnosima i u članu 15. propisala obavezni prestanak radnog odnosa

uposleniku koji se stavio na agresorsku stranu protiv Republike Bosne i Hercegovine. Nije sporno da je taj uslov ispunjen. Druga mogućnost prestanka radnog odnosa jeste neopravdan izostanak sa posla više od pet radnih dana. Sve ovo su imali u vidu pravosudni organi Federacije Bosne i Hercegovine kada su rješavali sporni radni odnos predlagača i odbili ga sa zahtjevom.

Gosp. Balić je smatrao da kada se pažljivo analiziraju odluke domaćih sudova, rokovi donošenja odluka i poštivanja procedure domaćih propisa, onda se dovode u sumnju zaključci odluke Doma, sa kojom se nije složio.

U drugom mišljenju o neslaganju, gosp. Deković je tvrdio da je Dom pogriješio kod zaključivanja da je podnosilac prijave bio diskriminisan u uživanju svoga prava na rad i pravičnu raspravu, jer takav zaključak nije pravno utemeljen, niti su u odluci iznijeti prihvatljivi razlozi. Pokrenuto je pitanje da li je podnosilac prijave bio diskriminisan zbog svoje nacionalne i etničke pripadnosti. Ovo je bilo osnovno pitanje koje je trebalo u potpunosti raspraviti, što nije učinjeno. Gosp. Deković je tvrdio da je opštepoznato da su, u toku ratnog stanja, u slučaju ispunjenja zakonskih pretpostavki iz člana 15. Zakona o radnim odnosima, preduzeća, među njima i preduzeće podnosioca prijave, donosila rješenja o prestanku radnog odnosa bez obzira na nacionalnu i etničku pripadnost radnika. U konkretnom slučaju podnosilac prijave je neopravdano odsustvovao sa posla, a pored toga kao komandant civilne zaštite imao je status pripadnika oružanih snaga Republike Srpske. Stoga se rješenje preduzeća kojim je podnosiocu prijave prestao radni odnos, kao i odluke prvostepenog i žalbenog suda, ukazuju kao pravilne i na zakonu utemeljene. Isto tako nije povrijeđeno pravo podnosioca prijave na pravično suđenje, jer je postupak pred redovnim sudovima okončan u primjerenom roku i u skladu sa propisima koji su bili na snazi kada je podnosiocu prijave prestao radni odnos.

Gosp. Deković je takođe smatrao da podnosilac prijave nije iskoristio pravne lijekove prema članu 143.a. Zakona o radu. Istina, shodno navedenoj zakonskoj odredbi podnosilac prijave je koristio ovaj pravni lijek, ali kako nije donesena odluka nadležne Kantonalne komisije, ovaj domaći pravni lijek nije iscrpljen. Dom je ovo zanemario, a nije dao ni razloge zbog čega se istaknuti prigovor nije prihvatio, iako je od značaja za donošenje pravilne odluke.

Odluka o prihvatljivosti usvojena 7. septembra 1999. godine
Odluka o meritumu usvojena 2. septembra 2002. godine
Odluka uručena 6. septembra 2002. godine

Predmet br.:	CH/98/958
Podnosilac prijave:	Mara BERIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	10. decembar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je nosilac stanarskog prava na stanu u Prijedoru, Republika Srpska. Ona je 28. septembra 1992. godine dobila trajno stanarsko pravo na stanu od strane davaoca stana na korištenje. Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom u Prijedoru, odsjek Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica, je 30. aprila 1998. godine proglasila podnosioca prijave bespravnim korisnikom stana i naredila joj da se iseli u roku od tri dana pod prijetnjom deložacije. Podnosilac prijave je primila ovo rješenje 12. septembra 1998. godine, a 14. septembra 1998. godine se žalila protiv istog. U vrijeme rješavanja predmeta pred Domom, nije donesena nikakva odluka po ovoj žalbi, a podnosilac prijave je još uvijek koristila stan.

Prihvatljivost

Uzevši u obzir da žalba koju je podnosilac prijave podnijela nije odgađala izvršenje, kao i visinu takse koju je trebala platiti da bi pokrenula upravni spor pred Vrhovnim sudom, Dom je utvrdio da podnosilac prijave nije imala dostupan djelotvoran pravni lijek, te je predmet proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Konstatujući da Zakon o korištenju napuštene imovine zahtijeva da se imovina unese u zapisnik napuštene imovine prije nego što se dodijeli nekoj osobi, ali da takva evidencija nije izvršena u pogledu stana u ovom predmetu, Dom je utvrdio da se za pokušaje Komisije za smještaj izbjeglica i raseljenih lica da deložira podnosioca prijave iz stana ne može smatrati da su bili "u skladu sa zakonom" u smislu stava 2 člana 8 Konvencije. Stoga je došlo do povrede člana 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Utvrdivši da odluka kojom se naređuje deložacija podnosioca prijave iz stana nije bila u skladu sa zakonom, Dom je utvrdio da uplitanje u pravo podnosioca prijave na mirno uživanje njene imovine nije bilo “pod uslovima predviđenim zakonom”, kako se zahtijeva članom 1 Protokola br. 1. Dakle, došlo je do povrede člana 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da preduzme sve neophodne mjere i poništi odluku Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom i dozvoli podnosiocu prijave da nesmetano koristi stan u skladu sa uslovima novog Zakona o napuštenoj imovini.

Odluka usvojena 4. novembra 1999. godine
Odluka uručena 10. decembra 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/1018
Podnosilac prijave:	Zoran POGARČIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	6. april 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave ima 62 godine, po nacionalnosti je Hrvat. On je diplomirani inženjer mašinstva koji je skoro 30 godina predavao u Elektrotehničkoj školi u Sarajevu. Podnosilac prijave nije mogao da nastavi da radi u Elektrotehničkoj školi od ili oko 31. maja 1992. godine, kada mu je zbog ratnih sukoba bilo nemoguće da ide na posao. On je živio u naselju Grbavica, koje su tada držale snage bosanskih Srba. Na kraju sukoba, podnosilac prijave se javio u Elektrotehničku školu i tražio da se vrati na posao. Nije vraćen na posao. Inspektor rada je 13. septembra 1996. godine donio rješenje nalazeći da je Elektrotehnička škola prekršila prava podnosioca prijave prema domaćem zakonu o radu, te je Elektrotehničkoj školi naređeno da riješi radni status podnosioca prijave. U skladu sa naredbom inspektora rada, Elektrotehnička škola je 25. oktobra 1996. godine donijela rješenje kojim se podnosiocu prijave odobrava neplaćeno odsustvo od 30. aprila 1992. godine do 10. juna 1996. godine i kojim se nakon toga upućuje na čekanje. Razlog koji je naveden za upućivanje na čekanje je bio taj što on nema dovoljan broj časova i što nije kvalifikovan da predaje. Podnosilac prijave se žalio protiv odluke od 25. oktobra 1996. godine, ali Elektrotehnička škola nije odgovorila. Podnosilac prijave je 24. decembra 1996. godine uložio žalbu Osnovnom sudu II u Sarajevu osporavajući odluku od 25. oktobra 1996. godine. U vrijeme rješavanja predmeta pred Domom, postupak je još bio u toku.

Prihvatljivost

Konstatujući da se, prema domaćem radnom zakonodavstvu, od podnosioca prijave nije tražilo da pokrene bilo koji dodatni postupak, Dom je utvrdio da nije bilo drugog dostupnog pravnog lijeka koji je podnosilac prijave trebao iskoristiti. Primijećujući da se žalba podnosioca prijave odnosi na situaciju koja se dogodila nakon stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma, Dom je utvrdio da je imao nadležnost *ratione temporis* da predmet ispita u dijelu koji se odnosi na događaje koji su se desili nakon 14. decembra 1995. godine. Dakle, Dom je predmet proglasio prihvatljivim.

Meritum

Diskriminacija

Dom je razmatrao moguću diskriminaciju podnosioca prijave u uživanju prava i sloboda predviđenih u ICESCR-u i CERD-u. Dom je konstatovao sljedeće činjenice: Elektrotehnička škola je 1992. godine otpustila 43 osobe na osnovu "neopravdanog odsustva i propusta da izvršavaju svoje radne obaveze 20 dana", od kojih su 26 bili Srbi, 12 Hrvati i 5 Bošnjaci. Od te 43 osobe samo je jedna osoba ponovo zaposlena i to osoba bošnjačke nacionalnosti. Stoga je otpuštanje imalo bitno različit uticaj na osobe ne-bošnjačke nacionalnosti i dovelo je do različitog postupanja prema osobama koje nisu bošnjačke nacionalnosti nakon 14. decembra 1995. godine, jer većina tih osoba od kojih se zahtijevalo da se ponovo prijave na svoje poslove nakon završetka rata nisu bile Bošnjaci. Konstatujući da tužena Strana nije dala uvjerljive razloge za upućivanje podnosioca prijave na čekanje, Dom je zaključio da je došlo do dikriminatornog postupanja prema podnosiocu prijave na osnovu njegove hrvatske nacionalnosti. Na taj način, podnosilac prijave je bio, na osnovu nacionalne i etničke pripadnosti, diskriminisan u uživanju prava na rad prema članu 6 ICESCR-a i prava na zaštitu protiv nezaposlenosti prema članu 5 CERD-a.

Predmet br. CH/98/1018

Član 6 Konvencije

Dom je utvrdio da predmet nije uključivao pitanja kompleksne prirode, da tužena Strana nije ponudila nikakvo obrazloženje iz kojeg bi se moglo zaključiti da se kašnjenje ne bi moglo pripisati sudskim organima i samoj tuženoj Strani, te da se nije moglo utvrditi da je podnosilac prijave doprinio kašnjenju. Konstatujući da radnik koji smatra da je njegov radni odnos pogrešno prestao ima važan lični interes za brzo rješavanje spora i dobijanje sudske odluke o zakonitosti te mjere smatrajući da njegovo izdržavanje zavisi od toga, Dom je utvrdio da je došlo do povrede prava podnosioca prijave na pravičnu raspravu u razumnom roku prema članu 6 stav 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati iznos od 24.600 KM kao kompenzaciju na ime izgubljenih prihoda i neisplaćenih doprinosa, preduzme hitne korake da osigura da podnosilac prijave ne bude više diskriminisan u uživanju svog prava na rad, i da mu se ponudi mogućnost da nastavi sa svojim poslom ili pravičnu i osnovanu penziju po uslovima jednakim onima koje su uživali drugi zaposleni radnici i proporcionalno kvalifikaciji nastavnika, te da podnosiocu prijave isplati iznos od 500 KM mjesečno za svaki mjesec u kojem podnosilac prijave ne bude vraćen na posao ili dok ne dođe do drugog dogovora među Stranama.

Odluka usvojena 3. aprila 2001. godine
Odluka uručena 6. aprila 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem je osporavala nalaz da je podnosilac prijave na odgovarajući način iscrpio domaće pravne lijekove, nalaz o diskriminaciji u skladu sa članom 6 ICESCR-a i članom 5(e)(i) CERD-a., kao i dosuđenu kompenzaciju. Dom je utvrdio da je tvrdnja o neiscripljivanju pravnih lijekova ispitana ranije i odbijena po odgovarajućem osnovu. Dom je takođe bio mišljenja da se ne čini da je prvobitna odluka sadržavala nepravilnu ocjenu činjenica, te da je zasnovana na odgovarajućim osnovama. Nadalje, Dom je zapazio da je Strani koja traži preispitivanje zabranjeno da, u svom zahtjevu za preispitivanje, pokreće nove činjenične navode. Prema tome, Dom je naveo da zahtjev za preispitivanje nije pokretao ni ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma, niti ozbiljno pitanje od opšteg značaja. Pored toga, Dom je konstatovao da se ne može reći da cjelokupne okolnosti opravdavaju preispitivanje prvobitne odluke. Prema tome, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 7. septembra 2001. godine

Predmet br.:	CH/98/1019
Podnosioci prijave:	Sp.L., J.L., Sv.L. i A.L.
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	6. april 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijave su državljani Bosne i Hercegovine. Podnosioci prijave Sp.L., njegova supruga J.L. i njegova dva sina Sv.L. i A.L. su imaoci štednih računa kod "Kristal Banke AD", Banja Luka, filijala Doboj. Podnosioci prijave su 1992. godine pokrenuli postupak pred Osnovnim sudom u Doboju, tražeći isplatu njihove štednje i kompenzaciju za izgubljenu dobit zbog nemogućnosti da podignu svoju štednju iz Kristal Banke. J.L., Sv.L. i A.L. u predmetu pred Domom, kao i u svim domaćim postupcima, zastupao je prvi podnosilac prijave. Osnovni sud u Doboju je 1993. godine naredio Kristal Banci da podnosiocima prijave isplati iznose koje su uložili kod banke. Ova odluka je stupila na snagu i podnosioci prijave su tražili izvršenje odluke, ali bez uspjeha.

Prihvatljivost

Utvrdivši da se dostupni pravni lijekovi nisu pokazali djelotvornim u praksi i da su stoga podnosioci prijave iscrpili domaće pravne lijekove koji su im dostupni, Dom je odlučio da predmet proglasi prihvatljivim.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je utvrdio da je zbog postupanja relevantnih domaćih organa došlo do nepotrebnog kašnjenja u postupku. Pošto se dužina postupka mora pripisati organima Republike Srpske, došlo je do povrede člana 6.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je utvrdio da štednje podnosilaca prijave kod Kristal Banke predstavljaju njihovu "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Konstatujući da u postupku pred Domom nije dostavljen nijedan ubjedljiv razlog zašto odluka Osnovnog suda u Doboju ne treba biti izvršena, Dom je utvrdio da tužena Strana nije efikasno osigurala pravo podnosilaca prijave na mirno uživanje njihove imovine. Prema tome, došlo je do povrede njihovih prava zagarantovanih članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da osigura potpuno izvršenje odluke Osnovnog suda u Doboju u postupku podnosilaca prijave protiv Kristal Banke.

Odluka usvojena 3. aprila 2001. godine
Odluka uručena 6. aprila 2001. godine

Predmeti br.:	CH/98/1027 i CH/99/1842
Podnosioci prijava:	R.G. i Predrag MATKOVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	8. septembar 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Prijava se odnosi na navode podnosilaca prijava, od kojih je jedan državljanin Bosne i Hercegovine, a drugi Jugoslavije, oba srpske nacionalnosti, da su 6. septembra 1996. godine, vozeći se kroz Federaciju blizu Sarajeva, pripadnici Armije Bosne i Hercegovine pucali na njih i držali ih u pritvoru bez ikakve pravne osnove do 30. oktobra 1996. godine. R.G. tvrdi da je zadobio ozbiljne prostrelne rane, da je liječen u bolnici pod lažnim imenom i da ga je Armija Bosne i Hercegovine, nakon otpuštanja iz bolnice 23. septembra 1996., držala u pritvoru. Gosp. Matković, tvrdi da ga je Armija Bosne i Hercegovine držala u pritvoru do 15. oktobra 1996. godine. Protiv podnosilaca prijava je 14. oktobra 1996. godine otvorena istraga pod sumnjom da su počinili ratne zločine. Oni su 15. oktobra 1996. godine izvedeni pred sudiju koji je naredio njihov pritvor u Centralnom zatvoru u Sarajevu. Viši sud u Sarajevu je 30. oktobra 1996. naredio njihovo oslobađanje iz pritvora i oni su tog dana i pušteni na slobodu.

Prihvatljivost

Konstatujući da Sporazum o ljudskim pravima ne ograničava, prema nacionalnosti, kategorije osoba koje Domu mogu podnijeti prijavu, Dom je utvrdio da su obje prijave prihvatljive *ratione personae*. Dom je takođe utvrdio da domaći pravni lijekovi, dostupni podnosiocima prijava u pravnom sistemu Federacije, nisu pružali nikakve izglede na uspjeh i zato se od podnosilaca prijava nije moglo zahtijevati da ih iscrpe. Stoga je Dom prijave proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 3 Konvencije

Dom je utvrdio da je postupanje prema podnosiocima prijava u toku njihovog hapšenja i pritvora predstavljalo povredu njihovih prava da ne budu podvrgnuti nehumanom i ponižavajućem postupanju prema članu 3. U predmetu R.G., Dom je utvrdio da je postupanje koje je pretrpio predstavljalo mučenje, čime je povrijeđena ista odredba.

Član 5 Konvencije

Pošto su optužbe protiv podnosilaca prijava bile izmišljene i njihov pritvor nije bio u skladu sa Pravilima puta, Dom je utvrdio povredu člana 5 stava 1. Kako Dom nije primio nikakav dokaz da su podnosioci prijava bili obaviješteni o razlozima njihovog hapšenja do 15. oktobra 1996. godine, Dom je utvrdio povredu člana 5 stava 2. Pošto do 15. oktobra 1996. godine podnosiocima prijava nije bio dostupan nikakav pravni lijek, Dom je utvrdio povredu člana 5 stav 4. Kako pravni sistem Federacije nije sadržavao pravo na kompenzaciju za nezakoniti pritvor u vrijeme puštanja podnosilaca prijava iz pritvora, Dom je utvrdio povredu člana 5 stav 5. Dakle, pritvor podnosilaca prijava je predstavljao povredu njihovih prava na slobodu i sigurnost osobe, koja su zagarantovana članom 5.

Diskriminacija

Dom je podsjetio na predmet Hermas i utvrdio da hapšenje i pritvor osoba na osnovu njihove pripadnosti određenoj kategoriji osoba i maltretiranje uvredljivim riječima i postupcima na osnovu njihove vjeroispovjesti i nacionalne pripadnosti, predstavlja različito postupanje za koje nema

nikakvog opravdanja. Stoga je Dom utvrdio da su oba podnosioca prijava bila diskriminisana na osnovu njihove vjerske i nacionalne pripadnosti u uživanju prava zagarantovanih članovima 3 i 5 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da isplati R.G.-u iznos od 25.000 KM i gosp. Matkoviću iznos od 10.000 KM na ime kompenzacije za materijalnu štetu.

Odluka usvojena 12. maja 2000. godine
Odluka uručena 9. juna 2000. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem je tvrdila da su podnosioci prijava prekršili pravilo šest mjeseci, da nisu pretrpili nikakve povrede prava koja su zaštićena Konvencijom, da su imali na raspolaganju domaće djelotvorne pravne lijekove koje nisu iscrpili, te da su pravni lijekovi, naređeni protiv Federacije, bili neodgovarajući. Dom je utvrdio da je zahtjev tužene Strane za preispitivanje sadržavao argumente koji su u suštini isti kao oni koji su pokrenuti u toku postupka pred Vijećem I, te da zahtjev nije postavio ozbiljna pitanja koja se tiču tumačenja ili primjene Sporazuma, ili ozbiljno pitanje od opšteg značaja. Pošto zahtjev nije ispunjavao nijedan od dva uslova sadržana u pravilu 64 tačka 2 Pravila procedure, Dom je odlučio da zahtjev za preispitivanje odbije.

Odluka usvojena 8. septembra 2000. godine

Predmet br.:	CH/98/1062
Podnosilac prijave:	Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini
Tužena Strana:	Republika Srpska
Drugi naziv:	"Islamska zajednica – Zvornik"
Datum uručenja:	9. novembar 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Džamije Zamlaz, Riječanska i Divič u Zvorniku, Republika Srpska, srušene su 1992. godine. Nakon stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma, ostaci mezarja na lokaciji Zamlaz su uklonjeni i na ovom mjestu je izgrađena višespratnica; Riječanska lokacija je nezakonito korištena kao tržnica i parking; a na lokaciji Divič podignuta je 1998. godine Srpska Pravoslavna crkva. Podnosilac prijave je naveo da je tužena Strana povrijedila njegova prava prema članu 9 Konvencije i članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju time što ga sprječava da koristi ove lokacije i nanovo izgradi džamije. Prijava je posebno pokrenula pitanje da li su podnosilac prijave i njegovi pripadnici bili diskriminisani u uživanju prava koja su zagarantovana ovim odredbama. Prema zemljišnoj knjizi, lokacije bivše džamije Zamlaz i Riječanske džamije bile su u državnom vlasništvu. Međutim, prema zakonu, raniji korisnici uništenih zgrada na zemlji u državnom vlasništvu imali bi prioritetno pravo korištenja građevinskog zemljišta za ponovnu gradnju. Zemljište bivše džamije Divič uknjiženo je u zemljišnu knjigu kao imovina podnosioca prijave, ne ostavljajući sumnju u pogledu nastavljenog prava podnosioca prijave da koristi ovo zemljište.

Prihvatljivost

Zaključujući, kao prvo, da podnosilac prijave ispunjava uslov "žrtve" u smislu Sporazuma o ljudskim pravima i da je prijava stoga spojiva *ratione personae* i, kao drugo, da pravni lijekovi dostupni podnosiocu prijave ne mogu ispuniti zahtjev djelotvornosti s obzirom na navedena kršenja, Dom je proglasio prijavu prihvatljivom, u dijelu u kojem se odnosi na događaje za koje se tvrdi da su se desili poslije 14. decembra 1995. godine.

Meritum

Član 9 Konvencije

Dom je smatrao da je uslijed korištenja predmetnih lokacija u druge svrhe podnosilac prijave spriječen da ih koristi za vjerske aktivnosti. Nije našao nikakvo opravdanje za ovo uplitanje od strane organa tužene Strane u pravo podnosioca prijave na slobodu vjeroispovijesti i radi toga je utvrdio povredu člana 9.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

U vezi sa lokacijom Zamlaz, Dom je smatrao da uklanjanje mezarja i izgradnja višespratnice predstavljaju u bitnoj mjeri uplitanje u imovinu podnosioca prijave (tj. u nastavljeno pravo da koristi ovu lokaciju). Što se tiče lokacije Divič, Dom je utvrdio da izgradnja crkve na ovoj lokaciji znači bitno uplitanje u uživanje prava na imovinu podnosioca prijave. Pošto tužena strana nije formalno lišila podnosioca prijave njegovih prava, Dom je smatrao da se ovim podrazumijeva *de facto* lišavanje podnosioca prijave njegove imovine. Dom je utvrdio da propust tužene Strane da spriječi korištenje Riječanske lokacije za parking i tržnicu, čime se podnosilac prijave onemogućava da nanovo izgradi džamiju, predstavlja "uplitanje u opšti princip mirnog uživanja imovine". Dom je smatrao da uplitanje

nije bilo u skladu sa javnim interesom i, prema tome, utvrdio povredu prava podnosioca prijave na mirno uživanje imovine prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Diskriminacija

Dom je utvrdio da je podnosilac prijave pretrpio diskriminaciju u uživanju svojih prava prema članu 9 Konvencije i članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da dodijeli, u roku od 6 mjeseci, odgovarajuće građevinsko zemljište locirano u centru grada Zvornika, da dozvoli, po zahtjevu Islamske zajednice, izgradnju džamije kojom bi se zamijenila ranija Zamlaz džamija. U vezi sa Riječanskom lokacijom, Dom je naredio tuženoj strani da u roku od 3 mjeseca po prijemu zahtjeva Islamske zajednice za tu svrhu, izda potrebnu dozvolu za ponovnu izgradnju Riječanske džamije na lokaciji na kojoj je ranije postojala; da u roku od mjesec dana ukloni sve pijačne tezge, da prestane sa korištenjem te lokacije kao parking prostora; te da više ne dozvoli da se ta lokacija koristi za bilo koje svrhe kojima se utiče na ili upliće u prava Islamske zajednice. S obzirom na lokaciju Divič, Republici Srpskoj je naređeno da, u roku od 6 mjeseci, dodijeli odgovarajuće građevinsko zemljište u blizini lokacije bivše Divič džamije i da dozvoli, po zahtjevu Islamske zajednice, izgradnju džamije kojom bi se zamijenila ranija Divič džamija. Republici Srpskoj je takođe naređeno da podnosiocu prijave isplati 10.000 KM kao kompenzaciju za pretrpljenu moralnu štetu.

Mišljenja o neslaganju

Gosp. Mehmed Deković je priložio mišljenje o djelimičnom neslaganju u kojem obrazlaže da je kompenzacija dosuđena od strane Doma nedovoljna i predstavlja "bagatelu" koja vrijeđa vjerska osjećanja podnosioca prijave.

Upućujući na svoje mišljenje o neslaganju u predmetu CH/96/29, gosp. Vitomir Popović je priložio mišljenje o neslaganju u kojem uvjerava da je prijava trebala biti proglašena neprihvatljivom zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova i da nije ispravno da se dosudi bilo kakva kompenzacija.

Odluka usvojena 11. oktobra 2000. godine
Odluka uručena 9. novembra 2000. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Podnosilac prijave, kao i tužena Strana podnijeli su zahtjeve za preispitivanje. Podnosilac prijave je zatražio preispitivanje s obzirom na sljedeće: (a) da umjesto da se odredi zemljište u zamjenu za Zamlaz džamiju, tuženoj Strani treba narediti da sruši četverospratnu zgradu i dozvoli izgradnju džamije na prvobitnoj lokaciji Zamlaz džamije; (b) da umjesto da se odredi zemljište u zamjenu za Divič džamiju, tuženoj Strani treba narediti da sruši pravoslavnu crkvu i dozvoli izgradnju džamije na prvobitnoj lokaciji Divič džamije; da je novčana kompenzacija koja je određena potpuno neadekvatna jer nije uzeto u obzir uništenje mezarja na lokaciji Zamlaz džamije i uklanjanje nadgrobnih spomenika, kao ni činjenica da je podnosilac prijave vlasnik zemljišta na kome se nalazi Divič džamija. Tužena Strana je zatražila preispitivanje u pogledu sljedećeg: (a) da prijavu treba proglasiti neprihvatljivom zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova; (b) da je prijava takođe nespojiva sa Sporazumom *ratione personae*; i (c) da dosuđena kompenzacija u svakom slučaju nije opravdana, prvo zato što se odnosi na oštećenje koje je nastalo prije 14. decembra 1995. godine, drugo, zato što u domaćem zakonu, samo fizička lica, a ne pravna lica kao podnosilac prijave, mogu dobiti kompenzaciju za moralnu štetu, i treće, što podnosilac prijave nije tražio kompenzaciju za moralnu štetu, te je zato odluka o dodjeli prekoračila opseg prijave.

Dom je u cijelosti prihvatio zahtjev podnosioca prijave za preispitivanje, smatrajući da zahtjev ispunjava uslove koji se zahtijevaju prema članu 64(2) Pravila procedure Doma. Dom je takođe prihvatio zahtjev za preispitivanje tužene Strane, u dijelu koji se odnosi na dosuđivanje novčane kompenzacije, nalazeći da taj dio ispunjava potrebne uslove, ali je odbio preostali dio zahtjeva tužene Strane za preispitivanje, pošto ne ispunjava uslove koji se zahtijevaju prema članu 64(2) Pravila porcedure Doma.

Odluka usvojena 9. februara 2001. godine.

ODLUKA O PREISPITIVANJU

Preispitivanje s obzirom na premještanje bivše Zamlaz džamije

Dom je smatrao da je odgovarajuće u ovim okolnostima da Islamskoj zajednici treba dozvoliti, na njen zahtjev, da izgradi džamiju u zamjenu za bivšu Zamlaz džamiju na prikladnom građevinskom zemljištu koje se nalazi u centru grada Zvornika. Dom je, prema tome, zaključio da odluka Vijeća II o prihvatljivosti i meritumu treba u ovom pogledu da ostane nepromijenjena.

Preispitivanje s obzirom na premještanje bivše džamije Divič

Dom je smatrao da je odgovarajuće u ovim okolnostima da Islamskoj zajednici treba dozvoliti, na njen zahtjev, da izgradi džamiju u zamjenu za bivšu džamiju Divič. Pored toga, Dom je preinačio odluku Vijeća II od 11. oktobra 2000. godine da bi se pokazalo da Islamskoj zajednici treba dati vlasništvo na odgovarajućem alternativnom zemljištu na kojem može izgraditi džamiju u zamjenu za bivšu džamiju Divič. Dom je naredio tuženoj Strani da Islamskoj zajednici da ovu odštetu za *de facto* lišavanje njene zemlje. Dom je naveo da je takva kompenzacija u naturi neophodna pod ovim uslovom jer je tužena Strana, dopuštajući izgradnju Srpske pravoslavne crkve na ovoj lokaciji stvarno lišila Islamsku zajednicu njenog prava vlasništva na zemlji.

Preispitivanje zaključka s obzirom na novčanu kompenzaciju

Islamska zajednica je zatražila novčanu kompenzaciju za rušenje nadgrobnih spomenika na mezarju na lokaciji bivše Zamlaz džamije. Dom je naveo da u spisu nema dovoljno dokaza da bi se postavila novčana vrijednost nadgrobnih spomenika. Pored toga, Dom je tumačio zahtjev za kompenzaciju kao opisan zapravo više u okvirima moralne štete jer se puna vrijednost mezarja i nadgrobnih spomenika ne može prikazati novčanom cijenom.

Dom je zaključio da je dosuđena kompenzacija za moralne štete koje je pretrpjela Islamska zajednica poslije 14. decembra 1995. godine u iznosu od 10.000 KM dovoljna s obzirom na lokacije Zamlaz džamije i Riječanske džamije.

S obzirom na lokaciju Divič džamije, Dom je utvrdio da je Vijeće II, prilikom odlučivanja o odgovarajućoj dodjeli kompenzacije, propustilo uzeti u obzir činjenicu da je Islamska zajednica vlasnik zemlje. Dom je naveo da Islamska zajednica ima pravo na kompenzaciju zbog gubitka imovinskih prava na lokaciji bivše Divič džamije. Prema tome, Dom je naredio Republici Srpskoj da Islamskoj zajednici isplati dodatni iznos od 50.000 KM za materijalne i nematerijalne štete radi stvarnog lišavanja Islamske zajednice njenih imovinskih prava na lokaciji bivše džamije Divič.

Odluka usvojena 12. oktobra 2001. godine

[Napomena urednika: Tekst odluke o preispitivanju nije odgovor na argumente tužene Strane protiv dodjele novčane kompenzacije]

Predmet br.:	CH/98/1066
Podnosilac prijave:	Savka Kovačević
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. maj 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnositeljica prijave je nosilac stanarskog prava na stanu u Novom Sarajevu, koji je napustila u martu 1996. godine da bi brinula o bolesnoj majci u Ljubljani. Ubrzo zatim, stan je bio proglašen privremeno napuštenim, brave u istom su promijenjene i druga osoba je počela u njemu živjeti. Predmet se odnosi na pokušaje podnositeljice prijave da vrati svoj stan u posjed. Vodila je postupak za povrat stana ne samo pred nadležnim domaćim upravnim tijelima počevši od maja 1998., nego i kod CRPC-a od oktobra 1998. godine. U januaru 1999. godine, CRPC je donijela odluku kojom se potvrđuje status podnositeljice prijave kao nosioca stanarskog prava na ovom stanu i utvrđuje da podnositeljica prijave ima pravo da vrati stan u posjed. U maju 2000. godine, domaći organ uprave je takođe donio odluku kojom se potvrđuje da je podnositeljica prijave nosilac stanarskog prava i dozvoljava joj se da vrati stan u posjed. Međutim, podnositeljica prijave je konačno vratila svoj stan u posjed tek 4. decembra 2000. godine.

Prihvatljivost

Konstatujući da pravni lijekovi koje obezbjeđuje domaći zakon ne mogu ispraviti žalbene navode u dijelu u kojem se odnose na propust organa da izvrše odluke domaćih upravnih tijela i CRPC-a u zakonom propisanim rokovima, Dom je zaključio da od podnositeljice prijave ne treba zahtijevati da koristi daljnji pravni lijek koji omogućava domaći zakon i proglasio je predmet prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je zapazio da prema Zakonu o upravnom postupku, nadležni upravni organ mora donijeti odluku o izvršenju odluke organa uprave u roku od 30 dana od prijema zahtjeva za izvršenje. Prema tome, posljednji datum kojeg je tužena Strana trebala donijeti zaključak o domaćoj upravnoj odluci bio je 23. septembar 2000. godine, a posljednji datum kojeg je tužena Strana trebala donijeti zaključak o odluci CRPC-a bio je 18. april 1999. godine. Zapažajući da podnositeljica prijave nije vraćena u posjed stana do 4. decembra 2000. godine, Dom je utvrdio da propust nadležnog organa uprave da na vrijeme odluči o zahtjevima podnositeljice prijave za izvršenje "nije u skladu sa zakonom". Prema tome, došlo je do povrede prava podnositeljice prijave na poštivanje njenog doma koje je zagarantovano članom 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je utvrdio da je propust nadležnog organa uprave da odluči o zahtjevima podnositeljice prijave za izvršenje odluke CRPC-a do 18. aprila 1999. godine kao i propust nadležnog organa uprave da odluči o zahtjevu podnositeljice prijave za izvršenje odluke Uprave do 23. septembra 2000. godine u suprotnosti sa zakonom. Prema tome, došlo je do povrede prava podnositeljice prijave na mirno uživanje njene imovine koje je zagarantovano članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da podnositeljici prijave isplati 2.000 KM s obzirom na nematerijalnu štetu i 5.600 KM kao kompenzaciju zbog nemogućnosti korištenja stana i za sve izvanredne troškove u

toku perioda kada je podnositeljica prijave bila primorana da živi u alternativnom smještaju do 4. decembra 2000. godine.

Odluka usvojena 7. maja 2001. godine
Odluka uručena 11. maja 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za prespitivanje. Uslijed toga što Ombudsman za ljudska prava nije pokrenuo postupak pred Domom na osnovu svog izvještaja u predmetu podnositeljice prijave, Dom je zaključio da ranija prijava podnositeljice prijave Ombudsmanu za ljudska prava i izvještaj ovog drugog postavljaju "ozbiljno pitanje" koje se odnosi na primjenu Sporazuma o ljudskim pravima te da "sveukupne okolnosti opravdavaju preispitivanje odluke." Pošto je bio mišljenja da zahtjev ispunjava uslove utvrđene u pravilu 64(2) njegovih Pravila procedure, Dom je odlučio da prihvati zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 6. jula 2001. godine

ODLUKA O PREISPITIVANJU

Dom je utvrdio da se nijedan od osnova koje je postavila tužena Strana da ospori nadležnost Doma da odlučuje o prijavi gđe Kovačević u svjetlu ranijeg izvještaja Ombudsmana ne može primijeniti u ovom predmetu. Dom je naglasio da bez obzira da li je Ombudsman razmatrao određeno pitanje ljudskih prava, Dom zadržava nadležnost da razmatra svaku prijavu koja se odnosi na povrede ljudskih prava. Dom je naveo da iako je istina da Dom često nije koristio svoje diskreciono pravo da odluči o takvim predmetima ljudskih prava koje je već razmatrao Ombudsman, ova praksa ne utječe na nadležnost Doma da tako postupi u odgovarajućem predmetu. Prema navodima Doma, ovo je takav odgovarajući predmet i zato Dom potvrđuje zaključak Vijeća II što se tiče nadležnosti.

Preispitivanje odluke u svjetlu odgovornosti da se informacija iznese na vidjelo

U svom zahtjevu za preispitivanje, tužena Strana je naglasila i okarakterisala kao "namjeran" propust podnositeljice prijave da otkrije Domu svoju raniju prijavu Ombudsmanu te je uvjeravala da je podnositeljica prijave namjerno tajeći od Doma takvu informaciju zloupotrijebila pravo žalbe. Dom je zapazio da su i podnositeljica prijave i tužena Strana znali za ovu informaciju i obje su imale brojne prilike da istu dostave Domu i neprekidno su bile u obavezi da to učine. Dom nije utvrdio da je došlo do zloupotrebe od strane podnositeljice prijave niti razlog da ukine odluku Vijeća II o prihvatljivosti i meritumu na ovoj osnovi.

Preispitivanje odluke o meritumu

U svom zahtjevu za preispitivanje, tužena Strana je osporila ovu odluku jer je podnositeljica prijave vraćena u posjed svog stana 14. decembra 2000. godine, pet mjeseci prije uručenja odluke Doma kojom se utvrđuje da je tužena Strana odgovorna za povrede Konvencije. Prema navodima tužene Strane, Dom je trebao brisati prijavu jer je podnositeljica prijave na kraju vraćena u posjed svog stana. Podsjećajući na svoju odluku u predmetu S.P., Dom je istakao da član VIII(3) Sporazuma o ljudskim pravima pruža Domu mogućnost da koristi svoje diskreciono pravo da neke prijave briše, ali od Doma se ne zahtijeva da tako postupi. Po preispitivanju odluke o prihvatljivosti i meritumu, Dom je zaključio da činjenice i okolnosti predmeta gđe Kovačević potvrđuju odluku Vijeća II da dalje postupa u predmetu a ne da ga briše prema članu VIII(3).

Preispitivanje odluke o dodjeli kompenzacije

U svom zahtjevu za preispitivanje, tužena Strana je osporila odluku o dodjeli kompenzacije u svjetlu činjenice da je podnositeljica prijave vraćena u posjed stana prije uručenja odluke Doma i u svjetlu Izvještaja Ombudsmana koji ne sadrži preporuku za isplatu kompenzacije. Dom je ponovno istakao

da ima diskreciono pravo da odluči o ovom predmetu čak iako je Ombudsman ranije usvojio Izvještaj u kojem su sadržane preporuke o istom pitanju. Podsjećajući na svoju odluku u predmetu S.P., Dom je naveo da može koristiti svoje diskreciono pravo da postupa u odlukama o meritumu i dodjeli kompenzacije u predmetima gdje u osnovi prijave stoji činjenica da je podnosilac prijave vraćen u posjed imovine. Dom je naveo da u takvim predmetima, postupa u meritumu od predmeta do predmeta prema činjenicama pojedinog predmeta i postojećim okolnostima. U ovom predmetu, Dom je utvrdio da činjenice i okolnosti predmeta gđe Kovačević govore u prilog odluke i dodjele kompenzacije koja je određena.

Odluka usvojena 12. oktobra 2001. godine

Predmeti br.:	CH/98/1124 i dr.
Podnosioci prijava:	Fehreta i Refik DIZDAREVIĆ i drugi
Tužena Strana:	Republika Srpska
Drugi naziv:	"21 predmet iz Gradiške"
Datum uručenja:	9. juni 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su državljani Bosne i Hercegovine bošnjačkog porijekla. Oni su vlasnici nekretnina na području Gradiške u Republici Srpskoj, koje su bili primorani da napuste u toku rata. Njihove nekretnine koriste ili su koristile izbjeglice i interno raseljena lica srpskog porijekla, od kojih je većina dobila rješenja organa Republike Srpske kojim im se daje pravo da ih koriste. Većina podnosilaca prijava se vratila na ovo područje nakon završetka rata. U tri od ovih predmeta, podnosioci prijava su vratili u posjed dio imovine ili cijelu imovinu. Predmeti se odnose na pokušaje podnosilaca prijava da pred različitim organima Republike Srpske vrate u posjed svoje imovine. Podnosioci prijava su preduzeli sve ili neke od sljedećih koraka da bi to ostvarili: obraćali su se Komisiji za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom u Gradišci i Ministarstvu za izbjegla i raseljena lica u skladu sa starim Zakonom o korišćenju napuštene imovine, pokrenuli postupke pred Osnovnim sudom u Gradišci, obraćali se Komisiji za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom u skladu s novim Zakonom o napuštenoj imovini i obraćali se raznim političkim institucijama Republike Srpske.

Prihvatljivost

Smatrajući da se od podnosilaca prijava nije moglo zahtijevati da iscrpe daljnje domaće pravne lijekove, i da propust podnosilaca prijava da se obrate CRPC-u nije spriječio Dom da razmatra njihove prijave, Dom je proglasio ove predmete prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je utvrdio da stari Zakon o napuštenoj imovini nije ispunjavao mjerila "zakona" kako se zahtijeva prema članu 8(2). Dom je smatrao da novi Zakon o napuštenoj imovini ispunjava zahtjeve člana 8(2) jer podnosiocima prijava daje pravo da vrate u posjed svoju imovinu, ali je zapazio da se sa ostvarenjem ovog prava odugovlači. Prema tome, Dom je utvrdio da ponašanje tužene Strane nije "u skladu sa zakonom" kako se zahtijeva članom 8(2) i da je, prema tome, došlo do povrede prava podnosilaca prijave prema članu 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz istih razloga koji su dati u kontekstu njegovog ispitivanja ovog predmeta prema članu 8, Dom je našao da je došlo do povrede prava podnosilaca prijava na mirno uživanje njihove imovine koje je zagarantovano članom 1 Protokola br. 1.

Član 6 Konvencije

Zapažajući da je posljedica prakse Osnovnog suda u Gradišci da uskrati nadležnost u predmetima ovog tipa takva da je podnosiocima prijave onemogućeno da sud odluči o meritumu njihovih tužbi

protiv trenutnih korisnika njihove imovine u smislu člana 6(1), Dom je utvrdio povredu prava podnosilaca prijava na djelotvoran pristup sudu koje je zagarantovano članom 6.

Diskriminacija

Zapažajući da su svi podnosioci prijava bošnjačke nacionalnosti, Dom je zaključio da donošenje i primjena Zakona o napuštenoj imovini predstavlja diskriminaciju prema podnosiocima prijava u odnosu na poštivanje njihovih domova, mirno uživanje imovine i na pristup sudu. Ova diskriminacija je zasnovana na temelju nacionalnog porijekla s obzirom na sve podnosioce prijava, a novi Zakon o napuštenoj imovini nije ispravio ovu situaciju. Dom je prema tome utvrdio da su podnosioci prijava bili diskriminisani u uživanju prava prema članovima 6 i 8 Konvencije i članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da omogući podnosiocima prijave, koji još nisu uspjeli da to učine, da vrate u posjed svoju imovinu bez daljeg odlaganja. Dom je svakom od podnosilaca prijava dosudio iznose koji se kreću od 1.200 KM do 3.500 KM za troškove stanovanja nastale s obzirom na plaćanje za alternativni smještaj i/ili za duševnu patnju.

Odluka usvojena 10. maja 2000. godine
Odluka uručena 9. juna 2000. godine

Predmet br.:	CH/98/1171
Podnosilac prijave:	Ševala ČUTURIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	8. oktobar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnositeljica prijave je bošnjačke nacionalnosti i radila je u Institutu za zdravstvenu zaštitu u Banjoj Luci, Republika Srpska do 28. januara 1993. godine, kada je njen radni odnos prestao. Razlog koji je dat za prestanak radnog odnosa bio je da se jedan član porodice podnositeljice prijave odbio odazvati na poziv za mobilizaciju da se pridruži Vojsci Republike Srpske. Podnositeljica prijave je 11. februara 1993. godine pokrenula postupak pred Osnovnim sudom u Banjoj Luci protiv prestanka radnog odnosa. Rasprava je održana 10. jula 1995. godine, nakon čega je sud zatražio informaciju od Instituta za zdravstvenu zaštitu. Informacija nije primljena i postupak je bio još u toku u vrijeme kada je Dom razmatrao ovu prijavu.

Prihvatljivost

Kako je do stvarnog prestanka radnog odnosa došlo 28. januara 1993. godine, prije stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma, to je bilo izvan nadležnosti Doma *ratione temporis.* Dom je prema tome utvrdio da je prijava prihvatljiva samo u dijelu u kojem se odnosi na postupak koji je nastavljen poslije 14. decembra 1995. godine.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je utvrdio da predmet nije složen, da podnositeljica prijave svojim ponašanjem nije odgovorna za odlaganje postupka, da je ponašanje domaćih organa neopravdano jer su ostali pasivni s obzirom na propust Instituta za zdravstvenu zaštitu da pribavi informaciju koju je tražio sud, i da je to bio jedini razlog za odlaganje. S obzirom da domaći zakon zahtijeva da se radni spor rješava kao hitna stvar, Dom je zaključio da je dužina trajanja postupka pred sudom neopravdana i da je, prema tome, povrijeđeno pravo podnositeljice prijave na pravično suđenje u razumnom roku koje je zagarantovano članom 6.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da preduzme sve potrebne korake kako bi osigurala da se u razumnom roku odluči o postupku pred Osnovnim sudom i u skladu sa pravima podnositeljice prijave koja su zagarantovana Sporazumom o ljudskim pravima.

Odluka usvojena 8. septembra 1999. godine
Odluka uručena 8. oktobra 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/1195
Podnosilac prijave:	Rahima LISAC
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	12. maj 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Predmet se odnosi na pokušaje podnositeljice prijave, državljanke Bosne i Hercegovine bošnjačke nacionalnosti, da vrati u posjed stan u Banjoj Luci čiji je ona vlasnik. U tom stanu je živjela do septembra 1995. godine kada je napustila isti i zaključila ugovor o zakupu stana sa V.Đ. Dana 15. oktobra 1995. godine, Viša stambena komisija Vojske bosanskih Srba je proglasila stan napuštenim. Dana 4. juna 1996. godine podnositeljica prijave je pokrenula sudski postupak protiv V.Đ. U toku ovog postupka V.Đ. je pribavio rješenje Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom u Banjoj Luci od 11. aprila 1997. godine kojim se stan dodjeljuje V.Đ. Dana 24. januara 1999. godine, podnositeljica prijave je izjavila žalbu Ministarstvu za izbjeglice i raseljena lica, tvrdeći da je bila prisiljena od strane V.Đ. da zaključi ugovor. U vrijeme kada je Dom razmatrao prijavu, podnositeljica prijave je pokrenula upravni i sudski postupak za vraćanje u posjed ovog stana, ali bez uspjeha.

Prihvatljivost

Dom je utvrdio da ne postoje daljnji domaći pravni lijekovi za koje bi se moglo od podnositeljice prijave zahtijevati da ih iscrpi, te je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dana 4. februara 1999. godine, Osnovni sud u Banjoj Luci oglasio se nenadležnim da rješava predmet podnositeljice prijave. Posljedica ove odluke bila je ta da sud nije mogao odlučiti o meritumu tužbe podnositeljice prijave. Prema tome je došlo do povrede prava podnositeljice prijave na djelotvoran pristup sudu koje je zagarantovano članom 6.

Član 8 Konvencije

Zapažajući da je podnositeljica prijave bila onemogućena da vrati stan u posjed zbog propusta organa Republike Srpske da djelotvorno rješavaju njene različite prijave u ovom smislu, Dom je utvrdio da je tužena Strana odgovorna za uplitanje u pravo podnositeljice prijave na poštivanje njenog doma počevši od 11. aprila 1997. godine, datuma odluke Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom. Pošto odluka Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom kojom se stan dodjeljuje V.Đ. na korištenje nije ispunila zahtjeve Zakona o korištenju napuštene imovine, ista nije bila "u skladu sa zakonom" kako se zahtijeva članom 8(2). Pored toga, odluka Osnovnog suda u Banjoj Luci da odbije prijavu podnositeljice prijave da vrati svoj dom u posjed, jer se smatrao nenadležnim u takvim predmetima, nije u skladu sa Ustavom Republike Srpske i prema tome nije "u skladu sa zakonom" kako se zahtijeva članom 8(2). Uslijed toga je došlo do povrede prava podnositeljice prijave na poštivanje njenog doma koje je zagarantovano članom 8.

Predmet br. CH/98/1195

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Zbog toga što dodjela stana V.Đ. od strane Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom kao i propust organa da omogući podnositeljici prijave da vrati stan u posjed nisu bili u skladu sa zakonom, Dom je utvrdio povredu prava podnositeljice prijave na mirno uživanje njene imovine koje je zagarantovano članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da preduzme sve neophodne korake da osigura da podnositeljica prijave vrati svoj stan u posjed, i da podnositeljici prijave isplati 2.500 KM kao kompenzaciju zbog nemogućnosti korištenja stana i za moralnu štetu.

Odluka usvojena 8. maja 2000. godine
Odluka uručena 12. maja 2000. godine

Predmet br.:	CH/98/1198
Podnosilac prijave:	Božidar GLIGIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	8. oktobar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Dana 16. augusta 1995. godine podnosilac prijave je zaključio ugovor sa vlasnicima kuće u Banjoj Luci. Glavni uslovi ugovora su bili da podnosilac prijave ima pravo koristiti kuću na neodređeni period ili dok se vlasnici ne vrate u Banju Luku. Ugovor je ovjeren u opštini Banja Luka. Dana 14. septembra 1998. godine, Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom u Banjoj Luci, služba Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica donijela je rješenje kojim se podnosilac prijave proglašava nezakonitim korisnikom i naređuje mu se da napusti kuću u roku od tri dana od datuma uručenja ovog rješenja, pod prijetnjom prinudnog iseljenja. Dana 17. septembra 1998. godine, podnosilac prijave je izjavio žalbu Ministarstvu za izbjeglice i raseljena lica, ali nije dobio odgovor. Dana 29. septembra 1998. godine došlo je do pokušaja da se podnosilac prijave deložira, što je on uspio da odgodi.

Prihvatljivost

Upućujući na predmet *Blagojević* i s obzirom da žalba koju je izjavio podnosilac prijave ne odlaže izvršenje, te na visinu takse koju bi podnosilac prijave morao platiti da pokrene upravni spor, kao i činjenicu da tužena Strana nije tražila da dokaže da postoji djelotvoran pravni lijek dostupan podnosiocu prijave, Dom je zaključio da podnosiocu prijave takav pravni lijek nije raspoloživ i proglasio predmet prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Iako stari Zakon o napuštenoj imovini zahtijeva da se imovina unese u zapisnik o napuštenoj imovini prije nego što se može dodijeliti, u ovom slučaju takav upis nije izvršen. Prema tome zahtjevi Zakona o napuštenoj imovini nisu ispoštovani i za odluku Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom od 14. septembra 1998. godine ne može se smatrati da je "u skladu sa zakonom" u smislu člana 8(2). Uslijed toga je došlo do povrede člana 8.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da ukine odluku Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom od 14. septembra 1998. godine i da podnosiocu prijave dozvoli da neometano uživa korištenje kuće u skladu sa uslovima ugovora.

Odluka usvojena 9. septembra 1999. godine
Odluka uručena 8. oktobra 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/1221
Podnosilac prijave:	Ljiljana OKULIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	8. septembar 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnositeljica prijave je bila nosilac stanarskog prava na stanu u Banjoj Luci. Dana 25. decembra 1995. godine, Sekretarijat za privredu opštine Banja Luka dodijelio je podnositeljici prijave stanarsko pravo na drugom, manjem stanu, a istovremeno je prestalo njeno stanarsko pravo na prvom stanu koji je dodijeljen nekom drugom. Podnositeljica prijave je pokrenula više upravnih i sudskih postupaka da vrati prvi stan u posjed i 4. aprila 2000. godine je u tome uspjela.

Prihvatljivost

Iako je podnositeljica prijave mogla izjaviti žalbu protiv rješenja od 25. decembra 1995. godine, ona to nije učinila tvrdeći da žalba nema izgleda za uspjeh. Dom je smatrao da podnositeljica prijave nije potkrijepila svoju tvrdnju da domaći pravni lijekovi nisu učinkoviti i radi toga je zaključio da je prijava neprihvatljiva u dijelu u kojem se odnosi na odluku od 25. decembra 1995. godine radi neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova. Pošto se podnositeljica prijave vratila u posjed, Dom je zaključio da je bilo kakva povreda prava podnositeljice prijave na poštivanje njenog doma i prava na mirno uživanje imovine koja je mogla nastati ispravljena. Prema tome, u dijelu u kojem se odnosi na vraćanje podnositeljice prijave u posjed, Dom je zaključio da je ovaj dio prijave riješen i istu je brisao. U dijelu u kojem se odnosi na postupak koji je pokrenula podnositeljica prijave, Dom je predmet proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je utvrdio da ni složenost predmeta niti ponašanje podnositeljice prijave nisu bili uzrok odlaganju u postupku. Što se tiče ponašanja domaćih organa, Dom je smatrao da, iako je postupak trajao preko dvije godine, ovaj period nije nerazumno dug da bi činio povredu prava podnositeljice prijave koja su zagarantovana prema članu 6.

Odluka usvojena 6. jula 2000. godine
Odluka uručena 8. septembra 2000. godine

Predmet br.:	CH/98/1232
Podnosilac prijave:	Nedeljko STARČEVIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	10. decembar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti. Nosilac je stanarskog prava na stanu u Doboju, Republika Srpska. Dana 18. juna 1997. godine davalac stana na korištenje dodijelio je podnosiocu prijave trajno stanarsko pravo na ovom stanu. Dana 12. oktobra 1998. godine, Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom u Doboju, služba Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica proglasila je podnosioca prijave nezakonitim korisnikom stana i naredila mu da napusti isti u roku od tri dana pod prijetnjom prinudnog iseljenja. Dana 14. oktobra 1998. godine, podnosilac prijave je izjavio žalbu protiv ove odluke. U vrijeme kada je Dom razmatrao ovaj predmet nije bilo odluke po žalbi i podnosilac prijave je još koristio stan.

Prihvatljivost

S obzirom da žalba koju je izjavio podnosilac prijave ne odlaže izvršenje i na činjenicu da tužena Strana nije posebno navela koji učinkoviti pravni lijek smatra da je raspoloživ podnosiocu prijave, Dom je ocijenio da takav pravni lijek ustvari nije dostupan podnosiocu prijave i proglasio je ovaj predmet prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je utvrdio da odluka Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom predstavlja uplitanje u pravo podnosioca prijave na poštivanje njegovog doma. Kako ovaj stan nije uveden u zapisnik o napuštenoj imovini prije nego što je registrovan kao napuštena imovina i dodijeljen, kako se zahtijeva Zakonom o korištenju napuštene imovine, Dom je zaključio da uplitanje nije bilo "u skladu sa zakonom". Prema tome, došlo je do povrede člana 8.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da preduzme sve potrebne korake da ukine odluku Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom i da podnosiocu prijave dozvoli da uživa neometano korištenje stana pod uslovima novog Zakona o napuštenoj imovini.

Odluka usvojena 6. decembra 1999. godine
Odluka uručena 10. decembra 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/1237
Podnosilac prijave:	F.G.
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	8. oktobar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave i njegov otac, tadašnji vlasnik kuće u Janji, bili su prisilno iseljeni iz iste 27. augusta 1994. godine. Vratili su se u oktobru 1994. godine da bi našli da kuću koriste bosanski Srbi, raseljena lica iz Federacije. Nakon nekoliko podnesenih zahtjeva u upravnom postupku, podnosilac prijave je 25. novembra 1996. godine pokrenuo sudski postupak pred Opštinskim sudom u Bijeljini. Dana 13. januara 1999. godine podnosilac prijave je ušao u posjed svoje kuće.

Prihvatljivost

Pošto je podnosilac prijave vratio kuću u posjed, Dom je zaključio da je svaka povreda prava podnosioca prijave na poštivanje njegovog doma i prava na mirno uživanje imovine koja je mogla nastati sada ispravljena. Dom je radi toga zaključio da je ovaj dio prijave riješen i brisao ga. U dijelu u kojem se odnosi na moguće povrede prava podnosioca prijave na pravičnu raspravu u razumnom roku, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je utvrdio da ni složenost predmeta niti ponašanje podnosioca prijave nisu uzrokovali nikakvo odlaganje u postupku. Odlaganje u odlučivanju o predmetu podnosioca prijave bilo je zapravo rezultat zaostalih poslova suda, do čega je došlo zbog nedovoljnog broja osoblja. Čim je imenovan novi sudija, zakazana je rasprava i odluka je donesena za tri mjeseca. Zapažajući da je Evropski sud za ljudska prava smatrao da privremeni zaostali poslovi suda ne uključuju odgovornost dotične države, pod uslovom da poduzima učinkovitu radnju u cilju ispravljanja sa potrebnom revnošću, Dom je zaključio da nije došlo do povrede člana 6.

Odluka usvojena 9. septembra 1999. godine
Odluka uručena 8. oktobra 1999. godine

Predmet br.:	CH/98/1245
Podnosilac prijave:	Persa SLAVNIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	5. novembar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnositeljica prijave je državljanka Bosne i Hercegovine, nastanjena u Banjoj Luci i izbjeglica iz Šibenika, Hrvatska. U novembru 1992. godine, njen suprug je zamijenio njihov stan u Šibeniku za stan u Banja Luci. Zbog neprijateljstava, podnositeljica prijave nije bila u mogućnosti da uđe u posjed stana u Banjoj Luci odmah nakon što je zaključen ugovor o zamjeni. Kada je podnositeljica prijave došla u Banju Luku, u novembru 1993. godine, stan je već koristio radnik davaoca stana na korištenje. U novembru 1993. godine suprug podnositeljice prijave je pokrenuo parnični postupak, tražeći deložaciju korisnika. Zahtjev je odbijen u nekoliko rješenja koja su izdali Osnovni sud i Okružni sud u Banja Luci. Međutim, Vrhovni sud Republike Srpske je ukinuo ove odluke i vratio predmet na Osnovni sud, gdje je predmet u toku. U oktobru 1994. godine, suprug podnositeljice prijave je pokrenuo upravni postupak pred Opštinom Banja Luka, tražeći da mu se omogući da uđe u posjed stana. Opština je odobrila njegov zahtjev, a Ministarstvo za urbanizam, stambeno-komunalne poslove i građevinarstvo je odbilo žalbu korisnika. Korisnik je onda pokrenuo upravni spor pred Vrhovnim sudom. Vrhovni sud je naredio korisniku da iseli iz stana i vrati ga davaocu stana na korištenje dok parnica ne bude završena. U vrijeme kada je Dom razmatrao ovaj predmet, on je još uvijek koristio dotični stan.

Prihvatljivost

Zapažajući da je podnositeljica prijave podnijela prijavu Uredu Ombudsmana za ljudska prava ali da je predmet završen odlukom da se istraga zatvori u aprilu 1999. godine, Dom je zaključio da, pošto predmet više nije u postupku rješavanja pred tim uredom, Dom može razmatrati ovu prijavu. Prema tome, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom u dijelu u kojem se odnosi na ponašanje u postupku podnositeljice prijave jer se isti nastavio poslije 14. decembra 1995. godine.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je zapazio da obaveza domaćih sudova da pravično postupaju uključuje obavezu da se domaći zakon tumači i primjenjuje u dobroj vjeri. Ovo podrazumijeva da se prema relevantnim odlukama viših sudova trebaju odnositi sa dužnim poštovanjem. Ovdje su i Opštinski sud i Okružni sud odbili da se pridržavaju jasnih odluka Vrhovnog suda o pitanjima zakona a da nisu naveli nikakav uvjerljiv razlog za ovo odbijanje. Prema tome, Dom je zaključio da nisu postupali "pravično" pri razmatranju pitanja zakona koja su pokrenuta i da je povrijeđeno pravo podnositeljice prijave na "pravičnu raspravu" koje je utvrđeno članom 6.

Član 1 Protokola br. 1

Prvo, Dom je zapazio da podnositeljica prijave još nije postala nosilac stanarskog prava na predmetnom stanu i da je suprug podnositeljice prijave taj koji je zaključio ugovor o zamjeni i ugovor o korištenju stana. Pošto se njen suprug još uvijek smatra stranom u domaćem postupku i tužena Strana nije osporila njeno pravo da vodi postupak po svom zahtjevu, Dom je utvrdio da podnositeljica prijave ima pravo tražiti da uđe u posjed predmetnog stana. Drugo, kao u predmetu *Medan*, Dom je utvrdio da ugovorna prava, čak i prava koja se mogu opozvati, predstavljaju "imovinu" u smislu člana

1 Protokola br. 1. Treće, Dom je zapazio da nema opravdanih razloga za to što opštinski i okružni sudovi odbijaju zahtjev podnositeljice prijave da joj se omogući da uđe u posjed stana. Prema tome, ove radnje nisu "pod uslovima predviđenim zakonom" i došlo je do povrede prava podnositeljice prijave na mirno uživanje njene imovine u smislu člana 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da podnositeljici prijave omogući da uđe u posjed svog stana bez daljeg odlaganja i da podnositeljici prijave isplati 2.000 KM kao kompenzaciju za duševnu patnju.

Odluka usvojena 1. novembra 1999. godine
Odluka uručena 5. novembra 1999. godine

Predmeti br.:	CH/98/1309 i dr.
Podnosioci prijava:	Almasa KAJTAZ i drugi
Tužena Strana:	Bosna i Hercegovina
Datum uručenja:	7. septembar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava, koji su različitih nacionalnosti, bili su zaposlenici u Ministarstvu pravde i Opće uprave Republike Bosne i Hercegovine. U decembru 1997. godine uspostavljeno je novo Ministarstvo za civilne poslove i komunikacije a podnosioci prijava nisu zvanično raspoređeni ni na jedno radno mjesto u ovom novom Ministarstvu. Podnosioci prijava navode da su nakon uspostavljanja Ministarstva nastavili da rade u novom Ministarstvu na istim radnim mjestima do različitih datuma početkom 1999. godine. Dana 8. septembra 1998. godine saznali su da su dobili status "neraspoređenih" radnika i da su kao rezultat toga dobili niže plate od drugih zaposlenih te da su prestali primati povlastice počevši od juna 1998. godine ili približnog datuma. Dana 31. decembra 1998. godine prestali su primati bilo kakvu naknadu. Stvarno su prestali raditi negdje između januara i marta 1999. godine. Nikada nisu dobili rješenja o prestanku radnog odnosa ili o određivanju njihovog statusa kao neraspoređenih radnika. U novembru 1998. godine svi podnosioci prijava, osim jednog, pokrenuli su parnični postupak pred Općinskim sudom I u Sarajevu tražeći naknadu, ali do danas nije donesena nikakva odluka.

Prihvatljivost

Iako su svi osim jednog podnosioca prijave pokrenuli parnični postupak pred Općinskim sudom I u Sarajevu, tužena Strana nije smatrala da Općinski sud ima nadležnost i nije se branila u parnicama. Prema tome, tužena Strana je bila spriječena u tome da dokazuje da je ovaj pravni lijek "djelotvoran". Pored toga, pošto podnosioci prijava nisu imali potrebna rješenja na osnovu kojih bi osporili zakonitost odluke o prestanku njihovog radnog odnosa, nije bilo državnog suda i nije bio imenovan državni pravobranilac da zastupa državu pred sudovima Federacije, nije postojao djelotvoran domaći pravni lijek za navodne povrede na koje su se podnosioci prijave žalili. Prema tome, od podnosilaca prijava se nije moglo zahtijevati da iscrpe neke dalje domaće pravne lijekove, i Dom je proglasio prijave prihvatljivim u cijelosti.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je zaključio, bez obzira da li se Općinski sud oglasio nenadležnim ili nije da sasluša predmete podnosilaca prijava, da cjelokupni pravni sistem za presuđivanje o ovim tužbenim zahtjevima nije dovoljno jedinstven odnosno jasan. Za podnosioce prijava nije postojao sud u kojem bi se njihovi zahtjevi stvarno mogli saslušati. Mogućnost da se zahtjev podnese ali da se o istom ne odluči ne zadovoljava uslove iz člana 6(1). Prema tome, Bosna i Hercegovina je povrijedila stvarno, efikasno pravo na pristup sudu.

Član 13 Konvencije

S obzirom na svoju odluku u odnosu na član 6 Konvencije, Dom je smatrao da predmet ne mora ispitivati prema članu 13, koji garantuje pravo na učinkovit pravni lijek pred domaćim organom.

Diskriminacija

Dom je razmatrao navod podnosilaca prijava o diskriminaciji u odnosu na član 25(c) ICCPR (Međunarodni ugovor o građanskim i političkim pravima), koji garantuje pristup u "državnu službu" bez diskriminacije. Dom je utvrdio da se prema podnosiocima prijava različito postupalo na osnovu njihovog nacionalnog porijekla. Izgleda da je različito postupanje bilo u namjeri da posluži cilju promovisanja javnog povjerenja u administraciju vlade Bosne i Hercegovine nakon posljedica rata kroz princip "jednake zastupljenosti", tj. osiguravanjem jednake zastupljenosti konstitutivnih naroda BiH među osobljem ministarstava.

Dok različito postupanje koje proizilazi iz pokušaja da se postigne pravična zastupljenost može služiti legitimnom cilju, da bi se ovaj cilj postigao na zakonit način proces mora biti transparentan, pravičan i objektivan. Nisu dati jasni razlozi zašto ovi podnosioci prijava nisu uposleni. Dalji dokaz nejasnog i neadekvatnog procesa odabira je nađen u odnosu na podnosioce prijava koji su iz mješovitih brakova ili su u takvim brakovima, ili podnosica prijave koji je Srbin ali živi u Federaciji. Pošto Dom nije mogao utvrditi da su sredstva koja su korištena bila proporcionalna cilju kojem se težilo, smatrao je da su podnosioci prijava bili diskriminisani u uživanju prava na pristup u državne službe na osnovu njihove nacionalne i etničke pripadnosti i da je, prema tome, Bosna i Hercegovina prekršila svoje obaveze prema Dejtonskom mirovnom sporazumu.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Bosni i Hercegovini da podnosiocima prijava isplati različite iznose kao kompenzaciju za izgubljeni prihod, povlastice i moralne štete.

Odluka usvojena 4. septembra 2001. godine
Odluka uručena 7. septembra 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem je tvrdila da je (a) član 6 Konvencije pogrešno primijenjen jer su podnosioci prijava državni službenici; (b) Dom pogrešno utvrdio povredu člana 6(1) Konvencije jer je domaći sud postupao pravično i nije prekoračio razumni vremenski period; (c) Dom nije nadležan da razmatra žalbene navode podnosilaca prijava prema članu 25 ICCPR ako ne postoji "navodna i očigledna diskriminacija" u odnosu na prava zagarantovana ICCPR-om; i (d) dosuđena kompenzacija je pogrešno izračunata jer je zasnovana samo na podnescima podnosilaca prijava. Dom je odlučio, s obzirom na sva pitanja koja su pokrenuta u zahtjevu za preispitivanje, da se ne može reći da sveukupne okolnosti opravdavaju preispitivanje odluke Vijeća I, kako se zahtijeva članom 64 stav 2(b) Pravila procedure Doma.

Predmeti br.:	CH/98/1311 i CH/01/8542
Podnosioci prijava:	Džavid KURTIŠAJ i M.K.
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	6. septembar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Predmet se tiče pokušaja podnosilaca prijava, koji su bračni par, da vrate u posjed stan u Sarajevu, Federacija Bosne i Hercegovine, i da se uknjiže kao vlasnici. Prvi podnosilac prijave je zaključio ugovor o otkupu stana sa Jugoslovenskom narodnom armijom i 17. februara 1992. godine platio punu cijenu. Zbog rata nije uknjižen kao vlasnik i podnio je nekoliko bezuspješnih zahtjeva domaćim organima i Komisiji za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (u daljem tekstu: CRPC) u vezi sa svojim zahtjevima.

Kako je bio aktivni pripadnik JNA do 6. augusta 1999. godine, Uprava za stambene poslove Kantona Sarajevo je smatrala da on spada pod član 3a. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima u vezi sa članom 39e. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Član 3a. je stupio na snagu 1. jula 1999. godine. Članom 3a. se u osnovi sprječavaju osobe koje su bile u aktivnoj vojnoj službi u JNA 30. aprila 1991. godine, koje nisu bile državljani Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine tog dana i koji nisu dobili status izbjeglice ili drugi vid zaštite u zemlji izvan bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, da vrate u posjed stanove u Federaciji Bosne i Hercegovine. Pored toga, osobama koje su ostale u aktivnoj vojnoj službi bilo kojih oružanih snaga van teritorije Bosne i Hercegovine poslije 14. decembra 1995. godine je onemogućeno da vrate u posjed stanove u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Dana 11. novembra 1998. godine, podnosioci prijava su ilegalno ušli u stan i otada tamo žive.

Dana 12. novembra 1998. godine, M.K. je privedena u policiju zbog toga što je silom ušla u stan koji su stambeni organi zaključali i zapečatili. Ona tvrdi da ju je policija zlostavljala.

Prihvatljivost

Dom je smatrao da drugi podnosilac prijave nije potkrijepila svoje navode o zlostavljanju u toku ispitivanja od strane policije i nije podnijela nikakve dokaze koji bi mogli podržati njene navode. Radi toga je Dom smatrao da navod o zlostavljanju ne otkriva da postoji povreda prava i sloboda zagarantovanih prema Sporazumu.

Tužena Strana je bila protiv prihvatljivosti prijava na osnovu toga što podnosioci prijava nisu iscrpli domaće pravne lijekove. Tužena Strana je posebno tvrdila da je prvi podnosilac prijave povukao svoj zahtjev za povrat stana Upravi za stambene poslove u Sarajevu jer je vratio posjed. Dom je smatrao da, čak da su podnosioci prijava tražili da se okoriste daljim raspoloživim pravnim lijekovima, oni ne bi imali izgleda u uspjeh zbog primjene člana 3a. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima u vezi sa članom 39. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Dom se radi toga uvjerio da se od podnosilaca prijava ne može tražiti da koriste dalje domaće pravne lijekove.

Meritum

Dom je smatrao da, pošto je prvi podnosilac prijave zaključio kupoprodajni ugovor, treba da se fokusira na njegova prava kao vlasnika stana da bi utvrdio da li su njegova prava povrijeđena. Rezultat toga je bio da nema potrebe ispitivati njegova prava kao nosioca stanarskog prava. Pošto drugi podnosilac prijave nije zaključio takav ugovor i kako za nju ne mogu proizaći nikakva prava iz

ugovora koji je zaključio njen suprug, Dom je odlučio da prijava drugog podnosioca prijave ne pokreće odvojeno pitanje prema članu 8 Konvencije ili članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Dom radi toga neće ispitivati navodne povrede ovih članova s obzirom na drugog podnosioca prijave.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju i diskriminacija u uživanju prava na mirno uživanje imovine

Dom je smatrao da žalbeni navodi podnosilaca prijava spadaju u okvire člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, i podsjećajući na predmete *Miholić i drugi* smatrao je da je analiza navodne diskriminacije nerazrješivo povezana s pitanjem opravdanosti uplitanja u uživanje potraživane imovine podnosioca prijave. Odlučio je da žalbeni navod prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju i žalbeni navod o diskriminaciji razmatra zajedno.

Dom je zaključio da je podnosilac prijave, primjenom člana 3a. Zakona o prestanku primjene u vezi sa članom 39e. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, morao snositi "individualan i pretjeran teret" koji jednostavno ne može biti opravdan. Ovo je posebno jasno u svjetlu činjenice da su razlozi zbog kojih je podnosiocu prijave uskraćeno uživanje njegovih imovinskih prava djelimično zasnovani na diskriminatornim osnovama. Ne može se smatrati da je uplitanje kao takvo bilo u skladu sa javnim interesom. Dom je, radi toga, utvrdio povredu prava na mirno uživanje imovine prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju i diskriminaciju u uživanju ovog prava.

Član 8 Konvencije

Dom je smatrao da, s obzirom da podnosilac prijave *de facto* živi u dotičnom stanu, nije neophodno ispitati da li je došlo do povrede člana 8 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da poduzme sve potrebne zakonske ili upravne radnje kako bi stavila van snage poništenje ugovora prvog podnosioca prijave i omogućila mu da se uknjiži kao vlasnik stana, obezbjeđujući mu time da ostvari svoja imovinska prava. Dom je dalje naredio da se privremene mjere, donesene 2. aprila 2001. godine, kojima se tuženoj Strani naređuje da se uzdrži od svih radnji kojima bi Džavid Kurtišaj i njegova porodica bili deložirani iz stana, produže do dana uknjižbe podnosioca prijave u zemljišne knjige kao vlasnika stana.

Mišljenje o neslaganju

Gđa Picard se nije složila da je došlo do povrede prava podnosioca prijave na imovinu iz razloga koji su navedeni u mišljenju o djelimičnom neslaganju gosp. Nowaka, kojem se ona pridružila, u odluci Miholić. Kao i u predmetu Miholić, ovaj podnosilac prijave je kupio stan samo nekoliko sedmica prije izbijanja rata. Napustio je Bosnu i Hercegovinu sa JNA u junu 1992. godine i ostao u aktivnoj službi vojske Jugoslavije do 1999. godine. Nepriznavanje njegovog kupoprodajnog ugovora od strane vlasti Federacije Bosne i Hercegovine spada, po njenom mišljenju, u širok okvir diskrecionog prava koje država uživa prema članu 1 Protokla br. 1 uz Konvenciju.

Odluka usvojena 2. septembra 1999. godine
Odluka uručena 6. septembra 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Dana 7. oktobra 2002. godine, tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem obrazlaže da je Dom pogriješio u tome što je prvog podnosioca prijave smatrao vlasnikom stana, jer je on samo kupac koji bi postao vlasnikom kada prodavac da saglasnost za uknjižbu u zemljišne knjige. Tužena Strana je takođe naglasila da su cilj i svrha zakona i uredbi koji su uzrokovali poništenje kupoprodajnog ugovora prvog podnosioca prijave bili rješavanje nedostatka stambenog fonda. Tužena Strana dalje tvrdi da bi vraćanje iznosa kupovne cijene i kompenzacija za bilo kakavu štetu predstavljalo dovoljan pravni lijek za povrede koje je utvrdio Dom. Tužena Strana takođe tvrdi da,

pošto je 28. maja 2002. godine CRPC, prilikom odlučivanja po zahtjevu prvog podnosioca prijave, odlučila da se on ne treba smatrati izbjeglicom, tužena Strana nije povrijedila prava podnosioca prijave.

Dom je bio mišljenja da se ozbiljnim pitanjima koja utječu na tumačenje i primjenu Sporazuma pokrenutim u ovoj prijavi i u predmetima *Miholić i drugi* do sada već bavilo.

S obzirom na određene pravne lijekove, Dom je podsjetio da je uvijek smatrao da zahtjev za reviziju upućen protiv "iznosa i vrste dosuđene kompenzacije (...) kao i postupak kada se odlučuje o zahtjevu za kompenzaciju" ne pokreće "ozbiljno pitanje koje utječe na tumačenje i primjenu Sporazuma ili ozbiljno pitanje od općeg značaja", kako se zahtijeva pravilom 64(2)(a).

U pogledu tvrdnje da odluka CRPC-a od 28. maja 2002. godine potvrđuje da prvog podnosioca prijave ne treba smatrati izbjeglicom, Dom je smatrao da ova "nova činjenica" ne opravdava preispitivanje odluke, jer odluka Vijeća I od 2. septembra 2002. godine ni na koji način nije bila zasnovana na pretpostavci da se Džavid Kurtišaj treba smatrati izbjeglicom.

Dom je zaključio da zahtjev ne ispunjava dva uslova potrebna da Dom usvoji takav zahtjev u skladu s pravilom 64(2) Pravila procedure i prema tome je zahtjev odbio.

Odluka usvojena 6. novembra 2002. godine

Predmet br.:	CH/98/1324
Podnosioci prijava:	Milan HRVAČEVIĆ
Tužena Strana:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	8. mart 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine. Dana 14. marta 1996. godine on je uhapšen u Sarajevu pod sumnjom da je počinio krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Kada je podnosilac prijave uhapšen nije postojala saglasnost tužioca Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju za hapšenje i pokretanje krivičnog postupka kako se zahtijeva "Pravilima puta". Saglasnost tužioca Haškog tribunala Viši sud u Sarajevu je dobio 17. maja 1996. godine, u vrijeme kada je istražni postupak trajao više od dva mjeseca. U junu 1997. godine, Kantonalni sud u Sarajevu je podnosioca prijave oglasio krivim za počinjeno krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 15 godina. Podnosilac prijave je uložio žalbu Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine. U junu 1998. godine, Vrhovni sud je donio odluku bez održavanja javne rasprave kojom je smanjio kaznu podnosioca prijave na kaznu zatvora u trajanju od 12 godina.

Prihvatljivost

Zapažajući da prema domaćem zakonu stvari na koje se žali (suđenje) ne spadaju u nadležnost države Bosne i Hercegovine, Dom je smatrao prijavu neprihvatljivom *ratione personae* protiv Bosne i Hercegovine. Dom je zapazio da se član 7 Konvencije odnosi na princip *nullum crimen sine lege*. Pošto je podnosilac prijave uhapšen u skladu sa zakonom koji je u vrijeme hapšenja bio na snazi, njegov žalbeni navod prema članu 7 je proglašen neprihvatljivim kao očigledno neosnovan. Dom je takođe zapazio da nije bilo obavezno da se iscrpe vanredni pravni lijekovi i da takav propust ne čini prijavu neprihvatljivom. Dom je proglasio preostali dio prijave prihvatljivim, naime žalbene navode u vezi člana 5 i 6 Konvencije upućene protiv Federacije.

Meritum

Član 5 Konvencije

Dom je utvrdio da prije 17. maja 1996. godine Viši sud u Sarajevu nije dobio nikakvo odobrenje tužioca Tribunala (ICTY) za naredbu, nalog ili optužnicu protiv podnosioca prijave. Pravila puta, kojima se zahtijeva da takvu naredbu, nalog ili optužnicu odobri tužilac ICTY, stupila su na snagu 18. februara 1996. godine. Hapšenje podnosioca prijave i pritvor od 14. marta 1996. do 17. maja 1996. godine, tj. više od dva mjeseca, radi toga nisu bili "zakoniti" kako se zahtijeva stavom 1(c) člana 5. Prema tome, Dom je zaključio da hapšenje podnosioca prijave i pritvor od 14. marta 1996. do 17. maja 1996. godine čine povredu člana 5 stav 1 Konvencije.

Član 6 Konvencije

Podnosilac prijave je postavio tri pitanja prema članu 6: da mu nije bilo dozvoljeno da provede dokaze, da mu je uskraćena mogućnost da pozove svoje svjedoke i da nije održana javna rasprava pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine. Dom je zapazio da je, kao opće pravilo, na sudovima da ocijene dokaze koji su pred njima i da ocijene da li je odgovarajuće da se pozovu svjedoci. Zapažajući da ne bi svojom presudom mogao zamijeniti presudu koju su donijeli domaći sudovi, Dom nije našao povredu u ovom pogledu. Ispitujući zapisnik sa suđenja podnosioca prijave, Dom nije našao nikakve dokaze koji bi podržali navod podnosioca prijave da je povrijeđeno njegovo

pravo da ispita svjedoke. Dom je takođe zapazio da je Vrhovni sud Federacije preispitao pismene podneske podnosioca prijave, da je sud imao opsežne dokaze da preispita i da nije podnesen zahtjev za raspravu. Uslijed toga, Dom je zaključio da nepostojanje javne rasprave pred Vrhovnim sudom Federacije ne predstavlja prekršaj člana 6.

Pravni lijekovi

Dom je zapazio da je Vrhovni sud, kada je odlučivao o kazni podnosioca prijave, uzeo u obzir vrijeme koje je proveo u pritvoru od 15. marta 1996. godine. Dom je radi toga bio mišljenja da odluka kojom se utvrđuje povreda ljudskih prava podnosioca prijave čini dovoljnu satisfakciju kao pravni lijek kojim se ispravlja nepravda koju je pretrpio.

Odluka usvojena 8. februara 2002. godine
Odluka uručena 8. marta 2002. godine

Predmeti br.:	CH/98/1335 i dr.
Podnosioci prijava:	Zuhdija RIZVIĆ i drugi
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	8. mart 2002. godine (djelimična odluka o prihvatljivosti i odluka o meritumu)

ODLUKE O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Dana 27. septembra 1993. godine Fikret Abdić je proglasio "Autonomnu pokrajinu Zapadnu Bosnu" (u daljem tekstu: Autonomija) na teritoriji općina Velika Kladuša i Cazin. Podnosioci prijava Rizvić, Huskić, Šabančević i Gračanin, svi bošnjačke nacionalnosti, bili su pripadnici oružanih snaga Autonomije. Podnosilac prijave Sefić, koji je takođe bošnjačke nacionalnosti, bio je zatvorenik u srpskom koncentracionom logoru "Sana Keran" u Unsko-Sanskom Kantonu. Poslije pobjede Armije Bosne i Hercegovine nad oružanim snagama Autonomije, podnosioci prijava su bili uhapšeni, optuženi i osuđeni bilo za ratni zločin bilo za ubistva po više tačaka optužnice.

Prihvatljivost (*Posebne odluke od 3. jula, 12. oktobra i 7. novembra 2001. godine, i djelimična odluka od 5. marta 2002. godine*)

Dom je sve prijave proglasio prihvatljivim u pogledu žalbi u vezi s povredom prava na pravično suđenje te nepostupanje tužene Strane u skladu sa Pravilima puta. Za neke od podnosilaca prijava, Dom je takođe ustanovio da su prihvatljivi žalbeni navodi o maltretiranju u toku policijskog pritvora ili pritvora u okružnom zatvoru, o nepostojanju istrage od strane istražnog sudije, te žalibeni navod jednog podnosioca prijave da je dva puta bio osuđen i kažnjen za isto djelo.

Meritum

Član 3 Konvencije

Dom je napomenuo da postupanje na koji se žali, da bi bilo obuhvaćeno članom 3, mora doći do minimalnog nivoa grubosti. Dom je posebno obratio pažnju na izloženost podnosilaca prijava povredama u toku policijskog pritvora, trajanje pritvora i njihove nemogućnosti da se zaštite u toku premlaćivanja. U preispitivanju dokaza, Dom je utvrdio da podnosioci prijava Huskić, Šabančević i Gračanin nisu mogli da se zaštite od policajaca koji su ih danima udarali, šutali i tukli po tijelu, glavi i tabanima palicom za bejzbol i gumenim palicama. Dom je ustanovio da je ovo dovelo do povrede člana 3 uslijed neljudskog i ponižavajućeg postupka. Dom je zaključio da nije bilo povrede člana 3 u predmetu podnosioca prijave Rizvića, jer navodi ovog podnosioca prijave o maltretiranju u Okružnom zatvoru u Bihaću nisu bili potkrijepljeni dokazima.

Član 5 Konvencije

Dom je utvrdio da tužena Strana nije postupila u skladu sa Pravilima puta niti u jednom predmetu, čime je prekršila prava svih podnosilaca prijava prema članu 5, stav 1. Dom je zapazio da su Pravila puta, kao zakon, stupila na snagu 18. februara 1996. godine i da je, iako su podnosioci prijava uhapšeni nedugo zatim, tužena Strana imala obavezu da postupi po pravilima u toku pritvora podnosilaca prijava koji je uslijedio. U odgovoru na tvrdnju Federacije da bihaćki sudovi nisu znali za Pravila puta, Dom je zapazio da je bila dužnost tužene Strane da obavijesti sudove o Pravilima puta i da propust da tako postupi predstavlja povredu Konvencije.

Član 6 Konvencije

Što se tiče prava na pravično suđenje koje je zagarantovano članom 6 stav 1, Dom je zaključio da u predmetima podnosilaca prijava Sefića i Gračanina nije došlo do povrede. U predmetima podnosilaca prijava Huskića, Rizvića i Šabančevića, međutim, Dom je ustanovio povredu ovih prava. Dom je našao da Huskić nije bio dovoljno obaviješten o optužbama protiv njega i nije mogao na odgovarajući način da pripremi odbranu. Uz to, Dom je zapazio da prema domaćem zakonu, nije bilo mogućnosti da se podnosilac prijave žali na osudu jer je bio proglašen krivim za djelo koje je drukčije od onog za koje je optužen. Povrede u predmetima Šabančević i Rizvić tiču se prava da se ispitaju i pozovu svjedoci. Dom nije utvrdio da je broj svjedoka saslušanih po prijedlogu optužbe i odbrane neproporcionalan. Međutim, u kombinaciji sa činjenicom da je svjedočenje jednog od odbijenih svjedoka moglo biti od velike važnosti za ishod postupaka, i da je važnost suočavanja svjedoka sa činjenicom da je njihovo svjedočenje suprotno odlučujućim tačkama, Dom je bio mišljenja da je obrazloženje suda dato pri odbijanju zahtjeva odbrane da je bilo dovoljno rasprava i izjava u ovom predmetu za donošenje presude suda nedovoljno i da nije u skladu sa konceptom pravičnog suđenja.

Član 4 Protokola br. 7 uz Konvenciju

Dom je utvrdio da nije bilo povrede prava gosp. Gračanina da ne bude osuđen ili kažnjen za isto djelo dva puta kako je to zagarantovano članom 4 Protokola br. 7 uz Konvenciju.

Pravni lijekovi

Dom je naredio da Federacija Bosne i Hercegovine isplati podnosiocima prijava Huskiću, Šabančeviću i Gračaninu iznos od po 3.000 KM na ime kompenzacije za pretrpljeno maltretiranje dok su bili u pritvoru policije u Bihaću. Dom je dalje naredio da se podnosilac prijave Huskić oslobodi iz pritvora najkasnije na dan kad odluka Doma postane konačna i obavezujuća u skladu s Pravilima procedure Doma. Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da isplati podnosiocu prijave Gračaninu iznos od 2.000 KM na ime kompenzacije za nezakonit pritvor. Konačno, Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da poduzme sve neophodne korake da obnovi suđenje u krivičnom predmetu protiv podnosilaca prijava Rizvića, Huskića i Šabančevića.

Odluka usvojena 5. marta 2002. godine
Odluka uručena 8. marta 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

U svom zahtjevu za preispitivanje, podnosilac prijave Ahmet Sefić, predmet br. CH/99/2805 tvrdi (a) da Dom, ne nalazeći povredu člana 6 Konvencije, nije razmotrio činjenicu da podnosilac prijave nije imao odgovarajuće vrijeme za pripremu svoje odbrane poslije promjene optužnice sa djela ratnog zločina na obično ubistvo, što je podnosilac prijave saznao na dan suđenja; (b) da Dom, ne nalazeći povredu člana 6 Konvencije, nije adekvatno razmotrio njegove navode da nisu saslušani svjedoci koje je on predložio i (c) da, iako je u oba njegova predmeta i predmetu podnosioca prijave Gračanina, ustanovljena povreda člana 5(1), te iako je podnosilac prijave bio nezakonito pritvoren skoro sedam mjeseci, Dom nije dosudio kompenzaciju podnosiocu prijave Sefiću, dok je podnosiocu prijave Gračaninu dosudio 2.000 KM. S obzirom na sva pitanja koja su pokrenuta u zahtjevu za preispitivanje, Dom je zaključio da se ne može reći da ona pokreću "ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma ili ozbiljno pitanje od općeg značaja" kako se to zahtijeva pravilom 64(2)(b) Pravila procedure Doma. Stoga je Dom odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 7. juna 2002. godine

Predmet br:	CH/98/1366
Podnosilac prijave:	V.Č.
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	9. mart 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti iz Foče (Srbinja), Republika Srpska. U junu 1996. godine uhapšen je u Sarajevu na osnovu optužbe za ratne zločine i genocid počinjen 1992. godine protiv muslimanskog stanovništva u Foči. Optužnica protiv njega je proslijeđena tužiocu Tribunala (ICTY) tek u aprilu 1997. godine. Tužilac je izrazila stav da su predočeni dokazi dovoljni samo da opravdaju postupak za nezakonito privođenje ili zatvaranje civila. Poslije je optužnica izmijenjena nekoliko puta da bi se usaglasila sa mišljenjem tužioca Tribunala. Međutim, i posljednja optužnica je sadržavala optužbe koje po mišljenju tužioca Tribunala nisu smatrane prihvatljivim. Kantonalni sud u Sarajevu je 19. januara 1998. godine proglasio podnosioca prijave krivim prema optužnici i osudio ga na kaznu zatvora od jedanaest godina. Presudom po žalbi od 16. juna 1998. godine dosuđena kazna je umanjena na devet godina. U međuvremenu, podnosilac prijave je uslovno pušten.

Prihvatljivost

Dom je zapazio da dijeljenje pravde nije među stvarima koje spadaju u nadležnost Države i radi toga proglasio prijavu neprihvatljivom u dijelu u kojem je upućena protiv Bosne i Hercegovine na temelju nespojivosti *ratione personae*. Dom je odbacio argument Federacije da navodne povrede Pravila puta spadaju u isključivu nadležnost Tribunala i da Dom zbog toga nema nadležnost u predmetu podnosioca prijave. Dom je zapazio da u Pravilima puta, u Statutu Tribunala ili njegovim Pravilima procedure kao i u dokaznom materijalu ne postoji odredba koja određuje da je Tribunal nadležan da sudi o kršenjima Pravila puta. Dom je podsjetio da je u nekoliko ranijih slučajeva ispitao kršenja Pravila puta i da je utvrdio da ona predstavljaju povrede Sporazuma o ljudskim pravima, te je prijavu proglasio prihvatljivom u dijelu u kojem je upućena protiv Federacije.

Meritum

Član 5 Konvencije

Kao i u nekoliko ranijih predmeta, Dom je utvrdio da su hapšenje i pritvor koji su izvršeni bez prethodnog pribavljanja mišljenja tužioca Tribunala predstavljali povredu Pravila puta i da su prema tome bili nezakoniti. Zaključio je da je došlo do kršenja člana 5 stav 1 od dana hapšenja podnosioca prijave do dana prispjeća mišljenja tužioca Tribunala.

Član 6 Konvencije

U ovom predmetu Dom je po prvi put pozvan da odluči o odnosu između navodnih kršenja Pravila puta i prava na pravično suđenje, zaštićenog članom 6 Konvencije. Smatrao je da tekst Pravila puta u stvari otkriva da je dogovoreno sprječavanje samovoljnih hapšenja po neosnovanim optužbama o genocidu i ratnim zločinima. Ipak, Dom je zaključio da, u cilju ispunjenja njihovog cilja i svrhe, Pravila puta moraju biti protumačena tako da obezbjeđuju da i krivična suđenja po takvim optužbama moraju biti u skladu sa mišljenjem koje daje tužilac Tribunala.

Dom je utvrdio da je Kantonalni sud osudio podnosioca prijave po osnovu optužbi koje nisu bile prihvatljive prema mišljenju tužioca Tribunala. U vezi sa presudom Vrhovnog suda, Dom je zaključio

da je "dvosmislen i proturječan stav Vrhovnog suda u odnosu na središnji argument žalbe podnosioca prijave i njegov propust da jasno presudi o krivnji podnosioca prijave po optužbama koje je isključio stav tužioca Tribunala nespojiv sa zahtjevima pravičnog suđenja. Dakle, došlo je do povrede člana 6 stav 1".

Dom je takođe utvrdio da ograničavanje kontakata podnosioca prijave s njegovim advokatom u toku početne faze njegovog pritvora predstavlja povredu prava na pomoć advokata u pripremanju odbrane koje je zaštićeno članom 6 stav 3 (b) i (c). Dom nije utvrdio povredu prava podnosioca prijave da se ispitaju svjedoci protiv njega i da se obezbijedi prisustvo i ispitivanje svjedoka s njegove strane pod istim uslovima kao i svjedoka protiv njega, koje je zaštićeno članom 6 stav 3(d).

PRAVNI LIJEKOVI

Dom je naredio Federaciji da podnosiocu prijave odobri ponovno suđenje u slučaju da on podnese zahtjev u tu svrhu. Dalje je naredio tuženoj Strani da isplati podnosiocu prijave 4.000 KM na ime kompenzacije za nematerijalne štete koje je pretrpio u vezi svog pritvora u trajanju od jedanaest mjeseci.

Mišljenje o neslaganju

Gosp. Viktor Masenko-Mavi, kojem se pridružio gosp. Mehmed Deković, priložili su mišljenje o djelimičnom neslaganju u kojem su obrazložili da je Dom, u donošenju naredbe da se obezbijedi ponovno suđenje, postupio izvan okvira svoje ovlasti.

Odluka je usvojena 7. marta 2000. godine
Odluka je uručena 9. marta 2000. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem je osporila prihvatljivost prijave, utvrđivanje povrede i dosuđenu kompenzaciju. Smatrajući da zahtjev ne pokreće ozbiljno pitanje koje utječe na tumačenje i primjenu Sporazuma o ljudskim pravima odnosno ozbiljno pitanje od općeg značaja, Dom je odlučio da odbije zahtjev tužene Strane s obzirom na utvrđivanje prihvatljivosti prijave. Međutim, u pogledu činjenice da se nekoliko drugih predmeta rješava pred Domom za koje je ovo pitanje relevantno, Dom je zaključio da sveukupne okolnosti opravdavaju preispitivanje odluke o meritumu, i odlučio da prihvati ovaj zahtjev za reviziju s obzirom na zaključak da je došlo do povrede prava podnosioca prijave. Zbog svoje odluke da prihvati zahtjev za preispitivanje odluke o meritumu i što drukčiji nalaz o meritumu predmeta može zahtijevati preispitivanje dosuđene kompenzacije, Dom je odlučio da prihvati zahtjev za preispitivanje i u pogledu određenih pravnih lijekova.

Odluka usvojena 12. maja 2000. godine

ODLUKA O PREISPITIVANJU

U svojoj odluci o preispitivanju, Dom u plenarnom sastavu je utvrdio, kao i Vijeće II prije toga, da su "Pravila puta" već bila obavezujuća za Federaciju u vrijeme kada je podnosilac prijave uhapšen. Hapšenje i pritvor podnosioca prijave u suprotnosti sa "Pravilima puta", koji su iz tog razloga nezakoniti, radi toga predstavljaju povredu člana 5 Konvencije.

Pošto je podnosiocu prijave suđeno i pošto je osuđen po tačkama optužnice koje nije odobrio tužilac Tribunala, plenarni Dom je potvrdio zaključak Vijeća II da presuda Kantonalnog suda u Sarajevu, koju je pogrešno potvrdio Vrhovni sud Federacije, predstavlja povredu člana 6 Konvencije. Plenarni Dom je takođe prihvatio zaključak Vijeća II da u svjetlu strogih ograničenja, koja su postavljenja u vezi kontakata između podnosioca prijave i njegovog advokata, krivični postupak nije bio nepristrasan i pravičan.

Podržavši zaključke Vijeća II o meritumu, plenarni Dom je naredio Federaciji da poduzme sve neophodne korake da podnosiocu prijave odobri ponovno suđenje, ako podnosilac prijave podnese takav zahtjev, i da u tom slučaju ponovno otvori postupak u cijelosti ali da ograniči optužbe na osnovu kojih podnosilac prijave može biti osuđen za nezakonito privođenje odnosno zatvaranje civila. Dom je takođe potvrdio naredbu da Federacija isplati podnosiocu prijave 4.000 KM kao kompenzaciju za nezakonito lišavanje slobode.

Gosp. Balić je priložio mišljenje o neslaganju.

Odluka usvojena 8. novembra 2000. godine
Odluka je uručena 9. novembra 2000. godine

Predmet br:	CH/98/1373
Podnosilac prijave:	Aleksandar BAJRIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	10. maj 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioca prijave je uhapsila policija Federacije Bosne i Hercegovine za navodno nezakonito posjedovanje municije kada je 22. maja 1996. godine zaustavila automobil koji je on vozio. Automobil je zaplijenjen. Nakon toga, pritvor podnosioca prijave je nekoliko puta produžen na zahtjev Općinskog tužioca koji je navodno takođe provodio istragu protiv podnosioca prijave zbog ratnih zločina. Podnosilac prijave je 24. marta 1997. godine konačno pušten po naredbi Kantonalnog suda u Bihaću nakon što je Općinski tužilac povukao optužbu protiv podnosioca prijave za ratne zločine. Osnovni sud u Sanskom Mostu je 27. septembra 2000. godine odustao od optužnice u vezi posjedovanja municije pošto je Općinski tužilac ukazao da odustaje od daljeg gonjenja u predmetu. Podnosilac prijave je naveo da je pretrpio teške ozljede uslijed grubog premlaćivanja u toku njegovog pritvora.

Prihvatljivost

Podsjećajući na predmete *R.G. i Matković*, Dom je smatrao da ne proizlazi nikakvo pitanje prihvatljivosti prema pravilu šest mjeseci, jer je prijava podnesena Komisiji za ljudska prava za vrijeme pritvora podnosioca prijave, a u toj fazi rok od šest mjeseci nije počeo teći. Dom je dalje utvrdio da tužena Strana nije pokazala da pravni lijekovi koji su raspoloživi podnosiocu prijave imaju bilo kakvog opravdanog izgleda u uspjeh. Prijava radi tog nije bila neprihvatljiva na osnovu neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova. Konačno je Dom zapazio da činjenični navodi podnosioca prijave ne pokreću pitanja s obzirom na član 2 Konvencije, i radi toga je utvrdio da je ovaj dio prijave neosnovan. Dom je prijavu proglasio prihvatljivom prema članovima 3 i 5 Konvencije, članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju i članu II stav 2(b) Sporazuma o ljudskim pravima.

Meritum

Član 3 Konvencije

S obzirom na navodno zlostavljanje podnosioca prijave tokom njegovog pritvora, ljekarski i drugi dokazi naveli su Dom da vjeruje da je bilo zlostavljanja. Dom je utvrdio da je propustom istražnog sudije da poduzme bilo kakve korake da istraži ove navode podnosioca prijave prekršena pozitivna obaveza tužene Strane da osigura prava podnosioca prijave zaštićena članom 3.

Član 5 Konvencije

Dom nije utvrdio povredu za period do 21. augusta 1996. godine, jer je sumnja od strane organa tužene Strane da je podnosilac prijave počinio krivično djelo nezakonitog posjedovanja municije bila opravdana i jer odluke tužene Strane da podnosioca prijave zadrže u istražnom pritvoru ispunjavaju uslove člana 5 stav 1(c).

Za period poslije 21. augusta 1996. godine, tužena Strana je zasnivala svoju odluku da podnosioca prijave zadrži u istražnom pritvoru zbog sumnje da je počinio ratne zločine. Dom je zapazio da je mišljenje tužioca Tribunala bilo zatraženo tek 12. novembra 1996. godine a pribavljeno je 10. marta 1997. godine. Nikakav nalog, potjernica ili optužnica protiv podnosioca prijave nisu bili prethodno podneseni Tribunalu nakon stupanja na snagu Pravila puta 18. februara 1996. godine, kako se

zahtijeva ovim pravilima. Dom je radi toga zaključio da pritvor podnosioca prijave od 21. augusta 1996. do njegovog puštanja na slobodu 24. marta 1997. godine predstavlja povredu Pravila puta i člana 5 stav 1(c).

Dom je dalje zapazio da se nije pridržavalo člana 195. stavova 1. i 2., člana 4(a) Zakona o krivičnom postupku i zaključio da propust da se podnosilac prijave propisno dovede pred istražnog sudiju na vrijeme predstavlja povredu člana 5 stav 3.

Diskriminacija

Na osnovu člana II stav 2(b) Sporazuma o ljudskim pravima Dom je razmatrao da li je podnosilac prijave pretrpio diskriminaciju u uživanju prava koja su zaštićena članovima 3 i 5 Konvencije.

S obzirom na prava podnosioca prijave koja su zaštićena članom 3, Dom je podsjetio da je podnosilac prijave bio izložen verbalnim pogrdama, naime nazivan je "četnikom" dok je bio fizički zlostavljan. Dom je bio uvjeren da ovo dokazuje da je primijećena etnička pripadnost podnosioca prijave ustvari bila, bar djelimično, osnov za premlaćivanje koje je podnio. Dom je smatrao da činjenica da se s njim postupalo pogrdnim riječima na osnovu njegove vjeroispovijesti i njegovog nacionalnog porijekla predstavlja različito postupanje za koje nije postojalo opravdanje. Dom je radi toga utvrdio da je podnosilac prijave bio izložen diskriminaciji u uživanju ovog prava.

S obzirom na povrede prava podnosioca prijave koja su zagarantovana članom 5, na osnovu dokaza pred Domom, Dom nije mogao utvrditi da li postupanje prema podnosiocu prijave kojim se krši član 5(1) čini diskriminaciju.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je smatrao da je u svjetlu činjenice da je tužena Strana vratila automobil porodici podnosioca prijave nakon oduzimanja, ovo pitanje riješeno. Stoga nije bilo potrebno predmet ispitivati prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da provede istragu o ponašanju policije i zatvorskog osoblja koji su umiješani u povrede prava podnosioca prijave, u cilju pokretanja krivičnog postupka protiv njih, u skladu sa zakonom Federacije Bosne i Hercegovine. Nakon razmatranja težine povreda, Dom je smatrao odgovarajućim da podnosiocu prijave dosudi temeljni iznos kompenzacije za nenovčane štete. Dom je dosudio 30.000 KM. Pored toga, Dom je na ovu sumu odredio deset posto kamate od datuma isteka roka postavljenog za izvršenje ove odluke.

Odluka usvojena 6. maja 2002. godine
Odluka uručena 9. aprila 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem tvrdi da Dom nije tačno ustanovio činjenice s obzirom na pitanje da li je podnosilac prijave odmah izveden pred istražnog sudiju, da je jednostavno prihvatio navode podnosioca prijave bez razmatranja zapisnika o saslušanju podnosioca prijave pred istražnim sudijom koji je sačinjen 22. maja 1996. godine. Vijeće II je bilo mišljenja da propust Vijeća I da raspravlja o relevantnosti zapisnika daje povoda za preispitivanje ovog aspekta odluke, jer propust Vijeća I da razmatra jedan bitan dokaz u odnosu na član 5 stav 3 Konvencije pokreće "ozbiljno pitanje koje utječe na ... primjenu Sporazuma" kako je utvrđeno u pravilu 64 stav 2 Pravila procedure. Vijeće II je takođe smatralo da okolnosti opravdavaju preispitivanje odluke.

Tužena Strana je dalje tvrdila da je kompenzacija od 30.000 KM, koja je određena u ovom predmetu, nesrazmjerno visoka i da bi utvrđivanje povreda predstavljalo dovoljnu satisfakciju za podnosioca

prijave kao u predmetu *Šljivo*. Vijeće II je bilo mišljenja da tužena Strana nije pokazala da u pogledu kompenzacije predmet pokreće "ozbiljno pitanje koje utječe na tumačenje i primjenu Sporazuma odnosno ozbiljno pitanje od općeg značaja". Prema tome, Vijeće II je bilo mišljenja da s obzirom na ovo zahtjev za preispitivanje treba odbiti. Plenarni Dom se složio sa preporukama Vijeća II i odlučio da prihvati zahtjev tužene Strane za preispitivanje u dijelu u kojem je upućen protiv utvrđivanja povrede člana 5 stav 3 Konvencije.

Odluka usvojena 12. jula 2002. godine

ODLUKA O PREISPITIVANJU

Po preispitivanju, Dom je zaključio da se na osnovu činjenica i dokaza koje ima pred sobom ne može utvrditi da je povrijeđeno pravo podnosioca prijave zaštićeno članom 5 stav 3 Konvencije. Radi toga je odlučio, sa 10 glasova za i 1 glasom protiv, da opozove svoj raniji nalaz o povredi te odredbe.

Odluka usvojena 7. decembra 2002. godine
Odluka uručena 10. januara 2003. godine

Predmet br:	CH/98/1374
Podnosilac prijave:	Velimir PRŽULJ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	13. januar 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

U januaru 1997. godine, podnosioca prijave, policajca Republike Srpske, uhapsila je Federalna policija u blizini međuentitetske linije razgraničenja na Vracama u Sarajevu pod optužbom za genocid i ratne zločine. Tokom hapšenja i na putu do policijske stanice bio je izložen maltretiranju od strane onih koji su ga uhvatili. Sljedećeg dana istraga je obustavljena i podnosilac prijave je pušten na slobodu. Podnosilac prijave se žali da još uvijek pati od psihičke traume zbog nasilnog hapšenja i da je radi toga morao napustiti posao policajca.

Podnosilac prijave je podnio predmet Ombudsmanu za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu 26. marta 1997. godine. Odlukom od 19. februara 1998. godine, gđa Ombudsman je odlučila da otvori istragu u predmetu podnosioca prijave u vezi sa mogućom povredom članova 3 i 5 Konvencije. U toku istrage, gđa Ombudsman je imala više kontakata sa Međunarodnim policijskim snagama, koje su bile uključene u puštanje podnosioca prijave. Dva predstavnika Ureda Ombudsmana su takođe posjetila bolnicu u Kasindolu, Republika Srpska, gdje su ostvarili uvid u ljekarske nalaze podnosioca prijave. Dana 18. decembra 1998. godine Ombudsman je proslijedila predmet Domu.

Prihvatljivost

Dom je odbacio argument Ombudsmana i tužene Strane da predmet treba proglasiti neprihvatljivim jer podnosilac prijave nije koristio nijedan domaći pravni lijek. Dom je ispitao domaće pravne lijekove koje je navela gđa Ombudsman i tužena Strana i zaključio da su oni ili nedovoljni da bi ispravili navodne povrede ili ne nude opravdane izglede da će biti uspješni pod ovim okolnostima. Dom je posebno utvrdio da se pravo na zahtjev za naknadu za nezakonit pritvor po Zakonu o krivičnom postupku Federacije ne proteže na štete za pretrpljeni strah, štetu nanesenu njegovoj časti i ugledu i pogoršanje zdravstvenog stanja na koje se podnosilac prijave žali. Dom je radi toga prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 5 Konvencije

Dom je utvrdio da je hapšenje podnosioca prijave bilo nezakonito jer za podnosiocem prijave nije izdata nikakva potjernica niti je podignuta optužnica protiv njega a koja je prethodno bila dostavljena tužiocu Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju u Hagu, kako se zahtijeva "Pravilima puta".

Član 3 Konvencije

Što se tiče navoda o zlostavljanju, Dom je smatrao da su policajci Federacije, pored upotrebe sile koja je možda bila neophodna prilikom hapšenja, pretukli podnosioca prijave u toku prebacivanja u policijsku stanicu Novo Sarajevo. Ovo korištenje nasilja nad podnosiocem prijave, koji je u to vrijeme već bio vezan lisicama, doseglo je nivo nehumanog i ponižavajućeg postupanja. Dom je, prema tome, zaključio da su povrijeđena prava podnosioca prijave prema članu 3.

PRAVNI LIJEKOVI

Dom je naredio tuženoj Strani (i) da provede istragu o ponašanju policajaca koji su obavili hapšenje, s ciljem da se protiv njih pokrene krivični postupak i (ii) da isplati podnosiocu prijave 3.000 KM na ime kompenzacije za pretrpljeni strah i bol. Dom je pridržao pravo da odluči o zahtjevu podnosioca prijave za kompenzaciju za navodnu trajnu psihološku štetu.

Odluka usvojena 10. januara 2000. godine
Odluka uručena 13. januara 2000. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem je osporila zaključak da je prijava prihvatljiva, utvrđivanje povrede člana 3 Konvencije i iznos koji je podnosiocu prijave dosuđen kao kompenzacija. Dom je zaključio da prigovori tužene Strane ne pokreću ozbiljno pitanje koje utječe na tumačenje i primjenu Sporazuma za ljudska prava ili pitanje od općeg značaja. Pošto zahtjev ne ispunjava dva uslova iz pravila 64 stav 2 Pravila procedure, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 5. aprila 2000. godine

ODLUKA O DALJIM PRAVNIM LIJEKOVIMA

Svojom odlukom o prihvatljviosti i meritumu od 10. januara 2000. godine, Dom je pridržao pravo odluke o zahtjevima podnosioca prijave za kompenzaciju u odnosu na navodno trajno oštećenje zdravlja što je izravna posljedica zlostavljanja kojem je bio izložen tokom hapšenja i pritvora u januaru 1997. godine. Nakon što je preispitao dalje ljekarske potvrde, uključujući mišljenje ljekara vještaka kojeg je imenovao Dom, Dom je zaključio da se ne može utvrditi da postoji uzročna veza između trajnog zdravstvenog stanja podnosioca prijave i postupanja koje je podnio tokom hapšenja i pritvora. Dom je radi toga odbio zahtjeve podnosioca prijave za kompenzaciju za navodno trajno oštećenje zdravlja.

Odluka usvojena 5. jula 2002. godine

Predmet br:	CH/98/1495
Podnosilac prijave:	Uroš ROSIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	10. septembar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosiocu prijave je 5. novembra 1992. godine dodijeljeno trajno stanarsko pravo na jednom stanu u Prijedoru, Republika Srpska, od strane davaoca stana na korištenje. Dana 31. jula i ponovno 8. septembra 1998. godine, Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom, odsjek Ministarstva za izbjegla i raseljena lica proglasila je podnosioca prijave bespravnim korisnikom stana i naredila mu da se iseli u roku od tri dana pod prijetnjom deložacije. Podnosilac prijave je 29. augusta 1997. godine izjavio žalbu protiv prvog rješenja. U vrijeme kada je Dom razmatrao prijavu, nije bila donesena odluka po ovoj žalbi, i podnosilac prijave je ostao u stanu.

Prihvatljivost

S obzirom da žalba koju je uložio podnosilac prijave ne odlaže izvršenje i s obzirom na taksu koju bi morao platiti da bi pokrenuo upravni spor pred Vrhovnim sudom, Dom je zaključio da on nema na raspolaganju djelotvoran pravni lijek, te je predmet proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je utvrdio da odluke Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom predstavljaju uplitanje u pravo podnosioca prijave na poštivanje njegovog doma. Pošto stan nije bio unesen u popis napuštene imovine prije nego što je registrovan kao napuštena imovina i dodijeljen, kako se zahtijeva Zakonom o korištenju napuštene imovine, Dom je zaključio da ovo uplitanje nije "u skladu sa zakonom" u smislu člana 8 stav 2. Prema tome, došlo je do povrede prava podnosioca prijave koje je zagarantovano članom 8.

Član 1 Protokola br. 1 Konvencije

Iz istih razloga koji su dati u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8, Dom je utvrdio da odluke kojima se naređuje deložacija podnosioca prijave iz stana nisu bile "prema uslovima predviđenim zakonom" kako se zahtijeva članom 1 Protokola br. 1. Prema tome, došlo je do povrede prava podnosioca prijave koja su zaštićena članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da preduzme sve neophodne korake da ukine odluke Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom i dozvoli podnosiocu prijave da neometano koristi stan u skladu sa uslovima novog Zakona o korištenju napuštene imovine.

Odluka usvojena 7. jula 1999. godine
Odluka uručena 10. septembra 1999. godine

Predmet br:	CH/99/1568
Podnosilac prijave:	Bahra ĆORALIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	7. decembar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnositeljica prijave je bila sudija u Bihaću od 1989. godine. Nju su 8. juna 1995. godine otela i teško pretukla tri muškarca. Ovi ljudi su 28. jula 1995. godine pritvoreni pod sumnjom da su izvršili taj napad. Dvojica osumnjičenih koji su uhapšeni su rođaci načelnika policije u Bihaću, treći je bio njegov lični kurir. Pušteni su iz pritvora 5. septembra 1995. godine. Osuđeni su 18. marta 1999. godine. Podnositeljica prijave je 1. oktobra 1997. godine podnijela javnom tužiocu krivičnu prijavu protiv bivšeg načelnika Policije u vezi s ovim napadom. Međutim, on nikada nije bio optužen. Podnositeljica prijave je 15. aprila 1998. godine podnijela tužbu za kompenzaciju protiv trojice osuđenih muškaraca i načelnika Policije. Do danas nije donesena konačna odluka u ovom predmetu.

Prihvatljivost

Dom je utvrdio da prijava, u dijelu u kojem se odnosi na napad od 8. juna 1995. godine i na pozitivne obaveze tužene Strane da zaštiti prava podnositeljice prijave koja su navodno povrijeđena uslijed ovog napada, spada izvan nadležnosti Doma *ratione temporis*. Dom je zapazio da član 6 ne ukazuje da podnositeljica prijave, kao žrtva zločina, ima održiv zahtjev prema ovom članu. Dom je radi toga zaključio da je ovaj dio prijave, koji se odnosi na krivični postupak, neprihvatljiv jer je nespojiv sa Sporazumom *ratione materiae.* Dom je utvrdio da, što se tiče žalbenih navoda podnositeljice prijave u odnosu na dužinu parničnog postupka pred domaćim sudovima, ne postoje domaći pravni lijekovi raspoloživi podnositeljici prijave koje bi trebalo od nje zahtijevati da iscrpi. Ukratko, Dom je zaključio da prijavu treba prihvatiti i ispitati u meritumu u dijelu u kojem se odnosi na žalbeni navod podnositeljice prijave o povredi njenih ljudskih prava u svjetlu navodno nerazumne dužine trajanja parničnog postupka.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je zapazio da je parnični postupak trajao tri godine i devet mjeseci i da je još u toku i da predmet nije toliko složen da bi opravdao tako dugo odlaganje. Dom je utvrdio da se ne može smatrati da je bilo kakvo ponašanje podnositeljice prijave doprinijelo odlaganju u postupku, nego da je do odlaganja došlo zbog nenadležnosti i nedjelotvornosti određenih organa.

S obzirom da je do odlaganja u praničnom postupku došlo uglavnom uslijed ponašanja Općinskog suda, za koje tuženu Stranu treba smatrati odovornom, Dom je zaključio da je dužina rješavanja postupka podnositljice prijave pred sudovima tužene Strane bila neopravdana, te da je povrijeđeno pravo podnositeljice prijave na pravično suđenje u razumnom roku tokom odlučivanja o građanskim pravima, koje je zagarantovano članom 6 stav 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da poduzme sve neophodne korake kako bi osigurala da se o postupku podnositeljice prijave pred Općinskim sudom odluči brzo i u skladu s njenim pravima. Dom je takođe naredio Federaciji da podnositeljici prijave isplati 5.000 KM kao kompenzaciju za nematerijalnu štetu.

Predmet br: CH/99/1568

Odluka usvojena 7. novembra 2001. godine
Odluka uručena 7. decembra 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem tvrdi da (a) kada je utvrdio povredu člana 6 stav 1 Konvencije s obzirom na dužinu parničnog postupka, Dom nije uzeo u obzir činjenicu da je sud odlučio da obustavi postupak u očekivanju ishoda krivičnog postupka; i (b) u skladu sa svojom praksom, Dom nije trebao podnositeljici prijave dosuditi nikakavu kompenzaciju. Dom je zaključio da prigovori tužene Strane ne pokreću ozbiljno pitanje koje utječe na tumačenje ili primjenu Sporazuma o ljudskim pravima odnosno ozbiljno pitanje od općeg značaja. Pošto zahtjev ne ispunjava dva uslova iz pravila 64 stav 2 Pravila procedure, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 9. maja 2002. godine

Predmet br:	CH/99/1714
Podnosilac prijave:	Mladen VANOVAC
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	8. novembar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti. Prije izbijanja oružanog sukoba bio je zaposlen u Javnom preduzeću PTT u Pošti na Dolac Malti u Sarajevu. Tokom oružanog sukoba nije bio u mogućnosti da se javlja na posao, jer su se njegov dom i radno mjesto nalazili pod kontrolom vojske različitih strana u ovom sukobu. Po završetku ratnih sukoba pokušao se vratiti na posao. Podnosilac prijave je potražio pravni lijek kako bi se vratio na radno mjesto i dobio je sudsku presudu u svoju korist ali je sudski postupak po žalbi prekinut i njegov predmet je proslijeđen Kantonalnoj komisiji za implementaciju člana 143. Zakona o radu.

Podnosilac prijave je naveo povredu prava na pravično suđenje prema članu 6 Konvencije. On je dalje naveo da je bio diskriminiran u uživanju prava na rad na osnovu svoje srpske nacionalnosti i mjesta stanovanja prema članovima 6 i 7 ICESCR-a (Međunarodnog ugovora o eknomskim, socijalnim i kulturnim pravima).

Prihvatljivost

Dom je zapazio da se žalbeni navodi podnosioca prijave odnose djelimično na događaje koji su se desili prije 14. decembra 1995. godine, kada je Sporazum stupio na snagu. Prema tome, Dom je dijelove prijave koji se odnose na događaje koji su se desili prije 14. decembra 1995. godine proglasio neprihvatljivim i nespojivim *ratione temporis* sa Sporazumom.

Tužena Strana se usprotivila prihvatljivosti prijave na osnovu neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova. Dom je, međutim, smatrao da je radnopravni status podnosioca prijave prestao po sili zakona 5. maja 2000. godine. Prema članu 143. Zakona o radu, radni odnos prestaje svim zaposlenicima koji su tog datuma još uvijek bili na čekanju, bez izuzetka. Prema tome, podnosilac prijave nema na raspolaganju pravni lijek koji bi trebao iscrpiti da bi dobio odluku o vraćanju na posao od sudova ili Komisije. U svakom slučaju, podnosilac prijave je vodio postupak po svom predmetu putem domaćeg sudskog sistema i čak je dobio presudu nižeg suda u svoju korist. Međutim, po žalbi sudski postupak je bio obustavljen i njegov predmet proslijeđen Kantonalnoj komisiji. U ovim okolnostima, nisu postojali dodatni efikasni domaći pravni lijekovi koje bi podnosilac prijave trebao iskoristiti.

Meritum

Diskriminacija u uživanju prava na rad i slobodan izbor zaposlenja što je zagarantovano članovima 6 i 7 ICESCR

Dom je smatrao da radnje i propusti koji eventualno podrazumijevaju odgovornost Federacije prema Sporazumu uključuju propust da se podnosilac prijave vrati na posao nakon prestanka oružanog sukoba i pokušaj da se drugi zaposle na mjesto koje je ranije imao podnosilac prijave. Dom je zaključio da ove radnje utječu na uživanje podnosioca prijave njegovih prava zagarantovanih članovima 6(1) i 7(a)(i) i (ii) ICESCR. Dom je radi toga nastavio da ispituje da li je Federacija osigurala zaštitu ovih prava bez diskriminacije.

S obzirom na ovo, Dom je utvrdio da je podnosilac prijave bio izložen različitom postupanju u poređenju sa osobama drukčijeg etničkog porijekla. Nije bilo dokaza da je postupanje prema podnosiocu prijave bilo objektivno opravdano zakonom za vrijeme ili nakon oružanog sukoba. Dom je radi toga zaključio da je podnosilac prijave bio zaista diskriminisan od strane organa Federacije, preko PTT-a, zbog toga što je srpske nacionalnosti. Ovu povredu je ispravio Općinski sud II, ali ista je kasnije nastavljena na osnovu rješenja Kantonalnog suda kojim je sudski postupak obustavljen. Podnosilac prijave je prema tome bio diskriminisan u uživanju prava na rad i na pravične i povoljne uslove rada, kako je određeno članovima 6 i 7 ICESCR.

Član 6 Konvencije

Što se tiče dužine postupka, Dom je zapazio da je podnosilac prijave pokrenuo sudski postupak 30. oktobra 1996. godine i da je 4. decembra 2000. godine dobio povoljnu presudu od Općinskog suda II. Međutim, Kantonalni sud je, po žalbi, obustavio postupak i 26. oktobra 2001. godine predmet proslijedio Kantonalnoj komisiji, a u ovom postupku nije preduzeta nikakva dalja radnja.

Podsjećajući na kriterije koje je Dom postavio za ocjenjivanje opravdanosti dužine trajanja postupka, naime složenost predmeta, ponašanje podnosioca prijave i relevantnih organa i druge okolnosti predmeta, Dom je smatrao da pravna pitanja u osnovi predmeta nisu previše složena i da nema naznake da se dužina postupka može pripisati podnosiocu prijave. Ni tužena Strana nije pribavila nikakvo objašnjenje iz kojeg bi se vidjelo da odlaganja ne treba pripisivati sudskim organima tužene Strane. Na osnovu činjenice da se predmet podnosioca prijave rješavao više od četiri godine, a da nije donesena odluka, utvrđuje se povreda prava podnosioca prijave na raspravu u razumnom roku prema članu 6 stav 1 Konvencije. Povreda je pogoršana obustavljanjem postupka u predmetu podnosioca prijave od strane Kantonalnog suda.

S obzirom na žalbeni navod podnosioca prijave u vezi prava na pristup sudovima, Dom je smatrao da je odlukom Kantonalnog suda od 26. oktobra 2001. godine podnosiocu prijave uskraćen pristup sudu. Iako je njegov predmet ostao dalje u postupku pred Kantonalnom komisijom, podnosilac prijave nije očekivao da će sudovi riješiti njegov glavni žalbeni navod nego samo da će Kantonalna komisija odlučiti o ovom predmetu. Kantonalna komisija je samo mogla narediti zakonom propisanu visinu kompenzacije a nije nadležna da naredi vraćanje podnosioca prijave na posao odnosno da odluči o njegovim žalbama o diskriminaciji. Isto je i sa Federalnom komisijom, mjestom gdje se izravno ulaže žalba na odluku Kantonalne komisije. Pored toga, Dom je smatrao da nije jasno kakva bi sudska revizija odluke Kantonalne ili Federalne komisije, ako takva postoji, bila raspoloživa. Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine je jasno dao na znanje da odluke Komisije ne podliježu sudskoj reviziji prema redovnoj proceduri u upravnim sporovima. Iako je Vrhovni sud naveo da odluke Komisije treba da budu podvrgnute reviziji od strane nadležnih sudova prema zakonima o parničnom postupku, nije jasno da bi takva revizija bila od koristi za ovog podnosioca prijave. U najboljem slučaju, podnosilac prijave može nanovo podnijeti svoj zahtjev Općinskom sudu. Čini se, međutim, da bi sudovi, slijedeći zakon, mogli samo potvrditi ili ponoviti prosljeđivanje njegovog predmeta Kantonalnoj komisiji, i podnosilac prijave ne bi imao izgleda za vraćanje na posao odnosno za odluku o njegovim žalbama u vezi diskriminacije. Pod ovim okolnostima, Dom je zaključio da je tužena Strana prekršila pravo podnosioca prijave na pristup sudu koje je zagarantovano članom 6 stav 1 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da odmah poduzme korake da bi osigurala da podnosilac prijave više ne bude diskriminiran u pravu na rad i pravične i povoljne uslove rada, te da mu se ponudi mogućnost da se vrati na svoje bivše radno mjesto, ili dobije drugo mjesto odgovarajuće njegovoj stručnoj spremi, sa platom koja je primjerena njegovom ranijem radnom mjestu. Dom je dalje naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati, na ime kompenzacije, iznos od 15.000 konvertibilnih maraka da pokrije materijalne i nematerijalne štete i da mu svakog prvog dana u mjesecu isplati 300 KM, počevši od 1. decembra 2002. godine, dok mu ne bude ponuđena mogućnost da zauzme svoje ranije radno mjesto, odnosno drugo radno mjesto odgovarajuće njegovoj stručnoj spremi, sa platom koja je primjerena njegovom ranijem radnom mjestu.

Odluka usvojena 4. novembra 2002. godine
Odluka uručena 8. decembra 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem tvrdi da je Dom zanemario činjenicu da je, 1. oktobra 2002. godine, Kantonalna komisija donijela rješenje kojim se odbija žalba podnosioca prijave i naređuje da se predmet vrati Općinskom sudu II u Sarajevu. Tužena Strana je takođe osporila zaključak o diskriminaciji, uvjeravajući da Dom nije dostatno ocijenio pitanje različitog postupanja u odnosu na druge ni da li je postojalo neko opravdanje za različito postupanje. Federacija je dalje tvrdila da Dom nije povezao diskriminaciju ni sa jednom bitnom stvarnom odredbom Konvencije, te da su zaključci Doma s obzirom na utvrđivanje diskriminacije proizvoljni. S obzirom na činjenične nalaze u ovom predmetu, Federacija tvrdi da je Dom povrijedio domen domaćih sudova. Konačno, tužena Strana je tvrdila da je prijava trebala biti odbačena kao neosnovana ili kao zloupotreba prava žalbe jer je podnosilac prijave zadržao informaciju iz Kantonalne komisije. U odnosu na pravne lijekove, tužena Strana je tvrdila da Dom ne treba dosuditi kompenzaciju u ovom predmetu, citirajući odluku Doma u predmetu *Čuturić.*

Dom je bio mišljenja da se na argumente tužene Strane u odnosu na Kantonalnu komisiju moglo pozvati za vrijeme postupka pred Vijećem II, koje je razmatralo prihvatljivost i meritum ovog predmeta. Tužena Strana je osobito propustila da, prije njegove odluke od 4. novembra 2002. godine, obavijesti Dom o rješenju Kantonalne komisije od 1. oktobra 2002. godine, na koje se tužena Strana sada oslanja. Međutim, Dom je dalje tvrdio da, zaključno, ne smatra da s obzirom na ovo "sveukupne okolnosti opravdavaju preispitivanje odluke". Dom je dalje bio mišljenja da su ostale osnove na kojima se zasniva zahtjev za preispitivanje u suštini već propisno ispitane i odbačene od strane Vijeća II kada je razmatralo prihvatljivost i meritum predmeta. U odnosu na kompenzaciju, Dom je smatrao da odluka u predmetu *Čuturić* nema veze s pitanjima u ovom predmetu. Dom je radi toga smatrao da zahtjev za preispitivanje ne pokreće "ozbiljno pitanje koje utječe na tumačenje ili primjenu Sporazuma odnosno ozbiljno pitanje od općeg značaja" kako se zahtijeva pravilom 64(2)(a).

Odluka usvojena 7. februara 2003. godine

Predmet br:	CH/98/1785
Podnosioci prijava:	Milomir RADULOVIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	10. decembar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine. On koristi kuću u Banjoj Luci u skladu sa odobrenjem vlasnika kuće, koje je ovjereno 30. septembra 1994. godine od strane Opštinskog sekretarijata za upravno-pravne poslove. Komisija za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom u Banjoj Luci odsjek Ministarstva za izbjegla i raseljena lica je 14. decembra 1996. donijela rješenje prema starom Zakonu o korištenju napuštene imovine kojim je podnosilac prijave proglašen bespravnim korisnikom i naređeno mu je da se iseli iz kuće u roku od tri dana pod prijetnjom deložacije. Podnosiocu prijave je ovo rješenje uručeno 17. decembra 1998. godine i sljedećg dana je izjavio žalbu Ministarstvu za izbjegla i raseljena lica na osnovu toga da se on ne može smatrati bespravnim korisnikom kuće jer koristi istu sa pismenim odobrenjem vlasnika. U vrijeme kada je Dom razmatrao ovaj predmet, podnosilac prijave nije dobio odgovor na ovu žalbu i još uvijek je koristio dotičnu kuću.

Prihvatljivost

S obzirom da žalba koju je izjavio podnosilac prijave ne odlaže izvršenje i na činjenicu da tužena Strana nije pokušala da dokaže da postoji djelotvoran pravni lijek dostupan podnosiocu prijave, Dom je zaključio da takav pravni lijek nije raspoloživ podnosiocu prijave i proglasio predmet prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je utvrdio da odluka Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom kojom se naređuje deložacija podnosioca prijave predstavlja "uplitanje od strane vlasti" u njegovo pravo na poštivanje doma. Zapažajući da se prema starom Zakonu o korištenju napuštene imovine zahtijeva da se određena imovina unese u popis napuštene imovine prije nego može biti ponovno dodijeljena, ali pošto predmetna kuća nije bila upisana, Dom je zaključio da odluka Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom nije "u skladu sa zakonom" u smislu člana 8 stav 2. Prema tome, došlo je do povrede člana 8.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da ukine odluku Komisije za smještaj izbjeglica i upravljanje napuštenom imovinom i da podnosiocu prijave dozvoli da neometano uživa korištenje kuće u skladu sa uslovima odobrenja vlasnika kuće.

Odluka usvojena 4. novembra 1999. godine
Odluka uručena 10. decembra 1999. godine

Predmet br:	CH/98/1786
Podnosilac prijave:	Muharem ODOBAŠIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	5. novembar 1999. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave, koji je bošnjačke nacionalnosti, živi u Prnjavoru, Republika Srpska. Do novembra 1992. godine, kada je smijenjen s položaja, bio je sudija u Prnjavoru. Na dan prvih izbora nakon rata, 14. septembra 1996. godine, podnosioca prijave je uhapsio gosp. Braco Milijašević, koji je u to vrijeme bio policajac. Razlog dat za njegovo hapšenje je propust da na zahtjev pokaže ličnu kartu gosp. Milijaševiću. U toku pritvora bio je fizički i verbalno zlostavljan. Nakon toga je osuđen pred Sudom za prekršaje u Prnjavoru zbog propusta da pokaže ličnu kartu i što je odbio da prati policajca do Policijske stanice. Bio je osuđen na 20 dana zatvora i naređeno mu je da plati sudske troškove. U toku suđenja, gosp. Milijašević je nastojao zastrašiti sudiju, zastupnika podnosioca prijave i pripadnike međunarodne zajednice koji su pratili suđenje podjarujućim i prijetećim primjedbama. Sudija koji je sudio nije reagovao na ovo prijeteće ponašanje. Po žalbi, kazna zatvora je izmijenjena u novčanu kaznu. Podnosilac prijave je podnio dvije prijave, jednu 28. oktobra 1996. i drugu 9. jula 1997. godine, Ombudsmanu za ljudska prava, koji je donio izvještaje 4. marta 1997. i 29. septembra 1998. godine utvrđujući da činjenice otkrivaju povrede članova 3, 5(1) i 6 Konvencije.

Prihvatljivost

Zapažajući da pravilom šest mjeseci nije utvrđen nikakav rok za pokretanje postupka pred Domom od strane Ombudsmana za ljudska prava, te da je podnosilac prijave iscrpio sve raspoložive domaće pravne lijekove, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 3 Konvencije

Dom je smatrao da je podnosilac prijave, za vrijeme pritvora, bio izložen ozbiljnom fizičkom i verbalnom zlostavljanju od strane policije. Ovo uključuje i udaranje u grudni koš nakon što je gosp. Milijaševića upoznao sa činjenicom da ima bolesno srce. Ovo postupanje je dovelo do povrede prava podnosioca prijave da ne bude podvrgnut nehumanom i ponižavajućem postupanju koje je zagarantovano članom 3.

Član 5 Konvencije

Dom je utvrdio da je jedini razlog za hapšenje i pritvor podnosioca prijave bio taj da se on uznemirava i zastrašuje zbog svog vjerskog i etničkog porijekla i da, prema tome, to predstavlja povredu člana 5.

Član 6 Konvencije

Dom je utvrdio da je za vrijeme suđenja podnosiocu prijave pred Sudom za prekršaje u Prnjavoru sud u biti tolerisao ponašanje gosp. Milijaševića koji je pred sudom prijetio i zastrašivao. Uslijed ovog odsustva reakcije od strane suda čime postupak gubi dojam pravičnosti, došlo je do povrede člana 6.

Predmet br: CH/98/1786

Diskriminacija

Dom je smatrao da je podnosilac prijave bio diskriminisan u uživanju gore navedenih prava kao i uživanju prava na ličnu sigurnost i zaštitu od strane države protiv fizičke povrede koju su, između ostalog, izazvali vladini dužnosnici a koja su zagarantovana članom 5(b) Ugovora o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije (CERD). Ovo postupanje predstavlja diskriminaciju jer je podnosilac prijave bio izložen različitom postupanju samo na osnovu svog nacionalnog porijekla.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da podnosiocu prijave isplati 3.500 KM kao kompenzaciju za moralnu štetu. Takođe je Republici Srpskoj naredio da provede istragu u vezi ponašanja gosp. Milijaševića u cilju pokretanja krivičnog postupka protiv njega u skladu sa zakonom Republike Srpske.

Mišljenje o neslaganju

Gosp. Vitomir Popović je priložio mišljenje o djelimičnom neslaganju u kojem je obrazložio da je Dom trebao odbiti zahtjev podnosioca prijave za kompenzaciju kao preuranjen zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova, da zaključak Doma o povredi ljudskih prava podnosioca prijave predstavlja odgovarajuću satisfakciju i da je dosuđena kompenzacija neprimjereno visoka.

Odluka usvojena 2. novembra 1999. godine
Odluka uručena 5. novembra 1999. godine

Predmet br:	CH/99/1859
Podnosilac prijave:	Ruža JELIČIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	11. februar 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Gđa Jeličić, državljanka Bosne i Hercegovine, je imalac deviznog računa u raznim monetama kod Banjalučke Banke d.d., banke koja je registrovana u Republici Srpskoj. Dana 26. novembra 1998. godine, gđa Jeličić je dobila odluku Osnovnog suda u Banjoj Luci, kojom je naredio banci da podnositeljici prijave isplati iznose novca koji ona drži na ovom računu, ali odluka nije izvršena.

Prihvatljivost

Dom je prijavu proglasio prihvatljivom, jer je utvrdio da u pravnom sistemu Republike Srpske ne postoji njoj dostupan pravni lijek protiv propusta organa da izvrše odluku suda u njenu korist.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je zaključio da propust da se izvrši odluka Osnovnog suda u korist podnositeljice prijave, koja je konačna i obavezujuća, predstavlja povredu njenog prava na pravičnu raspravu u odlučivanju o njenim građanskim pravima, koje je zagarantovano članom 6 stav 1.

Član 1 Protokol br. 1 uz Konvenciju

Dom je zaključio da propust organa Republike Srpske da izvrši sudsku odluku u korist podnositeljice prijave predstavlja povredu njenog prava na mirno uživanje imovine prema članu 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da, bez daljeg odlaganja, osigura izvršenje odluke Osnovnog suda u Banjoj Luci u cijelosti.

Odluka usvojena 12. januara 2000. godine
Odluka uručena 11. februara 2000. godine

Predmeti br:	CH/99/1900 i CH/99/1901
Podnosioci prijava:	D.Š. i N.Š.
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	12. april 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Dana 23. septembra 1995. godine, podnosioce prijava, oficire Vojske Republike Srpske, uhapsili su i pritvorili pripadnici Armije Republike Bosne i Hercegovine. Držani su u pritvoru kao ratni zarobljenici do 4. augusta 1997. godine kada su pušteni na slobodu. Podnosioci prijava su naveli da su u toku pritvora bili ozbiljno i u više navrata maltretirani. Predmete je Domu proslijedio Ombudsman 13. aprila 1999. godine, nakon što je propao pokušaj da se nađe prijateljsko rješenje koji je pokrenuo Ombudsman.

Prihvatljivost

Dom je podsjetio da nije nadležan *ratione temporis* da ispituje navodne povrede koje su se dogodile prije 14. decembra 1995. godine. Dom je zaključio da nema nadležnost da ispita hapšenje i pritvor podnosilaca prijava prije 14. decembra 1995. godine, ali da može ispitati povrede njihovih prava koje su nastale u periodu od 14. decembra 1995. godine pa do puštanja iz pritvora 4. augusta 1997. godine. Priznajući da su podnosioci prijava po Zakonu o krivičnom postupku imali na raspolaganju domaći pravni lijek za traženje naknade za bespravni pritvor, Dom je zapazio da tužena Strana nije dokazala da je ovaj pravni lijek djelotvoran niti je pokazala da je bio uspješno korišten u prošlosti. Pošto nije bilo dokaza da su raspoloživi pravni lijekovi djelotvorni, Dom je odbio da proglasi predmete neprihvatljivima zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova. Primjenjujući pravilo šest mjeseci, Dom je proglasio prihvatljivim dijelove žalbenih navoda podnosilaca prijava koje je pokrenuo Ombudsman u okviru roka od šest mjeseci. Međutim, on je utvrdio da su žalbeni navodi prema članovima 3, 8, 9, 12 i 13 Konvencije neprihvatljivi pošto nisu predočeni u prvobitnoj prijavi pred Ombudsmanom već su uvršteni u prijavu kasnije, više od godinu dana nakon što su se desile povrede.

Meritum

Član 5 Konvencije

Dom je zapazio da se žalbe podnosilaca prijava moraju razmotriti u kontekstu njihovog statusa ratnih zarobljenika kao i u kontekstu člana IX Aneksa 1A Opšteg okvirnog sporazuma kojim se reguliše postupanje prema ratnim zarobljenicima. Dom je primijetio i to da su podnosioci prijava ostali u pritvoru znatno duže nego drugi ratni zarobljenici u njihovom logoru, da njihova imena nisu bila na spiskovima ratnih zarobljenika te da su bili sakriveni od odgovarajućih organa vlasti. Iako je pritvor mogao biti opravdan u periodu neposredno nakon završetka neprijateljstava zbog ratnih okolnosti, isti nije bio opravdan u tako dugom periodu. Dom je smatrao da pritvor podnosilaca prijava od početka marta 1996. godine do 4. augusta 1997. godine predstavlja povredu njihovog prava na slobodu i ličnu sigurnost, koje je zagarantovano članom 5 stav 1 Konvencije, čime je Federacija Bosne i Hercegovine povrijedila član I Sporazuma. Dom je dalje smatrao da nije potrebno ispitati da li su podnosioci prijava bili diskriminisani u uživanju prava zagarantovanih članom 5 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da svakom podnosiocu prijave isplati iznos od po 25.000 KM, kao kompenzaciju za nematerijalnu štetu.

Odluka usvojena 6. marta 2002. godine
Odluka uručena 12. aprila 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem se žalila da iznos kompnezacije dosuđen za nematerijalnu štetu nije proporcionalan iznosu kompenzacije dosuđenom u drugim sličnim ranijim odlukama Doma. Dom je zaključio da prigovor tužene Strane ne pokreće ozbiljna pitanja koja se tiču tumačenja ili primjene Sporazuma o ljudskim pravima ili ozbiljno pitanje od općeg značaja. Pored toga, Dom je zaključio da sveukupne okolnosti ne opravdavaju preispitivanje odluke. Pošto zahtjev nije ispunio uslove sadržane u pravilu 64(2) Pravila procedure Doma, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 6. juna 2002. godine

Predmet br.:	CH/99/1951
Podnosioci prijave:	Dušan i Petar SPREMO
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	6. decembar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Predmet se odnosi na nezakonitu deložaciju podnosilaca prijave iz njihovog poslovnog prostora u Zvorniku 1996. godine i njihove pokušaje, nakon toga, da ga vrate u posjed putem sudskog postupka. Nakon skoro četiri godine, podnosioci prijave su dobili konačnu odluku koja im omogućava vraćanje poslovnog prostora. Podnosioci prijave navode kršenje prava na imovinu, prava na pravično suđenje u razumnom roku pred nepristrasnim sudom i diskriminaciju u uživanju navedenih prava.

Podnosioci prijave su otac i sin. Prvi podnosilac prijave je zaključio ugovor o najmu poslovnog prostora sa Fudbalskim klubom "Drina" u Zvorniku, dok je drugi podnosilac prijave također imenovan kao lice koje se bavi poslom o kojem je riječ, skupa sa svojim ocem.

Prihvatljivost

Podnosioci prijave su se žalili da su diskriminisani od strane pristalica vladajuće Srpske demokratske stranke u Zvorniku i da su iz tog razloga njih nezakonito deložirali iz njihovog poslovnog prostora novi direktori Upravnog odbora Fudbalskog kluba, a nakon toga su bili žrtve nepravičnog suđenja pred sudijom, koji je navodno dobio ovaj predmet da bi donio odluku koja odgovara vladajućoj SDS partiji. Međutim, Dom je utvrdio da je domaći sudski sistem djelotvorno ukinuo prethodnu odluku i ispravio povredu u vezi sa osnovnim žalbenim navodom podnosilaca prijave, lišavanjem poslovnog prostora. U tom smislu, Dom je smatrao da nije neophodno da nastavi sa ispitivanjem ovog dijela prijave, a ovaj rezultat je u skladu sa ciljem poštivanja ljudskih prava. Zato je Dom odlučio da briše dio prijave u vezi sa navodnim kršenjem član 6(1) Konvencije, nepostojanjem nepristrasnog suda, članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, u vezi sa pravom na posjed i diskriminacijom.

Po pitanju zahtjeva za kompenzaciju, Dom je smatrao da su podnosioci prijave propustili dokazati da bi domaći pravni lijekovi bili nedjelotvorni. Prema tome, Dom je proglasio ovaj dio prijave neprihvatljivim zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova.

Po pitanju dužine postupka prema prema članu 6(1) Konvencije, Dom je utvrdio da nisu iznesene nikakve druge osnove za proglašavanje prijave neprihvatljivom. Prema tome, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom po tom pitanju.

Meritum

Član 6(1) Konvencije

Utvrdivši da se žalbeni navod podnosilaca prijave odnosi na utvrđivanje građanskog prava, Dom je smatrao da isti spada u okvir člana 6(1).

Podsjećajući na kriterijume koje je postavio Dom za ocjenjivanje razumnosti dužine postupka, odnosno, složenost predmeta, ponašanje podnosioca prijave i relevantnih organa vlasti i druge okolnosti predmeta, Dom je smatrao da pravna i činjenična pitanja u ovom predmetu nisu bila pretjerano složena i nije bilo naznaka da bi se dužina postupka mogla pripisati podnosiocu prijave. Dom je zapazio da je postupak trajao oko tri i po godine, a tokom tog perioda donesene su četiri sudske odluke. Podnosioci prijave su naveli da bi bili u mogućnosti da počnu koristiti poslovni prostor dvije i po godine ranije, u slučaju da nije bilo pristrasne presude iz novembra 1997. godine.

Iako to može biti istina, Dom je utvrdio da su podnosioci prijave imali obavezu da iscrpe dostupne domaće pravne lijekove. Kada su se žalili uspjelo im je da ponovo počnu da koriste svoju imovinu. Priroda žalbenog sistema zahtijeva da dođe do izvjesnog kašnjenja kod donošenja pravosnažne odluke, a Dom ne nalazi da je to kašnjenje bilo predugo. Dakle, u svjetlu posebnih činjenica u predmetu, Dom je smatrao da postupak nije trajao pretjerano dugo i da nije došlo do kršenja člana 6(1) Konvencije po tom pitanju.

Odluka usvojena 5. novembra 2002. godine
Odluka uručena 8. decembra 2002. godine

Predmet br.:	CH/99/1961
Podnosilac prijave:	Azra ZORNIĆ
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska
Datum uručenja:	8. februar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Predmet se odnosi na pokušaje podnosioca prijave, državljanke Bosne i Hercegovine, da stupi u posjed stana koji se nalazi na Dobrinji. Ona je nosilac stanarskog prava na stanu i koristila ga je sa svojom porodicom sve do 1992. godine kada je bila prisiljena da ga napusti zbog neprijateljstava. Podnosilac prijave je tvrdila da je područje na kojem se stan nalazi, *de jure*, prema Daytonskom mirovnom sporazumu, dio Federacije Bosne i Hercegovine. Međutim, ono je, *de facto*, pod kontrolom Republike Srpske. Predmetno područje, duž međuentitetske linije razgraničenja, je bilo predmet spora između Federacije i Republike Srpske. Podnosilac prijave je tvrdila da zbog ovakve situacije nije mogla da stupi u posjed svog stana. Pokrenula je upravni potupak kod relevantnih organa Federacije i Republike Srpske. Podnosilac prijave trenutno koristi drugi stan u Federaciji a prijeratni korisnik, koji ima stanarsko pravo na tom stanu, pokrenuo je postupak za stupanje u posjed istog.

Prihvatljivost

Prvo, zapažajući da Država nije iznijela prigovor po pitanju prihvatljivosti prijave protiv nje po bilo kom osnovu, Dom je proglasio prijavu protiv Države prihvatljivom. Drugo, Dom je utvrdio da, bez obzira na to da li je područje na kojem se stan podnosioca prijave zapravo nalazi na strani međuentitetske linije razgraničenja koja je pripala Republici Srpskoj, Republika Srpska je bila odgovrna zbog svoje efektivne kontrole nad tim područjem. Utvrdivši da se pravni lijekovi dostupni podnosiocu prijave u Republici Srpskoj ne mogu smatrati djelotvornim u ovom predmetu, Dom je proglasio prijavu prihvatljivom protiv Republike Srpske. Treće, uzevši u obzir da je Federacija tražila od Doma da proglasi predmet prihvatljivim protiv sve tri tužene Strane, Dom je predmet proglasio prihvatljvim i protiv Federacije.

Meritum

Član 8 Konvencije

Prvo, zapažajući da ograničen i jasno određen okvir odgovornosti Bosne i Hercegovine kao što je to sada predviđeno njenim Ustavom ne uključuje pitanja postavljena u prijavi, Dom je zaključio da ne treba smatrati Državu odgovornom za bilo kakvo kršenje prava podnosioca prijave prema članu 8 Konvencije.

Drugo, Dom je utvrdio da podnosilac prijave nije mogla da stupi u posjed svog stana zbog propusta organa Republike Srpske da se djelotvornije bave zahtjevom koju je ona podnijela tim organima, pa je zbog toga Republika Srpska odgovorna za uplitanje u pravo podnosioca prijave na poštivanje doma. S obzirom da se novim Zakonom o napuštenoj imovini zahtijeva da relevantni organi donesu odluku po zahtjevu podnosioca prijave u roku od 30 dana od primitka zahtjeva, a da su oni donijeli odluku po zahtjevu podnosioca prijave nakon godinu dana i više, postupci organa Republike Srpske nisu bili "u skladu sa zakonom". Prema tome, Republika Srpska je povrijedila pravo podnosioca prijave na poštivanje doma zagarantovano članom 8 Konvencije.

Treće, Dom je zapazio da obaveza Federacije da obezbijedi podnosiocu prijave pravo na poštivanje njenog doma zahtijeva od Federacije ne samo da organizuje zakonski režim koji će omogućiti stupanje u posjed osobama koje su izgubile posjed na svojim domovima, nego i da osigura da ona djeluje u skladu sa tim režimom u pojedinačnim slučajevima. Dom je, osim toga, zapazio da

Federacija nije uradila tako jer je postupak podnosioca prijave još uvijek bio u toku, uprkos tome što su zakonski rokovi za donošenje odluke istekli. Prema tome, Dom je smatrao da je Federacija propustila da ispoštuje pozitivne obaveze koje su joj nametnute u vezi sa članom 8, pa je prema tome prekršila prava podnosioca prijave po toj odredbi.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz istih razloga koji su dati u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8, Dom je utvrdio da se Država ne može smatrati odgovornom za bilo kakvo kršenje prava podnosioca prijave prema članu 1 Protokola br. 1, ali da su Federacija i Republika Srpska prekršile pravo podnosioca prijave na mirno uživanje njene imovine kako je zagarantovano članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da hitno preduzme sve neophodne korake da bi omogućila podnosiocu prijave da stupi u posjed svoga stana i da isplati podnosiocu prijave 2.000 KM na ime kompenzacije za pretrpljenu duševnu patnju. Dom je naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati iznos od 1.000 KM na ime kompenzacije za duševnu patnju.

Izdvojena mišljenja o neslaganju

Gosp. Manfred Nowak, kome su se pridružili gosp. Dietrich Rauschning i gosp. Hasan Balić, je priložio izdvojeno mišljenje u kome je ustvrdio da je Dom trebao razmotriti pitanje položaja međuentitetske linije razgraničenja. On je smatrao da *de facto* okupacija dijelova teritorije Federacije od strane Republike Srpske predstavlja kršenje Daytonskog mirovnog sporazuma i da je lišila podnosioca prijave njenog prava da nadležni organi vlasti, odnosno organi Federacije, odluče o njenom zahtjevu za vraćanje u posjed stana i omoguće joj vraćanje u isti. Zbog toga je Republika Srpska prevashodno bila odgovorna za kršenje prava podnosioca prijave. Najvažnije je da je gosp. Nowak smatrao neprihvatljivim to što niti jedna od tri Strane nije preduzela nikakve djelotvorne korake da bi došlo do rješenja po pitanju ovog teritorijalnog spora. Ova pasivnost je zaista dovela do situacije u kojoj je podnosilac prijave lišena svoga prava na djelotvoran pravni lijek, pa su time sve tri tužene Strane prekršile pravo podnosioca prijave na djelotvoran pravni lijek prema članu 13 Konvencije.

Gosp. Viktor Masenko-Mavi je priložio mišljenje o neslaganju u kome je iznio argument da su stvari na koje se podnosilac prijave žalila očito bile u nadležnosti Države. Državu je trebalo smatrati odgovornom za kršenje prava podnosioca prijave. S druge strane, gosp. Masenko-Mavi je tvrdio da Dom nije trebao smatrati Federaciju odgovornom, jer ona nije preduzela nikakve radnje koje bi ukazivale na kršenje prava podnosioca prijave, a nema ni nadležnost za vraćanje podnosioca prijave u stan koji se nalazi u dijelu koji je bio pod kontrolom Republike Srpske.

Gosp. Mato Tadić i gosp. Želimir Juka su se pridružili izdvojenom mišljenju gosp. Masenko-Mavija u dijelu u kome se ono odnosi na odgovornost Države.

Odluka usvojena 9. januara 2001. godine
Odluka uručena 8. februara 2001. godine

Predmet br.:	CH/99/2028
Podnosilac prijave:	Nenad CRNOGORČEVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. oktobar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Otac podnosioca prijave zaključio je 1992. godine kupoprodajni ugovor sa Jugoslovenskom narodnom armijom u vezi sa stanom u Grbavičkoj 66 u Sarajevu. Nakon smrti njihovih roditelja, podnosilac prijave (i njegov brat) naslijedili su ovaj stan. Ni podnosilac prijave, niti njegov otac nisu uspjeli da se uknjiže kao vlasnici ovog stana u sudskom registru. Ubrzo nakon smrti majke podnosioca prijave 1998. godine, vojno-stambeni organi pokrenuli su postupak za iseljenje podnosioca prijave. Podnosilac prijave navodi da se ovim postupkom za iseljenje i odbijanjem od strane vojnih organa da donesu naredbu potrebnu za uknjižbu podnosioca prijave kao vlasnika stana krši njegovo pravo na mirno uživanje imovine, zaštićeno članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Prihvatljivost

Tužena Strana je iznijela prigovor na prihvatljivost prijave na osnovu toga što podnosilac prijave nije iscrpio dostupne domaće pravne lijekove. Međutim, Dom je smatrao da je podnosilac prijave iskoristio domaće pravne lijekove da mu se utvrde prava kao jednog od nasljednika i da zatraži od Federalnog ministarstva odbrane izdavanje naloga za uknjižbu njegovog vlasničkog prava na predmetnom stanu. U skladu sa članom 39a. Zakona o prodaji stanova na kojim postoji stanarsko pravo takav nalog je preduslov za uknjižbu vlasništva. Domaći pravni lijekovi koje je predložila tužena Strana ne bi potpomogli stvar podnosioca prijave ništa više, pa su zato irelevantni. Dakle, Dom je zaključio da su svi dostupni i djelotvorni pravni lijekovi iscrpljeni.

Tužena Strana je takođe iznijela prigovor na prihvatljivost prijave prema pravilu šest mjeseci pošto je "konačna odluka" u smislu pravila šest mjeseci donesena 26. januara 1996. godine, a to je datum kada je u Republici Bosni i Hercegovini na snagu stupila Uredba sa zakonskom snagom o izmjenama i dopunama Zakona o preuzimanju sredstava bivše SFRJ. Međutim, Dom je smatrao da sve do smrti njegove majke 1998. godine, podnosilac prijave nije imao pravo na to potraživanje, te je utvrdio svoja prava kao nasljednik 2. aprila 1999. godine. Vojni organi su 31. marta 1999. godine tražili od podnosioca prijave da se iseli iz stana, pa je njegova prijava podnesena 8. aprila 1999. godine, što je manje od deset dana nakon zahtjeva da isprazni stan. Usto, pošto podnosilac prijave još uvijek ne može uknjižiti vlasništvo na stanu, Dom je smatrao da postupci tužene Strane predstavljaju kontinuirano uplitanje i zato je odbacio prigovor tužene Strane.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je zapazio da je 18. marta 1992. godine otac podnosioca prijave zaključio kupoprodajni ugovor za ovaj stan sa Saveznim sekretarijatom za narodnu odbranu bivše SFRJ – Vojno građevinska direkcija, i ispunio svoje obaveze prema ugovoru; prema tome, stekao je pravo na vlasništvo na stanu. Da je otac podnosioca prijave još uvijek živ, mogao bi se obratiti Federalnom ministarstvu odbrane radi uknjižbe prava vlasništva na predmetnom stanu, u skladu sa članom 39a. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo.

Dom je dalje razmatrao da li pravo uknjižbe vlasništva na stanu predstavlja imovinu u smislu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Dom je zapazio da uknjižba vlasništva samo potvrđuje zakonska prava

podnosioca prijave na stanu što je već potvrđeno kao njegovo nasljedstvo. Takva uknjižba prerasta u vrijednu materijalnu dobit i potvrđuje postojeće pravo.

Prisjećajući se svoje prijašnje prakse i primjene člana 39a. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, Dom je smatrao da prava oca podnosioca prijave prema kupoprodajnom ugovoru o predmetnom stanu čine "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Prema rješenju o nasljeđivanju Općinskog suda u Sarajevu od 2. aprila 1999. godine, podnosilac prijave je naslijedio sva prava i obaveze iz kupoprodajnog ugovora.

Dom je smatrao da propust tužene Strane da dozvoli podnosiocu prijave da uknjiži vlasništvo na stanu predstavlja uplitanje u pravo na mirno uživanje njegove imovine. Ovo uplitanje se nastavilo pošto podnosilac prijave nije mogao da se uknjiži kao vlasnik predmetnog stana. Pored toga, postupak prinudnog iseljenja podnosioca prijave takođe je predstavljao uplitanje u mirno uživanje imovine. Štaviše, pošto se tužena Strana uplela u "imovinu" podnosioca prijave suprotno zakonom predviđenim uslovima, Dom nije morao da razmatra da li su ove radnje bile u skladu sa javnim interesom. Dom je zaključio da je tužena Strana prekršila pravo podnosioca prijave na mirno uživanje imovine zagarantovano članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da preduzme sve neophodne korake da spriječi prinudno iseljenje podnosioca prijave i da mu dozvoli da se uknjiži kao vlasnik spornog stana.

Odluka usvojena 7. oktobra 2002. godine
Odluka uručena 11. oktobra 2002. godine

Napomena: Zahtjev za preispitivanje Dom je odbio 7. februara 2003. godine

Predmeti br.:	CH/99/2030 i dr.
Podnosioci prijava:	Milka RUDIĆ i drugi
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. januar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Rudić i još dvanaest drugih podnosilaca prijava su tražili da se vrate u posjed svojih stanova ili kuća u Sarajevu, općine Novo Sarajevo, Novi Grad, Centar i Ilidža. Svi podnosioci prijava su podnijeli zahtjev CRPC-u koji je donio odluke potvrđujući da su oni bili prijeratni nosioci stanarskog prava ili savjesni posjednici svoje imovine na dan 1. aprila 1992. godine. Međutim, nadležni organi vlasti nisu izvršili predmetne odluke.

Prihvatljivost

Dom je utvrdio da su žalbeni navodi protiv Bosne i Hercegovine neprihvatljivi *ratione personae*, jer vraćanje imovine prijeratnim nosiocima stanarskog prava ili vlasnicima nije u nadležnosti države. Što se tiče Federacije Bosne i Hercegovine, Dom je razmatrao pokušaje podnosilaca prijava da iscrpe domaće pravne lijekove i zaključio da bilo kakve daljnje aktivnosti pred domaćim organima nisu imale izgleda na uspjeh. Usto, Dom je iznio da neriješena prijava Ombudsmenu ne predstavlja zadovoljavajuću osnovu za neprihvatljivost *lis alibi pendens*. Dom je utvrdio da su žalbeni navodi o diskriminaciji očito neutemeljeni i neprihvatljivi jer nema dovoljno dokaza koji bi potkrijepili te navode, ali je druge aspekte prijava proglasio prihvatljivim protiv Federacije Bosne i Hercegovine.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je utvrdio da su stanovi podnosilaca prijava bili njihov "dom" u smislu člana 8. Dom je također smatrao da član 8 stvara pozitivnu obavezu ne samo da se usvoje zakoni koji će osigurati poštivanje doma, nego i da se ti zakoni sprovode. Dom je zatim smatrao da je neizvršavanje odluka CRPC-a o vraćanju u posjed podnosilaca prijava predstavljalo kontinuirano uplitanje u pravo na dom, da to uplitanje nije bilo "u skladu sa zakonom", te je zato predstavljalo kršenje člana 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Zapažajući da je stanarsko pravo podnosilaca prijava predstavljalo vrijedan posjed na neodređeno vrijeme, Dom se oslonio na prethodne odluke kako bi potvrdio da stanovi podnosilaca prijava predstavljaju "vlasništvo" u smislu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Dom je smatrao da je neizvršenje odluka CRPC-a predstavljalo kontinuirano uplitanje, čime se krše prava podnosilaca prijava na mirno uživanje imovine prema članu 1.

Članovi 6 i 13 Konvencije

Dom nije smatrao neophodnim da ispituje predmete prema članovima 6 i 13 u svjetlu svojih nalaza o kršenju drugih članova.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da podnosioce prijava vrati u posjed njihovih stanova ili kuća bez daljeg odlaganja, a najkasnije u roku od mjesec dana nakon dana kada je odluka postala konačna i obavezujuća u skladu sa pravilom 66 Pravila procedure Doma. Osim toga, Dom je tuženoj Strani naredio da svakom podnosiocu prijave isplati iznos od 1.200 KM u znak priznanja za njihove patnje koje su pretrpjeli kao rezultat svoje nemogućnosti da blagovremeno vrate stanove, odnosno kuće, u posjed. Dom je takođe naredio tuženoj Strani da dosudi kompenzaciju podnosiocima prijava zbog gubitka prava korištenja njihovih domova i sve dodatne troškove za svaki mjesec u kome su bili prisiljeni živjeti u alternativnom smještaju. Dom je smatrao odgovarajućim da taj iznos bude 200 KM mjesečno i plaćan od dana isteka roka u kome je nadležni upravni organ trebao da donese zaključak o dozvoli izvršenja odluke CRPC-a. Ovaj iznos treba nastaviti plaćati u istoj visini do kraja mjeseca u kojem se podnosioci prijava vrate u posjed svojih stanova ili kuća.

Odluka usvojena 7. decembra 2001. godine
Odluka uručena 11. januara 2002. godine

ODLUKE O ZAHTJEVIMA ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kome se žalila (a) što su dvije naredbe iz odluke nespojive: Vijeće I je naredilo da se podnosiocima prijava isplati 200 KM za svaki sljedeći mjesec u kojem ostanu van svojih stanova ili kuća i da se podnosiocima prijava omogući da se vrate u posjed istih najkasnije u roku od mjesec dana od dana kada odluka postane konačna i obavezujuća; (b) što Vijeće I nije odlučilo da briše šest predmeta u kojima su podnosioci prijava vraćeni u posjed prije uručenja odluke; (c) što su naredbe za kompenzaciju bile previsoke. Dom je utvrdio da tužena Strana nije pružila nikakav osnov po kome bi pitanja, na koja se pozvala u zahtjevu za preispitivanje, postavila "ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma ili ozbiljno pitanje od opšteg značaja". Pošto zahtjev za preispitivanje ne ispunjava prvi od dva uslova sadržana u pravilu 64, stav 2 Pravila procedure Doma, Dom je odlučio da se zahtjev za preispitivanje odbije.

Odluka usvojena 7. marta 2002. godine

Podnosilac prijave, Verica Simić, predmet br. CH/99/2544, je podnijela zahtjev za preispitivanje osporavajući odluku Doma na osnovu toga (a) što joj nije dosuđena nikakva kompenzacija za potraživane putne troškove, uništenu pokretnu imovinu i popravke, (b) što Dom nije ustanovio povredu njenog prava da ne bude diskriminisana, (c) što je Dom odbacio njen zahtjev da naredi tuženoj Strani, kao privremenu mjeru, da izvrši popis stvari u stanu. Dom je utvrdio da je Vijeće I prilikom ispitivanja predmeta u biti već ispitalo i odbilo osnove na kojima je zasnovan zahtjev podnosioca prijave za preispitivanje. Nadalje, Dom je ustanovio da podnosilac prijave nije iznijela nikakve razloge zbog kojih zahtjev za preispitivanje pokreće "ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma ili ozbiljno pitanje od opšteg značaja". Kako zahtjev za preispitivanje ne ispunjava prvi od dva uslova sadržana u pravilu 64, stav 2 Pravila procedure Doma, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 7. februara 2002. godine

Predmet br.:	CH/99/2150
Podnosilac prijave:	Đorđo UNKOVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	9. novembar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave, državljanin Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti, je panzioner koji živi u Sarajevu. Početkom rata, kći podnosioca prijave, njen suprug i dvoje djece, (porodica Golubović), svi srpske nacionalnosti, živjeli su u Konjicu, u Federaciji. Podnosilac prijave je izgubio kontakt sa svojom kćerkom i njenom porodicom u ljeto 1992. godine. Nakon toga, podnosilac prijave je čuo glasine da je porodica njegove kćerke ubijena, ali nije primio nikakve zvanične informacije kojima bi se potvrdile takve glasine. U januaru 1999. godine, podnosilac prijave je saznao iz novina da su dva muškarca uhapšena zbog ubistva porodice njegove kćerke u Konjicu početkom jula 1992. godine. Podnosilac prijave se žalio da su organi tužene Strane namjerno zadržavali informacije koje su se odnosile na sudbinu njegove kćerke ne obavještavajući ga o njima od 1992. do 1999. godine, te da je to kod njega prouzrokovalo "duševnu patnju, bol i žalost". Takođe je tražio kompenzaciju za ličnu imovinu koju su počinioci navodno ukrali u vrijeme kada su počinili ubistva.

Prihvatljivost

Dom je utvrdio da podnosilac prijave nije iscrpio domaće pravne lijekove u vezi sa svojim zahtjevom za materijalnu kompenzaciju na ime nestale imovine porodice njegove kćerke i nije postavio svoj imovinskopravni zahtjev u krivičnom postupku protiv optuženih za njihovo ubistvo, te nije pokrenuo parnični postupak protiv ovih osoba ili protiv Federacije. Dom je zbog toga proglasio neprihvatljivim dio prijave koji se odnosi na zahtjev za materijalnu kompenzaciju za nestalu imovinu porodice njegove kćerke.

Međutim, isto obrazloženje se nije moglo primijeniti na zahtjev podnosioca prijave za nematerijalnu kompenzaciju za njegovu duševnu patnju. Pošto Domu nije bila poznata, a tužena Strana nije ukazala na to, nijedna odredba u domaćem zakonu kojom bi Federacija pružila podnosiocu prijave djelotvoran domaći pravni lijek za odštetu za duševne patnje koju on nastoji nadoknaditi svojom prijavom pred Domom, Dom je zaključio da je zahtjev podnosioca prijave za nematerijalnu kompenzaciju prihvatljiv.

Zbog toga je Dom proglasio prihvatljivim dio prijave koji se odnosi na zahtjev podnosioca prijave prema članovima 3, 8 i 13 Konvencije i njegov zahtjev za nematerijalnu kompenzaciju u dijelu u kom se taj zahtjev odnosi na propuste tužene Strane koji su se nastavili nakon 14. decembra 1995. godine.

Meritum

Član 3 Konvencije

Podnosilac prijave je tvrdio da je pretrpio duševnu patnju kao rezultat neizvijesnosti po pitanju sudbine njegove kćerke i njene porodice. Istinu je saznao tek više od sedam godina nakon ubistava i pojave priča i spekulacija u vezi sa ubistvima u lokalnim novinama. Tokom produženog perioda kašnjenja i brojnih prekida u istražnom i krivičnom postupku podnosilac prijave je u dobroj mjeri patio od straha, stresa i tuge nad sudbinom svoje kćerke i njene porodice, uključujući i dva malodobna unuka. Dom je smatrao da nema razumnog opravdanja za ovu patnju koja je toliko trajala. Dom je zaključio da je tužena Strana, propustom da blagovremeno istraži i obavijesti podnosioca prijave o sudbini porodice njegove kćerke, prekršila član 3, odnosno pravo podnosioca prijave da ne bude izložen nehumanom i ponižavajućem postupanju u toku perioda od 14. decembra 1995. godine do

5. maja 1999. godine, kada je priznat kao oštećeni i kada mu je dozvoljeno da učestvuje kao oštećeni u krivičnom postupku protiv osoba koje su ubile porodicu njegove kćerke.

Član 8 Konvencije

Zapažajući da su zahtjevi prema članu 3 i članu 8 Konvencije u suštini isti i tiču se propusta tužene Strane da na vrijeme sprovede istragu i obavijesti podnosioca prijave o sudbini porodice njegove kćerke i u svjetlu njegovog zaključka u vezi sa članom 3, Dom je utvrdio da je nepotrebno posebno ispitivati predmet prema članu 8 Konvencije.

Član 13 Konvencije

Dom je utvrdio da je u kontekstu prijave koju podnosi rodbina u odnosu na stvarnu žrtvu zločina, pravo zaštićeno članom 13 uključeno u pravo zaštićeno članom 3 Konvencije. Zbog toga, uzimajući u obzir utvrđenu povredu prava podnosioca prijave zaštićenog članom 3, Dom nije izdvojeno utvrdio povredu člana 13.

Pravni lijekovi

Dom je je naredio tuženoj Strani da isplati podnosiocu prijave 10.000 KM na ime nematerijalne naknade za pretrpljenu duševnu patnju.

Odluka usvojena 10. oktobra 2001. godine
Odluka uručena 9. novembra 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je prvenstveno osporila odluku jer je "neodrživa" i nepravična, pošto se vodio postupak protiv ubica porodice Golubović i oni su osuđeni, te tužena Strana nije ni na koji način doprinijela patnjama podnosioca prijave. Štaviše, tužena Strana je tvrdila da je prijava neprihvatljiva jer je izvan nadležnosti Doma *ratione temporis*, pošto se ubistvo porodice Golubović dogodilo 10. jula 1992. godine. Plenarni Dom je odlučio preispitati odluku Vijeća II u potpunosti i složio se sa obrazloženjem Vijeća I, koje je preporučilo da se zahtjev za preispitivanje odobri. Vijeće I je smatralo da zahtjev za preispitivanje postavlja ozbiljna pitanja u vezi sa prihvatljivošću prijave i primjenom već postojeće međunarodne sudske prakse koja priznaje zahtjev članova porodice prema članu 3 Konvencije da ne budu podvrgnuti nehumanom postupanju zbog toga što nisu bili u mogućnosti da pribave informacije od nadležnih organa vlasti o sudbini i o tome gdje se trenutno nalaze njihovi voljeni koji su nestali pod okolnostima opasnim po život. Vijeće I je takođe smatralo da je to pitanje koje pogađa mnoge građane Bosne i Hercegovine.

Odluka usvojena 10. januara 2002. godine

ODLUKA O PREISPITIVANJU

Prihvatljivost

U dijelu u kome su se zahtjevi podnosioca prijave odnosili na propuste tužene Strane sa kojima je nastavljeno nakon 14. decembra 1995. godine, Dom je utvrdio da je nadležan *ratione temporis* da preispita prijavu. Žalbeni navodi u vezi sa povredom prava na mirno uživanje imovine u vezi sa izgubljenom ličnom imovinom porodice Golubović, koja je navodno ukradena u julu 1992. godine, a u vezi sa njihovim ubistvom, su očito van nadležnosti Doma *ratione temporis.*

Dom je protumačio da je jedan od žalbenih navoda podnosica prijave taj da je tužena Strana povrijedila njegovo pravo da učestvuje u krivičnom postupku protiv optuženih za ubistvo porodice Golubović i da je takođe povrijedila njegovo pravo da se na blagovremen i pravi način riješi takav

postupak. Domaći zakon predviđa da podnosilac prijave ima pravo da učestvuje u krivičnom postupku kao oštećeni. Međutim, ovo pravo prema domaćem zakonu je izvan zaštite koju pruža član 6 Konvencije koja se može primijeniti na krivični postupak, pa je žalbeni navod podnosioca prijave prema članu 6 po ovom pitanju nespojiv *ratione materiae* i proglašen je neprihvatljivim.

Utvrđujući da je zahtjev za naknadu podnosioca prijave po pitanju duševne patnje prihvatljiv, Dom je zapazio da član VIII(2)(a) Sporazuma o ljudskim pravima zahtijeva od podnosioca prijave da iscrpi domaće pravne lijekove u odnosu na navodne povrede, ali ne i u vezi sa naknadom za ova kršenja.

Dom je prijavu proglasio prihvatljivom u vezi sa članovima 3, 8 i 13 Konvencije.

Meritum

Član 3 Konvencije

Preispitujući sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava, Dom je zapazio posebne faktore koje je potrebno razmotriti u vezi sa članom porodice podnosioca prijave koji tvrdi da postoji povreda člana 3 za nehumano postupanje zbog nepostojanja službene informacije o tome gdje se nalazi voljeni član prodice, kao i posebne faktore koje je potrebno razmotriti u odnosu na tuženu Stranu. Po mišljenju Doma, očigledno je da je podnosilac prijave u velikoj mjeri patio od straha, žalosti i tuge zbog sudbine svoje kćerke i njene porodice. Međutim, uzimajući u obzir sve relevantne faktore, a posebno uspješno okončanje krivičnog sudskog postupka protiv ubica porodice Golubović, kao i teške poslijeratne okolnosti u Bosni i Hercegovini, Dom je zaključio da postupci tužene Strane prema podnosiocu prijave nisu dostigli nivo zaista lošeg postupanja koje bi se moralo smatrati "nehumanim ili ponižavajućim postupanjem" u smislu člana 3.

Član 8 Konvencije

Uzimajući u obzir relevantnu praksu Evropskog suda za ljudska prava kao i svoje odluke, Dom je smatrao da informacije koja se tiču sudbine i podataka o tome gdje se nalazi član porodice spadaju u okvir "prava na poštivanje njegovog privatnog i porodičnog života". Kada takva informacija postoji u posjedu ili pod kontrolom tužene Strane, a tužena Strana samovoljno i bez opravdanja odbija da je otkrije članu porodice na njegov zahtjev uredno podnesen nadležnom organu tužene Strane ili Crvenom krstu, tada je tužena Strana propustila da ispuni svoju pozitivnu obavezu da osigura zaštićeno pravo članu porodice. Priznajući da je došlo do značajnog odugovlačenja i mnogih proceduralnih prepreka prije nego što su otkrivene sve informacije, ali zapažajući da je podnosilac prijave ipak upoznat sa svim relevantnim informacijama tokom krivičnog postupka, Dom je zaključio da je tužena Strana ispunila svoju pozitivnu obavezu da osigura poštivanje prava podnosioca prijave zaštičenih članom 8.

Član 13 Konvencije

Dom je zapazio da su u ovom predmetu organi Federacije Bosne i Hercegovine sproveli istragu i krivični postupak u vezi sa ubistvom porodice Golubović i da je podnosilac prijave imao mogućnost da učestvuje u krivičnom postupku kao oštećeni. U toku suđenja su konačno otkrivene sve relevantne informacije. Dom je zbog toga odlučio da nije došlo do kršenja člana 13.

Pravni lijekovi

Kako nije utvrdio povredu prava podnosioca prijave zaštićenih Konvencijom, Dom je smatrao da se ne pokreće nikakvo pitanje u vezi sa pravnim lijekovima.

Odluka usvojena 6. maja 2002. godine
Odluka uručena 10. maja 2002. godine

Predmet br.:	CH/99/2177
Podnosilac prijave:	Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini
Tužena Strana:	Republika Srpska
Drugi naziv:	"Predmet groblja u Prnjavoru"
Datum uručenja:	11. februar 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Predmet se odnosi na zabranu opštinskih vlasti Prnjavora, Republika Srpska, da se obavljaju sahrane na Muslimanskom gradskom groblju u Prnjavoru. Opština Prnjavor je 1994. godine donijela Odluku kojom se stavlja van upotrebe Muslimansko gradsko groblje. Sahrane su nakon toga obavljane na muslimanskim grobljima po selima u okolini Prnjavora. U ljeto 1998. godine, Islamska zajednica u Prnjavoru je sahranila svog preminulog pripadnika na Muslimanskom gradskom groblju. Suprugu pokojnice naređeno je da ekshumira svoju suprugu i da prenese njene posmrtne ostatke na nepostojeće "novo gradsko groblje". Ovi događaji su osnov u predmetu br. CH/98/892, u kome je Dom svoju odluku uručio 8. oktobra 1999. godine, utvrdivši diskriminaciju protiv podnosioca prijave. U novembru 1999. godine opštinski organi su spriječili sahranu na Muslimanskom groblju. Dom je 10. decembra 1999. godine donio naredbu za privremene mjere kojom je zabranio svako dalje uplitanje u sahrane na Muslimanskom gradskom groblju u Prnjavoru. Bez obzira na to, gradski organi su ponovo pokušali da se upletu u sahranu u januaru 2000. godine. Međutim, ova je sahrana izvršena zbog intervencije Međunarodnih policijskih snaga koje su osigurale izvršenje naredbe Doma za privremene mjere.

Prihvatljivost

Dom je odlučio da Islamska zajednica ima legitimaciju da podnese prijavu u ime svojih pripadnika iz Prnjavora i u svoje sopstveno ime. Dom je takođe zaključio da je nadležan ispitati prijavu u dijelu u kome se odnosi na kontinuirano sprovođenje Odluke o stavljanju groblja van upotrebe nakon stupanja Daytonskog mirovnog sporazuma na snagu, te da podnosilac prijave nije imao na raspolaganju dostupne domaće pravne lijekove za koje bi se moglo očekivati da budu iscrpljeni.

Meritum

Diskriminacija

Dom je zapazio da je samo Muslimansko groblje stavljeno van upotrebe, dok se to nije odnosilo na Pravoslavno ili Katoličko groblje, koja se nalaze u blizini. Dom je takođe utvrdio da na Muslimanskom groblju ne nedostaje mjesta za sahranjivanje, te da se ne navodi nikakav razlog za stavljanje groblja van upotrebe. Zbog toga je Dom našao da "sugestija podnosioca prijave, da je namjena kontinuirane primjene Odluke iz 1994. godine da obeshrabri raseljene i izbjegle Bošnjake da se vrate u Prnjavor sprečavajući ih da slobodno upražnjavaju svoju vjersku tradiciju, nije ozbiljno osporena i jedino je prihvatljivo objašnjenje" za odluku o stavljanju groblja van upotrebe. Dom je zaključio da je kontinuirano sprovođenje Odluke o stavljanju groblja van upotrebe predstavljalo diskriminaciju Islamske zajednice i njenih pripadnika u Prnjavoru u uživanju prava da slobodno ispovijedaju vjerska ubjeđenja u praksi i pridržavanju, koje je zagarantovano članom 9 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da u roku od mjesec dana poništi odluku o stavljanju groblja van upotrebe i odustane od svih svih daljih koraka na sprječavnju sahrana na Muslimanskom gradskom groblju u Prnjavoru.

Izdvojeno mišljenje

Gosp. Vitomir Popović i gosp. Miodrag Pajić priložili su izdvojeno mišljenje o neslaganju u kome su iznijeli argument da je prijavu trebalo proglasiti neprihvatljivom kao nespojivu *ratione temporis*, te da bi jedini djelotvoran pravni lijek bio da je Dom naredio tuženoj Strani da otvori novo groblje u Prnjavoru.

Odluka usvojena 11. januara 2000. godine
Odluka uručena 11. februara 2000. godine

Predmet br.:	CH/99/2233
Podnosilac prijave:	Nada ČIVIĆ
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	12. maj 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave, ljekar, je državljanka Bosne i Hercegovine, srpske nacionalnosti. Dana 27. decembra 1991. godine otkupila je od JNA stan u Sarajevu na kojem je imala stanarsko pravo. Ona je 10. januara 1992. godine platila punu kupoprodajnu cijenu. Međutim, nikad se nije uknjižila kao vlasnik stana. Poslije njenog napuštanja Sarajeva, u martu 1995. godine, tri lica iz Crne Gore su se uselila u taj stan. Kada su se podnosilac prijave i njena porodica vratili u Sarajevo u oktobru 1997. godine, oni su našli useljen stan. Od tada, podnosilac prijave je pokretala razne upravne i sudske postupke, uključujući i zahtjev CRPC-u, ali se nije mogla uknjižiti kao vlasnik, niti stupiti u posjed tog stana.

Prihvatljivost

Pozivajući se na predmet *Onić*, te uzimajući u obzir brojne pokušaje podnosioca prijave da se vrati u posjed, Dom je našao da raspoloživi domaći pravni lijekovi nisu djelotvorni u praksi, pa je, prema tome, podnosilac prijave iscrpila domaće pravne lijekove. Kao i u predmetu *Đ.M.*, Dom je utvrdio da, pošto je podnosilac prijave pokrenula žalbene navode koji su bitno različiti od stvari koja je na rješavanju pred CRPC-om, zahtjev podnosioca prijave koji je u toku pred CRPC-om ne sprječava Dom da ispita prijavu. Zbog toga je Dom prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Kupoprodajni ugovor je bio retroaktivno poništen Uredbom od 22. decembra 1995. godine koja je usvojena kao zakon 18. januara 1996. godine. Kao i u predmetu *Medan*, Dom je utvrdio da je kupoprodajni ugovor podnosioca prijave predstavljao vrijedna sredstva koja predstavljaju "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Iako je podnosilac prijave pokrenula upravni postupak po pitanju povrata, nadležni organi nisu donijeli odluku u roku od 30 dana kako je propisano novim Zakonom o napuštenim stanovima i propustili su da pruže razumno objašnjenje za odgađanje. Zbog toga je Dom utvrdio da je Federacija odgovorna za nemogućnost podnosioca prijave da se uknjiži kao vlasnik stana, da je podnosilac prijave bila primorana da snosi "individualan i pretjeran teret" i nalazi da je povrijeđen član 1. Protokola br. 1. Dok je Država bila odgovorna za donošenje prvobitnog zakonodavstva, Federacija je bila odgovorna za nastavljenu nemogućnost podnosioca prijave da se uknjiži kao vlasnik stana.

Što se tiče stanarskog prava, Dom je utvrdio da su organi Federacije prekršili prava podnosioca prijave prema članu 1 Protokola br. 1 svojim stalnim odbijanjem da priznaju stanarsko pravo podnosioca prijave i da joj omoguće vraćanje u stan nakon podnošenja zahtjeva za povrat, a što je u suprotnosti sa postupkom koji je predviđen novim Zakonom o napuštenim stanovima.

Član 8 Konvencije

Dom je zaključio da je član 8 povrijeđen odbijanjem da se podnosiocu prijave dozvoli povrat u posjed stana prema režimu koji je postojao prije stupanja na snagu novog Zakona o napuštenim stanovima i naknadnim propustom da se odluči o zahtjevu za povrat u posjed u vremenskom roku određenom

novim Zakonom o napuštenim stanovima.

Član 6 Konvencije

Dom je utvrdio da Vlasti Federacije nisu ispunile svoju odgovornost da osiguraju da se postupci koje je pokrenula podnosilac prijave sprovedu u razumnom roku. Umjesto toga, nekoliko rasprava je bilo zakazano i odgođeno bez dobrog razloga u sudskim i upravnim postupcima. Zbog toga je došlo do kršenja člana 6.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da preduzme hitne korake kako bi vratila podnosioca prijave u njen stan, da preduzme hitne korake kako bi osigurala da podnosilac prijave bude uknjižena kao vlasnik stana i da podnosiocu prijave isplati 2.500 KM na ime kompezacije u vezi sa gubitkom prava korištenja svoga stana i duševnu patnju.

Odluka usvojena 8. maja 2000. godine
Odluka uručena 12. maja 2000. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kome je iznijela argument da je odluka Doma predviđala ishod postupaka pred domaćim institucijama u vezi sa uknjižbom podnosioca prijave kao vlasnika stana i u vezi sa njenim zahtjevom za povrat. Dom je utvrdio da su naredbe koje su date Federaciji bile u skladu sa njegovim mandatom prema Sporazumu o ljudskim pravima i nisu zavisile od neke dalje odluke bilo koje domaće institucije. Zato Dom nije smatrao da je zahtjev postavio ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje i primjenu Sporazuma o ljudskim pravima ili neko ozbiljno pitanje od opšteg značaja. Pošto zahtjev nije ispunio dva uvjeta predviđena pravilom 64, stav 2 Pravila procedure Doma, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 5. jula 2000. godine

Predmet br.:	CH/99/2239
Podnosilac prijave:	Jadranka CIPOT-STOJANOVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	9. juni 2000. godine

DJELIMIČNA ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave, državljanka Bosne i Hercegovine, hrvatske nacionalnosti, je inžinjer hemije sa Grbavice, općina Novo Sarajevo. Radila je u "Fabrici duhana" u Sarajevu od 1984. godine. U toku rata, kada je Grbavica bila pod kontrolom srpskih snaga, podnosilac prijave nije mogla dolaziti na posao jer se fabrika nalazila na drugoj strani linije fronta u dijelu grada koji je bio pod kontrolom Armije Republike Bosne i Hercegovine. Podnosilac prijave je napustila Sarajevo u aprilu 1992. godine i bila je u inostranstvu do maja 1996. godine. Na kraju neprijateljstava i integracije Grbavice u Federaciju, podnosilac prijave se vratila u Sarajevo i željela je da se vrati na posao u fabriku. Međutim, 2. septembra 1996. godine dobila je rješenje kojim joj je radni odnos prestao 4. maja 1992. godine zato što je dobrovoljno napustila svoje radno mjesto i nije se javila na posao 20 uzastopnih dana. U oktobru 1996. godine podnosilac prijave je uložila pravni lijek da se vrati na svoje radno mjesto, ali njena žalba je odbačena u prvostepenom postupku u februaru 1999. godine. Kantonalni sud je 20. oktobra 1999. godine prihvatio žalbu podnosioca prijave. Predmet je vraćen Općinskom sudu na ponovno razmatranje. U vrijeme kada je Dom razmatrao predmet, isti je još bio u postupku.

Prihvatljivost

Što se tiče prestanka radnog odnosa podnosioca prijave i njenih žalbi u vezi sa tim, Dom je zapazio da je domaći sudski postupak još bio u toku i konačna odluka nije donesena. Dom je zaključio da djelotvorni domaći pravni lijekovi još nisu bili iscrpljeni i prekinuo dalje ispitivanje zahtjeva podnosioca prijave u vezi sa njenim vraćanjem na posao. Što se tiče žalbenih navoda podnosioca prijave u vezi sa dužinom postupka pred domaćim sudovima, Dom je utvrdio da ne postoje raspoloživi domaći pravni lijekovi za koje bi se moglo zahtijevati da ih ona iskoristi. Zbog toga je Dom proglasio dio prijave u vezi sa žalbenim navodom po pitanju dužine domaćeg postupka prihvatljivim.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je utvrdio da je domaći postupak u slučaju podnosioca prijave trajao otprilike tri godine i sedam mjeseci. Dom je ustanovio da pitanje postavljeno u predmetu nije posebno složene prirode, da ništa nije ukazivalo da je ponašanje podnosioca prijave doprinijelo dužini postupka i da je radnik koji smatra da je njegov radni odnos pogrešno prestao imao važan lični interes da dođe do brzog rješenja spora i u obezbjeđenju sudske odluke o zakonitosti ove mjere. Dom je zbog toga ustanovio da postoji povreda prava podnosioca prijave na raspravu u razumnom roku prema članu 6.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da, putem svojih organa, preduzme sve neophodne mjere kako bi osigurala da Općinski sud što hitnije odluči o zahtjevu podnosioca prijave.

Odluka usvojena 7. juna 2000. godine
Odluka uručena 9. juna 2000. godine

Napomena: Djelimičnu odluku o meritumu u ovom predmetu Dom je donio 4. aprila 2003. godine.

Predmeti br.:	CH/99/2425 i dr.
Podnosioci prijava:	Neđeljko UBOVIĆ i drugi
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naziv:	"Predmeti Glamoč"
Datum uručenja:	7. septembar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Predmeti se odnose na pokušaje deset podnosilaca prijava, državljana Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti, koji su raseljeni 1995. godine, da se vrate u posjed svoje privatne imovine koja se sastoji od poljoprivrednog zemljišta i građevina u općini Glamoč u Federaciji Bosne i Hercegovine. Imovina o kojoj je riječ nalazi se u okviru poligona za borbenu obuku koji koristi Vojska Federacije Bosne i Hercegovine i bila je predviđena za izgradnju Središta za borbenu obuku Vojske Federacije u maju 1998. godine.

U oktobru 1998. godine, Vlada Federacije je usvojila rješenje kojim se dozvoljava Federalnom ministarstvu odbrane da stupi u posjed imovine prije donošenja pravosnažnog rješenja o eksproprijaciji. Prije toga, u toku 1997. godine, Federacija je započela izgradnju na tzv. "tenkovskom strelištu", što je teren od oko 2,5 km^2 u južnom dijelu Središta za borbenu obuku. Od 9. jula 1998. godine do 22. augusta 1998. godine, održane su dvije vojne vježbe bez visokoeksplozivne municije. Treća, tzv. "laserska vježba", u kojoj su tenkovi koristili lasersko svjetlo umjesto municije, održana je od 18. do 21. septembra 2000. godine.

Podnosioci prijava Radovan Hajder, Nikola Hajder, Pane Šavija, Stoja Juzbašić i Zdravko Radičić su vlasnici ili suvlasnici imovine u okviru ovog "tenkovskog strelišta". Imovina ostalih pet podnosilaca prijava se nalazi u okviru šire oblasti Središta za borbenu obuku. Do sada van "tenkovskog strelišta" nije ništa izgrađeno.

Podnosioci prijava su naveli razna kršenja svojih prava, uključujući imovinska prava, pravo na poštivanje doma, kao i diskriminaciju u uživanju navedenih prava.

Prihvatljivost

Podsjećajući da postojanje pravnih lijekova o kojima je riječ mora biti dovoljno sigurno ne samo u teoriji nego i u praksi, a propust da se tako nešto obezbijedi predstavlja nedostatak potrebne pristupačnosti i djelotvornosti, Dom je utvrdio, na osnovu dostupnih informacija, da podnosiocima prijava nije bio dostupan djelotvoran pravni lijek koji bi im pružio obeštećenje u vezi sa navodnim povredama.

Tužena Strana je osim toga osporila prihvatljivost prijava, jer su nespojive sa Sporazumom *ratione personae*, izjavljujući da je Središte za borbenu obuku projekt SFOR-a za koji Federacija nije odgovorna. Po tom pitanju, Dom je utvrdio da se projekt središta za borbenu obuku ne može prihvatiti kao nešto što se pravi u korist SFOR-a, nego je pravljen za svrhe Vojske Federacije. Dom je, osim toga, zapazio da je Federacija izvršila sve pokušaje eksproprijacije u vezi sa teritorijom obuhvaćenom izgradnjom poligona u svoju korist. Dom je zbog toga prijave proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je utvrdio da je nesporna činjenica da su svi podnosioci prijava vlasnici ili suvlasnici imovine u okviru terena predviđenog za Središte za borbenu obuku. Osim toga, utvrđeno je da su petorica podnosilaca prijava, vlasnici ili suvlasnici imovine u okviru terena koji se označava kao tenkovsko strelište, a na kom je izgradnja u svrhu vojnog poligona već započela, a svih deset podnosilaca prijava su vlasnici ili suvlasnici raznih zemljišnih parcela i zgrada u okviru terena za koji je proglašen opšti interes za eksproprijaciju.

U odnosu na pet podnosilaca prijava koji su vlasnici ili suvlasnici imovine u okviru terena koji se označava kao tenkovsko strelište, Dom je utvrdio da ovo uplitanje predstavlja "lišavanje imovine" čak iako su podnosioci prijava samo formalni vlasnici imovine, pošto je tužena Strana preuzela *de facto* posjed terena na kom se nalazi tenkovsko strelište. *De facto* preuzimanje imovine je počelo 1997. godine, prije nego što je proglašen opći interes za eksproprijaciju, a da nije plaćena nikakva naknada podnosiocima prijava niti je procijenjena vrijednost imovine. Dom je utvrdio da je obaveza Države da isplati naknadu za eksproprijaciju, što je najbitnije za ocjenu da li je postignuta pravična ravnoteža između raznih interesa koji su u pitanju, te da li je ona proporcionalna ili nije. Prema tome, Dom je smatrao da lišavanje nije opravdano, jer nisu ispunjeni uslovi određeni u drugoj rečenici prvog stava člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Zbog toga je lišavanje predstavljalo kršenje prava ovih pet podnosilaca prijava koja su zagarantovana navedenim članom.

U odnosu na svih deset podnosilaca prijava koji su vlasnici ili suvlasnici imovine u okviru terena za koji je proglašen javni interes, Dom je zapazio da je u maju 1998. godine tužena Strana donijela odluku o proglašavanju opšteg interesa za eksproprijaciju, a u oktobru 1998. godine, donijela je odluku da dozvoli Ministarstvu odbrane ulazak u posjed terena prije nego što su pojedinačna rješenja o eksproprijaciji postala pravosnažna. Dom je utvrdio da dvije odluke tužene Strane iz 1998. godine predstavljaju uplitanje u prava podnosilaca prijava na mirno uživanje svoje imovine i da tužena Strana nije postupila u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji i njegovim formalnim uslovima, čime nije, kako je ranije navedeno, uspostavljena pravična ravnoteža između zahtjeva zajednice i uslova u vezi sa zaštitom prava podnosilaca prijava, što je dovelo do kršenja prava svih deset podnosilaca prijava koja su zagarantovana prema prvom stavu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Član 8 Konvencije

U odnosu na četiri podnosioca prijava koji više nisu imali stalno prebivalište u toj oblasti ni prije izbijanja neprijateljstava, Dom je našao da ova imovina nije predstavljala dom u smislu u kom je zaštićen članom 8 Konvencije.

U odnosu na četiri podnosioca prijava koji su živjeli u oblasti tenkovskog strelišta do izbijanja neprijateljstava, koji su izbjegli tokom oružanog sukoba, ali su se imali namjeru vratiti nakon prestanka neprijateljstava, Dom je utvrdio da se navedena imovina mogla smatrati njihovim "domom" u smislu člana 8 Konvencije. Dom je takođe utvrdio da su podnosioci prijava bili spriječeni da se vrate u svoje domove i da je nesigurnost zbog mogućih vojnih vježbi još više pogoršala situaciju za podnosioce prijava, što predstavlja uplitanje. Ispitujući da li je ovo uplitanje bilo opravdano pod uslovima iz stava 2 člana 8 Konvencije, Dom je utvrdio, kako je razmotreno prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, da tužena Strana nije postupila u skladu sa domaćim zakonom čime je Dom oslobođen potrebe da ispita da li su djela na koja se žali slijedila zakonit cilj ili bila neophodna u demokratskom društvu. Dom je iz ovih razloga utvrdio da je došlo do kršenja člana 8 Konvencije po ovom pitanju.

U odnosu na tri podnosioca prijava koji su živjeli na širem terenu poligona, Dom je smatrao da su se oni namjeravali vratiti nakon prestanka neprijateljstava, te se ova imovina treba smatrati "domom" u smislu člana 8 Konvencije. Kako je prethodno rečeno, zbog toga što uplitanje nije bilo "u skladu sa zakonom" nije bilo neophodno ispitati da li su djela na koja se žali slijedila zakonit cilj ili bila

neophodna u demokratskom društvu. Dom je iz ovih razloga utvrdio da je došlo do kršenja člana 8 Konvencije i po ovom pitanju.

Član 2 Protokola br. 4 uz Konvenciju

U svjetlu svojih nalaza da je došlo do povrede člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, kao i u svjetlu nalaza po pitanju člana 8 Konvencije, Dom nije smatrao da je neophodno posebno ispitivati predmet prema članu 2 Protokola br. 4 uz Konvenciju.

Diskriminacija

Dom je ustanovio da nema naznaka da je propust tužene Strane da ispuni svoje obaveze prema Zakonu o eksproprijaciji dostigao nivo drugačijeg postupanja prema podnosiocima prijava. U svjetlu drastičnog smanjena vojnog budžeta koji su zahtijevale Svjetska banka i Međunarodni monetarni fond, činilo se da je Federacija ima problema opšte prirode da isplati nadoknadu bilo kome bez obzira na njegovu nacionalnu pripadnost.

Član 6 Konvencije

Dom je smatrao da, u svjetlu svojih zaključaka u odnosu na član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, kao i u odnosu na član 8 Konvencije, nije neophodno ispitivati predmet prema članu 6 Konvencije.

Član 9 Konvencije

Dom je smatrao da u svjetlu svojih zaključaka u odnosu na član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, nije neophodno razmatrati predmet prema članu 9 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio tuženoj Strani da u roku od šest mjeseci donese odluku da li će nastaviti sa postupkom eksproprijacije u vezi sa svakim pojedinim podnosiocem prijave u skladu sa relevantnim Zakonom o eksproprijaciji ili, kao alternativna mogućnost, da odustane od tih planova za eksproprijaciju. U slučaju da odluči nastaviti sa postupkom eksproprijacije, tužena Strana mora isplatiti kompenzaciju ne samo za zemlju, šume, zgrade i druge objekte na imanjima podnosilaca prijava, nego takođe, u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji, i za izgubljeni prihod. U slučaju da tužena Strana odluči da nastavi sa svojim planovima za eksproprijaciju, mora obezbijediti neophodna sredstva za pravičnu kompenzaciju i preduzeti dalje korake u postupku eksproprijacije, posebno po pitanju donošenja rješenja o eksproprijaciji za svakog pojedinog podnosioca prijave. U slučaju da tužena Strana odluči da odustane od eksproprijacije, ipak mora isplatiti podnosiocima prijava kompenzaciju za štetu koju su pretrpjeli do trenutka stupanja odluke na snagu. Dom je odlučio, u vrijeme donošenja odluke, da će se suzdržati od donošenja bilo kakve odluke po ovim pitanjima imajući na umu da podnosioci prijava i tužena Strana mogu postići međusobni sporazum po ovim pitanjima u roku od šest mjeseci.

Dom je tuženoj Strani naredio da svakom podnosiocu prijave isplati kompenzaciju za nematerijalnu štetu u iznosu od 5.000 KM. Usto, Dom je naredio tuženoj Strani da podnosiocu prijave Nikoli (Riste) Hajder isplati iznos od 316 KM, Zdravku Radičiću iznos od 300 KM i Panetu Šaviji iznos od 400 KM, kao naknadu za troškove neophodne radi prisustvovanja javnim raspravama pred Domom u decembru 2000. i maju 2001. godine.

Dom je odlučio da zadrži pravo da donese odluku o mogućim daljim pravnim lijekovima nakon isteka roka od šest mjeseci.

Odluka usvojena 3. septembra 2001. godine
Odluka uručena 7. septembra 2001. godine

ODLUKA O DALJIM PRAVNIM LIJEKOVIMA

U odluci od 7. septembra 2001. godine tuženoj Strani je naređeno da odluči po pitanju postupka eksproprijacije u roku od šest mjeseci od 7. septembra 2001. godine, što je datum uručenja odluke. Dom je 5. decembra 2002. godine utvrdio da je otprilike 15 mjeseci prošlo od uručenja odluke od 7. septembra 2001. godine.

Tužena Strana je obavijestila Dom 25. februara 2002., 28. maja 2002. i ponovo 12. augusta 2002. godine da je odustala od ekspropijacije. Međutim, čini se da je do ovog trenutka tužena Strana propuštala da preduzme neophodne korake koji su posljedica njene odluke da ne ekspropriše imovinu podnosilaca prijava. Naime, nije formalno povukla odluku o općem interesu donesenu u maju 1998. godine, niti je isplatila naknadu podnosiocima prijava za štetu nastalu u periodu u kom se nisu mogli vratiti na svoja imanja zbog postupka eksproprijacije koji je bio u toku.

Dom je zbog toga naredio tuženoj Strani da hitno, a u svakom slučaju najkasnije do 6. februara 2003. godine, donese formalnu odluku kojom Vlada Federacije Bosne i Hercegovine povlači svoju Odluku o utvrđivanju općeg interesa od 14. maja 1998. godine i odustaje od svoje namjere da ekspropriše parcele podnosilaca prijava.

Dom je naredio tuženoj Strani da podnosioce prijava obavijesti odmah, a najkasnije do 20. decembra 2002. godine da je odustala od namjere da ekspropriše njihovu imovinu, kao i da ih odmah obavijesti o objavljivanju odluke kojom povlači Odluku o utvrđivanju općeg interesa.

Dom je naredio tuženoj Strani da imenuje vještaka koji će, najkasnije u roku od tri mjeseca od svog imenovanja, podnijeti Domu izvještaj u kom će predložiti Domu iznos naknade u vezi sa svakim pojedinim podnosiocem prijave.

Dom je naredio tuženoj Strani da do 20. decembra 2002. godine, uplati Domu avans za troškove vještaka u iznosu od 5.000 KM. Uz to, Dom zadržava pravo da naredi tuženoj Strani da snosi sve troškove koji nastanu imenovanjem vještaka, a koji prelaze iznos avansa.

Konačno, Dom je zadržao pravo da donese dodatnu odluku o daljim pravnim lijekovima koja uključuje naredbu za materijalnu naknadu za svakog pojedinog podnosioca prijave.

Odluka usvojena 5. decembra 2002. godine
Odluka uručena 6. decembra 2002. godine

Predmet br.:	CH/99/2656
Podnosilac prijave:	Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini
Tužena Strana:	Republika Srpska
Drugi naziv:	"Islamska zajednica— Bijeljina"
Datum uručenja:	6. decembar 2000. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

U 1993. godini uništene su Atik džamija, Dašnice džamija, Salihbegović džamija, Krpić džamija u Bijeljini kao i Atik džamija u Janji. U junu 1999. godine ograđeno je oko 1000 m^2 lokacije Atik džamije u Bijeljini, uklonjena gasulhana i započelo se sa izgradnjom banke. Građevinski radovi nisu prestali nakon što je Dom izdao naredbu za privremene mjere 10. jula 1999. godine. Štaviše, postavljeni su pokretni kiosci i stolovi na drugom dijelu lokacije. Kada je riječ o lokaciji bivše Dašnice džamije, privatno preduzeće je izgradilo poslovnu zgradu na njoj na osnovu dogovora sa opštinom Bijeljina. Lokacija Salihbegović džamije koja je poslije rušenja džamije korištena kao buvlja pijaca tada se koristila kao parkiralište. Lokacija Krpić džamije je pretvorena u parkiralište, a na njoj se takođe nalazi osam manjih poslovnih prostora. Lokacija Atik džamije u Janji korištena je kao buvlja pijaca. Time je podnosilac prijave spriječen da koristi sve ove lokacije u vjerske svrhe za koje su bile namijenjene.

Prihvatljivost

Dom je utvrdio da podnosilac prijave može tvrditi da je "žrtva" u vezi sa navodnim kršenjem člana 9 i člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju i da je prijava spojiva *ratione personae*. Zaključujući da domaći pravni lijekovi koji su bili pristupačni podnosiocu prijave nisu mogli zadovoljiti standarde djelotvornosti u pogledu navedenih kršenja, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 9 Konvencije

Dom je smatrao da je gore navedeno korištenje lokacija o kojim je riječ, bez opravdanih razloga, spriječilo podnosioca prijave da iste koristi za vjerske aktivnosti. Zbog toga je Dom utvrdio povredu člana 9.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

U odnosu na lokaciju Atik džamije u Bijeljini, Dom je utvrdio da su uklanjanje gasulhane sa ove lokacije kao i izgradnja banke u velikoj mjeri predstavljale uplitanje u uživanje prava podnosioca prijave na imovinu. Isto se odnosi i na izgradnju poslovne zgrade na lokaciji džamije Dašnice. Po mišljenju Doma ove radnje predstavljaju "opsežno i konačno zauzimanje predmetnog zemljišta na koje podnosilac prijave ima prvenstveno pravo korištenja". Kako tužena Strana nije formalno lišila podnosioca prijave njenog prava, Dom je smatrao da su ove radnje uključivale *de facto* lišavanje podnosioca prijave njene imovine. U vezi sa lokacijom Krpić džamije, Salihbegović džamije i Atik džamije u Janji, Dom je iznio da je odbijanje tužene Strane da onemogući građanima Bijeljine da protupravno koriste ove lokacije spriječilo podnosioca prijave da ih iskorisiti za rekonstrukciju džamija i da je predstavljalo "uplitanje u opći princip mirnog uživanja posjeda". Dom je utvrdio da se za predmetno uplitanje ne može smatrati da je u skladu sa javnim interesom pošto se zasnivalo na diskriminatorskim osnovama, te je zbog toga ustanovio kršenje prava podnosioca prijave na mirno uživanje imovine prema članu 1 Protokola br. 1.

Diskriminacija

Pošto nije bilo razumnog i objektivnog opravdanja za različito postupanje prema podnosiocu prijave, Dom je utvrdio da su se organi vlasti u Bijeljini aktivno uključili i pasivno tolerisali diskriminaciju protiv muslimanskih vjernika na osnovu njihove vjerske i nacionalne pripadnosti. Zbog toga je Dom utvrdio da je podnosilac prijave trpio diskriminaciju u uživanju prava prema članu 9 Konvencije i članu 1 Protokola br. uz Konvenciju.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da sa lokacije Atik džamije u Bijeljini ukloni ogradu koja je podignuta u vezi sa izgradnjom banke kao i sve pokretne kioske i štandove i da ne dozvoli korištenje lokacije za bilo koju svrhu kojom se utiče na ili se upliće u prava Islamske zajednice, te izda neophodnu dozvolu za rekonstrukciju Atik džamije na lokaciji u Bijeljini na kojoj je i ranije postojala, da sa lokacije Dašnice džamije ukloni dio poslovnog objekta koji pokriva zemljište džamije i da izda neophodnu dozvolu za rekonstrukciju Dašnice džamije na lokaciji u Bijeljini na kojoj je i ranije postojala, da okonča upotrebu lokacije Salihbegović džamije za parkiranje automobila i da ne dozvoli korištenje lokacije za bilo koju svrhu kojom se utiče na, ili se upliće u, prava Islamske zajednice, te da izda neophodnu dozvolu za rekonstrukciju Salihbegović džamije na lokaciji u Bijeljini na kojoj je i ranije postojala, da ukloni sa lokacije Krpić džamije poslovne objekte i da ne dozvoli da se lokacija koristi kao parking prostor ili za bilo koju svrhu kojom se utiče na, ili se upliće u, prava Islamske zajednice, te da izda neophodnu dozvolu za rekonstrukciju Krpić džamije na lokaciji u Bijeljini na kojoj je i ranije postojala, da ukloni buvlju pijacu sa lokacije Atik džamije u Janji i da ne dozvoli korištenje lokacije za bilo koju svrhu kojom se utiče na, ili se upliće u, prava Islamske zajednice i da izda neophodnu dozvolu za rekonstrukciju Atik džamije na mjestu na kojem je i ranije postojala.

Dom je takođe naredio Republici Srpskoj da isplati podnosiocu prijave 10.000 KM kao naknadu za nematerijalnu štetu koju je podnosilac prijave pretrpio nakon 14. decembra 1995. godine u vezi sa svim predmetnim lokacijama i da isplati podnosiocu prijave 15.000 KM na ime kompenzacije za dio lokacije Atik džamije u Bijeljini na kojem je izgrađena zgrada banke i koja se zbog toga ne može iskoristiti za rekonstrukciju džamije, te za rušenje gasulhane.

Izdvojeno mišljenje

Gosp. Mehmed Deković je priložio izdvojeno mišljenje o djelimičnom neslaganju u kome je iznio da je naknada koju je Dom dosudio neodgovarajuća, te da je naredba Doma, kojom je obavezao tuženu Stranu da izda dozvolu za rekonstrukciju Atik džamije, bila nepotrebna.

Gosp. Vitomir Popović je priložio mišljenje o neslaganju u kome je iznio argument da je prijavu trebalo proglasiti neprihvatljivom i pozvao se na svoja izdvojena mišljenja u predmetima br. CH/96/29 i CH/98/1062.

Odluka usvojena 5. decembra 2000. godine
Odluka uručena 6. decembra 2000. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje. Dom je zapazio da je tužena Strana podnijela svoj zahtjev za preispitivanje 37 dana nakon javnog uručenja odluke o prihvatljivosti i meritumu. Prema stavu 2, pravila 63 Pravila procedure prema engleskoj verziji teksta, zahtjev za preispitivanje odluke uručene na javnoj raspravi, u skladu sa stavom 2, pravila 60, mora se podnijeti u roku od mjesec dana od datuma takvog uručenja. Prema formulacijama stava 2, pravila 63 kako glasi na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku, takav zahtjev za preispitivanje se mora podnijeti u roku od mjesec dana od datuma kada je Arhivar odluku dostavio zainteresovanim stranama. Međutim, riječ "dostaviti" (deliver) je upotrijebljena u stavu 4, pravila 60 tamo gdje je riječ "dostavio" (transmitted) upotrijebljena u engleskoj verziji. Dakle, u verzijama na domaćim jezicima stav 2, pravila 63 može

glasiti kao i stav 4, pravila 60 sa posljedicom da do uručenja dolazi kad je odluka dostavljena. Zbog toga je Dom smatrao da je zahtjev za preispitivanje tužene Strane podnesen u roku propisanom u stavu 2, pravila 63.

Bez obzira na navedeno, Dom je utvrdio da su argumenti na kojima se zasniva zahtjev za preispitivanje tužene Strane zasnovani na onim argumentima u osnovi već ispitanim kada je Vijeće II razmatralo prihvatljivost i meritum predmeta i da su odbačeni na odgovarajućim osnovama. Zbog toga je Dom utvrdio da zahtjev za preispitivanje ne ispunjava dva uslova koja su potrebna da bi Dom takav zahtjev prihvatio prema pravilu 64, stav 2 Pravila procedure, i odlučio je da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 8. marta 2001. godine

Predmet br.:	CH/99/2696
Podnosilac prijave:	Arif BRKIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	12. oktobar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine, bošnjačke nacionalnosti. Predmet se odnosi na njegove neuspjele pokušaje da se vrati na posao kao stomatolog i oralni hirurg u Medicinskom centru Livno gdje je radio do 21. jula 1993. godine. On je izbačen s posla u toku bosansko-hrvatskih sukoba u području zbog primjene ratnog zakona. Od tada pa do danas nije mu dozvoljeno da se vrati na posao i nikada nije dobio nikakvu pismenu odluku o otpuštanju sa posla.

Prihvatljivost

Prvo, iako ne postoji nikakav dokaz da je Federacija izričito uputila Centar da donese bilo koju od odluka na koje se podnosilac prijave žali, Medicinski Centar je javna ustanova, pa se, prema tome, osporavane radnje i propusti pripisuju Federaciji. Zbog toga je Dom odbacio tvrdnju Federacije da se ne može smatrati odgovornom za navodna djela. Drugo, kako su se žalbeni navodi podnosioca prijave odnosili na situaciju koja se nastavila nakon 14. decembra 1995. godine, Dom je utvrdio da prijava spada u njegovu nadležnost *ratione temporis.* Treće, uzimajući u obzir dužinu postupka kroz koji je podnosilac prijave prošao kako bi njegov predmet bio riješen pred domaćim sudovima, Dom je utvrdio da se od podnosioca prijave ne može tražiti da pokrene bilo kakav novi postupak prema Zakonu o radu, te da nije postojao dodatni pravni lijek dostupan podnosiocu prijave koji je on trebao iscrpiti. Četvrto, zapažajući da se član 8 ne odnosi na pravo na rad ili zaštitu od nezaposlenosti i druga prava i materijalne zahtjeve u vezi s tim, Dom je utvrdio da je prijava neprihvatljiva kao očigledno neosnovana u dijelu u kojem se odnosi na navodna kršenja člana 8 Konvencije.

Meritum

Diskriminacija

Dom je razmatrao navodnu diskriminaciju u vezi sa članom 6, stav 1 i članom 7(a)(i) i (ii) Ugovora, te članom 1, stav 1 i članom 5(e)(i) Konvencije protiv rasizma, koji garantuju pravo na rad kao i pravičnu i zadovoljavajuću naknadu i zaštitu od nezaposlenosti.

Dom je utvrdio da je podnosilac prijave bio izložen različitom postupanju u poređenju sa kolegama hrvatske nacionalnosti, te da nije bilo dokaza da je postupanje prema podnosiocu prijave bilo objektivno opravdano u skladu sa svim pravnim odredbama u toku i nakon rata. Zbog toga su organi Federacije aktivno ili barem pasivno diskriminisali podnosioca prijave zbog njegove bošnjačke nacionalnosti, ili su tolerisali takvu diskriminaciju. Dom je utvrdio da je Federacija diskriminisala podnosioca prijave u uživanju prava na rad, na pravične i povoljne uslove rada i zaštitu od nezaposlenosti koje su zagarantovane Ugovorom i Konvencijom protiv rasizma.

Član 6 Konvencije

Dom je utvrdio da je Federacija propustila u razumnom roku privesti kraju postupak koji je podnosilac prijave pokrenuo, pa je time prekršila pravo podnosioca prijave na raspravu u razumnom roku prema članu 6, stav 1.

Član 13 Konvencije

Uzevši u obzir da su garancije koje daje član 13 neodređenije od onih koje daje član 6 stav 1, a s obzirom da je utvrdio povredu druge odredbe, Dom nije smatrao neophodnim ispitati i žalbene navode prema članu 13.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

U svjetlu utvrđenih kršenja prema Ugovoru i Konvenciji protiv rasizma, Dom je našao da nema potrebe ispitati žalbene navode podnosioca prijave o kršenju njegovog prava na mirno uživanje imovine koje je zagarantovano članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da preduzme sve neophodne korake da osigura da se podnosiocu prijave odmah ponudi mogućnost da nastavi sa svojim poslom pod uslovima koji odgovaraju njegovom ranijem položaju i koji su jednaki onima koje su uživali drugi zaposleni radnici sa sličnim kvalifikacijama bez dalje diskriminacije. Dom je takođe naredio Federaciji da podnosiocu prijave isplati najkasnije do 12. novembra 2001. godine 45.000 KM kao naknadu za materijalnu i nematerijalnu štetu i 50 KM za svaki dan od 12. novembra 2001. godine do dana kada podnosiocu prijave bude ponuđeno vraćanje na posao pod uslovima koji odgovaraju njegovom ranijem položaju i koji su jednaki onima koje uživaju drugi sa sličnim kvalifikacijama.

Odluka usvojena 8. oktobra 2001. godine
Odluka uručena 12. oktobra 2001. godine

Predmet br.:	CH/99/3050
Podnosilac prijave:	Muhamed MUJAGIĆ
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	9. mart 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine. On je vlasnik kuće u Sarajevu koju koristi kao poslovni prostor. Dana 28. juna 1993. godine vozač vozila koje je navodno pripadalo Armiji Bosne i Hercegovine izgubio je kontrolu nad volanom, skrenuo sa puta i udario u kuću podnosioca prijave oštetivši prednji dio poslovnog prostora u prizemlju. Podnosilac prijave je tužio Armiju Bosne i Hercegovine zbog štete. Tri presude u korist podnosioca prijave koje je donio Osnovni sud I, odnosno Općinski sud I, u Sarajevu ukinuo je po žalbi Viši sud, odnosno Kantonalni sud, u Sarajevu i vratio na ponovno suđenje nižem sudu. Četvrta presuda donesena u korist podnosioca prijave koju je donio Općinski sud I u Sarajevu bila je u postupku rješavanja po žalbi pred Kantonalnim sudom u Sarajevu. U vrijeme usvajanja odluke Doma postupci su trajali više od pet godina.

Prihvatljivost

Prvo, Dom je zapazio da je parnični postupak pokrenut prije 14. decembra 1995. godine, ali se postupak nastavio više od pet godina nakon tog datuma. Tako je Dom našao da prijava spada u nadležnost Doma *ratione temporis.* Drugo, pošto se Država ne može smatrati odgovornom za bilo kakvu moguću povredu u dijelu u kom su stvari na koje se žali pod nadležnošću Federacije, Dom je proglasio prijavu neprihvatljivom *ratione personae* u dijelu u kome se odnosi na Državu. Treće, Dom je zaključio da je podnosilac prijave iscrpio dostupne domaće pravne lijekove. Četvrto, Dom je utvrdio da podnosilac prijave nije potkrijepio svoj žalbeni navod o pristrasnosti i ovisnosti suda te je ovaj navod proglasio neprihvatljivim kao očigledno neosnovan. Dakle, Dom je proglasio žalbeni navod u vezi sa dužinom postupka prihvatljivim protiv Federacije u dijelu koji se odnosi na događaje nakon 14. decembra 1995. godine.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je utvrdio da ništa nije ukazivalo da je dužinu postupka prouzrokovao podnosilac prijave, da predmet nije naročito složen, te da je kašnjenje nastalo zbog vraćanja predmeta sa jednog domaćeg suda na drugi i natrag. Zbog toga je Dom utvrdio kršenje člana 6 po pitanju uslova za pravično suđenje u razumnom roku.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da preduzme sve neophodne radnje da bi osigurala da se spor između podnosioca prijave i Federalnog ministarstva odbrane privede kraju bez daljeg odlaganja i da isplati podnosiocu prijave 1.000 KM na ime kompenzacije za nematerijalnu štetu.

Odluka usvojena 6. februara 2001. godine
Odluka uručena 9. marta 2001. godine

Predmet br. CH/99/3050

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Federacija je podnijela zahtjev za preispitivanje tvrdeći da je dužina postupka pred domaćim sudovima bila razumna, da je naredba koju je izdao Dom da preduzme sve neophodne korake da bi osigurala da se spor između podnosioca prijave i Federalnog ministarstva odbrane privede kraju bez daljeg odlaganja, ispunjena i postala besmislena, te je osporila dosuđivanje materijalnog obeštećenja u korist podnosioca prijave. Dom je utvrdio da zahtjev nije uključio ozbiljno pitanje od uticaja na tumačenje Sporazuma o ljudskim pravima, niti pitanje od općeg značaja, a ni sveukupne okolnosti ne opravdavaju preispitivanje odluke. Zbog toga zahtjev nije ispunio niti jedan od uslova navedenih u pravilu 64, stav 2 Pravila procedure Doma, pa je Dom odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 10. maja 2001. godine

Predmeti br.:	CH/99/3071 i dr.
Podnosioci prijava:	Bosiljka JOKIĆ i drugi
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	8. februar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave i deset drugih su podnijeli zahtjeve za povrat svojih stanova u Sarajevu, u općinama Novo Sarajevo, Novi Grad, Centar, Ilidža i Vogošća. Svi podnosioci prijava su podnijeli zahtjeve CRPC-u, koji je donio odluke kojima se potvrđuje da su bili nosioci stanarskog prava na svojim stanovima 1. aprila 1992. godine. Međutim, nadležni organi nisu izvršili predmetne odluke.

Prihvatljivost

Dom je utvrdio da su žalbeni navodi protiv Bosne i Hercegovine neprihvatljivi *ratione personae,* jer povrat imovine predratnim korisnicima ili vlasnicima nije u nadležnosti Države.

Što se tiče Federacije Bosne i Hercegovine, Dom je smatrao da pokušaji podnosilaca prijava da iscrpe domaće pravne lijekove i dalji sporovi u domaćem postupku nisu imali izgleda na uspjeh. Čak i kada bi bili uspješni ne bi mogli ispraviti kršenje, jer organi vlasti nisu izvršili odluke CRPC-a u predviđenom vremenskom roku. Dom je utvrdio da su žalbeni navodi u vezi sa diskriminacijom, pravom na život i pravom na slobodu kretanja očigledno neosnovani i neprihvatljvi zbog nedostatka dokaza koji bi takve navode potkrijepili, ali je ostale aspekte žalbenih navoda proglasio prihvatljivim protiv Federacije Bosne i Hercegovine.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je utvrdio da su stanovi podnosilaca prijava predstavljali njihove "domove" u smislu člana 8. Dom je takođe smatrao da je član 8 stvorio pozitivnu obavezu da se ne samo usvoje zakoni koji osiguravaju poštivanje doma nego i da se ti zakoni primjenjuju. Dom je takođe smatrao da je propust da se izvrše odluke CRPC-a o vraćanju podnosilaca prijava u posjed njihovih stanova predstavljao kontinuirano uplitanje u njihovo pravo na dom, da to uplitanje nije bilo "u skladu sa zakonom", pa je zato prekršen član 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Zapažajući da je stanarsko pravo podnosilaca prijava vrijedno sredstvo koje se zadržava na neodređeno vrijeme, Dom se oslonio na svoje prethodne odluke da bi potvrdio da su stanovi podnosilaca prijava predstavljali njihovu "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Dom je smatrao da propust da se izvrše odluke CRPC-a predstavlja nastavljeno uplitanje u prava podnosilaca prijava na uživanje njihove imovine. Dom nije našao nikakvo opravdanje za to uplitanje, pošto isto nije bilo u javnom interesu, niti je bilo pod uslovima predviđenim domaćim zakonom. Dakle, Dom je ustanovio da postoji kršenje člana 1 Protokola br. 1.

Članovi 6 i 13 Konvencije

Dom je smatrao da nije neophodno razmatrati prijave prema članovima 6 i 13 u svjetlu svojih nalaza o kršenju drugih članova.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da podnosioce prijava odmah vrati u posjed njihovih stanova, a u svakom slučaju najkasnije u roku od mjesec dana nakon datuma kada odluka postane konačna i obavezujuća u skladu sa pravilom 66 Pravila procedure Doma. Osim toga, Dom je naredio tuženoj Strani da svakom od podnosilaca prijava isplati iznos od 1.200 KM kao priznanje za njihove patnje koje su nastale zbog nemogućnosti da blagovremeno vrate u posjed svoje stanove. Dom je takođe naredio tuženoj Strani da podnosiocima prijava nadoknadi gubitak mogućnosti korištenja njihovih domova i sav dodatni trošak za svaki mjesec u kome su bili prisiljeni da žive u alternativnom smještaju. Dom je odredio iznos od 200 KM mjesečno, koji je plativ od datuma isteka roka u kome upravni organ mora donijeti zaključak o dozvoli izvršenja CRPC odluke. Ovu sumu treba nastaviti isplaćivati u istom iznosu sve do kraja mjeseca u kome se podnosioci prijava vrate u posjed svojih stanova.

Odluka usvojena 4. februara 2002. godine
Odluka uručena 8. februara 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje osporavajući odluku Doma na sljedećim osnovama (a) da su dvije naredbe iz odluke neusklađene, naredba da se podnosiocima prijava isplati 200 KM za svaki dalji mjesec u kome ostanu izvan svojih stanova ili kuća i naredba da se podnosiocima prijava omogući vraćanje u posjed u roku od mjesec dana od datuma kada odluka postane konačna i obavezujuća, (b) da Dom nije odlučio da briše tri predmeta u kojima su podnosioci prijava vraćeni u posjed prije uručenja odluke, te (c) da su iznosi u naredbi za isplatu naknade bili previsoki. Dom je iznio da je tužena Strana propustila dati bilo kakve osnove zbog kojih bi pitanja na koja se poziva u svom zahtjevu za preispitivanje postavila "ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma ili ozbiljno pitanje od općeg značaja" kako se zahtijeva pravilom 64, stav 2 njegovih Pravila procedure, pa je zbog toga odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 14. februara 2002. godine

Predmet br.:	CH/99/3196
Podnosioci prijave :	Avdo i Esma PALIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	11. januar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Prijavu je Domu podnijela gđa Esma Palić po svom sopstvenom pravu, kao i u ime svog supruga, pukovnika Avde Palića. Suprug podnosioca prijave bio je vojni komandant Armije Republike Bosne i Hercegovine u enklavi Žepa. U julu 1995. godine, kada su u toj oblasti vođene intenzivne borbe sa snagama bosanskih Srba, pukovnik Palić je pregovarao sa vojskom bosanskih Srba u prostorijama UN-a, uz garancije UN-a o bezbjednosti, o sigurnoj evakuaciji civila. Dana 27. jula 1995. godine, pukovnik Palić je silom odveden od strane snaga bosanskih Srba u prisustvu vojnika i posmatrača UN-a u smijeru komandnog mjesta generala Ratka Mladića. Na dan usvajanja odluke Doma pukovnik Palić se još uvijek vodio kao nestala osoba.

Prihvatljivost

Dom je utvrdio da su postojali čvrsti posredni dokazi da je pukovnik Palić zadržan u pritvoru nakon 14. decembra 1995. godine. Zbog toga, u dijelu koji se odnosi na navod o produženoj povredi njegovih prava, Dom je zaključio da prijava spada u nadležnost Doma *ratione temporis*. Dom je zapazio da je podnosilac prijave gđa Palić podnijela, *inter alia*, zahtjev nadležnoj komisiji u Republici Srpskoj, ali nikada nije dobila nikakvu informaciju o tome gdje se nalazi njen suprug. Nikada nije sprovedena nikakva istraga u vezi sa hapšenjem i pritvaranjem pukovnika Palića, a Dom nije utvrdio da bi žalba policiji Republike Srpske bila išta djelotvornija. Dom je zato našao da gđa Palić nije morala izvijestiti policijske vlasti tužene Strane o onome što se dogodilo njenom suprugu, te da je ona iscrpila sve djelotvorne domaće pravne lijekove. Zbog toga je Dom proglasio prijavu prihvatljivom.

Meritum

Član 5 Konvencije

Dom je utvrdio da dokazi pred njim potvrđuju, izvan svake sumnje, da je pukovnik Palić bio silom odveden od strane snaga bosanskih Srba, prije 14. decembra 1995. godine i potom pritvoren, te da se mora pretpostaviti da su pukovnika Palića ili još uvijek držali u zarobljeništvu, ili je ubijen. Zapažajući da su organi tužene Strane propustili ponuditi bilo kakvo vjerodostojno i potkrijepljeno obrazloženje o boravištu i sudbini pukovnika Palića i da nije sprovedena nikakva istraga kada je gđa Palić iznijela uvjerljive naznake da je njen suprug u pritvoru i da je ona zabrinuta za njegov život, Dom je utvrdio da je tužena Strana propustila da se oslobodi odgovornosti da za njega odgovara i mora se smatrati da je on zadržan u nepoznatom zatvoru, u potpunoj odsutnosti garancija sadržanih u članu 5 Konvencije. Time je tužena Strana prekršila pravo pukovnika Palića na slobodu i ličnu sigurnost prema članu 5.

Član 2 Konvencije

Dom je zapazio kod tužene Strane potpuno odsustvo djelovanja s namjerom da istraži sudbinu pukovnika Palića i da učini dostupnim sve bitne informacije o njemu, a posebno da li je još uvijek živ, gđi Palić i Domu. Dom je podsjetio da, prema Evropskom sudu za ljudska prava, rok koji je protekao od trenutka kada je osoba pritvorena, iako sam po sebi nije odlučujući, jeste bitan faktor koji treba uzeti u obzir pri određivanju vjerovatnoće da je on ili ona preminula. Uzimajući u obzir da je prošlo pet godina bez ikakvih informacija o tome gdje se nalazi pukovnik Palić ili o njegovoj sudbini, Dom je

zaključio da je tužena Strana povrijedila pravo pukovnika Palića na život koje je zagarantovano članom 2 Konvencije.

Član 3 Konvencije

U vezi sa pukovnikom Palićem, Dom je utvrdio da činjenice u vezi sa njegovim lišavanjem slobode otkrivaju da je on bio žrtva nasilnog nestanka u smislu Deklaracije UN-a o zaštiti svih osoba od nasilnog nestanka, a prema članu 1 iste, svaki čin nasilnog nestanka predstavlja povredu prava da niko ne bude podvrgnut mučenju i drugoj vrsti okrutnog, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. Ovaj pritvor u potpunoj izolaciji i patnje i strah pukovnika Palića, za koje se sa sigurnošću može pretpostaviti da su mu time naneseni, otkrivaju nehumano i ponižavajuće postupanje u suprotnosti sa članom 3 Konvencije u odnosu na pukovnika Palića.

U vezi sa gđom Palić, Dom je zapazio da je trpjela nesigurnost, sumnje i strepnje duže od pet godina. Iako je podnijela zahtjev nadležnoj komisiji tužene Strane tražeći istragu o sudbini njenog supruga, ostavljena je sa strepnjom od saznanja da je njen suprug pritvoren 27. jula 1995. godine, te u potpunom odsustvu bilo kakvih zvaničnih informacija o njegovoj sudbini. Tužena Strana nije preduzela nikakve korake kako bi ispravila ove stvari. Zbog toga je Dom utvrdio da je tužena Strana povrijedila član 3 Konvencije u odnosu na gđu Palić.

Član 8 Konvencije

Dom je zapazio da je gđa Palić dokazala da je njenog supruga uhapsila tužena Strana 27. jula 1995. godine i da očito nikada nije pušten, te da je ona, bez uspjeha, podnijela zahtjev nadležnoj komisiji tužene Strane i preduzela različite korake kako bi dobila informacije od tužene Strane o tome gdje se nalazi njen suprug. Dom je zbog toga smatrao da je gđa Palić dovoljno potkrijepila tvrdnju da tužena Strana samovoljno zadržava od nje informacije, koje je morala posjedovati, u vezi sa sudbinom njenog supruga, uključujući i one o posmrtnim ostacima njenog supruga, ako on više nije živ. Iz toga proizilazi da je tužene Strana prekršila njeno pravo na poštivanje porodičnog života prema članu 8 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da odmah sprovede potpunu istragu kojom će se moći ispitati sve činjenice u vezi sa sudbinom pukovnika Palića od dana njegovog nasilnog odvođenja i u pogledu izvođenja počinilaca pred lice pravde, da oslobodi pukovnika Palića ukoliko je još uvijek živ, ili, u suprotnom, da učini njegove posmrtne ostatke dostupnim gđi Palić, da obavijesti gđu Palić o svim informacijama i nalazima u vezi sa sudbinom i mjestom gdje se pukovnik Palić nalazi, da isplati gđi Palić 15.000 KM, na ime kompenzacije za njene duševne patnje, te u vezi sa njenim suprugom, na ime kompenzacije za nematerijalnu štetu 50.000 KM, koju sumu će ona čuvati za svog supruga ili njegove nasljednike.

Izdvojeno mišljenje

Gosp. Vitomir Popović je priložio svoje izdvojeno mišljenje o neslaganju u kojem je iznio argument da je Dom trebao prijavu proglasiti neprihvatljivom kao nespojivu *ratione temporis* i zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova.

Odluka usvojena 9. decembra 2000. godine
Odluka uručena 11. januara 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje. Što se tiče tvrdnje tužene Strane da je Dom išao dalje od zahtjeva iznesenih u prijavi kako ju je podnijela gđa Palić po svom sopstvenom pravu kao i u ime svog supruga, Dom je utvrdio da ništa nije ukazivalo na to da gđa Palić nije željela podnijeti

prijavu u svoje ime kao i u ime svoga supruga. Što se tiče argumenta da je prijavu trebalo proglasiti neprihvatljivom u vezi sa pravilom šest mjeseci, Dom je smatrao da, pošto se prijava odnosi na kontinuiranu situaciju, ovaj prigovor treba odbaciti. Po pitanju neslaganja tužene Strane sa novčanim obeštećenjem dosuđenim podnosiocu prijave, Dom je utvrdio da ono ne uključuje ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje Sporazuma o ljudskim pravima, niti pitanje od općeg značaja. Zbog toga je Dom zaključio da zahtjev za preispitivanje ne ispunjava dva uslova koja Dom postavlja da bi prihvatio takav zahtjev prema stavu 2, pravila 64 Pravila procedure Doma i odlučio je da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 8. marta 2001. godine

Predmet br.:	CH/00/3546
Podnosilac prijave:	Dževdet TUZLIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	8. februar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je vlasnik stana u Sarajevu. U toku rata podnosilac prijave je napustio stan zbog neprijateljstava. Dana 22. septembra 1993. godine Gradski sekretarijat za stambene poslove proglasio je stan napuštenim prema starom Zakonu o napuštenim stanovima. Dana 13. oktobra 1993. godine isti organ dodijelio je ovaj stan Z.K. na privremeno korištenje. Poslije završetka neprijateljstava, u julu 1996. godine, podnosilac prijave se žalio protiv odluka kojima se njegov stan proglašava napuštenim i isti dodjeljuje Z.K. Njegovo stanarsko pravo je kasnije bilo potvrđeno odlukom prema novom Zakonu o napuštenim stanovima dana 24. juna 1998. godine. Međutim, ova odluka nije izvršena. U novembru 1998. godine podnosilac prijave je mogao uknjižiti svoje vlasništvo na stanu. Prava podnosioca prijave kao vlasnika nepokretne imovine su bila potvrđena odlukom prema novom Zakonu o prestanku primjene Zakona o privremeno napuštenim nekretninama u svojini građana dana 6. septembra 1999. godine. Međutim, ova odluka takođe nije izvršena.

Prihvatljivost

Zapažajući da je podnosilac prijave bio stranka u bezbrojnim raspravama, postupcima i žalbama pred upravnim organima i sudovima u naporu da se vrati u posjed stana koji on neosporno posjeduje, Dom je utvrdio da, iako su ovi pravni lijekovi možda bili djelotvorni teoretski, dokazali su se potpuno nedjelotvornima u praksi. Zbog toga je Dom smatrao da se od podnosioca prijave nije moglo zahtijevati da dalje crpi bilo kakve domaće pravne lijekove i proglasio je prijavu prihvatljivom.

Meritum

Član 8 Konvencije

Kao i u predmetu *Kevešević*, Dom je utvrdio da su odredbe starog Zakona o napuštenim stanovima, pogotovo one koje se odnose na povrat, bile vrlo mučne za izbjeglice i raseljena lica koja žele da se vrate u svoje domove tako da im je praktički bilo nemoguće da ispoštuju iste i prema tome nisu zadovoljile standarde "zakona" kako se ovaj izraz shvata prema članu 8. Dakle, proglašavanje stana podnosioca prijave napuštenim nije bilo učinjeno "u skladu sa zakonom" kako se zahtijeva članom 8. Što se tiče novih Zakona, Dom je utvrdio da nadležni organi nisu razriješili zahtjeve za povrat posjeda podnosioca prijave u zakonom propisanim rokovima. Zbog toga je došlo i do nastavljenog kršenja prava podnosioca prijave na poštivanje njegovog doma u smislu člana 8 u mjeri u kojoj postupak za ispitivanje njegovog zahtjeva za povrat u posjed takođe nije bio u "skladu sa zakonom". Dakle, Dom je zaključio da je povrijeđen član 8, zbog odluke kojom se stan podnosioca prijave proglašava napuštenim kao i zbog propusta da se razriješi njegov zahtjev za povrat u posjed u zakonom propisanom roku.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Kao i u predmetu *Kevešević*, te iz istih razloga koji su izneseni u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8, Dom je zaključio da je prekršen član 1 Protokola br. 1, kako zbog odluke da se stan proglasi napuštenim, tako i zbog naknadnog propusta vlasti da riješe zahtjeve za vraćanje u posjed podnosioca prijave u skladu sa novim Zakonima.

Član 6 Konvencije

Utvrdivši da pitanje postavljeno u ovom predmetu nije pretjerano složeno, da se kašnjenje u sudskom postupku koji je podnosilac prijave pokrenuo može pripisati tuženoj Strani, te da osoba koja je izgubila svoj dom ima važan lični interes da se spor što hitnije riješi i da si osigura pravosnažnu sudsku odluku koja će mu, zapravo, osigurati obeštećenje koje traži, Dom je utvrdio da je došlo do kršenja prava podnosioca prijave na pravičnu raspravu u razumnom roku prema članu 6.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da preduzme sve neophodne korake kako bi omogućila podnosiocu prijave da se brzo vrati u svoj stan, da isplati podnosiocu prijave 8.000 KM kao kompenzaciju za materijalnu štetu nastalu usljed kršenja njegovih prava, da podnosiocu prijave isplati iznos od 200 KM mjesečno za svaki dodatni mjesec, računajući od februara 2001. godine, u kome je podnosilac prijave bio spriječen da se vrati u svoj stan, te da isplati podnosiocu prijave 2.000 KM kao kompenzaciju za nematerijalnu štetu nastalu zbog kršenja njegovih prava.

Odluka usvojena 13. januara 2001. godine
Odluka uručena 8. februara 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kome je istakla činjenicu da zahtjev za materijalnu i nematerijalnu kompenzaciju podnosioca prijave nikada nije proslijeđen tuženoj Strani, pa zbog toga tužena Strana nije na njega nikada mogla odgovoriti. Dom je bio mišljenja da to postavlja ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje Sporazuma o ljudskim pravima i da sve okolnosti opravdavaju preispitivanje odluke, kako se zahtijeva pravilom 64, stav 2 Pravila procedure Doma.

Osim toga, tužena Strana je tvrdila da je prvobitna odluka izgubila svrhu jer je podnosilac prijave vraćen u posjed u roku od 48 sati od uručenja odluke. Dom je to odbio kao osnov za preispitivanje. Dom je utvrdio da navedeno ne postavlja ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma o ljudskim pravima ili ozbiljno pitanje od općeg značaja i da sve okolnosti ne opravdavaju preispitivanje odluke po tom pitanju. Zbog toga je Dom odlučio prihvatiti zahtjev za preispitivanje u dijelu u kome se odnosi na materijalne i nematerijalne štete, ali je odbio ostatak zahtjeva.

Odluka usvojena 7. septembra 2001. godine

ODLUKA O PREISPITIVANJU

Preispitivanje zaključka u vezi sa materijalnom štetom

Tužena Strana je iznijela argument da je dosuđeni iznos previsok i nije u skladu sa praksom Doma, a da podnosilac prijave nije potkrijepio dokazima trošak koji je tvrdio da snosi radi plaćanja alternativnog smještaja. Dom je bio mišljenja da je dosuđena novčana naknada u skladu sa praksom Doma, da se zasniva na odgovarajućim osnovama i da je bila odgovarajuća kao kompenzacija za podnosioca prijave. Prema tome, plenarni Dom je potvrdio zaključak u vezi sa materijalnom štetom.

Preispitivanje zaključka u vezi sa nematerijalnom štetom

Dom je bio mišljenja da je kompenzacija za nematerijalnu štetu koju je Vijeće II dosudilo bila u skladu sa praksom Doma i da se zasnivala na odgovarajućim osnovama. Prema tome, Dom je potvrdio zaključak u vezi sa nematerijalnom štetom.

Odluka usvojena 7. decembra 2001. godine

Predmet br.:	CH/00/3642
Podnosilac prijave:	Zoran ALEKSIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	8. novembar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine, srpske nacionalnosti. Dana 20. januara 1998. godine podnosilac prijave je uhapšen i pritvoren u zatvoru u Tunjicama, Republika Srpska jer je Osnovni sud u Banja Luci izdao nalog za njegovo hapšenje zbog nekoliko krivičnih djela teške krađe. Podnosilac prijave je 21. i 22. januara i 2. februara 1998. godine odvođen u Centar javne bezbjednosti u Banja Luci, gdje ga je ispitivalo nekoliko pripadnika policije Republike Srpske. Podnosilac prijave navodi da ga je, tokom ovih ispitivanja, nekoliko policajaca tuklo gumenim crijevom, bejzbol palicom i šakama. Podnosilac prijave se 2. februara 1998. godine žalio IPTF-u, čiji su pripadnici nakon toga pregledali njegove povrede, a slijedećeg dana su ispitali policajce koji su prethodno saslušavali podnosioca prijave. Disciplinska komisija Stanice javne bezbjednosti u Banja Luci je 26. marta 1998. godine održala javnu raspravu u vezi sa ovim događajem, ustanovila da podnosilac prijave nije bio izložen bilo kakvom nasilju, maltretiranju ili zastrašivanju, ali su dva odgovorna policajca proglašena krivim za povrede Pravilnika Disciplinske komisije zaposlenih u Ministarstvu unutrašnjih poslova Republike Srpske. Svi policajci su oslobođeni optužbi za fizički napad i premlaćivanje.

Prihvatljivost

Što se tiče žalbenog navoda podnosioca prijave da mu nije dato pravo na pravično suđenje od strane nepristrasnog i nezavisnog suda u vezi sa postupkom pred Disciplinskom komisijom, Dom je taj dio prijave proglasio neprihvatljivim *ratione materiae*. Što se tiče žalbenog navoda podnosioca prijave u vezi sa navodnim nezakonitim pritvorom, Dom je taj dio prijave proglasio neprihvatljivim kao očigledno neosnovan.

U vezi sa pitanjem iscrpljivanja domaćih pravnih lijekova Dom podsjeća da se postupak u vezi sa kompenzacijom u svrhu člana 3 Konvencije ne odnosi na pokretanje postupka protiv policajaca kao pojedinaca, nego na postupak protiv vlade koji treba da obezbijedi podnosiocu prijave ispravljanje povreda iz njegovih žalbenih navoda. Dom stoga nalazi da pokretanje krivičnog ili parničnog postupka protiv policajaca u vezi sa kompenzacijom nije dovoljan pravni lijek koji podnosilac prijave treba da iscrpi.

Utvrdivši da nikakav djelotvoran pravni lijek koji bi ponudio ispravljanje povreda prema članu 3 Konvencije nije bio dostupan podnosiocu prijave, Dom je zaključio da nema nikakvih drugih osnova za proglašavanje predmeta neprihvatljivim. Prema tome, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom prema članu 3 Konvencije.

Meritum

Podsjećajući na predmet *Pržulj protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, Dom je smatrao da je, kada policija pritvori neku osobu u dobrom zdravstvenom stanju, a ustanovi se da je prilikom puštanja iz pritvora ta osoba povrijeđena, na tuženoj Strani teret dokazivanja odnosno davanja vjerovatnog objašnjenja o porijeklu povreda, a u slučaju da to propusti postavlja se pitanje prema članu 3 Konvencije. Ispitavši dokaze koji su bili pred njim, Dom je zaključio da je postupanje koje je podnosilac prijave pretrpio 21. i 22. januara i 2. februara 1998. godine dovoljno ozbiljno i surovo da bi predstavljalo mučenje u smislu člana 1 Konvencije UN-a protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka i prema tome predstavlja povredu člana 3 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da pokrene potpunu krivičnu istragu u vezi sa ponašanjem policajaca koji su bili uključeni u mučenje podnosioca prijave, kao i njihovih pretpostavljenih za opraštanje, učestvovanje i prelaženje šutke preko takvih radnji, sa ciljem dovođenja pred lice pravde počinitelja odgovornih za mučenje podnosioca prijave u skladu sa zakonom Republike Srpske. Osim toga, Dom je naredio tuženoj Strani da podnosiocu prijave isplati iznos od 10.000 KM kao nadoknadu za fizičku i duševnu patnju koju je pretrpio.

Izdvojeno mišljenje o djelimičnom neslaganju

U svom izdvojenom mišljenju o djelimičnom neslaganju gosp. Vitomir Popović je tvrdio da je zaključak o kršenju člana 3 Konvencije predstavljao dovoljnu zadovoljštinu za podnosioca prijave.

Gosp. Popović je zapazio da se u tačci 2 odluke navodi da "pripadnici Policije Republike Srpske su 20. januara 1998. godine uhapsili i zatvorili podnosioca prijave, jer je Osnovni sud u Banja Luci izdao nalog za njegovo hapšenje zbog nekoliko krivičnih djela teške krađe...", što znači da je podnosilac prijave posredno odgovoran za taj događaj.

Gosp. Popović nije dao nikakav drugi prigovor na odluku.

Odluka usvojena 8. oktobra 2002. godine
Odluka uručena 8. novembra 2002. godine

Predmet br.:	CH/00/3708
Podnosilac prijave:	Zorica LAZAREVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	9. mart 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanka Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti. Ona je predratni nosilac stanarskog prava na stanu u Novom Sarajevu. Podnosilac prijave je napustila svoj stan 1992. godine usljed ratnih sukoba. Predmet se odnosi na njene pokušaje da vrati svoj stan u posjed. Podnosilac prijave je podnijela zahtjev CRPC-u koji je donio odluku kojom je priznato njeno stanarsko pravo. Podnosilac prijave je podnijela zahtjev za izvršenje CRPC odluke nadležnom općinskom organu, ali nije dobila nikakav odgovor. U vrijeme kada je Dom usvojio ovu odluku; odluka CRPC-a još nije bila izvršena.

Prihvatljivost

Zapažajući da je podnosilac prijave napravila niz pokušaja da se izvrši odluka CRPC-a i da u tome nije uspjela, Dom je smatrao da se od podnosioca prijave ne može zahtijevati da iscrpi bilo kakav drugi pravni lijek predviđen domaćim zakonom, te je predmet proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je zapazio da je prema Zakonu o izvršenju CRPC odluka nadležni upravni organ obavezan da donese zaključak kojim se odobrava izvršenje odluke u roku od 30 dana od datuma kada je podnesen predmetni zahtjev za izvršenje. Prema tome, propust nadležnog upravnog organa da odluči po zahtjevima podnosioca prijave je bio u suprotnosti sa zakonom. Ovo je samo po sebi dovoljno da opravda nalaz povrede prava podnosioca prijave na mirno uživanje imovine kako je zagarantovano članom 1. Protokola br. 1.

Član 8 Konvencije

Iz istih razloga koji su izneseni u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 1 Protokola br. 1, Dom je našao da propust nadležnih upravnih organa da odluče o zahtjevu podnosioca prijave nije bio "u skladu sa zakonom" i da je zbog toga došlo do kršenja prava podnosioca prijave na poštivanje njenog doma kako je zagarantovano članom 8.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da preduzme sve neophodne korake da izvrši odluku CRPC-a i da omogući podnosiocu prijave da se vrati u posjed svoga stana bez daljeg odlaganja, da isplati podnosiocu prijave 2.000 KM za nematerijalnu štetu, da isplati podnosiocu prijave iznos 4.400 KM kao naknadu za izgubljeno pravo korištenja stana i druge troškove u periodu u kome je morala živjeti u alternativnom smještaju, da isplati podnosiocu prijave 200 KM za svaki sljedeći mjesec u kome bude morala da nastavi živjeti u alternativnom smještaju, a počev od 1. aprila 2001. godine pa do kraja mjeseca u kome bude vraćena u posjed.

Izdvojeno mišljenje o neslaganju

Gosp. Viktor Masenko-Mavi je priložio izdvojeno mišljenje o neslaganju u kome je izjavio da Dom nije trebao utvrditi povredu člana Konvencije (u ovom slučaju člana 8) prema kome nije proslijedio predmet tuženoj Strani. On je tvrdio da taj čin predstavlja zanemarivanje načela kontradiktornosti u postupka pred Domom, prema kome strane moraju dobiti mogućnost da se brane. Ovdje Federacija nije imala takvu mogućnost jer nije dobila nikakve naznake da će se predmet razmatrati i prema članu 8.

Odluka usvojena 6. marta 2001. godine
Odluka uručena 9. marta 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje. Što se tiče argumenta tužene Strane da Dom nije trebao utvrditi kršenje člana 8, jer joj prijava nikada nije proslijeđena prema tom članu, Dom je utvrdio da, s obzirom da je takođe našao kršenje člana 1 Protokola br. 1, odluka o preispitivanju u kojoj bi bio izmijenjen nalaz u pogledu člana 8 Konvencije ne bi mogla dovesti do drugačijeg ishoda predmeta u cjelini. Što se tiče neslaganja tužene Strane sa dosuđenom novčanom naknadom u korist podnosioca prijave, Dom je utvrdio da se ista zasniva na odgovarajućim osnovama. Zbog toga je Dom utvrdio da zahtjev nije ispunio uslove iz pravila 64, stav 2 Pravila procedure Doma i odlučio je da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 10. maja 2001. godine

Predmeti br.:	CH/00/3733 i dr.
Podnosioci prijava:	Veljko MARJANOVIĆ i drugi
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	9. novembar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su državljani Bosne i Hercegovine. Svi su prijeratni nosioci stanarskog prava na stanovima u Novom Sarajevu. Predmeti se tiču pokušaja podnosilaca prijava da se vrate u posjed svojih stanova. Svi podnosioci prijava su podnijeli prijave CRPC-u, koja je donijela odluke kojima priznaje njihova stanarska prava. Međutim, nadležni organi vlasti su propustili da izvrše ove odluke.

Prihvatljivost

Pošto nije dobio nikakav dokaz koji bi pokazao da je Bosna i Hercegovina nadležna za bilo koju stvar na koju se žali, Dom je proglasio predmet neprihvatljivim *ratione personae* protiv Bosne i Hercegovine. Što se tiče zahtjeva u odnosu na Federaciju, Dom je zapazio da, pošto su podnosioci prijava učinili brojne bezuspješne pokušaje da riješe svoju situaciju, a da korištenje drugih pravnih lijekova ne bi ispravilo žalbene navode podnosilaca prijava, ne može od njih zahtijevati da pokušaju iscrpiti bilo koji dodatni pravni lijek predviđen prema domaćem zakonu. Uzevši u obzir da podnosioci prijava nisu podnijeli nikakve dokaze koji bi potkrijepili navode o diskriminaciji, Dom je odbacio ovaj dio prijave kao očigledno neosnovan. Konačno, Dom je prijave proglasio prihvatljivim u dijelu koji je upućen protiv Federacije, izuzimajući žalbeni navod o diskriminaciji, a neprihvatljivom u dijelu u kome su upućene protiv Bosne i Hercegovine.

Meritum

Član 8 Konvencije

Zapažajući da su stanovi podnosilaca prijava njihov "dom" u smislu člana 8, Dom je podsjetio da je CRPC donijela odluke kojima je potvrdila pravo podnosilaca prijava na povrat njihovih stanova. Podnosioci prijava nisu mogli da uđu u posjed svojih stanova zbog propusta organa vlasti Federacije da djelotvorno riješe, u skladu sa zakonom Federacije, njihove zahtjeve za izvršenje odluka CRPC-a. Prema tome, rezultat nedjelovanja tužene Strane je takav da se podnosioci prijava ne mogu vratiti u svoje domove i da postoji nastavljeno uplitanje u prava podnosilaca prijava na poštivanje njihovih domova. Kako propust upravnog organa da odluči o zahtjevima podnosilaca prijava nije bio "u skladu sa zakonom", Dom je našao kršenje prava podnosilaca prijava prema članu 8.

Član 1 Protokola br . 1

Zapažajući da smatra da stanovi podnosilaca prijava predstavljaju "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1, Dom je smatrao da propust organa vlasti tužene Strane da dozvole podnosiocima prijava da se vrate u posjed stanova predstavlja kontinuirano "uplitanje" u pravo na mirno uživanje imovine. Iz istih razloga koji su dati kod ispitivanja predmeta prema članu 8, Dom je utvrdio da ovo uplitanje nije bilo u skladu sa zakonom, te je stoga došlo do kršenja prava podnosilaca prijava prema članu 1 Protokola br. 1.

Članovi 6 i 13 Konvencije

S obzirom da je utvrdio kršenje prava podnosilaca prijava prema članu 8 i članu 1 Protokola br. 1, Dom nije smatrao neophodnim da ispita predmete prema članovima 6 i 13.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da bez daljeg odlaganja omogući podnosiocima prijava da se vrate u posjed svojih stanova. Dom je također naredio Federaciji da isplati svakom od podnosilaca prijava različite iznose novca na ime kompenzacije za nematerijalnu štetu i gubitak prava korištenja njihovih domova, i po 200 KM za svaki dodatni mjesec u kome ne budu mogli ući u svoje stanove počev od novembra 2001. godine do kraja mjeseca u kome budu vraćeni u posjed.

Odluka usvojena 9. oktobra 2001. godine
Odluka uručena 9. novembra 2001. godine

Predmet br.:	CH/00/3880
Podnosilac prijave:	Momčilo MARJANOVIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	8. novembar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine srpske nacionalnosti. Uhapšen je u julu 1994. godine pod optužbom da je počinio ubistvo. Podnosilac prijave je 18. jula 1996. godine osuđen za ubistvo s umišljajem na kaznu od 7 godina zatvora. I podnosilac prijave i javni tužilac su uložili žalbe protiv prvostepene presude, a 20. decembra 1996. godine Okružni sud u Bijeljini uvažio je žalbu podnosioca prijave i predmet vratio na ponovno suđenje. Dana 14. maja 1998. godine otpočelo je ponovno suđenje podnosiocu prijave pred Okružnim sudom u Bijeljini, a 31. augusta 1999. godine je za ubistvo osuđen na kaznu od 7 godina zatvora. Vrhovni sud Republike Srpske je 22. maja 2000. godine uvažio žalbu koju je podnio javni tužilac i izmijenio kaznu podnosioca prijave na 8 godina zatvora. Podnosilac prijave je 18. marta 2002. godine uslovno pušten iz zatvora. Kazna mu je trebala isteći 18. jula 2002. godine.

Podnosilac prijave se žalio na različita kršenja svojih prava u vezi sa zakonitošću i dužinom pritvora, pravičnošću i dužinom postupka i da je u zatvoru bio izložen neljudskom i ponižavajućem postupanju. On sa dalje žalio da je lišen prava na porodične posjete i da su se zatvorske vlasti uplitale u njegovo pravo na korištenje telefona i pravo na prepisku.

Prihvatljivost

Prvo, Dom je razmatrao pitanje da li je nadležan, *ratione temporis*, da razmatra predmet, imajući na umu da je podnosilac prijave bio lišen slobode prije nego što je 14. decembra 1995. godine Sporazum stupio na snagu. Podsjećajući na predmet *Damjanović protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, Dom je zapazio da, iako se u svome ispitivanju predmeta mora ograničiti na to da razmotri da li su ljudska prava podnosioca prijave bila povrijeđena ili ugrožena nakon toga datuma, može razmatrati događaje koji su se desili prije toga datuma da bi ocijenio opšti način na koji je rješavan predmet podnosioca prijave.

Drugo, u vezi sa žalbenim navodima podnosioca prijave po pitanju prava na život, prava da ne bude izložen neljudskom i ponižavajućem postupanju i kažnjavanju, te pravu da ga se ne primorava da obavlja prisilni ili obavezni rad u zatvoru, Dom je zaključio da ovi žalbeni navodi nisu bili potkrijepljeni i nisu ukazivali na bilo kakvu povredu prava i sloboda zagarantovanih Sporazumom.

Treće, što se tiče nesicrpljivanja domaćih pravnih lijekova, Dom je zaključio da je podnosilac prijave putem domaćih sudova osporio sve odluke u vezi svoga pritvora.

Četvrto, što se tiče njegovih navoda o diskriminaciji, kako nije naveo da je prema njemu postupano drugačije po bitnim osnovama, Dom je zaključio da je njegov žalbeni navod u vezi sa diskriminacijom očigledno neosnovan.

Dom je prijavu proglasio prihvatljivom prema članovima 5, 6 i 8 Konvencije i proglasio ostatak prijave neprihvatljivim.

Meritum

Član 5(1)(c) Konvencije

Dom je zaključio da je za period od 14. decembra 1995. godine do 20. februara 1997. godine pritvor podnosioca prijave bio u skladu sa zakonom propisanim postupkom u svrhu njegovog izvođenja pred nadležnu sudsku vlast na temelju osnovane sumnje da je počinio krivično djelo. Međutim, Dom je podsjetio da, prema domaćem zakonu, vijeće sudaca mora preispitati produženi pritvor po službenoj dužnosti dva mjeseca nakon donošenja posljednje odluke. Za periode od 20. februara 1997. godine do 9. septembra 1997. godine i od 9. novembra 1997. do 23. jula 1998. godine, u odsustvu dvomjesečnih preispitivanja, pritvor podnosioca prijave nije bio u skladu sa zakonom propisanim procedurama i zbog toga je predstavljao kršenje člana 5(1)(c) Konvencije.

Član 5(3) Konvencije

Dom je našao da su u predmetu podnosioca prijave organi vlasti propustili da razmotre elemente koji su mogli biti "relevantni i dostatni" da bi se opravdao produženi pritvor u smislu člana 5 stav 3 Konvencije. Pritvor podnosioca prijave se zasnivao isključivo na tome da je postojala osnovana sumnja da je počinio krivično djelo za koje je optužen i da se za to krivično djelo može biti osuđen na dugu zatvorsku kaznu u slučaju da ga proglase krivim. Dom je zapazio da je Evropski sud za ljudska prava uvijek tvrdio da takvi osnovi nisu "relevantni i dostatni" da bi opravdali produženi pritvor. Što se tiče testa potrebne revnosti, Dom je smatrao da je upravljanje pravnim sistemom odgovornost tužene Strane i sva kašnjenja koja na taj način nastanu će se neposredno pripisati tuženoj Strani. Dom je takođe zapazio da je bilo nekoliko dužih preioda neaktivnosti, te uprkos tome što je nekima od njih doprinio i podnosilac prijave, Dom je zaključio da je dužina pritvora podnosioca prijave od 14. decembra 1995. godine do 22. maja 2000. godine prekoračila sve granice razumnosti.

Član 5(4) Konvencije

Dom je utvrdio da za pritvor u periodima od 20. februara 1997. do 9. septembra 1997. godine i od 9. novembra 1997. do 23. jula 1998. godine podnosilac prijave nije imao mogućnost da pokrene postupak kojim bi sud po hitnom postupku ispitao zakonitost njegovog pritvora. Prema tome, tužena Strana je prekršila prava podnosioca prijave zagarantovana članom 5(4) Konvencije.

Član 6(1) Konvencije

Što se tiče žalbenog navoda podnosioca prijave da mu nije dozvoljeno da sam ispita vještaka tokom prvog suđenja, Dom je utvrdio da je 20. decembra 1996. godine Okružni sud u Bijeljini prihvatio žalbu podnosioca prijave na prvostepenu presudu, a u kojoj je izričito naveo da su prava podnosioca prijave prekršena time što vještak nije pozvan pred sud. Dakle, Dom je zaključio da je svaki propust po tom pitanju u prvom suđenju djelotvorno ispravljen u obnovljenom postupku.

Što se tiče zahtjeva za razumanim rokom, Dom je utvrdio da činjenice, kako su iznesene u ovom predmetu, nisu bile pretjerano složene i nisu mogle predstavljati dovoljan razlog za kašnjenja u postupku. Drugo, Dom je ponovio da je upravljanje pravnim sistemom odgovornost tužene Strane i sva kašnjenja koja su time prouzročena biti će neposredno pripisana tuženoj Strani. Dom je takođe zapazio da je bilo nekoliko dugih perioda neaktivnosti i bez obzira na činjenicu da je podnosilac prijave doprinio nekim kašnjenjima, Dom je zaključio da je dužina postupka od 14. decembra 1995. godine do 22. maja 2000. godine prevazišla granice razumnosti, čime je prekršeno njegovo pravo na suđenje u razumnom roku koje je zagarantovano članom 6(1) Konvencije.

Član 6(3)(c) Konvencije

Dom je zapazio da podnosilac prijave nije imao nikakvog pravnog zastupnika u periodu od 7 mjeseci i da tužena Strana nije za to dala nikakvo zadovoljavajuće objašnjenje. Po tom pitanju Dom je zaključio da je djelotvorno pravno zastupanje tokom navedenog perioda bilo zaista neophodno i našao je da to predstavlja kršenje člana 6(3)(c) Konvencije.

Član 8 Konvencije

U vezi sa žalbenim navodom podnosioca prijave da su se zatvorske vlasti uplele u njegovo pravo na poštivanje porodičnog života, pravo na pristup telefonu, te pravo na prepisku, Dom je, u odsustvu jasnog dokaza u suprotnosti sa navedenim, zaključio da njegovi navodi nisu potkrijepljeni. Prema tome nije došlo do kršenja člana 8 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da podnosiocu prijave isplati iznos od 3.000 KM kao nadoknadu za nematerijalnu štetu. Dom je odbacio preostale zahtjeve za kompenzaciju podnosioca prijave.

Odluka usvojena 11. oktobra 2002. godine
Odluka uručena 8. novembra 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

U svom zahtjevu za preispitivanje podnosilac prijave je osporio odluku po sljedećim osnovama: (a) da delegiranje nadležnosti sa Osnovnog suda u Srpskom Sarajevu na Osnovni sud u Sokocu nije bilo u skladu sa zakonom, a da je argument da Osnovnom sudu u Srpskom Sarajevu nedostaje osoblja lažan; (b) da njegovo premještanje u Kazneno popravni dom Bijeljina predstavlja povredu njegovog prava na poštivanje porodičnog života kako se garantuje članom 8 Konvencije; (c) da Dom nije na odgovarajući način razmotrio njegov žalbeni navod u vezi sa diskriminacijom u smislu da se njegova žalba ne odnosi na diskriminaciju zbog toga što je on Srbin, već na način na koji su s njim postupali organi vlasti Republike Srpske, koji su time povrijedili domaći zakon, čime je on izložen diskirminaciji; i (d) da je kompenzacija koju mu je Dom dosudio nedovoljna. Dom je smatrao da je podnosilac prijave propustio dati bilo kakve osnove zbog kojih bi pitanja iz zahtjeva za preispitivanje postavila "ozbiljno pitanje koje utiče na tumačenje ili primjenu Sporazuma ili ozbiljno pitanje od općeg značaja". Pošto zahtjev za preispitivanje nije ispunio uslove navedene u pravilu 64, stav 2 Pravila procedure Doma, Dom je odlučio odbiti zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 11. januara 2003. godine

Predmeti br.:	CH/00/4116 i dr.
Podnosioci prijava:	Bisera SPAHALIĆ i drugi
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Republika Srpska
Datum uručenja:	7. septembar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Ovi predmeti se odnose na pokušaje podnosilaca prijava, raseljenih lica bošnjačke nacionalnosti, da vrate u posjed svoju imovinu u Brčkom. Prema Aneksu 2 Dejtonskog mirovnog sporazuma, pitanje kontrole Brčkog je ostavljeno otvoreno za kasniju međunarodnu arbitražu. Aneks 2 dalje predviđa da će ova oblast, u međuvremenu i ukoliko drugačije ne bude dogovoreno, i dalje biti pod upravom kakva je bila u vrijeme potpisivanja Sporazuma. Svi podnosioci prijava pokušavaju da vrate svoju imovinu koja se nalazi u sjeveroistočnom dijelu Brčko Distrikta koji je bio pod kontrolom Republike Srpske u vrijeme potpisivanja Opšteg okvirnog sporazuma.

Svi podnosioci prijava su 1999. godine pokrenuli upravne postupke pred organima Republike Srpske za vraćanje svojih domova u posjed. U predmetima tri podnosioca prijave, nikada nikakav odgovor nije primljen od organa Republike Srpske; Brčko Distrikt je 15. novembra 2000. godine vratilo jednog od ova tri podnosioca prijave u njegov stan. Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske je u septembru 2000. godine vratilo i četvrtog podnosioca prijave u posjed njegovog stana.

Arbitražni tribunal, uspostavljen po Dejtonskom mirovnom sporazumu, je 5. marta 1999. godine donio Konačnu odluku kojom se utvrđuje da je Brčko "samoupravni nezavisni Distrikt" koji će biti pod suverenitetom Bosne i Hercegovine. Statut Brčkog, koji je bio instrument implementacije Arbitražne odluke, je usvojen 8. marta 2000. godine. Memorandum o razumijevanju u kome su navedene odgovornosti novog Odsjeka za urbanizam Brčko Distrikta je potpisan 19. septembra 2000. godine između entiteta. Tog dana, odgovornosti za stambena pitanja su prenesene na organe Brčko Distrikta. Sudstvo Brčko Distrikta je uspostavljeno 1. aprila 2001. godine.

Prihvatljivost

Dom je proglasio prijave prihvatljivim u dijelu u kome su upućene protiv Bosne i Hercegovine u vezi sa navodima po članu 8 Konvencije i članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju nakon potpisivanja Memoranduma o razumijevanju 19. septembra 2000. godine i u vezi sa navodima po članu 6 i 13 Konvencije nakon uspostave sudstva Brčko Distrikta 1. aprila 2001. godine. Dom je ove prijave odbio kao neprihvatljive u dijelu u kome su upućene protiv Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 8 Konvencije i članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju prije 19. septembra 2000. godine i u vezi sa članovima 6 i 13 Konvencije prije 1. aprila 2001. godine.

Dom je prijave proglasio prihvatljivim u dijelu u kome su upućene protiv Republike Srpske u vezi sa navodima po članu 8 Konvencije i članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju prije potpisivanja Memoranduma o razumijevanju 19. septembra 2000. godine i u vezi sa navodima po članovima 6 i 13 Konvencije. Dom je prijave odbio kao neprihvatljive u dijelu u kome su upućene protiv Republike Srpske u vezi sa članom 8 Konvencije i članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju poslije 19. septembra 2000. godine.

Meritum

Član 8 Konvencije

U odnosu na Republiku Srpsku, Dom je utvrdio da je ona bila zakonski i praktično odgovorna za rješavanje stambenih pitanja do 19. septembra 2000. godine. Dom je zapazio da su svi podnosioci

prijava morali napustiti svoje domove zbog ratnih dejstava, da je imovina potom korištena od strane treće osobe, te da su pokušaji podnosilaca prijava da vrate u posjed svoje domove putem upravnih postupaka, u tri slučaja bili potpuno bezuspješni, a u jednom slučaju uspješni tek nakon produženih i neopravdanih odgađanja. Dom je radi toga utvrdio da podnosioci prijava nisu bili u mogućnosti da vrate svoje domove u posjed zbog propusta organa Republike Srpske da efikasno riješe njihove prijave. Prema tome, Republika Srpska je povrijedila pravo svih podnosilaca prijava na poštivanje doma koje je zagarantovano članom 8 sve do 19. septembra 2000. godine kada je odgovornost za stambena pitanja prenesena sa Republike Srpske na Distrikt Brčko.

U odnosu na Bosnu i Hercegovinu, s obzirom da je Distrikt Brčko pod direktnim suverenitetom Bosne i Hercegovine, slijedi da je Bosna i Hercegovina tužena Strana pred Domom u vezi sa navodnim povredama ljudskih prava u Distriktu Brčko. U odnosu na podnosioca prijave koji je 2000. godine vraćen u posjed svog stana odlukom Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske, uplitanje u njegovo pravo na dom je prestalo prije nego što je Bosna i Hercegovina preuzela direktnu odgovornost za zaštitu ljudskih prava pojedinaca u Brčko Distriktu, tako da je Dom utvrdio da nije došlo do uplitanja u njegovo pravo na imovinu koje bi se moglo pripisati Bosni i Hercegovini. Što se tiče podnosioca prijave koji je svoj dom vratio u posjed rješenjem koje je donio Brčko Distrikt, Dom je utvrdio da nije došlo do uplitanja u njegovo pravo na dom koje bi se moglo pripisati Bosni i Hercegovini. U pogledu preostala dva podnosioca prijave, Dom je utvrdio da je Bosna i Hercegovina propustila da riješi njihove zahtjeve za vraćanje u posjed u roku propisanom zakonom, čime je Bosna i Hercegovina povrijedila njihovo pravo na poštivanje doma koje je zagarantovano članom 8 od 19. septembra 2000. godine.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

U odnosu na Republiku Srpsku, Dom je utvrdio, u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8 Konvencije, da je Republika Srpska povrijedila prava podnosilaca prijava na mirno uživanje imovine sve dok je bila nadležna za rješavanje ovih pitanja, odnosno, do 19. septembra 2000. godine.

U odnosu na Bosnu i Hercegovinu, Dom je utvrdio da propust organa da postupe u skladu sa zakonima koji su važili u vrijeme navodnih povreda u predmetima dva podnosioca prijave koji su bili spriječeni da vrate u posjed svoje domove predstavlja neopravdano uplitanje u pravo podnosilaca prijava na mirno uživanje imovine u odnosu na period nakon 19. septembra 2000. godine. Dom je utvrdio da nije došlo do uplitanja u predmetima podnosilaca prijava koji su bili u mogućnosti da vrate u posjed svoje domove koje bi se moglo pripisati Bosni i Hercegovini.

Član 6 Konvencije

Dom je zapazio da od 5. marta 1999. godine do uspostave sudstva Brčko Distrikta u aprilu 2001. godine nije bilo moguće da sud odluči o meritumu tužbi podnosilaca prijava u smislu člana 6. Osim toga, nejasnoća oko nadležnosti sudova Republike Srpske je lišila podnosioce prijava koherentnog sistema koji bi efikasno zaštitio njihova prava. Prema tome, Republika Srpska je povrijedila prava podnosilaca prijava na pristup sudu. Zaključivši da su sudovi Republike Srpske još uvijek nadležni za postupke koji su u toku, Dom je utvrdio da se Bosna i Hercegovina ne može smatrati odgovornom za bilo koju povredu u vezi sa članom 6 Konvencije.

Član 13 Konvencije

S obzirom na svoju odluku u vezi sa članom 6, Dom je smatrao da nije neophodno da ispita predmete po članu 13 Konvencije, koji garantuje pravo na djelotvoran pravni lijek pred domaćim organom.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Bosni i Hercegovini da omogući podnosiocima prijava, koji to još nisu učinili, da vrate svoju imovinu u posjed bez daljeg odlaganja, i da im isplati iznos na ime kompenzacije zbog nemogućnosti korištenja njihovih domova. Dom je naredio Republici Srpskoj da svakom od četiri

podnosioca prijave isplati iznos na ime kompenzacije za duševne patnje i zbog nemogućnosti korištenja svojih domova.

Odluka usvojena 4. septembra 2001. godine
Odluka uručena 7. septembra 2001. godine

Predmet br.:	CH/00/4295
Podnosilac prijave:	Bećo OSMANAGIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	12. april 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine. On je 1991. godine zaključio ugovor sa preduzećem Sarajevostan o otkupu poslovnih prostorija u Sarajevu. Međutim, podnosilac prijave do danas nije ušao u posjed prostorija. On je u januaru 1992. godine podnio tužbu protiv prodavca. Nakon 15 do 20 ročišta i preko 9 godina postupaka Općinski sud I u Sarajevu je u februaru 2001. godine donio odluku kojom odbija tužbeni zahtjev podnosioca prijave. Protiv odluke Općinskog suda podnosilac prijave je podnio žalbu Kantonalnom sudu u Sarajevu koji je donio odluku kojom predmet vraća Općinskom sudu. Podnosilac prijave je pred Domom tvrdio da je žrtva povreda članova 2 (pravo na život), 6 (pravo na pravično suđenje) i 8 (pravo na dom) Konvencije, člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, te člana 6 (pravo na rad) ICESCR-a.

Prihvatljivost

Podsjećajući na odluke *Medan* i *Damjanović*, Dom je utvrdio da su u dijelu u kome se podnosilac prijave žali na povredu svojih prava nakon 14. decembra 1995. godine, njegovi žalbeni navodi u nadležnosti Doma *ratione temporis*.

Dom je zapazio da podnosilac prijave nije potkrijepio svoje žalbene navode u odnosu na članove 2 i 8 Konvencije. Dom je dalje zapazio da prema članu II stav 2(b) Sporazuma o ljudskim pravima, Dom nije nadležan da razmatra navodne povrede ICESCR-a, jer podnosilac prijave nije naveo da je diskriminisan, niti je dostavio neki dokument ili izjave koji bi ukazali na njegovu diskriminaciju. Dom je ove dijelove prijave proglasio očigledno neosnovanim.

Dom je podsjetio da, u skladu sa praksom Evropskog suda za ljudska prava, "imovina" zaštićena članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju može samo biti "postojeća imovina" ili, barem, imovina za koju podnosilac prijave "opravdano očekuje" da će je dobiti. Podsjećajući na svoju praksu, Dom je izjavio da domaći sudovi treba da utvrde da li podnosilac prijave ima pravo na posjed prostorija. Pošto je ishod spora podnosica prijave pred domaćim sudovima neizvjestan, Dom je odlučio da zahtjev podnosioca prijave ne predstavlja "opravdano očekivanje" i radi toga je žalbene navode u pogledu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju proglasio neprihvatljivim kao nespojive *ratione materiae*.

Pošto nije postojao pravni lijek dostupan podnosiocu prijave protiv propusta domaćih sudova da donesu konačnu odluku u njegovom postupku, Dom nije smatrao da postoji efikasan pravni lijek dostupan podnosiocu prijave koji bi od njega trebalo zahtijevati da ga iscrpi.

Dom je dio prijave u vezi sa navodnim povredama člana 6 Konvencije nakon 14. decembra 1995. godine proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 6 Konvencije

U pogledu merituma, Dom je zapazio da podnosilac prijave nije dostavio Domu dokaze koji pokazuju da postupak nije bio pravičan. Dalje, Dom sam ne može naći nikakve dokaze u vezi sa nedostatkom pravičnosti sudova, i zbog toga je utvrdio da nije došlo do povrede prava podnosioca prijave na pravično suđenje.

Dom je zapazio da nije razumno očekivati od domaćih sudova da donesu odluke normalnom brzinom odmah nakon prestanka ratnih sukoba. Dom je radi toga smatrao da se određeno odlaganje domaćih sudova u donošenju odluka mora prihvatiti. Međutim, Dom je zapazio da je ovaj predmet u toku više od 6 godina nakon završetka rata. Dom je zapazio da Općinski sud nije učinio ništa da kazni opstruktivno ponašanje Sarajevostana u postupku koji se vodi pred njim. Dom je radi toga utvrdio da je tužena Strana, tolerišući postupak Sarajevostana, odgovorna za dužinu postupka. Dom je radi toga našao povredu člana 6 stav 1 Konvencije u pogledu dužine postupka.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da preduzme sve neophodne korake da osigura da Općinski sud odluči o predmetu po hitnom postupku. Nadalje, Dom je naredio tuženoj Strani da podnosiocu prijave isplati iznos od 1.500 KM kao priznanje za patnje koje je pretrpio zbog nemogućnosti da se o njegovom predmetu odluči u razumnom roku.

Odluka usvojena 5. marta 2002. godine
Odluka uručena 12. aprila 2002. godine

Predmet br.:	CH/00/4566 i dr.
Podnosioci prijava:	Bajazid JUSIĆ i drugi
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	7. juni 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su državljani Bosne i Hercegovine, bošnjačke nacionalnosti. Svi oni su predratni nosioci stanarskih prava na stanovima ili vlasnici kuća u opštini Bijeljina u Republici Srpskoj. Predmeti se odnose na pokušaje podnosilaca prijava da vrate u posjed svoje stanove ili kuće. Svi podnosioci prijava su podnijeli zahtjeve CRPC-u, koji je donio odluke kojima se potvrđuje njihovo stanarsko pravo ili vlasništvo u zavisnosti od slučaja. Međutim, nadležni organi nisu izvršili te odluke.

Prihvatljivost

Podsjećajući da postojanje predmetnih domaćih pravnih lijekova mora biti dovoljno izvjesno, ne samo u teoriji nego i u praksi, i ukoliko to nije slučaj, nedostajaće im neophodna pristupačnost i djelotvornost, Dom je, prema informacijama pred sobom, utvrdio da podnosioci prijava nisu imali na raspolaganju nikakve djelotvorne pravne lijekove koji su mogli ispraviti navedene povrede i da se od njih ne traži da iskoriste bilo koje dodatne pravne lijekove predviđene domaćim zakonom.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je utvrdio da su svi podnosioci prijava živjeli u stanovima ili kućama i da su ih koristili kao svoje domove sve dok nisu bili prisiljeni da ih napuste. Podsjećajući na odluke donesene u predmetima *Onić* i *Kevešević*, Dom je smatrao da se stanovi ili kuće podnosilaca prijava trebaju smatrati njihovim domovima u smislu člana 8 Konvencije.

Dom je utvrdio da iako nema nikakvih dokaza koji ukazuju da su, nakon stupanja Sporazuma na snagu, organi Republike Srpske preduzeli bilo kakve korake da podnosioce prijava liše njihovih domova, cilj člana 8 je u suštini da zaštiti pojedince od samovoljnog uplitanja vlasti, koji takođe može nametati pozitivne obaveze. U ovim predmetima Dom je podsjetio da je CRPC donio odluke kojima se potvrđuje pravo podnosilaca prijava na vraćanje u posjed njihovih stanova ili kuća i da podnosioci prijava nisu bili u mogućnosti da vrate u posjed svoje stanove ili kuće zbog propusta organa tužene Strane. Slijedi da se zbog nedjelovanja tužene Strane podnosioci prijava ne mogu vratiti u svoje domove i da postoji kontinuirano uplitanje u prava podnosilaca prijava na poštivanje doma.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

U skladu sa svojom dugogodišnjom praksom, Dom je utvrdio da zahtjevi podnosilaca prijava koji se odnose na vlasništvo na kućama predstavljaju "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. U pogledu stanarskih prava na stanovima, Dom je smatrao, slijedeći svoju odluku u predmetu *M.J.*, da stanarska prava takođe predstavljaju "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Osim toga, Dom je smatrao da propust organa tužene Strane da omogući podnosiocima prijava da vrate u posjed stanove ili kuće predstavlja "uplitanje" u pravo na mirno uživanje te imovine. Ovo uplitanje je nastavljeno, jer podnosioci prijava, u trenutku donošenja odluke Doma, još uvijek ne uživaju posjed stanova ili kuća.

Kao što je Dom zapazio u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8 Konvencije, propust nadležnog organa uprave da odluči o zahtjevima podnosilaca prijava je u suprotnosti sa zakonom.

Ovo je samo po sebi dovoljno da opravda nalaženje povrede prava podnosilaca prijava na mirno uživanje imovine zagarantovanog prema članu 1 Protokola br. 1. Prema tome, pravo podnosilaca prijava prema ovoj odredbi je takođe povrijeđeno.

Članovi 6 i 13 Konvencije

Dom je smatrao da u svjetlu nalaza koje je utvrdio u pogledu člana 8 Konvencije, kao i u pogledu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, nije bilo neophodno da predmete ispita prema članovima 6 i 13 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio tuženoj Strani da preduzme sve neophodne korake da izvrši odluke CRPC-a bez daljeg odlaganja, a najkasnije u roku od mjesec dana od datuma kada ova odluka postane konačna i obavezujuća.

Dom je tuženoj Strani naredio da svakom podnosiocu prijave plati iznos od 1.200 konvertibilnih maraka u znak priznanja za njihove patnje koje su pretrpjeli zbog nemogućnosti da vrate u posjed svoje stanove ili kuće. Dom je dalje naredio tuženoj Strani da podnosiocima prijava dosudi kompenzaciju zbog gubitka prava korištenja njihovih domova u iznosu od 200 KM mjesečno koji će se isplaćivati od dana isteka roka u kome je nadležni organ uprave trebao da donese zaključak o dozvoli izvršenja odluke CRPC-a, tj. 30 dana nakon što je podnosilac prijave podnio svoj zahtjev, do maja 2002. godine, uključujući i maj. U predmetima u kojima su podnosioci prijava podnijeli zahtjev za izvršenje prije stupanja na snagu Zakona o izvršenju, Dom je smatrao odgovarajućim da ovaj iznos treba isplatiti 30 dana nakon stupanja na snagu Zakona o izvršenju, tj. 30 dana nakon 28. oktobra 1999. godine, do maja 2002. godine, uključujući i maj. Ovu sumu treba nastaviti isplaćivati u istom iznosu do kraja mjeseca u kojem se podnosioci prijava vrate u posjed svojih stanova ili kuća.

Odluka usvojena 10. maja 2002. godine
Odluka uručena 7. juna 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kome tvrdi da je Dom pogriješio u pogledu velikog broja osnova. Kao prvo, prihvatanjem prijava, jer su trebale biti proglašene neprihvatljivim zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova. Kao drugo, Dom nije razmatrao princip "hronološkog reda" povrata u predmetima podnosilaca prijava. Kao treće, da tužena Strana nije odgovorna za gubitak posjeda njihovih stanova ili vlasništva kuća odnosno štete koja je uzrokovana podnosiocima prijava. Kao četvrto, da iznos kompenzacije za nematerijalne štete nije u skladu sa prethodnim odlukama Doma. Kao peto, da su naredbe da se podnosiocima prijava da nadoknada za nemogućnost korištenja njihovih domova pretjerane, i na kraju, da visina kamate koja je primijenjena u ovim predmetima nije u skladu s ekonomskom stvarnošću Bosne i Hercegovine.

Ispitujući prigovore tužene Strane, Dom je smatrao da zahtjev za preispitivanje ne ispunjava drugi uslov iz pravila 64(2), da sveukupne okolnosti opravdavaju preispitivanje odluke, u pogledu "argumenta o hronološkom redu", i ne ispunjava prvi od dva zahtjeva sadržana u pravilu 64(2) u svakom drugom pogledu. Dom je radi toga odbio zahtjev tužene Strane za preispitivanje.

Odluka usvojena 6. septembra 2002. godine

Predmet br.:	CH/00/4889
Podnosilac prijave:	Islamska zajednica u Bosni i Hercegovini
Tužena Strana:	Republika Srpska
Drugi naziv:	Mezarje Jakeš
Datum uručenja:	12. oktobar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Tokom perioda od 1996. do 2000. godine, Zavod za liječenje mentalno retardiranih osoba u Garevcu u opštini Modriča sahranjivao je tijela preminulih pacijenata koji nisu muslimani iz Zavoda u muslimanko mezarje u Vukosavlju-Jakeš, koje se nalazi na zemlji u vlasništvu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini. Zavod za liječenje mentalno retardiranih osoba je navodno takođe uklanjao posmrtne ostatke preminulih muslimana koji su ranije sahranjeni na mezarju.

Prihvatljivost

Pošto je Zavod za liječenje mentalno retardiranih osoba javna institucija i tužena Strana se može smatrati odgovornom za postupke Zavoda, Dom je utvrdio da prijava spada u njegovu nadležnost *ratione personae* i proglasio je prihvatljivom.

Meritum

Član 9 Konvencije

Dom je prvo ispitao član 9 izdvojeno. Zapažajući da bosanska tradicija obično ne dozvoljava da se osobe koje pripadaju različitim religijama sahranjuju zajedno, Dom je utvrdio da neovlašteno sahranjivanje osoba koje nisu Muslimani i podizanje krstova na mezarju Jakeš, isključivo muslimanskom mezarju, bez pristanka Islamske zajednice spada u opseg člana 9 Konvencije jer takva djela predstavljaju uplitanje u vršenje vjerskih dužnosti i obreda Islamske zajednice. Dom je utvrdio da je neovlašteno sahranjivanje osoba koje nisu Muslimani u isključivo muslimansko mezarje provokativno i neopravdano u smislu člana 9 stav 2. Dom je radi toga našao povredu člana 9 izdvojeno.

Kao drugo, Dom je ispitao član 9 u vezi sa diskriminacijom. Našavši da nema dovoljno dokaza koji bi potkrijepili nalaženje različitog postupanja, Dom nije utvrdio da je tužena Strana diskriminisala Islamsku zajednicu u pogledu člana 9.

Član 1 Protokola br. 1

Dom je prvo ispitao član 1 Protokola br. 1 izdvojeno. Dom je utvrdio da sahranjivanje pacijenata koji nisu Muslimani u mezarje Jakeš, bez pristanka Islamske zajednice predstavlja uplitanje u pravo Islamske zajednice na mirno uživanje imovine, zagarantovano članom 1 Protokola br. 1. Pošto ovo uplitanje nije bilo zakonito, Dom je našao povredu člana 1 Protokola br. 1 izdvojeno.

Drugo, Dom je ispitao član 1 Protokola br. 1 u vezi sa diskriminacijom. Iz istih razloga koji su razmotreni u pogledu diskriminacije u vezi sa članom 9, Dom je našao da nema dovoljno dokaza da bi utvrdio postojanje različitog postupanja kod uplitanja tužene Strane u imovinska prava Islamske zajednice na mezarju Jakeš. Prema tome, Dom nije utvrdio da je tužena Strana diskriminisala Islamsku zajednicu po pitanju njenog prava na mirno uživanje imovine zagarantovanog članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je utvrdio da nalaženje povreda člana 9 i člana 1 Protokola br. 1 predstavlja dovoljnu satisfakciju.

Odluka usvojena 8. oktobra 2001. godine
Odluka uručena 12. oktobra 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Podnosilac prijave je podnio zahtjev za preispitivanje, osporavajući odluku o prihvatljivosti i meritumu prevashodno u tri pogleda. Kao prvo, podnosilac prijave se nije složio sa tvrdnjom Vijeća I da njegove tvrdnje o diskriminaciji nisu potkrijepljene. Kao drugo, podnosilac prijave se žalio da Vijeće I nije dosudilo nikakvu kompenzaciju za utvrđene povrede člana 9 i člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Kao treće, Islamska zajednica se žalila da Vijeće I nije udovoljilo zahtjevu podnosioca prijave da naredi tuženoj Strani da ekshumira, u prisustvu podnosioca prijave, i o svom trošku, sve osobe pravoslavne vjeroispovijesti koje su sahranjene na mezarju Jakeš.

Vijeće II je zapazilo da je Vijeće I razmotrilo dokaze koji su podneseni u prilog prijavi i ispravno odbilo kao nepotkrijepljene tvrdnje o diskriminaciji. Dakle, Vijeće II je bilo mišljenja da se, u ovom pogledu, ne može reći da "cjelokupne okolnosti opravdavaju preispitivanje odluke", kao što to zahtijeva pravilo 64 stav 2(b) Pravila procedure. Međutim, Vijeće II je smatralo da Vijeće I nije preciziralo koje radnje tužena Strana treba preduzeti radi ispravljanja utvrđenih povreda. Navedeno oslanjanje Vijeća I na dobronamjernu spremnost tužene Strane da ispravi postupke Zavoda za liječenje mentalno retardiranih osoba, po mišljenju Vijeća II, ne zadovoljava minimum zahtjeva iz člana XI stav 1(b) Sporazuma. Iz ovog razloga, Vijeće II je zaključilo da nedostatak dovoljnih pravnih lijekova u odluci pokreće "ozbiljno pitanje koje utiče na ... primjenu Sporazuma", i da "cjelokupne okolnosti opravdavaju preispitivanje odluke", kao što se zahtijeva pravilom 64 Pravila procedure Doma.

Plenarni Dom se složio s Vijećem II da zahtjev podnosioca prijave za preispitivanje, u dijelu u kome je upućen protiv odbijanja njegovih tvrdnji o diskriminaciji kao nepotkrijepljenih, ne ispunjava uslove iz pravila 64 stav 2 Pravila procedure Doma i zbog toga nije odobrio preispitivanje. Dom se, međutim, nije složio sa Vijećem II da zahtjev podnosioca prijave za preispitivanje treba odobriti, u dijelu u kome se odnosi na pitanje pravnih lijekova koje je naredilo Vijeće I. Bez obzira na to da li je trebalo dodatno dosuditi kompenzaciju i izdati naredbu za ekshumaciju, kao što podnosilac prijave tvrdi, u ovom predmetu, Dom nije odobrio preispitivanje. Dom je radi toga utvrdio da zahtjev za preispitivanje ne ispunjava uslove sadržane u pravilu 64 stav 2, i odlučio je da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 10. maja 2001. godine

Predmeti br.:	CH/00/5134 i dr.
Podnosioci prijava:	Muhamed ŠKRGIĆ i drugi
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Drugi naziv:	Predmet "Agrokomerc"
Datum uručenja:	8. mart 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava Muhamed Škrgić, Raska Ćerimović i Fikret Murtić i članovi Udruženja za zaštitu nezaposlenih dioničara "Agrokomerca" (u daljem tekstu: Udruženje dioničara) bili su zaposleni u preduzeću "Agrokomerc" u Velikoj Kladuši. Oni su tvrdili da posjeduju dionice u preduzeću, koje su navodno stekli u periodu od 1991. do 1994. godine prema tzv. "Markovićevoj šemi" privatizacije. Podnosioci prijava su prvenstveno naveli da su te dionice stekli kao djelimične isplate za lične dohotke.

Podnosioci prijava su se žalili da su im od 1994. godine osporena prava da učestvuju u procesu odlučivanja u "Agrokomercu" i da ostvaruju druga dionička prava. Pored toga, Skupština Unsko-sanskog Kantona je 17. jula 1997. godine donijela odluku kojom se "utvrđuje lista preduzeća na području Unsko-sanskog Kantona prema kojima ovlaštenja i obaveze vlasnika po osnovu državnog kapitala vrši Vlada Kantona". "Agrokomerc" se nalazio na predmetnoj listi. Podnosioci prijava su ovu odluku tumačili kao proglašavanje "Agrokomerca" isključivo državnim vlasništvom. Na osnovu zaključka o odobrenju Agencije za privatizaciju u Federaciji Bosne i Hercegovine, Revsar, preduzeće za reviziju i poslovni konsalting Sarajevo, je 7. marta 2001. godine donio rješenje o rezultatima svoje ponovljene revizije o izvršenoj vlasničkoj transformaciji "Agrokomerca". U svojoj ponovljenoj reviziji, Revsar je zaključio da upisani dionički kapital nije bio propisno i efektivno formiran; prema tome, Revsar ga je u postupku revizije potpuno poništio u korist državnog kapitala. Podnosioci prijava su osporavali valjanost obje ove odluke, kao i svakog drugog zvaničnog akta koji ih je lišio njihovih prava kao dioničara "Agrokomerca".

Prihvatljivost

Razmatrajući nadležnost *ratione personae*, Dom je zapazio da je Federacija imala zvanične ovlasti i kontrolu nad upravnim organima preduzeća i da se radnje ovih organa radi toga mogu pripisati Federaciji. Osim toga, Udruženje dioničara je imalo legitimaciju da podnese prijavu, pošto je pravno lice i kao takvo žrtva navodnih povreda.

Nadalje, Dom je našao da je događaj koji je stvarno lišio podnosioce prijava njihove zaštićene imovine bio poništavanje internih dionica u korist državnog kapitala, a ne raniji zakoni ili akti. Pošto se to desilo nakon 1995. godine, Dom je imao nadležnost *ratione temporis* da ispita prijave. Međutim, navodi o povredama prava na rad podnosilaca prijava, koji su se odnosili na ranije događaje, su proglašeni neprihvatljivim.

Razmatrajući prijavu u vezi s neiscrpljivanjem djelotvornih domaćih pravnih lijekova, Dom je razmatrao bezuspješne pokušaje podnosilaca prijava da pokrenu sudske, upravne i vanredne sudske postupke i zapazio da podnosioci prijava u praksi nisu imali dostupne djelotvorne pravne lijekove. Dom je takođe zapazio da šestomjesečni period od donošenja konačne odluke, na koju se podnosioci prijava žale, nije istekao u vrijeme podnošenja prijave. Prema tome, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom u pogledu navodnih povreda prava podnosilaca prijava na pravično suđenje i prava na mirno uživanje imovine, zagarantovanih članom 6 Konvencije i članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je svoju analizu člana 1 u odnosu na potraživanje podnosilaca prijava podijelio na tri dijela: (1) da li potraživanja podnosilaca prijava obuhvataju "imovinu" koja je zaštićena prema ovom članu; (2) da li je došlo do uplitanja u njihovo uživanje imovine; i (3) da li je to uplitanje provedeno pod uslovima predviđenim zakonom. Dom je prvo zapazio da su podnosioci prijava stekli zaštićenu imovinu u internim dionicama "Agrokomerca", za koju je plaćanje izvršeno po osnovu sljedećeg: a) trajnih uloga; b) izdvajanja dijelova ličnih dohodaka, bilo po mjesečnom osnovu u periodu od 1991. do 1994, ili po godišnjem osnovu za 1992; c) raspodjelom dobiti za 1992, srazmjerno iznosu uplaćenih internih dionica. Međutim, Dom nije priznao nikakvu zaštićenu imovinu podnosilaca prijava za interne dionice koje su rezultat pretvaranja potraživanja radnika za umanjene lične dohotke od 1987. do 1991. godine, ili pretvaranja vrijednosti zaliha robe.

Dom je potom našao da su vršenjem djelotvorne isključive kontrole nad upravljanjem u "Agrokomercu", organi Federacije izvršili uplitanje u prava podnosilaca prijava da učestvuju u upravljanju i raspodjeli dobiti "Agrokomerca" u odnosu na njihove uplaćene interne dionice. Osim toga, Dom je smatrao da Federacija nije djelovala "pod uslovima predviđenim zakonom", i zbog toga je zaključio da je Federacija prekršila prava podnosilaca prijava na uživanje imovine zaštićena članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Član 6 Konvencije

Dom je zapazio da ni Revsar, ni Zavod za računovodstvo i reviziju Federacije, a ni Federalno ministarstvo finansija nisu podnosiocima prijava dali nijednu pravu priliku da predoče dokumente, iskaze ili pravne argumente, bilo pismeno ili lično u toku provođenja postupka revizije. Dom je zaključio da su, zbog nepostojanja stvarnih i djelotvornih postupaka u kojima bi podnosioci prijava bili pozvani da učestvuju, povrijeđena njihova prava prema članu 6.

Pravni lijekovi

Dom je odredio pravni lijek koji će omogućiti da podnosioci prijava vrate vlasništvo nad njihovim uplaćenim internim dionicama i ostvaruju prava na upravljanje i učešće, a koja prirodno i zakonski proističu iz tih dionica. Dom je izdao sljedeće naredbe Federaciji Bosne i Hercegovine: a) da poduzme sve neophodne mjere radi priznavanja podnosilaca prijava kao imalaca internih dionica u odnosu na iznos njihovih uplaćenih internih dionica u "Agrokomercu" i da podnosiocima prijava osigura ostvarivanje prava na upravljanje po osnovu ovih dionica, kako je opisano u odluci Doma; b) da, o svom trošku, angažuje međunarodno priznate revizore, uz strogo poštivanje pravila za najbolju praksu u nabavci za međunarodne tendere, da izvrše reviziju radi utvrđivanja cjelokupne sadašnje vlasničke strukture "Agrokomerca", u skladu s odlukom Doma i u skladu s Međunarodnim knjigovodstvenim standardima i Međunarodnim revizorskim standardima; c) da nakon okončanja revizije poduzme sve neophodne radnje da osigura propisno i brzo provođenje rezultata revizije, uključujući propisnu registraciju nove vlasničke strukture "Agrokomerca", izdavanje pojedinačnih dioničkih potvrda svakom podnosiocu prijave u skladu sa Zakonom o vrijednosnim papirima Federacije, kao i sazivanje skupštine dioničara u skladu sa zakonom, a najkasnije u roku od tri mjeseca od dana uručenja rezultata revizije. Osim toga, Dom je, kao privremene mjere, donio nekoliko zaključaka kojima je podnosiocima prijava omogućeno da učestvuju u upravljanju "Agrokomercom" do objavljivanja rezultata revizije. Dom je radi toga naredio da se, dok se ne izvrši revizija, prizna vlasnička struktura preduzeća kako je registrovana kod nadležnog suda 1991. godine, odnosno, 53% dioničkog i 47% državnog kapitala. Dom je dalje naredio uspostavljanje privremenog nadzornog odbora u čijem sastavu će biti tri člana koja imenuje Federacija i četiri člana koja imenuju podnosioci prijava, putem Udruženja dioničara. Dom je odbacio zahtjeve podnosilaca prijava za kompenzaciju materijalne štete, ali je zadržao pravo da donese dodatne naredbe za daljnje pravne lijekove.

Mišljenje o neslaganju

Gosp. Viktor Masenko-Mavi nije se složio s nekoliko zaključaka Doma. On je tvrdio da bi naredbe, protiv kojih je glasao, mogle imati negativne posljedice za dioničko društvo "Agrokomerc", jer bi time Udruženje dioničara moglo steći privilegovanu poziciju u upravljanju preduzećem, a što u svjetlu činjenica u ovom predmetu nije opravdano. Sudija koji se nije složio je sugerisao pažljivije formulisanje naredbi, tako da se tuženoj Strani pruži prilika da nađe najbolji način da ispravi kršenje.

Odluka usvojena 8. februara 2002. godine
Odluka uručena 8. marta 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Podnosioci prijava su podnijeli zahtjev za preispitivanje u kojem su tražili da Dom prizna Udruženje dioničara kao predstavnika svih dioničara "Agrokomerca", uključujući i one koji nisu njegovi članovi, i da se u svojim zaključcima isključivo pozove na sve dioničare. Drugo, podnosioci prijava su osporavali odluku u pogledu zaključka o proglašavanju neprihvatljivim žalbenog navoda u vezi sa pravom podnosilaca prijava na rad. Osim toga, oni su tražili da im se prizna pretvaranje potraživanja radnika za umanjene lične dohotke isplaćene u periodu od 1987. do 1991. godine. Podnosioci prijava su takođe tražili da im se kao uplata za interne dionice prizna pretvaranje vrijednosti zaliha robe. Pored toga, tražili su da Dom ovlasti Privremeni nadzorni odbor da odluke o imenovanju uprave i o svim pitanjima koja u skladu sa Zakonom o privrednim društvima spadaju u nadležnost skupštine dioničara donosi običnom većinom glasova umjesto dvotrećinskom većinom kako je predviđeno u odluci Doma od 8. februara 2002. godine. Podnosioci prijava su takođe tražili da Dom ili smijeni postojeći Upravni odbor "Agrokomerca" i prenese sve ovlasti na Privremeni nadzorni odbor ili naredi da se Upravni odbor sastoji od četiri direktora koja će imenovati Udruženje dioničara i tri direktora koja će imenovati tužena Strana.

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kojem je navela da podnosioce prijava priznaje kao imaoce plaćenih internih dionica, ali je osporavala valjanost odluke Radničkog savjeta o emisiji internih dionica, jer je donesena nakon propisanog roka i stoga ništavna. Nadalje, tužena Strana nije smatrala razumnim to što je Dom dao "većinska prava u upravljanju preduzećem u toku tzv. privremenog perioda" predstavnicima Udruženja dioničara u Privremenom nadzornom odboru. Konačno, Federacija je stavila prigovor na neravnopravan položaj dioničara koji nisu ni podnosioci prijava, niti članovi Udruženja dioničara.

Dom je našao da zahtjevi za preispitivanje ne pokreću "ozbiljna pitanja koja se tiču tumačenja ili primjene Sporazuma, ili ozbiljno pitanje od općeg značaja", kako se zahtijeva članom 64(2)(a) Pravila procedure Doma, odnosno da ukupne okolnosti ne opravdavaju preispitivanje odluke, što je drugi zahtjev sadržan u Pravilu 64(2). Prema tome, Dom je odlučio da odbije zahtjeve za preispitivanje.

Odluka usvojena 9. maja 2002. godine

ODLUKA O DALJNJIM PRAVNIM LIJEKOVIMA

(a) Promjene nakon donošenja odluke o prihvatljivosti i meritumu

Kao što je gore navedeno, odlukom Doma o prihvatljivosti i meritumu propisano je uspostavljanje sedmočlanog privremenog nadzornog odbora "Agrokomerca" (četiri člana imenuju podnosioci prijava, a tri člana imenuje Federacija). Za donošenje odluka u okviru opšte nadležnosti skupštine dioničara te za promjene članova uprave propisana je dvotrećinska većina od 5 članova. Privremeni nadzorni odbor je uspostavljen u aprilu 2002. godine, a prvi sastanak je sazvan u maju 2002. godine. Međutim, privremeni nadzorni odbor, od uspostavljanja, nije mogao donijeti nijednu odluku niti izvršiti bilo koju funkciju. Četiri člana koja su imenovali podnosioci prijava bila su spriječena da vrše svoje dužnosti od strane uprave koja im nije omogućila pristup dokumentima i prostorijama preduzeća. Dalje, čini se da su nejasnoćom, u vezi sa tim da li se "Agrokomercom" trenutno upravlja prema Zakonu o preduzećima iz 1995. godine, ili prema Zakonu o privrednim društvima iz 1999. godine,

upravnom odboru (koji je imenovala Federacija 2. augusta 2001. godine) i upravi (koju je imenovao upravni odbor) date dodatne osnove za opstrukciju svakog značajnog učešća u upravljanju preduzećem članova privremenog nadzornog odbora koje su imenovali podnosioci prijava. Upravni odbor je nastavio da funkcioniše kao nadzorni odbor dok je privremeni nadzorni odbor, uspostavljen odlukom Doma, postojao samo na papiru, bez stvarne moći. Podnosioci prijava su se žalili Domu na ovakvo stanje u više navrata.

(b) Daljnji pravni lijekovi

Kako bi riješio ovu situaciju, Dom je 5. marta 2003. godine, daljnjim pravnim lijekovima, između ostalog, odlučio sljedeće:

(a) da naredi Federaciji da obezbijedi da upravni odbor "Agrokomerca" prestane funkcionisati kako bi omogućio privremenom nadzornom odboru da izvršava predviđene funkcije;
(b) da djelimično povuče uslov apsolutne većine te da ovlasti privremeni nadzorni odbor da zamijeni tri od sadašnjih šest izvršnih direktora uprave, imenuje jednog izvršnog direktora na upražnjeno mjesto u upravi, te da odluči koji će od četiri imenovana izvršna direktora vršiti funkciju zamjenika direktora preduzeća.

Dom je zadržao pravo da izda još daljnjih naredbi, ako ocijeni da je to neophodno da bi se ispravile povrede utvrđene u odluci o prihvatljivosti i meritumu.

Odluka usvojena 5. marta 2003. godine
Odluka uručena 7. marta 2003. godine.

Napomena urednika: Dom je 9. maja 2003. godine odbio zahtjev za preispitivanje.

Predmet br.:	CH/00/5408
Podnosilac prijave:	Mina SALIHAGIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. maj 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je 1986. godine stekla stanarsko pravo na stanu u Tešnju, koji joj je dodijelio poslodavac. Podnosilac prijave se kasnije preselila iz tog stana u drugi stan u Tešnju. Podnosilac prijave je 1993. godine vlasniku oba stana podnijela zahtjev da se njeno stanarsko pravo na prvom stanu prenese na drugi stan koji je bio proglašen napuštenim. Poslodavac podnosioca prijave je 2. februara 1998. godine njoj dodijelio drugi stan, a 3. februara 1998. godine Služba za urbanizam, stambene i inspekcijske poslove općine Tešanj je potvrdila pravo podnosioca prijave na korištenje. Podnosilac prijave je 17. februara 2000. godine zaključila kupoprodajni ugovor sa svojim poslodavcem za drugi stan, i vlasništvo podnosioca prijave je uknjiženo u zemljišne knjige.

Podnosilac prijave je 4. oktobra 1999. godine podnijela zahtjev za vraćanje u posjed prvog stana. Općinska služba za urbanizam i stambene poslove je 20. juna 2000. godine donijela rješenje kojim se podnosiocu prijave dozvoljava da se vrati u posjed ovog stana. Istog dana služba je takođe izdala rješenje kojim se poništava njeno prethodno rješenje od 16. februara 2000. godine i ukida pravo podnosioca prijave na privremeno korištenje drugog stana. Podnosilac prijave je 30. juna 2000. godine izjavila žalbu protiv ovog rješenja. Općinska služba za urbanizam i stambene poslove je 10. jula 2000. godine donijela rješenje kojim se dozvoljava deložacija podnosioca prijave iz drugog stana. Dom je izdao naredbu za privremenu mjeru kojom se zabranjuje deložacija i podnosilac prijave, ustvari, nije deložirana. Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okolice Zeničko-dobojskog Kantona je 26. marta 2001. godine odbacilo žalbu podnosioca prijave protiv rješenja Općinske službe Tešanj od 20. juna 2000. godine o korištenju drugog stana. Podnosilac prijave se žalila na povrede prema članovima 6 i 8 Konvencije i članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Prihvatljivost

Kao prvo, konstatujući da je podnosilac prijave pokušala naći pravne lijekove za svoju situaciju i da su oni ostali bezuspješni, Dom je smatrao da su svi raspoloživi i efikasni pravni lijekovi iscrpljeni. Kao drugo, konstatujući da podnosilac prijave nije dala nikakve dokaze kojima bi pokazala da je namjeravala iskoristiti neke od pravnih lijekova na koji bi se član 6 mogao primijeniti, Dom je proglasio prijavu očigledno neosnovanom u dijelu u kome se odnosi na navodnu povredu člana 6 Konvencije. Kao treće, Dom je zaključio da je prijava prihvatljiva u onom dijelu u kome se odnosi na navodne povrede prava podnosioca prijave na poštivanje njenog doma i prava na mirno uživanje njene imovine, kao što je zagarantovano članom 8 Evropske konvencije i članom 1 Protokola br. 1 uz Evropsku konvenciju.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je zapazio da je, bez obzira na to da li je otkup drugog stana bio u skladu sa zakonom, podnosilac prijave uknjiženi vlasnik drugog stana i ima pravo prema zakonu Federacije da uživa u pravima uknjiženog vlasništva. Pošto nikakva vanredna situacija nije mogla opravdati deložaciju uknjiženog vlasnika, i pošto ne postoji nijedna druga osoba koja traži njenu deložaciju ili polaže prava

vlasništva na drugom stanu, nikakva odredba u domaćem zakonu ne može se smatrati osnovom za deložaciju. Osim toga, pošto je podnosilac prijave ispraznila prvi stan mnogo ranije, ona se više ne može smatrati višestrukim korisnikom. Radi toga, Dom je utvrdio da je pokušaj deložacije podnosioca prijave u suprotnosti sa zakonom i da je došlo do povrede njenog prava na mirno uživanje njene imovine, zagarantovanog članom 1 Protokola br. 1.

Član 8 Konvencije

Iz istih razloga datih u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 1 Protokola br. 1, Dom je utvrdio da uplitanje u pravo podnosioca prijave na poštivanje njenog doma nije bilo "u skladu sa zakonom", pa je prema tome, došlo do povrede prava podnosioca prijave na poštivanje njenog doma, zagarantovanog članom 8.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da preduzme sve neophodne korake da osigura pravo vlasništva podnosioca prijave na drugom stanu i da spriječi njenu deložaciju sve dok je ona uknjižena kao vlasnik u zemljišne knjige, te da joj isplati 1.000 KM za nematerijalnu štetu.

Mišljenje o neslaganju

Gosp. Manfred Nowak je priložio mišljenje o djelimičnom neslaganju u kome tvrdi da naredba Doma da se osigura pravo vlasništva podnosioca prijave na njenom stanu i spriječi njena deložacija nije trebala biti ograničena, "sve dok je podnosilac prijave uknjižena kao vlasnik u zemljišne knjige," što po njegovom mišljenju izgleda ohrabruje Federaciju da nastavi sa zakonskim radnjama koje imaju za cilj uskraćivanje uknjiženih prava vlasništva podnosiocu prijave.

Odluka usvojena 8. maja 2001. godine
Odluka uručena 11. maja 2001. godine

Predmet br.:	CH/00/5480
Podnosioci prijave:	Aziz DAUTBEGOVIĆ i drugi 51 mještanin sela Duge
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	6. juli 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijave su mještani bošnjačke nacionalnosti koji žive u selu Duge, općina Prozor-Rama, u Federaciji. Selo se nalazi u blizini Vrela Krupić, na obalama rijeke Buk koja se ulijeva u rijeku Duščicu i usput pravi dva vodopada. Selo je dobilo ime po dugama koje se često pojavljuju na nebu iznad vodopada i područje je poznato po svojim prirodnim ljepotama. Podnosioci prijave smatraju rijeku i njene vodopade sastavnim dijelom svog života. Oni su poljoprivrednici u ruralnom području koji se izdržavaju poljoprivrednom proizvodnjom zbog čega zavise od rijeke. Predmet se tiče navodne prijetnje podnosiocima prijave od neposredne štete koja može biti nanijeta njihovim domovima, prihodima i dobrobiti zbog planirane izgradnje mini hidroelektrane kod njihovog sela i unutar zaštićenog lokaliteta prirodnog naslijeđa. Ovu izgradnju odobrila je općina Prozor-Rama, a investitori projekta elektrane, uz ostale saglasnosti, pribavili su i uvjerenje o uslovima uređenja prostora izdato 13. maja 1996. i građevinsku dozvolu koja je izdata 14. maja 1996. godine.

Podnosioci prijave tvrde da će, ukoliko se nastavi sa planiranom izgradnjom elektrane, biti prekršena njihova prava prema članovima 8, 6 i 13 Konvencije, te članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Podnosioci prijave dalje navode da su izloženi diskriminaciji na osnovu svoje nacionalnosti u uživanju ovih prava. Dom je 4. septembra 2000. godine naredio tuženoj Strani, kao privremenu mjeru, da preduzme sve neophodne mjere da osigura obustavu građevinskih radova na planiranoj hidroelektrani blizu sela Duge. Dom je kasnije produžio naredbu za privremenu mjeru do trenutka kada usvoji konačnu odluku u predmetu ili povuče naredbu.

Prihvatljivost

Prvo, konstatujući da je dozvola za korištenje zemljišta za gradnju hidroelektrane izdata nakon stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma, Dom je utvrdio da prijava spada u njegovu nadležnost *ratione temporis*. Drugo, Dom je utvrdio da se od podnosilaca prijave ne može zahtijevati da iscrpe bilo kakve dodatne domaće pravne lijekove. Treće, konstatujući da hidroelektrana nije izgrađena, te da navodi da bi elektrana dovela do uplitanja u imovinu podnosilaca prijave nisu ni na koji način potkrijepljeni, Dom je proglasio tvrdnje podnosilaca prijave prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju neprihvatljivim kao očigledno neosnovane. Četvrto, konstatujući da podnosioci prijave nikada nisu tražili da se o njihovim pravima odluči u parničnom postupku, Dom je proglasio njihove tvrdnje prema članu 6 Konvencije neprihvatljivim kao očigledno neosnovane. Peto, konstatujući da ne postoji *prima facie* predmet diskriminacije protiv tužene Strane, Dom je proglasio navode o diskriminaciji neprihvatljivim kao očigledno neosnovane. Na kraju, Dom je preostale tvrdnje podnosilaca prijave proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je prvo razmotrio da li postoji uplitanje u pravo podnosilaca prijave na poštivanje doma i privatnog i porodičnog života. Dom je utvrdio da bi izgradnja elektrane uticala na zaštićeno prirodno nasljeđe u blizini sela Duge. Uzimajući u obzir relevantnu praksu Evropskog suda za ljudska prava, Dom je konstatovao da se može tvrditi da podnosioci prijave imaju pravo na zaštitu po članu 8 za njihov tradicionalni način življenja kao zemljoradnika u ruralnom području zaštićenom kao prirodno nasljeđe. Prema tome, Dom je utvrdio da odobrenje tužene Strane za izgradnju elektrane u blizini

sela Duge na lokaciji koja će direktno uticati na tradicionalni način življenja podnosilaca prijava predstavlja uplitanje u njihova prava na privatni i porodični život i dom, zaštićena članom 8.

Dom je potom ispitao da li je uplitanje tužene Strane u zaštićena prava podnosilaca prijave bilo opravdano zahtjevima iz člana 8 stav 2. Dom je zapazio da su se u vrijeme uplitanja na teritoriji Federacije primjenjivale dvije grupe zakona u vezi zaštite prirode i prostornog uređenja – jedna koju su donijele vlasti bivše Republike Bosne i Hercegovine i druga koju su donijele vlasti bivše "Hrvatske zajednice Herceg-Bosne". Dom je razmotrio svaku grupu zakona ponaosob, analizirajući da li je uplitanje u prava podnosilaca prijave bilo "u skladu sa zakonom". Dom je utvrdio da su, prema obje grupe zakona, nadležni organi vlasti propustili da pribave neophodnu saglasnost za zaštitu prirode od vladinog organa odgovornog za obavljanje te službe, te su takođe propustili da pruže podnosiocima prijave priliku da učestvuju u upravnom postupku oko izdavanja saglasnosti za građenje. Prema tome, uplitanje u zaštićena prava podnosilaca prijave nije izvršeno u skladu sa zakonom, i tužena Strana je povrijedila prava podnosilaca prijave prema članu 8.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da, ukoliko budu neophodne dodatne mjere za zaštitu prava podnosilaca prijave u odnosu na dobra prirodnog nasljeđa kod sela Duge, spriječi izgradnju zgrada i drugih objekata na lokalitetu zaštićenog dobra prirodnog nasljeđa ukoliko dozvola za takvu izgradnju ne bude odobrena u skladu sa zakonom. Dom je takođe naredio Federaciji da podnosiocima prijave isplati paušalni iznos od 2.000 KM kao ukupnu kompenzaciju za njihove troškove postupka.

Odluka usvojena 2. jula 2001. godine
Odluka uručena 6. jula 2001. godine

Predmet br.:	CH/00/6134
Podnosioci prijave:	Vojislav ŠTRBAC i 3 druga
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	6. septembar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Prijava se odnosi na prava podnosilaca prijave, braće i sestara, pripadnika srpske nacionalnosti, da koriste određenu nekretninu u društvenom vlasništvu koja se nalazi u općini Bosanska Krupa u Federaciji Bosne i Hercegovine, a na kojoj su se nalazili voćnjaci i nekoliko stambenih jedinica. Prije nacionalizacije, predmetna nekretnina je bila u vlasništvu oca podnosilaca prijave, da bi 1990. godine podnosioci prijave naslijedili vlasnička prava na tu imovinu, preostala nakon nacionalizacije, uključujući i pravo prvenstva na gradnju. Usljed oružanog sukoba, podnosioci prijave koji su stanovali u blizini, bili su prinuđeni da se odsele sa svoje nekretnine i presele u Republiku Srpsku. Općinsko vijeće općine Bosanska Krupa je 25. avgusta 1997. godine donijelo dva rješenja; prvim rješenjem je dio nekretnine preuzet iz posjeda podnosilaca prijave, a drugim je ta preuzeta nekretnina dodijeljena petorici paraplegičara, ratnih veterana bošnjačke nacionalnosti, za izgradnju stambenih zgrada. Interese podnosilaca prijave je, u ovom upravnom postupku, zastupao "zastupnik ranijih posjednika", imenovan od strane općine Bosanska Krupa. Podnosioci prijave nisu ništa znali o ovom postupku do aprila 2000. godine. Neposredno nakon toga, podnosioci prijave su Općinskom vijeću podnijeli prijedlog za ponavljanje postupka. Oni do danas nisu dobili nikakav odgovor na ovaj prijedlog. Općinski sud u Bosanskoj Krupi je 13. maja 2002. godine donio rješenje kojim se podnosiocima prijave dosuđuje kompenzacija za nekretninu preuzetu iz posjeda, ali podnosioci prijave tvrde da je dosuđeni iznos kompenzacije nedovoljan.

Visoki predstavnik je 26. maja 1999. godine donio Odluku kojom su domaćim organima vlasti oduzeta ovlaštenja da raspolažu zemljištem u društvenom vlasništvu, ukoliko je to zemljište 6. aprila 1992. godine bilo korišteno u svrhu stanovanja, vjerske, kulturne, privatne poljoprivredne ili privatne poslovne aktivnosti. Ta Odluka je kasnije ukinuta i zamijenjena Odlukom Visokog predstavnika od 27. aprila 2000. godine, kojom je predviđeno da domaći organi ne mogu, između ostalog, raspolagati, dodjeljivati, vršiti prenos, davati na korištenje "imovinu u državnom vlasništvu, uključujući raniju imovinu u društvenom vlasništvu." Objema ovim Odlukama se svaka odluka donesena nakon 6. aprila 1992. godine, a koja onemogućava ostvarivanje prava izbjeglica i raseljenih osoba proglašava "ništavom, osim u slučaju kada je treća strana preduzela izvođenje zakonitih građevinskih radova." Dom je 10. oktobra 2000. godine izdao naredbu za privremene mjere kojom je zaštićena predmetna nekretnina preuzeta iz posjeda. Bez obzira na to, kršeći tu naredbu, treća lica, kojima je dodijeljena ta nekretnina, su preduzela radove na izgradnji najmanje šest kuća na nekretnini koja je preuzeta iz posjeda podnosilaca prijave.

Prihvatljivost

Podsjećajući da postojanje predmetnih domaćih pravnih lijekova mora biti dovoljno izvjesno, ne samo u teoriji nego i u praksi, i ukoliko to nije slučaj, nedostajaće im neophodna pristupačnost i djelotvornost, Dom je, prema informacijama pred sobom, utvrdio da podnosioci prijave nisu imali na raspolaganju nikakve djelotvorne pravne lijekove koji su mogli ispraviti navedene povrede i da se od njih ne traži da iskoriste bilo koje dodatne pravne lijekove predviđene domaćim zakonom.

U pogledu pravila šest mjeseci, Dom je zapazio da je konačna rješenja, kojima je nekretnina podnosilaca prijave preuzeta iz njihovog posjeda I dodijeljena drugima, donijelo Općinsko vijeće 25. augusta 1997. godine. Međutim, postupak koji je doveo do donošenja ovih rješenja je sproveden u odsustvu podnosilaca prijave. Prije 25. avgusta 1997. godine, općina Bosanska Krupa nije pokušala da sazna mjesto boravka podnosilaca prijave i nema dokaza koji bi ukazali na to da je

tužena Strana preduzela ikakve korake da osigura da podnosioci prijave budu upoznati sa rješenjima od 25. avgusta 1997. godine.

Dom je smatrao da je rok od šest mjeseci počeo teći kada su podnosioci prijave prvi put saznali za konačne odluke u aprilu 2000. godine i da je prijava podnesena Domu u roku od šest mjeseci od aprila 2000. godine.

Meritum

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je zapazio da karakter prava prvenstva na gradnju na neizgrađenom građevinskom zemljištu, kao što je definisano u domaćem zakonu, ukazuje da je to vrijedno i prenosivo imovinsko pravo. Prema tome, kao i u svojim prethodnim predmetima u vezi sa pravom prvenstva na gradnju na neizgrađenom građevinskom zemljištu, Dom nalazi da je pravo prvenstva na gradnju na neizgrađenom građevinskom zemljištu izvršivo pravo sa ekonomskom vrijednošću, što predstavlja "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1.

Dom je smatrao da je, bez obzira koje je pravilo od tri pravila sadržana u članu 1 Protokola br. 1 primijenjeno u datom predmetu (tj. uplitanje u imovinu, lišavanje imovine ili kontrola korištenja imovine), osporena radnja tužene Strane morala biti zakonita da bi ispunila zahtjeve člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Donošenjem rješenja od 25. augusta 1997. godine, kojim je nekretnina podnosilaca prijave preuzeta iz posjeda i dodijeljena trećim licima, tužena Strana nije u potpunosti ispoštovala domaći zakon. Osim toga, nastavljanjem sprovođenja rješenja nakon 26. maja 1999. godine, tužena Strana je prekršila Odluku Visokog predstavnika koja je donesena tog datuma, kao i narednu Odluku od 27. aprila 2000. godine, i na taj način, tužena Strana nije djelovala zakonito. Nadalje, tužena Strana nije sprovela naredbu Doma za privremene mjere od 10. oktobra 2000. godine. Pošto nije zadovoljila princip zakonitosti sadržan u članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, nije bilo neophodno da Dom dalje razmatra preostale zahtjeve ovog člana. Prema tome, Dom je odlučio da je tužena Strana prekršila pravo podnosilaca prijave zagarantovano članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Član 8 Konvencije

Uzimajući u obzir svoj zaključak da je tužena Strana prekršila pravo podnosilaca prijave zaštićeno članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, Dom odlučuje da nije neophodno posebno ispitati prijavu prema članu 8 Konvencije.

Član 6(1) Konvencije

Dom je podsjetio da pravo na pristup sudu čini element koji je sadržan u pravu navedenom u članu 6(1) Konvencije. Međutim, zapazio je da pravo na pristup sudu sadržano u članu 6 nije apsolutno; ono može podlijegati određenim ograničenjima, pošto pravo po samoj prirodi zahtijeva da ga reguliše Država. Ipak, takva ograničenja ne smiju ograničiti ili umanjiti pristup ostavljen pojedincu na takav način ili u tolikoj mjeri da umanjuje samu suštinu prava. U ovom predmetu Dom zapaža da je općina Bosanska Krupa sprovela postupak za preuzimanje i dodjelu nekretnine podnosilaca prijave u odsustvu podnosilaca prijave. Dom je priznao da za domaće organe vlasti u određenim okolnostima može biti razložno i neophodno da provedu postupak u odsustvu zainteresovane strane. Međutim, u ovom predmetu, podnosiocima prijave nije data nikakva stvarna mogućnost da učestvuju u postupku kojim su nezakonito lišeni svojih imovinskih prava, a privremeni zastupnik kojeg je u njihovo ime imenovala općina Bosanska Krupa nije, čini se, adekvatno zaštitio njihove interese. Općina Bosanska Krupa nije ni odgovorila na prijedlog podnosilaca prijave za ponovni postupak, a koji je podnesen u aprilu 2002. godine. U ovim okolnostima, Dom je smatrao da tužena Strana nije omogućila podnosiocima prijave pristup sudu radi utvrđivanja njihovih imovinskih prava. Prema tome, Dom je utvrdio da je tužena Strana prekršila prava podnosilaca prijave zagarantovana stavom 1 člana 6 Konvencije.

Diskriminacija

Dom je smatrao, na osnovu spisa u predmetu pred njim, da su podnosioci prijave lišeni svoje imovine, u smislu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, na osnovu toga što su oni raseljena lica srpske nacionalnosti u opštini gdje preovladava bošnjačko stanovništvo. Tužena Strana nije predočila nikakvo razumno niti objektivno opravdanje za ovo postupanje, a ni Dom ne može naći takvo opravdanje. Dom je, međutim, utvrdio da je općina Bosanska Krupa, umjesto da osigura ljudska prava podnosilaca prijave, što je bila obavezna da uradi, iskoristila status podnosilaca prijave kao raseljenih lica. Dom je zapazio postojanje šablona diskriminacije prema podnosiocima prijave srpske nacionalnosti koji žive u opštini gdje je većinsko bošnjačko stanovništvo. Prema tome, Dom je zaključio da su podnosioci prijave bili diskriminisani u uživanju svojih prava zaštićenih članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Pravni lijekovi

Dom je zapazio da je Općinski sud u Bosanskoj Krupi odredio da se podnosiocima prijave treba isplatiti kompenzacija u iznosu od 69.192,00 KM za njihovu nekretninu preuzetu iz posjeda. Dalje, podnosiocima prijave će biti isplaćeno 3.487,50 KM kao kompenzacija za zasade voćki i lijeski, kao i 543,60 KM kao kompenzacija za ogradu.

U svjetlu činjenica pred sobom, Dom je naredio tuženoj Strani da isplati podnosiocima prijave paušalni iznos od 25.000 KM kao kompenzaciju za nematerijalnu štetu koju su pretrpjeli usljed kršenja njihovih ljudskih prava. Ovaj iznos je trebao biti isplaćen podnosiocima prijave uz kompenzaciju određenu rješenjem Općinskog suda u Bosanskoj Krupi od 13. maja 2002. godine. Osim toga, tuženoj Strani je naređeno da preduzme sve neophodne radnje da osigura da se kompenzacija, dosuđena podnosiocima prijave u rješenju od 13. maja 2002. godine, isplati podnosiocima prijave u roku od mjesec dana od datuma kada ova odluka postane konačna i obavezujuća.

Dom je također naredio tuženoj Strani da preduzme sve neophodne radnje da osigura, što je prije moguće, a najkasnije u roku od mjesec dana od datuma kada ova odluka postane konačna i obavezujuća, da podnosioci prijave budu vraćeni u puni posjed njihove preostale nekretnine koja se nalazi u općini Bosanska Krupa, osim nekretnine koju je općina Bosanska Krupa preuzela iz posjeda rješenjem od 25. avgusta 1997. godine. Prema tome, tužena Strana će, u najvišoj zakonom predviđenoj mjeri, omogućiti podnosiocima prijave da se vrate u svoj dom u općini Bosanska Krupa, bez daljeg uplitanja u njihova ljudska prava i bez dalje diskriminacije.

Odluka usvojena 2. septembra 2002. godine
Odluka uručena 6. septembra 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kome tvrdi da je Dom pogriješio u svojoj ocjeni činjenica utvrdivši postojanje šablona diskriminacije prema podnosiocima prijave koji su srpske nacionalnosti. Drugo, tužena Strana tvrdi da imenovanje privremenog zastupnika nije bilo očigledno u suprotnosti sa pravima podnosilaca prijave. Treće, tužena Strana tvrdi da je Dom prihvatio osjećaj podnosilaca prijave da je prema njima postupano drugačije nego prema osobama druge nacionalnosti u istim ili relevantno sličnim situacijama. Međutim, prema mišljenju tužene Strane, nisu podneseni nikakvi dokazi koji bi te izjave o "ličnom osjećaju" učinili vjerodostojnim. Četvrto, tužena Strana navodi da podnosioci prijave nisu iscrpili djelotvorne domaće pravne lijekove jer su, pokrenuvši postupak za utvrđivanje kompenzacije za svoju nekretninu preuzetu iz posjeda, prihvatili rješenje o preuzimanju iz posjeda predmetne nekretnine. Štaviše, oni nisu tužbom pokrenuli upravni spor za poništenje preuzimanja iz posjeda njihove nekretnine. Peto, tužena Strana tvrdi da je općina Bosanska Krupa svo vrijeme postupala zakonito i u dobroj namjeri. Šesto, u pogledu dužine postupka za određivanje iznosa kompenzacije za nekretninu preuzetu iz posjeda, tužena Strana tvrdi da njeni organi nisu mogli "brzo riješiti" pitanje kompenzacije "isključivo zbog odbijanja podnosilaca prijave da prihvate [ponuđenu] kompenzaciju". Tužena Strana dalje zapaža da je rješenje o kompenzaciji

Općinskog suda u Bosanskoj Krupi od 13. maja 2002. godine postalo pravosnažno 14. juna 2002. godine, jer se podnosioci prijave nisu žalili na isto, "što znači da su u cijelosti prihvatili odluku suda". Određena kompenzacija nije isplaćena podnosiocima prijave, jer nisu dostavili podatke o bankovnom računu. Osim toga, podnosioci prijave nisu pokrenuli postupak za izvršenje isplate kompenzacije.

Ispitavši prigovore tužene Strane, Dom je bio mišljenja da zahtjev za preispitivanje ne ispunjava nijedan od dva zahtjeva sadržana u pravilu 64(2)(a) "da sveukupna situacija opravdava preispitivanje odluke" ili da zahtjev za preispitivanje pokreće "ozbiljna pitanja koja se tiču tumačenja ili primjene Sporazuma ili ozbiljno pitanje od opšteg značaja". Prema tome, Dom je odbio zahtjev.

Odluka usvojena 6. novembra 2002. godine

Predmet br.:	CH/00/6142
Podnosioci prijave:	Dušan i Mila PETROVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	9. mart 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijave, supružnici, su državljani Bosne i Hercegovine. Gosp. Petrović je vlasnik kuće u Mostaru. Podnosioci prijave su napustili svoju kuću zbog izbijanja rata i tri različite porodice su se uselile u kuću. Predmet se tiče pokušaja podnosilaca prijave da vrate svoju kuću u posjed. Gosp. Petrović je podnio zahtjev CRPC-u, koji je donio odluku kojom se priznaje njegovo vlasništvo. Gosp. Petrović je na osnovu odluke CRPC-a podnio zahtjev za vraćanje u posjed nadležnom općinskom organu. Dok su pokušaji podnosilaca prijave za izvršenjem odluke CRPC-a ostali bezuspješni, nadležni općinski organ je u odvojenom upravnom postupku donio odluku kojom se jednom od korisnika naređuje da isele iz prizemlja kuće. Deložacija korisnika iz prizemlja je izvršena, ali podnosioci prijave nisu bili u mogućnosti da se usele u ispražnjeni prostor, jer su ga korisnici navodno opljačkali. U trenutku razmatranja predmeta od strane Doma, druge osobe su još uvijek koristile preostali dio kuće.

Prihvatljivost

Zapažajući da su podnosioci prijave učinili brojne pokušaje da se izvrši odluka CRPC-a i da su ti pokušaji bili bezuspješni, Dom je uvjeren da se od podnosilaca prijave ne može zahtijevati da iscrpe bilo koji dodatni pravni lijek predviđen domaćim zakonom, te je predmet proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je zapazio da je prema Zakonu o izvršenju odluka CRPC-a nadležni organ uprave obavezan da donese zaključak o dozvoli izvršenja u roku od 30 dana od datuma podnošenja zahtjeva za izvršenje. U trenutku kada je Dom razmatrao predmet, gosp. Petrović još uvijek nije bio dobio odluku o svom zahtjevu za izvršenje odluke CRPC-a, iako je rok za to istekao prije više od četrnaest mjeseci. Prema tome, propust nadležnog organa uprave da odluči o zahtjevu gosp. Petrovića nije bio "u skladu sa zakonom", te je došlo do povrede prava podnosilaca prijave na poštivanje njihovog doma, zagarantovanog članom 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz istih razloga datih u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8 Konvencije, Dom je utvrdio da je propust nadležnog organa uprave da odluči po zahtjevu gosp. Petrovića bio u suprotnosti sa zakonom, te je zbog toga došlo do povrede njegovog prava na mirno uživanje imovine, zagarantovanog članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da preduzme sve neophodne korake da izvrši odluku CRPC-a i da omogući podnosiocima prijave da vrate u posjed cijelu kuću bez daljeg odlaganja; da isplati podnosiocima prijave zajedno 2.000 KM za nematerijalnu štetu; da isplati podnosiocima prijave zajedno 1.500 KM kao kompenzaciju za nemogućnost korištenja stana i za sve druge vanredne troškove za vrijeme kada su podnosioci prijave bili prinuđeni da žive u alternativnom smještaju do kraja marta 2001. godine; i

da isplati podnosiocima prijave zajedno 100 KM za svaki naredni mjesec u kojem budu prinuđeni da žive u alternativnom smještaju od 1. aprila 2001. godine do kraja mjeseca u kojem se vrate u posjed.

Odluka usvojena 6. marta 2001. godine
Odluka uručena 9. marta 2001. godine

Predmeti br.:	CH/00/6143 i 6150
Podnosioci prijava:	Mara TURUNDŽIĆ i Smiljka FRANČIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	8. februar 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su državljani Bosne i Hercegovine. Obje su predratni nosioci stanarskih prava na stanovima u Mostaru. Oba podnosioca prijava su napustile svoje stanove usljed ratnih dejstava. Predmeti se tiču njihovih pokušaja da vrate u posjed svoje stanove. Oba podnosioca prijava su podnijele zahtjeve CRPC-u, koji je donio odluke kojima su priznata njihova stanarska prava. Oba podnosioca prijava su podnijele zahtjeve za izvršenje odluka CRPC-a pred nadležnim općinskim organom, ali nisu dobile nikakav odgovor. U trenutku kada je Dom razmatrao predmet, odluke CRPC-a još nisu bile izvršene.

Prihvatljivost

Zapažajući da su podnosioci prijava učinile brojne pokušaje da se izvrši odluka CRPC-a i da su ti pokušaji bili bezuspješni, Dom je uvjeren da se od podnosilaca prijava ne može zahtijevati da iscrpe bilo koji dodatni pravni lijek predviđen domaćim zakonom, te je predmet proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je zapazio da je prema Zakonu o izvršenju odluka CRPC-a nadležni organ uprave obavezan da donese zaključak o dozvoli izvršenja u roku od 30 dana od datuma podnošenja zahtjeva za izvršenje. U trenutku kada je Dom razmatrao predmet, podnosioci prijava još uvijek nisu bile dobile odluku o svojim zahtjevima za izvršenje odluka CRPC-a, iako je rok za ovo istekao prije petnaest mjeseci. Prema tome, propust nadležnog organa uprave da odluči o njihovim zahtjevima nije bio "u skladu sa zakonom", te je zbog toga došlo do povrede prava podnosilaca prijava na poštivanje njihovog doma, zagarantovanog članom 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz istih razloga datih u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8 Konvencije, Dom je utvrdio da je propust nadležnog organa uprave da odluči o zahtjevima podnosilaca prijava bio u suprotnosti sa zakonom, te je zbog toga došlo do povrede njihovog prava na mirno uživanje imovine, zagarantovanog članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da omogući podnosiocima prijava da vrate u posjed svoje stanove bez daljeg odlaganja; da isplati svakom od podnosilaca prijava 2.000 KM za nematerijalnu štetu; da isplati svakom od podnosilaca prijava 1.600 KM kao kompenzaciju za nemogućnost korištenja stanova i za sve druge vanredne troškove za vrijeme kada su podnosioci prijava bile prinuđene da žive u alternativnom smještaju; i da svakom od podnosilaca prijava isplati 100 KM za svaki naredni mjesec kada budu prinuđene da žive u alternativnom smještaju od 1. marta 2001. godine do kraja mjeseca u kojem se vrate u posjed.

Odluka usvojena 5. februara 2001. godine
Odluka uručena 8. februara 2001. godine

Predmet br.:	CH/00/6144
Podnosioci prijave:	Vlado i Matija LEKO
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	9. mart 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijave, supružnici, su državljani Bosne i Hercegovine. Gosp. Leko je suvlasnik kuće u Mostaru. Podnosioci prijave su napustili kuću usljed ratnih dejstava. Predmet se odnosi na njihove pokušaje da vrate kuću u posjed. Gosp. Leko je podnio zahtjev CRPC-u, koji je donio odluku kojom je priznato da je on suvlasnik kuće i da ima pravo da vrati kuću u posjed. Gosp. Leko je podnio zahtjev za izvršenje odluke CRPC-a i zahtjev za vraćanje nadležnom općinskom organu, ali nije dobio nikakav odgovor. U trenutku kad je Dom razmatrao predmet, odluka CRPC-a još nije bila izvršena.

Prihvatljivost

Zapažajući da su podnosioci prijave učinili brojne pokušaje da se izvrši odluka CRPC-a i da su ti pokušaji bili bezuspješni, Dom je uvjeren da se od podnosilaca prijave ne može zahtijevati da iscrpe bilo koji dodatni pravni lijek predviđen domaćim zakonom, te je predmet proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 8 Konvencije

Dom je zapazio da je prema Zakonu o izvršenju odluka CRPC-a nadležni organ uprave obavezan da donese zaključak o dozvoli izvršenja u roku od 30 dana od datuma podnošenja zahtjeva za izvršenje. U trenutku kada je Dom razmatrao predmet, podnosioci prijave još uvijek nisu bili dobili odluku o svom zahtjevu za izvršenje odluke CRPC-a, iako je rok za ovo istekao prije jedanaest mjeseci. Prema tome, propust nadležnog organa uprave da odluči o njihovom zahtjevu nije bio "u skladu sa zakonom", te je zbog toga došlo do povrede prava podnosilaca prijave na poštivanje njihovog doma, zagarantovanog članom 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz istih razloga datih u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8 Konvencije, Dom je utvrdio da je propust nadležnog organa uprave da odluči o zahtjevu podnosilaca prijave bio u suprotnosti sa zakonom, te je zbog toga došlo do povrede njihovog prava na mirno uživanje imovine, zagarantovanog članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da preduzme sve neophodne radnje da izvrši odluku CRPC-a i da omogući podnosiocima prijave da vrate u posjed kuću gosp. Leke bez daljeg odlaganja; da isplati podnosiocima prijave zajedno 2.000 KM za nematerijalnu štetu; da isplati podnosiocima prijave zajedno 1.100 KM kao kompenzaciju za nemogućnost korištenja kuće i za sve druge vanredne troškove za vrijeme kada su podnosioci prijave bili prinuđeni da žive u alternativnom smještaju do kraja marta; i da isplati podnosiocima prijave zajedno 100 KM za svaki naredni mjesec kada budu prinuđeni da žive u alternativnom smještaju od 1. aprila 2001. godine do kraja mjeseca u kojem se vrate u posjed.

Odluka usvojena 7. marta 2001. godine
Odluka uručena 9. marta 2001. godine

Predmet br.:	CH/00/6258
Podnosilac prijave:	Neđo BABIĆ
Tužene Strane:	Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska
Datum uručenja:	6. juli 2001. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je bio predratni nosilac stanarskog prava na stanu u Sanskom Mostu, u Federaciji. Služba za prostorno uređenje resursa i zaštitu okoline općine Sanski Most je 6. aprila 1999. godine donijela rješenje kojim je podnosiocu prijave potvrđeno stanarsko pravo na stanu u Federaciji, a privremenom korisniku je naređeno da ga isprazni u roku od 90 dana. Podnosilac prijave je 7. septembra 1999. godine zatražio od Službe za prostorno uređenje resursa i zaštitu okoline općine Sanski Most da izvrši rješenje od 6. aprila 1999. godine. Podnosilac prijave je konačno vratio u posjed stan u Federaciji 10. aprila 2001. godine.

U međuvremenu, podnosilac prijave je bio privremeni korisnik stana u Gradišci, u Republici Srpskoj, čiji je davalac stana na korištenje Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske. Fond je 16. septembra 1996. godine dodijelio podnosiocu prijave stan u Republici Srpskoj, jer je on napustio svoj stan u Federaciji 1995. godine zbog neprijateljstava i u to vrijeme je bio bez doma. Raniji nosilac stanarskog prava je 31. avgusta 2000. godine zatražila od Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske da joj ponovo dodijeli stan u Republici Srpskoj, jer nije imala nikakvo drugo mjesto gdje bi živjela. Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske je 28. septembra 2000. godine odobrio zahtjev ranijeg nosioca stanarskog prava i podnosiocu prijave je naređeno da isprazni stan. Podnosilac prijave je izjavio žalbu 27. novembra 2000. godine Ministarstvu za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske u Banjoj Luci, ali nije dobio nikakav odgovor. Ministarstvo nije izdalo naredbu za deložaciju.

Podnosilac prijave tvrdi da su njegova deložacija iz stana u Republici Srpskoj i njegovo vraćanje u posjed stana u Federaciji trebali biti koordinirani, tako da ne bi bio deložiran iz stana koji je privremeno koristio prije nego što se vrati u posjed svog predratnog stana.

Prihvatljivost

U pogledu žalbenih navoda podnosioca prijave protiv Federacije, Dom je zapazio da korištenje preostalih dostupnih domaćih pravnih lijekova, čak i kad bi bilo uspješno, ne bi ispravilo žalbene navode podnosioca prijave u dijelu u kome se odnose na propust organa Federacije da izvrše odluku od 6. aprila 1999. godine, i utvrdio je da se od podnosioca prijave ne može zahtijevati da iskoristi bilo koje dodatne pravne lijekove predviđene domaćim zakonom. U pogledu žalbenih navoda podnosioca prijave u vezi sa članovima 6, 13 i 14 Konvencije, Dom je utvrdio da ne postoji *prima facie* predmet protiv Federacije i proglasio ih je neprihvatljivim kao očigledno neosnovane. Dakle, Dom je proglasio predmet prihvatljivim protiv Federacije u pogledu člana 8 Konvencije i člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

U pogledu žalbenih navoda podnosioca prijave protiv Republike Srpske, Dom je zapazio da je stanarsko pravo podnosioca prijave na stanu u Republici Srpskoj poništeno u skladu sa zakonom, tako da nema *prima facie* predmeta protiv Republike Srpske. Dom je zbog toga proglasio žalbeni navod podnosioca prijave očigledno neosnovanim i u cijelosti neprihvatljivim protiv Republike Srpske.

Meritum

Član 8 Konvencije

Zapažajući da je prema Zakonu o upravnom postupku Služba za prostorno uređenje resursa i zaštitu okoline općine Sanski Most bila obavezna da odluči o zahtjevu podnosioca prijave od 7. septembra 1999. godine i da takvo rješenje dostavi u roku od 30 dana, a da je izdala naredbu za deložaciju više od 16 mjeseci nakon isteka roka, Dom je utvrdio da ovo uplitanje u pravo podnosioca prijave na poštivanje njegovog doma nije bilo "u skladu sa zakonom" zbog čega je došlo do povrede člana 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz istih razloga datih u kontekstu ispitivanja predmeta prema članu 8 Konvencije, Dom je utvrdio da ovaj propust organa Federacije da izvrše odluku od 6. aprila 1999. godine nije bio opravdan, zbog čega je došlo do povrede prava podnosioca prijave na mirno uživanje imovine, zagarantovanog članom 1 Protokola br. 1.

Pravni lijekovi

Iako je podnosilac prijave vraćen u posjed dok je njegov predmet bio u postupku razmatranja i bez obzira što nije postavio nikakav zahtjev za kompenzaciju, Dom je naredio Federaciji da mu isplati 1.200 KM na ime kompenzacije za duševnu patnju koju je pretrpio. Pri tome, Dom je zapazio da "ni član XI(1)(b) Sporazuma ni pravilo 59 Pravila procedure Doma ne sprječavaju Dom da naredi pravne lijekove koje podnosilac prijave nije zatražio". S obzirom da je tužena Strana uzrokovala dugotrajno odlaganje u postupku njegovog vraćanja u posjed, Dom je smatrao odgovarajućim da naredi Federaciji da mu isplati kompenzaciju za duševnu patnju koja je rezultat toga.

Odluka usvojena 3. jula 2001. godine
Odluka uručena 6. jula 2001. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Zahtjev za preispitivanje tužene Strane nije podnesen u roku od mjesec dana od datuma uručenja odluke Doma i Dom je istakao da nema diskreciono pravo da odluči da produži rok predviđen za podnošenje takvog zahtjeva. Zahtjev zbog toga ne ispunjava uslov sadržan u pravilu 63 stav 3(a) Pravila procedure i Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 12. decembra 2001. godine

Predmeti br.:	CH/00/6436 i 6486
Podnosioci prijava:	Đulba KRVAVAC i Danica PRIBIŠIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	5. juli 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su državljani Bosne i Hercegovine, bošnjačke i srpske nacionalnosti. One su predratni nosioci stanarskih prava na stanovima u općinama Mostar Jugozapad i Mostar Zapad. Predmeti se odnose na pokušaje podnosilaca prijava da vrate u posjed svoje stanove. Podnosioci prijava su podnijele zahtjeve Komisiji za imovinske zahtjeve izbjeglica i raseljenih lica, koja je donijela odluke kojima se potvrđuju njihova stanarska prava.

Predmeti prvenstveno pokreću pitanja diskriminacije u vezi sa članovima 6, 8 i 13 Konvencije i članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, te članovima 14, 17 i 26 Međunarodnog ugovora o građanskim i političkim pravima. Prijave pokreću i pitanja u vezi sa gore navedenim odredbama Konvencije izdvojeno.

Prihvatljivost

Tužena Strana je tvrdila da su podnosioci prijava podnijele svoje prijave radi vraćanja u posjed stanova na kojima su imale stanarsko pravo i da su podnosioci prijava vraćene u posjed svojih stanova dok su predmeti još bili u postupku pred Domom. Zbog toga je mišljenje tužene Strane da je stvar već riješena.

Dom je podsjetio u odluci *S.P.* da tamo gdje se čini da domaći organi vlasti preduzimaju odgovarajuće i efikasne radnje u dobroj vjeri, i tamo gdje su podnosioci prijava u stvari vraćeni u posjed, iako ne u roku propisanom zakonom, Dom može pristati da briše prijavu. Dom je mišljenja da takav pristup, s obzirom na okolnosti koje prevladavaju u zemlji, nije u suprotnosti s ciljem osiguranja poštivanja ljudskih prava. Međutim, uzimajući u obzir posebne okolnosti situacije podnosilaca prijava u vezi s njihovim ljudskim pravima i dokaza o sistematskom zanemarivanju ljudskih prava na području na kome se nalaze stanovi podnosilaca prijava, Dom je smatrao da glavno pitanje postavljeno u prijavama zahtijeva da se nastavi sa ispitivanjem prijava.

Podsjećajući da postojanje predmetnih domaćih pravnih lijekova mora biti dovoljno izvjesno, ne samo u teoriji nego i u praksi, i ukoliko to nije slučaj, nedostajaće im neophodna pristupačnost i djelotvornost, Dom je, prema informacijama pred sobom, utvrdio da podnosioci prijave nisu imali na raspolaganju nikakve djelotvorne pravne lijekove koji su mogli ispraviti navedene povrede i da se od njih ne zahtijeva da iskoriste bilo koje dodatne pravne lijekove predviđene domaćim zakonom.

Meritum

Diskriminacija u uživanju prava podnosilaca prijava na jednaku zakonsku zaštitu, na poštivanje doma i na mirno uživanje imovine

Dom zapaža da su podnosioci prijava bile nosioci stanarskog prava na stanovima u kojima su živjele do trenutka kada su bile primorane da ih napuste zbog oružanog sukoba. U skladu sa stalnom praksom Doma, ta stanarska prava se trebaju smatrati posjedom koji predstavlja “imovinu” u smislu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, a stanovi podnosilaca prijava se trebaju smatrati njihovim domovima u smislu člana 8 Konvencije kao i člana 17 ICCPR-a.

Podnosioci prijava navode da sistematska politika opstrukcije povrataka manjina u općine Mostar Zapad i Mostar Jugozapad predstavlja diskriminaciju, na osnovu njihove nacionalnosti, u uživanju prava na zaštitu njihovih domova i imovine kao i prava na jednaku zakonsku zaštitu u smislu člana 26 ICCPR-a i prava na djelotvoran pravni lijek u smislu člana 13 Konvencije.

Dom je podsjetio da u ispitivanju da li je došlo do diskriminacije koja je u suprotnosti sa Sporazumom, Dom je dosljedno smatrao da je neophodno da se prvo utvrdi da li je prema podnosiocima prijava postupano drugačije nego prema drugima u istim ili relevantno sličnim situacijama. Svako različito postupanje će se smatrati diskriminatornim ako nema razumnog i objektivnog opravdanja; odnosno, ako ne slijedi legitimni cilj ili ako nema razumnog odnosa proporcionalnosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se želi ostvariti. U ovim predmetima, neosporenim izjašnjenjima koja su podnosioci prijava podnijeli je utvrđeno da su nadležni organi uprave i politički organi u općinama Mostar Zapad i Mostar Jugozapad slijedili namjernu politiku sprječavanja povrataka manjina time što, između ostalog, nisu rješavali zahtjeve lica bošnjačke i srpske nacionalnosti za vraćanje u posjed njihovih predratnih stanova. Utvrđena diskriminacija je dugo vremena sprječavala podnosioce prijava da se vrate u svoje domove i imovinu u smislu člana 8 Konvencije, člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, te člana 17 ICCPR-a. Dom je zaključio da su podnosioci prijava diskriminisane u uživanju svojih prava prema članovima 17 i 26 ICCPR-a i članovima 8 i 13 Konvencije, te članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Član 8 Konvencije

Dom je podsjetio da je već utvrđeno da stanove podnosilaca prijava treba smatrati njihovim domovima u smislu člana 8 Konvencije. Dom je zapazio tvrdnju tužene Strane da je donijela zakone koji omogućavaju svim osobama da vrate svoju imovinu u posjed i da zbog toga nije došlo do povrede člana 8 Konvencije. Međutim, pasivnost koju su pokazali općinski organi u odgovoru na brojne zahtjeve podnosilaca prijava da im se omogući povratak u stanove, na koje su neosporno imali pravo, predstavlja nepoštivanje njihovog "doma" u smislu člana 8(1) Konvencije. Tužena Strana nije pokušala da opravda to nepoštivanje. Ni Dom nije mogao naći takvo opravdanje. Dom je zbog toga zaključio da su takođe povrijeđena prava podnosilaca prijava prema članu 8 Konvencije izdvojeno.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je podsjetio da je već ustanovio da prava podnosilaca prijava u odnosu na stanove predstavljaju "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Dom je zapazio da iz člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju mogu, kao i iz drugih garancija iz Konvencije, proizaći pozitivne obaveze organa da obezbijede efikasnu zaštitu prava pojedinca. Takve pozitivne obaveze mogu uključiti i odredbu o neophodnoj pomoći u vraćanju imovine putem deložacije. U ovim predmetima, Dom je zabrinut zbog propusta organa da zaštite podnosioce prijava u periodu od 26, odnosno 24 mjeseca od nastavljenog nezakonitog korištenja njihove imovine u smislu prve rečenice prvog stava člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Prema tome, Dom je utvrdio, u suštini iz istih razloga kao i u vezi sa članom 8 Konvencije, da taj propust organa, u tom periodu, da pomognu podnosiocima prijava u vraćanju imovine takođe predstavlja povredu njihovih prava prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju izdvojeno.

Članovi 6 i 13 Konvencije i član 14 ICCPR-a

Dom je utvrdio da su podnosioci prijava diskriminisani u uživanju prava zaštićenih prema članovima 17 i 26 ICCPR-a i članovima 8 i 13 Konvencije, te članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Dom je takođe utvrdio da je tužena Strana prekršila prava podnosilaca prijava zaštićena članom 8 Konvencije, članom 1 Protokola br. 1 izdvojeno. Uzimajući u obzir ove nalaze, Dom nije smatrao neophodnim da posebno ispita prijave prema članovima 6 i 13 Konvencije i članu 14 ICCPR-a.

Pravni lijekovi

Dom je naredio tuženoj Strani da svakom od podnosilaca prijava isplati iznos od 1.200 konvertibilnih maraka na ime kompenzacije za nematerijalnu štetu u znak priznanja za patnje koje su pretrpjele zbog nemogućnosti da na vrijeme vrate svoje stanove u posjed i zbog toga što su bile nezakonito diskriminisane. Dom je također naredio tuženoj Strani da prvom podnosiocu prijave isplati iznos od 5.200 KM, a drugom podnosiocu prijave iznos od 4.600 KM na ime kompenzacije za period od 26, odnosno 24 mjeseca, od datuma podnošenja zahtjeva za izvršenje odluka CRPC-a do datuma kada su vraćene u posjed svojih stanova.

Na kraju, Dom je naredio tuženoj Strani da preduzme sve neophodne mjere da osigura poštivanje i implementaciju člana 18f. Zakona o prestanku primjene Zakona o napuštenim stanovima, uključujući istrage i odgovarajuće kazne za službenike i druge osobe odgovorne za politiku sistematske diskriminacije i opstrukcije povrataka manjina u općine Mostar Zapad i Mostar Jugozapad.

Odluka usvojena 3. jula 2002. godine
Odluka uručena 5. jula 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kome tvrdi da je Dom pogriješio donošenjem odluke da ne briše prijave. Tužena Strana tvrdi da ovo nije bilo u skladu sa ranijim odlukama Doma u predmetima gdje su podnosioci prijava vraćeni u posjed svojih stanova. Drugo, nije bilo neophodno dosuditi kompenzaciju za nematerijalnu i materijalnu štetu, jer bi nalaz o povredi Konvencije već bio dovoljan pravni lijek. Treće, iznosi kompenzacije nisu u skladu sa ranijim odlukama Doma. Četvrto, tužena Strana nije odgovorna za gubitak posjeda njihovih stanova i štetu koja je prouzrokovana podnosiocima prijava.

Ispitujući zahtjev za preispitivanje, Dom je bio mišljenja da tužena Strana nije dala nikakve osnove o tome zbog čega bi pitanja postavljena u zahtjevu za preispitivanje pokretala "ozbiljno pitanje koje se tiče tumačenja ili primjene Sporazuma ili ozbiljno pitanje od opšteg značaja". U pogledu odluke da se prijave ne brišu, Dom je zapazio da je Vijeće II primijenilo kriterije koje je plenarni Dom naveo u odluci *S.P.* Štaviše, Dom je utvrdio da Vijeće II nije utvrdilo nikakvu odgovornost za gubitak posjeda stanova podnosilaca prijava, nego za nemogućnost podnosilaca prijava da vrate u posjed svoje stanove. Zbog toga, zahtjev za preispitivanje ne ispunjava prvi od dva zahtjeva sadržana u pravilu 64(2) Pravila procedure Doma.

Odluka usvojena 6. septembra 2002. godine

Predmeti br.:	CH/00/6444 i dr.
Podnosioci prijava:	Neđo i Saveta TRKLJA i drugi
Tužena Strana:	Bosna i Hercegovina
Datum uručenja:	10. maj 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Predmeti se odnose na pokušaje sedam podnosilaca prijava da vrate u posjed stanove u općinama Mostar Zapad i Mostar Jugozapad. Svi podnosioci prijava su podnijeli zahtjeve CRPC-u, koji je donio odluke kojima se potvrđuju njihova stanarska prava. Međutim, nadležni organi nisu izvršili te odluke.

Prihvatljivost

Pošto se od podnosilaca prijava ne može zahtijevati da iscrpe bilo koje dodatne domaće pravne lijekove, Dom je prijave proglasio prihvatljivim.

Meritum

Diskriminacija

Na osnovu člana II(2)(b) Sporazuma o ljudskim pravima, Dom je razmatrao da li su podnosioci prijava diskriminisani u uživanju svojih prava. Po mišljenju Doma, nesporna politika vladajuće hrvatske stranke HDZ s ciljem sprječavanja povrataka manjina i održavanja demografske "čistoće" u tri hrvatske općine sa većinskim hrvatskim stanovništvom, je sama po sebi predstavljala sistematski šablon diskriminacije prema osobama bošnjačke i srpske nacionalnosti, kao i osobama iz miješanih brakova. Prema tome, Dom je zaključio da su podnosioci prijava bili diskriminisani u uživanju svojih prava prema članovima 17 i 26 Ugovora, članovima 8 i 13 Konvencije, te članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Član 8 Konvencije

Podsjećajući na predmete *Blentić protiv Republike Srpske* i *Đ.M. protiv Federacije Bosne i Hercegovine*, Dom je naveo da član 8 može prouzrokovati pozitivne obaveze, koje su svojstvene efikasnom poštivanju prava zagarantovanih tim članom, i da se u ovom kontekstu mora uspostaviti pravična ravnoteža između opšteg javnog interesa i interesa ljudi na koje se odnosi. Dom je ustanovio da pasivnost općinskih organa u odazivu na brojne zahtjeve podnosilaca prijava da im se omogući povratak u stanove, koji su nesporno njihovi, predstavlja nepoštivanje njihovog "doma" u smislu člana 8 stav 1. Po mišljenju Doma, tužena Strana nije ni pokušala da opravda to nepoštivanje, niti je Dom sam mogao naći takvo opravdanje. Dom je stoga zaključio da je došlo do povrede prava podnosilaca prijava i prema članu 8.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Dom je ustanovio da pozitivnim obavezama može biti obuhvaćena i odredba o neophodnoj pomoći za vraćanje imovine putem deložacije. Dom je bio zabrinut zbog propusta organa da zaštite podnosioce prijava od nastavljenog nezakonitog korištenja njihove imovine u smislu prve rečenice prvog stava člana 1. Dom je ustanovio, u suštini iz istih razloga koje je dao i u vezi sa članom 8 Konvencije, da ovaj propust organa da pomognu u vraćanju imovine podnosiocima prijava takođe predstavlja povredu njihovih prava prema članu 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Član 13 Konvencije

Podsjećajući na odluku *Galić protiv Federacije Bosne i Hercegovine,* Dom je naveo da za primjenu člana 13 nije potrebno da podnosilac prijave dokaže stvarnu povredu nekog drugog prava po Konvenciji. Dovoljno je da podnosilac prijave ima uvjerljivu tvrdnju da se takva povreda desila. Dom je dalje naveo da je jasno da su podnosioci prijava imali uvjerljive tvrdnje da su povrijeđena njihova prava te su, prema tome, imali pravo na efikasan pravni lijek u pogledu tih tvrdnji. Kako je Dom već ustanovio da podnosioci prijava nisu primili zadovoljavajući odgovor na svoje brojne zahtjeve i žalbe organima uprave; slijedilo je da je u tom pogledu takođe došlo do povrede člana 13 izdvojeno.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da odmah vrati podnosioce prijava u posjed njihovih stanova, a u svakom slučaju najkasnije do 10. juna 2002. godine. Nadalje, Dom je naredio tuženoj Strani da isplati podnosiocima prijava iznose od 6.800 do 7.200 KM na ime kompenzacije za nematerijalnu štetu i nemogućnost korištenja njihovog doma. Pored toga, Dom je naredio Federaciji da isplati podnosiocima prijava u svakom registrovanom predmetu 200 KM za svaki naredni mjesec u kojem ostanu van svojih stanova počevši od maja 2002. godine do kraja mjeseca u kojem se vrate u posjed, a svaka od ovih mjesečnih isplata treba biti izvršena u roku od 30 dana od kraja mjeseca na koji se ta isplata odnosi. Dom je naredio i isplatu zatezne kamate od deset posto godišnje na gornje iznose ili na svaki njihov neisplaćeni dio od dana isteka gore navedenog roka od mjesec dana do datuma pune isplate. I na kraju, Dom je naredio Federaciji da preduzme sve potrebne mjere da osigura poštivanje i implementaciju člana 18f. novog Zakona o napuštenoj imovini, kojim je predviđena krivična odgovornost službenika u organima uprave koji vrše opstrukciju procesa povratka.

Odluka usvojena 10. maja 2002. godine
Odluka uručena 11. aprila 2002. godine

ODLUKA O ZAHTJEVU ZA PREISPITIVANJE

Tužena Strana je podnijela zahtjev za preispitivanje u kome je navela da: (a) iznos kompenzacije za nematerijalnu štetu nije bio u skladu sa prethodnim odlukama Doma; (b) da su naredbe koje se odnose na kompenzaciju podnosiocima prijava za nemogućnost korištenja njihovih domova bile pretjerane; i (c) da tužena Strana nije odgovorna za gubitak posjeda njihovih stanova i za štetu nanesenu podnosiocima prijava. Dom je naveo da tužena Strana nije dala nikakve osnove o tome zašto bi pitanja iz zahtjeva za preispitivanje pokretala "ozbiljna pitanja koja se tiču tumačenja ili primjene Sporazuma ili ozbiljna pitanja od opšteg značaja". Kako zahtjev za preispitivanje nije ispunio prvi od dva zahtjeva sadržana u pravilu 64 stav 2 Pravila procedure, Dom je odlučio da odbije zahtjev za preispitivanje.

Odluka usvojena 5. jula 2002. godine

Predmet br.:	CH/00/6558
Podnosilac prijave:	Edin GARAPLIJA
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	12. april 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je naveo povredu svog prava na pravičnu raspravu u žalbenom postupku pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine. Ovaj postupak je obnovljen na osnovu odluke Doma o prihvatljivosti i meritumu od 6. jula 2000. godine u predmetu br. CH/98/934. Podnosilac prijave je naveo da je Vrhovni sud odbio prihvatiti dokaze koje je iznio u svoju odbranu tokom obnovljenog žalbenog postupka i odbio da pozove svjedoke. On se također žalio da je sastav vijeća bio isti kao u prethodnom žalbenom postupku i naveo je da je jedan od sudija Vrhovnog suda dobio uputstva od tajne službe da ne postupi u skladu s pravdom u njegovom predmetu. Amnesty International je učestvovao u postupku pred Domom kao *amicus curiae* i podnio izvještaj o ovom predmetu.

Prihvatljivost

Dom je zapazio da je ovaj predmet drugačiji od onog u kojem je Dom ranije donio odluku po tome što se ovaj predmet odnosi na ponovljeni, a ne na prvobitni postupak. Dakle, ovaj predmet nije suštinski isti i nije neprihvatljiv iz tog razloga. Dom nije utvrdio nikakve dokaze u prilog tvrdnji podnosioca prijave da je jedan od sudija sarađivao sa tajnom službom, pa je zahtjev podnosioca prijave za isključenje tog sudije proglasio neprihvatljivim kao očegledno neosnovan. Dom je također zapazio da predmet ne predstavlja zloupotrebu prava žalbe (kao što je tvrdila tužena Strana) i zbog toga je ostatak prijave proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom je zapazio da je ponovljeni žalbeni postupak održan pred istim vijećem Vrhovnog suda kao i u prvom žalbenom postupku. Međutim, Dom je utvrdio da ovo ne predstavlja povredu prava podnosioca prijave na pravičnu raspravu pred nezavisnim sudom. Oslanjajući se na presedan Evropskog suda za ljudska prava, Dom je smatrao da ne postoji priznato pravo na novo žalbeno vijeće i da ne postoje nikakvi dokazi o pristrasnosti. Prema tome, nije došlo do povrede člana 6 u tom pogledu.

U pogledu žalbenog navoda podnosioca prijave da mu nije bilo dozvoljeno da pozove svjedoke, Dom je zapazio da Konvencija ne osigurava optuženom neograničeno pravo na osiguravanje prisustva svjedoka pred sudom. Domaći sudovi uživaju diskrecionu ovlast da se sami uvjere da će im saslušanje svjedoka pomoći u utvrđivanju istine. Član 6 stav 3 samo zahtijeva da sud mora navesti razloge zbog kojih odlučuje da ne pozove one svjedoke čije je saslušanje izričito zahtijevano. Ispitavši zapisnik sa rasprave i drugu odluku Vrhovnog suda, Dom je zapazio da je Vrhovni sud u dovoljnoj mjeri ukazao na osnove na kojima je zasnovao svoju odluku da ne sasluša nove svjedoke ili da ponovo sasluša svjedoke koje je već ispitao Kantonalni sud.

U zaključku, Dom je utvrdio da činjenice ne idu u prilog žalbenom navodu podnosioca prijave na nepravično suđenje i prema tome nije našao povredu člana 6.

Mišljenje o neslaganju

U svom mišljenju o neslaganju, gosp. Grasso je tvrdio da vijeće Vrhovnog suda koje je odlučivalo u obnovljenom žalbenom postupku nije bilo "nepristrasno", a ni "uspostavljeno prema zakonu" u smislu člana 6 stav 1 Konvencije, zbog čega je došlo do povrede tog člana.

Oslanjajući se na praksu Evropskog suda za ljudska prava, sudija koji se ne slaže s odlukom je zapazio da bojazan podnosioca prijave u vezi sa pristrasnošću suda mora biti objektivno opravdana da bi imala pravni značaj. Pošto je predmet obnovljenog postupka bio isti kao i predmet prvobitnog žalbenog postupka, i sve sudije iste kao i u prvobitnom postupku, gosp. Grasso je zaključio da je bojazan podnosioca prijave u vezi sa pristrasnošću bila objektivno opravdana i da su prekršena njegova prava na pravično suđenje prema članu 6 stav 1.

On se takođe pozvao i na drugačije tumačenje domaćeg zakona. Pošto je do ponavljanja postupka pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine došlo na osnovu naredbe Doma, a ne po vlastitiom nahođenju Vrhovnog suda, sudija koji se ne slaže s odlukom je zaključio da se primjenjuje drugačiji član domaćeg zakona, član 398. Zakona o krivičnom postupku. Prema tom članu, obavezno je, "po mogućnosti", vijeće u novom sastavu. Gosp. Grasso je zbog toga zaključio da ponavljanje predmeta podnosioca prijave pred istim vijećem Vrhovnog suda predstavlja povredu domaćeg zakona.

Odluka usvojena 9. aprila 2002. godine
Odluka uručena 12. aprila 2002. godine

Predmet br.:	CH/01/6979
Podnosioci prijave:	E.M. i Š.T.
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	8. mart 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Prijavu pred Domom je predala gđa E.M., u svoje ime kao i u ime svog brata Š.T-a. U julu 1998. godine, pod dejstvom alkohola, B.B. je pucao Š.T-u u glavu i ubio ga. Dana 21. oktobra 1998. godine, po okončanju krivičnog suđenja za ubistvo Š.T-a, Općinski sud u Livnu je utvrdio da je B.B. počinio krivično djelo ubistva. Međutim, usljed smanjene krivične odgovornosti u trenutku izvršenja zločina zbog konzumiranja alkohola, Sud je utvrdio da kazna zatvora ili druga kazna nije odgovarajuća. Umjesto toga, Sud je rješenjem izrekao B.B. mjeru sigurnosti obaveznog psihijatrijskog liječenja u zatvoru. Nakon tri mjeseca, naredba za psihijatrijsko liječenje u zatvoru izmijenjena je u liječenje na slobodi. B.B. je od tada na slobodi. Podnosilac prijave je bezuspješno pokretala nekoliko postupaka pred sudovima da bi postigla ponovno razmatranje rješenja prvostepenog suda. Sudsko vijeće, javni tužilac, advokat odbrane i optuženi na suđenju pred Općinskim sudom svi su bili državljani Bosne i Hercegovine hrvatske nacionalnosti, dok su žrtva i njegova porodica bili državljani Bosne i Hercegovine bošnjačke nacionalnosti. Podnosilac prijave E.M., sestra Š.T.-a, navela je povredu svojih prava, kao i prava ubijenog.

Prihvatljivost

Tužena Strana je tvrdila da prijavu treba proglasiti neprihvatljivom po pravilu šest mjeseci (član VIII(2)(a) Sporazuma) pošto je prošlo više od šest mjeseci od dana kada je Općinski sud u Livnu izdao rješenje do dana podnošenja prijave. Dom je utvrdio da je šestomjesečni period počeo da teče od 15. januara 1999. godine, dana kada je Kantonalni sud odbio žalbu podnosioca prijave, a prekinut je manje od šest mjeseci nakon toga, kada je podnosilac prijave 17. juna 1999. godine podnijela Domu prvo pismo u kojem je sažela svoje žalbene navode. Tada je otvoren privremeni spis. Činjenica da je formalna prijava podnesena dosta kasnije (13. marta 2001. godine) ne znači da podnosilac prijave nije ispoštovala pravilo šest mjeseci. Pošto nisu iznesene nikakve druge osnove za neprihvatljivost, Dom je proglasio prijavu prihvatljivom.

Meritum

Član 2 Konvencije

Dom je zapazio da član 2 stvara pozitivnu obavezu državi ne samo da se uzdrži od namjernog i nezakonitog oduzimanja života, nego i da preduzme odgovarajuće radnje da zaštiti živote osoba pod svojom nadležnošću. Uzimajući u obzir pasivno postupanje tužioca tokom suđenja B.B-u, Dom je zapazio da krivični postupak nije na odgovarajući način odvratio B.B-a od zločina, jer počinilac vjerovatno nije očekivao da će biti kažnjen. Dom je zaključio da ovaj propust da odvrati od zločina predstavlja kršenje obaveze države da štiti život, zbog čega je došlo do povrede člana 2. Dom je utvrdio da ovo kršenje predstavlja povredu prava kako ubijenog tako i podnosioca prijave.

Diskriminacija

Dom je utvrdio da je tužena Strana diskriminisala ubijenog u uživanju prava na život, na jednako postupanje pred sudovima i zaštitu države od nasilja kako je garantovano članom 5 (a) i (b) CERD-a. Osim toga, utvrđeno je da je tužena Strana diskriminisala podnosioca prijave u uživanju prava

zaštićenog članom 5 (a) CERD-a, čime je tužena Strana prekršila član I Sporazuma o ljudskim pravima i prava E.M. prema članu 2 Konvencije na odgovarajuću istragu i pravično suđenje u vezi sa smrću njenog brata.

Član 13 Konvencije

Dom je odlučio da predmet prvenstveno postavlja pitanja prema članu 2 Konvencije. U svjetlu zaključka u pogledu tog člana, kao i u pogledu zaključaka o diskriminaciji, Dom nije smatrao neophodnim da ispita zahtjeve podnosioca prijave prema članu 13.

Pravni lijekovi

Jedini pravni lijek koji je podnosilac prijave tražila jeste da bude ponovljeno suđenje B.B-u. Pri uspostavljanju ravnoteže između suprotstavljenih interesa podnosioca prijave (sprovođenje pravičnog suđenja) i B.B-a (da mu se više ne sudi), Dom je zapazio da se moglo narediti ponovno suđenje za ubistvo preminulog. Međutim, on nije izdao takvu naredbu, između ostalog, uzmajući u obzir period koji je protekao između prvog pisma podnosioca prijave Domu 17. juna 1999. godine i podnošenja formalne prijave 13. marta 2001. godine.

Odluka usvojena 8. februara 2002. godine
Odluka uručena 8. marta 2002. godine

Predmet br:	CH/01/7248
Podnosilac prijave:	"ORDO" – RTV "Sveti Georgije"
Tužena Strana:	Bosna i Hercegovina
Datum uručenja:	5. juli 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je privatna radio i televizijska stanica u Banjoj Luci u Republici Srpskoj pod nazivom "ORDO" – RTV "Sveti Georgije" (u daljem tekstu: RTV Sveti Georgije). Ona je 30. avgusta 1999. godine dobila privremenu dozvolu za emitovanje od Nezavisne komisije za medije, koju je kasnije naslijedila Regulatorna agencija za komunikacije (u daljem tekstu: CRA), obje institucije uspostavljene odlukama Visokog predstavnika o regulisanju komunikacija i medija.

Dana 7. maja 2001. godine u centru grada Banje Luke došlo je do nasilnih protesta kojima je spriječena ceremonija polaganja kamena temeljca za obnovu bivše džamije Ferhadije, srušene 1993. godine. RTV Sveti Georgije je 8. maja 2001. godine emitovao televizijsku kontakt-emisiju čija su tema bili događaji od prethodnog dana. Tokom ove emisije, gledaoci koji su se javili u emisiju su dali veliki broj neprikladnih izjava protiv Islamske i međunarodne zajednice. Mnogi od njih su bili ogorčeni jer je ceremonija polaganja kamena temeljca za džamiju Ferhadiju bila planirana za Đurđevdan, veliki pravoslavni vjerski praznik.

Reagujući na ovu emisiju, CRA je odlukom od 17. maja 2001. godine suspendovala privremenu dozvolu za emitovanje RTV Svetog Georgija. U toj odluci, CRA je ustanovila da je RTV Sveti Georgije prekršio važeće odredbe Kodeksa o uređivanju R i/ili TV programa i Uslove svoje dozvole. CRA je zaključila da je "stanica dala tendenciozno, dijelimično nekorektno i jednostrano viđenje važnog događaja u Bosni i Hercegovini". Štaviše, "program, propustom odgovorne uredničke i upravne kontrole, ne samo da je unizio vjerska uvjerenja drugih, već je i prouzrokovao određen rizik od javne štete." Nakon toga, kada je RTV Sveti Georgije prekršio uslove suspenzije, CRA je u odluci od 27. jula 2001. godine ukinula privremenu dozvolu za emitovanje RTV Svetog Georgija. Nakon sprovođenja žalbenog postupka pred CRA, ove odluke su postale pravosnažne. U svojoj prijavi pred Domom, RTV Sveti Georgije osporava zakonitost i pravosnažnost odluka CRA i po materijalnoj i po procesnoj osnovi.

Prihvatljivost

S obzirom da je podnosilac prijave iscrpio sve dostupne mogućnosti žalbe pred CRA i s obzirom da nijedan sud Bosne i Hercegovine nije funkcionisao u relevantnom vremenskom periodu, te da je istekao rok za podnošenje takve žalbe, Dom je odlučio da je podnosilac prijave iscrpio sve djelotvorne pravne lijekove. Dom je utvrdio da je CRA agencija Bosne i Hercegovine i da je zato Bosna i Hercegovina odgovorna za njene postupke.

Meritum

Član 10 Konvencije

Dom je posebno zapazio okolnosti koje preovladavaju u Bosni i Hercegovini i njen status zemlje koja stremi unapređenju procesa implementacije mira. On je dalje zapazio da je dotičnu emisiju RTV Sveti Georgije prikazao samo jedan dan nakon nasilnih protesta širokih razmjera koji su se odigrali u centru Banje Luka. Dom je ustanovio da se emisija, uzeta u cjelini, može objektivno sagledati kao podsticanje nasilja i kao promovisanje vjerske i etničke netolerancije. Prema tome, pri određivanju da li je RTV Sveti Georgije prekršio važeći zakon koji predviđa sankcije, CRA je djelovala u okviru svoje slobode odlučivanja. Dom je zaključio da su suspenzija i kasnije ukidanje privremene dozvole RTV

Svetom Georgiju od strane CRA bile proporcionalne opravdanim ciljevima zaštite prava drugih, zaštite javne bezbjednosti i sprječavanja nereda ili krivičnih dijela. Dom je, prema tome, odredio da je uplitanje u pravo na slobodu izražavanja podnosioca prijave bilo "propisano zakonom", slijedilo opravdani cilj i bilo "nužno u demokratskom društvu", u smislu stava 2 člana 10 Konvencije. Prema tome, Dom je zaključio da tužena Strana nije povrijedila prava podnosioca prijave zagarantovana članom 10.

Član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

Iz gore objašnjenih razloga u pogledu člana 10, Dom zaključuje da tužena Strana nije povrijedila prava podnosioca prijave zaštićena članom 1 Protokola br. 1 jer su suspenzija i kasnije ukidanje privremene dozvole za emitovanje podnosioca prijave od strane CRA bili "pod uslovima predviđenim zakonom" i "u javnom interesu". CRA je djelovala s ciljem donošenja zakona "potrebnih za regulisanje korišćenja imovine" i shodno "opštem interesu". Došavši do ovog zaključka, nije bilo neophodno da Dom odluči da li privremena dozvola za emitovanje podnosioca prijave predstavlja zaštićenu "imovinu" u smislu člana 1 Protokola br. 1. Dom je izričito ostavio ovo pitanje otvorenim.

Član 6 Konvencije

Dom je utvrdio da je Bosna i Hercegovina povrijedila pravo podnosioca prijave na javnu raspravu pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, koje je zaštićeno stavom 1 člana 6 Konvencije. Dom zaključuje da je u osporene postupke pred CRA bilo uključeno odlučivanje o "građanskim pravima i slobodama" podnosioca prijave; prema tome, član 6 Konvencije je bio primjenjiv u ovim postupcima. Dom je dalje zaključio da je CRA "obrazovana na osnovu zakona"; međutim, CRA nije "nezavisan i nepristrasan sud", i ona ne obezbjeđuje "javnu raspravu" u smislu stava 1 člana 6. Dom je, međutim, istakao da u slučaju da je sud (tj. Sud Bosne i Hercegovine) sa odgovarajućim procesnim garancijama bio u funkciji i da je mogao odlučivati po žalbama na konačne upravne odluke CRA u toku relevantnog vremenskog perioda, onda bi Dom prihvatio da je CRA, kao organ uprave, postupala u okviru svojih nadležnosti i da su njeni postupci bili potpuno ispravni i pravični.

Član 13 Konvencije

Uzevši u obzir zaključak da je tužena Strana povrijedila prava podnosioca prijave zaštićena članom 6 Konvencije, Dom je odlučio da nije potrebno ispitati prijavu po članu 13 Konvencije, pošto su zahtjevi člana 13 manje strogi od zahtjeva člana 6 Konvencije, i u kontekstu ovog predmeta obuhvaćeni su zahtjevima stava 1 člana 6 Konvencije.

Mišljenja o slaganju/neslaganju

U svom mišljenju o slaganju gosp. Andrew Grotrian je dodao obrazloženju Doma da je osporeni postupak pred CRA podrazumijevao odlučivanje o "građanskim pravima i obavezama" podnosioca prijave u smislu člana 6 stav 1 Konvencije i da je radi toga član 6 primjenjiv na ove postupke. On je dalje istakao da iz odluke Doma jasno ne proizilazi da bi član 6 bio primjenjiv i na druge funkcije CRA, kao što je dodjela dozvola.

U mišljenju o slaganju gđe Michèle Picard, kojem se pridružio i gosp. Andrew Grotrian, ona je navela da smatra da obrazloženje većine nije potpuno jasno. Po njenom mišljenju, cijelom tom sistemu nedostaje izgled nezavisnosti i nepristrasnosti. Ona je tvrdila da je miješanje ovlaštenja u okviru istog organa dovoljno da cijela institucija ostavlja dojam pristrasnosti.

Gosp. Manfred Nowak je, u svom izdvojenom mišljenju o djelimičnom neslaganju kojem se pridružio gosp. Dietrich Rauschning, iznio mišljenje da privremena dozvola ne podrazumijeva nikakvo građansko pravo. S obzirom na to, član 6 nije bio primjenjiv u postupku dodjele ili ukidanja ni privremenih ni dugoročnih dozvola. On je objasnio i zašto se ne slaže sa obrazloženjem većine da CRA nije ispunila uslove nezavisnog i neprestrasnog suda, kako se zahtijeva članom 6 (ako bi se ova odredba smatrala primjenjivom).

Gosp. Miodrag Pajić je priložio mišljenje o neslaganju u kojem je zaključio da je došlo do povrede člana 10 Konvencije. On je smatrao da ukidanje privremene dozvole od strane CRA nije bilo proporcionalno ostvarivanju opravdanog cilja zaštite prava drugih niti zaštiti javne bezbjednosti. Osim toga, on je zaključio da privremena dozvola predstavlja "imovinu" zaštićenu članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, te da je došlo do povrede ovog člana. Konačno, on se nije mogao složiti da je samo utvrđivanje povrede ljudskih prava zagarantovanih članom 6 Konvencije dovoljna satisfakcija.

Gosp. Vitomir Popović je, u svom mišljenju o neslaganju, obrazložio da je Dom trebao donijeti odluku kojom se utvrđuje povreda člana 10 Konvencije i, štaviše, da je trebao ranije izdati naredbu za privremene mjere kako bi se stavila van snage suspenzija i kasnije ukidanje privremene dozvole za emitovanje podnosioca prijave od strane CRA. U pogledu naređenog pravnog lijeka, on je zaključio da je nalaženje povrede stava 1 člana 6 Konvencije očigledno neproporcionalno utvrđenoj povredi.

Odluka usvojena 3. juna 2002. godine
Odluka uručena 5. jula 2002. godine

Predmet br.:	CH/01/7351
Podnosilac prijave:	Ana KRALJEVIĆ
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	12. april 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine, hrvatske nacionalnosti. Prije oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini, ona je bila vozač kola hitne pomoći u Domu zdravlja na Ilidži. U toku rata, ona nije mogla dolaziti na posao. Nakon završetka rata podnosilac prijave je bezuspješno tražila da se vrati na posao.

U junu 1996. godine Dom zdravlja je donio odluku kojom prestaje radni odnos podnosioca prijave od 2. maja 1992. godine zbog toga što se nije javila na posao više od 20 dana, a nije navela razloge svog odsustva. Odluka je stavljena na oglasnu ploču u prostorijama Doma zdravlja.

U toku 1996. godine, nakon reintegracije Ilidže u teritoriju Federacije, Dom zdravlja je zaposlio dva nova vozača. Oni ranije nisu radili u Domu zdravlja a bošnjačke su nacionalnosti.

U januaru 2000. godine, nakon stupanja na snagu Zakona o radu, podnosilac prijave je podnijela zahtjev Domu zdravlja tražeći vraćanje na svoje radno mjesto. Dom zdravlja je u februaru 2000. godine tražio od nje da dostavi svoj personalni dosije koji se mogao naći u općini Ilidža. Iz dosijea, koji je podnosilac prijave dobila od općine Ilidža, ona je po prvi put saznala za rješenje o prestanku radnog odnosa od 13. juna 1996. godine.

U martu 2000. godine podnosilac prijave je uložila prigovor Domu zdravlja na rješenje od 13. juna 1996. godine. Dom zdravlja je 1. juna 2000. godine poslao obavještenje podnosiocu prijave da se u skladu sa uputstvom o članu 143. stav 2. Zakona o radu njen zahtjev od januara 2000. godine smatra neosnovanim i da se zbog toga odbija.

Prihvatljivost

Dom je zapazio da je, bez obzira što je podnosilac prijave bila spriječena da se vrati na posao prije 14. decembra 1995. godine (dana stupanja na snagu Dejtonskog mirovnog sporazuma), odluka o prestanku radnog odnosa donesena 1996. godine, tako da Dom ima nadležnost *ratione temporis* da razmatra predmet. Dom je takođe zapazio da podnosilac prijave nije mogla da se vrati na posao putem relevantnih domaćih sudova i nije imala na raspolaganju pravni lijek koji bi joj omogućio vraćanje na posao. Dom, međutim, zapaža da je podnosilac prijave imala pristup domaćim sudovima i ustanovio je da je zahtjev podnosioca prijave prema članu 6 Konvencije neprihvatljiv kao očigledno neosnovan.

Meritum

Ispitujući dokaze, Dom je prvo ustanovio da je prema podnosiocu prijave postupano drugačije nego prema drugima u istim ili relevantno sličnim situacijama. Dom je zatim zaključio da je odluka Doma zdravlja da zaposli dva nova vozača umjesto podnosioca prijave diskriminatorna i da je na nju uticalo to što je podnosilac prijave hrvatske nacionalnosti. Dom je naveo da je u toku oružanog sukoba podnosilac prijave bila opravdano odsutna sa posla i da nije morala u to vrijeme da da objašnjenje za svoje odsustvo. Pored toga, odluka o prestanku radnog odnosa nije uručena podnosiocu prijave kako je propisano domaćim zakonom, pa nije postala pravosnažna dok podnosilac prijave nije našla tu odluku u svom personalnom dosijeu. Dom je stoga zaključio da tužena Strana nije ispunila svoju obavezu da dokaže da su njeni postupci bili razumni i objektivno opravdani. Dom je ustanovio da je

podnosilac prijave bila diskriminisana u uživanju prava na rad te na pravične i dobre uslove za rad definisane u članovima 6 stav 1 i 7(a)(i) i (ii) ICESCR-a i članu 5(e)(i) CERD-a.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji da osigura da podnosilac prijave ne bude više diskriminisana u uživanju svog prava na rad i prava na pravične i dobre uslove za rad, i da joj se ponudi mogućnost da nastavi sa svojim poslom po uslovima koji odgovaraju njenom ranijem položaju i koji su jednaki onima koje uživaju drugi zaposlenici.

Pri razmatranju zahtjeva podnosioca prijave za kompenzaciju, Dom je uzeo u obzir neuspjele pokušaje podnosioca prijave da nastavi da radi i neodgovarajuće odgovore Doma zdravlja na njene zahtjeve od dana od kojeg Dom ima nadležnost *ratione temporis*, 14. decembra 1995. godine, do dana uručenja ove odluke, 12. aprila 2002. godine. Iz ovih razloga, Dom je podnosiocu prijave dosudio ukupan iznos od 15.000 KM na ime kompenzacije za materijalnu i nematerijalnu štetu.

Odluka usvojena 5. marta 2002. godine
Odluka uručena 12. aprila 2002. godine

Predmet br.:	CH/01/7488
Podnoslac prijave:	Vlatko BUZUK
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	5. juli 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine hrvatske nacionalnosti. Tokom oružanog sukoba bio je pripadnik Hrvatskog vijeća obrane za Kreševo. On je 1. septembra 2000. godine uhapšen zbog krivičnih djela genocida i ratnih zločina protiv civilnog stanovništva. U optužnici protiv njega je navedeno da je tokom 1993. godine učestvovao u etničkom čišćenju, zastrašivanju, progonu, zlostavljanju, pljački imovine, odvođenju na prisilni rad, uzimanju talaca i nezakonitom zatvaranju Bošnjaka. U pritvoru je zadržan do 17. januara 2002. godine kada je oslobođen svih optužbi i pušten na slobodu.

Prihvatljivost

Dom je proglasio prijavu neprihvatljivom kao očigledno neosnovanu u pogledu žalbenih navoda prema članovima 7 i 17 Konvencije, članu 2 Protokola br. 7 uz Konvenciju i u pogledu navodne diskriminacije.

U vezi sa članom 7 Konvencije (*nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*), Dom je zapazio da djela za koja je podnosiocu prijave suđeno predstavljaju krivična djela prema domaćem zakonu, te da je, štaviše, podnosilac prijave oslobođen svih optužbi.

U vezi sa članom 17 Konvencije (zloupotreba ovlasti), Dom je utvrdio da podnosilac prijave nije potkrijepio svoje navode o zloupotrebi ovlasti.

U pogledu prava na žalbu u krivičnoj stvari prema članu 2 Protokola br. 7 uz Konvenciju, Dom je zapazio da je podnosilac prijave oslobođen svih optužbi.

U pogledu žalbenih navoda o diskriminaciji, Dom je utvrdio da činjenice u ovom predmetu ne ukazuju da je podnosilac prijave bio žrtva diskriminacije po bilo kom od osnova sadržanih u članu II stav (2)(b) Sporazuma.

U pogledu žalbenog navoda da je došlo do povrede prava podnosioca prijave prema Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima, Dom je zaključio da nije nadležan razmatrati navode o povredama odredbi Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima. Slijedi da je ovaj dio prijave nespojiv *ratione materiae* sa odredbama Sporazuma o ljudskim pravima.

Dom je smatrao da nikakve druge osnove za neprihvatljivost nisu utvrđene. Prema tome, Dom je proglasio prijavu prihvatljivom u dijelu koji se odnosi na navodne povrede članova 5, 6, 9 i 13 Konvencije.

Meritum

Član 5 Konvencije

Dom je utvrdio da je pritvor podnosioca prijave bio zakonit, jer je ispoštovano pravilo šestomjesečnog roka prema domaćem zakonu (u pogledu dužine trajanja istražnog pritvora prije podizanja optužnice), kao i zbog toga što su ispoštovana Pravila puta, pošto je tužena Strana postupala prema ovlastima

tužioca Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju. Dom je radi toga zaključio da nije došlo do povrede člana 5, stav 1 Konvencije.

U vezi sa navodnom povredom člana 5, stav 2, Dom je utvrdio da je podnosilac prijave dobio relevantne informacije kako bi mogao osporiti zakonitost pritvora. Stoga je Dom utvrdio da u periodu od hapšenja podnosioca prijave pa do podizanja optužnice nije došlo do povrede.

Dom je, osim toga, smatrao da istražni sudija nije bio "sudija ili zakonom ovlaštena službena osoba za vršenje sudske vlasti" u smislu člana 5 stav 3, te da je trajanje pritvora podnosioca prijave od 1. septembra 2000. do puštanja na slobodu 17. januara 2002. godine prekoračilo granice razumnog. Na osnovu navedenog, Dom je zaključio da je tužena Strana prekršila prava podnosioca prijave zagarantovana članom 5 stav 3 Konvencije.

Član 6 Konvencije

U odnosu na član 6, stav 1, Dom je utvrdio da nije došlo do kršenja zahtjeva razumnog roka. Međutim, Dom je utvrdio da je zanemarivanjem odredbi Zakona o krivičnom postupku istražnog sudije i njegovim odbijanjem zahtijeva podnosioca prijave da mu se pruži mogućnost da dokaže svoju nedužnost u istražnoj fazi postupka povrijeđen princip jednakosti strana prema članu 6 stav 1 Konvencije. Ova povreda u pogledu pravičnosti u istražnoj fazi postupka nije u dovoljnoj mjeri ispravljena oslobađanjem podnosioca prijave svih optužbi.

Na osnovu navedenog, Dom nalazi da podnosilac prijave nije dao bilo kakve osnove za kršenje člana 6 stav 3(a). Dom nalazi da je optužnica od 16. maja 2001. godine bila dovoljno jasna i detaljna po svojoj prirodi kako bi omogućila podnosiocu prijave pripremu odbrane od optužbi, od kojih je nakon toga oslobođen.

Član 9 Konvencije

Podnosilac prijave se žalio da mu je povrijeđeno pravo na slobodu vjeroispovijesti odbijanjem da mu se omogući pristup katoličkom svećeniku po njegovom izboru tokom Uskršnjih praznika 2001. godine. Dom je utvrdio da je obaveza tužene Strane bila da osigura podnosiocu prijave katoličkog svećenika i da ne nametne ograničenja koja bi bila u suprotnosti sa članom 9 stav 2. Zaključio je da prema Konvenciji ne postoji pravo na pristup svećeniku po svom izboru. Dom je, prema tome, našao da je uplitanje u prava podnosioca prijave bilo proporcionalno željenim ciljevima i, zbog toga nije predstavljalo kršenje prava podnosioca prijave na slobodu vjeroispovijesti prema članu 9 Konvencije.

Član 13 Konvencije

Kako je utvrdio povrede članova 5, 6 i 9 Konvencije, Dom je smatrao da nije neophodno posebno ispitati žalbeni navod prema članu 13.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da podnosiocu prijave isplati iznos od 5.000 KM na ime kompenzacije za nematerijalnu štetu i iznos od 1.800 KM na ime kompenzacije za troškove postupka.

Odluka usvojena 3. jula 2002. godine
Odluka uručena 5. jula 2002. godine

Predmeti br.:	CH/01/7952 i dr.
Podnosioci prijave:	Suada SELIMOVIĆ i drugi
Tužena Strana:	Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. januar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava su osam bivših sudija Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine čiji je petogodišnji mandat istekao 2001. godine. Rođeni su između 1933. i 1937. godine što ih čini podobnim za ponovno imenovanje jer sudije u Federaciji mogu nastaviti sa službom do starosne dobi od 70 godina, kad je obavezno penzionisanje. Predmet se odnosi na odluku Doma naroda Federacije Bosne i Hercegovine da ne potvrdi njihovo imenovanje na poziciju sudija Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine po prijedlogu predsjednika Federacije. Podnosioci prijava navode da je starosna dob bila odlučujući faktor pri odbijanju njihovog imenovanja. Oni tvrde da odluka Doma naroda Federacije Bosne i Hercegovine predstavlja diskriminaciju po starosnoj osnovi u uživanju prava na javnu službu, čime je prekršen član 25(c) ICCPR-a u vezi sa članom II(2)(b) Sporazuma.

Prihvatljivost

Tužena Strana nije istakla prigovor na prihvatljivost prijava i, ustvari, ukazala je da je sklona da vjeruje da su podnosioci prijava bili diskriminisani. Nalazeći da nije bilo djelotvornih pravnih lijekova dostupnih podnosiocima prijava, tako da pitanje neiscrpljivanja nije pokrenuto, Dom je prijavu proglasio prihvatljivom.

Meritum

Član 25(c) ICCPR-a

Primjenjujući trostepenu analizu tvrdnje da je došlo do diskriminacije, Dom je prvo ustanovio da je starosna dob zabranjena osnova diskriminacije koja je pokrivena "drugim statusom" prema članu 2(1) ICCPR-a.

Drugo, Dom je ustanovio da su podnosioci prijava zaista bili podvrgnuti različitom postupanju na osnovu starosne dobi. U ovu svrhu, Dom je pregledao transkript zasjedanja Doma naroda, na kojem je glasano o imenovanju podnosilaca prijava. Dom je ustanovio da su govornici i hrvatskog i bošnjačkog kluba u Domu naroda izjavili da sudije starije od 65 godina ne bi trebalo ponovo imenovati. Ove izjave, skupa da činjenicom da su svi, osim jednog podnosioca prijave, imali 65 i više godina, a nijedan od sudija čije je imenovanje potvrđeno nije imao 65 godina ili više, dovele su Dom do zaključka da su godine podnosilaca prijava bile razlog za odbijanje njihovog ponovnog imenovanja.

Treće, Dom je ispitao da li je različito postupanje imalo razumno i objektivno opravdanje, da li se slijedio legitiman cilj i da li su upotrijebljena sredstva i traženi ciljevi bili u proporcionalnom odnosu. Dom je zapazio da je u diskusiji u Domu naroda izjavljeno da sudovi Federacije Bosne i Hercegovine nisu radili na zadovoljavajući način i da bi se obnovom sastava Vrhovnog suda moglo unaprijediti njegovo funkcionisanje. Dom je ustanovio da je ovo bio opravdan cilj Doma naroda. Međutim, Dom je zapazio da se insistiranjem na "starosnoj strukturi", umjesto pristupa zasnovanog na procjeni sposobnosti, ističe neopravdanost izabranog kriterijuma. Dom je utvrdio da Dom naroda nije uspostavio razuman odnos proporcionalnosti između željenog cilja i usvojenih sredstava te je zaključio da su podnosioci prijava diskriminisani u uživanju prava na pristup javnoj službi u svojoj zemlji, po opštim uslovima jednakosti.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da uvrsti podnosioce prijava u sadašnji izborni krug popunjavanja upražnjenih radnih mjesta u Vrhovnom sudu, a da se od njih ne traži da se ponovo prijavljuju ili da ponovo idu na razgovor za posao. Dom je odbio zahtjeve podnosilaca prijava za novčanu kompenzaciju zbog toga što zaključak o diskriminaciji predstavlja dovoljnu kompenzaciju za moralnu štetu koju su podnosioci prijava pretrpili.

Mišljenja o neslaganju

Gosp. Rona Aybay, kojem su se pridružili gđa Michèle Picard, te gospoda Dietrich Raushning i Viktor Masenko-Mavi, djelimično se ne slaže i smatra da Dom nije trebao ustanoviti povredu člana 25(c) ICCPR-a. Gosp. Aybay uvjerava da je pitanje da li neke imenovane sudije, koji su određene starosne dobi i čije imenovanje jeste ili nije trebao potvrditi Dom naroda, van kritičkog preispitivanja bilo kojeg suda ukoliko nema ozbiljnih proceduralnih grešaka u postupku glasanja. Dolazeći do ovog zaključka, gosp. Aybay je zapazio da znatan broj članova Doma naroda nije učestvovao u odlučivanju, da se pojedinačni motivi svih onih koji su glasali protiv podnosilaca prijava ne mogu utvrditi, te da odluke članova parlamentarnog tijela ne treba pažljivo ispitivati ili podvrgavati vanjskim pritiscima.

U svom izdvojenom mišljenju, gosp. Viktor Masenko-Mavi, kojem se pridružio gosp. Dietrich Raushning, uvjerava da član 25(c) ne daje pravo na određeno radno mjesto. On je istakao da podnosioci prijava nisu lišeni pristupa državnoj službi već im je bilo dopušteno da učestvuju u izbornom postupku do njegovog posljednjeg stepena. Gosp. Masenko-Mavi uvjerava, da je Dom naroda, u toku ovog posljednjeg stepena, ispravno iskoristio svoje zakonodavno diskreciono pravo da imenuje druge kandidate sa kvalifikacijama i starosne dobi koji više odgovaraju.

Gosp. Mehmed Deković je takođe izdvojio svoje mišljenje iz zaključka Doma da je zaključak o diskriminaciji dovoljan da se ispravi moralna šteta koja je proistekla iz povrede. Gosp. Deković je umjesto toga zaključio da je novčana kompenzacija bila odgovarajuća.

U četvrtom izdvojenom mišljenju, gosp. Andrew Grotrian, kojem se pridružio i gosp. Jakob Möller, izrazio je gledište da je Dom naroda imao pravo da zauzme stav da je nametanje starosnog praga način da se u sastav Vrhovnog suda uvedu svježe snage. Moguće je da je takav pristup bio prihvatljiviji u odnosu na alternativu koju je sugerisala većina, a to je procjena obavljanja sudijske funkcije pojedinačnih kandidata. Gosp. Grotrian nije smatrao da je parlamentarno tijelo, kao što je Dom naroda, dobro opremljeno da bi sprovelo takvu procjenu koja može nositi rizik neprihvatljivog političkog uplitanja u pravosuđe. Prema tome, on nije bio zadovoljan zaključkom da je Dom naroda izašao van slobode odlučivanja tako da on tu ne nalazi povredu Sporazuma.

Odluka usvojena 8. januara 2002. godine
Odluka uručena 11. januara 2002. godine

Predmet br.:	CH/01/8054
Podnosilac prijave:	Nataša PILIPOVIĆ
Tužena Strana:	Republika Srpska
Datum uručenja:	6. decembar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Predmet se odnosi na pokušaje podnosioca prijave da ostvari prenos stanarskog prava pokojne prabake na sebe. Njeno pravo da ostvari takav prenos zasniva se na ovjerenom ugovoru o doživotnom izdržavanju. Od oktobra 1992. godine, podnosilac prijave je vodila postupke pred različitim domaćim organima, pravosudnim i upravnim, u cilju ostvarivanja prenosa stanarskog prava, ali do dana kada je Dom usvojio ovu odluku (5. novembar 2002.), njeno pravo ostaje neizvjesno uslijed protivrječnih rezultata do kojih su došli domaći sudovi i upravni organi.

Prihvatljivost

Dom je utvrdio da se žalbeni navod podnosioca prijave u vezi sa štetom ili gubitkom pokretne imovine iz stana ne odnosi na uplitanje u njena prava prema Sporazumu od strane organa neke od potpisnica Sporazuma. Prema tome, Dom je proglasio ovaj dio prijave neprihvatljivim kao nespojiv *ratione personae* s odredbama Sporazuma.

Tužena Strana je tvrdila da prijavu treba proglasiti neprihvatljivom, jer je podnosilac prijave zloupotrijebila pravo na žalbu. U ispitivanju ovog žalbenog navoda, Dom je smatrao da prijava očito nije bila zasnovana na netačnim činjeničnim navodima, navodno lišenim bilo kakvog razumnog pravnog osnova ili podnesena jedino iz propagandnih razloga. Ovo je dovelo do zaključka da ne postoji zloupotreba prava na žalbu.

Podsjećajući da postojanje takvih domaćih pravnih lijekova mora da bude dovoljno izvjesno, ne samo u teoriji već i u praksi, a ukoliko nije tako, tim će pravnim lijekovima nedostajati neophodna pristupačnost i djelotvornost, Dom je, na osnovu informacija pred sobom, utvrdio da podnosilac prijave nije imala na raspolaganju nijedan djelotvoran pravni lijek kojim je mogla ispraviti navodna kršenja i od nje se ne može zahtijevati da iscrpi bilo koje dodatne pravne lijekove predviđene domaćim zakonom.

Meritum

Član 6 Konvencije

Podnosilac prijave se žali na dužinu postupka i jasnu šemu opstrukcije pred nadležnim stambeno-komunalim organima u Banjoj Luci, Ministarstvu za urbanizam Republike Srpske, kao i nadležnim sudovima u Republici Srpskoj.

U ocjenjivanju dužine postupka, Dom je utvrdio da, uzimajući u obzir svoju nadležnost *ratione temporis,* može ocijeniti razumnost dužine postupka samo u odnosu na period nakon 14. decembra 1995. godine. Međutim, on može uzeti u obzir do koje faze je postupak stigao i koliko dugo je trajao prije tog datuma. Dana kada je Dom usvojio ovu odluku, postupak pred domaćim sudovima je već trajao 6 godina i 11 mjeseci nakon 14. decembra 1995. godine.

Podsjećajući na odluku u predmetu *Mitrović*, Dom je smatrao da se razumnost dužine postupka treba ocijenti uzimajući u obzir kriterije koje je Dom postavio, to jest složenost predmeta, postupke podnosioca prijave i relevantnih organa, kao i druge okolnosti u predmetu. U ovom pogledu, Dom je smatrao da činjenična i pravna pitanja koja su postavljena u predmetu ne izgledaju previše složena

da bi zahtijevala preko šest godina postupka. Štaviše, Republika Srpska nije opravdala pretjerana proceduralna odlaganja. Dom je također smatrao da podnosilac prijave ni na kakav način nije doprinijela odugovlačenju postupka.

Osim toga, s obzirom da se pitanje odnosi na pravo ostvarivanja prenosa stanarskog prava i da se podnosilac prijave našla u neizvjesnoj situaciji zbog kontradiktornih odluka sudskih i organa uprave, Dom je zapazio da bi brzo okončanje upravnog spora pred Vrhovnim sudom bilo od posebnog značaja za podnosioca prijave. U pogledu žalbenog navoda u vezi sa navodnim šablonom opstrukcije upravnog i pravosudnog sistema u Republici Srpskoj, Dom je utvrdio, uzimajući u obzir da je već utvrdio povredu dužine postupka, da nije neophodno ispitati žalbene navode podnosioca prijave u tom pogledu.

Članovi 8 i 13 Konvencije i član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju

U svjetlu činjenice da je utvrdio povredu prava podnosioca prijave zaštićenog članom 6 stav 1 Konvencije u pogledu dužine postupka, Dom nije smatrao neophodnim da prijavu ispita posebno prema članovima 8 i 13 Konvencije i članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Pravni lijekovi

Dom je naredio tuženoj Strani da preduzme sve neophodne korake da brzo okonča upravni postupak koji je u toku, a u svakom slučaju u roku od dva mjeseca od datuma kada ova odluka postane konačna i obavezujuća, uzimajući u obzir odluku Osnovnog suda u Banjoj Luci da je ugovor o doživotnom izdržavanju valjan.

Dom je također naredio tuženoj Strani da podnosiocu prijave isplati iznos od 3.000 konvertibilnih maraka za nematerijalnu štetu kao priznanje za njene patnje zbog nemogućnosti da se njen predmet riješi u razumnom vremenskom roku.

Odluka usvojena 5. novembra 2002. godine
Odluka uručena 6. decembra 2002. godine

Predmeti br.:	CH/01/8590 i CH/02/8670
Podnosioci prijava:	Televizija "MIB" Brčko i Muzička radio stanica "Studio 76" Brčko
Tužena Strana:	Bosna i Hercegovina
Datum uručenja:	6. decembar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Predmeti se odnose na pokušaje podnosilaca prijava, jedne TV i jedne radio stanice, da dobiju dugoročnu dozvolu za emitovanje od Regulatorne agencije za komunikacije kroz proces nadmetanja uspostavljen u cilju odabira ograničenog broja najkvalitetnijih primalaca dozvola. Oba podnosioca prijava nisu ispunili čak ni minimalne kriterije za dobijanje stalne dozvole za emitovanje usljed čega je Regulatorna agencija za komunikacije (u daljem tekstu: CRA) odbila njihove zahtjeve za dodjelu dozvole emitovanja. Ove prijave postavljaju pitanja u pogledu prava na pristup sudovima, zaštićenog članom 6 Konvencije.

Prihvatljivost

U prijavama se navodi povreda prava na rad osnivača i vlasnika podnosilaca prijava. Dom je podsjetio da Konvencija ne sadrži takvo pravo. Zbog toga, prema članu II(2)(b) Sporazuma, Dom ima nadležnost samo da razmotri pravo na rad koje je zaštićeno članovima 6 i 7 Međunarodnog ugovora o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, u vezi sa navodnom ili očiglednom diskriminacijom u uživanju takvog prava. Činjenice u ovom predmetu ne ukazuju da je vlasnik stanica-podnosilaca prijava žrtva diskriminacije po nekom od osnova sadržanih u članu II(2)(b) Sporazuma. Prema tome, Dom je ovaj dio prijava proglasio nespojivim *ratione materiae* s odredbama Sporazuma. Međutim, prijave su proglašene prihvatljivim u pogledu člana 6(1) Konvencije.

Meritum

Član 6 Konvencije

Dom podsjeća da je u predmetu *RTV Sveti Georgije* utvrdio da postupci pred CRA koji se odnose na ukidanje privremene dozvole za emitovanje predstavljaju odlučivanje o "građanskim pravima i obavezama" podnosioca prijave u smislu stava 1 člana 6 Konvencije. Dom je potom ispitao da li postupak pred CRA zadovoljava proceduralne garancije sadržane u članu 6 Konvencije. Dom je smatrao da je CRA postupala na osnovu Odluke Visokog predstavnika od 2. marta 2001. godine, koja ima zakonsku snagu u Bosni i Hercegovini. Slijedi da je CRA pravilno "uspostavljena na osnovu zakona". Međutim, Dom je na osnovu dokaza pred sobom utvrdio da CRA nema neophodnu "nezavisnost i nepristrasnost" u smislu stava 1 člana 6 Konvencije. U donošenju ovog zaključka, Dom je zapazio da je Vijeće za implementaciju CRA suspendovalo privremenu dozvolu za emitovanje stanice zbog kršenja važećih odredbi Kodeksa o uređivanju radio i/ili TV programa u vezi sa sadržajem programa i Uslova za izdavanje privremenih dozvola za emitovanje. Ta privremena dozvola je kasnije ukinuta usljed nepoštivanja prve odluke. Nakon toga, stanica se žalila na ove odluke pred Vijećem CRA. U svojoj odluci, Dom je utvrdio da u postupku izdavanja privremenih dozvola za emitovanje, CRA, kao jedinstven organ uprave, nije ispunila zahtjeve principa "nezavisnog i nepristrasnog suda" i nije obezbijedila "javnu raspravu" u smislu stava 1 člana 6 Konvencije. Dom je dalje zapazio da su u postupku dodjele dugoročnih dozvola učestvovali isti organi kao i u postupku dodjele privremenih dozvola. Naime, generalni direktor CRA i Vijeće CRA, u žalbenom postupku, su organi slični Odboru za implementaciju i Vijeću CRA. Uostalom, svi ovi organi su sastavni dijelovi CRA. Imajući u vidu ove zaključke, što se tiče prvostepenog organa u postupku dodjele dugoročnih dozvola, Dom je zapazio da generalni direktor nije samo zadužen za rad organa nadležnog za odlučivanje u postupku dodjele dugoročnih dozvola, već je odgovoran i za svakodnevni rad CRA. Generalni direktor je bio zadužen za "implementaciju relevantnih propisa i politike, tehničku kontrolu,

poslovanje sektora, administraciju i upošljavanje kadrova". Prema tome, pošto generalni direktor učestvuje u stvaranju politike, sprovodi istu i donosi odluke kao prvostepeni organ, ova funkcija se ne može smatrati nezavisnom u postupku dodjele dugoročnih dozvola. U pogledu drugostepenog organa, Dom je podsjetio da je već zaključio da Vijeće CRA, kao žalbeni organ, nije ispoštovalo sve principe sadržane u članu 6(1) Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio tuženoj Strani da u roku od šest mjeseci od datuma kada ova odluka postane konačna i obavezujuća preduzme sve neophodne korake da podnosiocima prijave obezbijedi mogućnost da, na njihov pismeni zahtjev, podnesu žalbu protiv bilo kojih spornih konačnih upravnih odluka CRA nezavisnom i nepristrasnom sudu.

Mišljenja o neslaganju

Gosp. Manfred Nowak, kome se pridružio gosp. Jakob Möller, se nije složio s dijelom odluke, navodeći da kao što je već izjavio u svom mišljenju o djelimičnom neslaganju sa odlukom u predmetu *"ORDO" – RTV "Sveti Georgije"* smatra da je ukidanje privremene dozvole za emitovanje klasična funkcija javnog prava, a ne akt kojim se odlučuje o građanskim pravima i obavezama u smislu člana 6 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Još se manje može dodjela dugoročne dozvole smatrati odlučivanjem o građanskom pravu i, radi toga, iziskivati puni pristup nezavisnom i nepristrasnom sudu. Kako je spektar frekvencija ograničen prirodni resurs, samo ograničenom broju radio i TV stanica će se dodijeliti dugoročna dozvola. Ništa u praksi CRA ne ukazuje na to da dodjela dugoročnih dozvola za emitovanje nije sprovedena na potpuno profesionalan i nepristrasan način. Gosp. Nowak je dalje izjavio da je, naravno, veoma poželjno da Državni sud Bosne i Hercegovine bude u punoj funkciji bez daljeg odlaganja, te da ima i ovlasti da preispituje odluke organa uprave na nivou Bosne i Hercegovine. Ali, svakom upravnom odlukom se ne odlučuje o građanskim pravima i obavezama što bi zahtijevalo potpuno preispitivanje od strane nezavisnog i nepristrasnog suda, kako je predviđeno članom 6. On se zbog toga nije složio da je u ovom predmetu član 6 bio primjenjiv i da je došlo do njegovog kršenja.

Odluka usvojena 5. novembra 2002. godine
Odluka uručena 6. decembra 2002. godine

Predmeti br.:	CH/02/8679, CH/02/8689, CH/02/8690 i CH/02/8691
Podnosioci prijava:	Hadž BOUDELLAA, Boumediene LAKHDAR, Mohamed NECHLE i Saber LAHMAR
Tužene Strane:	Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i Hercegovine
Datum uručenja:	11. oktobar 2002. godine

ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI I MERITUMU

Činjenice

Podnosioci prijava Boudellaa, Lakhdar i Nechle su dobili državljanstvo Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine 2. januara 1995. godine, 20. decembra 1997. godine, odnosno 25. augusta 1995. godine. Podnosilac prijave Lahmar je 4. aprila 1997. godine dobio dozvolu stalnog boravka u Bosni i Hercegovini. U oktobru 2001. godine podnosioci prijava su uhapšeni i pritvoreni pod sumnjom da su planirali teroristički napad na ambasade Sjedinjenih Američkih Država i Velike Britanije u Sarajevu. U novembru 2001. godine Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova je donijelo rješenje o oduzimanju državljanstva Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine podnosiocima prijava Boudelli, Lakhdaru i Nechleu. Pokrenuli su upravni spor pred Vrhovnim sudom Federacije protiv ovih rješenja. Ti postupci su bili u toku u vrijeme kada je Dom usvojio svoju odluku. Takođe, u novembru 2001. godine Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice donijelo je rješenje kojim se podnosiocu prijave Lahmaru ukida dozvola stalnog boravka u Bosni i Hercegovini sa zabranom ulaska u zemlju za period od deset godina. Podnosilac prijave Lahmar žalio se na to rješenje. Ta žalba je bila u postupku u vrijeme kada je Dom usvojio svoju odluku. Dana 17. januara 2002. godine naređeno je puštanje podnosilaca prijava iz pritvora. Međutim, umjesto da budu pušteni, policija Federacije ih je odmah privela, a narednog dana su predati vojnim snagama Sjedinjenih Američkih Država koje su raspoređene u Bosni i Hercegovini kao Stabilizacijske snage pod vođstvom NATO-a (u daljem tekstu: SFOR). U to vrijeme, podnosioci prijava Boudella, Lakhdar i Nechle su primili odluke o "zabrani ulaska" kojima im je naređeno da odmah napuste Bosnu i Hercegovinu. U roku nekoliko sati, prebačeni su u vojni zatvor SAD u zaljevu Guantanamo na Kubi.

Protjerivanje podnosilaca prijava pokretalo je pitanja prema članu 1 Protokola br. 7 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, koja predviđa proceduralne garancije u vezi sa protjerivanjem stranaca. U slučaju da se podnosioci prijava smatraju državljanima Bosne i Hercegovine, predmeti pokreću pitanja prema članu 3 Protokola br. 4 uz Konvenciju, kojim se zabranjuje protjerivanje državljana. Predmeti takođe pokreću pitanja prema članovima 5 i 8 Konvencije.

Predaja podnosilaca prijave vlastima SAD-a i njihov kasniji pritvor u zaljevu Guantanamo na Kubi, mogli bi pokrenuti pitanje povrede člana 3 - zabrana mučenja, nehumanog ili ponižavajućeg postupanja, člana 1 Protokola br. 6 uz Konvenciju koji sadrži ukidanje smrtne kazne i člana 6 Konvencije pošto su podnosioci prijava tvrdili da neće biti pravično svako suđenje s kojim bi mogli da se suoče pred organima SAD.

Prihvatljivost

Prigovor Bosne i Hercegovine je da ne može da se smatra tuženom Stranom, jer su prijave bile upućene samo protiv Federacije i da ne može da se smatra odgovornom za moguće povrede u konkretnim predmetima. Dom je smatrao da u skladu sa svojom prethodnom sudskom praksom, pozivajući se na predmet *Zahirović protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine,* nije spriječen da ispita moguću odgovornost Bosne i Hercegovine za događaje na koje su se podnosioci prijava žalili, pošto to pitanje nije ograničeno izborom tužene Strane koju naznače podnosioci prijava.

U pogledu iscrpljivanja domaćih pravnih lijekova, Dom je smatrao da su podnosioci prijava ispoštovali zahtjev u vezi sa iscrpljivanjem redovnih domaćih pravnih lijekova. Međutim, u pogledu žalbenih navoda podnosilaca prijava koji se odnose na pravo svake osobe da se o njenom statusu

državljanina odluči u razumnom roku, Dom je ovaj žalbeni navod proglasio neprihvatljivim *ratione materiae,* pošto to pravo nije uključeno u prava i slobode zagarantovane prema Sporazumu.

Dom je ostatak prijava proglasio prihvatljivim.

Meritum

Član 1 Protokola br. 7 uz Konvenciju

U pogledu protjerivanja sva četiri podnosioca prijava, Dom je našao da obje tužene Strane nisu postupale u skladu sa domaćim zakonima Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine, koji uređuju pitanje protjerivanja stranaca. Iako Dom nije odlučio da li su podnosioci prijava još uvijek bili državljani u vrijeme njihovog protjerivanja, on je utvrdio da su obje tužene Strane nezakonitim postupanjem povrijedile član 1 Protokola br. 7 uz Konvenciju, koji predviđa proceduralne garancije u vezi sa protjerivanjem stranaca.

Član 5 stav 1 Konvencije

Dom je utvrdio da su obje tužene Strane povrijedile prava podnosilaca prijava zaštićena članom 5 stav 1 Konvencije u pogledu perioda nakon stupanja na snagu rješenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine o puštanju podnosilaca prijava iz pritvora 17. januara 2002. godine do predaje podnosilaca prijava snagama SAD-a.

Član 6 stav 2 Konvencije

Dom je takođe utvrdio da je rješenjima o oduzimanju državljanstva povrijeđeno pravo podnosilaca prijava Boudelle, Lakdhara i Nechlea da se smatraju nevinim dok se njihova krivica ne dokaže u skladu sa zakonom, zagarantovano članom 6 stav 2 Konvencije.

Član 1 Protokola br. 6 uz Konvenciju

Dom je dalje ispitao obaveze tuženih Strana kod predaje podnosilaca prijava snagama SAD, koja je dovela do njihovog sadašnjeg pritvora u Kampu X-Ray u zaljevu Guantanamo na Kubi. Uzimajući u obzir mogućnost da organi vlasti Sjedinjenih Država mogu zahtijevati, a možda i izreći, smrtnu kaznu protiv podnosilaca prijava, Dom je našao da su tužene Strane trebale tražiti garancije od Sjedinjenih Država, prije predaje podnosilaca prijava njihovim snagama, da im neće biti izrečena smrtna kazna; propust da se to uradi predstavlja povredu člana 1 Protokola br. 6 uz Konvenciju.

Članovi 3, 6 i 8 Konvencije

Dom je zaključio da tužene Strane predajom podnosilaca prijava snagama SAD nisu povrijedile svoju obavezu prema članu 3 Konvencije da podnosioce prijava zaštite od mučenja ili nehumanog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. Dom je dalje zaključio da nije neophodno da žalbene navode podnosilaca prijava ispita odvojeno prema članovima 6 i 8 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Bosni i Hercegovini da preduzme sve neophodne mjere da poništi rješenja o odbijanju ulaska izdata za tri podnosioca prijava 10. januara 2002. godine; da preduzme sve neophodne mjere da se donese odluka, po hitnom postupku, po žalbi podnosioca prijave Lahmara protiv rješenja o protjerivanju; da preduzme sve neophodne mjere i da osigura da se upravni spor u vezi s rješenjima o oduzimanju državljanstva podnosiocima prijava Boudelli, Nechleu i Lakhdaru riješi pred Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine; da iskoristi diplomatske kanale da zaštiti osnovna prava podnosilaca prijava i da preduzme sve neophodne mjere da uspostavi kontakt sa podnosiocima prijava te da im pruži konzularnu pomoć. Bosni i Hercegovini je dalje naređeno da preduzme sve moguće mjere da spriječi izricanje smrtne kazne podnosiocima prijava i njeno izvršenje, uključujući i pokušaje da od Sjedinjenih Država, diplomatskim kontaktima, traži garancije da podnosioci prijava

neće biti izloženi smrtnoj kazni. Objema tuženim Stranama je takođe naređeno da angažuju advokate sa priznatom praksom u relevantnoj pravnoj oblasti i pred relevantnim sudovima, tribunalima ili drugim mjerodavnim tijelima radi preduzimanja svih potrebnih radnji za zaštitu prava podnosilaca prijava dok su pritvoreni u SAD, kao i u slučaju mogućih vojnih, krivičnih ili drugih postupka u koje su uključeni podnosioci prijava, tako da svaka od tuženih Strana snosi polovinu advokatskih honorara i troškova.

Dom je dalje naredio da tužene Strane isplate svakom od podnosilaca prijava kompenzaciju u iznosu od 10.000 KM za patnju koja je proistekla iz utvrđenih povreda. Tuženim Stranama je naređeno da ovu kompenzaciju isplate porodicama podnosilaca prijava u Bosni i Hercegovini, ukoliko se podnosioci prijava ne vrate u roku od godinu dana. Objema tuženim Stranama takođe je naređeno da najkasnije do 11. novembra 2002. godine obavijeste Dom o svim radnjama koje su tužene Strane preduzele da sprovedu ovu odluku, a nakon toga da ga obavještavaju periodično svaka dva mjeseca do potpunog sprovođenja odluke Doma.

Mišljenja o neslaganju

Gđa Michele Picard je priložila mišljenje o djelimičnom neslaganju u kojem se ne slaže da prijave nije neophodno razmotriti odvojeno prema članu 6 Konvencije. Evropski sud za ljudska prava nije isključio mogućnost da odluka o protjerivanju izuzetno može pokrenuti pitanje prema članu 6, tamo gdje postoji rizik da će podnosilac prijave pretrpjeti "flagrantno uskraćivanje pravde" u državi koja ga prima. Dok postoje znatne sumnje da će podnosioci prijava biti suočeni sa smrtnom kaznom, čini se da nema sumnje da postoji rizik od flagrantnog uskraćivanja pravde. S obzirom na pravila krivičnog postupka koja su na snazi u američkom pravnom sistemu, koji je "akuzatorni" sistem, koji se u velikoj mjeri oslanja na jednakost u postupku između odbrane i optužbe, odsustvo ovih garancija može dovesti do potpuno nepravičnog suđenja.

Gosp. Dietrich Rauschning je priložio mišljenje o djelimičnom neslaganju u kojem se ne slaže sa zaključkom da su podnosioci prijave izloženi stvarnom riziku od izricanja smrtne kazne i da, prema tome, ne postoji obaveza traženja garancija da smrtna kazna neće biti izrečena ni izvršena. Pored toga, gosp. Rauschning se takođe nije složio sa zaključkom da su podnosioci prijava predati u nezakonit pritvor snagama SAD, jer nisu u dovoljnoj mjeri razmatrani oružani sukob sa međunarodnim terorizmom i tvrdnje da SAD imaju pravo da pritvore pripadnike neprijateljskih snaga u skladu s međunarodnim zakonom. Konačno, gosp. Rauschning se nije složio sa nalaženjem povrede pretpostavke nevinosti na osnovu toga da pretpostavka nevinosti ne zabranjuje da se odluke u upravnim stvarima mogu zasnivati na drugim dokazima kao što je odluka tužioca da otvori krivičnu istragu. Pretpostavka o nevinosti, čiji je cilj zaštita pravičnosti krivičnog postupka, ne može se tumačiti tako široko da to zabrani.

Gosp. Viktor Masenko-Mavi, kojem se pridružio gosp. Giovanni Grasso, priložio je mišljenje o djelimičnom neslaganju tvrdeći da je postojao ozbiljan razlog za vjerovanje da bi moglo doći do povrede prava podnosilaca prijava koja su zaštićena članovima 3 i 6 Konvencije. Pravna nesigurnost, stvorena Vojnom naredbom Predsjednika SAD od 13. novembra 2001. godine, trebala je potaknuti organe vlasti Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine da pažljivo razmotre pitanja obuhvaćena članovima 3 i 6 Konvencije. Prava zagarantovana članovima 3 i 6 Konvencije su od ogromnog značaja te u predmetima gdje postoji stvarni rizik od flagrantnog kršenja tih prava država koja protjeruje ili izručuje obavezna je da preduzme mjere sa ciljem obezbjeđivanja garancija utvrđenih tim članovima Konvencije, ili da protjerivanje ili izručenje odbije.

Gosp. Mato Tadić, kojem se pridružio gosp. Miodrag Pajić, tvrdio je, u svom izdvojenom mišljenju o neslaganju, prvo, da su prijave neprihvatljive radi neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova. Podnosioci prijava nisu tražili odlaganje izvršenja rješenja od 16. i 20. novembra 2001. godine, tako da su domaći organi mogli dalje nastaviti s postupkom. Neprihvatljiva je odbrana da se nije mogao očekivati pozitivan ishod. Drugo, tužene Strane su prihvatile Rezoluciju Vijeća bezbjednosti UN-a, broj 1373, i uključile se u borbu protiv svih oblika terorizma, radi sprječavanja potencijalnih izvršilaca ili urotnika, pa ih to obavezuje na aktivno djelovanje. Naravno, to ne znači da u toj borbi treba da se krše ljudska prava. Međutim, istovremeno, od Bosne i Hercegovine, kao mlade države u tranziciji,

pod posebnom vrstom protektorata, ne treba tražiti tako visoke standarde koje ne mogu ispuniti ni neke druge države s daleko većim stupnjem uređenja pravne države i vladavine prava.

Odluka usvojena 3. septembra 2002. godine
Odluka uručena 11. oktobra 2002. godine

ANEKS 6 UZ OPĆI OKVIRNI SPORAZUM ZA MIR U BIH

SPORAZUM O LJUDSKIM PRAVIMA

Republika Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska (u daljem tekstu: Strane) složile su se kako slijedi:

POGLAVLJE I: POŠTIVANJE LJUDSKIH PRAVA

Članak 1
Temeljna prava i slobode

Strane će osigurati svim osobama pod svojom jurisdikcijom najviši stupanj međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda, uključujući prava i slobode utvrđene u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kao i u njezinim Protokolima i u drugim međunarodnim dokumentima navedenim u Dodatku ovome Aneksu. Ta prava i slobode uključuju:

(1) Pravo na život.
(2) Pravo da ne budu podvrgavane mučenju ili nehumanom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.
(3) Pravo da ne budu držane u ropstvu ili podčinjenosti, te pravo da ne obavljaju prisilan ili obvezantan rad.
(4) Pravo na slobodu i sigurnost osobe.
(5) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim postupcima i druga prava vezana za krivične postupke.
(6) Pravo na privatni i obiteljski život, dom i dopisivanje.
(7) Slobodu mišljenja, savjesti i vjere.
(8) Slobodu izražavanja.
(9) Slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja.
(10) Pravo na ženidbu i udaju, te osnivanje obitelji.
(11) Pravo na imovinu.
(12) Pravo na obrazovanje.
(13) Pravo na slobodu kretanja i boravka.
(14) Uživanje prava i sloboda utvrđenih u ovome članu ili u međunarodnim sporazumima navedenim u Aneksu Ustava treba se osigurati bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status.

POGLAVLJE II: KOMISIJA ZA LJUDSKA PRAVA
Dio A: OPĆE ODREDBE

Članak 2
Osnivanje Komisije

1. Da bi si pomogle u poštivanju svojih obveza po ovom Sporazumu, Strane ovim osnivaju Komisiju za ljudska prava (u daljem tekstu: Komisija). Komisija će se sastojati od dva dijela: Ureda Ombudsmana i Doma za ljudska prava.
2. Ured Ombudsmana i Dom za ljudska prava razmatrat će sljedeće:
   (a) navodne i očigledne povrijede ljudskih prava zajamčenih u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda kao i u njezinim Protokolima, ili
   (b) navodnu ili očiglednu diskriminaciju po bilo kojoj osnovi - kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjera, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, vezivanje za neku nacionalnu manjinu, imovina, rođenje ili drugi status koji proizilazi iz uživanja bilo kojih prava ili sloboda utvrđenih u međunarodnim

sporazumima navedenim u Dodatku ovome Aneksu - kad se za dotičnu povrijedu tvrdi ili je očigledno da su je počinile Strane, uključujući bilo kojeg dužnosnika ili organ Strana, veležupa, općina ili bilo kojeg pojedinca koji djeluje po ovlaštenju takvog dužnosnika ili organa.

3. Strane priznaju pravo svim osobama da Komisiji i drugim tijelima za ljudska prava podnose žalbe glede navodnih povrijeda ljudskih prava, u skladu s postupkom navedenim u ovome Aneksu i s postupkom takvih tijela. Strane neće poduzimati nikakvu kaznenu radnju uperenu protiv osoba koje namjeravaju podnijeti, ili su podnijele, takve žalbe.

Članak 3
Objekti, osoblje, izdaci

1. Komisija će imati odgovarajuće objekte i stručno osposobljeno osoblje. Imat će Izvršnog dužnosnika, kojeg zajednički postavljaju Ombudsman i Predsjednik Doma, a koji će biti odgovoran za sva potrebna administrativna rješenja koja se tiču objekata i osoblja. Izvršni dužnosnik podliježe direktivi Ombudsmana i Predsjednika Doma u stvarima koje se tiču njihovog administrativnog i stručnog uredskog osoblja.
2. Plaće i izdatke Komisije i njezinog osoblja zajednički utvrđuju Strane, a snosi ih Bosna i Hercegovina. Plaće i izdaci moraju biti u potpunosti dostatni za provođenje mandata Komisije.
3. Komisija će imati svoj stožer u Sarajevu, uključujući i stožer Ureda Ombudsmana i objekte Doma. Ombudsman će imati najmanje još jedan dodatni ured na teritoriju Federacije i Republike Srpske i u drugim mjestima bude li on to smatrao za potrebno. Dom se može sastajati i na drugim mjestima ako prosudi da potrebe nekog posebnog slučaja to zahtijevaju, a može se sastati na bilo kojem mjestu koje smatra podesnim za pregled imovine, dokumenata ili drugih stvari.
4. Ombudsman i svi članovi Doma neće biti krivično ili građanski odgovorni ni za kakva djela koja budu počinili u okviru svojih dužnosti. Ako Ombudsman ili članovi Doma nisu državljani Bosne i Hercegovine, njima i njihovim obiteljima trebaju se odobriti povlastice i imuniteti kakve uživaju diplomatski predstavnici i njihove obitelji prema Bečkoj konvenciji o diplomatskim odnosima.
5. Uz puno uvažavanje potrebe da sačuva nepristrasnost, Komisija može primati pomoć, bude li smatrala to za potrebno, od bilo koje vladine, međunarodne ili nevladine organizacije.

Dio B: OMBUDSMAN ZA LJUDSKA PRAVA

Članak 4
Ombudsman za ljudska prava

1. Strane ovim osnivaju Ured Ombudsmana za ljudska prava (u daljem tekstu: Ombudsman).
2. Ombudsmana će imenovati za neobnovljiv petogodišnji mandat Predsjedatelj Organizacije za europsku sigurnost i suradnju (OESS), nakon dogovora sa Stranama. On će biti samostalno odgovoran za izbor svog osoblja. Do prijenosa opisanog u članku 14 dolje, Ombudsman ne može biti državljanin Bosne i Hercegovine ili bilo koje susjedne države. Nakon prijenosa ombudsmane će postavljati Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.
3. Članovi Ureda Ombudsmana moraju biti osvjedočenih visokih moralnih kvaliteta i biti stručnjaci za područje međunarodnih ljudskih prava.
4. Ured Ombudsmana bit će neovisna agencija. Nijedna osoba ili organ Strana ne može se miješati u njegove funkcije dok on izvršava svoj mandat.

Članak 5
Nadležnost Ombudsmana

1. Žalbe o povredama ljudskih prva, koje primi Komisija, po pravilu će se upućivati Uredu Ombudsmana, osim ako podnositelj izričito ne navede Dom.

2. Ombudsman može provoditi istragu - bilo na vlastitu inicijativu ili kao odgovor na žalbu bilo koje Strane ili osobe, nevladine organizacije, ili skupine pojedinaca koji tvrde da su žrtva povrijede od strane bilo koje Strane, ili pak nastupaju u ime navodnih žrtava koje su umrle ili nestale - o navodnim ili očiglednim povrijedama ljudskih prava u okviru stavka 2 članka 2. Strane se obvezuju da ni na kakav način neće ometati učinkovito korištenje ovog prava.
3. Ombudsman će odlučiti koje prijave zahtijevaju istragu i po kojim prioritetima, dajući poseban prioritet pritužbama na naročito grube ili sustavne povrijede i onima koje se temelje na navodnoj diskriminaciji po zabranjenim osnovama.
4. Po završetku istrage Ombudsman će bez odlaganja objaviti nalaze i zaključke. Strana za koju se utvrdi da je povrijedila ljudska prava mora, u navedenom roku, pismeno objasniti kako će udovoljiti zaključcima.
5. Ako primi pritužbu koja spada u nadležnost Doma za ljudska prava, Ombudsman je može proslijediti Sudu u bilo kojem trenutku.
6. Ombudsman može također podnositi posebna izvješća u bilo koje vrijeme bilo kojem nadležnom državnom organu ili dužnosniku. Oni koji prime takva izvješća moraju odgovoriti u roku koji navede Ombudsman, uključujući i posebne odgovore na zaključke koje dostavi Ombudsman.
7. Ombudsman će objavljivati izvješće, koje će, u slučaju da neka osoba ili subjekt ne postupi prema njegovim zaključcima i preporukama, biti proslijeđeno Visokom predstavniku opisanom u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma dok takva funkcija postoji, a također će biti dostavljeno i Predsjedništvu dotične Strane na daljnji postupak. Ombudsman može također pokrenuti postupak pred Domom za ljudska prava na temelju takvog Izvješća. Ombudsman može također intervenirati kod bilo kojeg postupka pred Domom.

Članak 6
Ovlasti

1. Ombudsman će imati pristup i moći pregledati sve službene dokumente, uključujući i one povjerljive, kao i sudske i administrativne spise, a može zahtijevati od bilo koje osobe, uključujući i državnog dužnosnika, da surađuje tako što će pružiti relevantne podatke, dokumente i spise. Ombudsman može prisustvovati saslušanjima u upravnom postupku kao i sjednicama drugih organa, a može ući i pregledati svako mjesto gdje su zatočene ili rade osobe lišene slobode.
2. Ombudsman i osoblje je dužno čuvati tajnost svih dobivenih povjerljivih podataka, osim kad se oni traže naredbom Doma, a postupat će sa svim dokumentima i spisima u skladu s primjenjivim pravilima.

Dio C: DOM ZA LJUDSKA PRAVA

Članak 7
Dom za ljudska prava

1. Dom za ljudska prava sastojat će se od četrnaest članova.
2. U roku od 90 dana nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma, Federacija Bosne i Hercegovine će imenovati četiri člana, a Republika Srpska će imenovati dva člana. Odbor ministara Vijeća Europe, temeljem rezolucije (93)6, a nakon dogovora sa Stranama, imenovat će preostale članove, koji ne smiju biti državljani Bosne i Hercegovine ili bilo koje susjedne zemlje i odredit će jednog od njih za predsjednika Doma.
3. Svi članovi Doma moraju imati kvalifikacije koje se traže za postavljanje na visoku sudsku dužnost ili biti pravnici priznate stručnosti. Članovi Doma imenuju se na period od pet godina, a mogu biti ponovno imenovani.
4. Nakon prijenosa opisanoga u članku 14 dolje, članove će postavljati Predsjedništvo Bosne i Hercegovine.

Članak 8
Nadležnost Doma

1. Dom će primati, na razmatranje ili rješavanje, žalbe na navodne ili očigledne povrijede ljudskih prava iz stavka 2 članka 2, preko Ombudsmana u ime tužitelja, ili izravno od bilo koje Strane ili osobe, nevladine organizacije, ili skupine pojedinaca koji tvrde da su žrtve povrijede od strane bilo koje Strane, ili koje nastupaju u ime navodnih žrtava koje su umrle ili nestale.
2. Dom će odlučiti koje žalbe prihvatiti i kojim ih redosljedom rješavati. Pri tome će Dom uzimati u obzir sljedeće kriterije:
   (a) Postoje li učinkoviti pravni lijekovi, kao i to je li podnositelj dokazao da ih je sve iscrpio i da je žalba podnesena Komisiji u roku od šest mjeseci nakon donošenja konačne odluke.
   (b) Dom neće razmatrati žalbu koja je u biti ista kao i stvar koju je Dom već ispitao, ili je već podnesena u nekom drugom postupku, ili je već predmet međunarodne istrage ili rješenja.
   (c) Dom će također odbiti svaku žalbu koju bude smatrao nespojivom s ovim Sporazumom, ili koja je očito neutemeljena, ili predstavlja zlouporabu prava žalbe.
   (d) Komisija može odbiti ili prekinuti daljnje razmatranje ako se žalba odnosi na neku stvar koja se trenutno rješava pred nekim drugim međunarodnim tijelom za ljudska prava nadležnim za rješavanje žalbi ili donošenje presuda o slučajevima, ili pred bilo kojom drugom Komisijom osnovanom temeljem Aneksa Općeg okvirnog sporazuma.
   (e) U načelu Dom će nastojati prihvatiti i dati posebnu prednost pritužbama na posebno teške ili sustavne povrijede i onima koje se temelje na navodnoj diskrminaciji po zabranjenim osnovama.
   (f) Žalbe koje povlače za sobom zahtjeve za privremene mjere razmatrat će se prioritetno kako bi se utvrdilo (1) trebaju li biti primljene, te ako trebaju (2) je li opravdan veliki prioritet za zakazivanje rasprave o zahtjevu za privremene mjere.
3. Dom u bilo kojem trenutku svog postupka može obustaviti razmatranje neke žalbe, odbaciti je ili brisati iz razloga (a) što podnositelj namjerava odustati od žalbe; (b) što je stvar već riješena; ili (c) što iz bilo kojeg drugog razloga, koji utvrdi Dom, više nije opravdano nastaviti s razmatranjem žalbe; pod uvjetom da je takav rezultat u skladu s ciljem poštivanja ljudskih prava.

Članak 9
Prijateljsko rješavanje

1. Na početku procesa ili u bilo kojem trenutku tijekom postupka, Dom može pokušati ishoditi prijateljsko rješenje predmeta na temelju poštivanja prava i sloboda navedenih u ovom Sporazumu.
2. Ako Dom uspije ishoditi takvo rješenje, on će objaviti izvješće i proslijediti ga Visokom predstavniku opisanom u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma dok takva funkcija postoji, OESS-u i Glavnom tajniku Vijeća Europe. Takvo izvješće će obuhvaćati kratko iznošenje činjenica i postignuto rješenje. Međutim, izvješće o rješenju u datom slučaju može biti povjerljivo u cjelini ili djelomično, ako to bude potrebno radi zaštite ljudskih prava ili ako se tako dogovore Dom i zainteresirane stranke.

Članak 10
Postupak pred Domom

1. Dom će utvrditi pravičnu i učinkovitu proceduru za rješavanje žalbi. Takva procedura mora predvidjeti mogućnost odgovarajućih pismenih podnesaka i, po odluci Doma, saslušanje radi usmene rasprave ili podnošenja dokaza. Dom će imati ovlast da naredi privremene mjere, da imenuje vještake i da prisili na privođenje svjedoka i davanje dokaza.
2. Dom će normalno zasjedati u vijećima od po sedam članova; dva člana iz Federacije, jedan iz Republike Srpske i četiri člana koji nisu građani Bosne i Hercegovine ili neke

susjedne države. Kad o nekoj žalbi odlučuje vijeće, Dom u punom sastavu može odlučivati, na prijedlog jedne od stranaka u postupku ili Ombudsmana, da se odluka preispita; to preispitivanje može uključivati i uzimanje dodatnih dokaza ako Dom tako odluči. Riječ "Dom" u ovome Aneksu može se u odgovarajućem slučaju odnositi i na vijeća, s tim da ovlast za donošenje općih pravila, propisa i procedure ima samo Dom kao cjelina.

3. Osim u izuzetnim okolnostima u skladu s pravilima, saslušanja u Domu bit će javna.
4. Podnositelje žalbi mogu u postupku zastupati odvjetnici ili drugi predstavnici po njihovu izboru, ali moraju također biti i osobno nazočni osim ako ih Dom na ispriča zbog neke poteškoće, nemogućnosti ili nekog drugog opravdanog razloga.
5. Strane se obvezuju da će pružiti sve relevantne informacije Domu i da će s njima u potpunosti surađivati.

Članak 11
Odluke

1. Po zaključenju postupka, Dom će odmah objaviti odluku koja će konstatirati:
   (a) ukazuju li utvrđene činjenice na povrijedu obveza od strane dotične Strane i ukoliko je tako,
   (b) koje će korake ta Strana poduzeti da bi ispravila tu povredu, uključujući i naredbe da se prestane i odustane, novčanu naknadu (uključujući novčane i nenovčane štete) i privremene mjere,
2. Dom svoje odluke donosi većinom glasova svojih članova. U slučaju neriješenog ishoda glasovanja o nekoj odluci, Predsjednik Doma ima odlučujući glas.
3. Pod uvjetom da je izvršeno preispitivanje predviđeno u stavku 2 članka 10, odluke Doma su konačne i obvezujuće.
4. Svaki će član imati pravo dati izdvojeno mišljenje o svakom slučaju.
5. Dom će obrazložiti svoje odluke. Njegove će odluke biti objavljene i dostavljene zainteresiranim stranama, Visokom predstavniku navedenom u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma sve dok takva funkcija postoji, Glavnom tajniku Vijeća Europe i OESS.
6. Strane će u potpunosti provoditi odluke Doma.

Članak 12
Pravila i propisi

Dom će donijeti pravila i propise u skladu s ovim Sporazumom, potrebne za obavljanje njegovih funkcija, uključujući i odredbe o preliminarnim saslušanjima, ubrzanim odlukama o privremenim mjerama, odlukama vijeća Doma i preispitivanju odluka donesenih od strane tih vijeća.

POGLAVLJE III: OPĆE ODREDBE

Članak 13
Organizacije koje se bave ljudskim pravima

1. Strane će promicati i poticati aktivnosti nevladinih i međunarodnih organizacija za zaštitu i promicanje ljudskih prava.
2. Strane se pridružuju pozivu Visokoj komisiji UN-a za ljudska prava, OESS-u, Visokom povjereniku UN-a za izbjeglice i drugim međudržavnim i regionalnim misijama ili organizacijama za ljudska prava da pomno prate stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini između ostalog i putom otvaranja lokalnih ureda i postavljanja promatrača, izvješća ili drugih relevantnih osoba na stalnoj osnovi ili od misije i da im osiguraju pune i djelotvorne olakšice, pomoć i pristup.
3. Strane će omogućiti pun i djelotvoran pristup nevladinim organizacijama radi istraživanja i nadgledanja stanja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini, i neće ih sprječavati ili ometati u vršenju njihovih funkcija.

4. Sve nadležne vlasti u Bosni i Hercegovini surađivat će i osigurati neograničen pristup organizacijama osnovanim ovim Aneksom Općeg okvirnog sporazuma, svim međunarodnim mehanizmima za nadgledanje ljudskih prava uspostavljenim za Bosnu i Hercegovinu, nadzornim tijelima uspostavljenim bilo kojim međunarodnim instrumentom navedenim u Dodatku ovome Aneksu, Međunarodnom sudu za bivšu Jugoslaviju i bilo kojoj drugoj organizaciji ovlaštenoj od strane Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda s mandatom koji se tiče ljudskih prava ili humanitarnog prava.

Članak 14
Prijenos

Pet godina nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma Vlada Bosne i Hercegovine preuzet će odgovornost za nastavak rada Komisije osnovane u Poglavlju II ovog Aneksa, osim ako se Strane drugačije ne dogovore. U ovome drugom slučaju, Komisija će nastaviti raditi kako je gore predviđeno.

Članak 15
Obavijesti

Strane će djelotvorno obznaniti odredbe ovog Sporazuma širom Bosne i Hercegovine.

Članak 16
Stupanje na snagu

Ovaj Sporazum stupa na snagu nakon potpisivanja.

DODATAK

SPORAZUM O LJUDSKIM PRAVIMA

1. Konvencija o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948.
2. Ženevske konvencije I-IV o zaštiti žrtava rata iz 1949. i Ženevski protokoli I-II uz njih iz 1977.
3. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda iz 1950. i Protokoli uz nju
4. Konvencija o statusu izbeglica iz 1951. i Protokol uz nju iz 1966.
5. Konvencija o državljanstvu udatih žena iz 1957.
6. Konvencija o smanjenju broja osoba bez državljanstva iz 1961.
7. Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije iz 1965.
8. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima iz 1966. i Dodatni protokoli uz njega iz 1989.
9. Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima iz 1966.
10. Konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena iz 1979.
11. Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, nehumanih i ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja iz 1984.
12. Europska konvencija o sprječavanju mučenja i nehumanih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja iz 1987.
13. Konvencija o pravima djeteta iz 1989.
14. Međunarodna konvencija o zaštiti prava svih radnika migranata i članova njihovih obitelji iz 1990.
15. Europska povelja o regionalnim jezicima ili jezicima manjina iz 1992.
16. Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina iz 1994.

PRAVILA PROCEDURE
SADRŽAJ

PREAMBULA

DIO I - ORGANIZACIJA DOMA

Poglavlje 1 - Dom

Pravilo 1 - Neovisnost Doma
Pravilo 2 - Dom u punom sastavu i vijeća

Poglavlje 2 - Članovi Doma

Pravilo 3 - Nesmjenjivost članova i svečana zakletva
Pravilo 4 - Redosljed prvenstva
Pravilo 5 - Ostavka člana

Poglavlje 3 - Predsjedništvo Doma

Pravilo 6 - Dužnosti Predsjednika Doma
Pravilo 7 - Predsjedavanje vijećima
Pravilo 8 - Izbor Potpredsjednika Doma i vijeća
Pravilo 9 - Dužnosti Potpredsjednika Doma i vijeća
Pravilo 10 - Zamjena za Predsjednika i Potpredsjednika
Pravilo 11 - (uklonjeno)
Pravilo 12 - Povlačenje Predsjednika ili Potpredsjednika

Poglavlje 4 - Sekretarijat Doma

Pravilo 13 - Imenovanje Izvršnog dužnosnika, Arhivara i ostalog osoblja
Pravilo 14 - Dužnosti Arhivara
Pravilo 15 - Registriranje prijava

DIO II - RAD DOMA

Poglavlje 1 - Opća pravila

Pravilo 16 - Sjedište Doma
Pravilo 17 - Zasjedanja Doma
Pravilo 18 - Povjerljivost rasprava
Pravilo 19 - Glasanje
Pravilo 20 - Zapisnici sa razmatranja i rasprava
Pravilo 21 - Jamstvo nepristrasnosti članova
Pravilo 22 - Povlačenje članova
Pravilo 23 - Kvorum nakon povlačenja članova

Poglavlje 2 - Dom u punom sastavu

Pravilo 24 - Prijave koje rješava Dom u punom sastavu
Pravilo 25 - Kvorum Doma u punom sastavu

Poglavlje 3 - Vijeća

Pravilo 26 - Uspostava vijeća
Pravilo 27 - Nasljednici članova vijeća
Pravilo 28 - Kvorum i zasjedanje vijeća

Pravilo 29 - Prosljeđivanje prijava Domu u punom sastavu i vijećima

DIO III - PROCEDURA

Poglavlje 1 - Opća pravila

Pravilo 30 - Zvanični jezici
Pravilo 31 - Zastupanje Strana u Sporazumu
Pravilo 32 - Podnošenje prijava; zastupanje podnosilaca prijava
Pravilo 32 bis - (uklonjeno)
Pravilo 32 ter - Amici curiae
Pravilo 33 - Postupanje Doma u posebnim slučajevima
Pravilo 34 - Spajanje prijava
Pravilo 35 - Prioritet određenih prijava
Pravilo 36 - Privremene mjere

Poglavlje 2 - Rasprave

Pravilo 37 - Javna priroda i organizacija rasprava
Pravilo 38 - Propust strane da se pojavi
Pravilo 39 - Pozivanje pojedinih podnosilaca prijava, vještaka i svjedoka
Pravilo 40 - Svečana zakletva za svjedoke i vještake
Pravilo 41 - Vođenje rasprava
Pravilo 42 - Zapisnici sa rasprava
Pravilo 43 - Troškovi

Poglavlje 3 - Prijateljska rješenja

Pravilo 44 - Prijateljska rješenja

Poglavlje 4 - Podnošenje i sadržaj prijava

Pravilo 45 - Oblik prijava
Pravilo 46 - Sadržaj prijava

Poglavlje 5 - Postupak prihvatanja prijave

Pravilo 47 - Prijave Strane protiv Strane
Pravilo 47 bis - (uklonjeno)
Pravilo 48 - Informacije tuženoj Strani u hitnim predmetima
Pravilo 49 - Prvo razmatranje i pismeni dio postupka
Pravilo 50 - Dalji pismeni postupak ili rasprave u pojedinim predmetima
Pravilo 51 - Vremenski rokovi
Pravilo 52 - Odluke o prihvatljivosti, o obustavljanju razmatranja, o odbijanju ili o brisanju prijave sa liste predmeta pred Domom

Poglavlje 6 - Postupak nakon prihvatanja prijave

Pravilo 53 - Razmatranje merituma
Pravilo 54 - Privremena mišljenja
Pravilo 55 - (uklonjeno)
Pravilo 55 bis - Odluke o prihvatljivosti i meritumu

Poglavlje 7 - Odluke o meritumu

Pravilo 56 - Propust strane da se pojavi ili prezentira svoj predmet

Pravilo 57 - Forma odluke o meritumu
Pravilo 58 - Sadržaj odluke o meritumu
Pravilo 59 - Posebna odluka o pravnim lijekovima
Pravilo 60 - Uručenje odluke
Pravilo 61 - Izdvojena mišljenja i izjave o neslaganju

Poglavlje 8 - Objavljivanje odluka

Pravilo 62 - Objavljivanje odluka

Poglavlje 9 - Postupak preispitivanja

Pravilo 63 - Zahtjev za preispitivanje
Pravilo 63 bis - Obavijest o prijemu zahtjeva za preispitivanje
Pravilo 64 - Postupak odlučivanja po zahtjevu za preispitivanje
Pravilo 65 - Postupak nakon prihvatanja zahtjeva za preispitivanje
Pravilo 66 - Konačna i obavezujuća priroda odluka (Pravomoćnost)
Pravilo 66 bis - Ispravljanje grešaka u odlukama

DIO IV - ODNOSI DOMA SA UREDOM OMBUDSMANA

Pravilo 67 - (uklonjeno)
Pravilo 68 - Proceduralni položaj Ombudsmana

ZAVRŠNI DIO

Pravilo 69 - Izmjena i suspendiranje ovih pravila
Pravilo 70 - Saopćenje o ovim pravilima

PRAVILA PROCEDURE

DOMA ZA LJUDSKA PRAVA ZA BOSNU I HERCEGOVINU

Usvojena 13. decembra 1996. godine
(Izmijenjena i dopunjena 15. maja i 11. septembra 1998., 8. marta 2001., 4. novembra 2002. i 8. marta 2003. godine)

PREAMBULA

Dom za ljudska prava,

S obzirom na:

- Sporazum o ljudskim pravima (Aneks 6 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini) između Republike Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, u daljem tekstu Sporazum;
- shodno članu X st. 1. i 2. i članu XII Sporazuma,

Usvaja ova Pravila:

DIO I
Organizacija Doma

Poglavlje 1.
Dom

Pravilo 1.
Neovisnost Doma

Ustanovljen po Sporazumu kao sudsko tijelo, Dom djeluje u potpunoj neovisnosti.

Pravilo 2.
Dom u punom sastavu i vijeća

1. Dom zasjeda u punom sastavu i u vijećima uspostavljenim prema članu X stav 2. Sporazuma.
2. Osim ako je drugačije određeno, izrazi "Dom" i "Predsjednik" u ovim pravilima znače "vijeće" i "Predsjednik vijeća" u odnosu na predmete koji su upućeni na vijeće, i "Dom" i "Predsjednik Doma" u odnosu na predmete upućene Domu.

Poglavlje 2.
Članovi Doma

Pravilo 3.
Nesmjenjivost članova i svečana zakletva

1. Članovi Doma rade u okviru vlastite sposobnosti kao sudije i ne mogu biti razriješeni svoje dužnosti za vrijeme trajanja mandata kako je definirano u članu VII (3) Sporazuma.
2. Prije preuzimanja dužnosti, članovi Doma, na prvom sastanku Doma kojem prisustvuju nakon imenovanja, daju sljedeću svečanu izjavu:
   "Svečano izjavljujem da ću sve obaveze i dužnosti izvršavati časno i vjerno, nepristrasno i savjesno i da ću čuvati tajnu svih postupaka pred Domom."

Pravilo 4.
Redosljed prvenstva

1. Članovi Doma imaju prednost iza Predsjednika i Potpredsjednika ovisno o dužini vremena provedenog na dužnosti.
2. Članovi koji su na dužnosti isto vrijeme imaju prednost prema životnoj dobi.
3. Ponovno imenovani članovi imaju prednost s obzirom na trajanje njihovog prethodnog mandata.

Pravilo 5.
Ostavka člana

O ostavci člana obavještava se Predsjednik Doma koji tu obavijest prosljeđuje Stranama, generalnim sekretarima Vijeća Evrope i Organizacije za sigurnost i suradnju u Evropi (OSCE) i Visokom predstavniku o kome je riječ u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma, dok takva funkcija postoji.

Poglavlje 3.
Predsjedništvo Doma

Pravilo 6.
Dužnosti Predsjednika Doma

Predsjednik Doma upravlja radom Doma i predsjedava na zasjedanjima.

Pravilo 7.
Predsjedavanje vijećima

1. Predsjednik takođe predsjedava na zasjedanjima jednog vijeća. Potpredsjednik predsjedava na zasjedanjima drugog vijeća.
2. Izraz "Predsjednik" u ovim Pravilima, tamo gdje odgovara, podrazumijeva svakog člana koji vrši dužnost Predsjednika.

Pravilo 8.
Izbor Potpredsjednika Doma i vijeća

1. Dom bira svog Potpredsjednika na mandat od godinu dana.
2. Svako vijeće, glasajući odvojeno, bira svog Potpredsjednika čim vijeća budu konstituirana u skladu sa pravilom 26. stav 3.
3. Izbori se obavljaju tajnim glasanjem, a u njemu učestvuju samo prisutni članovi.
4. Izbor je na osnovu apsolutne većine glasova. Ako nijedan član ne dobije takvu većinu, obavlja se drugo glasanje. Član koji dobije najviše glasova je time izabran. U slučaju jednakog glasanja, bira se član koji ima prednost prema pravilu 4.

Pravilo 9.
Dužnosti Potpredsjednika Doma i vijeća

1. Potpredsjednik zauzima mjesto Predsjednika Doma ako je on spriječen u obavljanju svojih dužnosti Predsjednika ili ako je mjesto Predsjednika upražnjeno.
2. Potpredsjednik vijeća preuzima predsjedavanje vijećem ako je Predsjednik, odnosno Potpredsjednik, spriječen u obavljanju svojih dužnosti ili ako je mjesto Predsjednika vijeća upražnjeno.
3. Predsjednik Doma može povjeriti izvjesne dužnosti Potpredsjedniku.

Pravilo 10.
Zamjena za Predsjednika i Potpredsjednika

1. Ako su Predsjednik Doma i Potpredsjednik u isto vrijeme spriječeni da obavljaju svoje dužnosti ili ako su njihova mjesta istovremeno upražnjena, dužnosti Predsjednika Doma obavlja drugi član u skladu sa poretkom prednosti iz pravila 4.
2. Ako su osobe koje predsjedavaju sastancima vijeća prema pravilima 7. i 9. spriječene u obavljanju svojih dužnosti u pogledu tog vijeća, ili ako su njihova mjesta istovremeno upražnjena, njihove dužnosti obavlja drugi član u skladu sa poretkom prednosti iz pravila 4.

Pravilo 11.
(uklonjeno)

Pravilo 12.
Povlačenje Predsjednika i Potpredsjednika

Kada Predsjednik Doma ili Potpredsjednik iz nekih posebnih razloga smatraju da ne bi trebali predsjedavati u određenom predmetu, zamjenjuju se u skladu sa odredbama iz pravila 9. i pravila 10.

Poglavlje 4.
Sekretarijat Doma

Pravilo 13.
Imenovanje Izvršnog dužnosnika, Arhivara i ostalog osoblja

1. Sekretarijat Doma se sastoji od Izvršnog dužnosnika, Arhivara, zamjenikà Arhivara i drugog administrativnog i stručnog osoblja.
2. Arhivara i zamjenike Arhivara imenuje Dom.
3. Izvršnog dužnosnika imenuje Predsjednik Doma.
4. Izvršni dužnosnik i Arhivar se u pogledu Sekretarijata Doma rukovodi uputama Predsjednika Doma.
5. Osoblje Doma, osim Izvršnog dužnosnika, Arhivara i zamjenika Arhivara, bira Izvršni dužnosnik i Arhivar nakon konsultacija sa Predsjednikom a nakon toga ih imenuje Predsjednik.
6. Osoblje koje Dom zaposli potpisuje pismenu izjavu o povjerljivosti koju potpisuju i svjedoci ili daje sljedeću izjavu na narednom zasjedanju prije obavljanja bilo kakvih dužnosti:
   "Svečano izjavljujem da ću svoje dužnosti izvršavati vjerno, neovisno, nepristrasno i uz puno poštivanje povjerljivosti."
7. Sekretarijat je smješten u sjedištu Doma u Sarajevu.

Pravilo 14.
Dužnosti Arhivara

1. Arhivar je, pod rukovodstvom Predsjednika, odgovoran za rad Sekretarijata a posebno:
   (a) pomaže Domu i njegovim članovima u ispunjavanju njihovih dužnosti;
   (b) predstavlja put za sve komunikacije koje se tiču Doma;
   (c) vodi brigu o arhivi Doma.
2. Arhivar je odgovoran za objavljivanje:
   (a) odluka Doma;
   (b) svakog drugog dokumenta kako odluči Dom.

Pravilo 15.
Registriranje prijava

U Sekretarijatu se vodi poseban registar u kojem su zavedeni datum registriranja svake prijave i datum prestanka relevantnog postupka pred Domom.

DIO II
Rad Doma

Poglavlje 1.
Opća pravila

Pravilo 16.
Sjedište Doma

1. Sjedište Doma je u Sarajevu.
2. Dom, ako to smatra podesnim, može odlučiti da drži zasjedanja negdje drugo.
3. Dom može odlučiti, u bilo kojem stadiju ispitivanja prijave, da je neophodno da istragu ili neku drugu djelatnost sprovede negdje drugo ili da to učini jedan ili više njegovih članova.

Pravilo 17.
Zasjedanja Doma

1. Dom određuje broj i datume zasjedanja.
2. Odlukom Predsjednika Dom se sastaje u drugom terminu ako to okolnosti nalažu. Dom zasjeda i ako to zahtijeva najmanje trećina njegovih članova.
3. Članovi koji su zbog bolesti ili nekih drugih ozbiljnih razloga spriječeni da prisustvuju cijelom ili dijelu zasjedanja Doma, ili da obave neku drugu dužnost, o tome obavještavaju Arhivara što je moguće ranije, a on obavještava Predsjednika.

Pravilo 18.
Povjerljivost rasprava

1. Sve diskusije Doma su i ostati će povjerljive. Na sastancima Doma, osim ako Dom ne odluči drugačije, mogu biti prisutni samo Arhivar, članovi Sekretarijata, prevodioci i osobe koje pružaju tehničku ili sekretarsku pomoć.

2. U bilo kojoj fazi ispitivanja prijave, Predsjednik Doma, Potpredsjednik, Izvršni dužnosnik i Arhivar mogu saopćiti informacije štampi u mjeri koja je primjerena legitimnim interesima strana i prema posebnim uputama Doma.

Pravilo 19.
Glasanje

1. Nakon svake diskusije, a prije nego se obavi glasanje po nekom pitanju u Domu, Predsjednik može zatražiti od članova da o tome iznesu svoje mišljenje.
2. Ako je isti broj glasova, obavlja se glasanje prozivkom, a Predsjednik ima odlučujući glas.
3. Članovi ne mogu ostati uzdržani prilikom glasanja o zaključcima odluke ili o preporuci Vijeća u odlukama o zahtjevu za preispitivanje.

Pravilo 20.
Zapisnici sa razmatranja i rasprava

1. Zapisnici sa diskusija sadržavaju izvještaj o predmetu diskusija, obavljenom glasanju, imenima onih koji su glasali za i protiv prijedloga, kao i svaku izjavu datu isključivo za zapisnik.

2. Zapisnici sa rasprava sadrže imena prisutnih članova i svake osobe koja se pojavi, kratak izvještaj o toku rasprave i svaku donesenu odluku.

Pravilo 21.
Jamstvo nepristrasnosti članova

1. Članovi ne učestvuju u ispitivanju prijave pred Domom ako:
   a) imaju neki lični interes u predmetu;
   b) su u nekoj odluci o činjenicama na kojima je prijava utemeljena učestvovali kao savjetnik bilo koje Strane ili kao član nekog suda ili istražnog tijela.
2. U slučaju bilo kakve sumnje s obzirom na stav 1. ovog pravila ili pod nekim drugim okolnostima za koje se čini da bi mogle utjecati na nepristrasnost članova u ispitivanju prijave, ako ti članovi ili Predsjednik smatraju da oni ne bi trebali učestvovati, odlučuje Dom.

Pravilo 22.
Povlačenje članova

Kada, iz nekih posebnih razloga osim onih iz pravila 21., članovi smatraju da ne bi trebali učestvovati ili nastaviti učešće u ispitivanju predmeta, o tome obavještavaju Predsjednika.

Pravilo 23.
Kvorum nakon povlačenja članova

Svaki član, koji po odredbama pravila 21. ili pravila 22. ne učestvuje u ispitivanju prijave, ne čini dio kvoruma za vrijeme takvog ispitivanja.

Poglavlje 2.
Dom u punom sastavu

Pravilo 24.
Prijave koje rješava Dom u punom sastavu

Dom u punom sastavu rješava prijave:
(a) koje podnese strana u skladu sa članom II stav 2. i članom VIII stav 1. Sporazuma;
(b) kada se vijeće odreklo nadležnosti po pravilu 29. stav 2. Pravila procedure;
(c) kada je predmet proslijeđen Domu po pravilu 63.

Pravilo 25.
Kvorum Doma u punom sastavu

Kvorum Doma u punom sastavu čini osam članova.

Poglavlje 3.
Vijeća

Pravilo 26.
Uspostava vijeća

1. Po članu X stav 2. Sporazuma uspostavljaju se dva vijeća.
2. Vijeća se sastoje od četiri člana koja je imenovao Savjet ministara Vijeća Evrope, dva člana koja je imenovala Federacija Bosne i Hercegovine i jednog člana kojeg je imenovala Republika Srpska.
3. Vijeća se konstituiraju za utvrđeni period koji odredi Dom.
4. Dom može organizirati vijeća na poseban način u pogledu sastava, ako bude smatrao prikladnim.

Pravilo 27.
Nasljednici članova vijeća

Kada članovi vijeća prestanu da budu članovi Doma prije isteka roka za koji je vijeće konstituirano, njihovi nasljednici u Domu ih nasljeđuju kao članove vijeća.

Pravilo 28.
Kvorum i zasjedanje vijeća

1. Kvorum vijeća čine četiri člana.
2. Vijeća se po pravilu sastaju za vrijeme zasjedanja Doma u punom sastavu.
3. Kada to okolnosti zahtijevaju, vijeće, a ako ono ne zasjeda, Predsjednik vijeća, može odlučiti, nakon konsultacija sa Predsjednikom Doma, da se vijeće sastane i kada Dom u punom sastavu ne zasjeda.

Pravilo 29.
Prosljeđivanje prijava Domu u punom sastavu i vijećima

1. Prijave se obično upućuju na vijeće u skladu sa općim smjernicama koje je donio Dom u punom sastavu.
2. Kada predmet u postupku pred vijećem postavlja ozbiljna pitanja koja se tiču tumačenja Sporazuma, ili nekog od međunarodnih sporazuma na koji se on poziva, ili ako bi rješavanje pitanja pred vijećem moglo imati ishod koji je u suprotnosti sa ranijom jurisprudencijom Doma, vijeće se, prije donošenja konačne odluke, može odreći nadležnosti u korist Doma u punom sastavu.
3. Predsjednik može odlučiti da, u skladu sa pravilom 49., proslijedi na razmatranje Domu u punom sastavu svaku prijavu koja još nije bila pred vijećem, za koju mu se učini
   (a) da postavlja ozbiljna pitanja u vezi sa tumačenjem Sporazuma ili bilo kojeg drugog međunarodnog sporazuma na koji se on poziva, ili
   (b) da iziskuje donošenje konačne odluke bez prekomjernog odlaganja, ili
   (c) da je iz bilo kojeg drugog opravdanog razloga takav postupak potreban.
4. Predsjednik može odlučiti *proprio motu* da prenese sa jednog vijeća na drugo svaku prijavu koja još nije bila pred vijećem na razmatranju u skladu sa pravilom 49, ukoliko smatra da je takav postupak uputan kako bi se spriječilo pojavljivanje različite prakse, ili kako bi se ispravila neujednačenost u opterećenosti brojem predmeta, ili iz nekog drugog opravdanog razloga.
5. Iz istih razloga kao u pravilu 29(4), Predsjednik može, u svakoj narednoj fazi postupka odlučiti da prenese bilo koju prijavu sa jednog vijeća na drugo po prijedlogu vijeća koje je već razmatralo prijavu.

DIO III
Procedura

Poglavlje 1.
Opća pravila

Pravilo 30.
Zvanični jezici

1. Zvanični jezici Doma su bosanski, engleski, hrvatski i srpski.
2. Predsjednik može dozvoliti članu da govori drugim jezikom.
3. Predsjednik može dozvoliti strani ili osobi koja zastupa stranu, da koristi neki drugi jezik osim službenog jezika na raspravama ili u dokumentima. Svaki takav dokument se podnosi kao original uz najmanje dvije kopije.
4. Arhivar je ovlašten da u prepisci s podnosiocem prijave koristi drugi jezik osim službenog jezika.

Pravilo 31.
Zastupanje Strana u Sporazumu

Strane iz Sporazuma pred Domom zastupaju njihovi zastupnici, kojima mogu pomagati savjetnici.

Pravilo 32.
Podnošenje prijava; zastupanje podnosilaca prijava

1. Osobe, nevladine organizacije, ili grupe osoba koje tvrde da su žrtva povrede koju je počinila neka od Strana ili koje nastupaju u ime navodnih žrtava koje su umrle ili nestale, mogu podnijeti prijave i nastaviti sa postupkom po članu VIII stav 1. Sporazuma.
2. Takvi podnosioci prijava mogu imenovati advokate ili druge zastupnike po vlastitom izboru koji će ih zastupati u postupcima pred Domom.
3. Svaki takav podnosilac prijave ili zastupnik se osobno pojavljuje pred Domom:
   (a) kako bi prezentirao prijavu na raspravi koju je zakazao Dom, ili
   (b) nekim drugim povodom, ako ga pozove Dom.
4. Dom može osloboditi podnosioca prijave od prisustva usljed nesreće, spriječenosti ili drugog valjanog razloga.
5. U drugim odredbama ovih Pravila izraz "podnosilac prijave", tamo gdje odgovara, podrazumijeva zastupnike podnosioca prijave.

Pravilo 32. bis
(uklonjeno)

Pravilo 32. ter
Amici curiae

1. Dom može u bilo kojoj fazi postupka dozvoliti ili pozvati neko vladino ili nevladino tijelo ili organizaciju, pojedinca, ili grupu pojedinaca, a naročito Ombudsmana za ljudska prava koga imenuje Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine ili Republika Srpska, da učestvuju kao *amicus curiae*.
2. Takvo učešće se može ograničiti na činjenična ili pravna pitanja naznačena odlukom Doma.
3. Odluka Doma u predmetu sadržava proceduru koja će se slijediti.

Pravilo 33.
Postupanje Doma u posebnim slučajevima

1. Dom može, *proprio motu* ili na zahtjev strane, poduzeti svaku radnju koju smatra primjerenom ili potrebnom za propisno obavljanje svojih dužnosti po Sporazumu.
2. Dom može odrediti jednog ili više svojih članova da poduzmu neku od takvih radnji u njegovo ime, posebno da saslušaju svjedoke ili vještake, pregledaju dokumente ili posjete neko mjesto. Takav član ili članovi pravovremeno izvještavaju Dom.
3. U hitnom slučaju, kada Dom ne zasjeda, Predsjednik Doma, ili ako je on spriječen u obavljanju svojih dužnosti, Potpredsjednik može poduzeti potrebne radnje u ime Doma. Čim Dom ponovo bude zasjedao, biće mu predočena svaka radnja koja je poduzeta prema ovom stavu.

Pravilo 34.
Spajanje prijava

Dom može, ako smatra potrebnim, odrediti spajanje dvije ili više prijava.

Pravilo 35.
Prioritet određenih prijava

1. Dom rješava prijave po redu kako budu spremne za ispitivanje.

2. Dom ipak može odlučiti da određenoj prijavi da prednost.
3. Dom daje posebnu prednost navodima o naročito teškim i sistematskim povredama i onima koji se temelje na navodnoj diskriminaciji po zabranjenim osnovama.

Pravilo 36.
Privremene mjere

1. Prijave koje sadrže zahtjeve za privremene mjere razmatraju se prioritetno. Dom, a ako Dom ne zasjeda, Predsjednik određuje posebno da li bi takve prijave trebalo prihvatiti i ako je tako, da li je hitnost za zakazivanje postupka za donošenje traženih privremenih mjera opravdana.
2. Dom, a kada ne zasjeda, Predsjednik odlučuje, u interesu strana ili zbog propisnog vođenja postupka, da li treba narediti privremene mjere prema članu X stav 1. Sporazuma.
3. Dom, a kada ne zasjeda, Predsjednik svim dostupnim sredstvima obavještava o takvoj naredbi Stranu na koju se ona odnosi, kako bi osigurao njenu djelotvornu implementaciju u skladu sa Sporazumom.
4. Kada Predsjednik naredi neku privremenu mjeru o tome obavještava Dom po stavu 3. pravila 33.
5. U slučaju kada naredba za privremene mjere nije više opravdana, Dom takvu naredbu povlači formalnom odlukom.

Poglavlje 2.
Rasprave

Pravilo 37.
Javna priroda i organizacija rasprava

1. Rasprave pred Domom se održavaju javno.
2. Štampa i javnost mogu biti isključeni sa cijele ili dijela rasprave u interesu morala, javnog reda ili nacionalne sigurnosti u demokratskom društvu, gdje to zahtijeva interes maloljetnika ili zaštita privatnog života strana, ili isključivo prema procjeni Doma u posebnim okolnostima gdje bi publicitet naškodio interesima pravde.
3. Ako je podnosilac prijave nevladina organizacija ili grupa lica, Dom utvrđuje da li oni koji se pred njim pojavljuju imaju pravo da ih zastupaju.
4. Dom može ograničiti broj zastupnika ili savjetnika strana koji mogu prisustvovati kada smatra da je to u interesu propisnog vođenja rasprave.
5. Strane se na vrijeme obavještavaju o odluci Doma da održi raspravu. Strane dostavljaju Domu imena i funkcije osoba koje će se u njihovo ime pojaviti na raspravi.
6. Odredbe ovih pravila se primjenjuju *mutatis mutandis* na raspravama pred delegatima Doma u skladu sa pravilom 33. stav 2.

Pravilo 38.
Propust strane da se pojavi

Kada strana propusti da se pojavi bez opravdanog razloga, Dom može nastaviti sa raspravom pod uvjetom da je takav tok zadovoljavajući i u skladu s odgovarajućim sudskim postupkom.

Pravilo 39.
Pozivanje pojedinih podnosilaca prijava, vještaka i svjedoka

1. Arhivar poziva svakog pojedinog podnosioca prijave, vještaka ili drugu osobu koju Dom želi saslušati kao svjedoka. Pozivi sadrže:
   (a) strane u prijavi;
   (b) činjenice ili pitanja u vezi kojih će dotična osoba biti saslušana;
   (c) pripreme koje su napravljene, u skladu sa pravilom 43. stav 1. ili 2., kako bi se dotičnim osobama nadoknadili troškovi koje su pretrpjeli.
2. Predsjednik može dozvoliti svakoj od tih osoba, ako ne zna dovoljno neki od službenih jezika, da govori nekim drugim jezikom.

Pravilo 40.
Svečana zakletva za svjedoke i vještake

Nakon utvrđivanja identiteta svjedoka ili vještaka, Predsjednik ili opunomoćeni član o kojem je riječ u pravilu 33. stav 2. traži da oni daju sljedeću izjavu:

(a) za svjedoke:
"Svečano izjavljujem po časti i savjesti da ću govoriti istinu, samo istinu i ništa drugo do istinu."

(b) za vještake:
"Svečano izjavljujem po časti i savjesti da će moja izjava biti u skladu sa mojim iskrenim i profesionalnim uvjerenjem."

Pravilo 41.
Vođenje rasprava

1. Predsjednik ili opunomoćeni član vodi raspravu ili ispitivanje svake osobe koja se saslušava. On određuje redosljed po kojem će strane biti pozvane da govore.
2. Svaki član može postavljati pitanja stranama ili osobama koje se saslušavaju s dopuštenjem Predsjednika ili opunomoćenog člana.
3. Strana može također postavljati pitanja bilo kojoj osobi koja se saslušava uz dopuštenje Predsjednika ili opunomoćenog člana.

Pravilo 42.
Zapisnici sa rasprava

1. Arhivar je odgovoran za zapisnik sa doslovno zabilježenom raspravom pred Domom.
2. Rasprave pred Domom se snimaju na traku. Strane ili njihovi zastupnici, gdje je to odgovarajuće, dobijaju nacrt doslovnog zapisnika njihovih argumenata, izjava ili dokaza kako bi mogli Arhivaru dostaviti predložene ispravke u vremenskom roku koji je odredio Predsjednik. Nakon potrebnih ispravki, ako ih ima, tekst predstavlja zvanični sadržaj zapisnika.

Pravilo 43.
Troškovi

1. Troškovi kojima je bila izložena osoba koju je Dom saslušao u svojstvu svjedoka ili vještaka na zahtjev strane, snosi ili ta strana ili Dom, o čemu Dom odlučuje.
2. Troškovi kojim je bila izložena osoba koju Dom saslušava *proprio motu* snosi Dom.
3. Kada Dom pribavlja pismeno mišljenje vještaka ili se to čini na njegov zahtjev, sve nastale troškove snosi Dom.
4. Kada strana na zahtjev Doma podnese pismene dokaze, sve troškove snosi ili ta strana ili Dom, o čemu Dom odlučuje.
5. Kada pismene dokaze, uključujući i nalaz vještaka, dostavi strana, ali ne na zahtjev Doma, sve troškove snosi ta strana, osim ako Dom ne odluči drugačije.
6. Iznos svih troškova i izdataka koje plaća Dom po ovom Pravilu odobrava Predsjednik.

Poglavlje 3.
Prijateljska rješenja

Pravilo 44.

1. Na početku spora ili u bilo kojoj fazi u toku postupka, Dom može pokušati da omogući prijateljsko rješenje problema na osnovu poštivanja prava i sloboda navedenih u Sporazumu.
2. Ako Dom uspije u ostvarivanju takvog rješenja, objavljuje Izvještaj i šalje ga Visokom predstavniku

o kome je riječ u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma dok takva funkcija postoji, generalnim sekretarima Organizacije za sigurnost i suradnju u Evropi (OSCE) i Vijeća Evrope, kao i stranama iz spora.
3. Izvještaj Doma uključuje kratak pregled o činjenicama i postignutom rješenju.
4. Međutim, izvještaj o rješenju u datom predmetu može biti povjerljiv bilo u cjelosti ili djelimično zbog zaštite ljudskih prava ili zbog sporazuma između Doma i strana kojih se tiče.
5. Prijateljsko rješenje u predmetu, postignuto posredovanjem Doma, ima zakonsku snagu jednaku konačnoj odluci Doma.

Poglavlje 4.
Podnošenje i sadržaj prijave

Pravilo 45.
Oblik prijave

1. Svaka prijava po članu VIII stav 1. Sporazuma se podnosi pismeno i potpisuje je podnosilac prijave ili njegov zastupnik.
2. Kada prijavu podnese nevladina organizacija ili grupa osoba, potpisuju je one osobe koje su nadležne da zastupaju takvu organizaciju ili grupu. Dom određuje da li su osobe koje su potpisale prijavu ovlaštene da to učine.
3. Kada podnosioci prijave imaju zastupnika u skladu sa stavom 2. pravila 32., punomoć advokata ili pismeno ovlaštenje pribavlja njihov zastupnik ili zastupnici.

Pravilo 46.
Sadržaj prijave

1. Svaka prijava po članu VIII stav 1. Sporazuma sadrži:
   (a) identitet podnosioca prijave i navodne žrtve uključujući, gdje to odgovara, ime, dob, zanimanje i adresu dotične osobe;
   (b) ime, zanimanje i adresu zastupnika, ako ga ima;
   (c) ime Strane protiv koje je podnesena prijava;
   (d) izjavu o činjenicama;
   (e) izjavu o pravima po Sporazumu koja su navodno prekršena i sve relevantne argumente;
   (f) izjavu o privremenim mjerama ili drugim traženim pravnim lijekovima; i svim relevantnim dokumentima.
2. Podnosioci prijave osim toga:
   (a) dostavljaju informaciju o tome da li su zadovoljeni kriteriji postavljeni u članu VIII stav 2. tačka (a) Sporazuma;
   (b) naznačavaju da li je predmet prijave već bio podnesen Domu, nekoj drugoj komisiji ustanovljenoj po Aneksima Općeg okvirnog sporazuma ili u nekom drugom međunarodnom postupku presuđivanja, istrage ili rješavanja;
   (c) navode na kojem službenom jeziku žele da prime odluku Doma;
   (d) navode da li se protive ili ne da njihov identitet bude objelodanjen javnosti;
3. Prijave, osim onih koje podnese Strana, bi normalno trebale biti popunjene na obrascu prijave koji je pripremio Arhivar.
4. Propust da se ispoštuju zahtjevi postavljeni u gore navedenim stavovima od 1. do 3. može dovesti do toga da prijava ne bude registrirana i ispitana od strane Doma.
5. Datumom podnošenja prijave se generalno smatra datum prve obavijesti od podnosioca prijave koji, iako ukratko, navodi predmet prijave. Pored toga, Dom može zbog važnog razloga odlučiti da se neki drugi datum smatra datumom podnošenja prijave.
6. Podnosioci prijava redovno obavještavaju Dom o svakoj promjeni adrese ili nekim drugim okolnostima relevantnim za prijavu.

Poglavlje 5.
Postupak prihvatanja prijave

Pravilo 47.
Prijave Strane protiv Strane

1. Kada, prema članu VIII stav 1. Sporazuma, prijavu Domu podnese Strana, Predsjednik Doma o takvoj prijavi obavještava Stranu protiv koje je prijava podnesena i poziva je da podnese Domu pismena zapažanja o prihvatljivosti takve prijave. Tako dobivena zapažanja dostavljaju se Strani koja je podnijela prijavu kako bi mogla u odgovoru dati svoja pismena zapažanja.
2. Prije odlučivanja o prihvatljivosti prijave, Dom u punom sastavu može pozvati Strane da podnesu dodatna zapažanja, bilo pismeno ili na raspravi.

Pravilo 47. bis
(uklonjeno)

Pravilo 48.
Informacije tuženoj Strani u hitnim predmetima

Arhivar može, u slučaju hitnosti, ne prejudicirajući preduzimanje nekih drugih koraka u proceduri, obavijestiti tuženu Stranu iz prijave, svim dostupnim sredstvima, o podnošenju prijave i kratkom sadržaju predmeta te prijave.

Pravilo 49.
Prvo razmatranje i pismeni dio postupka

1. Svaka prijava podnesena prema članu VIII stav 1. Sporazuma, osim one koju je podnijela Strana u Sporazumu, upućuje se Domu koji će razmotriti prihvatljivost prijave i proceduru koja će uslijediti.
2. Dom može odmah proglasiti prijavu neprihvatljivom po drugom stavu člana VIII Sporazuma ili može odlučiti da prekine razmatranje, odbaci ili briše prijavu po stavu 3. člana VIII.
3. Alternativno, Dom može:
   (a) zatražiti relevantne informacije o stvarima koje su povezane sa prijavom, bilo od podnosioca prijave ili dotične tužene Strane. Tako dobivena informacija od tužene Strane dostavlja se podnosiocu prijave na komentar;
   (b) obavijestiti tuženu Stranu o prijavi koja je protiv nje podnesena i pozvati tu Stranu da podnese pismena zapažanja o prijavi, uključujući relevantne informacije koje Dom traži. Tako dobivena zapažanja se dostavljaju podnosiocu prijave da u odgovoru da pismena zapažanja.

Pravilo 50.
Dalji pismeni postupak ili rasprave u pojedinim predmetima

Prije odlučivanja o prihvatljivosti prijave Dom može pozvati strane da:
(a) dostave dodatna pismena zapažanja;
(b) daju druga zapažanja o pitanjima prihvatljivosti prijave usmeno na raspravi i u isto vrijeme o meritumu prijave, ako tako odluči Dom.

Pravilo 51.
Vremenski rokovi

Dom određuje vremenski rok za sve informacije, zapažanja ili komentare zatražene po pravilu 49. ili pravilu 50.

Pravilo 52.
Odluke o prihvatljivosti, o obustavljanju razmatranja, o odbijanju ili o brisanju prijave sa liste predmeta pred Domom

1. Svaka odluka Doma o prihvatljivosti po stavu 2. člana VIII Sporazuma donosi se u pismenoj formi i Arhivar je dostavlja podnosiocu prijave i tuženoj Strani.
2. Stav 1. ovog pravila primjenjuje se *mutatis mutandis* na svaku odluku Doma po stavu 3. člana VIII o odlaganju razmatranja, odbacivanju ili brisanju prijave koja već nije bila proglašena prihvatljivom.
3. U odluci Doma se navodi da li je donesena jednoglasno ili većinom, a uz nju se navode razlozi ili oni slijede kasnije.
4. Svaki član koji je učestvovao u razmatranju predmeta ima pravo da odluci o prihvatljivosti, o obustavljanju razmatranja, o odbijanju ili o brisanju prijave sa liste predmeta doda izdvojeno mišljenje o slaganju ili neslaganju sa tom odlukom ili samo izjavu o neslaganju.

Poglavlje 6.
Postupak nakon prihvatanja prijave

Pravilo 53.
Razmatranje merituma

1. Po odluci da prihvati prijavu, Dom može odlučiti o postupku koji slijedi:
   (a) za ispitivanje prijave prema članu XI stav 1. tačka (a) Sporazuma o tome da li ustanovljene činjenice ukazuju ili ne da je tužena Strana prekršila svoje obaveze po Sporazumu;
   (b) s ciljem da osigura prijateljsko rješenje predmeta po članu IX st. 1. i 2.
2. Dom može pozvati strane da dostave nove dokaze ili zapažanja. Dom odlučuje u svakom pojedinom predmetu da li bi ta zapažanja trebala biti dostavljena u pismenoj formi ili usmeno na raspravi.
3. Dom postavlja rok u kome strane dostavljaju dokaze i pismena zapažanja.

Pravilo 54.
Privremena mišljenja

Kada smatra odgovarajućim, Dom može raspravljati s ciljem donošenja privremenog mišljenja o meritumu spora.

Pravilo 55.
(uklonjeno)

Pravilo 55. bis
Odluke o prihvatljivosti i meritumu

Kada smatra odgovarajućim, Dom može odlučiti o prihvatljivsti i meritumu prijave u isto vrijeme.

Poglavlje 7.
Odluke o meritumu

Pravilo 56.
Propust strane da se pojavi ili prezentira svoj predmet

Propuštanje strane da se pojavi ili da obrazloži svoj predmet ne sprječava Dom da donese odluku u predmetu.

Pravilo 57.
Forma odluke o meritumu

Odluka sadrži:

(a) imena Predsjednika i članova prisutnih na zasjedanju Doma ili vijeća kao i ime Arhivara, a gdje je potrebno i njegovog zamjenika;
(b) datume kada je usvojena i uručena;
(c) opis strane ili strana;
(d) imena zastupnika strana;
(e) prikaz provedenog postupka;
(f) kratak preglad podnesaka strana;
(g) činjenice predmeta;
(h) mišljenje Doma;
(i) zaključke;
(j) naređene pravne lijekove;
(k) broj članova koji čine većinu.

Pravilo 58.
Sadržaj odluke o meritumu

Mišljenje Doma i zaključci odluke posebno su usmjereni na sljedeće:

(a) da li utvrđene činjenice ukazuju na to da je tužena Strana prekršila svoje obaveze iz Sporazuma; i, ako je tako,
(b) kakve će korake poduzeti ta Strana kako bi ispravila takav prekršaj, uključujući naredbe da se sa određenim djelovanjem prestane i od njega uzdrži, novčanu naknadu (uključujući kompenzaciju za materijalnu i nematerijalnu štetu) kao i naredbe za privremene mjere.

Pravilo 59.
Posebna odluka o pravnim lijekovima

I pored pravila 57(j), Dom može, ako smatra potrebnim, odgoditi donošenje odluke o pravnim lijekovima u cjelini ili djelimično.

Pravilo 60.
Uručenje odluke

1. Odluku potpisuju Predsjednik i Arhivar.
2. Relevantne dijelove odluke čita Predsjednik, ili neki drugi član Doma kojeg je on ovlastio, na javnoj raspravi na jednom od službenih jezika. Nije neophodno da ostali članovi budu prisutni. Strane se pravovremeno obavještavaju o datumu i vremenu uručenja odluke.
3. Međutim, u pogledu odluke koja se odnosi samo na pravne lijekove prema pravilu 59, Dom može dati uputstvo da se obavijest predviđena stavom 4. ovog pravila računa kao uručenje.
4. Arhivar dostavlja odluke Stranama i Visokom predstavniku o kome je riječ u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma dok takva funkcija postoji, generalnom sekretaru Vijeća Evrope i OSCE-a.
5. Original, propisno potpisan i zapečaćen, pohranjuje se u arhivu Doma.

Pravilo 61.
Izdvojena mišljenja i izjave o neslaganju

Svaki član koji je učestvovao u razmatranju predmeta ima pravo da odluci o meritumu doda izdvojeno mišljenje bilo o slaganju ili neslaganju sa tom odlukom ili samo izjavu o neslaganju.

Poglavlje 8.
Objavljivanje odluka

Pravilo 62.
Objavljivanje odluka

1. Arhivar je odgovoran za objavljivanje odluka Doma.
2. Svaka odluka o meritumu, svaka odluka kojom se prijava proglašava prihvatljivom, odbija ili briše sa liste predmeta ili se obustavlja razmatranje po prijavi, odluka o zahtjevu za preispitivanje ili odluka o preispitivanju je dostupna javnosti. Naredbe koje se tiču privremenih mjera koje je donio Dom je dostupna javnosti ukoliko Dom, ili neki član u ime Doma prema pravilu 33, st. 2. i 3, ne odluči drugačije. Ostale odluke će biti dostupne javnosti ako Dom tako odluči.
3. Od Strana u Sporazumu može se zatražiti da objave odluke Doma u svojim službenim glasilima.

Poglavlje 9.
Postupak preispitivanja

Pravilo 63.
Zahtjev za preispitivanje

1. Na prijedlog strane u sporu Dom u punom sastavu može odlučiti da preispita:
- odluku vijeća o proglašavanju prijave neprihvatljivom po članu VIII stav 2. Sporazuma;
- odluku vijeća o odbijanju ili brisanju prijave ili o obustavljanju njenog razmatranja po članu VIII stav 3. Sporazuma;
- odluku vijeća o meritumu prijave;
- odluku da se prijava proglasi prihvatljivom. Međutim, strana može zatražiti preispitivanje tih odluka samo nakon usvajanja odluke o meritumu;
- odluku o pravnim lijekovima.

2. Svaki takav zahtjev za preispitivanje navodi osnove zahtjeva.
3. Svaki takav zahtjev za preispitivanje se podnosi:
   a) ukoliko je upućen protiv odluke uručene na javnoj raspravi u skladu sa pravilom 60. stav 2. u roku od mjesec dana počev od prvog radnog dana nakon onog dana kada je obrazložena odluka vijeća uručena na taj način;
   b) u svim ostalim slučajevima: u roku od mjesec dana počev od prvog radnog dana nakon onog dana kada je obrazložena odluka vijeća uručena Stranama u pismenoj formi.

Pravilo 63. bis
Obavijest o zahtjevu za preispitivanje

Nakon što od neke strane primi zahtjev za preispitivanje, Arhivar obavještava druge strane o prijemu takvog zahtjeva.

Pravilo 64.
Postupak odlučivanja po zahtjevu za preispitivanje

1. Svaki zahtjev za preispitivanje po pravilu 63. upućuje se vijeću koje nije donijelo predmetnu odluku, a to vijeće daje preporuku Domu u punom sastavu da li odluku treba preispitati ili ne.
2. Dom u punom sastavu razmatra zahtjev za preispitivanje i preporuku vijeća i odlučuje da li će prihvatiti zahtjev ili ne. Ne prihvata zahtjev osim ako ne smatra da (a) predmet pokreće ozbiljna pitanja koja se tiču tumačenja ili primjene Sporazuma ili ozbiljno pitanje od općeg značaja i (b) da sveukupna situacija opravdava preispitivanje odluke.
3. Svaki član koji je učestvovao u razmatranju zahtjeva za preispitivanje ima pravo da odluci o zahtjevu za preispitivanje doda izdvojeno mišljenje bilo o slaganju ili naslaganju sa tom odlukom ili samo izjavu o neslaganju.

Pravilo 65.
Postupak nakon prihvatanja zahtjeva za preispitivanje

1. Ako Dom u punom sastavu prihvati zahtjev za prispitivanje on odlučuje kakav će postupak preduzeti. On može pozvati strane da podnesu pismena ili usmena zapažanja ili dodatne dokaze o svim aspektima predmeta.
2. Dom u punom sastavu odlučuje o svakom predmetu u kome prihvati zahtjev za preispitivanje. Odredbe pravila 56. do 61. se primjenjuju *mutatis mutandis*.

Pravilo 66.
Konačna i obavezujuća priroda odluka (Pravomoćnost)

1. Odluke Doma su konačne i obavezujuće u skladu sa članom XI stav 3. Sporazuma.
2. Odluke vijeća koje se mogu preispitati po pravilu 63. postaju konačne i obavezujuće:
   (a) kada strane izjave da neće tražiti preispitivanje;
   (b) kada vremenski rok iz pravila 63. stav 3. istekne bez zahtjeva za preispitivanje;
   (c) kada se odbaci zahtjev za preispitivanje po pravilu 64.
3. Kada vijeće donese odluku koja se može podvrći preispitivanju po pravilu 63., ono može, ako smatra potrebnim, odrediti odgovarajuće privremene mjere kako bi se zaštitili interesi strana dok odluka ne postane konačna i obavezujuća u skladu sa prethodnim stavom.
4. Nakon zahtjeva za preispitivanje Dom u punom sastavu može izdati naredbu za privremene mjere i može opozvati ili promijeniti takvu naredbu koju je dalo vijeće koje je donijelo odluku koja se preispituje.

Pravilo 66. bis
Ispravljanje grešaka u odlukama

Dom može izvršiti ispravke grešaka u pisanju, grešaka u izračunavanju ili očiglednih grešaka.

DIO IV
Odnosi Doma sa Uredom Ombudsmana

Pravilo 67.
(uklonjeno)

Pravilo 68.
Proceduralni položaj Ombudsmana

1. U slučaju kada Ombudsman:
   (a) pokrene postupak na osnovu izvještaja u skladu sa članom V stav 7. Sporazuma; ili
   (b) proslijedi predmet Domu u ime podnosioca prijave po članu VIII stav 1. Sporazuma,
   odredbe ovih pravila koje se odnose na postupke koje su pokrenule druge strane, se primijenjuju *mutatis mutandis* kao i kada je Ombudsman strana u postupku.
2. U slučajevima propisanim stavom 1. ovog pravila pod tačkom (a), Ombudsman ima pravo da proslijedi na razmatranje Domu dio pitanja ili sva pitanja koja su pokrenuta prvobitnom prijavom.

ZAVRŠNI DIO

Pravilo 69.
Izmjena i suspendiranje ovih pravila

1. Svako pravilo može biti izmijenjeno i dopunjeno po unaprijed najavljenom prijedlogu svakog člana kada takav prijedlog usvoji na sjednici Doma u punom sastavu apsolutna većina članova Doma. Najava o takvom prijedlogu se u pismenom obliku dostavlja Arhivaru najmanje mjesec dana prije zasjedanja na kojem će se o tome raspravljati. Po primitku tog prijedloga od Arhivara se traži da obavijesti sve članove Doma što je prije moguće.
2. Dom ili Vijeće mogu svako pravilo suspendirati nakon prijedloga bez najave ako je odluka donesena jednoglasno. Suspendiranje pravila u ovom slučaju se ograničava u svom djelovanju na posebnu svrhu za koju je traženo.

Pravilo 70.
Saopćenje o ovim pravilima

1. Ova Pravila i njihove izmjene i dopune se, po usvajanju od strane Doma u punom sastavu saopćavaju Stranama u Sporazumu, generalnim sekretarima Vijeća Evrope i Organizacije za sigurnost i suradnju u Evropi, Visokom predstavniku o kome je riječ u Aneksu 10 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini dok takva funkcija postoji.
2. Od Strana u Sporazumu se zahtijeva da objave ova Pravila i njihove izmjene i dopune u službenim glasilima.

PREDMETI PO HRONOLOŠKOM REDU PREMA BROJU PREDMETA

PREDMET BR.	NAZIV PREDMETA
CH/96/1	Matanović protiv Republike Srpske
CH/96/2, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 13, 14, 19, 20, 24, 25, 26, CH/97/32, 33	Podvorac, Momčilović, Riorović, Janjević, Vrančić, Galović, Alijagić, D.Đ., Fetahagić, B.K., Noković, Jovišević, Glušac, M.H., T.B. i J.S. protiv BiH i Federacije BiH
CH/96/3, 8, 9	Medan, Baštijanović i Marković protiv BiH i Federacije BiH
CH/96/15	Grgić protiv Republike Srpske
CH/96/17	Blentić protiv Republike Srpske
CH/96/21	Čegar protiv Federacije BiH
CH/96/22	Bulatović protiv BiH i Federacije BiH
CH/96/23	Kalinčević protiv BiH i Federacije BiH
CH/96/27	Bejdić protiv Republike Srpske
CH/96/28	M.J. protiv Republike Srpske
CH/96/29	Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske
CH/96/30	Damjanović protiv Federacije BiH
CH/96/31	Turčinović protiv BiH i Federacije BiH
CH/97/34	Šljivo protiv Republike Srpske
CH/97/35	Malić protiv Federacije BiH
CH/97/40	Galić protiv Federacije BiH
CH/97/41	Marčeta protiv Federacije BiH
CH/97/42	Eraković protiv Federacije BiH
CH/97/45	Hermas protiv Federacije BiH
CH/97/46	Kevešević protiv Federacije BiH
CH/97/48, 52, 105, 108	Poropat, Poropat, Šeremet, i Hrelja protiv BiH i Federacije BiH
CH/97/49	Đurić protiv Federacije BiH
CH/97/50	Rajić protiv Federacije BiH
CH/97/51	Stanivuk protiv Federacije BiH

PREDMET BR.	NAZIV PREDMETA
CH/97/58	Onić protiv Federacije BiH
CH/97/59	Rizvanović protiv Federacije BiH
CH/97/60, CH/98/276, CH/98/287, CH/98/362, CH/99/1766	Miholić, Čorapović, Ćirić, Ristić i Buzić protiv BiH i Federacije BiH
CH/97/62	Malčević protiv Federacije BiH
CH/97/63, 75, 99, CH/98/183	Šećerbegović, J.C., Savić, Memišević protiv BiH i Federacije BiH
CH/97/65	Panić protiv BiH i Federacije BiH
CH/97/67	Zahirović protiv BiH i Federacije BiH
CH/97/69	Herak protiv Federacije BiH
CH/97/70	Lačević protiv Federacije BiH
CH/97/73	Bojkovski protiv BiH i Federacije BiH
CH/97/76	Softić protiv BiH i Federacije BiH
CH/97/77	Šehić protiv Federacije BiH
CH/97/81, 83, 85, 91, 95, 101, 111, CH/98/121, 125, 127, 131, 137, 143, 147, 149, 151, 155, 157, 163, 165, 167, 169, 179, 185, 233, 235, 237	Grbavac, Mitić, Dimitrijević, Laponja, Popovski, Miševski, Svetozarević, Obradović, Salihbegović, Žigić, Frlj, Škamo, Šipčić, Hodžić, Ajkić, Dreković, Batar, Kukuruzović, Sarvan, Begović, "M.R.", Premuda, Salihović, Dautovski, "M.M.", Davidović i Sarić protiv BiH i Federacije BiH
CH/97/82, 84, 86, 88, 90, 92, 94, 96, 100, 102, CH/98/116, 118, 122, 128, 134, 144, 146, 152, 154, 156, 158, 162, 164, 176, 182, 184, 186, 188, 236, 238, 244, 256	Ostojić, Zbačnik, Grbavac, Mihaljević, Nešovanović, Bikić, Hrbenić, Ćato, Brekalo, Miskin, Brković, Gleđa, Kaurloto, Remenović, Radan, Mehanović, Mašović, Zoletić, Miličević, Mulić, Antonić, Hadžić, Bevc, Dakić, Ivković, Muminović, Cvetković, Krivošija, Rajić, Mioč, Milenković, Miletić protiv BiH i Federacije BiH
CH/97/93	Matić protiv Federacije BiH
CH/97/104, 106, 107, CH/98/374, 386, CH/99/2997, CH/00/4358	Todorović, Hodžić, Hadžić, Mulalić-Rapo, Ilić, Višnjevac, Janković protiv BiH i Federacije BiH
CH/97/110	Memić protiv BiH i Federacije BiH
CH/97/114	Ramić protiv Federacije BiH
CH/98/124, 130, 142, 148, 160, 172, 178	Laus, Bradarić, Karabegović, Oparnica, Stošić, Adžaip, Galušić protiv BiH i Federacije BiH
CH/98/126, 138, 150, 266, 274, 282, 284, 288	Marić, M.S., Simović, Begić, Paravina, Huremović, Zorić, i Polić protiv BiH i Federacije BiH
CH/98/129, 135, 153, 173, 191, 241, 255	Ivković, Krivošija, Ciganović, Mršić, Hodžić,

PREDMET BR.	NAZIV PREDMETA
	Memišević, i "Č.O." protiv BiH i Federacije BiH
CH/98/159, 171, 269, 273, 299	Huseljić, Saračević, Bogdanović, Stojanović, Dabović protiv BiH i Federacije BiH
CH/98/174, 180, 268, 270, 280	Vidović, Gligorić, L.R., Šutalo i Vulić protiv BiH i Federacije BiH
CH/98/232, 480	Banjac i M.M. protiv BiH i Federacije BiH
CH/98/271	Filipović protiv Republike Srpske
CH/98/367	Janković protiv Federacije BiH
CH/98/394	Jurić protiv BiH i Federacije BiH
CH/98/457	Anušić protiv BiH i Federacije BiH
CH/98/548	Ivanović protiv Federacije BiH
CH/98/575	Odobašić protiv Republike Srpske
CH/98/603	R.T. protiv BiH i Federacije BiH
CH/98/617	Lončar protiv Federacije BiH
CH/98/636	Miljković protiv Republike Srpske
CH/98/638	Damjanović protiv Federacije BiH
CH/98/645	Blagojević protiv Republike Srpske
CH/98/659, 734, 750, 751, 753, 824, 825, 826, 1100, 1101, 1103, 1105, 1106, 1107, 1108, 1109, 1110, 1111, 1112, 1116	Pletilić, Duraković, Konić, Samardžić, Smajlović, Hubijar, Šiljak, Gerzić, Muharemagić, Tabaković, Čehajić, Bradarić, Milić-Tairi, Tairi, Crnojević, Raković, Šabić, Mujadžić, Merdanović, Ćerimović, i Dizdarević protiv Republike Srpske
CH/98/660	Babić protiv Federacije BiH
CH/98/688	Muftić protiv Republike Srpske
CH/98/697	Džonlić protiv Republike Srpske
CH/98/698	Jusufović protiv Republike Srpske
CH/98/704	Kovačević protiv Federacije BiH
CH/98/706, 740, 776	Sećerbegović, Biočić i Oroz protiv BiH i Federacije BiH
CH/98/710, 752, 827, 828, 847, 848, 1102, 1104, 1114, 1117, 1119, 1120, 1121, 1125, 1128, 1129	D.K. protiv Republike Srpske

PREDMET BR.	NAZIV PREDMETA
CH/98/724	Matović protiv Republike Srpske
CH/98/752, 827, 828, 847, 848, 1102, 1104, 1114, 1117, 1119, 1120, 1121, 1125, 1128, 1129	Bašić, Galić, Begović, Misimović, Ahmetagić, Ganić, Kolarić, Zukanović, Hadžić,Golubić, Samardžić, Hadžihafizović, Rizvić, Ćehajić, i Bahić protiv Republike Srpske
CH/98/756	Đ.M. protiv Federacije BiH
CH/98/764	Kalik protiv Republike Srpske
CH/98/774	Karamehmedović protiv Federacije BiH
CH/98/777	Pletilić protiv Republike Srpske
CH/98/799	Brčić protiv BiH i Federacije BiH
CH/98/800	Gogić protiv Republike Srpske
CH/98/814	Prodanović protiv Republike Srpske
CH/98/834	O.K.K. protiv Republike Srpske
CH/98/866	Cajlan protiv Republike Srpske
CH/98/875, 939, 951	Živković, Sarić i Jovanović protiv Federacije BiH
CH/98/892	Mahmutović protiv Republike Srpske
CH/98/894	Topić protiv Republike Srpske
CH/98/896	Čvokić protiv Federacije BiH
CH/98/916	Tomić protiv Federacije BiH
CH/98/934	Garaplija protiv Federacije BiH
CH/98/935	Gligić protiv Republike Srpske
CH/98/946	H.R. i Momani protiv Federacije BiH
CH/98/948	Mitrović protiv Federacije BiH
CH/98/958	Berić protiv Republike Srpske
CH/98/1018	Pogarčić protiv Federacije BiH
CH/98/1019	Sp.L., J.L., Sv.L. i A.L. protiv Republike Srpske
CH/98/1027, CH/99/1842	R.G. i Matković protiv Federacije BiH
CH/98/1062	Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske
CH/98/1066	Kovačević protiv Federacije BiH

PREDMET BR.	NAZIV PREDMETA
CH/98/1124, 1126, 1127, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1139, 1141, 1144, 1145, 1146, 1147, 1148, 1149, 1150, 1151, 1153	Dizdarević, Raković, Hatić, Pivač, Demo, Ćirkić, Hatić, Rizvanović, Lojić, Lojić, Neškić, Anadolac, Drndić, Crnkić, Halilović, Hadžihafizović, Mesić, Samardžlć, Šarac, Neškić, i Porić protiv Republike Srpske
CH/98/1171	Čuturić protiv Republike Srpske
CH/98/1195	Lisac protiv Republike Srpske
CH/98/1198	Gligić protiv Republike Srpske
CH/98/1221	Okulić protiv Republike Srpske
CH/98/1232	Starčević protiv Republike Srpske
CH/98/1237	F.G. protiv Republike Srpske
CH/98/1245	Slavnić protiv Republike Srpske
CH/98/1309, 1312, 1314, 1318, 1319, 1321, 1322, 1323, 1326	Kajtaz, Bijedić, Sivčević, Mešić, Begić, Dević, Cvijetić, Šljivo i Šehović protiv BiH
CH/98/1324	Hrvačević protiv BiH i Federacije BiH
CH/98/1311, CH/01/8542	Kurtišaj i M.K. protiv Federacije BiH
CH/98/1335, 1370, CH/99/1505, CH/99/2805, CH/00/4371	Rizvić, Huskić, Šabančević, Sefić, Gračanin protiv Federacije BiH
CH/98/1366	V.Č. protiv BiH i Federacije BiH
CH/98/1373	Bajrić protiv Federacije BiH
CH/98/1374	Pržulj protiv Federacije BiH
CH/98/1495	Rosić protiv Republike Srpske
CH/99/1568	Ćoralić protiv Federacije BiH
CH/98/1785	Radulović protiv Republike Srpske
CH/98/1786	Odobašić protiv Republike Srpske
CH/99/1714	Vanovac protiv Federacije BiH
CH/99/1859	Jeličić protiv Republike Srpske
CH/99/1900, CH/99/1901	D.Š. i N.Š. protiv Federacije BiH
CH/99/1951	Spremo i Spremo protiv Republike Srpske
CH/99/1961	Zornić protiv Republike Srpske
CH/99/2030, CH/99/2544, CH/00/4644, 4952,	Rudić, Simić, Nedimović, Trogrlić, Šekara, Mitrić,

PREDMET BR.	NAZIV PREDMETA
5290, 5584, 6236, 6315, 6401, 6565, 6587, 6590, CH/01/7098	Predojević, Vukotić, Milovac, Nedić, Vujović, Džakula i Petrović protiv BiH i Federacije BiH
CH/99/2150	Unković protiv Federacije BiH
CH/99/2177	Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske
CH/99/2233	Čivić protiv BiH i Federacije BiH
CH/99/2239	Cipot-Stojanović protiv Federacije BiH
CH/99/2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2433, 2434, 2435	Ubović, Ubović, Ubović, Hajder, Travar, Krčmar, Juzbašić, Hajder, Šavija i Radičić protiv Federacije BiH
CH/99/2656	Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske
CH/99/2696	Brkić protiv Federacije BiH
CH/99/3050	Mujagić protiv BiH i Federacije BiH
CH/99/3071, 3391, 3395, CH/00/5090, 5946, 6177, 6336, 6556, 6697, 6705, CH/01/6808	Jokić, Jakšić, Derenj, Simeunović, Kuljanin, Bjelovuk, Marić, Bajović, Mitrović, Mijatović i Latinović protiv BiH i Federacije BiH
CH/99/3196	Palić protiv Republike Srpske
CH/00/3546	Tuzlić protiv Federacije BiH
CH/00/3642	Aleksić protiv Republike Srpske
CH/00/3708	Lazarević protiv Federacije BiH
CH/00/3733, 4994, 5146, 5635, 5978, 6017, 6615	Marjanović, Vuković, Sarić, Popović, Travar, Milosavljević i K.M. protiv BiH i Federacije BiH
CH/00/3880	Marjanović protiv Republike Srpske
CH/00/4116, 4117, 4077, 4115	Spahalić, Spahalić, Toskić i Ušanović protiv BiH i Republike Srpske
CH/00/4295	Osmanagić protiv Federacije BiH
CH/00/4566, 4674, 5180, 5213, 5216, 5593	Jusić, Šehović, Šukilović, Velagić, Redžić i Ajdarević protiv Republike Srpske
CH/00/4889	Islamska zajednica protiv Republike Srpske
CH/00/5134, 5136, 5138, CH/01/7668	Škrgić, Ćerimović, Murtić i Udruženje za zaštitu nezaposlenih dioničara "Agrokomerca" protiv Federacije BiH
CH/00/5408	Salihagić protiv Federacije BiH
CH/00/5480	Dautbegović protiv Federacije BiH

PREDMET BR.	NAZIV PREDMETA
CH/00/6134	Štrbac, Štrbac, Štrbac i Vego protiv Federacije BiH
CH/00/6142	Petrović protiv Federacije BiH
CH/00/6143, 6150	Turundžić i Frančić protiv Federacije BiH
CH/00/6144	Leko protiv Federacije BiH
CH/00/6258	Babić protiv Federacije BiH
CH/00/6436, 6486	Krvavac i Pribišić protiv Federacije BiH
CH/00/6444, 6506, 6511, 6513	Trklja, Đikić, Ovčina, Avdalović protiv Federacije BiH
CH/00/6558	Edin GARAPLIJA protiv Federacije BiH
CH/01/6979	E.M. i Š.T. protiv Federacije BiH
CH/01/7248	"ORDO" – RTV "Sveti Georgije" protiv BiH
CH/01/7351	Kraljević protiv Federacije BiH
CH/01/7488	Buzuk protiv Federacije BiH
CH/01/7952	Selimović, Salman, Ilić, Zelić, Čupka, Obradović, Jočić i Potparić protiv Federacije BiH
CH/01/8054	Popović protiv Republike Srpske
CH/02/8679, 8689, 8690, 8691	Boudella, Lakhdar, Nechle i Lahmar protiv BiH i Federacije BiH

PREDMETI PO ABECEDNOM REDU

NAZIV PREDMETA	PREDMET BR.
Aleksić protiv Republike Srpske	CH/00/3642
Anušić protiv BiH i Federacije BiH	CH/98/457
Bašić, Galić, Begović, Misimović, Ahmetagić, Ganić, Kolarić, Zukanović, Hadžić,Golubić, Samardžić, Hadžihafizović, Rizvić, Ćehajić, i Bahić protiv Republike Srpske	CH/98/752, 827, 828, 847, 848, 1102, 1104, 1114, 1117, 1119, 1120, 1121, 1125, 1128, 1129
Babić protiv Federacije BiH	CH/98/660
Babić protiv Federacije BiH	CH/00/6258
Bajrić protiv Federacije BiH	CH/98/1373
Banjac i M.M. protiv BiH i Federacije BiH	CH/98/232, 480
Bejdić protiv Republike Srpske	CH/96/27
Berić protiv Republike Srpske	CH/98/958
Blagojević protiv Republike Srpske	CH/98/645
Blentić protiv Republike Srpske	CH/96/17
Bojkovski protiv BiH i Federacije BiH	CH/97/73
Boudella, Lakhdar, Nechle i Lahmar protiv BiH i Federacije BiH	CH/02/8679, 8689, 8690, 8691
Brčić protiv BiH i Federacije BiH	CH/98/799
Brkić protiv Federacije BiH	CH/99/2696
Bulatović protiv BiH i Federacije BiH	CH/96/22
Buzuk protiv Federacije BiH	CH/01/7488
Cajlan protiv Republike Srpske	CH/98/866
Cipot-Stojanović protiv Federacije BiH	CH/99/2239
Ćoralić protiv Federacije BiH	CH/99/1568
Čegar protiv Federacije BiH	CH/96/21
Čivić protiv BiH i Federacije BiH	CH/99/2233
Čuturić protiv Republike Srpske	CH/98/1171
Čvokić protiv Federacije BiH	CH/98/896

NAZIV PREDMETA	PREDMET BR.
Damjanović protiv Federacije BiH	CH/98/638
Dautbegović protiv Federacije BiH	CH/00/5480
Dizdarević, Raković, Hatić, Pivač, Demo, Ćirkić, Hatić, Rizvanović, Lojić, Lojić, Neškić, Anadolac, Drndić, Crnkić, Halilović, Hadžihafizović, Mesić, Samardžić, Šarac, Neškić, i Porić protiv Republike Srpske	CH/98/1124, 1126, 1127, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1139, 1141, 1144, 1145, 1146, 1147, 1148, 1149, 1150, 1151, 1153
Đ.M. protiv Federacije BiH	CH/98/756
Đurić protiv Federacije BiH	CH/97/49
Eraković protiv Federacije BiH	CH/97/42
F.G. protiv Republike Srpske	CH/98/1237
Filipović protiv Republike Srpske	CH/98/271
Galić protiv Federacije BiH	CH/97/40
Garaplija protiv Federacije BiH	CH/98/934
Garaplija protiv Federacije BiH	CH/00/6558
Gligić protiv Republike Srpske	CH/98/935
Gligić protiv Republike Srpske	CH/98/1198
Gogić protiv Republike Srpske	CH/98/800
Grbavac, Mitić, Dimitrijević, Laponja, Popovski, Miševski, Svetozarević, Obradović, Salihbegović, Žigić, Frlj, Škamo, Šipčić, Hodžić, Ajkić, Dreković, Batar, Kukuruzović, Sarvan, Begović, “M.R.”, Premuda, Salihović, Dautovski, “M.M.”, Davidović i Sarić protiv BiH i Federacije BiH	CH/97/81, 83, 85, 91, 95, 101, 111 and CH/98/121, 125, 127, 131, 137, 143, 147, 149, 151, 155, 157, 163, 165, 167, 169, 179, 185, 233, 235 and 237
Grgić protiv Republike Srpske	CH/96/15
H.R. i Momani protiv Federacije BiH	CH/98/946
Herak protiv Federacije BiH	CH/97/69
Hermas protiv Federacije BiH	CH/97/45
Hrvačević protiv BiH i Federacije BiH	CH/98/1324
Huseljić, Saračević, Bogdanović, Stojanović, Dabović protiv BiH i Federacije BiH	CH/98/159, 171, 269, 273, 299
Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske	CH/96/29
Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske	CH/98/1062

NAZIV PREDMETA	PREDMET BR.
Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske	CH/99/2177
Islamska zajednica u BiH protiv Republike Srpske	CH/99/2656
Islamska zajednica protiv Republike Srpske	CH/00/4889
Ivanović protiv Federacije BiH	CH/98/548
Ivković, Krivošija, Ciganović, Mršić, Hodžić, Memišević, i "Č.O." protiv BiH i Federacije BiH	CH/98/129, 135, 153, 173, 191, 241, 255
Janković protiv Federacije BiH	CH/98/367
Jeličić protiv Republike Srpske	CH/99/1859
Jokić, Jakšić, Derenj, Simeunović, Kuljanin, Bjelovuk, Marić, Bajović, Mitrović, Mijatović i Latinović protiv BiH i Federacije BiH	CH/99/3071, 3391, 3395, CH/00/5090, 5946, 6177, 6336, 6556, 6697, 6705, CH/01/6808
Jurić protiv BiH i Federacije BiH	CH/98/394
Jusić, Šehović, Šukilović, Velagić, Redžić i Ajdarević protiv Republike Srpske	CH/00/4566, 4674, 5180, 5213, 5216, 5593
Jusufović protiv Republike Srpske	CH/98/698
Kajtaz, Bijedić, Sivčević, Mešić, Begić, Dević, Cvijetić, Šljivo i Šehović protiv BiH	CH/98/1309, 1312, 1314, 1318, 1319, 1321, 1322, 1323, 1326
Kalik protiv Republike Srpske	CH/98/764
Kalinčević protiv BiH i Federacije BiH	CH/96/23
Karamehmedović protiv Federacije BiH	CH/98/774
Kevešević protiv Federacije BiH	CH/97/46
Kovačević protiv Federacije BiH	CH/98/1066
Kovačević protiv Federacije BiH	CH/98/704
Kraljević protiv Federacije BiH	CH/01/7351
Krvavac i Pribišić protiv Federacije BiH	CH/00/6436, 6486
Kurtišaj i M.K. protiv Federacije BiH	CH/98/1311, CH/01/8542
Lačević protiv Federacije BiH	CH/97/70
Laus, Bradarić, Karabegović, Oparnica, Stošić, Adžaip, Galušić protiv BiH i Federacije BiH	CH/98/124, 130, 142, 148, 160, 172, 178
Lazarević protiv Federacije BiH	CH/00/3708

NAZIV PREDMETA	PREDMET BR.
Leko protiv Federacije BiH	CH/00/6144
Lisac protiv Republike Srpske	CH/98/1195
Lončar protiv Federacije BiH	CH/98/617
M.J. protiv Republike Srpske	CH/96/28
Mahmutović protiv Republike Srpske	CH/98/892
Malčević protiv Federacije BiH	CH/97/62
Malić protiv Federacije BiH	CH/97/35
Marčeta protiv Federacije BiH	CH/97/41
Marić, M.S., Simović, Begić, Paravina, Huremović, Zorić, i Polić protiv BiH i Federacije BiH	CH/98/126, 138, 150, 266, 274, 282, 284, 288
Marjanović protiv Republike Srpske	CH/00/3880
Marjanović, Vuković, Sarić, Popović, Travar, Milosavljević i K.M. protiv BiH i Federacije BiH	CH/00/3733, 4994, 5146, 5635, 5978, 6017, 6615
Matanović protiv Republike Srpske	CH/96/1
Matić protiv Federacije BiH	CH/97/93
Matović protiv Republike Srpske	CH/98/724
Medan, Baštijanović i Marković protiv BiH i Federacije BiH	CH/96/3,8, 9
Memić protiv BiH i Federacije BiH	CH/97/110
Miholić, Čorapović, Ćirić, Ristić i Buzić protiv BiH i Federacije BiH	CH/97/60, CH/98/276, CH/98/287, CH/98/362, CH/99/1766
Miljković protiv Republike Srpske	CH/98/636
Mitrović protiv Federacije BiH	CH/98/948
Muftić protiv Republike Srpske	CH/98/688
Mujagić protiv BiH i Federacije BiH	CH/99/3050
O.K.K. protiv Republike Srpske	CH/98/834
Odobašić protiv Republike Srpske	CH/98/575
Odobašić protiv Republike Srpske	CH/98/1786
Okulić protiv Republike Srpske	CH/98/1221
Onić protiv Federacije BiH	CH/97/58

NAZIV PREDMETA	PREDMET BR.
"ORDO" – RTV "Sveti Georgije" protiv BiH	CH/01/7248
Osmanagić protiv Federacije BiH	CH/00/4295
Ostojić, Zbačnik, Grbavac, Mihaljević, Nešovanović, Bikić, Hrbenić, Ćato, Brekalo, Miskin, Brković, Gleđa, Kaurloto, Remenović, Radan, Mehanović, Mašović, Zoletić, Miličević, Mulić, Antonić, Hadžić, Bevc, Dakić, Ivković, Muminović, Cvetković, Krivošija, Rajić, Mioc, Milenković, Miletić protiv BiH i Federacije BiH	CH/97/82, 84, 86, 88, 90, 92, 94, 96, 100, 102, CH/98/116, 118, 122, 128, 134, 144, 146, 152, 154, 156, 158, 162, 164, 176, 182, 184, 186, 188, 236, 238, 244, 256
Palić protiv Republike Srpske	CH/99/3196
Panić protiv BiH i Federacije BiH	CH/97/65
Petrović protiv Federacije BiH	CH/00/6142
Pletilić protiv Republike Srpske	CH/98/777
Pletilić, Duraković, Konić, Samardžić, Smajlović, Hubijar, Šiljak, Gerzić, Muharemagić, Tabaković, Čehajić, Bradarić, Milić-Tairi, Tairi, Crnojević, Raković, Šabić, Mujadžić, Merdanović, Ćerimović, i Dizdarević protiv Republike Srpske	CH/98/659, 734, 750, 751, 753, 824, 825, 826, 1100, 1101, 1103, 1105, 1106, 1107, 1108, 1109, 1110, 1111, 1112, 1116
Podvorac, Momčilović, Riorović, Janjević, Vrančić, Galović, Alijagić, D.Đ., Fetahagić, B.K., Noković, Jovišević, Glušac, M.H., T.B. i J.S. protiv BiH i Federacije BiH	CH/96/2, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 13, 14, 19, 20, 24, 25, 26, CH/97/32, 33
Pogarčić protiv Federacije BiH	CH/98/1018
Popović protiv Republike Srpske	CH/01/8054
Poropat, Poropat, Šeremet i Hrelja protiv BiH i Federacije BiH	CH/97/48, 52, 105, 108
Pržulj protiv Federacije BiH	CH/98/1374
Prodanović protiv Republike Srpske	CH/98/814
R.G. i Matković protiv Federacije BiH	CH/98/1027, CH/99/1842
Radulović protiv Republike Srpske	CH/98/1785
Rajić protiv Federacije BiH	CH/97/50
Ramić protiv Federacije BiH	CH/97/114
Rizvanović protiv Federacije BiH	CH/97/59
Rizvić, Huskić, Šabančević, Sefić, Gračanin protiv Federacije BiH	CH/98/1335, 1370, CH/99/1505, CH/99/2805, CH/00/4371

NAZIV PREDMETA	PREDMET BR.
Rosić protiv Republike Srpske	CH/98/1495
R.T. protiv BiH i Federacije BiH	CH/98/603
Rudić, Simić, Nedimović, Trogrlić, Šekara, Mitrić, Predojević, Vukotić, Milovac, Nedić, Vujović, Džakula i Petrović protiv BiH i Federacije BiH	CH/99/2030, CH/99/2544, CH/00/4644, 4952, 5290, 5584, 6236, 6315, 6401, 6565, 6587, 6590, CH/01/7098
Salihagić protiv Federacije BiH	CH/00/5408
Sećerbegović, Biočić i Oroz protiv BiH i Federacije BiH	CH/98/706, 740, 776
Selimović, Salman, Ilić, Zelić, Čupka, Obradović, Jočić i Potparić protiv Federacije BiH	CH/01/7952
Slavnić protiv Republike Srpske	CH/98/1245
Softić protiv BiH i Federacije BiH	CH/97/76
Sp.L., J.L., Sv.L. i A.L. protiv Republike Srpske	CH/98/1019
Spahalić, Spahalić, Toskić i Ušanović protiv BiH i Republike Srpske	CH/00/4116, 4117, 4077, 4115
Stanivuk protiv Federacije BiH	CH/97/51
Starčević protiv Republike Srpske	CH/98/1232
Šećerbegović, J.C., Savić, Memišević protiv BiH i Federacije BiH	CH/97/63, 75, 99, CH/98/183
Šehić protiv Federacije BiH	CH/97/77
Škrgić, Ćerimović, Murtić i Udruženje za zaštitu nezaposlenih dioničara “Agrokomerca” protiv Federacije BiH	CH/00/5134, 5136, 5138, CH/01/7668
Šljivo protiv Republike Srpske	CH/97/34
Spremo i Spremo protiv Republike Srpske	CH/99/1951
Štrbac, Štrbac, Štrbac i Vego protiv Federacije BiH	CH/00/6134
Todorović, Hodžić, Hadžić, Mulalić-Rapo, Ilić, Višnjevac, Janković protiv BiH i Federacije BiH	CH/97/104, CH/97/106, CH/97/107, CH/98/374, CH/98/386, CH/99/2997, CH/00/4358
Turčinović protiv BiH i Federacije BiH	CH/96/31
Turundžić i Frančić protiv Federacije BiH	CH/00/6143, 6150
Tuzlić protiv Federacije BiH	CH/00/3546
Ubović, Ubović, Ubović, Hajder, Travar, Krčmar, Juzbašić, Hajder, Šavija i Radičić protiv Federacije	CH/99/2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2433, 2434, 2435

NAZIV PREDMETA	**PREDMET BR.**
BiH	
Unković protiv Federacije BiH	CH/99/2150
Vanovac protiv Federacije BiH	CH/99/1714
V.Č. protiv BiH i Federacije BiH	CH/98/1366
Vidović, Gligorić, L.R., Šutalo i Vulić protiv BiH i Federacije BiH	CH/98/174, 180, 268, 270, 280
Zahirović protiv BiH i Federacije BiH	CH/97/67
Zornić protiv Republike Srpske	CH/99/1961
Živković, Sarić i Jovanović protiv Federacije BiH	CH/98/875, 939, 951

INDEKS PO ČLANOVIMA

EVROPSKA KONVENCIJA O LJUDSKIM PRAVIMA

Član 1

CH/96/1
CH/02/8679 *i dr.*

Član 2

CH/96/1
CH/96/30
CH/97/59
CH/97/69
CH/99/3196
CH/01/6979
CH/02/8679 *i dr.*

Član 3

CH/96/1
CH/97/34
CH/97/45
CH/98/896
CH/98/946
CH/98/1027 *i dr.*
CH/98/1335 *i dr.*
CH/98/1373
CH/98/1374
CH/98/1786
CH/99/2150
CH/99/3196
CH/00/3642
CH/00/3880
CH/02/8679 *i dr.*

Član 4

CH/97/45
CH/98/896
CH/98/946
CH/00/3880

Član 5

Član 5 stav 1

CH/96/1
CH/96/15
CH/96/21
CH/97/34
CH/97/41
CH/97/45
CH/98/896
CH/98/946
CH/98/1027 *i dr.*
CH/98/1324
CH/98/1335 *i dr.*
CH/98/1366
CH/98/1373
CH/98/1374
CH/98/1786
CH/99/1900 *i dr.*
CH/99/3196
CH/00/3642
CH/00/3880
CH/01/7488
CH/02/8679 *i dr.*

Član 5 stav 2

CH/96/21
CH/97/45
CH/98/896
CH/98/946
CH/98/1027 *i dr.*
CH/01/7488

Član 5 stav 3

CH/97/34
CH/98/1373
CH/00/3880
CH/01/7488

Član 5 stav 4

CH/96/21
CH/97/45
CH/98/896
CH/98/946
CH/98/1027 *i dr.*
CH/00/3880

Član 5 stav 5

CH/97/45
CH/98/896
CH/98/946
CH/98/1027 *i dr.*

Član 6

Član 6 stav 1

Pristup sudu
CH/96/2 *i dr.*
CH/96/3 *i dr.*

CH/96/22
CH/96/23
CH/97/63 *i dr.*
CH/97/65
CH/97/81 *i dr.*
CH/97/82 *i dr.*
CH/97/104 *i dr.*
CH/98/129 *i dr.*
CH/98/159 *i dr.*
CH/98/174 *i dr.*
CH/98/697
CH/98/698
CH/98/710 *i dr.*
CH/98/752 *i dr.*
CH/98/777
CH/98/866
CH/98/1124 *i dr.*
CH/98/1195
CH/98/1309 *i dr.*
CH/99/1714
CH/00/4116 *i dr.*
CH/00/5134 *i dr.*
CH/00/6134

Pravično suđenje
CH/97/34
CH/97/48 *i dr.*

Javna rasprava

CH/97/34
CH/98/1324
CH/01/7248

Razuman vremenski rok
CH/96/2 *i dr.*
CH/96/3 *i dr.*
CH/96/17
CH/96/22
CH/96/23
CH/96/27
CH/96/28
CH/97/48 *i dr.*
CH/97/49
CH/97/50
CH/97/51
CH/97/62
CH/97/63 *i dr.*
CH/97/65
CH/97/76
CH/97/77
CH/97/81 *i dr.*
CH/97/82 *i dr.*
CH/97/93
CH/97/104 *i dr.*
CH/97/110
CH/97/50
CH/98/548
CH/98/638
CH/98/659 *i dr.*
CH/98/875 *i dr.*
CH/98/934
CH/98/1245
CH/98/1366
CH/99/1951
CH/98/1786
CH/98/1324
CH/99/1859
CH/00/3642
CH/00/3880
CH/01/7488
CH/02/8679 *i dr.*

Nezavisan i nepristrasan sud
CH/97/51
CH/97/67
CH/97/77
CH/98/548
CH/98/756
CH/99/1951
CH/00/3642
CH/00/3880
CH/00/6558
CH/01/7248
CH/98/124 *i dr.*
CH/98/126 *i dr.*
CH/98/129 *i dr.*
CH/98/159 *i dr.*
CH/98/174 *i dr.*
CH/98/271
CH/98/367
CH/98/457
CH/98/603
CH/98/617
CH/98/660
CH/98/688
CH/98/724
CH/98/756
CH/98/774
CH/98/916
CH/98/1018
CH/98/1019
CH/98/1171
CH/98/1221
CH/98/1237
CH/99/1568
CH/99/1714
CH/99/1951
CH/99/2233
CH/99/2239
CH/99/2696
CH/99/3050
CH/00/3546

CH/00/3880
CH/00/4295
CH/01/7488
CH/01/8054
CH/02/8679 *i dr.*

Član 6 stav 2
CH/02/8679 *i dr.*

Član 6 stav 3(b)
CH/97/34
CH/98/1366

Član 6 stav 3(c)

CH/97/34
CH/98/934
CH/98/1366
CH/00/3880

Član 6 stav 3(d)

CH/98/1324
CH/98/1335 *i dr.*
CH/98/1366
CH/00/6558

Član 8

Poštivanje doma
CH/96/17
CH/96/22
CH/96/28
CH/96/31
CH/97/40
CH/97/42
CH/97/46
CH/97/48 *i dr.*
CH/97/49
CH/97/58
CH/97/62
CH/97/65
CH/97/73
CH/97/77
CH/97/93
CH/97/110
CH/97/114
CH/98/394
CH/98/457
CH/98/575
CH/98/636
CH/98/645
CH/98/659 *i dr.*
CH/98/697
CH/98/698
CH/98/710 *i dr.*
CH/98/752 *i dr.*
CH/98/756
CH/98/764
CH/98/777
CH/98/799
CH/98/800
CH/98/814
CH/98/834
CH/98/866
CH/98/894
CH/98/916
CH/98/935
CH/98/958
CH/98/1066
CH/98/1124 *i dr.*
CH/98/1195
CH/98/1198
CH/98/1232
CH/98/1311, CH/01/8542
CH/98/1495
CH/98/1785
CH/99/1961
CH/99/2030 *i dr.*
CH/99/2233
CH/99/2425 *i dr.*
CH/99/3071 *i dr.*
CH/00/3546
CH/00/3708
CH/00/3733 *i dr.*
CH/00/4116 *i dr.*
CH/00/4566 *i dr.*
CH/00/5408
CH/00/5480
CH/00/6134
CH/00/6142
CH/00/6143 *i dr.*
CH/00/6144
CH/00/6258
CH/00/6436 *i dr.*
CH/00/6444 *i dr.*
CH/01/8054

Poštivanje privatnog i porodičnog života
CH/98/892
CH/99/2150
CH/99/3196
CH/00/3880
CH/00/5480
CH/02/8679 *i dr.*

Poštivanje prepiske
CH/00/3880

Član 9

CH/96/29
CH/98/892
CH/98/1062

CH/99/2656
CH/00/4889
CH/01/7488

Član 10

CH/01/7248

Član 13

CH/97/40
CH/97/45
CH/98/636
CH/98/756
CH/98/814
CH/98/946
CH/99/1961
CH/99/2150
CH/00/4889
CH/00/6436 *i dr.*
CH/00/6444 *i dr.*
CH/01/8054

Član 14

U vezi sa članom 3,4,5 Konvencije
CH/97/45

U vezi sa članom 6 Konvencije i članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju
CH/97/76

U vezi sa članom 8 Konvencije i članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju
CH/97/46

U vezi sa članom 9 Konvencije i članom II(2)(b) Sporazuma o ljudskim pravima
CH/96/29

U vezi sa članom 9 ICESCR
CH/98/706 *i dr.*

PROTOKOL BR. 1 UZ KONVENCIJU

Član 1

CH/96/2 *i dr.*
CH/96/3 *i dr.*
CH/96/17
CH/96/21
CH/96/22
CH/96/23
CH/96/27
CH/96/28
CH/96/29
CH/97/110
CH/97/114
CH/97/40
CH/97/42
CH/97/46
CH/97/48 *i dr.*
CH/97/49
CH/97/51
CH/97/58
CH/97/60 *i dr.*
CH/97/62
CH/97/63 *i dr.*
CH/97/65
CH/97/70
CH/97/73
CH/97/76
CH/97/77
CH/97/81 *i dr.*
CH/97/82 *i dr.*
CH/97/93
CH/97/104 *i dr.*
CH/98/124 *i dr.*
CH/98/126 *i dr.*
CH/98/129 *i dr.*
CH/98/159 *i dr.*
CH/98/174 *i dr.*
CH/98/232 *i dr.*
CH/98/394
CH/98/457
CH/98/575
CH/98/603
CH/98/636
CH/98/659 *i dr.*
CH/98/697
CH/98/698
CH/98/704
CH/98/706 *i dr.*
CH/98/710 *i dr.*
CH/98/756
CH/98/777
CH/98/799
CH/98/800
CH/98/814
CH/98/834
CH/98/866
CH/98/875 *i dr.*
CH/98/894
CH/98/896
CH/98/916
CH/98/934
CH/98/935
CH/98/958
CH/98/1019
CH/98/1062
CH/98/1066
CH/98/1124 *i dr.*
CH/98/1195

CH/98/1311, CH/01/8542
CH/98/1366
CH/99/1859
CH/99/1951
CH/99/1961
CH/99/2030 *i dr.*
CH/99/2233
CH/99/2425 *i dr.*
CH/99/2656
CH/99/3071 *i dr.*
CH/00/3546
CH/00/3708
CH/00/3733 *i dr.*
CH/00/4116 *i dr.*
CH/00/4566 *i dr.*
CH/00/4889
CH/00/5134 *i dr.*
CH/00/5408
CH/00/6134
CH/00/6142
CH/00/6143 *i dr.*
CH/00/6144
CH/00/6258
CH/00/6436 *i dr.*
CH/00/6444 *i dr.*
CH/01/7248
CH/01/8054

PROTOKOL BR. 4 UZ KONVENCIJU

Član 3

CH/02/8679 *i dr.*

PROTOKOL BR. 6 UZ KONVENCIJU

Članovi 1 i 2

CH/96/30
CH/97/59
CH/97/69
CH/02/8679 *i dr.*

PROTOKOL BR. 7 UZ KONVENCIJU

Član 1

CH/02/8679 *i dr.*

Član 4

CH/98/1335 *i dr.*

MEĐUNARODNI UGOVOR O GRAĐANSKIM I POLITIČKIM PRAVIMA

Član 2

CH/01/7952

Član 9

CH/97/41

Član 12

CH/97/41

Član 14

CH/97/76

Član 17

CH/00/6436 *i dr.*
CH/00/6444 *i dr.*

Član 25

CH/98/1309 *i dr.*
CH/00/6444 *i dr.*
CH/01/7952

Član 26

CH/97/41
CH/97/76
CH/97/77
CH/98/756
CH/00/6436 *i dr.*

MEĐUNARODNI UGOVOR O EKONOMSKIM, SOCIJALNIM I KULTURNIM PRAVIMA

Član 6

CH/97/50
CH/97/67
CH/98/1018
CH/99/2696
CH/01/7351

Član 7

CH/97/67
CH/99/2696
CH/01/7351

Član 9

CH/98/232 *i dr.*
CH/98/706 *i dr.*
CH/98/875 *i dr.*

MEĐUNARODNA KONVENCIJA O UKIDANJU SVIH OBLIKA RASNE DISKRIMINACIJE

Član 5

CH/97/50
CH/98/1018
CH/99/2696
CH/98/1786
CH/01/6979
CH/01/7351

SPORAZUM O LJUDSKIM PRAVIMA

Član II stav 2(b)

U vezi sa članom 2 Konvencije
CH/01/6979

U vezi sa članom 3 Konvencije
CH/98/896
CH/98/946

U vezi sa članom 8 Konvencije
CH/97/46
CH/97/77
CH/98/698
CH/98/892
CH/98/710 *i dr.*
CH/98/752 *i dr.*
CH/98/756
CH/98/659 *i dr.*
CH/98/777
CH/98/1124 *i dr.*
CH/00/6436 *i dr.*
CH/00/6444 *i dr.*

U vezi sa članom 1 Protokola br. 1
CH/97/46
CH/98/752 *i dr.*
CH/98/896
CH/98/1062
CH/98/1311, CH/01/8542
CH/99/2656
CH/00/4889
CH/97/60 *i dr.*
CH/98/698
CH/98/710 *i dr.*
CH/98/756
CH/97/77
CH/98/659 *i dr.*
CH/98/1027 *i dr.*
CH/98/1373
CH/98/1786

U vezi sa članom 4 Konvencije
CH/98/896
CH/98/946

U vezi sa članom 5 Konvencije
CH/97/41
CH/98/896
CH/98/946
CH/98/1027 *i dr.*
CH/98/1373
CH/98/1786

U vezi sa članom 6 Konvencije
CH/97/77
CH/98/698
CH/98/710 *i dr.*
CH/98/752 *i dr.*
CH/98/756
CH/98/777
CH/98/948
CH/98/1124 *i dr.*
CH/98/1786
CH/99/1951

U vezi sa članom 9 Konvencije
CH/96/29
CH/98/892
CH/98/1062
CH/99/2177
CH/99/2656
CH/00/4889

U vezi sa članom 13 Konvencije
CH/97/77
CH/00/6436 *i dr.*
CH/00/6444 *i dr.*

CH/98/777
CH/98/1124 *i dr.*
CH/99/1951
CH/00/6134
CH/00/6436 *i dr.*
CH/00/6444 *i dr.*

U vezi sa članom 9 ICCPR
CH/97/41

U vezi sa članom 12 ICCPR
CH/97/41

U vezi sa članom 14 ICCPR
CH/97/76

Indeks po članovima

U vezi sa članom 17 ICCPR
CH/00/6444 *i dr.*
CH/00/6436 *i dr.*

U vezi sa članom 25 ICCPR
CH/98/1309 *i dr.*
CH/01/7952

U vezi sa članom 26 ICCPR
CH/97/41
CH/97/76
CH/97/77
CH/98/756
CH/00/6436 *i dr.*
CH/00/6444 *i dr.*

U vezi sa članom 5 ICESCR
CH/98/1018

U vezi sa članom 6 ICESCR
CH/97/67
CH/98/948
CH/98/1018
CH/99/1714
CH/99/2696
CH/01/7351

U vezi sa članom 7 ICESCR
CH/97/67
CH/99/1714
CH/99/2696
CH/01/7351

U vezi sa članom 9 ICESCR
CH/98/232 *i dr.*
CH/98/706 *i dr.*
CH/98/875 *i dr.*

U vezi sa članom 5 CERD
CH/98/1018
CH/99/2696
CH/98/1786
CH/01/6979
CH/01/7351

INDEKS PREDMETA PO TEMAMA

Pristup javnoj službi, pravo na
diskriminacija CH/01/7952

Prihvatljivost
domaći pravni lijekovi, zahtjev za kompenzaciju CH/99/2150

očigledno neosnovana CH/98/232 *i dr.*
CH/00/5480

lis alibi pendens CH/96/29
CH/98/575
CH/98/698
CH/98/756
CH/99/2030 *i dr.*

ratione materiae CH/98/548
CH/98/638
CH/98/660
CH/98/934
CH/99/1568
CH/99/2150
CH/00/4295

ratione temporis CH/96/29
CH/96/30
CH/97/67
CH/98/548
CH/00/5134 *i dr.*

ratione personae CH/96/29
CH/97/67
CH/97/76
CH/98/232 *i dr.*
CH/98/1027 *i dr.*
CH/99/2030 *i dr.*
CH/99/3071 *i dr.*
CH/00/5134 *i dr.*

pravilo šest mjeseci CH/97/59
CH/98/706
CH/98/875
CH/98/896
CH/98/916
CH/98/1027 *i dr.*
CH/98/1373
CH/98/1786
CH/99/1900 *i dr.*
CH/99/3196
CH/01/6979

Stranci
protjerivanje, proizvoljno CH/02/8679 *i dr.*

Prijateljsko rješenje CH/97/35
CH/97/46

Amicus curiae CH/00/6558

Hapšenje
lišavanje slobode. *Vidi* **Sloboda i sigurnost osobe, pravo na**

Jamstvo
do suđenja, pravo na. *Vidi* **Sloboda i sigurnost osobe, pravo na**

Dozvola za emitovanje CH/01/7248

Brčko Distrikt CH/00/4116 *i dr.*

Državljanstvo, *Vidi* **Imigracija i azil**

Prepiska
uplitanje u CH/00/3880

Smrtna kazna
ukidanje CH/96/30
CH/97/59
CH/97/69
CH/97/724

deportacija ili ekstradicija u
suočiti se sa CH/02/8679 *i dr.*

Deportacija CH/02/8679 *i dr.*

Pritvor
komunikacijska izolacija CH/96/1
CH/99/3196
CH/00/3880

razumna dužina CH/00/3880
CH/01/7488

Vidi takođe pod **Sloboda i sigurnost osobe**

Nestanak, CH/96/1
CH/96/15
CH/99/2150
CH/99/3196

Diskriminacija CH/99/2425
životna dob CH/01/7952

pristup javnoj službi
CH/98/1309 *i dr.*

Indeks predmeta po temama

zapošljavanje CH/97/35
CH/97/50
CH/97/67
CH/98/948
CH/98/1018
CH/99/1714
CH/99/2696
CH/01/7351

jednaka zakonska zaštita CH/97/41
CH/97/76
CH/98/77
CH/98/756
CH/00/6436 *i dr.*
CH/00/6444 *i dr.*

pravično suđenje CH/97/76
CH/97/77
CH/98/659 *i dr.*
CH/98/698
CH/98/752 *i dr.*
CH/98/756
CH/98/777
CH/98/948
CH/98/1124 *i dr.*
CH/98/1786

prisilan ili obavezan rad, CH/97/45
CH/98/896
CH/98/946

dom, poštivanje CH/97/46
CH/97/77
CH/98/659 *i dr.*
CH/98/698
CH/98/710 *i dr.*
CH/98/752 *i dr.*
CH/98/756
CH/98/777
CH/98/892
CH/98/1124 *i dr.*
CH/00/6436 *i dr.*

sloboda i sigurnost osobe CH/97/41
CH/97/45
CH/98/896
CH/98/946
CH/98/1027 *i dr.*
CH/98/1373
CH/98/1786
CH/00/6444 *i dr.*

život, pravo na CH/01/6979

kretanje, sloboda CH/97/41

imovina, mirno uživanje CH/96/29
CH/97/46
CH/97/76
CH/97/60 *i dr.*
CH/97/77
CH/98/659 *i dr.*
CH/98/698
CH/98/706 *i dr.*
CH/98/752 *i dr.*
CH/98/756
CH/98/777
CH/98/896
CH/98/1062
CH/98/1124 *i dr.*
CH/99/2656
CH/00/4889
CH/00/6134
CH/00/6436 *i dr.*
CH/00/6444 *i dr.*

privatan i porodični život CH/98/892

vjeroispovijest, sloboda CH/96/29
CH/98/892
CH/98/1062
CH/99/2177
CH/99/2656
CH/00/4889

pravni lijek, djelotvoran CH/97/77
CH/98/756
CH/00/6436 *i dr.*

mučenje i nehumano i ponižavajuće postupanje CH/97/45
CH/98/896
CH/98/946
CH/98/1027 *i dr.*
CH/98/1373
CH/98/1786
CH/00/3880

ropstvo i prisilan rad CH/97/45
CH/98/896
CH/98/946

socijalna sigurnost CH/98/232 *i dr.*
CH/98/706 *i dr.*
CH/98/875 *i dr.*

rad, pravo na CH/97/35
CH/97/50
CH/97/67
CH/98/1018
CH/99/2696
CH/01/7351

Radni odnos
CH/97/35
CH/97/50
CH/97/67
CH/98/1018
CH/99/2239
CH/99/2696
CH/01/7351

Zamjena
ugovori, *Vidi* **Imovina**

zatvorenici
CH/96/1
CH/96/15
CH/96/21
CH/96/45
CH/98/896
CH/98/946

Jednako postupanje pred sudovima
CH/01/6979

Iscrpljivanje domaćih pravnih lijekova
CH/96/21
CH/96/29
CH/97/58
CH/98/645
CH/98/659 *i dr.*
CH/98/1198
CH/00/3642

Izražavanje, sloboda
CH/01/7248

Eksproprijacija
CH/97/42
CH/97/49
CH/97/58
CH/97/110
CH/98/394
CH/99/2425

Protjerivanje, *Vidi* **Ekstradicija**

Ekstradicija
CH/02/8679 *i dr.*

Pravično suđenje, pravo na
pristup sudu, pravo na
CH/96/2 *i dr.*
CH/96/3 *i dr.*
CH/96/22
CH/96/23
CH/97/63 *i dr.*
CH/97/65
CH/97/81 *i dr.*
CH/97/82 *i dr.*
CH/97/104 *i dr.*
CH/98/129 *i dr.*
CH/98/159 *i dr.*
CH/98/174 *i dr.*
CH/98/697
CH/98/698
CH/98/710 *i dr.*
CH/98/752 *i dr.*
CH/98/777
CH/98/866
CH/98/1124 *i dr.*
CH/98/1195
CH/98/1309 *i dr.*
CH/99/1714
CH/00/4116 *i dr.*
CH/00/5134 *i dr.*
CH/00/6134
CH/00/6444 *i dr.*

odgovarajuće vrijeme i mogućnost
CH/97/34
CH/98/1366

braniti se sam ili uz pomoć branitelja, pravo na
CH/97/34
CH/98/934
CH/98/1366
CH/00/3880

odugovlačenje
CH/98/1237
CH/00/4295

jednakost strana u postupku
CH/01/7488

ispitivanje svjedoka
CH/98/1335 *i dr.*
CH/98/1324
CH/00/3880
CH/00/6558

pravična rasprava
CH/97/34
CH/97/48 *i dr.*
CH/97/50
CH/98/1245
CH/98/1324
CH/98/1366
CH/98/1786
CH/98/548
CH/98/638
CH/98/659 *i dr.*
CH/98/934
CH/99/1859
CH/99/1951
CH/00/3642
CH/00/3880
CH/02/8679 *i dr.*

nezavisan i nepristrasan sud
CH/97/51
CH/97/67
CH/97/77
CH/98/548

CH/98/756
CH/99/1951
CH/00/3642
CH/00/3880
CH/00/6558
CH/01/7248
CH/02/8679 *i dr.*

javna rasprava CH/97/34
CH/98/1324
CH/01/7248

razuman vremenski rok CH/96/2 *i dr.*
CH/96/3 *i dr.*
CH/96/17
CH/96/22
CH/96/23
CH/96/27
CH/96/28
CH/97/48 *i dr.*
CH/97/49
CH/97/50
CH/97/51
CH/97/62
CH/97/63 *i dr.*
CH/97/65
CH/97/76
CH/97/77
CH/97/81 *i dr.*
CH/97/82 *i dr.*
CH/97/93
CH/97/104 *i dr.*
CH/97/110
CH/98/124 *i dr.*
CH/98/126 *i dr.*
CH/98/129 *i dr.*
CH/98/159 *i dr.*
CH/98/174 *i dr.*
CH/98/271
CH/98/367
CH/98/457
CH/98/617
CH/98/603
CH/98/660
CH/98/688
CH/98/724
CH/98/756
CH/98/774
CH/98/1018
CH/98/1019
CH/98/1171
CH/98/1221
CH/98/1237
CH/99/1568
CH/99/1714
CH/99/1951
CH/99/2233
CH/99/2239
CH/99/2696
CH/99/3050
CH/00/3546
CH/00/3880
CH/00/4295
CH/01/7488
CH/01/8054

Porodični život, *vidi* privatan i porodični život

Prisilan ili obavezan rad CH/97/45
CH/98/896
CH/98/946

Prijateljsko rješenje, *vidi* Prijateljsko rješenje gore

Dom, pravo na poštivanje CH/96/17
CH/96/22
CH/96/28
CH/96/31
CH/97/114
CH/97/40
CH/97/42
CH/97/46
CH/97/48 *i dr.*
CH/97/49
CH/97/58
CH/97/62
CH/97/65
CH/97/73
CH/97/77
CH/97/93
CH/97/110
CH/98/394
CH/98/457
CH/98/575
CH/98/636
CH/98/645
CH/98/659 *i dr.*
CH/98/697
CH/98/698
CH/98/710 *i dr.*
CH/98/752 *i dr.*
CH/98/756
CH/98/764
CH/98/777
CH/98/800
CH/98/814
CH/98/834
CH/98/866
CH/98/894
CH/98/916
CH/98/935

CH/98/958
CH/98/1066
CH/98/1124 *i dr.*
CH/98/1195
CH/98/1198
CH/98/1232
CH/98/1495
CH/98/1785
CH/99/1961
CH/99/2233
CH/99/2425 *i dr.*
CH/99/3071 *i dr.*
CH/00/3546
CH/00/3708
CH/00/3733 *i dr.*
CH/00/4116 *i dr.*
CH/00/4566 *i dr.*
CH/00/5408
CH/00/5480
CH/00/6134
CH/00/6142
CH/00/6143 *i dr.*
CH/00/6144
CH/00/6258
CH/00/6436 *i dr.*
CH/01/8054

ICTY, *vidi* Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju

Imigracija i azil CH/02/8679 *i dr.*

Nehumano postupanje, *Vidi* **Postupanje, nehumano ili ponižavajuće**

Nevinost, pretpostavka CH/02/8679 *i dr.*

Međunarodni krivični sud sud za bivšu Jugoslaviju
CH/97/34
CH/97/41
CH/98/946
CH/98/1324
CH/98/1366
CH/98/1373
CH/98/1374
CH/01/7488

JNA (Jugoslovenska narodna armija), *Vidi* **Imovina**

Dužina postupka, *vidi*

Pravično suđenje, razuman vremenski rok

Sloboda i sigurnost osobe

jamstvo, pravo na
CH/00/3880
CH/01/7488

kompenzacija, pravo na
CH/97/45
CH/98/896
CH/98/946
CH/98/1027 *i dr.*

Nestanak, *Vidi takođe* **Nestanak**
CH/96/1
CH/96/15
CH/99/3196

habeas corpus
CH/96/21
CH/97/45
CH/98/896
CH/98/946
CH/98/1027 *i dr.*
CH/00/3880

u najkraćem roku pred suca
CH/96/21
CH/97/34
CH/97/45
CH/98/896
CH/98/946
CH/98/1373
CH/01/7488

razlog za hapšenje
CH/96/21
CH/97/45
CH/98/896
CH/98/946
CH/98/1027 *i dr.*
CH/98/1786

opravdana sumnja
CH/97/34
CH/98/1373

pravila puta
CH/97/34
CH/97/41
CH/98/946
CH/98/1027 *i dr.*
CH/98/1324
CH/98/1335 *i dr.*
CH/98/1366
CH/98/1373
CH/98/1374
CH/01/7488

zakonitost pritvora
CH/96/15
CH/96/21
CH/97/41
CH/97/45
CH/98/896

CH/98/946
CH/98/1324
CH/98/1335 *i dr.*
CH/98/1366
CH/98/1373
CH/98/1374
CH/98/1786
CH/99/1900 *i dr.*
CH/00/3880
CH/01/7488

Zakonitost pritvora, pravo na osporavanje. *Vidi* ***Habeas Corpus***

Život, pravo na CH/96/1
CH/96/30
CH/97/59
CH/97/69
CH/98/724
CH/99/3196
CH/01/6979
CH/02/8679 *i dr.*

Mediji CH/01/7248

Vojna suđenja CH/02/8679 *i dr.*

Nestale osobe, *vidi* **Nestanak**

Kretanje, sloboda CH/99/2425

Dobro prirodnog naslijeđa CH/00/5480

Ne bis in idem CH/98/1335 *i dr.*

Ombudsman CH/96/1
CH/96/35
CH/98/1066
CH/98/1245
CH/98/1374
CH/98/1786
CH/99/1900 *i dr.*
CH/99/2030 *i dr.*
CH/00/3880

Pozitivna obaveza, država CH/02/8679 *i dr.*

Imovina
napuštena imovina
stanarsko pravo CH/96/23
CH/96/28
CH/96/31
CH/97/40
CH/97/42
CH/97/46
CH/97/49
CH/97/58
CH/97/60 *i dr.*
CH/97/62
CH/97/73
CH/97/93
CH/97/114
CH/98/367
CH/98/394
CH/98/457
CH/98/698
CH/98/704
CH/98/710
CH/98/866
CH/98/894
CH/98/916
CH/98/935
CH/98/958
CH/98/1066
CH/98/1495
CH/99/1961
CH/99/2030 *i dr.*
CH/99/2233
CH/00/3546
CH/00/3733 *i dr.*
CH/00/4566 *i dr.*
CH/00/6258
CH/00/5408
CH/01/8054

bankovni račun CH/97/48 *i dr.*
CH/97/104 *i dr.*
CH/98/1019
CH/99/1859

poslovni prostor CH/97/51
CH/98/575
CH/98/704
CH/98/800
CH/99/1951
CH/00/4295

odluka CRPC-a, neizvršenje CH/97/62
CH/97/73
CH/97/114
CH/98/575
CH/98/696
CH/98/834
CH/98/1066
CH/99/2030 *i dr.*
CH/99/3071 *i dr.*
CH/00/3708
CH/00/3733 *i dr.*
CH/00/4566 *i dr.*
CH/00/6142

	CH/00/6143 *i dr.*
	CH/00/6436 *i dr.*
	CH/00/6444 *i dr.*
deložacija, nezakonita	CH/99/1951
ugovori o zamjeni	CH/97/70
	CH/98/1245
JNA penzije	CH/98/875 *i dr.*
	CH/98/232 *i dr.*
	CH/98/706 *i dr.*
JNA imovina	CH/96/2 *i dr.*
	CH/96/3 *i dr.*
	CH/96/22
	CH/96/23
	CH/96/31
	CH/97/40
	CH/97/65
	CH/97/70
	CH/97/110
	CH/98/367
	CH/98/457
	CH/98/799
	CH/99/2233
	CH/97/60 *i dr.*
	CH/97/63 *i dr.*
	CH/98/159 *i dr.*
	CH/98/174 *i dr.*
	CH/98/124 *i dr.*
	CH/98/129 *i dr.*
	CH/98/126 *i dr.*
	CH/97/81 *i dr.*
	CH/97/82 *i dr.*
Neizvršenje sudskih naredbi	CH/98/603
Vlasništvo, privatno	CH/96/17
	CH/96/27
	CH/96/65
	CH/97/77
	CH/97/110
	CH/98/575
	CH/98/659 *i dr.*
	CH/98/697
	CH/98/752 *i dr.*
	CH/98/659 *i dr.*
	CH/98/756
	CH/98/777
	CH/98/799
	CH/98/1124 *i dr.*
	CH/98/1195
	CH/98/1237
	CH/99/2425 *i dr.*
	CH/99/3071 *i dr.*
	CH/00/3546
	CH/00/4116 *i dr.*
	CH/00/5408
	CH/00/6436 *i dr.*
	CH/00/6444 *i dr.*
uknjižba	CH/98/1311
	CH/018542
Lična imovina	CH/96/21
	CH/98/896
Imovina vjerskih zajednica	CH/96/29
	CH/98/1062
	CH/99/2656
	CH/00/4889
Dioničari	CH/00/5134 *i dr.*
Ugovor o zakupu	CH/97/51
	CH/98/271
	CH/98/636
	CH/98/710
	CH/98/800
	CH/98/814
	CH/98/1195
	Ch/98/1785
Privatan i porodični život	CH/98/892
	CH/99/2150
	CH/99/3196
	CH/00/3880
	CH/00/5480
	CH/02/8679 *i dr.*
Propisna istraga	CH/01/6979
	CH/00/3642
Pshijatrijsko liječenje	CH/00/3880
	CH/01/6979
Vjeroispovijest, sloboda	CH/96/29
	CH/98/892
	CH/98/1062
	CH/99/2656
	CH/00/4889
	CH/01/7488
Pravni lijek, djelotvoran	CH/97/40
	CH/97/45
	CH/98/636
	CH/98/756
	CH/98/814
	CH/98/946
	CH/98/1309 *i dr.*
	CH/99/1961
	CH/99/2150

CH/00/4889
CH/00/6444 *i dr.*

Obnova postupka pred Domom CH/97/60 *i dr.*

Pravila puta, *Vidi* **Sloboda i sigurnost osobe**

Plata, isplata CH/97/67
CH/97/76

Dioničari CH/00/5134 *i dr.*

Nasilje od strane države, zaštita CH/01/6979

Terorizam, borba protiv CH/02/8679 *i dr.*

Mučenje CH/98/1027 *i dr.*
CH/00/3642
CH/02/8679 *i dr.*

Postupanje, nehumano ili ponižavajuće CH/96/1
CH/97/34
CH/97/45
CH/98/896
CH/98/946
CH/98/1027 *i dr.*
CH/98/1373
CH/98/1374
CH/98/1786
CH/99/2150
CH/99/3196
CH/00/3880
CH/02/8679 *i dr.*

Rad, pravo na, *Vidi* **Radni odnos**